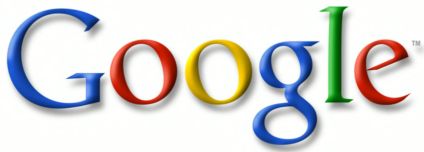
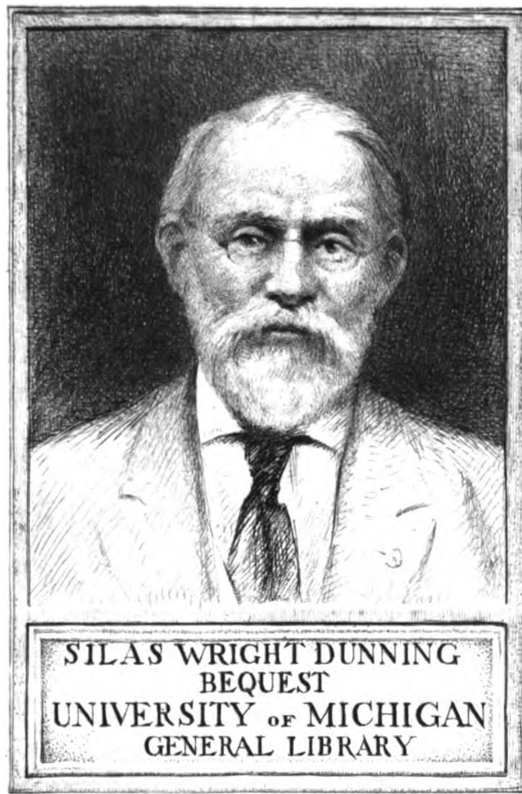

Nederlansch gedenkboek

HET ZEER HEILI TORIE

SILAS WRIGHT DUNNING
BEQUEST
UNIVERSITY OF MICHIGAN
GENERAL LIBRARY

Nederlandsche gedenkboek of

EUROPISCHE MERCURIUS;

Berichtende

De Gestelteniſſen der Zaaken van Staat en Oorlog, in alle Heerſchappyen en Landſchappen van

E U R O P A,

Benevens de aangrenzende Geweſten.

Voorzien met alle Placcaaten, Edicten, Manifeſten, Aanſpraaken, Brieven en andere autentyke Stukken, van den tegenwoordigen tyd.

Hiſtoriſch beſchreven door J: H.

XLIIſte Stuk. Eerſte Deel.

VERVATTENDE

De ZES EERSTE MAANDEN van het Jaar 1731.

Verſierd met kopere Plaaten.

t'AMSTERDAM,

By de Erven van J. RATELBAND en Compagnie, op den hoek van de Kalver-Straat, en den Dam. 1731.

BEKENTMAKINGE.

By de Drukkers van dit Werk, is deze *Europische Mercurius*, behelzende een Een en Veertigjarige aaneenschakeling van Staaten-Oorlogsgevallen, van het Jaar 1690 tot 1730 ingeslooten, in 82 Deelen en 41 Banden Compleet, en by aparte Stukken te bekomen, in Quarto.

Item de Hollandsche Mercurius van 't Jaar 1650 tot 1690, in 12 Banden in Quarto.

Item alle de Werken van den Heer *Jacob Cats*, Ridder en Raadpensionaris van Holland. 2 Deelen in Folio.

Item de Beschryvinge van Amsterdam, en de Opkomst van de Heeren van Amstel, door *Casparus Commelin*. 2 Deelen in Folio.

Item de Koophandel van Amsterdam naar alle Gewesten des Werelds, beschreven door wylen *le Moine de l'Espine*, en vermeerdert door *J. le Long*. 2 deelen in Octavo.

Item de Wisselstyl van Amsterdam, in ordre gebragt door *J. Phoonsen*, en vermeerdert door *J. le Long*. 2 Deelen in Octavo.

Item de Sleutel des Koopmans ter Examinatie der Boekhouders, ten dienste der Kooplieden, beschreven door *P. Ripke*, groot Octavo.

EUROPISCHE MERCURIUS;

Behelzende

De voornaamste Zaaken van Staat en Oorlog, voorgevallen in alle de Koninkryken en Heerschappyen van Europa; benevens eenige meldenswaardige Tydingen uit verscheiden andere Deelen der Waereld.

TWEE-EN-VEERTIGSTE-STUK.

EERSTE DEEL.

HEt uiterlyk aanzien der algemeene gesteldheit van zaaken in *Europa*, met betrekking tot bevestiging van den algemeenen Vrede, is sedert den aanvang van het voorleden Jaar merkelyk veranderd en verbeterd; want na dat men vruchteloos verwacht hadt dat de Alliantie tusschen *Vrankryk*, *Spanje*, *Engeland* en de Republyk der *Veréénigde Nederlanden* te *Sevilië* gesloten, onmiddelyk, ten minsten in een korten tyd den algemeenen Vrede door een algemeen Tractaat, waar over men vervolgens een langen tyd in *Vrankryk* in onderhandeling is geweest, zoude verzekerd hebben, heeft men in het einde van het voorleden en het begin van dit Jaar gezien dat men zich te vergeesch met die hoop gevleid hadt; waarom dan ook de onderhandelingen sedert

den aanvang van het *Soissonsche* Congres, in *Vrankryk* gehouden, genoegzaam afgebroken wierden, en door de Fransche en Spaansche Hoven een Plan vastgesteld, volgens het welke men den Keizer in *Italië*, aan den *Rhyn* en aan de *Maas* te gelyk zoude aantasten: doch dit Plan vondt geen ingang te *Londen* en in den *Haag*; alwaar men éénpaariglyk verklaarde niet verder te willen gaan, dan men door het Tractaat van *Sevilië* verbonden was, te weeten den bepaalden onderstand aan de Spaansche Kroon te geeven, om de Successie van den Infant Don *Carlos* door het invoeren van 6000 Spanjaarden in de Staaten van *Toscane*, *Parma* en *Plaisance*, te verzekeren. In dien staat lieten zich de omstandigheden der zaaken met het beginsel van dit Jaar aanzien: maar niettegenstaande deze openbaare verdeeldheit der Geallieerden van *Sevilië*, en dat *Spanje* tegen het gedrag van zyne Geallieerden protesteerde, en zich zelven ontslagen en vry verklaarde van alles waartoe het zich in het Tractaat van *Sevilië* verbonden mogt hebben; en dat *Vrankryk* ook zeer te onvrede scheen te zyn, dat alle zyne poogingen om de Engelschen en Hollanders tot de goedkeuring van het ontworpen Oorlogs-Plan te beweegen, vruchteloos waren, zo heeft men nochtans gezien dat, na den aanvang van dit tegenwoordige Jaar, de zaaken een voordeeliger keer genomen hebben, en dat men tegenwoordig, op veel beter grond dan ooit, de verzekering van den algemeenen Vrede in *Europa* te verwachten heeft. Want het gelukte eindelyk den Koning van *Groot-Brittannië*, door eene heimelyk aangevange Onderhandeling van zynen Minister den Heer *Thomas Robinson*, aan het Hof te *Weenen*, met zyn Roomsch-Keizerlyke Majesteit een Tractaat te sluiten, dat op denzelfden voet van het Tractaat van *Sevilië* ontworpen was, en waarin de Keizer in de invoering der 6000 Spanjaarden bewilligt. Hoewel nu geduurende deze onderhandeling de Hertog van *Parma* gesturven is, en de Keizer deszelfs Staaten door zyne Krygsbenden in bezit hadt doen neemen, en dat men ook verstont dat de Hertoginne Weduwe zwanger was, zo heeft zulks nochtans geene vertraaging of verhindering in het sluiten van het bewuste Tractaat toegebragt. En dewyl de Republyk der *Veréénigde Nederlanden* in dit Tractaat als derde principale tracterende Party is ingesloten, en dat dezelve ontwyfelbaar dat Tractaat mede zal tekenen en ratificeeren; ja dat ook *Spanje* alreets door eene Conventie te *Madrid* gesloten, sedert dien tyd dat

Trac-

Tractaat mede heeft aangenomen, is 'er tegenwoordig niets overig dan *Vrankryk* mede tot de aanneeming en goedkeuring van het zelve te beweegen; het geen men niet kan denken dat een langen tegenstand zal kunnen vinden, dewyl men uit het gedrag van die Kroon, en uit derzelver openbaare betuigingen, tot noch toe gedaan, niet anders kan denken, dan dat dezelve geen ander oogmerk dan alleeenlyk de verzekering van den algemeenen Vrede gehad heeft, welke verzekering het nu door zyne toetreeding voltooijen, en door alle zynen tegenstand oogschynlyk niet verhinderen kan.

Zie daar in wat staat de zaaken van *Europa* zich met het uitkomen van dit Deel van onzen *Mercurius* vertoonen. Maar eer wy overgaan tot het mededeelen der tydingen welke in de zes eerste Maanden van dit Jaar zyn ingekomen; zo moeten wy kortelyk den staat van eenige byzondere Gedeeltens van *Europa*, en de merkwaardige veranderingen in dezelve aanroeren.

GROOT-BRITTANNIE, ziet sedert de heilzame vestiging van den Hanoverschen Stam op zyn aanzienlyken Throon, de gelukkigste Eéndragt en overéénstemming tusschen zyne Koningen en Volkeren bloeijen; waar door het ook zyne Welvaart door de geheele Waereld en zyn Gezag door gansch *Europa* van dag tot dag ziet vermeerderen; en het zelve ziet met grond van reden te gemoet, dat het eerlang, van zyne ongewoone kosten, ten beste van zich zelven en van de gemeene zaaken gedaan, ontslagen, geene andere bekommering zal hebben dan om zyne Ingezetenen te ontlasten, de schulden van het Land met veel gemakkelykheits niet alleenlyk te verminderen, maar door den tyd ook ganschelyk te vernietigen, en door gewenschte Huwelyken van de Koninklyke Kinderen het Koninkryk van een gezegend Nageslacht van den loffelyksten der Koningen te verzekeren.

VRANKRYK heeft in het voorleden Jaar wederom het geluk gehad de Familie van zynen Monarch door eenen Zoon te zien vermeerderen. Dat Ryk, dat byna tot dezen tyd toe, geduurende alle de onderhandelingen, een der yverigsten is geweest in het uitdenken en te werk stellen van alle bedenkelyke middelen om den algemeenen Vrede te bevorderen, schynt tegenwoordig om eenig byzonder inzigt, of uit afgunst om dat het niet de eerste in het spel geweest is, het meest schoorvoetende te zyn in het toetreeden tot de gansche

voltooijing van dat byna voltrokken werk; waartoe het echter waarschynlyk wel haast zal moeten overgaan. Van binnen blyft dat Ryk meêr dan ooit verdeeld in opzigt van de Kerkelyke verschillen; terwyl de Voorstanders van de Constitutie *Unigenitus*, dagelyks veld winnende, en de overhand verkrygende, ook hunne vervolgingen tegen de Wedersprcekers van de gemelde Constitutie verdubbelen, het welke zo lang duuren zal tot dat 'er voor de laatsten eens eene voordeelige verandering in het Ministerie voorvalle, door welke de Jesuïten minder toegangs en gezag ten Hove krygen, en waar door de Vryheden van de Gallicaansche Kerk meêr in acht genomen worden, gelyk ten tyde van de andere vermaarde Kardinaalen Ministers *Richelieu* en *Mazarin* geschiedde.

SPANJE, dat zo langen tyd in gedurige wapenkreet en onrust geweest is, om de belangen van den Koninklyken Infant Don *Carlos* te bevorderen, ziet zich op het punt om alle die onlusten en zwaare kosten van onophoudelyke Krygstoerustingen te zien ophouden; terwyl het laatstgeslooten Tractaat van *Weenen*, door zyn Katholyke Majesteit goedgekeurd en aangenomen zynde, aan de uitgeputte Schatkisten des Konings en van het Ryk eerlang weêr ademtocht schynt te belooven, zo haast de Koninginne door de bezitneeming der Staaten die in *Italië* voor haaren Infant geschikt zyn, zich gerustelyk van deszelfs Successie kan verzekerd houden; zullende alsdan de Schatten van de nieuwe Waereld wel haast in staat zyn om de uitgemergelde en verarmde Spanjaarden wederom in hunnen voorigen staat te herstellen.

ITALIE, dat zich sedert eenige Jaaren door het gevaar van een genoegzaam zekeren Oorlog heeft zien dreigen en ontrusten, ziet tegenwoordig die zwaare wolken genoegzaam verdweenen, en de welgegronde hoop op een aangenamen Vrede in derzelver plaatse te voorschyn komen; terwyl inzonderheit die Landen en Heerschappyen, waar over verschil was, zich het meest over die gelukkige verandering te verheugen hebben, naar mate dat het geschenen heeft dat die bloedige onweersbuien dezelve het meest stonden te treffen; zelfs de Hertogdommen van *Parma* en *Placentia*, hoe onzeker het, door de zwangerheit der Hertoginne Weduwe, ook noch wezen mag, wat Prins zy te wachten hebben, zien alles in dit Tractaat zo wel geregeld, dat zy het onheil van den Oorlog geenzins te vreezen hebben.

ROME en den *Kerkelyken Staat* zien in veeele opzigten den tyd van het

het Pausschap van *Sixtus* den V. herboren. Eene gestrenge en rechtvaardige regeering, gevolgd op een achteloos en slap Pausschap, waarin de laffe en geldgierige Gunstelingen het bloed en merg der Gemeente uitzoogen, doet de Romeinen eene volkome herstelling van recht en gerechtigheit te gemoet zien, die alle Staaten gelukkig en bloeijende kan maaken, dewyl daar door de goede beschermd en gevorderd, en de Boozen uitgeroeid worden. Zo maar de goede oude Vader, de Regelen van Staatkunde te weinig plaats geevende, en den streng der Rechtvaardigheit te straf trekkende, de koord niet aan stukken doe springen, en zich zelfs en zyn eige leven een prooi doe worden van de heimelyke onderneemingen zyner Vyanden. Het is byster gevaarlyk de smetten van het Purper zo openbaar ten toon te stellen en volkomen te willen doen verbyten: het getal der Schuldigen en hun aanzien is te groot, om niet voor het uiterste van hunnen kant te vreezen; te meêr dewyl 'er magtige Persoonen buiten den Kerkelyken Staat belang in schynen te hebben, dat alle de misslagen der voorige Pauzelyke Regeering niet hersteld worden. De tyd konde noch wel vreemde omkeeringen aan het Roomsche Hof doen gebeuren.

Noch zeldzamer verandering, doch waarvan men in den tegenwoordigen Koning van *Spanje* voor éénige Jaaren een ander voorbeeld zag, heeft het voorgaande Jaar in *Italië* uitgeleverd. *Victor Amadeus* de II, Koning van *Sardinië*, heeft eensslags en onverwacht afstand van zyne Kroon en Heerschappyen gedaan, om, afgesloofd door zynen ouderdom en langduurige Regeering. het overige van zyne dagen in eene godsdienstige ruste te slyten. Dit voorneemen is inderdaad loffelyk, en verdient eene algemeene goedkeuring zelfs van zyne Onderdaanen, die zich door deze afstand van zyn Koninklyken Geest, van zyne deugden, en van zyne groote Staatkunde niet beroofd zien, dewyl alle die verheven hoedanigheden op den Throon herleeven in den Koninklyken Persoon van zynen Zoon *Karel Emanuel*, die al terstond in het begin zyner Regeering de Rechten van zyne Kroon tegen de indringende en overheerschende geweldenary van eene gewaande Geestelyke Oppermagt, ten voorbeeld voor andere Vorsten, met zo veel roems weet te doen gelden; eene pooging die inderdaad hoop geeft dat deze Vorst in het vervolg ook door dien zelfden geest den verblinden yver van vervolging tegen de getrouwsten zyner

Onderdaanen zal doen ophouden, en alzo zynen Staat en zyne Regeering volkomen gezegend en bloeijende maaken.

De Republyk van GENUA, hoe lang ook in den Vrede met alle Mogendheden buiten zich zelve gevestigd, ziet in het midden van haare uitwendige rust zich inwendig ontrust en gedreigd met het verlies van een aanzienlyk gedeelte van haare Heerschappy; dewyl de oproerige Corsen hun Eiland van den Staat der Republyk schynen te willen, en misschien ook te zullen afscheuren, indien niet de bystand van uitheemsche Magt dien toeleg doet vernietigen, waartoe zy zelf zich niet in staat bevindt, en waarvan de tyd het gevolg het best zal kunnen ontdekken.

DUITSLAND of liever het *Keizerryk*, de groote zaaken die het met de voornaamste Magten van *Europa* te beslissen hadt nu genoegzaam zonder de tusschenkomst van een gedreigden bloedigen Oorlog afgedaan ziende, staat ons waarschynlyk andere gewigtige zaaken op het tapyt te zullen brengen; en de vaststelling der ondeelbaare Oostenrykse Erfvolging, en de verkiezing van eenen Roomsch-Koning, konden wel de Hoofdbelangen aldaar worden, waarop de gansche Christenheit het ooge wende: Belangen waarlyk, die van geen gering gewigt voor gansch *Europa* en vóóral voor het Aardshuis zyn, en die in het vervolg onze oplettendheit wel zullen verdienen.

POOLEN, dat in de onrust en verdeeldheit gewoon is te leeven, heeft in 't voorgaande Jaar zyne Ryksvergadering wederom zo haast zien scheuren als byéénkomen, zonder dat 'er zelfs eens een Maarschalk verkoren is, dat noch in het Jaar van te vooren geschiedde. De volkome éénstemmigheit, die in dit Ryk op den Ryksdag verëischt wordt, en byna nooit gevonden, maakt dat een Koning hier nooit zyn oogmerk, hoe heilzaam het zy, bereiken kan, of eenigen lof behaalen, dan wanneer het Ryk door een gevaarlyk en magtig Vyand aangetast wordt, wanneer elk, om zyn eigen ondergang te ontgaan, genoodzaakt is om in het algemeene welzyn mede te stemmen. Hoe dikwils ook een Ryksdag uitgeschreven wordt men heeft zo 't schynt denzelfden uitslag te wachten. Eén zaak is 'er echter waarin de Poolsche Magnaten volmaaktelyk overéénstemmen, dat is in het vervolgen en verdrukken der Protestanten of Dissidenten, die, tegen de Wetten van het Ryk, en tegen alle plechtige bezworen Tractaten van dag tot dag meêr vervolgd en door geweld verongelykt

lykt worden. Een bloedigen Oorlog der Ongeloovigen moet meêr dan de ſlappe en vruchteloze Vertoogen en Voorſpraaken der Proteſtantſche Mogendheden die Elendigen op eenige verlichting doen hoopen, alzo hunnen yver en noodzaakelyken tegenſtand in een Turkſchen Oorlog waartegen het Ryk zonder hunne dapperheit niet beſtand zoude zyn, hen altoos meêr voordeels toegebragt heeft, dan alle die ontzagchelyke Olivaſche Guarantien, ſedert dat 'er geene *Guſtaven* meêr in hunne Nabuurſchap gevonden worden. De eenige hoop die zy hebben is, dat *Zweeden* zich haaſt volkomen in zyne magt en bloei herſtelle, dewyl zy niet gewoon zyn van de zyde der Christenheit zich van eenigen anderen kant te zien onderſteunen.

DENEMARKEN, in het voorleden Jaar in den rouw gedompeld over de dood van zynen Koning, heeft zich daartegen verheugd gezien, door de komſte van deszelfs Zoon *Chriſtiaan* den IV. tot den Throon; een Vorſt die door het loffelyk beginſel van zyne Regeering eene voordeelige verwachting geeft dat dezelve rechtvaardig en gezegend zal zyn.

RUSLAND, dat in het voorgaande Jaar ganſchelyk in beweeging was, door de toebereidſelen die het maakte tot de aanſtaande voltrekking van het Huwelyk van zynen Vorſt met de Prinſeſſe *Dolgorukki*, zag de verwachting van die naderende blydſchap en vrolykheit plotſelyk in droefheit en in rouw veranderen; dewyl de Keizer *Petrus* de II. die zo weinig tyds geleden eerſt den Throon beklommen hadt, denzelven met het Graf verwiſſelde, in een tederen ouderdom, waarin de ganſche Waereld het oog op hem gevestigd hadt, in verwachting van iets groots van hem te zullen zien. Hy was het laatſte overblyfſel van zynen Grootvader *Petrus* den I. een der grootſte Vorſten van zyne Eeuw. Hy wierdt in den Keizerlyken Staat opgevolgd door de Prinſeſſe *Anna Iwanowna*, Hertoginne Douariere van *Courland*, en tweede Dochter van den Czaar *Iwan Alexiewitz*, eene Prinſeſſe van bekende deugd, en die alreets door haare wyze, rechtvaardige en goedertiere Regeering, blyken gegeeven heeft dat de Natie zich niet bedrogen zal vinden in de goede verwachting en hoop die zy in haare verkiezing heeft opgevat.

Maar het voorlede Jaar heeft ons niet alleenlyk doen zien dat het gemeene ſterflot, of een vrywilligen afſtand in ſtaat zyn om de Vorſten hunne Throonen te doen inruimen, maar dat ook andere omkee-

keeringen in staat zyn om die staatverwisselingen te veroirzaaken. Het *Ottomannische Keizerryk*, dat, hoewel niet tot de Christenheit behorende, echter zyn voornaamsten Zetel in *Europa* gevestigd heeft, zag in het voorleden Jaar de gezegde waarheit bevestigd in de afzetting van den Sultan *Achmet*, een Vorst die 28 Jaaren lang als één der beste Turksche Keizers geregeerd hadt, en naar zyne verdienste misschien een beter einde gehad zoude hebben, indien hy door zyne gierigheit en door die van zyne eerste Ministers niet was bedurven geworden, welk gebrek, tot zynen ondergang, een dekmantel is geweest van den opstand van het muitende Volk, dat zyne voornaamste Ministers van het leven, en hem van de Heerschappy beroofde. In zyne plaats is op den Throon gesteld zyn Neef de Sultan *Mahmud*, Zoon van den Sultan *Mustapha*, die afgezet wierdt in den Jaare 1702. Indien de Regeering van *Achmet* en het bestier van zynen Primo Vizir *Ibrahim Bacha* langer geduurd hadt, zo zoude gewisselyk de Ottomannische Magt veel ontzachelyker geworden zyn voor de Christenheit; dewyl zy alreets den grond gelegd hadden om de geleerdheit en wetenschappen niet minder gemeen te maaken onder de Turken, dan de Russische Keizer *Petrus* de I. gedaan hadt onder zyne Natie, waar door hy dezelve van onweetende en veracht, tot kundig, geacht en ontzagchelyk gemaakt heeft, en alzo voor zyn dood dat groote oogmerk bereikt dat hy zich hadt voorgesteld; waar door *Rusland* in *Europa* en elders oogschynlyk nadezen wel behouden zal het aanzien dat die groote Vorst voor het zelve verkregen heeft. De Sultan *Achmet* heeft getoond dezelfde wil te hebben, maar deze omkeering heeft hem de gelegenheit benomen om zulk een grooten toeleg, die, naar mate der meerder magt van het Turksche Ryk, van meerder gevolg geweest zoude, zyn te volvoeren, zo dat deze rampzalige Vorst, voor den overigen tyd van zyn ongelukkig leven, ten dien opzigte niets anders overig blyft, dan zich op de beste wyze mogelyk te vrede te stellen, denkende

In magnus voluisse sat est.

Ons VEREENIGD NEDERLAND, dat in het voorleden Jaar zich inwendig zo geweldig ontrust gezien heeft door de heilzame ontdekking van een kwaad, dat anders in 't heimelyk noch al verder voortgekropen, en mogelyk zo veel aangewasschen zoude zyn, dat men hier (gelyk het buiten alle twyfel wel in eenige andere Landen gelegen is) in laater tyd dat verfoeijelyke kwaad niet zoude hebben durven roeren veel minder straffen, ziet door de gunst des Hemels zich nu van dat kwaad gezuiverd, en door de rechtvaardige strafoefening over het zelve daar voor zulk een afschrik veroirzaakt, dat dit groote kwaad in korten tyd wel haast wederom zodanig in vergeetelheit gebragt zal worden, dat het zelve als van te vooren wederom geheel onbekend zal zyn voor onze Ingezetenen.

JANUARY.

TE *Londen* heeft men tyding uit *Ierland* dat de Regenten van dat Koninkryk door eene Proclamatie het Ierſche Parlement van den 1 January tot den 3 May hadden geprorogeerd. GROOT-BRITTANNIE.

De tegenwoordige geſteldheit van zaaken verſchaft aan de Miniſters van het Groot-Brittanniſche Hof zo veel beezigheits, dat de Raadspleegingen dieswegens zelfs door de Feeſtdagen van Kerstyd niet geſtuit of afgebroken zyn geworden. Men was niet alleenlyk beezig om de zaaken die voor het aanſtaande Britſche Parlement gebragt zouden moeten worden te ſchikken en te bereiden, maar men was ook in overweeging over den inhoud van eene Memorie, welke de Graaf van *Broglio*, buitengewoon Ambaſſadeur van *Vrankryk*, voornamelyk behelzende het beſluit van den Alderchriſtelykſten Koning, om ingevolge van het Tractaat van *Sevilië* den Keizer den Oorlog aan te kondigen, en vervolgens denzelven van alle kanten aan te taſten, totdat men het oogmerk van het gemelde Tractaat bereikt zoude hebben. Men heeft ook bericht dat de Franſche Ambaſſadeur in den *Haag* eene diergelyke Memorie hadt aangeboden. Men heeft over deze zaaken dagelyks Expreſſens over en weêr zien afzenden; en de twee Zee-Mogendheden hebben eindelyk eenpaariglyk aan de Franſche en Spaanſche Miniſters verklaard dat zy naaukeuriglyk de verbinteniſſen zouden vervullen waar toe zy zich door het Tractaat van *Sevilië* verbonden hadden, uit krachte van welke geene algemeene Vredebreuk vaſtgeſteld was, dan ingevalle de onderneeming op *Italië* geen goeden uitſlag mogte hebben; weshalven die onderneeming moeſt vóóraf gaan, waar toe de gemelde Zee-mogendheden hunne bepaalde onderſtanden van Schepen, Volk, enz. vroegtyds naar de Middelandſche Zee zouden zenden. De Commiſſariſſen van de Admiraliteit hebben de ordres gegeeven om de vereiſchte Schepen daar toe uit te ruſten, en van wegens den Raad van Oorlog te *St. James* gehouden, is aan de Krygsbenden tot dien toeleg geſchikt,

1731. January. schikt, mede bevel gegeeven om zich tot den optocht gereed te houden.

Den 28 December vergaderde het Parlement, en wierdt tot den 1 February geprorogeerd; en den 29 wierdt eene Proclamatie afgekondigd, om het Parlement tegen dien tyd tot het afdoen van zaaken te doen vergaderen.

VRANKRYK. MEN zag nu te *Parys* in druk het Mandement van den Bisschop van *Luçon*, tot het publiceeren der nieuwe Kerkelyke Conferentien van zyn Bisdom; met eene Instructie over de tegenwoordige zaak der Kerk; luidende het zelve als volgt;

M*ichel Chelse Reges Rabutin de Bussy*, door de genade Gods en des H. Apostolischen Stoels, Bisschop van *Luçon*: Aan de Geestelykheit en aan de Gemeente van ons Bisdom, *Heil en Zeegen* in onzen Heere *Jesus Christus*.

In het midden der verdeeldheden, sedert byna eene Eeuw in de Kerk, door haare eige Kinderen verwekt, en nu tot zodanige buitenspoorigheden gebragt, datze alle waare Christen harten ontrusten, moet de oplettendheit, welke wy aan de verdediging der Kerk schuldig zyn, en welke de H. *Augustinus* noemt *het Herderlyk Bewind aan alle de Bisschoppen gemeen*, ons niet bevryden, *Myne geliefde Broeders*, van zorg te draagen voor uwe byzondere noodwendigheden; die twee groote voorwerpen vervatten al het geen de waakzaamheit van een Bisschop opwekken kan. Wat zou de Kerk inderdaad worden, indien het Geloof veranderd, en de Tucht in yder Bisdom verzwakt was; maar ook wat zouden de Tucht en het Geloof van elk Bisdom worden, indien het gezag der Kerk, 't welk de reglementen daar van voorschryft, door enkele particuliere Menschen betwist kon worden? Indien 't hen vry stont de Kerk te plaatsen, alwaarze met het belang van haare zaak meest overéénkwam; en indien eindelyk dit Goddelyk kenteken van verlichting en zigtbaarheit, 't welk dezelve van alle de andere Christelyke Gemeenschappen onderscheidt, het onfeilbaar merk niet was, waar aan yder Christen haar lichtelyk kennen kan.

Gereed, om aan u, *Myne geliefde Broeders*, in de nieuwe Kerkelyke Conferentien van ons Bisdom, de uitspraken der Kerk over alle de rampen van de Christelyke Leere te geeven, welke vrucht zouden wy daar van hoopen kunnen, indien gy het gezag der Kerk, dewelke die uitspraken gedaan heeft, niet erkennet? en indien gy niet verzekerd waart, dat zy het alleen is, waaraan *Christus* het recht heeft gegeeven, om alle de zwaarigheden, welke in haaren boezem ontstaan mogten, op te lossen? Een Geloofs-artykel zo gewigtig, dat, volgens den Heer *Bossuet*, niet alleenlyk de Gelovige aan de Kerk gelooft, terzelver tyd dat hy aan de H. Persoonen der Drie Eénheit gelooft, maar dat het ook uit de handen van deze Kerk zelf is, dat hy het teken van zyn Geloof

loof ontfangt; zy is 't dewelke hem de voornaamste daden des geloofs die daar in vervat zyn doet volbrengen; en het is de beslissing van dit Artykel, waar uit die van alle de andere noodzakelyk volgt: Verwonderlyke huishouding van de Christelyke Leere, of veel eer van de wysheit en barmhertigheit Gods, die wel wil dat het Geloof van de diepste geheimen, afhangt van de kennis van eene waarheit, die zo klaar is, dat de alderspitsvinnigste geesten dezelve niet hebben kunnen verduisteren, en zo tastbaar, dat de alderdomsten dezelve hebben kunnen begrypen, zonder den bystand van een onderzoek, waar toe zy onbekwaam zyn. 1781. January

Indien het, *Myne geliefde Broeders*, voor de Christenen, om het gewigtig werk van haare zaligheit te verzekeren, genoeg was, de Goddelykheit der zending van *Jesus Christus* te gelooven, is het gewis, dat zyne Mirakelen en de Prophetien geenen twyfel dien aangaande aan hen overlaatende, zy met meer vastigheits in de wegen des Heeren wandelen zouden.

Maar naauwelyks hadt de Zoone Gods zyne Wet aan de Menschen nagelaaten, of de diepte van de Christelyke Leere en de geest van tegenspreeking, welken de H. *Augustinus eene zeer trotse en gevaarlyke verzoeking* noemt, deeden onder de Menschen veele twistingen ontstaan over den verscheiden zin, welken zy aan de Schrift gaven: *St. Paulus* hadt gewaarschouwd dat 'er ketteryen zouden moeten komen, om de Uitverkoornen te beproeven; die Voorzegging is meer dan al te zeer vervuld; de Brieven van dien grooten Apostel waren zelfs van den tyd van *St. Petrus* af, en achtervolgens zyn getuigenis, *reeds zo wel als de andere Schriften, tot een kwaden zin verdraaid door die lichtvaardige en onweetende Menschen, dewelke tot hun eigen ongeluk*, zo als *St. Paulus* zegt, *niet verstaan 't geene zy zeggen, noch de zaake zelve, waar van zy met de meeste verzekering spreeken.*

Wat heeft de Religie niet uitgestaan van de ontelbaare gezindheden, waar doorze verscheurd is geweest! Alle de herstochten hebben by beurten t'zamen gespannen omze te doen voortkomen; de staatzucht om het hoofd der party te zyn; de liefde der onafhangkelykheit; de hoogmoed en de yverzucht des gemoeds; de schaamte om zich te herroepen, de valsche Staatkunde der Eeuwe; dewelke zo veele ydele voorwendselen gebruikt, om haare magt op de puinhoopen der Kerk te bouwen; de huigchelary en de verleiding, altoos lettende op de middelen, om de aldergevaarlykste gevoelens onder den dekmantel van heiligheit in te voeren; en zelfs een verkeerden yver, dewelke maakt, dat, na dat men zich gewapend heeft om de zuiverheit der Wet van *Jesus Christus* te verdedigen, men onrechtvaardiglyk voortzet eenen Oorlog, dewelke in haare beginselen verschoonlyk hadt kunnen zyn, en men kan niet meer van zich verkrygen, om de wapenen met nedrigheit voor de voeten der Kerk neer te leggen: Wy zullen nooit eindigen, indien wy de verscheiden werktuigen, welke de Menschen hebben verdeeld, na dat zy het Jok der gehoorzaamheit eens afgeschud hebben, hier openleggen wilden.

Deze zo doodelyke gesteldheden voor het Menschdom, waren bekend aan den geene, die, om het te herstellen, eene nieuwe wet aan het zelve was

1731 January

komen aankondigen; maar die wet zoude geen wet der genade geweest zyn, zo alsze is, indien hyze ten prooi hadt gelaaten aan zo veele bedervingen en valsche uitleggingen; indien hy niet hadt aangesteld een Rechter, voor wiens Rechtbank alle de verschillen, dewelke over den zin der woorden van die Wet ontstaan mogten, zouden worden gebragt, om aldaar oppermagtelyk beslist te worden, en indien de Rechtbank dewelke het alderzekerste fondament van de rust der wyzen en der eenvoudigen moest zyn, geene onfeilbare en voorzegde merken droeg, om door haar gezag de spitsvinnigheit van sommigen te stuiten, en door uiterlyke en als door tastbare tekenen, de dommigheit van anderen te vermeesteren. Die Rechtbank, *Myne geliefde Broeders*, is volgens de Katholyken en volgens de Overleevering sedert de Apostelen, de Kerk; maar, indien men de Ketters die 'er ooit geweest zyn, gelooft, is het de Schrift.

En hoe zou de Schrift het duistere, 't welk daar in is, zelf kunnen verklaaren? Zouze het doen met de eene plaats door de andere uit te leggen? Doch de zin van die plaats, bygebragt tot opheldering van de geene waar over het verschil is, wordt zelf ook terstond in twyfel getrokken: En wie is hy, die geduurende deze twisting daar over oordeelen zal? Daar zyn geene Ketters, zo als de H. *Augustinus* aanmerkt, die hunne dwaalingen leerende, niet verzekeren datze waarheden zyn, dewelke zy uit de H. Boeken getrokken hebben; nochtans zyn die gewaande waarheden haare byzondere gevoelens, welke alle vermeetele luiden alsdan in plaats van den waarachtigen zin der Schrift stellen: Maar hoe kan iemand zo dwaas zyn, dat hy zich alleen op de authoriteit van zyne byzondere uitlegging, durft verzekerd houden, dat hy dien waaren zin gevonden heeft? Ja wat meer is, die Mensch, zyne grondstellingen opvolgende, moet zyne vermeetelheit niet staaken, door zich over een éénig verschil Rechter te maaken; hy moet het licht van zyn vernuft over alle de twistingen, dewelke in de Kerk sedert haare geboorte ontstaan zyn, uitstrekken; en hy is niet alleenlyk bevoegd, maar ook verplicht, niets op het geloof van een ander te gelooven, en alle de verschillen, sedert den oirsprongk des Christendoms ontstaan, te herleezen; hy moet daar over op nieuw oordeelen; en indien hy zich in een éénige bedriegt, indien hy den zin der Schrift kwalyk vat, en indien zyn vernuft en zyn licht (zo dikwils ongetrouwe Leidslieden) hem maar eens kwalyk leiden, verliest hy de verdienste van alle de andere, waarin hy gelukkiger is geweest; hy verliest zyne zaligheit voor altoos; *hy is uit het huis gegaan*, zo als *Cyprianus* onder het zinnebeeld van *Rachab*, van de Kerk spreekende, zegt: *Hy kan het ongeluk, 't welk hy ontmoeten zal, aan niemand dan aan zich zelf toeschryven.*

Zie daar, *Myne geliefde Broeders*, werwaards de toomelooze dartelheit der willekeurige uitleggingen den Mensch leidt: Zy is 't dewelke voortgebragt heeft die menigte van Gezindheden, welke tot schande van het Menschelyk vernuft strekken. Daar is 't, dat de Ketters hebben gevonden, dat 'er tweederlei grondstellingen in God zyn: dat de Zoone Gods alleenlyk een enkel Schepsel is; dat de Erfzonde maar een verdichtsel is; dat 'er geen vrye Wil is;

is; dat *Jesus Christus* niet wezentlyk in het Sacrament van onze Altaaren is; 1731.
en zo veele andere gedrochtige gevoelens, welke de Menschen, vóóringenomen van hunne *valschelyk genaamde wetenschappen*, en verzot op hun verstand, voorgeeven in de heilige Boeken geleerd te hebben. *January*

Dus is 't dat zo veele groote Mannen, welke de Kerk altyd zal betreuren. de Tertullianen, de Originessen, enz. zich verbeeldende wyzer te zyn dan de Katholyke Kerk, dwaas zyn geworden; en God heeft gedoogd, dat zy, *aan een verkeerden zin overgegeeven*, in de alderschadelykste dwaalingen gevallen zyn.

Maar het geen de kwade trouw der Ketters noch meêr bewyst, is, dat zy, om het Volk te verblinden, en om hunne eige liefde te vleijen, hebben geleerd dat de alderéénvoudigste en de alderdomste, zonder wetenschap en zonder verstand, hun geloof en hun gevoelen vastmaaken konden alleenlyk op de leezing der Schrift. *En hoe*, zegt de H. *Augustinus*, in den naam van een Leerling spreekende, *hoe zoude ik, die zwak en onweetend ben, de waarheit van de dwalingen*, welke men daar tegen kant, *onderscheiden? hoe zoude ik*, zonder tastbare merktekenen, *de Kerk van* Jesus Christus *kennen, aan dewelke ik nochtans verplicht ben te gelooven, indien ik zalig wil worden?*

Onze Goddelyke Wetgeever vondt derhalven goed en rechtmatig te beveelen, dat al het geen, 't welk uitlegging van nooden heeft, gebragt zoude worden aan een Rechtbank, zelf gemerkt met zo duidelyke tekenen, datze geene Uitleggers noodig zouden hebben: Dit is het geen hy gedaan heeft, door aan ons de *onderwyzende* Kerk in het Oude- en Nieuwe-Testament, te vertoonen onder de aldertastbaarste en uitmuntendste gedaantens; doch altyd met kentekenen, die aan haar alleen eigen, en voor alle Menschen bevattelyk zyn.

De Propheeten vertoonen dezelve aan ons, dan eens als *een Berg die boven alle de anderen verheeven is, en alwaar God zyne wegen aan de Menschen leert*, dan eens als *een Licht, 't welk de Koningen en de Volkeren verlicht*; en zo ver als de letter en het Lichaam in plaats van de schaduwen en van de zinnebeelden gekomen zyn, en als *Jesus Christus* de form van de Regeering, welke hy aan zyne Apostelen, en in hunne Persoonen aan hunne Opvolgers toevertrouwde, duidelyk ingesteld heeft, is deze Kerk *een Licht, 't welk in 't gezigt van de geheele Waereld, eene Stad is gelegen op een Berg*, Jesus Christus *zalze bouwen op een Rotsteen, welken alle de magten der helle niet zullen kunnen overweldigen*; zy is 't aan dewelke hy *de Sleutelen des Hemelryks* toevertrouwt, en aan dewelke hy de magt geeft, om uit het midden der Geloovigen te verdryven de geenen, welker wederspannigheit en halsterrigheit hen onwaardig maakt, om in derzelver getal te zyn.

Eindelyk, de dienst, welken zy moet oefenen, het zy in het Prediken, het zy in 't bedeelen der Sacramenten, en deszelfs eeuwige duurzaamheit, met eenen bystand van God, zonder ophouden, vinden zich verzameld in die heerlyke belofte, welke *Jesus Christus*, gereed staande om naar den Hemel te vaaren, aan zyne Apostelen doet: Daar is 't dat hy hen zyne Almagt aankondigt, als het fondament, waarop de zekerheit van al het geen hy hen zal belooven gegrond

1731. January grond, is; daar is 't, dat hy, aan hen, om zo te spreeken, een Testament van zyn laatste Wille nalaatende, aan de Herders leert hunne plichten, jegens de Gelovigen, en aan de Gelovigen wie de Herders zyn, welke zy hooren moeten: *Alle magt in den Hemel en op Aarde*, zegt hy, *is aan my gegeeven; gaat dan heenen, en onderwyst alle de Volkeren, dezelve doopende in den Naame des Vaders, ende des Zoons, ende des H. Geestes; en leerende haar onderhouden alles wat ik u geboden heb; en ziet, ik ben met U-lieden, alle de dagen, tot de voleinding der Waereld.*

Wie ziet niet, dat alle deze merktekenen, en alle deze waarneemingen aan niemand toegepast kunnen worden, dan aan eene uiterlyke bediening, dewelke aan de *onderwyzende* Kerk gegeeven is? Zy is 't, dewelke door alle de krachten der helle aangetast moet worden; zy is 't, aan dewelke de tucht toekomt; zy is 't die de magt der Sleutelen gebruikt; zy is 't, dewelke door een onafgebroke opvolging tot het einde der Waereld duuren zal: En kan men ontkennen, dat men overal, daar men Prediking, Sacramenten, Kerkelyke regeering en opvolging der Herders, met het Hoofd der Kerk veréénigd heeft, aan die zeer duidelyke, zeer uitmuntende, en aldermeest dubbelzinnige merktekenen, genoodzaakt is de Katholyke Kerk te kennen, zonder zich daarin te kunnen bedriegen.

Welk licht, *Myne geliefde Broeders*, bragten die woorden van den Zoone Gods niet in de harten der eerste Geloovigen; de Apostelen dieze uit zynen mond zelfs ontfingen, maakten dezelve tot het richtsnoer van hun gedrag. Daar ontstaat onder hen een gewigtig verschil over de besnydenis der Heidenen; hoe wordt het zelve geëindigd? Dit geschiedt niet door beslissing, welke yder in zyn byzonder en op het enkel gezag van zyn onderzoek doet. De Apostelen begeeven zich naar *Jerusalem*, zy vergaderen aldaar met de Onderlingen; de zaak wordt overwoogen; *St. Petrus* die voorzit, zegt zyn advys; de andere Apostelen stemmen vervolgens alleen; men beslist; en de uitspraak wordt op 't papier gebragt; maar in welke uitdrukkingen en met welk gezag? het is met deze gedenkwaardige woorden: *Het heeft den H. Geest en ons goed gedacht.* De Authoriteit van de onderwyzende Kerk is derhalven die van den H. Geest. *Paulus* en *Silas* zyn gelast, dat besluit van het Concilie aan de Gemeentens te brengen, en 't is niet om aan dezelve toe te laaten, dit nieuwe Orakel van den H. Geest te onderzoeken; maar 't is om hen te leeren *onderhouden 't geen door de Apostelen in Jerusalem geoordeeld was geweest*, zo als *Jesus Christus* hen hadt bevolen, de Gelovigen te leeren *onderhouden alles, wat hy hen geboden hadt*; zodanige uitdrukkingen, waar van de Schrift zich bedient, om aan te toonen dat de besluiten van de Kerk en de geboden van *Jesus Christus*, van één en het zelfde gezag voortkomende, eene evengelyke verplichting in zich vervatten.

Wy hebben ons, *Myne geliefde Broeders*, over dit eerste Concilie uitgebreid, om dat het, nader by *Jesus Christus* zynde, wy geloven moeten, dat het noch overvloediger aangedreeven was door zynen Geest, en om dat dit Concilie zelf tot een regel voor de algemeene Concilien, om de verschillen des geloofs

Boosh en der tucht af te doen, gediend hebbende; wy meenen, dat wy, het hier aanhalende, het gedrag en de form van alle de andere voor u beschreven hebben. 1731. *January.*

De Advokaaten van het Parlement van *Parys* hebben den Heer *le Normand*, een hunner Medebroederen, die hunne zaak zo wel onderstëund heeft, doen schilderen, om zyne afbeelding tot een gedenkteken te houden. Toen de acht voorheen gemelde gedeputeerde Advokaaten te *Versailles* waren, zeide zeker voornaam Heer tegen hen, dat zyne Tafel gedekt was met twaalf borden, waar van 'er zeven bezet en noch vyf open waren, dat hem leed was; maar als drie van hen wilden besluiten zich van hun Gezelschap af te zonderen, om de Middagmaaltyd met hem te houden, zy hem eere zouden doen, waarop de Heer *le Normand* tot antwoord gaf: *Monseigneur, les Avocats ne se separent point*: dat is te zeggen; *Myn Heer, de Advokaaten scheiden zich niet vanéén*: Welk antwoord ongemeen fraai gevonden is, ten opzigte van de verééniging van dat beruchte Corps, 't geen ten getale van 320 het Request of de verantwoording aan den Koning getekend heeft voor 40 van hunne Medebroederen, welke in het Arrest van den Raad van Staate des Konings van den 30 October laatstleden met zyn Majesteits interdictie gedreigd wierden.

Deze zaak der Advokaaten blyft veel geruchts maaken, en dezelve zyn wegens hunne Verklaaring over het Koninklyke Gezag wélgezien aan het Hof, doch hebben van de Bisschoppen, om dat zy met recht derzelver Gezag beneden dat des Konings gesteld hebben niet veel goeds te wachten. De Aardsbisschop van *Ambrun* heeft in een wydloopig Mandement van den 16 December geweldig tegen hen uitgevaaren: doch het Hof heeft de afdrukken van dat Mandament in de Syndicale Kamer der Boekverkoopers in beslag doen neemen. In het Arrest des Konings ten voordeele der Advokaaten (*in het voorgaande Deel pag.* 273) heeft men gezien het kort begrip der verklaaring of verantwoording van dat aanzienlyk Lichaam; welke verklaaring wy, als een welgesteld en aanmerkenswaardig Stuk zynde, oordeelen in zyn geheel aan den Leezer te moeten mededeelen: het zelve is dan van den volgenden inhoud.

Ver-

1730.
January

Verantwoording van de Heeren Advokaaten aan den Koning.

SIRE,

„ Niets is te vergelyken by de smarte welke de Advokaaten van uw Parlement gevoeld hebben, op het zien van het Arrest van uwen Raad van den 30 October laatstleden. Dit Arrest vertoonde ons als schuldig aan de grootste misdaad, welke Onderdaanen tegen hunnen Koning kunnen begaan; en inderdaad, zo men ons konde overtuigen de opstelders of aanneemers te zyn geweest van een Geschrift, waar van de algemeene zin was de eerste gronden der Regeering van *Vrankryk* aan te tasten, de eerbiedigheit der Volkeren te verminderen voor dat opperste gezag, dat in den Persoon van den Souverein gevonden wordende, het wezentlyke merkteken van de Monarchy uitmaakt, en sedert zo veele Eeuwen de grootheit en de welvaart daar van in stant hout: die éénigheit der Regeering te veranderen, die men niet verdeelen kan zonder dezelve om te keeren; indien wy voorstellingen gedaan hadden, die zelfs in de Republyken niet goedgekeurd zouden worden, daar zouden geene straffe zyn overéénkomstig met de yslelykheit van zulk eene misdaad, en wy zouden ons nooit kunnen vleijen uw Majesteit te beweegen, of de strafheit van uwe rechtvaardigheit te ontwapenen. Maar, *SIRE*; onze onnozelheit stelt ons gerust, en hoe ernstiger het misdryf is dat men ons te laste legt, hoe meêr wy aangespoord moeten worden om ons daar van te rechtvaerdigen, en zelfs het minste vermoeden daar van uit te wisschen.

„ Menschen die zich overgegeeven hebben aan de studie der wetten, die hunne eerzucht bepaalen om hunne waakzaamheit, en hunnen arbeid nuttig te maaken aan hunne Burgers, die geene gelegenheit verzuimd hebben om blyken te geeven van hunne aankleeving aan die heilzame grondregelen, waarvan de zekerheit van den geheiligden Persoon van uw Majesteit en de rust van den Staat afhangen, zouden zy een oogenblik verzuimd hebben het geene zy aan hunnen Koning verschuldigd zyn, zullen zy schielyk de werktuigen van de logen en van het bederf geworden zyn, om de Volkeren te ergeren door eene oproerige Leere, welke strekt om het Koninklyk gezag te verzwakken? Neen, *SIRE*, wy zullen het altoos tot eere rekenen te zeggen, dat het Koninkryk van *Vrankryk* een zuiver Monarchalen Staat is; dat het opperste Gezag ganschelyk berust in den éénigen Persoon van den Souverein; dat uw Majesteit in zyn Koninkryk de plaats van God zelfs bekleedt, waar van gy het leevend beeld zyt; dat de onderwerping; die men u verschuldigd is, een godsdienstige plicht is, waaraan men voldoen moet, niet door schrik voor de straffe, maar door de beweeging van de Conscientie; dat 'er geene magt op Aarde is die het vermogen heeft de Volkeren te ontslaan van de onschendbare getrouwheit, die zy aan hunnen Souverein verschuldigd zyn; dat de Excommunicatie zelfs, zo ontzagchelyk wanneer zy

„ om

„ om wettige oirzaaken wordt uitgesproken, nooit den gewyden knoop kan „ breeken die de Onderdaanen aan hunnen Koning verbindt; dat men, om „ wat oirzaake het zy, niet de minste inbreuk kan maaken in zyn Gezag; „ dat de Parlementen en de andere Gerechtshoven van het Kōninkryk van „ uw Majesteit alleen alle het gezag ontleenen dat zy oefenen; dat de eer- „ biedigheit en de onderwerping welke men betoont aan hunne Arresten, op- „ klimmen tot uw Majesteit die in de Arresten spreekt, en dat dezelve niet „ uitvoerlyk zyn dan als zy voorzien zyn met het Zegel van uw Majesteit. 1731. January

„ Zodanig zyn de grondregelen in welke wy opgevoed zyn. De dienst „ welke ons aan het Parlement verbindt, heeft alleenlyk gediend om ons in „ deze groote waarheden te bevestigen; de yver van die doorluchtige Recht- „ bank voor den Koninklyken Persoon, haare oplettendheit om zyn Gezag te „ verdedigen, en alle de voorrechten van het zelve staande te houden, zyn al „ te zekere *Leidsliedeu*, dan dat de geenen die 't hun werk maaken zulk een „ *volmaakt* voorbeeld te volgen ooit kunnen dwaalen.

„ Wy hebben altyd onzen yver doen uitblinken, en in het byzonder in eene „ laatste gelegenheit, waarin onze Bediening ons verplicht heeft onze gevoe- „ lens te verklaaren over eene onderneeming die niet tot iets minders strekte „ dan om tot in de gronden toe het geheiligde Gezag aan te tasten waar me- „ de God u bekleed heeft.

„ Na zulk eene plechtige verklaaring van onze gevoelens, is ons niets ove- „ rig dan te doen zien dat wy nooit iets tegenstrydigs gedacht of geschreven „ hebben.

„ De Consultatie, zodanig als dezelve gedrukt is beneden aan de Memorie „ die aanleiding gegeeven heeft tot het Arrest van den 30 October, houdt in, „ dat de ondergetekenden welke gezien hebben de Arresten van verbod, ver- „ verkregen door de Kannunniken en Curez van *Orleans* en andere tytelvoe- „ rende *Kerkelyken* van verscheiden Bisdommen, het Arrest gegeeven in de „ *Tournelle* wegens de conclusien van den Heer Procureur Generaal den 24 „ July 1717, te zamen met de Consultatie van den 10 February 1718, mee- „ nen dat de middelen in deze Consultatie voorgesteld, by welke zy volhar- „ den, of welke zy aankleeven, beslechtende zyn ten voordeele van alle de „ Kerkelyken die Arresten van verbod verkregen hebben, en dat zy byge- „ volg de oefening van hunne functien kunnen hervatten, zonder verplicht „ te zyn zich te keeren tot het Kerkelyk Gezag, noch gehinderd te kunnen „ worden dan door een beslechtend vonnis het welke verklaart dat 'er abuis „ is.

„ Men heeft in den Jaare 1730 dan niets anders gedaan dan eene oude Con- „ sultatie aangenomen, getekend door 14 Advokaaten, welke toen gedrukt „ wierdt; zonder dat daarop de minste censure volgde, en men heeft de gron- „ den van de Consultatie van den Jaare 1718 gebruikt in het verschil het wel- „ ke zich opgedaan heeft in den Jaare 1730 om te weeten, of de Arresten van „ verbod verkregen door Kerkelyken, gedecreteerd met persoonlyke dagvaar- „ ding door den Kerkelyken Rechter, en door het zelfde Decreet ontzegd in

1731. „ hunne functien, de uitwerking van het verbod op de Interdictie zoude op-
January „ schorten; en over dit verschil is men van gedachten geweest, dat de midde-
„ len in de Consultatie van den Jaare 1718 voorgesteld beslissende waren ten
„ voordeele van de geïnterdiceerde Kerkelyken.

„ De verwytingen die ons gedaan zyn raaken niet de uitspraak, maar eenige
„ uitdrukkingen van de Memorie.

„ Men heeft deze uitdrukkingen aan uw Majesteit vertoond, als strekkende
„ om het Gezag der Parlementen te verheffen, met dat van uw Majesteit te
„ verminderen. Het voorwendsel van dit verwyt is, dat men getracht heeft
„ in de Memorie geene uitdrukking te laaten invloeijen die te kennen gaf dat
„ de magt en het openbaare Gezag in uw Majesteit als in hunnen oirsprongk
„ berusten, het welke eerder raakt het geene men niet gezegd heeft, dan het
„ geene men gezegd heeft.

„ Het kwam 'er niet op aan om de gronden der Regeering in het algemeen
„ vast te stellen, dat vertoog zoude te vreemd geweest zyn by een verschil zo
„ éénvoudig als dat het welke voorgesteld was.

„ Het stont niet te bewyzen dat de Parlementen hun gezag alleenlyk van
„ uw Majesteit hebben, dat is zulk eene vaste en doorgaande waarheit, dat
„ men niet heeft kunnen gelooven dat het noodig was die te stellen of te
„ herhaalen.

„ Zo wy eenige tegenstrydige gedachten in de Memorie gevonden hadden,
„ wy zouden ons met kracht tegen zulk eene schielyke dwaaling aangekant
„ hebben; maar niemand dezelve ooit voortgebragt hebbende, hebben wy 't
„ niet gevoeglyk geoordeeld dezelve te bestryden.

„ Men heeft zich bepaald aan het eenige verschil van de Memorie, men
„ heeft doen zien, volgens de gemeenste uitdrukkingen, en die meest eigen
„ waren aan de stoffe, dat de Kerke in den Staat aan de Wetten van den
„ Staat onderworpen was, en bygevolg aan de Rechtbanken die handhavers
„ van deze Wetten zyn; men heeft het karakter van openbaar Gezag, waar
„ mede het Parlement bekleed is, verheven, dat, zich over de gansche Na-
„ tie uitstrekkende, de Geestelykheit zo wel als alle de andere ordens van
„ het Koninkryk onder zyn Rechtsgebied begrypt.

„ Maar alle deze spreekwyzen, die het vermogen der Parlementen vertoo-
„ nen, zyn alleenlyk in de Memorie geplaatst, om te doen zien, dat de Gee-
„ stelykheit niet kan afschudden het juk van een Gezag waaraan zy met de
„ gansche Natie eerbiedigheit moet bewyzen.

„ Hierin, wel verre van het ontzag der Volkeren voor het opperste Gezag
„ van uw Majesteit te verminderen, doet men niet anders dan dezelve be-
„ vestigen in de gevoelens van onderwerping die zy u schuldig zyn, want de
„ Parlementen hunne magt enkel en alleenlyk van uw Majesteit hebbende, zo
„ klimt alles wat men ten voordeele der Gerechtshoven zegt tot uw Maje-
„ steit zelfs op: zo men eere bewyzen moet aan een Gezag dat maar eene
„ uitwerking is van het zyne, hoe verre moet de eerbiedigheit en onderwer-
„ ping niet gaan voor het Koninklyke Gezag, dat daar van de oirsprongk is?

„ Deze

„ Deze gedachte éénmaal verklaard zynde, zal 'er geene duisterheit overig 1731.
„ blyven omtrent de uitdrukkingen van de Memorie; dezelve zegt dat de January
„ Parlementen de Senaat van de Natie zyn, om in den naam des Konings,
„ die het Hoofd is, recht te doen aan zyne Onderdaanen, gelyk hy hen het.
„ zelve schuldig is in de plaatse van Godt.

„ Men heeft voorgegeeven dat door dezen Tytel van Senaat van de Natie
„ de Memorie te verstaan gaf dat het Parlement zyne magt van de Natie hadt,
„ en niet van den Koning; maar schoon deze uitdrukkingen, (Senaat van de
„ Natie) niet verklaard wierden, het zoude altoos onbetwistelyk zyn, dat de-
„ zelve geene andere gedachten voorstellen, dan die van eene Rechtbank wel-
„ kers Gezag zich over de gansche Natie uitstrekt, en bygevolg over de Gee-
„ stelykheit gelyk over alle de andere ordens van het Koninkryk, eene ge-
„ dachte zeer strydig met die welke men daar aan poogt te geeven, van eene
„ Rechtbank door de Natie zelfs aangesteld.

„ Maar het geene onmiddelyk en in dezelfde spreekwyze volgt, neemt zelfs
„ tot de minste twyfeling toe weg: De Memorie zegt dat de Parlementen de
„ Senaat van de Natie zyn om in den naam des Konings, die daar van het
„ Hoofd is, aan zyne Onderdaanen recht te doen, gelyk hy hen het zelve in
„ Gods plaatse schuldig is. Wat edelder denkbeeld kan men ooit geeven van
„ het opperste Gezag dat in den Koning alleen berust, dan te zeggen dat hy
„ het recht aan zyne Volkeren schuldig is in de plaatse Gods? Kon men ooit
„ nadrukkelyker of krachtiger uitdrukkingen gebruiken om dit opperste Ge-
„ zag tot zyn middelpunt te brengen in den éénigen Persoon van den Souve-
„ rein, en door een noodzakelyk gevolg om de valsche gedachte dat de magt
„ der Parlementen hen door de Natie medegedeeld is, uit te sluiten?

„ Daar zoude geen einde aan zyn, indien men alle de gedenkschriften wilde
„ doorloopen welke noch uitmuntender tytels aan de Parlementen geeven:
„ het zal genoeg zyn eenige plaatsen by te brengen die zich by het eerste on-
„ derzoek opdoen.

„ De Koning *Johannes* zegt, in eene ordonnantie van den Jaare 1363, dat
„ het Parlement is en zyn moet de oirsprongk en de waarachtige spiegel van
„ alle recht van het Koninkryk, *Licet Curia nostra Parlamenti sit & esse*
„ *debeat totius Regni nostri speculum verissimum & origo.* Dezelfde Lofspraak
„ wordt herhaald in de Opene Brieven van *Karel* den IV. van den 13 No-
„ vember des Jaars 1403, alwaar hy van het Parlement spreekende, het zelve
„ de bron en de oirsprongk noemt van alle recht in het Koninkryk.

„ *Karel* de VII, in eene ordonnantie van den Jaare 1446, noemt het Par-
„ lement ons Hof van het Parlement, dat het voornaame en Souvereine is
„ van ons Koninkryk en van onze Heerschappy.

„ Het VIII. Artykel der Vryheden van de Gallicaansche Kerk zegt, dat de
„ Appellen als van abuis geoordeeld worden door de groote Kamer van het
„ Parlement welke de Stoel en Zetel is van het Recht van het Koninkryk.

„ De Heer *Dupuy*, in zyne Aanteekening op dit Artykel, brengt de Opene
„ Brieven by van *Karel* den VIII. van de Maand April des Jaars 1487, in

1731. January. „ welke de Koning onder anderen aanmerkelyke zaaken zegt, dat de Koningen zyne Voorzaaten den Zetel van de Koninklyke Waardigheit en Majesteit gevestigd hebben in de Stad *Parys* alwaar zy een Souverein Hof hebben opgerecht het Parlement genoemd, bestaande uit 100 Leden, van welk Hof de Koning het Hoofd is.

„ Men ziet het Parlement overal genoemd het Hof van *Vrankryk*. *Curia Franciæ*. Daar is geen onderscheid tusschen het Hof van *Vrankryk* en den Senaat van de Natie; alle de uitdrukkingen zyn dan onnozel, men heeft dezelve goedgekeurd gezien door de Koningen, die niet voorgehad hebben zich daar door van Gezag te ontblooten, en verspreid in de Werken waar uit de Advokaaten de wetenschap moeten trekken die zo noodzakelyk is aan hunne professie; het is dan onmogelyk dezelve aan te merken als verdacht in zich zelven, te meer wanneer dezelve door deze uitdrukkingen verklaard zyn, *om in den naam des Konings het Recht te doen dat hy in Gods plaatse aan zyne Onderdaanen schuldig is.*

„ Dat de Koning het Hoofd van de Natie genoemd wordt, is noch eene uitdrukking die gevonden wordt zo wel in de Ordonnantien als in de geachtste Werken.

„ *Lodewyk* de XI. zegt in eene Ordonnantie: *Wy aanmerkende dat in onze Amptenaars onder ons Gezag de bestiering der bedryven bestaat, door welke de publyke zaak van ons Koninkryk geregeerd en onderhouden wordt, en dat zy daar van de wezentlyke Bedienaars zyn, als Leden van het Lichaam waar van wy het Hoofd zyn.*

„ Wy hebben zo even gezien dat *Karel* de VIII. in de opene Brieven van het Jaar 1487 den tytel van Hoofd van het Hof van het Parlement niet verwerpt.

„ *Coquille*, in de Verhandelingen der Vryheden van de Gallicaansche Kerke, zegt dat eene der voornaamste Vryheden van de Kerke van *Vrankryk*, is de éénigheit die 'er is tusschen den Koning en alle de Fransche Volkeren, onder het Lichaam van welk Volk begrepen zyn alle de Kerkelyken, de Edelen en de Burgers, of Onedelen, welke men den derden Staat noemt; welke éénigheit een Polityk Lichaam uitmaakt, waar van de Koning het Hoofd is, welke is een Monarchaal Hoofd.

„ De eerste President *de Selve* tegen den Koning *François* den I. spreekende, in zyn groot Gerechtshof (*Lit de Justice*) in den Jaare 1527, zegt dat het Fransche Volk, dat het verborge Lichaam is, van het welke de gemelde Heere het Hoofd is, zonder hem zynde, zonder leeven en zonder zekerheit zoude zyn.

„ Alle deze Voorbeelden toonen aan en bevestigen dat men door deze uitdrukkingen in de Memorie gebruikt, *Senaat van de Natie waar van de Koning het Hoofd is*, niet van meening is geweest de verschuldigde eerbiedigheit aan de Koninklyke Majesteit te verminderen. Het is de taal der Ordonnantien, der plechtigste Tytels, en der minst verdachte Werken; en deze hoedanigheit van Hoofd in de Memorie gevoegd zynde by die van den

„ Ko-

„ Koning, doet klaarlyk zien dat men niet heeft willen spreeken dan van een 1731.
„ Monarchaal Hoofd, gelyk *Coquille* spreekt. *January*

„ De benaamingen en tytels gegeeven aan de Prinsen van den Bloede, aan
„ de Pairs van *Vrankryk*, en aan de Magistraaten als Leden van het Parle-
„ ment, van Senateurs, Patriciën, en Byzitters van den Throon in de be-
„ stiering van het Recht, en souvereine bewaarders der Wetten van den Staat,
„ zyn niet minder in gebruik.

„ Daar is niemand die de waardigheit van het Magistraatschap bekleed heeft,
„ aan wien niet alle deze uitdrukkingen oneindig gemeenzaam moeten ge-
„ worden zyn, men vindt dezelve overal verspreid. *L'Oiseau*, in zyne Ver-
„ handeling der Ampten, zegt, dat de Koning het Hoofd is van het Parle-
„ ment, en wanneer hy 'er niet is, laat men niet na recht te doen in zynen
„ naam, om dat de Amptenaars des Konings niet anders zyn dan zyne Raa-
„ den en Byzitters.

„ *Hendrik* de II. tegen zyn Parlement spreekende in zyn Edict van de
„ Maand Augustus des Jaars 1547, noemt het zelve ons eerste en souverein
„ Consistorie waarin onze Voorzaaten gewoon zyn geweest hun groote Ge-
„ rechtshof te houden; uitdrukkingen die alle de benaamingen van Senateurs,
„ Patriciën, en Byzitters van den Throon in de bediening van het recht
„ overtreffen.

„ De Kancelier *Boucherat*, in eene Rede welke hy voerde in het Parlement
„ den 6 April des Jaars 1686, zeide, dit gelukkig toeval heeft maar eenige
„ dagen het voorneemen verhaast dat ik genomen hadde om in dezen door-
„ luchtigen Senaat te komen, minder om het voorbeeld te volgen van de
„ geenen die my voorgegaan zyn, dan door de beweeging van myne eige ge-
„ negenheit, welke altoos gestrekt heeft om dit Gezelschap te eeren, onder-
„ wezen zynde onder u van de eerste gronden der gerechtigheit, en tot nu toe
„ gevormd naar de groote grondregelen die uwe Arresten zo eerwaardig maa-
„ ken, als de Wetten waar van gy de Bewaarders zyt.

„ Alle deze uitdrukkingen hebben nooit argwaan gegeeven aan de Konink-
„ lyke Majesteit, dezelve zien alle op den Persoon van den Souverein, als
„ op de bron van alle het Gezag dat geoefend wordt; Zy worden zelfs alleen-
„ lyk onder deze meening verbeeld in de Memorie, alwaar gezegd wordt dat
„ de Prinsen van den bloede, de Pairs van *Vrankryk*, en de Magistraaten,
„ door hunne geboorte of door de aanstelling van den Souverein, de Sena-
„ teurs, de Patriciën, en de Byzitters van den Throon zyn in de Bediening
„ van de Justitie, het welke alle verwyt dat tegen de Memorie geschied is,
„ verstrooit. Het is uw Majesteit die hen de magt geeft om de Justitie in
„ uwen naam te bedienen, het is van u alleen dat zy hunnen rang, hunne
„ waardigheit en hun gezag verkrygen, het is met alle dit recht dat uw Ma-
„ jesteit aan het Parlement zendt alle de Wetten welke uwe wysheit u in-
„ geeft.

„ Aldus, wel verre dat men in de Memorie verzwakt hebbe het rechtvaar-
„ dige denkbeeld dat men hebben moet van de Koninklyke Majesteit, men

1731. „ heeft in het tegendeel daar in vereénigd de waarachtige tytels die daar van
January „ de merktekenen zyn, Koning, Hoofd van de Natie, Souverein.

„ In uw Majesteit de eerste en eenige oirsprongk van alle openbaare magt „ erkennende, moest men het zelve voorbehouden in het voorstel, dat niemand Rechter is boven de Arresten in den naam des Konings gegeeven?

„ Deze voorbehouding zoude bovendien vreemd geweest zyn in eene stoffe „ daar 't'er op aankwam vast te stellen dat de Geestelykheit zich niet tot Rechter kan maaken boven de Arresten, om zich te ontslaan van de uitvoering „ derzelve; na dat wy ons gansche leven ons werk daar van gemaakt hebben „ de Souvereiniteit van onze Koningen, en hunne onafhangkelykheit van alle „ magt buiten die van Godt te erkennen, is het wel droevig voor ons, ons „ zelven beschuldigd te zien van den Souverein te berooven van de doorluchtigste van zyne hoedanigheden, welke is die van Wetgeever, van hem te „ bepaalen niet anders dan als gelyk met gelyk by wyze van Contract met zyne „ Onderdaanen te kunnen handelen, en hem bygevolg bloot te stellen om de „ Wet te ontfangen van de geenen aan dewelke hy die moet geeven; en dat „ in een Geschrift waarin men schynt zich voorgesteld te hebben een algemeen denkbeeld te geeven van de fondamenteele Constitutie van den „ Staat.

„ Waarop grondt men zulk een moeijelyk verwyt? Daarop dat de Memorie inhoudt dat de Wetten waarachtige overéénkomsten (*Conventien*) zyn „ tusschen de geenen die regeeren en de geenen die geregeerd worden.

„ Om den waarachtigen zin van de Memorie te ontwinden, kan men niet „ nalaaten hier te herhaalen, dat het 'er geenzins op aankomt om een algemeen „ denkbeeld van de fondamenteele Constitutie van den Staat te geeven; in een „ Geschrift, dat over zulk een groot onderwerp gehandeld zoude hebben, „ zouden wy de eerste geweest zyn om op te staan tegen de voorstelling; *Dat* „ *de Wetten waarachtige overéénkomsten zyn tusschen de geenen die regeeren*, „ enz. maar dewyl men in de Memorie niets voorgehad heeft dan om te herhaalen de middelen uitgedrukt in eene Consultatie van 12 Jaaren van te „ vooren, deze middelen zyn dat het Gezag dat de Bedienaars van den Godsdienst van *Jesus Christus* hebben, zuiver Geestelyk is, en zich niet anders „ dan over de Zielen uitstrekt, dat het uiterlyke Rechtsgebied eene weldaad „ is, waar voor zy eeniglyk aan de Waereldlyke Magt verschuldigd zyn. Deze „ grondregel is van het Recht der Volkeren van alle de Christelyke Natien.

„ Uit dezen grondregel spruit het gevolg, dat wanneer de Bedienaars der „ Kerk hun Gezag misbruikt hebben in de oefeninge van hun uiterlyk rechtsgebied, de toevlucht tot de Waereldlyke Magt een noodzakelyk en onvermydelyk gevolg is, om het misbruik te beteugelen dat zy gemaakt mogten „ hebben van het Gezag dat de Waereldlyke Magt hen toevertrouwd heeft.

„ Deze toevlucht tot de Waereldlyke Magt is ook een grondregel van het „ Recht der Volkeren van alle de Christelyke Natien, alwaar hy bekend „ wordt onder verscheiden benaamingen, in *Vrankryk* onder die van Appel „ van Abuis, waarvan de kennisse aan het Parlement toekomt, dat over deze

„ stoffe

„ stoffe oordeelende, niet anders doet dan het Gezag van uw Majesteit oefe- 1731.
„ nen, van wien het alleen het zelve heeft. January.

„ Het is tot dit punt van Rechtsgeleerdheit dat de onderscheiden deelen van „ de Memorie, en alle de bewyzen die daar in bygebragt zyn eeniglyk hunne „ betrekking hebben; maar dezelve zyn geput uit bronnen die niet verdacht „ zyn, en uit Schryvers die zich inzonderheit bevlytigd hebben tot vaststelling „ der uitgebreidheit van het Waereldlyke Gezag, dat de Vorsten van Godt „ hebben, om hunne Onderdaanen te wreeken van de onderdrukking die „ zy lyden mogten door het misbruik van de Kerkelyke Magt.

„ Om deze Leere te verklaaren, waarvan de gronden onbeweeglyk zyn, „ zegt men in de Memorie; Sedert dat de Godsdienst die van den Staat ge- „ worden is, zyn 'er Wetten geweest onder byna alle de Christen Natien, „ gemaakt door het Waereldlyke Gezag, wegens zaaken die tot den Gods- „ dienst behooren, daar zyn 'er die, hoewel gemaakt voor het tydelyk bestier, „ hunne toepassing hebben tot het Geestelyke, door de opentlyke of stilzwy- „ gende bewilliging der Kerke, en van haare Bedienaars, en zomtyds zelfs „ om dat zy de Wetten verzocht hebben, dat zy het gebruik daar van aangeno- „ men hebben, of zelfs het Gezag te hulp geroepen in de Regeering der Ker- „ ke, en men besluit deze redeneering met te zeggen, dat de Wetten in- „ derdaad waarachtige overéénkomsten zyn tusschen de geenen die regeeren en „ de geenen die geregeerd worden; en volgens het onderwerp van deze „ Wetten, worden zy 'er eene tusschen de Kerk en den Staat.

„ Zodanig zyn naaukeuriglyk de uitdrukkingen van de Memorie, en deze „ uitdrukkingen vertoonen klaarlyk tweederlei gedachten; de éêne, dat men „ in deze plaats niet in het byzonder spreekt van de Wetten van *Vrankryk*, „ maar in 't algemeen van de Wetten door de Waereldlyke Magt gemaakt, „ in byna alle de Christen Natien, van een Recht der Volkeren van de Chris- „ telyke Natien.

„ De andere gedachten spreekt alleenlyk van de Wetten welke afkomen van „ de tydelyke Magt, welke de Kerkelyke Magt aan haare zyde trekt door de „ openbaare of stilzwygende bewilliging der Kerke en van haare Bedienaars, „ en zomtyds omdat zy deze Wetten gevraagd hebben, dat zy 'er het ge- „ bruik van aangenomen hebben, om zelfs het Gezag daar van te gebruiken „ in de regeering der Kerke. Dit zyn de eigen uitdrukkingen van de Memo- „ rie, en het is byzonderlyk met betrekking tot dat slach van verzochte of „ gewilliglyk uitgevoerde Wetten in eenen Staat door de Bedienaars der Kerke, „ dat men zegt *dat de Wetten waarachtige overéénkomsten zyn tusschen de gee- „ nen die*, enz. *en dat, volgens het onderwerp van deze Wetten zy'er eene wor- „ den tusschen de Kerke en den Staat*.

„ Het is ontwyfelbaar dat deze voorstelling het oogmerk van de Memorie „ nader by brengt, aan de aanéénschakeling der gronden welke zy vervat, en „ aan de uitdrukkingen welke voorafgaan en daarop volgen: men heeft niets „ gezegd dat het Gezag van uw Majesteit kan kwetsen. Het is volstrektelyk „ waarachtig dat in de verscheiden Staaten der Christen-Waereld, Wetten van

„ de

1730. „ de Waereldlyke Magt af komstig, welke de Bedienaars van den Godsdienst
January „ van deze Magt verkregen hebben, of die zy gewilliglyk in het gebruik aan-
„ genomen hebben, overéénkomsten zyn die hen verbinden aan den Staat die
„ hen regeert; en men kan besluiten dat deze stap der Kerkelyken, die dat
„ slach van Wetten verzocht of aangenomen hebben, een nieuw recht op hen
„ legt dat hen noch nader verplicht aan de uitvoering van deze Wetten, en
„ dat hen byzonderlyker onderwerpt aan het Gezag der Waereldlyke Recht-
„ banken, bewaarders van dezelve Wetten.

„ Dat men alle deze verscheiden oogmerken veréénige, dat men de aanéén-
„ schakéling van haare grondregelen en de billykheit van de gevolgen aanmer-
„ ke, en men zal alsdan overtuigd zyn van de onnozelheit der Memorie;
„ maar men zal terzelver tyd bespeuren van wat gevolg het is voor het be-
„ lang van uw Majesteit, en tot versterking van uw geheiligd Gezag, de
„ hoofdzakelyke waarheden in hunne kracht te verdedigen, en dat wy deze
„ zelfde waarheden niet zouden kunnen verlaaten zonder te ontbreeken in on-
„ ze wezentlykste plichten, en in de onschendbaare getrouwheit welke wy
„ schuldig zyn aan uw Majesteit en aan de groote grondregelen die de fon-
„ damenten van de Monarchy onbeweeglyk maaken.

„ Maar, zo men uit het geene in de Memorie gezegd is, konde besluiten
„ dat men voorgehad heeft den Souverein te ontblooten van de doorluchtig-
„ ste van zyne hoedanigheden, het welke is die van Wetgeever, hem zo ver-
„ re te bepaalen van niet anders dan als gelyk met gelyk by wyze van Con-
„ tract te kunnen handelen met zyne Onderdaanen, en bygevolg de Wet te
„ ontfangen van die geenen zelfs aan dewelke hy die moet geeven, zo wee-
„ ten wy geene uitdrukkingen krachtig genoeg om onzen tegenzin en onze
„ afkeuring te bevestigen, wy zouden zelfs alles verfoeijen dat de minste in-
„ breuk zoude kunnen doen in de opperste Wetgeeving, waarvan het recht
„ alleen berust in den Persoon des Konings.

„ Voor 't overige, men heeft in de Memorie niet voorgehad een indruk
„ te geeven, dat 'er eenig onderscheid was in de graad van Gezag tusschen
„ de Wetten gemaakt op het verzoek der drie Staaten, en de Wetten gespro-
„ ten uit eige beweeging van den Wetgeever, het Gezag van beide is het
„ zelfde, zy komen op gelyke wyze van de opperste magt van den Wetgee-
„ ver; en wanneer men gezegd heeft dat het XL. Artykel der Opene Brieven
„ van den Jaare 1695, zeer onderscheiden was van de Wetten gemaakt op de
„ begeerte van de Natie in de Vergaderinge der Staaten, dit onderscheid be-
„ staat alleenlyk in de beschikking, en de zin van de Memorie is alleenlyk
„ geweest om aan te toonen hoe onbetwistelyk de magt der beschermingen
„ is door het Parlement toegestaan, dewyl die niet alleenlyk door de Ordon-
„ nantie van *Orleans*, voortgekomen van den Souverein, op den éénparigen
„ wensch of begeerte der drie Staaten, maar zelfs door de Opene Brieven van
„ den Jaare 1695, toegestaan is op de ernstige aanzoekingen van de Geestelyk-
„ heit alleen. en bygevolg veel voordeeliger voor de Geestelykhait dan de
„ voorige Wetten: Het recht van het Parlement om by provisie het recht

„ der

1731. January

„ der Censuren op te schorten was zo klaarblykelyk vastgesteld, dat het niet „ mogelyk was daaraan te twyfelen.

„ Wy vleijen ons, *SIRE*, alle nevelen verdreven te hebben, en uw Ma„ jesteit in staat gesteld te hebben om onze getrouwheit en onnozelheit vol„ komelyk te kennen, na de plechtige verklaaring van onze gevoelens we„ gens uw Gezag, en wegens de rechten van uwe Kroon; wy hoopen dat „ uw Majesteit overtuigd zal zyn dat wy nooit de Memorie verstaan hebben „ dan in den zin in welken wy de vryheit genomen hebben die aan u voor „ te stellen: allen anderen zin, alle andere uitlegging keuren wy plechtelyk „ af, wy versoeijen dezelve: indien gy in de oefening van uwe opperste magt „ aan ons gezigt de Goddelykheit vertoont om aan de onnozelheit het recht „ te geeven dat haar toekomt, wat beweegreden van vertrouwen zal zulks „ niet zyn voor Onderdaanen die geene gelegenheit hebben laaten voorbygaan „ om hunne aankleeving te doen blyken aan deze groote grondregelen, waar „ van de overlevering voor altoos vereeuwigd zal worden, tot bewaaring van „ den luister van deze Monarchy, van de zekerheit van onze Koningen, en „ van de getrouwheit der Volkeren.

Getekend door 320 *Advokaaten.*

Den 16 December wanneer de Kamers van het Parlement vergaderd waren over het registreeren van twee Edicten, klaagden eenige Leden over het dikwils roepen van zaaken voor den Raad, tot nadeel der rechten van zyn Majesteit, van het gemeen, en van het Parlement; waarop besloten wierdt ootmoedige Vertoogen daar tegen aan den Koning te doen, en zyn Majesteit te smeeken het Parlement de vryheit weder te geeven, van te stemmen, voor het welzyn van zynen dienst, en dien van den Staat, ten opzigte van 's Konings Declaratie van Maart laatstleden. Daar wierdt ook in handen van 's Konings Lieden gesteld het *Getyboek* van *Lyon*, waar in de Legende van Paus *Gregorius* den VII. gelascht is, sedert het uitkomen van 't Arrest van 't Parlement van 't Jaar 1729, waarby zulks verboden wordt, om daar in te doen, zo als 't hun plicht vereischen zal: Waar over een Decreet van Personeele dagvaarding afgezonden is.

Het Parlement heeft besloten Vertoogen aan den Koning te doen, over alle de gewelddadigheden welke aan veele goede Geestelyken ten opzigte van de *Constitutie* gedaan zyn geworden. Men zegt, dat de drie Brevetten over de *Constitutie*, die van *Rome* in *Vrankryk* zyn gekomen, derwaards zyn te rug gezonden. Men zegt ook dat de Heer *Lanti*, extraordinaris Nuncius van den Paus, twee Brevetten

1731. January

van zyn H. bekomen heeft, te weeten één aan den Koning, om van zyn Majesteit te verkrygen opene Brieven tot het houden van een Provinciaal Concilie, om den Bisschop van *Montpellier* te veroordeelen, en een ander aan de Bisschoppen van *Vrankryk*, waar door hen bevolen wordt in hunne Bisdommen, in de Getyboeken te stellen het Officie van Paus *Gregorius* den VII, waarop aan den Nuncius verklaard is, dat indien men deze Brevetten publiceerde, men dezelve zoude supprimeeren. Het Parlement van *Toulouse* is op zyne gedaane Vertoogen aan den Koning door een Arrest van den Raad geconfirmeerd in zyne oude Privilegien, om ter laatster instantie over Appellen als van abuis te wyzen, 't geen aangezien wordt als een goed voorteken voor het Parlement van *Parys*, om mede in deszelfs oude voorrechten van stemminge, enz. bevestigd te worden.

Den 3. dezer kreeg het Parlement verlof om zyne Vertoogen aan den Koning te doen, wegens de Arresten van Evocatie aan den Raad van Staate en andere zaaken van belang, byzonderlyk wegens de laatste Declaratie van het *Lict de Justice*, van welke het Parlement de Revocatie wil verzoeken, of ten minsten vernietiging van zekere gewigtige Artykelen. Den 5 dezer waren de Kamers van het Parlement vergaderd wegens de Vertoogen.

Op Maandag den 8 dezer waren alle de Kamers van het Parlement, over de Kerkelyke zaaken weder byéén, wanneer besloten wierdt, dat de Advokaaten des Konings zyn Majesteit zouden gaan vraagen op wat dag hy de Gedeputeerden van het Parlement geliefde te ontfangen, om hunne ootmoedigste Vertoogen aan hem te doen. De gemelde Advokaaten begaven zich dien middag naar het Hof, van waar zy ter middernacht te rug kwamen. Den volgenden morgen kwamen de Kamers wederom te zamen, om het antwoord te verneemen; waarop zy den eersten President en twee Raadsheeren deputeerden, om den Koning met het gemelde Vertoog op te wachten; welke Heeren Dingsdag namiddag de reis naar *Marly* aannamen, doch den uitslag daar van is noch niet bekend.

De Aardsbisschop van *Parys* heeft een Mandement doen afkondigen, om in alle de Kerken en Parochien, van zyn Aardsbisdom Aalmoessen in te zamelen voor de arme Zieken in 't *Hôtel-Dieu*; In dat Mandament vindt men onder andere de volgende zeldzaame uitdrukkingen: „ Wy beveelen aan alle Dekens, Kanunnikken, Kapittels,

„ Cu-

„ Curez, Vicarissen, en Predikers, om aan alle de Geloovigen be- 1731. January
„ kend te maaken, *dat het hen niet anders dan door de Aalmoessen mo-*
„ *gelyk is, hunne Zielen van de Zonde en van de Dood te verlossen*. Wy
„ verklaaren ook, dat de Geloovigen van deze goede Stad *Parys*,
„ welke op de Feestdagen van de Geboorte en Opstanding van den
„ Zaligmaaker, de Kerk van 't *Hotel-Dieu* zullen bezoeken, aldaar vyf
„ Paternosters en vyf Ave-Maria's bidden, en die aan gemelde Kerk
„ Aalmoessen zullen geeven, de Aflaaten winnen zullen, welke door
„ onzen H. Vader den Paus by het Jubilé toegestaan zyn, en dat die
„ geenen welke daar zullen communiceeren, vergiffenis van alle
„ hunne zonden hebben zullen.

Het Hof houdt zich te *Marly* op, alwaar de Marquis van *Castellar*, buitengewoon Ambassadeur van *Spanje*, in het Kasteel gelogeerd is. Die Ambassadeur heeft dikwils Conferentie met den Kardinaal Minister, die hem een Plan van het Fransche Hof voor de aanstaande Compagnie heeft mede gedeeld, ingevalle geen Verdrag getroffen kan worden. Hy heeft het zelve goedgekeurd, dewyl men volgens het zelve den Keizer te gelyk in *Italië*, aan den *Rhyn*, en aan de *Maas* zoude aantasten. De gemelde Spaansche Minister heeft dit Plan met een Expressen naar *Sevilië* gezonden Doch de Engelschen en Hollanders hebben eenpariglyk dit Plan verworpen, als strydig zynde met het Tractaat van *Sevilië*, gelyk hier voor in het Artykel van *Engeland* alreets is aangeroerd.

TE *Sevilië* wierden de Conferentien wegens het uitdeelen der Effecten van de Flotille voortgezet; doch men meende dat daar omtrent geen besluit genomen zoude worden vóórdat de Propositien van den Marquis van *Castellar* in *Vrankryk* door de Geallieerden van *Sevilië* zouden aangenomen zyn. SPANJE.

De Koning van *Spanje* heeft op de herhaalde klagten van den Heer *Keene*, Minister van *Groot-Brittannië*, ove het neemen der Engelsche Schepen in *West-Indië*, door de Spaansche Commissie-Vaarders de noodige ordres daartegen gegeeven.

Over het aanbrengen van verscheiden Couriers van den Marquis van *Castellar*, zyn dikwils Conferentien gehouden, en nieuwe Instructien aan dien Minister afgevaardigd.

Op den tweeden Kersdag deedt de Koning de functie van den nieu-

1731. January. nieuwen Kardinaal *Aldobrandini* den Muts op te zetten dien de Heer *Lanti* voor zyn Eminentie van *Rome* gebragt heeft. De Koninginne was by die plechtigheit tegenwoordig.

Wegens de ziektens, die eenigen tyd te *Cadix* in zwang gegaan hebben, is een Brief publyk gemaakt, welken een Doctor van die Stad aan een anderen te *Parys* geschreven heeft, luidende als volgt:

NAdemaal in dit Koninkryk en in andere Landen van *Europa*, een gerucht verspreid is geworden, dat de Pest in onze Stad regeerde, heb ik geoordeeld van mynen plicht te zyn, UE. als myn byzonderen Vriend van de waarheit dien aangaande te onderrechten: De Ziekte, die wy hier gehad hebben, is noch Pestilentiaal, noch Purper Koorts, maar eene hevige kooking in het bloed geweest, ontstaan door eene bedompte Lucht, die aan eenige Menschen Hoofdpyn, aan andere Bloeden uit de Neus, Vlekken van verscheiden couleuren, Puisten, Roosachtige Verhevenheden, Walgingen, en Bleinen op de Huid veroirzaakt heeft: Het zweeten is zeer overvloedig geweest; Eene groote menigte van die Zieken hebben geen Koorts, en andere dubbelde Koortsen gehad; de Pols is dan zwak en langzaam, dan sterk en schielyk geweest: Alle deze verscheiden Accidenten zyn voortgekomen van zuure, scherpe, dikke en drooge Stoffen, waar door de Leevens-Geesten meer of minder belemmerd en de omloop van het Bloed gehinderd zyn geworden. Maar de schrik, welke eenige Persoonen voorbaarig verwekt hebben, voorgeevende dat deze Ziekte eene halve Pest, en het rechte pestilentiale purper was, heeft veele Lichaamen zodanig overrompeld, dat eenige Persoonen schielyk daar van gestorven zyn; veele Burgers hebben zich naar het Land en de omleggende Steden begeeven, en de Gouverneur dat voorbeeld volgende, is de Verbaasdheit aangegroeid, maar sederd eenige dagen is 't Gemeen weer tot bedaaren gekomen; Gy kunt gelooven, myn Heer, dat drie vierde gedeeltens van de Menschen, die hier geduurende deze ziekte gestorven zyn, hun Leeven door schrik verloren hebben, waarby gevoegd kan worden de kwaade Methode der Doctoren in het behandelen van de zieken; sedert omtrent 14 dagen is de ziekte zigtbaar verminderd, en alle de daar mede overvallene, zyn byna geneezen.

Waar mede enz. *Kadix* den 20. November, 1730.

Het getal der Dooden die van den 19. tot den 25. November in de groote Kerk te *Cadix* aldaar door de Geestelykheit begraaven zyn, is 107. behalven de Armen welke in stilte begraaven worden, en die in de Hospitaalen sterven. Voorts zyn 'er van den 26 November tot den 19 December 374 Persoonen begraaven; doch sedert zegt men het getal zodanig verminderd te zyn, dat 'er dagelyks niet meer

dan

dan vyf à zes Menschen sterven, alle soorten van Ziektens daar onder gerekend zynde. 1731. January

VAN *Lissabon* heeft men dat den 2. December laatstleden de Vloot van de *Bahia* in 91. dagen behouden op de *Taag* gearriveerd was, hebbende geduurende de gansche reize goed weêr gehad zonder eenige storm. Dezelve bestaat in twee Oorlogschepen, een Fluitschip voor den Koning; het Schip van *Goa*, 22 Koopvaarders voor *Lissabon*, en vier voor *Port à Port*; en men verzekert datze de rykste is, die ooit aldaar aangekomen is. De laading van deze Vloot is als volgt: de Schepen voor *Lissabon* 10041. kisten Suiker, 2190 Rollen Tabak, en 23000 Huiden., benevens eenige andere Goederen, en een party Hout, dat in 's Konings Fluit gelaaden was; en de vier Koopvaarders voor *Port à Port*, 2019 heele en 260 halve kisten Suiker, 13750. Huiden enz., wel 15 millioenen in Crusaden die geregistreerd zyn, en eene goede menigte Diamanten; de Laading in de vier Schepen van *Marinhao* zoude onder anderen bestaan in 6000 Arobes Hout van *Jambas*, een party Salsaparille, 150 Kisten Suiker, een party Hout, en eene groote party Cacao van *Marinhao*, die, zo eenige willen, op 30 duizend Arobes begroot wordt, enz. PORTUGAL.

MEN schryft van *Rome* dat de Placcaaten welke de Staten van *Holland* en *West-Vriesland* hebben doen afkondigen tegen de Legende van *Gregorius* den VII. en wegens de Roomsch-Katholyke Kerkelyken van die Provintie, veel ongerustheits aan het Pauzelyke Hof veroirzaakten. Men hadt dieswegens eene byzondere Congregatie van Kardinaalen gehouden; waarby zyn H. persoonlyk tegenwoordig was. Zyn H. deze Placcaaten geleezen hebbende, verklaarde in zeer gevoelige uitdrukkingen zyne gedachten dieswegens, en sedert is aan den Heer *Aldobrandini*, Deken van de *Rota*, bevolen verscheiden Acten over die stoffe op te stellen, waarvan men den inhoud noch niet weet. Men wil dat 'er besloten zoude zyn aan de Priesters in dat Land te belasten zich aan de Reglementen van hunne Souvereinen te onderwerpen, en zich omtrent de Protestantsche Onderdaanen met alle gematigdheit te gedraagen. ITALIË.

De Kardinaal *Coscia* was sedert eenigen tyd beezig geweest met zyne verdediging op de punten van beschuldiging tegen hem ingebragt,

1731. January bragt, schriftelyk op te stellen; doch het geen zyn Eminentie het meest verlegen maakt, is de eisch van de Apostolische Kamer, om ten eersten 80 duizend scudi by provisie op te brengen, die hy als 's Pausen Neef ter gelegenheit van het buitenleven verkwist zoude hebben. De gemelde Kardinaal heeft sedert aan den Paus eene gedrukte Memorie overgegeeven, waarin hy zich en zyn voorig gehouden gedrag op 't best verdeedigt: Wanneer men dit Geschrift gelooven zoude, was zyn Eminentie niet alleen geheel onschuldig, maar konde noch voldoening eischen: Ondertusschen was 't Volk op hem zodanig verbitterd, dat het den geenen die voor zyn Eminentie 't woord voerde, opentlyk uitscholdt: De Paus heeft verboden die Memorie in *Rome* te drukken, zo dat de Kardinaal zulks op eene andere plaats hadt laaten doen, en aan de geheele Geestelykheit Exemplaaren uitdeelen. Hy klaagt daarin zeer bitterlyk over de onrechtvaardigheit van hem het Aardsbisdom van *Benevento* te willen ontneemen, zonder eenige de minste acht te geeven op zyn Karaćter, op zyn gedrag, en op zyne liefdadigheden onder de voorige Regeering: hebbende onder anderen 80000 scudi te koste gelegd aan het bouwen van eene Kerk in 't Distrićt van *Benevento*. Een der gedeputeerde Kardinaalen tot het onderzoek der Malversatien, dit Manifest leezende, zeide schertzende; dat hy het leven, de mirakelen en andere fraaije daden van dien Kardinaal, daarby voegen konde. De Kardinaal, Secretaris *Banchieri*, een van de Manifesten aan den Paus gegeeven hebbende, ontboodt zyn H. den Kardinaal *Corradini*, en sprak met denzelven wel twee uuren zonder een woord van den Kardinaal *Coscia* te reppen. Vervolgens heeft gemelde Kardinaal verklaard, dat hy zich wel van zyn Aardsbisdom van *Benevento* wil ontdoen, mits dat men hem een Pensioen van 3000 Scudi op het zelve geeven, en hy de benoeming der openvallende Beneficien voor zich behouden zoude, over welke verklaaring de Paus heel verstoord was.

Den 11 December 's morgens wierdt een geheim Consistorie gehouden; en na dat verscheiden Bisdommen ter begeeving voorgesteld waren, verklaarde de Paus den Kardinaal *Aldobrandini* tot Legaat van *Bologne*, den Kardinaal *Grimaldi* tot Legaat van *Ferrara*, en den Kardinaal *Massei* tot Legaat van *Ravenna*; en eindelyk verklaarde

1731. January.

maakte hy den Heer *Corsini* (zynen Neef) tot Kardinaal, den welken hy *in petto* gehouden hadt.

Men hadt wel verbreid dat de Kardinaal *Coscia* afstand van het Aardsbisdom van *Benevento* gedaan hadt in handen van zyn H., doch dit gerucht is te voorbarig geweest: want den 19 December was de Vergadering over de malversatien van de voorige Regeering, wederom in 't Quirinaal te zamen, waarin besloten wierdt, dat de Paus by een Brevet, het Aardsbisdom van *Benevento* aan den Kardinaal *Coscia* ontneemen kon; en die morgen is dat Brevet in druk uitgekomen, waarby zyn Eminentie van het gemelde Aardsbisdom beroofd wordt: zynde van den volgenden inhoud:

ANTONIO, Kardinaal *Banchieri*, enz.

NAdemaal het notoir is, zo door de zaaken die aan zyn H. vertoond zyn geworden, als door die welke aan het Gemeen bekend zyn, dat gy, Kardinaal *Coscia*, Aardsbisschop van *Benevento*, uw Ampt aldaar niet meer noch met eer noch met vrucht kunt waarneemen, noch dat gy by die Kerk het Opper-Gezag kunt voeren, en dat het bygevolg behoorlyk is, dat gy het gemelde Beneficie zuiver en eenvoudig in handen van *Clemens* XII. afstaat: Zo ordonneert en beveelt zyn H. by dezen volgens het Advys van de Congregatie van *Nonnullis*, en dat van zynen Raad, aan u, om uw voornoemde Aardsbisdom neder te leggen op straf van de hooge Indignatie van zyn H., om van uwe gemelde Kerk beroofd te worden.

En wy, willende de precise Ordres van zyn H. ter uitvoer brengen, maaken door dezen Brief aan den Kardinaal *Coscia* bekend, dat hy zonder uitstel zal hebben te gehoorzaamen.

Gegeeven in 't *Quirinaal*, den 29 December 1730

(Was getekend:)

De Kardinaal Banchieri.

De Abt *Ramoni*, geweze Vertrouweling van den Kardinaal *Coscia*, is voor zyn leven in eene Vesting van den Kerkelyken Staat gebannen, en zyn Kameraar voor vyf Jaaren op de Galei. Na dat zyn Eminentie de bovengemelde Monitorie ontfangen hadt, hieldt hy eene lange Consultatie met zyne Advokaaten, waarop hy eene Memorie aan de Congregatie tegen hem aangesteld, overgaf, verzoekende

1730. January kende uitstel, om den afstand van het Aardsbisdom van *Benevento* op zekere voorwaarden te doen, waarop dit volgende Appointement gegeeven wierdt; „ *Lectum quia sufficit notoria diffamatio pro dimissio-* „ *ne Archiepiscopatus absque mora:* Zyn Eminentie hier over verschrikt zynde, zondt den Abt *Testa*, zyn Kameraar, aan den Paus, met eene andere Memorie, behelzende: dat hy ter oirzaak van zyne onpasselykheit en uit bezwaarnis van gemoed, aan zyn H. van het Aardsbisdom van *Benevento* afstand deedt, doch de Paus weigerde het aan te neemen, zo zyn Eminentie niet verklaarde 't zelve door ordre en bevel van zyn H. neêr te leggen; gelyk geschiedde, zynde hy nu in de uiterste angst dat het verder met hem kwalyk afloopen zal. Sedert heeft men tyding van *Benevento*, dat de Inwooners van die Stad over de afstand van den Kardinaal *Coscia* van dat Aardsbisdom, drie volgende dagen Vreugdevuuren hadden aangestoken, en dat op den derden dag eene plechtige Processie was gedaan ter eere van den Paus; en zy zouden zelfs den brand in het Paleis van *Coscia* gestoken hebben, zo de Heer *Bondelmonte* zulks niet hadt verhinderd.

Den 28 November wierdt door last van den Kardinaal Secretaris van Staat, te *Rome* een Monitorie tegen den Heer *Coscia*, Bisschop van *Targa*, en Broeder van den Kardinaal van dien naam, afgekondigd, waarby die Prelaat geciteerd wierdt, om binnen een Maand voor den Paus te verschynen, op pœne van suspensie van alle geestelyke diensten, en van interdictie van den ingang in de Kerk, met sequestratie, van alle zyne geestelyke inkomsten: Na verloop van de tweede Maand zal hem dit alles afgenomen worden, en hy zelfs in een grooter excommunicatie vervallen, zo hy niet voor het einde van de derde Maand compareert, met de ongenade van zyn H. en met berooving van de Bisschoppelyke Waardigheit: Men verstaat, dat gemelde Heer *Coscia* die naar *Weenen* gevlucht is, alwaar hy de bescherming van den Keizer hoopte te verkrygen, zich zeer bedrogen vindt, wyl zyn Keizerlyke Majesteit hem heeft laaten aanzeggen, van niet aan het Hof te verschynen; met last aan zyne Ministers van hem geen gehoor of assistentie te geeven, dewyl zyn Majesteits intentie was de Congregatie van gedeputeerde Kardinaalen in 't oefenen van Justitie te laaten voorgaan. Men verzekert dat de Kardinaal *Coscia* aan zynen Broeder den Bisschop van *Targa* geschreven heeft,

heeft, dat hy naar *Rome* zou komen, om zich voor de voeten van den Paus te vernederen, en zyn Heiligheits ontferminge af te smeeken, hoopende dat deze stap hen beide in 't vervolg de Protectie van den Keizer ten opzigte van de zaaken, die noch onafgedaan zyn, te wege zou brengen. 1731. *January*

Men heeft tyding van *Genua* dat de Rebellen van het Eiland *Corsica* zich achter het Gebergte geretrencheerd hadden, zo dat de Heer *Doria Grimaldi*, Commissaris-Generaal met 2000 Man gereguleerde Troupen niet in staat was, om hen onder te brengen; waarom de Republyk besloten heeft een genoegzaam getal Krygsvolk deze Winter te werven, en het naar *Bastia* te zenden, om de misnoegden te dwingen tot het neêrleggen van de Wapenen, en tot het aanneemen van de vergiffenis die de Republyk hen aangeboden heeft; Sedert hebben de misnoegden een Detachement van 100 Man Genueesche Troupen overmeesterd, en zich zodanig in het Gebergte verschanst, dat het onmogelyk is hen aan te tasten. Vervolgens kwamen de oproerigen, ten getale van 12000 Man de Stad *Bastia* schielyk naderen, en deeden een aanval op de Voorstad *Terra Vecchia*, doch door tusschenkomst van den Bisschop, wierdt tusschen hen en den Commissaris-Generaal der Genueesen, een stilstant van Wapenen gesloten.

Van *Venetië* heeft men met eenen Expressen de onaangename tyding bekomen, dat de Pest binnen *Nizza* sterk ontstoken zynde, door geheel *Walachyë* en *Servië* verspreid, en door een Turk van *Nizza* komende, in *Bosnië* gebragt, en wyd en zyd, zelfs tot op zeven uuren gaans van de Grenzen in *Dalmatië*, doorgedrongen was. Hierop hadt men het Placcaat van May 1729 vernieuwd, en daarby de vrye communicatie afgesneden met het Turksch *Albanië*, de Landen van *Raguzi*, *Cattaro*, *Dalmatië*, de omleggende Eilanden, de Oostenryksche Kusten, en andere Provintien en Plaatsen: zullende alle de Schepen, Goederen en Menschen van daar komende, eene quirantaine van 28 dagen moeten houden.

Op Kersdag kreeg de Kardinaal *Cusani* te *Milaan* een overval van beroerte, waaraan hy den 20 December overleden is. De gemelde Kardinaal *Augustus Cusani* was een Milanees, geboren den 20 October 1655: Hy is Bisschop van *Pavia*, en van de Capucyner Orde geweest, en heeft het Purper in het Jaar 1712 verkregen; Hy is Legaat van *Bologne*, en Nuntius te *Venetië*, en vervolgens ook in

1731. January den Jaare 1711 in *Vrankryk* geweest; Hy was een Man van groote Geleerdheit.

MEN ziet te *Weenen* een zeer omstandig Verhaal van den Opstand in het Turksche Keizerryk, zynde de Verhaalen die tot noch toe daar van gedaan zyn zeer gebrekkelyk en onvolkomen geweest; en alzo die staatsverwisseling van het uiterste gewigt is, oordeelen wy dat omstandig Verhaal den Leezer te moeten mededeelen, zynde van den volgenden inhoud.

Daar is niets zo gemeen in het Ottomannische Keizerryk, dan het Krygsvolk zyne Keizers en hunne Ministers te zien afzetten. Het scheen nochtans dat de Sultan *Achmet*, na eene regeering van 28 Jaaren zich mogt vleien een diergelyk lot te zullen ontgaan. *Ibrahim Bassa*, zyn Schoonzoon en Gunsteling, hadt den Staat twaalf Jaaren geregeerd, en heeft echter zyn Groot-Ministerschap noch met de bitterste dood moeten eindigen. De overmatige en door den *Vizir* aangezette begeerte des *Sultans*, om door groote belastingen zyne Schatkamer te verryken; de groote met frivole zaaken bedekte Intrigues, waar mede de *Primo Vizier* getracht heeft zo de Militie als anderen te verblinden, en de onverdragelyke heerschappy en hovaardy van zynen *Kyaya* of eersten Minister, en van zyne overige Bedienden, die door de zwaare onderdrukking en invoering van eene algemeene Monopolie zich groote schatten verzameld hebben, geven dus redenen tot eene onvermydelyke verandering. Om zulks met een goed succès te onderneemen, scheenen de Krygs operatien met de Persianen, en de zo wel wankelmoedige als misterieuse besluiten van den Vizir daar toe de gevoeglykste gelegenheit te geeven, na dat hy den *Sultan* gepersuadeerd hadt, om een Leger achter *Scutari* (de eerste Stad in klein *Asië*, recht tegen over *Constantinopel*) te formeren; hy hadt ook alle zyne Rechtsgeleerden verbitterd, met hen in hunne Huizen te doen opsluiten, om dat zy in eene opentlyke Conferentie tegen zyne onderneemingen gesproken hadden. De algemeene dispositie zo van de Militie die geen grooten lust hadt om naar *Persië* te trekken, als van 't Volk, om naar zyne oude Ottomannische Maximen geregeerd te worden, hadt een zekeren Janitzaar anders de Patroon genaamd, en een geboren Albanenzer, die een geresolveerd en intriguant Persoon is, aangemoedigd om den

aan-

aanvang van de Revolutie te maken; en dat hy een ander van zyn 1731. January
slach *Emir Ali* genaamd, tot zynen medemakker genomen hadt, hebben zy in 't eerst een party van acht Persoonen gemaakt, die Donderderdags den 28 September 's morgens ten acht uuren op de groote Markt te *Constantinopel* met een vast besluit verscheenen, alwaar zy in plaats van een Vaandel, een stuk van oud Taf aan een stok gebonden hebben, en daar mede de Markt op en af geloopen zyn, uitroepende dat yder waare Musulman hunne party moest aanneemen, en zich op de groote Plaats *Esmeidan* verzamelen, om het gemeene best, 't geen zy naar de Wet wilden laaten oordeelen, te beschermen. Op deze wyze zyn zy naar den grooten *Bezensten* (eene groote beslote en boven met een dak bedekte Plaats, alwaar alle en meêr dan 1000 Koopmans Winkels zyn) gegaan, en hebben den Opper-Opziender daar van, voor hen laaten komen, met ordre om die groote Plaats te sluiten: Zy ordonneerden 't zelve aan alle Koopluiden, die in alle spoed hunne Winkels sloten, en zich naar hunne Huizen begaven. Schoon de uitslag van deze onderneeming zeer onzeker scheen, zo schynt het echter dat de misnoegden veel eerder met eene doorgaans stilzwygende toestemming dan met een dadelyken bystand begunstigd zyn geworden: Hunne stoutheit bewoog de meest standvastige Janitsaren en Gebegi of Artillery-Werkers, om hunne Party aan te neemen; en als zy zich in getal aanwasschen zagen, begonnen zy geweld te gebruiken, liepen naar de Geweer-Markt, en wapenden zich: Zy hier door meerder moeds krygende, begaven zich voor de eerste en vyfde Kamers der Janitsaren (die de aanzienlykste en beste zyn, als zynde verdeeld in zeer veele Kamers, die midden in *Constantinopel* een groot gebouw uitmaaken, en waar in 'er veele duizenden kunnen gelegd worden) en nodigden de zonder Opperhoofden gevonden Janitsaren, dewyl de voornaamste Officiers deze Kamers verlaaten hadden, om op de Rendevous, werwaards zy 't Vaandel van de Janitsaren droegen, te verschynen. De Hoofden van de Militie en de *Chiaus Bassi* (die zo veel als Oversten van de Janitsaren zyn) hadden zich ook verstoken, zo om dat zy niet beschuldigd mogten worden aanvoerders van den opstand te zyn, als om dat zy niet genoodzaakt mogten zyn zich tegen de opgestanen aan te kanten, die reets door de geheele Stad de meester speelden en in veele Compagnien verdeeld waren, hebbende aan de Koopmans

1731. January. en andere groote plaatsen tot derzelver bewaaring Janitsaren en Gebegi, als Schidwagten gesteld. De Opper-Opziender van den *Bezensten* hadt dikwils getracht, die Plaats en de Winkels open, en 't Volk in hun gewoonen handel en wandel te houden; gelyk ook de Kapitein *Bassa* of Opper-Admiraal, die toen mede *Kaimakan* was, en in Absentie van den *Primo Vizir* zyne plaats bekleede, door afgezonden Persoonen gedaan hadt; maar alleenlyk 't verschynen van de oproerigen heeft alle de anderen tot gelyke zamenrotting doen komen. De uitgezonden Spions van den *Aga* der Janitsaren hebben zelfs verhinderd, dat de wachten die in het begin van de onderneeming uitgezet waren, de misnoegden niet hebben durven aantasten; en als hy zelfs kwam toeschieten, bevondt hy dat 'er geen tyd meêr was, om het kwaad te kunnen stuiten; weshalven hy zo goed als hy konde, zich van hen weg begaf, naar de Poort der Janitsaren weêr keerde, en zich behendiglyk in zyn Huis vertrok, zonder meêr voor den dag te komen. De *Kiaya* of eerste Minister van den *Vizir*, die denzelven morgen vroeg wegens byzondere zaaken in zyn Paleis in de Stad gekomen was, wierdt door de eerste tyding van deze beweegingen met zulk een schrik bevangen, dat hy met zyne twee vertrouwste Persoonen naar het water of Kanaal liep, en zich met een Vaartuig van vier riemen in 't Land weg begaf. De Kapitein *Bassa* als Bevelhebber van *Constantinopel* in absentie van den *Vizir*, was in zyn Paleis aan het Kanaal van de *Zwarte Zee*, dewyl het Donderdag en Feestdag was, bezig met het planten van bloemen in zyn Tuin; maar zo dra hy de naricht kreeg, ging hy scheep, en kwam in de Stad; en na dat hy met het afzenden van verscheiden Persoonen bevolen hadt, het groote Koopmans Huis en de Winkels weêr te openen, en zonder het doen van de minste tegenstand, te vergeefs getracht hadt het oproer te stillen, is hy, na alvorens by 't *Arsenaal* op de andere zyde van *Constantinopel* gepasseerd te zyn, en aldaar zyde ordres gelaaten te hebben, naar den *Sultan* te *Scutari* geretireerd. Alle andere *Bassaas* deden 't zelfde, en de *Primo Vizir* die toen zich niet verre van de achter *Scutari* gelegen Wynbergen met het schieten naar het wit vermaakte, steeg op de eerste tyding van het voorgevallene te paard, en reedt naar den *Sultan*, dien hy vondt in het Paleis van zyne Zuster, tusschen *Scutari* en het Veld gelegen, en *Chabige Sultane* genaamd. Als nu alle *Vizirs* ('t geen zo veel is als de

de Grooten van de Ottomannische Porte) aldaar vergaderd waren, hieldt men grooten Raad om een middel uit te vinden, hoe deze zo gevaarlyke toestand te herstellen was, en men zegt onder anderen, dat de gemelde *Sultanin* (gelyk alle voorname Vrouwen van des *Sultans* Familie getituleerd worden) haaren Broeder geraden hadt, niet toe te staan, dat een eenige van de *Vizirs* en voornaame Ministers van zyn Persoon zouden afgaan, dewyl te vermoeden was, dat dit werk alleen om, en tegen hen was aangevangen; en dewyl de Oproerigen buiten twyfel derzelver overlevering zouden eischen, konde hy dan ingeval van een slechten uitslag van zaaken zich zelven salveren. Ondertusschen bespeurde men in het begin van den nacht, dat de *Sultan* zich met alle *Vizirs* uit het groot *Serrail* naar *Constantinopel* begeeven hadt. 1731. *January*

Het is niet uit te spreeken, hoe groote verwarring en verslagenheit de tyding van deze opstand, zo wel in het Leger, als onder de geenen die Ampten bekleedden verwekte: Alle namen de vlucht, een yder vertrok en verborg zich, en zelfs de getrouwste Dienaaren verlieten hunne Heeren, zonder te denken, waar toe zy Amptshalven verplicht waren. Als de *Primo Vizir* in 't *Serrail* aankwam, bevondt hy dat niet meêr dan vier Persoonen van zynen Hofstoet die anders talryk was, gevolgd waren, als zyn Stalmeester, één Kamerdienaar, en twee *Ciocaders* of Opper-Domestiken: Na dat hy het besluit genomen hadt, om 't aangevangen werk met magt te stuiten, zondt hy naar 't Leger, om alle zyn Volk, inzonderheit alle Bassaas of Bevelhebbers, weêr te verzamelen; maar hy konde naaulyks 100 Persoonen byéén brengen, die 's nachts van *Scutari* naar 't *Serrail* overgevoerd wierden, doch daar onder was 'er geen één van zyn Volk: Hy liet ook de *Leventi* of 't Bootsvolk, welkers Schepen naar de *Levant* varen, van vier Galeien komen, die den geheelen nacht gebruikt wierden, om den schat en de bagage van den *Sultan* uit het Leger naar 't *Serrail* over te voeren; doch alzo deze verzameling van Volk in verre na niet genoeg was, om het voorneemen uit te voeren, heeft hy den nacht in ongerustheit doorgebragt; behalven de vier *Bassaas* die de *Sultan* met zich uit het Leger mede genomen hadt, waren noch in eene verborge plaats van 't *Serrail* gevlucht de *Chiaux Bassi* (die als Overste is van alle Chiausen; welke zyn de geenen die altyd vóór den *Sultan* of vóór eenen Grooten van de *Porte* vóórryden, ook in

1731. January gewigtige zaaken afgezonden worden, en *Chiaux Bassi* wil ook zo veel zeggen als Opper-Hof-Marschalk) de *Gebegi Bassi* of Generaal-Veldtuigmeester, en de *Selictar Aga* der *Spahis*, zynde Oversten der Turksche Cavallery, ook zo veel als Veld-Marschalk. Het zelve hadden mede gedaan de *Mufti* (die de Turksche Opper-Priester is, en zo wel in de waereldlyke, politike als in de Geestelyke zaaken veel te zeggen en te richten heeft) de *Feisulch-Molla* die zo veel is als een Rechter in eene groote Stad, de *Isprizade-Sein* of Opziender van de Kerk van *Sophia* (de voornaamste Turksche Tempel in *Constantinopel*) en de *Mirza Effendi* of Kancelier in Geestelyke zaaken.

Alhoewel de Oproerigen alles deeden, om hunne party te vergrooten, zo zyn zy doch dien nacht niet sterker dan 300 Persoonen op de plaats van hunne Rendevous gebleven; maar de Militie en veel ander Volk is, den geheelen tyd in beweeging geweest; en na dat zy zich in staat gesteld hadden, om hunne party aan te tasten en het aangevangen werk uit te voeren, is den 29 September 's morgens vroeg hun getal zo sterk toegenomen, dat zy begonnen de geheele Stad onder de directie van den bovengemelden Patroon wetten voor te schryven. Deze zondt aanstonds eenige Compagnien naar alle Gevankenissen en Kerkers, om alle die zo wel over misdaaden als over schuld gevangen zaten, in vryheit te stellen; hebbende zulks gewapenderhand laaten doen aan alle Persoonen, die gecondemneerd waren om zo wel op de Galeien van de *Porte* als van Particulieren te roeijen; in welke confusie eenige Christen Slaaven 't geluk hadden van weêr in vryheit te geraaken. De Huizen van den Gouverneur van *Galatha* (een Voorstad van *Constantinopel*, over 't Kanaal van den Gouverneur, alwaar zeer veele Familien van Christenen, inzonderheit Fransche Koopluiden woonen) en van andere Ministers, hebben last geleden, en men zocht met alle kracht naar hunne Persoonen, en voornamelyk naar den eersten, die veele gruwelykheden onder 't Gouvernement van den Vizir en zynen eersten Minister gepleegd heeft.

De Oproerigen hunne zaaken in alle ordre willende voortzetten, besloten een *Aga* der Janitsaren te maaken, en lieten daar toe eenen *Chanesci* in hun Leger komen die voor een dapper Man gehouden wierdt, en voor eenige Jaaren het Ampt van *Aga* der Janitsaren in 't Bannat van *Temeswar* heeft bekleed gehad, maar daar na niet geacht wierdt,

wierdt, en met zyn handen de kost moest verdienen. Als zy hem als *Aga* met veel blydschaps uitgeroepen hadden, bragten zy hem naar de Poort, daar de meeste *Agaas* gemeenlyk woonen, en daar mad gehouden wierdt. Nadien de *Ciorbagi* of Overstens, en de overige Subalterne Officiers zich ook weggemaakt hadden of verborgen hielden, en derhalven de Kamers en Compagnien der Janitsaren niet naar behooren van Hoofden voorzien waren, hebben zy in derzelver plaats de wakkerste en kloekmoedigste uit de hunnen aangesteld, en de noodige ordres gegeeven, om hunne onderneeming volkomen uit te voeren, en zorg voor de gemeene veiligheit te draagen. Den zelven dag hebben zy ook den *Gebegi Bassa* of Generaal-Veldtuigmeester gemaakt, en eene Compagnie naar *Topana* (de zogenaamde Voorstad van *Constantinopel* over 't Kanaal, alwaar de Turksche Geschutgietery is) gezonden, om de groote Vaan en *Caldaya Topai* af te haalen, die zy op de plaats van hunne Rendevous bragten, op dewelke zy hunne Tenten opsloegen en hun Leger formeerden; en naderhand hebben zy zulks met alle de Compagnien Janitsaren en *Gebegi* of Artillery-Werkers gedaan. De *Sultan* zich in 't *Serrail* ingesloten, en zich niet in staat ziende om hun geweld te wederstaan, zondt den *Chasse Kyaya* tot hen in 't Leger, om te vraagen wat de oirzaak van hunnen oproer was, en wat zy van hem begeerden: Waarop zy tot antwoord gaven, dat de mishandelingen en malversatien van zyne Ministers de oirzaak daar van waren, en dat zy dezelve levendig overgeleverd begeerden. Zo dra de *Primo Vizir* het rapport van den *Chasse Kyaya* en de pretensien der Oproerigen gehoord hadt, gaf hy den *Sultan* te verstaan, dat hun voornaamste oogmerk was, om hem van den Throon af te zetten; waar over den *Sultan* in de uiterste bekommering geraakte, en noodig vondt zich in den *Harem* ('t welk 't Vrouwenhuis of Apartement der Concubynen is) te retireeren. De *Primo Vizir* nevens zyn eerste Minister bemerkende, dat 'er voor hen geen uitkomst meêr overig was, zo de zaaken niet schielyk veranderden, gebruikte 't laatste middel; met de Vaan van *Mahomet* te laaten uitsteeken, om 't Volk door 't point van Religie in de continuatie van hunne genegenheit voor den *Sultan* aan te moedigen; waarby hy groote beloften liet doen, opdat zy de Wapenen tegen de Oproerigen mogten opvatten: Weshalven hy de eerste groote Poort van 't *Serrail* deedt openen, en over de andere die ge-

1731. *January.*

sloten

1730. January sloten was gebleven, de Vaan van *Mahomet* uitsteeken: Ook liet hy de *Topei* die Constapels of Kanoniers zyn, nodigen, om de Keizerlyke Wooning van hunnen Heer te beschermen: Maar alles wat hy aanwendde was te vergeefs; en de *Topei* weigerden naar 't *Serrail* te komen, met die ontschuldiging dat hun plicht was de Janitsaren te volgen; en nadien hun getal minder was dan van de anderen, wilden zy wachten tot dat de Janitsaren zich in 't *Serrail* begaven; 't welk zy dan ook wilden doen. De uitgestoke Vaan verwekte wel eenige veneratie, maar moedigde niemand aan tot bescherming van den *Sultan*. De *Bostangi* (die gemeenlyk in zeer grooten getale 't opzigt over de Tuinen van den *Sultan* hebben, en daarby een soort van Lyfwacht in 't *Serrail* zyn) schenen onder zich zeer verdeeld; en de weinigen die de Wapens aannamen, hadden reets onder zich besloten, dat zy zich tegen de Oproerigen niet zouden aankanten, maar ingeval deze 't *Serrail* met geweld aantastten, de Wapens neêrleggen en zich overgeeven: De *Primo Vizir* nu alle hoop om zyn heil in de Wapenen te zoeken, opgeevende, begon zich geheel aan zyn ongelukkig noodlot over te geeven, en ging ergens in 't *Serrail* zitten, alwaar hy zomwylen als zinneloos ontwaakende, vroeg, of de Rebellen daar reets waren, en hy riep alles in de Wapenen.

Als de Oproerigen zich den 30 September in staat zagen, om alles wat zy wilden te onderneemen, zonden zy Volk uit, en lieten den *Mirza Zalezackziascher* (die een der Ryksrichters is, waar van 'er twee zyn, als van *Romelië* en *Asië*, die altyd Sessie in den Divan hebben) tot hen in 't Leger komen: Deze was op ordre van den *Vizir* op een Landgoed gebannen, om in elende te leeven, wyl hy in den Raad te vry tegen hem gesproken hadt. By zyne aankomst wierdt hy door hen met alle tekenen van een volkomen vertrouwen op hem en met alle eerbied ontfangen, en als hun Wetgeever erkend. Verders zonden zy eene Compagnie naar *Toppana* in de Voorstad over 't Kanaal, om de *Topei* of Canoniers tot het kiezen van hunne party te disponeren, die daar toe gewillig waren, en op de Verzamelplaats verscheenen. De Sultan hadt, om ingeval van nood 't Arsenaal tot zyn reserve te behouden, den *Abdi* of Opperscheeps-Kapitein die toen het voornaamste Schip voerde, tot zyn Kapitein-Bassa of Opper-Admiraal benoemd: Als deze in die qualiteit in 't Arsenaal van *Constantinopel* aankwam, wierdt hy van yder Oorlogschip

1731. January

Schip met negen kanonschooten begroet, en men liet ter zyner eere de vlaggen en wimpels waaijen; maar hy wel ziende, dat hy alleen in uiterlyke schyn een Minister van den *Sultan*, en voorts zonder auctoriteit en magt was, hieldt zich in 't Paleis van 't Arsenaal verborgen, en ging kort daar na tot de Hoofden der Oproerigen over; aan dewelke hy zich onderwierp, en een omstandig bericht gaf: Nadien hy hier in alles naar de wille van de Oproerigen hadt gedaan, is hy aanstonds tot hun Opper-Admiraal bevestigd; en hy weêr in 't Arsenaal gekomen zynde, liet vier Galeien uitrusten en voor 't *Serrail* leggen, om alle communicatie af te snyden, en 't inbrengen van 't minste secours te beletten. Men verboodt ook op 't scherpste levensmiddelen in 't *Serrail* te leveren, en alle Waterleidingen naar binnen wierden gesloten: In tegendeel droeg men zorg, dat in de Stad geen gebrek van levensmiddelen mogt zyn, ten welken einde men ook alle Magazynen en Winkels van eetbare Waaren open hieldt. De *Aga* der Janitsaren zondt naar alle Poorten en Plaatsen daar 't noodig was Wachten, om op alle wys de plonderingen en andere wanordres te verhinderen; en de Overtreeders wierden aanstonts naar het Leger gevoerd, en zonder eenige omstandigheit of Formaliteit van Proces in stukken gehakt.

Ondertusschen raakte de *Sultan* in 't *Serrail* in de uiterste doodangst; weshalven hy besloot nochmaals den *Isprizade* en *Mirza Effendi* aan de Oproerigen te zenden, en 't laatste verzoek te doen: Maar hy ziende dat zy onverbiddelyker dan ooit en by hunnen eisch dat hy de by zich hebbende Ministers zoude overgeeven, onveranderlyk bleven, moest eindelyk besluiten te beveelen, dat de *Primo Vizir*, *Ibrahim Bassa* zyn Dochters Man, nevens deszelfs *Kyaya* of eerste Minister en den Kapitein *Bassa*, of Admiraal, in de Gevankenis tusschen de twee Poorten van 't *Serrail* (daar gemeenlyk de ter dood verwezen Voornamen gezet worden) zouden gevoerd, doch de *Mufti* op een Galei naar een Eiland in de *Archipel* gezonden worden; waarby men zegt, dat de *Feisulch Molla* ook derwaards in ballingschap verwezen wierdt; Men is in 't algemeen van gevoelen, dat de *Vizir* altyd pillen van 't sterkste vergift in een goud tasje by zich gedraagen heeft, om zich daar van in de uiterste nood, tot een spoedige dood te bediienen. Deze voor hem bedroefde toestand, van te zien, dat hy aan zyn ergste Vyanden zoude moeten overgeleverd worden, liet hem niet

1731. January toe langer te wachten, om van deze pillen gebruik te maken; want men zegt, dat zo dra hem de condemnatie aangezegd wierdt, hy zich zelven met het vergift heeft omgebragt.

Den 1 October zyn zeven Kamers van Janitsaren, yder van 900 tot 1000 Man sterk, die eenige dagen te vooren naar de Grenzen van *Persie* gecommandeerd waren, van *Scutari* overgekomen en naar 't Leger der Oproerigen in de Stad gepasseerd: Hun *Bassa* van twee staarten was by hen; en als zy onderweeg naricht kregen van de opschudding in *Constantinopel*, zyn zy op 't schielykst weder omgekeerd, en hebben den gesupponeerden Prins van *Persie*, die in *Scutari* daar de Janitsaren door passeerden, zyn Wooning hadt, te paard met zich in het Leger der Oproerigen gevoerd. Na dat deze zich dus in authoriteit en magt van een absolute Commando zagen, hebben zy ten aanzien van twee Persiaansche Ministers een Raad gehouden, waarin besloten wierdt, aan hen eene Wacht tot hunne zekerheit en de noodwendige Levensmiddelen toe te zenden. In tegendeel hebben die van 't *Serrail* ter oirzake van dezen desperaten en gansch vervallen toestand, den *Sultan* aangeraden, om tot behouding van zyn leven en dat van zyne Zoonen, en tot stilling van de verbittering der Oproerigen, de Persoonen die oirzaak daar van waren, zonder uitstel aan hen over te geeven; weshalven de *Sultan* ordonneerde, dat de drie gearresteerden zouden gewurgd, en hunne Lichamen in het Leger der Oproerigen gezonden worden. Deze ordre wierdt aanstonts volbragt, en yder Lichaam op een Kar met Ossen bespannen voor de Tenten der Oproerigen gevoerd. Deze hadden naaulyks de drie Ligchamen vernomen, of zy hebben alles wat de toorn en woede hen konden ingeeven, aan dezelve geoeffend, als met lasteren, stooten, trappen, en met de Lichamen op te hangen, in stukken te verscheuren en eindelyk weêr op den grond te werpen. De Hoofden der Oproerigen gaven voor, dat het Lyk van den *Primo Vizir* niet was het rechte van *Ibrahim Bassa*; en dat de *Sultan* hen zocht te bedriegen, en een Lichaam van een ander Persoon, die den *Vizir* geleek, hen toegezonden hadt; weshalven zy het in de grootste furie aan een paardestaart bonden en voor 't *Serrail* sleepten, en aldaar in plaats van een dood aas by een zeer kostelyke Fontein die de *Vizir* voor dezen opgerecht hadt, tot spys voor de honden lieten leggen, welke te *Constantinopel* in 't honderd loopen, en geenen Heer hebben, zo dat

ze

zo van een yder onderhouden worden. De voorschreve Hoofden hadden deze voorgeeving uitgevonden, om dat zy vreesden, dat de Militie door de groote toegeevendheit van den *Sultan*, die zyn drie liefste Ministers aan hen opgeofferd hadt, zich mogt laaten bevredigen, daar zy in tegendeel hen gaerne in die verbittering wilden houden, totdat zy den *Sultan* afgezet hadden. Het Lichaam van den *Kyaya* is in eene plaats vol van onreinigheit, en dat van den Kapitein *Bassa* in eene Kruisstraat geworpen; maar de Moeder van den laatsten kwam de Hoofden ootmoedelyk bidden, dat het Lichaam van haaren Zoon mogt begraaven worden, 't geen eindelyk haar als eene byzondere gunst wierdt toegestaan. Dus is het bedroefde lot en einde geweest van de drie voornaamste Persoonen die het Ottomannisch Ryk met eene zo groote politie als ooit onder de Turken geoeffend is geweest, geregeerd hebben.

Op den 1 October ten 12 uuren 's nachts is de *Sultan Mahmud*, een Zoon van den *Sultan Mustapha*, die een Broeder van den nu afgezetten *Sultan* geweest is, tot nieuwen Keizer door de Militie uitgeroepen; en na dat men aan den afgezetten *Sultan* deze voor hem bedroefde tyding, en de verheffing van zyn Broeders Zoon op den Throon, hadt laaten weeten, verzocht hy met den nieuwen *Sultan* te spreeken; waarop hy hem uit het Apartement, alwaar hy hem tot nu toe met een grooten nayver en zorgvuldigheit hadt doen bewaaren, liet komen, en met hem een kort gesprek hieldt: Vervolgens liet hy den nieuwen *Sultan* in 't Keizerlyk Apartement gaan, maar hy zelfs begaf zich in dat Vertrek, daar gemeenlyk de afgezette *Sultans* plegen bewaard te worden. De Oproerigen zyn altyd van intentie geweest, om den *Kiuperli Abdalach Bassa* uit *Egypten* als hunnen *Wizir* te laaten komen, hebbende provisioneelyk den voorheen gemelden *Silithar Bassa* of Veldmaarschalk, aan wien de afgezette *Sultan*, na de ter dood veroordeeling van *Ibrahim Bassa*, 't Zegel overgegeeven hadt, tot *Vizir* geconfirmeerd; en om zich noch formidabelder en sterker te maaken, hebben zy aanstonts aangevangen nieuwe *Janitsaren*, *Gebegi* en *Topgi* aan te neemen: en de hoop van 't band of drinkgeld van 15 Piasters die volgens de Ottomannische Wet yder Janitsaar van den nieuwen *Sultan* gewoon is te ontfangen, lokte zeer veel Volks om Soldaaten te worden.

Den 2 tegen den avond wierdt de *Kul Kehaya* of de geene, die de

1731. January.

Regalia en alles wat de Onderdaanen schuldig zyn, laat invorderen, en gemeenlyk den Kamer-President toegevoegd is, door de Oproerigen in stukken gehouwen, om dat hy uit een ontydigen yver hadt te verstaan gegeeven, dat het niet noodig was de Keizerlyke Schatkamer met de vermeerdering van Troupen te bewaaren, daar men meêr Volks hadt dan 'er noodig was. Volgens de gedachte van eenigen is het getal der *Janitsaren* tot 80000, der *Gebegi* tot 30000, en der *Topei* tot 20000 Man aangewasschen; maar men kan met recht gelooven, dat men de begrooting hooger maakt, dan ze in der daad is.

Den 5 October heeft de aangestelde *Vizir*, Divan of Raad gehouden; en op de andere dagen hebben zeer veele Paleizen van Ministers, en de Huizen van hunne Aanhangers last geleden: in dat van den *Kyaya* of eersten Minister van den *Vizir*, is eene groote somme contant Geld en eene menigte Zilver en Diamanten gevonden. De *Reis Effendi* die het Hoofd van alle Secretarissen, Notarissen en Kancellisten, of zo veel als Opper-Ryks-Kancelier is, die van den beginne af aan, zich, zonder dat iemand wist werwaards, geretireerd hadt, wierdt alom sterk gezocht. De *Kyaya* van den *Kebaya-Bey*, die de eerste Bedienden of Vice Oversten der Janitsaren is, als ook zyn Peltwerker die 't Peltwerk levert; en noch meêr zyner Creaturen, veele Armenische Wisselaars en Jooden, insgelyks de *Mulpac*, *Emini*, en andere Persoonen meêr, die den naam hadden dat zy groote Rykdommen hadden verzameld, kregen een verbod van de Rebellen van zich met zekere Stoffen en Couleuren te kleeden, maar zy moesten in het toekomende kousen van geele couleur, als zynde nevens de zwarte de verachtelykste by de Turken, draagen. Men heeft de kleederen van veelen van 't lyf, en de schoenen in stukken gescheurd, dewyl zy met dit verbod den spot gestoken hadden. Men vertelt dat de nieuwe *Sultan Mahmud* begeerig geweest is, om de Hoofden der Rebellen te zien, en dat hy ze deswegens in zyne tegenwoordigheit hadt laaten komen: Na dat hy hen het één en het ander hadt gevraagd, heeft hy aan hen de waardigheit van eenen *Bassa* of Bevelhebber opgedraagen; maar deze eere is hen verdacht voorgekomen, en zy hebben derhalven uit een teken van schranderheit getracht zodanige eere van de hand te wyzen.

Den 6 October is de Krooning geschied, die naar 't Ottomannische

1731. January

sche gebruik daarin bestaat, dat de *Sultan* met den Sabel omgord wordt. Deze plechtigheit geschiedde in de *Moské*, waarin de Turken voorgeeven het Lichaam van *Job* te vereeren, dezelve legt aan het uiterste van de Haven, werwaards de nieuwe *Sultan* zich met de gewoone pracht en het geleide van alle groote Heeren begaf, met deze byzonderheden dat de Hoofden der Rebellen voor hem heen gereeden zyn, en veel gelds onder 't Volk en de Militie die langs de straaten daar de *Sultan* passeerde, in Geleederen gerangeerd stont, geworpen hebben. Na deze plechtigheit begaf hy zich onder het voorsz. geleide naar de *Moské* van den *Sultan Mahmed*, en verrichtte aldaar het middag-gebed, waarna hy in 't groot *Serrail* te rug keerde. Op dien dag zyn niet de minste vreugdetekenen met het lossen van 't Kanon of anderzins bedreven. De Hoofden der Rebellen en alle *Serdengbizi Aga* hebben deftig gemonteerde Paarden tot Geschenken bekomen, en zyn met de Militie en met de voorige autoriteit en commande in hun Leger op de groote plaats blyven staan, hebbende ook van den nieuwen Sultan geëischt, dat hy naar zyn goeddunken hen eene zekerheit van hun leven beloofde en verschafte. Zy geboden ook, dat alle kleine Lusthuizen welke aan het Kanaal van de Zwarte Zee, een à twee uuren van *Constantinopel* gelegen, en te *Sabadad* op ordre van den voorigen *Vizir Ibrahim Bassa* gebouwd zyn, als sluipwinkels die tot infame en zondige oefeningen gediend hebben, tot den grond toe zouden geraseerd worden. Nadien het Hoofd der Rebellen de *Patroon* genaamd, nevens zyne Makkers noodig oordeelden, om met den nieuwen *Primo Vizir* het één en het ander af te handelen, zo heeft hy zich, niettegenstaande men anders, hoe groot men ook mag zyn, 't diepste respect voor den *Vizir* moet hebben, en zelfs op zyne kniën voor hem verschynen, aan zyn zyde gezet, en wierdt door hem met alle bedenkelyke beleefdheit ontfangen. De bovengemelde *Reis-Effendi* met den *Waywode* van *Galatha* en anderen meer, die tevooren met allen vlyt gezocht wierden, zyn eindelyk gevonden, en door de menigvuldige aanzienlyke presenten aan de Hoofden der Rebellen, is hen pardon gegeeven. De *Tefterdar* of Kamer-President, die de directie der Finantien heeft, is in zyn Ampt geconfirmeerd, en de voorheengemelde *Mitzazade* tot *Mufti* benoemd. De *Sulaim*, een zeer bemind Man, die by den in de Battaille te *Peterwaradyn* omgekomen *Primo Vizir Ali Bassa*

1731. January zo veel als Secretaris is geweest, is weêr in die plaats gekomen. De *Miri Alem* en eerste *Cappigi Bassa* of Kamerheer, die zeer wel by de *Valida*, dat is by de Weduwe Moeder, van den tegenwoordigen *Sultan*, in gunst staat, is *Kyaya* of eerste Minister van den *Vizir* geworden.

Den 8 October is de *Hazi Ahmed Bassa*, in de waardigheit van Kapitein *Bassa* of Admiraal van de Turksche Zeemagt geïnstalleerd geworden. De geheele Stad verlangende om alles weêr in rust te zien, verwachtte met angst en smerten den dag op welken het hand- of drinkgeld van 15 Piasters mogt uitgedeeld worden, waar van de helft op den 10 October, en het overige op den volgenden dag geheel betaald is.: Waarna men bekend maakte, dat de *Bezensten* of het groote Koophuis en alle Koopmans Winkels weêr geopend zouden worden; en 's avonds zyn daarop de Soldaaten van de plaats weêr in hun oud kwartier getrokken, werwaarts zy ook hunne Vaanen en andere krygstekenen te rug gebragt hebben.

Opdat de Leezer door vergelyking, van de verscheiden Verhaalen van de omstandigheden van deze groote Staatsverwisseling te beter moge oordeelen, zullen wy hem ook mededeelen eenen Brief, geschreven van *Pera*, door een Engelsch Edelman die ooggetuige van deze groote verandering is geweest: dezelve luidt als volgt,

„ IK hoope dat myn laatsten u zal overgegeeven zyn, ik hadde een Fransch
„ Scheeps-Kapitein daarmede belast, die Mylord *Dupplin* en Mr. *Morgan*
„ aan zyn boord hadt; ik was niet voorneemens u zo schielyk wederom te
„ schryven, maar de vreemde Staatsverwisseling die hier is voorgevallen, en
„ welke aanleiding gegeeven heeft tot de verandering van het Ministerie, en
„ zelfs tot de afzetting van den Grooten Heer, scheen my te gewigtig om u
„ daar van geen bericht te geeven.

„ Gy zult wel indachtig zyn, *Myn Heer*, dat het Volk voor uw vertrek
„ van hier alreets opentlyk morde over den schrikkelyken toestand der zaaken
„ in *Persië*. De *Vizir* de kwaade gevolgen daar van vreezende, geliet zich
„ zelfs het Leger te willen gebieden, en tegen de Persiaanen op te trekken.
„ *Scutari* wierdt ten dien einde tot de Zamelplaats benoemd, werwaards de
„ Grooten Heer, de *Vizir*, enz. zich begaven, om zich met het Leger al-
„ daar neêr te slaan. Het was enkelyk een list van den *Vizir*, om het Volk
„ te misleiden.: want hy hadt terzelver tyd een Expressen naar *Ispahan* gezon-
„ den, om aldaar den Vrede te verzoeken. Het Volk ziende dat den optogt
„ van het Leger van tyd tot tyd uitgesteld wierde, wierdt noch meer mis-
„ noegd, en de morringen tegen den *Vizir* en de Bevelhebbers vermeerderden

„ van

1731. *January.*

,, van dag tot dag. Het is waar dat tot dien tyd toe niemand van eenig aanzien openlyk opgekomen was, en dat is ook de reden waarom eenigen zeggen dat deze Staatsverwisseling door een zuiver toeval gebeurd is; maar ik geloof zekerlyk dat deze groote onderneeming beleid is door de *Effendis* en andere Grooten, alhier Lieden van de Wet genoemd, die de waarschynige Auteurs van dit Treurspel zyn; en zo ik my niet bedriege, zal dit geval voor eene ganſch buitengewoone omkeering in de Hiſtorie gehouden worden.

,, Op eenen Donderdag, den 28 van de voorlede Maand, ſpande een zekeren *Hallool Patrona*, (zynen naam ontleenende van een Vice-Admiraals-Schip, aldus genoemd,) die een ſlecht Janitſaar was, en die oude kleeren verkocht hadt, aan met eenen *Emir*, en met eenige andere *Ruggamuffyns*, en begaf zich met hen naar eene zekere plaats *Schurſchi* genoemd, alwaar zy de Kooplieden bevolen hunne Winkels te ſluiten, en noodigden alle waare Muſelmannen den Standaard van *Mahometh* te volgen: Waarop alle de Winkels der Kooplieden geſloten wierden; maar daar waren 'er weinigen die zich op den eerſten dag by hen voegden, zodat, indien de Miniſters niet koppig waren geweeſt, men in ſtaat geweeſt zoude zyn om dezen Oproer zeer gemakkelyk te ſtillen. De Groote Heer en de *Vizir* waren toen te *Scutari*: De *Kaimacham* was naar zyn Huis gegaan, dat aan het Kanaal te *Spactio* gelegen is. De *Kiaia* en de *Janitſar-Aga* waren beide te *Conſtantinopel* tegenwoordig, en de Dochter van den eerſten trouwde op dien dag met eenen der *Chohadars* van den *Vizir*. Men zegt, dat *Teſta Buza* een vermaard, Leeraar, het eerſte bericht van dezen Opſtand aan den *Kiaia* gaf, die onmiddelyk zyne Compagnie verlaatende, zich terſtond by den Groot-Vizir begaf, om hem de zaak bekend te maaken. De Janitſar-Aga, eenigen van deze Rebellen in zyn Huis ziende komen, was daardoor zodanig verſchrikt, dat hy terſtond uit de achterdeur van zyn Huis naar *Scutari* week, in een Sloepje het Kanaal overſteekende. Indien de Groot-Vizir terſtond tegen de Weêrſpannelingen getrokken was, hy zoude dezelve verſtrooid en bedwongen hebben; maar hy beſloot met den Grooten Heer en met zyne groote Officieren naar het *Serrail* te gaan, geloovende dit middel het zekerſte te zyn, en hy beloofde aan den *Sultan* de Weêrſpannelingen ten eerſten te verſtrooijen. Maar hy verwaarloosde de eerſte oogenblikken, en gaf aan de Weêrſpannelingen tyd om hun getal te vermeerderen.

,, In den nacht van den Vrydag trokken alle de Janitſaren uit hunne Kamers, en legerden zich in de Hippodromus. Waarop de Grooten Heer opentlyk den Standaard van *Mahometh* deedt planten, noodigende alle de waare Muſelmannen om hem te hulp te komen, maar daar was niemand van buiten die zich derwaards wilde begeeven. Men zegt nochtans, dat de *Topegar Baſſa de Toppei* poogde te beweegen tegen de Weêrſpannelingen te verzamelen, en den Grooten Heer te onderſteunen, maar te vergeefſch, dewyl zy zich liever by de Janitſaren voegen wilden die in de Hippodro-

,, mus

1731. January „ mus gelegerd waren. Verscheiden *Bostangis*, en anderen die in het *Serrail* „ waren, trokken daaruit, en liepen over, laatende hunnen Meester in ver- „ legenheit. Deze het getal der Wederspannelingen oogschynlyk ziende aan- „ wasschen, en geen middel vindende om hen te beteugelen, zondt iemand „ aan hen, om hen te vraagen wat zy begeerden. Waarop zy eischten dat „ verscheiden Persoonen, en inzonderheit de *Vizir*, de *Kiaia*, en de *Kaimacham* „ aan hen overgeleverd zouden worden. De afgezondenen antwoordde hen „ dat het tegen de gewoonte was de Persoonen levende over te leveren. „ Waarop de Weerspannelingen dezelve dood eischten. *Antonio Pisani*, een „ van myne Vrienden, die met verscheiden *Bostangis* van 't *Serrail* bekend is, „ heeft my verzekerd dat de eerste Persoon, die aan de Rebellen gezonden „ wierdt, aan den *Vizir* verslag gedaan hadt van hun antwoord, en dat deze „ gewild hadt dat men zulks niet aan den Grooten Heer zoude bekend maa- „ ken, maar aan denzelven zeggen, dat de Wederspannelingen den Persoon „ van den Grooten Heer zelfs eischten. De Groot-*Vizir* het zelve daarna „ ook aan een ander Afgezondenen verzocht hebbende, wilde die zulks niet „ doen, maar verklaarde aan den Grooten Heer de eischen der Weerspanne- „ lingen, zo als hy die gehoord hadt, verhaalende terzelver tyd wat de Groot- „ *Vizir* van hem begeerd hadt; waarop de Grooten Heer geboodt den *Vizir*, „ den *Kiaia* en den *Kaimacham*, die alreets yder in zyn Vertrek gevangen „ gehouden wierden te strangleeren. Men verhaalt dat 'er in 't eerst niemand „ te vinden was, die het Vonnis aan den Groot-*Vizir* wilde uitvoeren, maar „ eindelyk kwamen 'er twee *Bostangis*, die hem afmaakten. Men zegt ook „ dat de oudste Zoon van den Grooten Heer, die altoos den *Vizir* gehaat „ hadt, zelfs in het Vertrek van den Groot-*Vizir* was gekomen, en hem „ met zynen Sabel twee doodelyke slagen hadt toegebragt, hem vervloeken- „ de als de oirzaak van het ongeluk van zynen Vader, en van zyne Fami- „ lie.

„ De geen die den *Kiaia* gestrangleerd heeft, wilde hem niet terstond af- „ maaken, maar liet verscheidenmaal de koord weder los, om hem te pyni- „ gen en zyne smarten te verlengen.

„ De *Kaimacham* ging zeer kloekmoedig ter dood. Na dat hy het Vonnis „ ontfangen hadt, begeerde hy dat de koord om zynen hals gedaan zoude „ worden, en dat men, zo haast als hy zyne Gebeden gedaan, en het teken „ gegeeven zoude hebben, zoude toetrekken en hem doen sterven. Daar zyn „ 'er veelen die gelooven, dat indien de Grooten Heer den *Vizir*, en de an- „ deren welke men eischte, terstond overgegeeven en daar mede niet gelmard „ hadt, hy zich noch op den Throon gehouden, en de Weerspannelingen „ vergenoegd zoude hebben.

„ Na dat de *Sultan* de doode Lichamen aan de Rebellen gezonden hadt, „ deedt hy hen vraagen, wat 'er nu noch te doen was. Zy lieten hem zeg- „ gen, dat zy hem niet langer voor hunnen Souverein wilden erkennen, en „ dat zy alreets zynen Neef den *Sultan Mahmud* verkoren hadden, om op „ den Keizerlyken Throon gesteld te worden. Waarop de Grooten Heer zy-

„ nen

„ nen Neef uit de gevangenis liet haalen, en tegen hem zeide, dat alzo het „ Volk niet meer geneigd was hem te gehoorzaamen, hy besloten hadt den „ Throon aan hem af te staan. *Mahmud* geliet zich in 't eerst die aanbieding „ niet te willen aanneemen; doch dit was enkelyk een Compliment. Want „ zy veranderden terstond van verblyf. *Sultan Mahmud* ging uit de Gevan- „ kenis, en den armen *Sultan Achmet* ging met zynen Zoon by verwisseling „ daarin, na dat hy zynen Neef gebeden hadt hem niet te doen sterven, en „ medelyden te hebben met hem en met zyne Kinderen. Eindelyk hy wensch- „ te hem alle bedenkelyk geluk, en riedt hem niet te dulden dat de *Vizir* in „ zulk een groot gezag by hem ware, gelyk de laatsten geweest was; en edel- „ moedig te zyn omtrent zyne Onderdaanen. 1731. January

„ De Wederspannelingen hebben geen ongelyk aan iemand gedaan; maar „ zy hebben in het tegendeel strengelyk gestraft de geenen die by deze gelegen- „ heit de stoutheit genomen hadden van te steelen, en eenige buitenspoorighe- „ den te pleegen. Zy verklaarden dat zy de dwinglandy en onderdrukking „ wilden straffen, en de gerechtigheit handhaven. En inderdaad, het is ver- „ wonderens waardig dat men geene ongeregeldheit gezien heeft, en wy heb- „ ben ook by ons te *Pera* de rust behouden, zo veel als wy konden begee- „ ren.

„ De Heer B . . . . . , heeft aan de Heer . . . . . . de naamen der voor- „ naamste Ministers gezonden, waarom ik tegenwoordig u met geene nieu- „ lyst wil vermoeijen.

„ De laatste *Mufti* en *Kessalar Effendi*, zyn naar *Rhodes* gebannen. De te- „ genwoordige *Mufti* is van te vooren *Cadeleskier* van *Natolië* geweest. De „ groote Heer heeft hem het nieuwe Huis, dat de *Kiaya* aan het Kanaal heeft „ doen bouwen, met alle zyne Meubelen geschonken.

„ De laatste *Reis-Effendi* is eenigen tyd verstoken geweest, maar men heeft „ hem nu gevonden, en hy bewoont vredelyk zyn Huis; van gelyken als de „ Waywode van *Galatha*, die, zo men zegt zyne plaats zal behouden. Maar „ ik vreeze dat de toegeevendheit, waar mede men hen tegenwoordig behan- „ delt, niet lang zal duuren, en dat het alleenlyk eene list is van het nieuwe „ Ministerie, om noch anderen, die zich verborgen houden, aan te moedi- „ gen om te voorschyn te komen.

„ Voorleden Vrydag verscheen de nieuwe Groote Heer met groote pracht „ te *Ajub*, hebbende het Hoofd der Weerspannelingen, *Halleel Patrona*, by „ zich, die optrok aan het Hoofd van deze Cavalcade.

„ De twee volgende dagen heeeft men den Janitsaren hunne Soldy betaald, „ en men schonk aan yder 15 Rykxdaalders.

„ Zo haast als de Groote Heer, op het aandringen van *Halleel Patrona* op „ den Throon gesteld was, gaf men bevelen om de Huizen te *Sadabat* af te „ werpen, het welke terstond voltrokken wierdt

„ De Wederspannelingen zyn noch niet vaneén gescheiden, maar men „ hoopt dat zo haast als zy volkomen betaald zullen zyn, zy de Wapenen „ zullen nederleggen, en zich naar hunne Huizen begeeven.

1731. „ In het begin van den Oproer week de *Drageman* van de *Porte* naar een
January „ Dorp *Belgrado* genoemd, alwaar hy zich twee dagen ophieldt; maar hy „ wierdt sedert in zyn post hersteld; als mede de *Dragoman* van den laatsten „ Kapitein-*Bassa*.

„ Men heeft overal gezocht naar den Groot-Fourier en den *Tefta-Buza* van „ den laatsten *Vizir*. De Wederspannelingen hebben het Huis van den laat- „ sten afgeworpen, als mede dat van den Kapitein-*Bassa*, aan het Kanaal ge- „ legen.

„ Men verzekert dat men in de geheime Tresorie van den Grooten Heer „ 82000 beurzen gevonden heeft, en by den laatsten *Kiaya* zeven duizend „ beurzen. Men spreekt van eenige onnoemlyke somme in Baaren Goud en „ Zilver die men in zyne Schatkisten gevonden heeft, en dat deselve 100000 „ beurzen beloopt.

„ Zie daar, *Myn Heer*, het natuurlykste Verhaal van het geene in de laatste „ Staats verwisseling is voorgevallen. Verscheiden schryven deze veranderinge „ toe aan een zuiver geval; maar ik verzekere u dat ik door veelen onder- „ recht ben, dat dit werk opzettelyk beleid is door verscheiden Persoonen van „ het Paleis, of Lieden van de Wet, die zich daarin niet opentlyk durfden „ vertoonen, uit vreeze dat men hen het leven beneemen mogte, zo haast als „ de Rebelly zoude ophouden.

„ De *Mufti* en de *Aga* der Janitsaren zyn noch vluchtig; de Groote Heer „ heeft naar alle kanten Expressen gezonden, met last om hen in verzekering „ te neemen; maar de meesten zyn wedergekeerd zonder iets van hen verno- „ men te hebben; en het gerucht loopt dat zy naar *Africa* geweken zyn. De „ Opstand is volkomelyk gestild; de Hoofden schynen nochtans van tyd tot „ tyd beweeging te willen maaken, doch zy durven niet, te meer alzo de „ nieuwe *Sultan* de genegenheit van het Volk wint, door zyne zachtheit, door „ zyne goedertierenheit, en door de bevelen welke hy gegeeven heeft om de „ gerechtigheit onzydiglyk te bedienen.

„ Men verzekert dat de Zoonen van den afgezetten *Sultan*, die in het Le- „ ger van *Asia* waren, gevangen zyn genomen. Het Leger van *Aleppo* is al- „ reets in de Nabuurschap van *Babilon* aangekomen, en men wist hier in 't „ midden van de laatste Maand noch niets van eenig verdrag met den Koning „ *Tahmaseb*. De Krygsbenden van *Europa*, hebben bevel zich marschvaardig „ te houden, en men spreekt van een Leger van 60000 Turken en van 30000 „ Tartaaren, tusschen *Nissa* en *Widdin* te formeren.

Men bleef te *Weenen* aan het Keizerlyke Hof in de uiterste onze- kerheit wat besluit men zoude neemen: aan de éene zyde door de Spanjaarden met den Oorlog gedreigd wordende, terwyl aan den anderen kant het Fransche Hof niet alleenlyk geene ernstige toebereidselen ten Oorlog deedt maaken, maar de Kardinaal *de Fleury* ook niet anders dan van verdrag sprak met den Keizerlyken Minister den Graaf

Graaf *Kinski*: Men hadt ook bericht dat de Engelschen en Hollanders niet genegen waren om in de maatregelen van het Hof van *Sevilië* te treeden, welke strekten tot eene algemeene Vredebreuk, en om den Keizer van alle kanten te beoorlogen: Zo dat men niet wist wat men van de eenen te vreezen, en van de anderen te hoopen hadt. Men was ook niet zonder vreeze voor de Turken, dewyl de Janitsaren onverzettelyk op den Oorlog bleven aandringen. 1731. January

Te *Berlyn* ziet men den Brief van voorschryving welken de Koning van *Pruissen* aan den Koning van *Sardinië* geschreven heeft, ten voordeele van de verdreven Waldenzen; dezelve is gedagtekend van den 14 November, en van den volgenden inhoud.

WY kunnen niet nalaten uw Majesteit te vertoonen hoe gevoelig wy zyn over het droevig lot der Bewooners van de Valeien, dewelke volgens het Edict van 1694, op geenerlei wyze, ter oirzake van Godsdienst of van gedwonge afzweering die hunne Ouders, of zy zelfs zouden mogen gedaan hebben, behoorden vervolgd of beledigd te worden, en die zich thans door een ander Edict van Juny laatstleden, tot die harde noodzaaklykheit gebragt zien, om weder Roomsch-Katholyk te worden, of binnen den tyd van zes Maanden zich uit uw Majesteits Staaten te begeeven. De gemeenschap des Geloofs, die wy met deze arme Lieden hebben, en waar door wy hen als onze Broeders in *Jesus Christo* aanzien, is de eenige oirzaak die ons aanzet, om onze voorspraak voor hen by uw Majesteit in 't werk te stellen, u ernstelyk smeekende, dat gy uwe goederterenheit zowel hen als uwe andere getrouwe Onderdaanen laat toekomen, en zonder ophouden genieten alles het geen 't eerstgemelde Edict van 1694, ten hunnen behoeve behelst. Dewyl dit het eerste teken van vriendschap is, 't welk wy van uw Majesteit verzoeken, verwachten wy dat gy de goedheit hebben zult, het toe te staan: Wy zullen daar voor alle bedenkelyke erkentenis hebben, en ons met yver van alle de gelegenheden bedienen, waarin wy die dankbaarheit metter daad toonen kunnen; voor 't overige, enz.

DEN 16 December van het voorleden Jaar wierdt het Lyk van den Koning van *Denemarken* van *Odenzée* naar *Rotschild* gevoerd, en aldaar bygezet. In alle Plaatsen van het Koninkryk wierdt op dien dag eene Lykpredikatie gedaan over de woorden *Psalm* LXXXIV. *vers* 11. DENEMARKEN.

ONDER de Keizerlyke *Ukasen* of Ordonnantien die sedert eenigen tyd te *Moskou* gepubliceerd zyn geworden, en die alle zyn strek- RUSLAND.

1731. January. kende, om hoe langer hoe meêr een goede Politie, Justitie en Ordre zo in de hooge als subalterne Regeeringen uit te voeren, is 'er ook een, rakende het ontdekken en openbaaren van kwaade Aanslagen, Verraad, Rebellie, enz. waar van den inhoud in ten voornaamsten het volgende behelst.

NAdemaal door de Ordonnantien by onze Voorzaaten gegeeven, voorzien en geordonneerd is geworden, indien iemand van onze Onderdaanen, van wat staat of conditie hy zou mogen wezen, van iemand anders een gewigtige zaak weet, rakende

1. Kwade Aanslagen of Verradery tegen onze Keizerlyke Persoon, Gezondheit en Eer.

2. Rebellie en Muitery tegen ons en het Ryk; hy niet alleen vryheit zal hebben, het zelve aan te brengen, maar ook als hy zulks kan bewyzen, eene byzondere gunst en vergelding genieten zal; daarentegen die geene welke een zaak van zo grooten belang tot laste van een ander valschelyk komen aan te brengen, een zwaare straf en zelfs de dood te verwachten zullen hebben; En wy onderrecht zynde geworden, dat veele die wegens Roof, Moord, Diefstal of andere kapitaale misdaaden gevangen zitten, of op de Galeien gecondemneerd zyn, voorgeevende dat zy eenig woord of zaak na de twee voornoemde Pointen aan haare Majesteit hadden te openbaaren, uit verre afgelegene Provintien naar *Muscou* gebragt, en veele crimineele Proceduuren met groote kosten ondernomen worden, waarna echter gemeenlyk blykt, dat de aangegeevene Persoonen onschuldig zyn, dat het zeggen van die Schelmen valsch en gelogen is, en dat zy het gedaan hebben om zich uit de Gevangenissen, de Slaverny der Galeien, de Pynbank, en de doodstraf te redden; Dat voorts ook andere Persoonen die niet gevangen zyn, dikwils door kwaadaardigheit en wraakzucht tegen anderen iets van groot belang aanbrengen, om hen buiten schuld in crimineele Proceduuren en in ongeluk te storten, niettegenstaande veelen wegens zodanige Guitestukken exemplaarlyk en zelfs met de dood gestraft zyn geworden, al het welke in de bestiering van de zaaken des Ryks vele belemmeringen veroirzaakt: Hebben wy uit mededogenheit voor onze getrouwe Onderdaanen, en om zo veel onschuldig bloetvergieten voor te komen, het volgende vastgesteld:

1. Die geenen dewelke een ander door vuilaardigheit valschelyk aanklaagt, zal absolut met de dood gestraft worden.

2 Die geene welke voorgeeft dat hy wegens de voorschreven twee Pointen iets te openbaaren hadt, maar by het crimineel onderzoek zegt, dat hy het gedaan hadt om zich van vechten, slaan en twist met een ander los te maken, of wel in dronkenschap, dezelve zal met de knut gestraft, en als hy lyf eigen is, aan zyn Meester wedergegeeven worden; Maar indien zyn Meester hem niet weder wilde aanneemen, en hy echter tot Krygsdiensten bekwaam is, zal hy met roeden geslagen en onder de Soldaaten en Recruten ingeschreven

ven worden. En indien hy niet tot Krygsdiensten bekwaam is, zal men hem de knut geeven, de neus opsplitten, en naar *Siberië* tot den arbeid in de Zilvermynen voor altoos condemneeren. De Soldaaten, Ruiters en Dragonders, als mede Matroozen en andere Persoonen in lage Bedieningen zynde, als zy van zodanige valsche aangeevingen overtuigd worden, zullen door de Spitsroeden gejaagd en dan in haaren voorigen dienst weder aangenomen worden. 1731. *January*

3. Indien een Gevangen wegens kapitaale misdaden iets aanbrengt, raakende het eerste Punt van de twee bovengenoemde, zal men hem ingevolge den inhoud van de Ordonnantie van den 12 July 1726, voor alle dingen op de pynbank brengen, om te onderzoeken of zyn aanklagt valsch is; By aldien hy voor de derdemaal de pynbank komt uit te staan, zal men hem met den Persoon of de Persoonen, welke hy aanbrengt, onder een sterk Escorte aan den Senaat te *Muscou* overleveren.

4 Indien een zodanig Gevangen iets aanbrengt dat het tweede Punt betreft, zal men daar over crimineele informatien neemen, en van dezelve in onzen Senaat rapport doen.

5. En indien een zodanig gevangen Misdadige op de pynbank bekent, dat zyn aanbrengen verdacht en valsch is, of dat hy het geweeten hebbende, zulks acht of meer dagen lang verborgen heeft gehouden, zal men zyn aanbrengen niet gelooven, maar tegen hem procedeeren volgens de misdaaden over welke hy gevangen zit, en als hy daar omtrent niet ter dood gecondemneerd kan worden, zal hy wegens zyn valsch en geloogen aanbrengen worden onthoofd.

6. Als een Dief, Moordenaar of ander crimineel Persoon, over welke het Dood-Vonnis bereids uitgesproken is, voor of by zyn Executie voorgeeft, dat hy noch iets heeft te openbaaren, dezelve zal men niet gelooven, maar hy zal geëxecuteerd worden, en niet langer leeven, ten einde onschuldige Menschen door zyn kwaad aanbrengen, nooit mogen komen te lyden.

7. Indien de Pomeschziky of Landzaten hun Volk of Bedienden, aan welke hun Huis, Hof, Dorpen, enz. toevertrouwd zyn, of dat Pachters of Bevelhebbers van Heerlykheden, Domeinen of Klooster-Goederen, hunne subalterne Lieden en Boeren wegens hunne wederspannigheit, ongehoorzaamheit of anderzins, voor Muitmakers of Verraaders uitschelden; item by aldien iemand in gezelschap of discoursen, of in woorden-twist en vechten een ander met zodanige woorden uitscheldt, zal niemand diergelyke beleedigingen, als zy niet effectif verradery of rebellie in 't Ryk betreffen, aangeeven, enz. De Persoon, die met zodanige woorden beledigd is geworden, zal daar over mogen klaagen, en hy zal by den Rechter voor de Eerbelediging naar beleid van zaaken dubbelde Satisfactie bekomen. Wat de gemeene Lieden, Boeren, enz. aangaat, dezelve zullen wegens zodanige zaaken of woorden tegen hunne Meesters, Bevelhebbers, enz. niet mogen klaagen, en als zy het kwamen te doen, zullen zy echter geen recht bekomen.

8. Indien iemand zelfs zodanige groote zaaken volgens de twee voornoemde Punten, grondig weet of van iemand verstaan heeft, en het zelve niet aanbrengt,

1731. brengt, zal hy zonder eenig pardon met de dood gestraft worden.
January

Men ziet sedert weinig tyds te *Muscou* openbaar gemaakt de Aanspraak welke *Theophanes*, Aardsbisschop van *Novogrod* gedaan heeft aan de Russische Keizerinne, toen haare Majesteit haare openbaare Intreede in *Muscou* deedt: dezelve is zo aanmerkenswaardig, en vervat zo veele byzondere omstandigheden de Keizerinne betreffende, dat de onvermydelyke noodzaaklykheit ons verplicht die aan den Leezer mede te deelen; dezelve luidde dan als volgt.

MEVROUWE,

„ HEt is maar eenige dagen geleden, dat wy, blootgesteld geweest zynde „ aan de gevoeligste droefheit die ons konde overkomen, met eene on„ uitspreekelyke vreugde ondervinden de waarheit der woorden van den Psal„ mist, *dat 'er des avonds geween is, maar des morgens gejuich.* De onverwach„ te en ontydige dood van onzen genadigen Souverein *Petrus* den II. van „ glorieuse gedachtenisse, hadde onze herten gedompeld in eenen afgrond van „ droeffenisse, en de rouw bedekte onze aangezigten; maar des volgenden „ daags kwam een nieuw Licht te voorschyn dat ons met blydschap vervulde, „ wanneer wy verstonden dat door de ingeeving des Almagtigen, die alle „ Koninkryken in zyne hand heeft, de Staaten van het Russische Ryk uwe „ Keizerlyke Majesteit voor onze Souvereine erkend hadden.

„ Zoude het my geoorloofd zyn in zulk eene plechtige gelegenheit te zwy„ gen? Hoe veele redenen heb ik niet om uwe Keizerlyke Majesteit als myne „ zeer genadige Souvereine, als mede uwe doorluchtige Familie, over uwe „ komste tot den Keizerlyken Throon te begroeten? Ik begroet daar over alle „ uwe Onderdaanen; ik begroet daar over my zelven, als den onderdanigsten „ en den getrouwsten Dienaar van uwe Keizerlyke Majesteit.

„ Wie weet niet in wat staat uwe Majesteit zich tot nu toe bevonden heeft? „ Wie is niet gevoelig over alles wat gy geleden hebt? Uit het Keizerlyke „ Bloed geboren, hebt gy uwe doorluchtige Ouders in uwe tederste jonk„ heit verloren; en door de ontydige dood van uw doorluchtigen Gemaal hebt „ gy u aan de grootste ongevallen blootgesteld gezien! Kort daar na zaagt gy „ u zo verre gebragt, dat u alles ontbrak wat uwe Geboorte en uwen rang „ vorderden; en dat eene vervullinge van het ongeluk is, en dat ik met af„ schrik herdenke, uwe Majesteit is vervolgd en met verdriet overlaaden ge„ weest door een trouwloos en ondankbaar Onderdaan ‡ die uw wreedsten „ Vyand was geworden.

„ Wie zoude toen niet gedacht hebben dat de Hemel uwe geheiligde Per„ soon verlaaten hadt? Maar de geenen die wegen en handelingen der Voor„ zie-

‡ *Menzikof*, die zich Hertog van *Courland* willende maaken, deze Prinsesse verplichtte uit dat Hertogdom te wyken.

1731. January.

„ zienigheit nader beschouwen, verwerpen diergelyke gedachten zeer verre;
„ zy weeten dat Godt de Vader is der Weezen, en de Man der Weduwen,
„ en zy twyfelden niet of zyne Goddelyke Goedheit zoude ten uwen voor-
„ deele uitblinken, en éénmaal doen zien dat gy het voorwerp waart van zyne
„ Barmhertigheit en van zyne Genade, gelyk gy daarvan den naam † draagt, en
„ gelyk gy die in den hoogsten graad bezit.

„ Wat dankbaarheit zyn wy niet aan den Eeuwigen verschuldigd, die uwe
„ geheiligde Persoon voor ons bewaard heeft; hoe moeten wy hem niet bid-
„ den dat hy uwe Majesteit verder in zyne heilige bewaaring neeme? Wy
„ moeten van zyne Barmhertigheit eindelooze genade verwachten, dewyl hy
„ ons eene Keizerinne gegeeven heeft waar van wy alles verwachten mogen,
„ zo voor het gemeene als voor het byzondere Welzyn; eene Keizerinne die,
„ aan oneindige tegenspoeden blootgesteld geweest zynde, altoos eene won-
„ derlyke standvastigheit heeft doen blyken, ondersteund zynde door de hand
„ des Almagtigen Gods, opdat zy ééns haar Voorbeeld aan haare Onderdaanen
„ mogte voorstellen; eene Keizerinne, tot geluk van haare Volkeren versierd
„ met alle Koninklyke en Christelyke deugden, waar van de Koning *David*
„ in den hondertsten *Psalm* spreekt; eindelyk eene Keizerinne, van welke als
„ van eene tedere Moeder, wy niet anders dan Genade, Goedertierenheit,
„ Weldaden en Medodogendheit kunnen verwachten; en waarvan wy met
„ meêr reden kunnen zeggen, dan de Jooden van *Judith* spreekende,
„ *Gy zyt de Kroone van Jerusalem, de Roem van Israël, en de Eere der gansche*
„ *Natie, enz.*

NEDERLANDEN.

DE Staten van *Holland* en *West-Vriesland* hebben een algemeenen Dank-Vast- en Beden-dag vastgesteld; ten welken einde het volgende Plakaat naar de Steden staat verzonden te worden.

NAdemaal het God Almagtig door zyne groote en nooit volpreze Lankmoedigheit en Goedertierenheit behaagd heeft, boven zo veele weldaden van tyd tot tyd aan ons lieve Vaderland bewezen, noch wederom in het voorleden Jaar, een Jaar tot onzen Vrede toe te doen, alhoewel een Vrede vol van ongerustheit en bekommering, van wegen het weinig succes, het welk de Onderhandelingen tot noch toe gehad hebben, die aangesteld waren om de verschillen, in *Europa* opgereezen, door een minnelyk vergelyk uit den weg te ruimen, en de gemeene rust te bevestigen; zo dat wy ons noch bevinden in een gansch onzekeren en bekommerlyken toestand, en niet zonder reden beducht zyn, dat eindelyk de zaaken noch zouden kunnen uitbarsten tot eenen Oorlog, waarin de Staat mede ingewikkeld zoude kunnen worden tegen haare genegenheit; welke onzekere en gevaarlyke situatie van zaaken ons te meerder apparentie geeft, als wy overdenken en overweegen, dat, niettegen

† *Iwanowna* betekend vol van Genade.

1731. January genstaande zo veelvuldige weldaden, als ons lieve Vaderland tot hier toe van des Heeren oneindige goedheit heeft ontfangen, des Lands hooggaande zonden en ongerechtigheden niet alleen niet gebeterd zyn; maar in tegendeel steeds aanwasschen; en in het verleden Jaar, het geen ten uitersten te beklagen is, zich geopenbaard hebben gruwelyke en verfoeijelyke soorten van zonden waar van te vooren niet of zeer weinig in deze Landen gehoord is geweest, en waar door te vreezen is, dat Gods lankmoedigheit, te lang getergd, wel eens een einde zoude kunnen neemen, en dat zyne te duchten oordeelen over ons lieve Vaderland uitgestort zoude kunnen worden, ten zy die door berouw en bekeering, met vasten en bidden, naar Gods oneindige genade, worden voorgekomen en afgewend: Waarom wy dan in overweeging van dit alles, nodig geacht en goedgevonden hebben, by dezen gansch bekommerlyken toestand van zaaken, wederom onzen toevlucht te neemen tot de grondeloze en meermaals beproefde Barmhertigheit des Allerhoogsten, en ten dien einde uit te schryven een algemeenen Dank- Vast- en Bede-dag over alle de geunieerde Provintien, geassocieerde Landschappen, Steden en Leden van dien, tegens Woensdag, die wezen zal den 28 van de aanstaande Maand February, om ten zelven dage in alle de Kerken dezer Landen, van ganscher herte God Almagtig te loven en te danken voor zyne onverdiende en nooit volpreze goedertierenheit en weldaden, tot hier toe aan ons lieve Vaderland beweezen, waar door, en door zyne genadige beschermingе alleen, het zelve tot hier toe by zyne Vryheit en Religie is bewaard gebleven; en om voorts met eene oprechte belydenis van alle des Lands hooggaande, steeds meêr en meêr aanwassende en God tergende zonden en ongerechtigheden, en met een waare boetvaardigheit en bekeering, ons met alle de Inwoonderen des Lands voor God te verootmoedigen, en met eene diepe verneedering, vuurig en ernstig te bidden en te smeeken, dat hy naar de grootheit van zyne oneindige Barmhertigheden, alle dezelve zonden en ongerechtigheden, in genade wil vergeeven, en dat hy zyne verdere, hoewel onverdiende zeegen, tot roem van zyne goedertierenheit, over den Staat en de goede Ingezetenen van dien, wil uitstrekken, dezelve bewarende by haare Vryheit en Religie, met zo veel moeite, goed en bloed, door de Voorouders verkreegen: Voorts ook, in zyne gunste, van dezelve afwendende alle welverdiende plaagen en oordeelen, ook die van een nieuwen Oorlog, neigende de harten der Koningen en Prinsen die in zyne hand zyn, tot vrede en éénigheit. Alles tot grootmakinge van des Heeren allerheiligsten Naam, voortplantinge en aanwas van de waare Gereformeerde Christelyke Religie, conservatie van onze duurgekochte Vryheit, en onzer aller zielen Zaligheit, enz.

In de Vergadering van de Staten van *Holland* en *West-Vriesland* is besloten aan de Staten Generaal een Voorstel te doen om de Krygsmagt te Land met noch 10000 Man te vermeerderen, en ook op het

for-

formeren van eene Krygskas ingevalle van noodzakelykheit bedacht te zyn.

BYZONDERHEDEN.

IN het voorleden Jaar 1730 zyn te *Amsteldam* 8911 Menschen gestorven.

Volgens de Jaarlyksche Lyst, die door de Klerken der byzondere Wyken van de Stad *Londen* aan den Koning overgeleverd is, zyn sedert den 9 December 1729 tot den 15 December 1730 O. Styl, binnen *Londen* en *Westmunster* geboren 8606 Jongens, en 8612 Meisjes, te zamen 17118; en daartegen gestorven 13306 Mannen of Jongens, en 13455 Vrouwen of Meisjes, te zamen 26761; zo dat het getal der Dooden dit Jaar 2961 minder is geweest dan in 't voorige Jaar. Onder deze Dooden zyn 10368 Persoonen beneden twee Jaaren oud; 2448 tusschen twee en vyf Jaaren; 1092 tusschen vyf en tien Jaaren; 901 tusschen tien en twintig Jaaren; 2048 tusschen veertig en vyftig Jaaren; 1713 tusschen vyftig en zestig Jaaren; 1677 tusschen zestig en zeventig Jaaren; 1001 tusschen zeventig en tachentig Jaaren; 622 tusschen tachentig en negentig Jaaren; 128 tusschen negentig en honderd Jaaren; twee van 101 Jaaren; twee van 103 Jaaren; drie van 104 Jaaren, en een van 105 Jaaren.

Men heeft zekere tyding dat de *Spahis* uit het Guarnizoen van *Nizza* in *Servië* komende, de Pest-Ziekte in die gansche Provintie en door geheel *Wallachyen* verspreid hebben; dat die Ziekte tot in de Steden *Jania* en *Paramithia* in de Provintie van *Ipirus* is doorgedrongen, dat dezelve ook te *Nonibazar* en te *Serraglio* ingebragt was door een Turk, die het Kleed dat hy van een verstorven besmet Lichaam genomen hadt, als een Aalmoes hadt wechgegeeven; dat die Ziekte zich tot aan *Taiaz*, zynde een Fortresse maar twee à drie mylen van de Venetiaansche Grenzen in *Dalmatien*, by de Vestingen *Koin* en *Sing*, en op gelyke distantie van de Keizerlyke Grenzen omtrent *Lika* en *Corbavia* heeft uitgebreid; dat die Pest-Ziekte van de kwaadste soort is; dat de meeste Menschen welke daar van aangegrepen worden, terstond opzwellen, zommigen de Nek en anderen het Lichaam vol zwarte builen krygen, en dat de meeste Zieken binnen den tyd van drie dagen komen te sterven; waarom de Magistraat van de Gezondheit te *Venetië* geordonneerd heeft, dat boven de Quarantaine in den Jaare 1729 wegens de Eilanden van de Levant

1731. Januari. vastgesteld, alle Handelingen met *Dalmatië* en deszelfs groote Eilanden, dat van *Pago* en die van Qurner, het Venetiaans *Albanië*, en daarby begrepen de *Bocche* van *Cattaro*, de Staat van *Raguza*, *Lika* en *Corbavia*, nevens de geheele Kust van *Segna*, *Buccari*, *Bucharizza* en *Fiume* verboden en afgebroken zal worden.

Van *Bourdeaux* wordt gemeld, dat 40 Celestyner Monniken aldaar in hun Bed doodgevonden waren; en dat men na alle onderzoek niet anders konde bespeuren, of zy hadden zich zelven vergeeven met het drinken van Wyn uit een vat, waarin een doode Slang was gevonden, die buiten twyfel door den mond daarin gekropen zal zyn, in den tyd wanneer men de monden van de Vaten opent, onder de nieuwe wyn dezelve niet doe springen.

Te *Engbien*, vyf mylen van *Brussel* is iets voorgevallen, 't geen daar mede een groot gerucht maakt; Sedert twee Maanden is 'er omtrent de helft van de Nonnen aan eene zeer ongewoone ziekte gestorven: Zy krygen een onuitspreekelyken dorst met een kleine koorts, zonder echter het bed te moeten houden; en sterven vervolgens plotselyk en al spreekende. Men heeft verscheiden Lichamen derzelve geopend, doch daarin geene tekenen van besmettelykheit of van vergift gevonden. Zommige Lichtgeloovigen zien het aan voor betovering, en byna alle de overgeblevene Nonnen zyn uit het Klooster gevlucht, en met permissie van haaren Bisschop, naar haare Ouders en Vrienden gekeerd.

Van *Cambleton* in 't Landschap *Cantire*, in *Engeland*, heeft men, dat Schipper *John Peterson*, met zyn Schip van daar naar *Belfast* gezeild zynde, dien zelven namiddag ten drie uuren op een rots, naby 't Eiland *Sanda* was gedreeven; dat hy en zyn Volk terstond in de boot waren gesprongen, om hun lyf te bergen: laatende 14 Passagiers ter genade van de Zee, daar onder Mr. *David Dunlop*, Predikant te *Birney* in 't Graafschap *Murray*; dat de Schipper hem gevraagd hadt of hy hem mede in de boot wilde neemen, en hem op het gemelde Eiland brengen; maar dat hy geantwoord hadt dat hy zo liefdeloos niet was om zo veele Christenen te laaten vergaan en zyn eigen leven te spaaren; willende liever het zelfde gevaar met hen loopen, en God voor zyne en hunne behoudenis bidden; en dat hy zich dus, na dat de bodem van 't Schip weg en 't zelve op de zyde geslagen was, tot den volgenden morgen ten vyf uuren aan de touwen

touwen vastgehouden hebbende, door een boot van 't Eiland *Sanda* leevendig daar afgehaald was met alle de andere Passagiers, uitgezonderd twee Kinderen, die in Zee gevallen en verdronken waren. 1731. *February.*

Volgens brieven van *Rome* van den 7 dezer, was daar een Zendeling die Predikatien deede, waar door hy eene ongeloofiyke menigte Menschen tot hem trok; de Kardinaal Vicaris hadt aan de Meisjes van plaizier, aan welke den ingang ter Kerke verboden is, toegelaaten dezen Geestelyken te hooren prediken; éène van haar was onder zyn gehoor zo gevoelig geraakt, dat zy op staande voet besloot haar vuilen handel te verlaaten, en daarop by den zelven Geestelyken confesseerde; als nu een Sbirri die het sedert langen tyd met haar gehouden hadt, dien zelven avond aan haar deur kwam kloppen; antwoordde zy uit het venster, dat zy besloten hadt van leven te veranderen, en dat zy niemand de deur meer wilde open doen; waarop gemelde Sbirri zo toornig wierdt dat hy een pistool uit zyn zak nam, en haar dood schoot.

Van *Edenburg* heeft men, dat de Vrouw van een Scheeps-Timmerman te *Leith*, van drie Zoonen in de kraam was gekomen, dewelke welvaarende waren; de Man is 80 Jaaren oud en hadt nooit te vooren Kinderen verwekt.

FEBRUARY.

DEN 1 February geschiedde te *Londen* de opening van het Parlement, en de Koning begaf zich omtrent ten twee uuren 's namiddags met de gewoone plechtigheden naar het Hoogerhuis, en na dat de Gemeentens aldaar ontboden waren, deedt zyn Majesteit de volgende Aanspraak. GROOT-BRIT-TAN-NIE.

1731. February

Mylords en Edellieden.

GY-lieden kunt niet anders dan overtuigd zyn, dat de maatregelen te vooren beraamd, en 't sluiten van het Tractaat van *Sevilië*, voorgekomen en verydeld hebben de gevaarlyke gevolgen, die men met zo rechtmatige reden van het Tractaat van *Weenen* hadt te duchten, en wy zien niet alleenlyk dat het zelve verbondt, 't geen geheel *Europa* ontrustte, gebroken is, maar ook dat de Geallieerden van het Tractaat van *Hanover*, door de daarby gekome magt van de Kroon van *Spanje* versterkt zyn geworden.

Deze gesteldheit van zaaken gaf ons reden een algemeenen Vrede te verwachten, met de hoop, dat de Conditien van het Tractaat van *Sevilië* vervuld zouden zyn geworden, zonder genoodzaakt te weezen tot uiterste middelen te komen; Daar hebben ook, ingevolge van myne verbinteniffen met myne Geallieerden, geene poogingen ontbroken, om dat gelukkig oogmerk te bereiken; Maar dewyl die gewenschte uitkomst tot nu toe niet gevolgd is, bevinden zich alle de contracteerende Partyen door het Tractaat van *Sevilië* noodzakelyk verplicht, om tot de uitvoering van dien de vereischte toebereidselen te maaken; En wy behooren in gereedheit te weezen, om ons aandeel te leveren, en om door de continuatien van bekwaame maatregelen, onze Geallieerden te overtuigen, dat wy onze verbinteniffen zullen uitvoeren, en voor zo verre het van ons afhangt, hen de schuldige voldoening bezorgen, 't zy door middelen en wegen die men het meeste bekwaam en verkiesbaar zal achten, of door maatregelen welke men volstrekt noodzakelyk zal oordeelen.

Het tegenwoordige twyfelachtige tydgewrigt schynt op eene gansch byzondere wyze uwe aandacht te verdienen, en het is onnodig aan U-lieden te zeggen, met hoe groot verlangen de besluiten van dit Parlement van alle kanten te gemoet gezien worden.

Ik behoef geene poogingen te doen, om door ongegronde vrees eenigen invloed in uwe Proceduuren of Handelingen te maaken, even zo weinig als ik noodig heb UL. met ydele hoop en verwachtingen op te houden; Maar gelyk de Transactien of overéénkomsten met dewelke men nu aan de verscheiden Hoven van *Europa* beezig is, op het punt zyn om gesloten te worden, zal het groote werk van Vrede of Oorlog zeer veel afhangen van uwe eerste besluiten. De voortzetting van den yver en nadruk welke Gy-lieden tot nu toe in het ondersteunen van my en myne verbinteniffen getoond hebt, zal in dezen tyd van het grootste gewigt zyn, zo ten opzigte van myne Geallieerden, welke zich vóór dat de Conditien van hunne Tractaaten vervuld zyn, zouden kunnen verbeelden, als of hunne belangen en de algemeene zaak verzuimd wierden, als in aanmerking van de geenen, welke mogten genegen zyn, voor en aleer den tyd van ageeren voorhanden is, door een vergelyk vóór te komen de fatale gevolgen van eene generale Rupture, welke zy weinig reden zouden hebben te vreezen, indien zy de Geallieerden van *Sevilië* niet vaardig en gereed vonden, om zich zelven recht te doen.

Het

Het Plan van de Operatien tot de uitvoering van het Tractaat van *Sevilie*, ingeval wy tot die noodzakelykheit gedreven worden, is nu in overweeging, en het zal niet wel doenlyk zyn te bepaalen hoe verre de onkosten, die voor den dienst van het volgende Jaar vereischt worden, zullen kunnen of niet kunnen overtreffen de Fondsen welke voor den dienst van het voorleden Jaar geheven zyn, tot dat de propositien van de geconfedereerde magten, en de noodige schikkingen om gebruik daar van te maaken, finalyk gereguleerd en goedgekeurd zullen zyn.

Ondertusschen ben ik verzekerd, dat Gy-lieden met alle mogelyke spoed in de publyke zaaken zult voortgaan, en ik zal indien het noodzakelyk mogt weezen, niet in gebreeken blyven den verderen Raad en bystand van myn Parlement te vraagen, overéénkomende met de omstandigheden van de publyke zaaken, en zo dra eenige gelegenheit zulks zal vereischen.

Edellieden van het Huis der Gemeentens,

IK zal last geeven om de vereischte Begrootingen op te maaken en voor U-lieden open te leggen, en ik twyfel niet of de schuldplichtige Oplettendheit, welke gy ten allen tyde voor my en myne eer getoond hebt, en het deel dat Gy-lieden zo rechtmatig neemt in het waare belang van uw Vaderland, zullen U-lieden beweegen, my met dezelve genegenheit en liefde, welke betaamt aan een Brittisch Huis der Gementens, dat altyd zorgvuldig is voor de eer en welstand van het Koninkryk, de noodige Subsidien toe te staan, en my in staat te stellen, om myne verbintenissen met myne Geallieerden goed te maaken.

Mylords en Edellieden.

DE tyd nadert, en geene verdere uitstellen kunnen plaats vinden; by aldien de rust van *Europa* zonder bloed te stotten en zonder onkosten van de publyke schatten te maaken, vastgesteld kan worden, zal dit zekerlyk de gewenschte zaak weezen, maar zo deze zegening noch niet kan verkregen worden, zal de eer, de rechtvaardigheit en de geheiligde trouw aan plechtige Tractaaten verschuldigd, van ons eischen, dat wy ons zelven aanmoedigen, om door kragt van Wapenen te verkrygen, 't geen door rechtmatige en redelyke middelen niet kan verkregen worden.

Na deze Aanspraak besloten de beide Huizen een Adres van dankzegging te presenteeren. Het Adres van de Pairs, dat hunne Lordschappen aan den Koning aangeboden hebben, is van den volgenden inhoud:

1731.
February

Allergenadigste Souverein.

WY uwe Majesteits schuldplichtigste en getrouwe Onderdaanen, de Geestelyke en Waereldlyke Lords in het Parlement vergaderd, smeeken onderdaniglyk verlof, om aan uw Majesteit de dankzeggingen van dit Huis te doen voor uwe genadigste Aanspraak van den Troon.

De menigvuldige verderfelyke gevolgen, ontstaan uit het Tractaat van *Weenen*, welke gansch *Europa*, en voornamelyk deze Natie ontroerden, hebben eindelyk te keer gegaan kunnen worden door de ontbinding van die gevaarlyke vereeniging: Dit is door de maatregelen te vooren genomen, en het sluiten van het Tractaat van *Sevilië* niet alleenlyk volvoerd, maar heeft te gelyk een van de groote contracteerende Mogentheden van het Tractaat van *Weenen* by de Geallieerden van het Tractaat van *Hanover* gebragt.

Uw Majesteit dus een vasten grond tot de publyke rust gelegd hebbende, als de Conditien van 't Tractaat van *Sevilië* vervuld waren, en uw Majesteit ingevolge van deszelfs verbintenissen met uwe Geallieerden, alle poogingen aangewend hebbende, om dat gelukkig doelwit te verkrygen, is het ten hoogsten onzen plicht, te volharden in dien yver voor uwe Majesteits eer, en de publyke trouw voor de Natie, opdat alle de Partyen van dat Tractaat, welke tot de uitvoering van het zelve in onderlinge en onvermydelyke verplichtingen zyn, aan de zyde van *Groot-Brittannie* niets mogen vinden te ontbreeken.

Daarom verzoeken wy onderdanig uw Majesteit te mogen verzekeren, dat dezelve yver en wakkerheit, welke tot nu toe tot ondersteuning van uw Majesteit en van uwe verbintenissen in dit Huis gebleeken zyn, om aan de stryende uitheemsche Mogentheden by continuatie zo klaare blyken van onze behandelingen te geeven, dat 'er even zo weinig twyfel zal overblyven, om alle onze magt te besteeden, tot dat uwe Majesteit volkomen in staat zal weezen, om in allen gevalle voldoening aan uwe Geallieerden te verschaffen, by aldien de weg van de Wapenen mogt nodig zyn, als 'er twyfel is van uwe Majesteits bekende neiging en tederheit voor uw Volk en belang neeming voor den Vrede van *Europa*, ten einde door een rechtmatig vergelyk de kwaade gevolgen van eene algemeene rupture voor te komen.

Ondertusschen zullen wy de publyke zaaken met de uiterste spoed verrichten, en als het uw Majesteit genadigst behaagen zal onzen verderen raad en bystand te vraagen, zal dit Huis tot zodanige besluiten komen, als het past aan schuldplichtige en getrouwe Onderdaanen, welke veel belang neemen om bloedvergieten, en het uitgeeven van de publyke Schat voor te komen, doch die steeds onwrikbaar blyven by de handhaving der eere van de Natie, en de geheiligde Trouw die men aan de openbaare Tractaaten schuldig is, altyd gedachtig zynde, dat wy het genot van onzen gelukkigen toestand verschuldigd zyn aan de vestiging van de Kroon in uwe Majesteits Koninklyke Familie, en toebrengende alles het geen in ons vermogen is, ten einde uw Majesteit dezelve met gemak en eere mag draagen, zonder door Vyanden 't zy binnen of buiten het Ryk ontrust te worden.

Het

Het antwoord des Konings hierop was aldus: 1731. February

Mylords,

IK dank U-lieden voor dit schuldplichtig en getrouw Adres. De in-staatstelling van my, om myne verbintenissen met myne Geallieerden in alle gevallen uit te voeren, zal niet alleenlyk aan myn Volk de voordeelen, welke voor hen by de Tractaaten gestipuleerd zyn, krachtdadig verzekeren en duurzaam maaken, maar ook veel toebrengen om een algemeenen Vrede te verkrygen.

In het Huis der Pairs zyn by de overweegingen over hun Addres al eenige debatten ontstaan, zynde onder anderen geproponeerd geworden, dat men daarin zou voegen de woorden: „ Om zyn Majesteit ootmoedig te verzoeken, zodanige maatregelen te beraamen, als vereischt worden, om vóór te komen dat geen Oorlog „ aan den *Rhyn* of in de *Nederlanden* mogt ontstaan, waar omtrent „ deze Natie zo veel bloeds en schatten besteed hadt: Welke Propositie echter met 48 tegen 23 stemmen afgekeurd wierdt. De Graven van *Morton*, *Ferrars*, *Cowper*, de Lord *Trevor*, en de Bisschop van *Durham* deeden hunne Eeden, en namen zitting in het Huis der Pairs; en de Ridder *Robert Raymond*, Lord Opper-Rechter van 's Konings Bank, in de Qualiteit van Baron van *Abbots Langley*, Pair van 't Koninkryk, wierdt in het zelve ingeleid door de Lords *Dalawara* en *Bingley*, doende mede zyne Eeden, en neemende zitting in gemelde Huis. Het Huis der Gemeentens heeft over zyn Adres zonder verdeeldheit gedelibereerd.

Den 3 dezer 's namiddags ten twee uuren begaven zich de Gemeentens *en corps* naar 't Paleis van St. *James*, en presenteerden aan den Koning het volgende Adres.

Zeer genadige Souverein,

WY uwe Majesteits zeer schuldplichtige en getrouwe Onderdaanen, de Gemeentens van *Groot-Brittannien*, in 't Parlement vergaderd, smeeken verlof, om onze oprechte dankzegginge voor uwe Majesteits zeer gunstige Aanspraak van den Throon, aan u te doen.

Wy konnen niet anders dan met dankbaarheit erkennen, uwe Majesteits goedheit in 't aanwenden van uwe poogingen, om de conditien van het Tractaat van *Sevilie* vervuld en uitgevoerd te zien op zodanigen wys, waar door eene algemeene bevrediging het best verzekerd kan worden, en het met uwe verbintenissen met uwe Geallieerden overéénkomende is.

En

1731. February En uit een rechtmatig gevoel van de Zegeningen, welke wy genieten, achten wy het van onzen plicht, te betuigen ons volkomen vertrouwen in uwe Koninklyke zorg en oplettendheit voor de eer en 't belang van uw Volk, mitsgaders onze grootste gerustheit op uwe Majesteits wysheit en rechtvaardigheit, dat gy alles het geen van u afhangt doen zult, om de vereischte satisfactie voor uwe Geallieerden door de wenschelykste middelen te verkrygen, of ingeval ze vruchteloos mogten zyn, door zulke die volstrekt noodzakelyk bevonden zullen worden.

Wy zyn vastelyk geresolveerd, in onzen uitersten yver en wakkerheit voort te gaan, om uw Majesteit en uwe verbintenissen te ondersteunen; oordeelende zulks het minste gedeelte van onzen plicht, als wy overweegen, dat deze verbintenissen de uitwerkselen zyn van uwe Werkzaamheit voor 't welvaaren van uwe Onderdaanen.

Wy verzekeren uw Majesteit dat wy alle mogelyke spoet zullen maaken met het afdoen der publyke zaaken, als die van tyd tot tyd voor ons gebragt zullen worden; dat gelykerwys uw Volk het geluk van uwe Regeering gevoelt, uw Majesteit dus de gemakkelykheit daar van ontwaar worden zal; en dat wy uit eene schuldplichtige achting voor uwe eer en waardigheit, en uit een rechtmatigen yver voor 't waare belang van ons Vaderland, welke wy altyd als onvermydelyke en onafscheidelyke verlichtingen zullen aanmerken, het grootste genoegen hebben in uwe Majesteit te verzekeren, dat wy met alle blymoedigheit zodanige Onderstandgelden zullen toestaan, als 'er voor den dienst van 't loopende Jaar noodig zullen zyn, en dat wy uw Majesteit dadelyk in staat zullen stellen, om aan uwe verbintenissen met uwe Geallieerden te voldoen.

Uwe Majesteits goedheit voor uw Volk, is zeer zigtbaar in uwe vermyding van eenige onnoodzakelyke lasten op het zelve te leggen: En de minste dankzegging, welke wy daar voor kunnen doen, is, dat ingeval de omstandigheden der gemeene zaaken u zullen dringen, den verderen raad en bystand van uwe getrouwe Gemeentens te vraagen, wy by alle gelegenheit ons van onzen plicht jegens uw Majesteit en jegens de geenen welke wy representeeren, kwyten zullen met die blymoedigheit en toegenegenheit, welke aan een Brittannisch Lagerhuis, teêrhartig en jaloers over de eer van de Kroon, en zorgvuldig en yverig voor den roem en de voorspoed van 't Koninkryk, betaamt.

De Koning antwoordde daarop:

Myne Heeren.

IK bedank u hartelyk voor dit schuldplichtig en getrouw Adres, den yver en de toegenegenheit welke gy voor my uitdrukt, en de verzekeringen welke gy my gedaan hebt, dat gy my in staat stellen zult om aan myne verbintenissen met myne Geallieerden te voldoen, zullen, zo als ik vertrouw, van eene zeer goede uitwerking in deze neetelige en gewigtige toestand zyn.

Den

Den 5 dezer wierdt in het Huis der Gemeentens in een Committé besloten, een subsidie aan den Koning toe te staan. Den volgenden dag wierdt die Resolutie door 't Huis eenparig goedgekeurd, en geordonneerd, dat verscheiden Staaten en Rekeningen voor den dienst van dit loopende Jaar voor het Huis zouden opengelegd worden; waarna geresolveerd wierdt die zaak den 9 in overweeging te neemen. De Pairs verrichtten niets van belang, en adjourneerden zich tot den 7den. 1731. February

Dien dag presenteerde de Commissarissen van de Costuimen aan 't Hoogerhuis de jaarlyksche Staten van de verbode Goederen, en van de Scheeps-Behoeften die van Michaalmis 1729 tot Michaalmis 1730 uit *Rusland* zyn ingevoerd. De Pairs benoemden den Maandag, Woensdag en Vrydag, om de Processen te hooren.

Het Lagerhuis ontfing op dien dag ook diergelyke Staten; en de Controlleur deedt aan het Huis raport, dat haar Adres van Dingsdag aan den Koning was gepresenteerd, die ordre gegeeven hadt om de daarin gemelde Rekeningen en Begrootingen voor het Huis open te leggen. Den 8 presenteerden de Wolkammers en Wevers van *London* een Request aan de Gemeentens, waarin zy klaagen over het verval van hunnen Handel, veroirzaakt door het uitvoeren van onbewerkte Wolle uit het Koninkryk; biddende dat het Huis zulks in overweeging wilde neemen, en zodanig redres maaken als het zal goedvinden. Men ordonneerde dit Request aan 't Committé te refereren. Den 9 resolveerde men, 10000 Matroozen tot den dienst van 't Jaar 1731 toe te staan, tegen vier ponden yder Man 's maands, en de Artillery tot den Zeedienst daar onder begrepen: Men ordonneerde den 12 daar van raport te doen, en den 14 verder over de Onderstanden te delibereren. Op den zelfden dag wierdt de Marquis van *Blandford*, oudste Zoon van den Graaf van *Godolphin*, in 't Lagerhuis geintroduceerd, en na dat hy den vereischten eed gedaan hadt, nam hy aldaar voor de eerstemaal zitting als Gedeputeerde wegens *Woodstock* in 't Graafschap van *Oxford*. Mr. *Edward Southwel* presenteerde toen, een Request aan de Gemeentens, waar in hy permissie verzocht een Bil te mogen inbrengen, waarby hy geauthoriseerd wierdt, den eed in dit Koninkryk te doen, en zich te qualificeeren tot het aanvaarden van zyne Bedieningen van Secretaris van Staat, en Klein-Zegelbewaarder van *Ierland*, dewelke door den

 over-

1731. February overleden Koning aan wylen zyn Vader, en na deszelfs dood aan den Suppliant opgedraagen waren; welk verzoek aan hem toegestaan wierdt. De Secretaris van Oorlog gaf vervolgens over, verscheiden begrootingen der kosten tot onderhoud der Wachten en Guarnizoenen in *Groot-Brittannië* en in de Colonien; mitsgaders eene begrooting der kosten tot onderhoud van 2224 Ruiters, 1836 Dragonders en 8034 Voetknechten van den Landgraaf van *Hessen-Kassel* in soldy van *Groot-Brittannië* voor dit loopende Jaar. Den 10 was 't Parlement niet vergaderd, ter oirzaak van de verjaaring der onthoofding van Koning Karel den Isten, dewelke met de gewoonlyke plechtigheit gevierd wierdt: De Bisschop van *Peterbouroug* predikte in de Addye van *Westmunster* voor 't Hogerhuis; Dr. *Littleton* in de *Margriete*-Kerk voor 't Lagerhuis, en Dr. *Middleton* in de St. *Pauls*-Kerk voor den Lord-Major, de Sherifs en de Aldermans: Zy vermaanden hunne Toehoorders zeer ernstelyk tot getrouwheit en gehoorzaamheit aan hunnen Koning: en men zegt dat eenigen in 't byzonder aan de Gemeentens recommandeerden, gestadig vergenoegd te zyn over de wyze en voorzigtige maatregelen, door de Ministers in den tegenwoordigen toestand der zaaken van *Europa*, genomen; en dat zy de geenen, die daar tegen schreeuwen, bestraft hadden als ondankbare en Lasteraars.

Den 12 ordonneerden die van het Hoogerhuis, dat de Bisschop van *Peterboroug* bedankt zoude worden voor zyne Predikatie, welke hy Zaturdag voor hen gedaan hadt; en dat hy verzocht zoude worden dezelve te doen drukken; waarna de Pairs zich adjourneerden tot den volgenden dag. Die van 't Lagerhuis ordonneerden diergelyke dankzegging en verzoek aan Dr. *Littleton* te doen. De Ridder *Charles Turner* deedt vervolgens rapport van de Resolutie, die in een groote Committé genomen was, wegens het onderhoud van 10000 Matroozen voor 't loopende Jaar, tegen vier ponden Sterlings 's Maands voor yder, daar onder begrepen de Artillery: welke Resolutie goedgekeurd wierdt. Men ordonneerde een Bil in te brengen tot het beter uitvoeren der Wetten, waarby de geenen die eenige Pensioenen of Bedieningen van 't Hof hebben, incapabel verklaard worden, om tot Leden van 't Lagerhuis verkoren te worden, of om daarin te zitten en te stemmen. Daar na tradt men in eene groote Committé over de subsidien; en na dat met 240 tegen 136 stemmen over-

overgehaald was, dat de begrootingen der kosten van de Guardes, Guarnizoenen en andere Troupen te Land in *Groot-Brittannië*, terstond aan die Committé ter hand gesteld zouden worden, resolveerde dezelve, dat de Landmagt voor den dienst van't loopende Jaar, in *Groot-Brittannië* bestaan zal in 17909 koppen, daar onder begrepen de Officieren in en buiten Commissie, de 1815 Invalides, en de 555 Mannen, uitmaakende de zes vrye Compagnien in de Schotsche Hooglanden; en dat tot onderhoud van de voorsz. Manschap, aan den Koning toegestaan zal worden de somme van 657484 pond 17 schellingen één en een half penny. Voorts wierdt goedgevonden, den 13 hier van rapport te doen, en den 14 over de verdere onderstandgelden te besoigneren. Het gemelde rapport wegens het op de been houden der Troupen, is dien morgen door de Gemeentens goedgekeurd; en men heeft de Bil, om de geenen die pensioenen van 't Hof trekken, uit 't Lagerhuis te sluiten, voor de eerstemaal geleezen, en geordonneerd dezelve te doen drukken. 1731. 9. February

Den 14 traden die van 't Lagerhuis, volgens de ordre van den voorigen dag in een groote Committé over de subsidien, waarin, na zeer groote debatten, die tot 's avonds ten 9 uuren duurden, met 249 tegen 160 stemmen overgehaald wierdt, de 12000 Mannen Hessische Troupen dit loopende Jaar in soldy van *Groot-Brittannië* te continueeren. Vervolgens wierdt in die Committé geresolveerd, aan den Koning tot onderhoud van de voornoemde 12000 Mannen voor 't Jaar 1731, toe te staan de somme van 241259 ponden, één schelling, drie pence. Van deze resolutie den 15 door den Ridder *Charles Turner*, aan de Gemeentens verslag gedaan zynde, wierdt dezelve goedgekeurd. Daarna ordonneerde men een Committé te benoemen, om na te zien welke Wetten vernieuwd behoorden te worden; en vervolgens hebben de Gemeentens in een groote Committé over de middelen van Finantie, geresolveerd, dat de belastingen op 't Mout, de Mom, Appel- en Peeren-drank, dit loopende Jaar 1731 gecontinueerd zullen worden; en dat van deze resolutie den 19 rapport gedaan zoude worden; tot welken dag de Gemeentens zich adjourneerden. Onder de debatten die den 14 over de Hessische Troupen voorvielen, drong de Heer *Horatio Walpole* in eene wydloopige redevoering, zeer sterk op de noodzakelykheid van het in dienst houden derzelve, zeggende, dat zulks één der middelen

 len

1731. February. len was, om tot een vergelyk te komen. Anderen van de Hof-party voegden daarby, dat het met dat inzigt en tot bewaaring van de balans van magt (byzonderlyk in het Noorden) was; dat *Vrankryk* ook Deensche en Zweedsche Troupen in soldy hieldt. Die van de tegen-party gaven voor, dat de Heerschappyen des Konings in *Duitsland*, voor het grootste gedeelte de oirzaak waren, van het in dienst houden der meergemelde Hessische Troupen. Men was zeer verwonderd, dat men den Ridder *Robert Walpole*, of zyne Tegenkanters Mr. *William Pulteney* en Mr. *Shippen*, niet hoorde spreeken.

Den 16 wierdt door die van de Thesaurie aan 't Lagerhuis overgeleverd eene rekening, aantonende, waar toe de penningen, voor den dienst van 't voorleede Jaar toegestaan, besteed zyn tot dien dag; met specificatie van 't geen 'er noch in kas is, en van 't geen daar aan te kort komen zal De Secretaris van Oorlog presenteerde vervolgens op ordre des Konings, een rekening van de subsidien, welke zyn Majesteit by Tractaat aangenomen heeft aan den Hertog van *Wolfenbuttel* ta betalen. Daarna ordonneerde men, dat de Bil om de geenen die pensioenen of ampten van de Kroon hebben, uit het Lagerhuis te sluiten, voor de tweedemaal geleezen zoude worden; dat alle de Leden die in en omtrent de Stad waren, alsdan op hunne plaatsen zouden moeten verschynen; en dat aan niemand van hen permissie gegeeven zoude worden, om naar buiten te vertrekken.

Den 19 resolveerde men, aan den Koning by Adres te verzoeken, aan de Gemeentens te doen openleggen, wat 'er gedaan is tot aanstelling van een civile Regeering te *Gibraltar*, en het verklaaren van die plaats voor eene vrye Haven, sedert dat de Gemeentens daarom aanzoek by zyn Majesteit gedaan hebben; als mede dat hy de goetheit geliefde te hebben, ook aan hen mede te deelen de Vertoogen, welke hy van den Gouverneur van *Gibraltar*, en van den Minister aan 't Spaansche Hof, ten opzigt van de werken, welke de Spanjaarden na 't sluiten van 't Sevilische Tractaat, in die Nabuurschap voortzetten, ontfangen heeft, en de ordres die daarop gegeeven zyn. De Resolutie om de belasting op 't Mout enz., te continueeren, passeerde de resumtie; en men ordonneerde een Bil dien aangaande in te brengen. De ordre van den dag geleezen zynde, om in een groote Committé aan de Onderstandgelden te arbeiden, wierdt in omvraag gebragt, of de rekening der subsidien voor den Hertog van *Brunswyk*

Lu-

Lunenburg Wolfenbuttel, terstond in handen van die Committé zoude worden gesteld, 't welk met 194 tegen 112 stemmen goedgevonden wierdt. Vervolgens wierdt in die Committé geresolveerd, aan den Koning toe te staan 212034 ponden, vier schellingen en vier pence, voor het ordinaris van de Vloot wegens het lopende Jaar; daar onder begrepen de Officieren op halve soldy: mitsgaders 81408 ponden, acht schellingen en vier pence, voor de kosten van de Artillery te lands en 5515 ponden, twee schellingen en zes pence, voor de extraordinaris kosten van die Artillery, waar voor het Parlement niet gezorgd hadt. Daarna besloot men den Koning by Adres te verzoeken, aan het Huis te doen overleveren de Ratificatie van het Tractaat met den Hertog van *Wolfenbuttel*, gesloten den 25 November 1727; en daar by het separaat Artykel. De bovengemelde Resolutien wegens de Onderstandgelden, zyn den 20 goedgekeurd; en men heeft de Mout-bil voor de eerstemaal geleezen, en de tweede leezing van dezelve geordonneerd. De Hertog van *Cleveland* nam daags te vooren zitting in 't Hogerhuis.

1731. February

Den 21 resolveerden die van 't Lagerhuis een Adres aan den Koning te presenteeren, om hem te verzoeken, dat hy aan haar gelieve te doen overgeeven de Copyen der Ratificatien van 't Tractaat van *Sevilië*, zo als die door zyn Majesteit, door den Koning van *Vrankryk*, en door den Koning van *Spanje* gedaan zyn; mitsgaders de Copy der Ratificatien van de Accessie der Staten Generaal tot dat Tractaat. De Mout-bil wierdt toen ten tweedemaal geleezen, en aan een groote Committé gesteld. De Controlleur van 's Konings Hofhouding rapporteerde vervolgens, dat haare Adressen van den 19, waarby de Gemeentens copyen van de ontfangen berichten, en van de daarop gegeeven ordres, wegens de nieuwe Werken der Spanjaarden voor *Gibraltar*, verzocht hadden, aan zyn Majesteit gepresenteerd waren; en dat die bevel gegeeven hadt omze gereed te maaken. Daarna trad men in een groote Committé over de Onderstandgelden, en men resolveerde in dezelve, aan den Koning toe te staan 25000 ponden Sterlings voor een Jaar subsidie aan den Hertog van *Brunswyk-Lunenburg-Wolfenbuttel* achtervolgens het Tractaat van den 25 November 1727; als mede 169837 ponden Sterlings, acht schellingen, een en een half penny, tot onderhoud der Troupen en Guarnizoenen in *America*, in *Minorca* en te *Gibraltar*, en voor de

1731. February noodige behoeftens te *Annapolis Royal*, te *Playsance* en te *Gibraltar*, geduurende het loopende Jaar 1731, voorts 30926 ponden, vyf schellingen, en elf pens, tot betaaling van verscheiden extraordinaire kosten, waar voor het Parlement niet gezorgd hadt: 39353 ponden vier schellingen en elf pens, om goed te maaken het geen 'er aan 't generale Fonds te kort komt; en 61158 ponden, 15 schellingen en 10 pens, voor de Officieren op halve soldy staande.

Den 22 wierdt het rapport der Resolutien, welke daags te vooren in een groote Committé genomen waren, door 't Huis goedgekeurd: en men las voor de tweedemaal de Bil, om de geenen die ampten of pensioenen van het Hof hebben, incapabel te verklaaren om in 't Lagerhuis te zitten; waarna deze Bil gerenvojeerd wierdt aan een groote Committé tegen den 27, met ordre aan alle de Leden, om zich alsdan op hunne plaatsen te laaten vinden.

Den 23 wierdt de Mout-bil in een groote Committé doorloopen, en geordonneerd daar van raport te doen. Vervolgens besoigneerde men in een groote Committé over de middelen van Finantie, en in dezelve wierdt geresolveerd, dat de Landtax voor het loopende Jaar 1731 betaald zal worden met twee schellingen van yder pond Sterlings inkomsten der vaste goederen, pensioenen, ampten. enz.

Den 24 wierdt het rapport der Resolutie van de Committé, om een Landtax van twee schellingen op de inkomsten der vaste goederen, pensioenen en ampten, voor den dienst van het loopende Jaar 1731 te heffen, door het Lagerhuis goedgekeurd; als mede het raport der Mout-bil, met ordre om dezelve in 't net te schryven.

Den 26 wierdt de Landtax voor de eerstemaal geleezen, en de tweede leezing daar van vastgesteld. Daarna ordonneerde men, dat op de tafel gebragt zoude worden een rekening, om aan te toonen, hoe veel de rechten op de Zeep, en op de Kaarsen, mitsgaders de rechten, welke de Omloopers en Marschkramers betaalen moeten, sedert drie Jaaren tot St. *Jan* laatstleden toe, gerendeerd hebben. Vervolgens presenteerden die van de Africaansche Compagnie een Requeft, verzoekende eenige verdere Onderstandgelden van 't Parlement tot onderhoud van hunne vastigheden en forten op de Kust van *Africa*; waarop men ordonneerde dat die Maatschappy zoude overleveren een staat van de vastigheden en forten, met specificatie van de kosten die daarop in 't voorleeden Jaar 1730 gevallen zyn, en met een

1731. February

een rekening aan te toonen, hoedanig de penningen, welke men in de laatste zitting van 't Parlement daar toe geaccordeerd heeft, besteed zyn.

Den 27 wierdt de Mout-bil voor de eerstemaal geleezen; De Gemeentens hebben dien dag in een Committé, de Bil om de geenen die pensioenen of ampten van de Kroon hebben, uit het Lagerhuis te sluiten, zonder het minste debat en zonder omvraag, doorloopen en geheel afgedaan, met ordre om dezelve in 't net te schryven; Die van 't Lagerhuis hebben dien morgen geresolveerd, een Adres aan den Koning te presenteeren, om zyn Majesteit te verzoeken, dat hy de goedheit gelieve te hebben aan hen mede te deelen de berichten van 't geen de Commissarissen in *Spanje* tot het opmaaken en reguleeren der schadens, tot nu toe verhandeld hebben.

Dien dag presenteerden de Koopluiden een Requeſt aan 't Lagerhuis, waarin zy klaagden over de groote verhindering van hunnen Koophandel op de Colonien in *America*, en over de roveryen van de Spanjaarden sedert eenige Jaaren, die, niettegenstaande de Resolutien van 't Huis en zyn Majesteits poogingen, om voor zyne Onderdaanen eene billyke en rechtmatige voldoening te verkrygen, hunne roveryen continueeren, en verscheiden Bristolsche en andere Britsche Schepen genomen, geplunderd, en op eene barbarische en wreede wyze gehandeld hebben: Dit Requeſt wierdt tegen den 6 Maart aan een groote Committé gerefereerd.

Zie daar het geene in deze Maand in het Britsche Parlement is voorgevallen; het overige van deszelfs Handelingen zullen wy den Leezer in 't vervolg van tyd tot tyd mededeelen.

Het getal der Expressens welke vervolgen van tyd tot tyd uit den *Haag*, *Vrankryk*, *Duitsland*, en *Spanje* aan te komen is ongelooflyk. Men heeft daar mede onder anderen uit *Vrankryk* tyding bekomen dat de Koning van *Spanje* eene zeer ernstige Verklaaring aan het Fransche Hof hadt laaten doen; waarby men zeide dat die Koning zyne Geallieerden ontsloeg van hunne verbintenissen, en dat hy besloten hadt in andere maatregelen te treeden; doch deze tyding maakte weinig indruk by de Ministers die zich verzekerden die nieuwe zwarigheden wel haast te zullen wegneemen. Men was aan het Hof ook ongemeen voldaan over het besluit dat de Staten Generaal genomen hebben om hunne Krygsbenden met 2482 Ruiters en 7730 Voetknech-

1731. February knechten te vermeerderen, en men belooft zich van den eenpaarigen yver welke de Zeemogendheden doen blyken een goeden uitslag in de Onderhandelingen, inzonderheit ten opzigte van de Onderhandelinge welke met het Hof van *Weenen* is aangevangen, en waarvan men zegt dat de Vrede of Oorlog volkomelyk afhangen.

De Lord *Harvey*, Zoon van den Graaf van *Bristol*, welke in tegenstelling van zynen Vader een groote Party is van het Hof, den Heer *William Pultney*, die byna eens zo oud is als hy, uitgedaagd hebbende, heeft in een tweestryd met denzelven gevochten, en het te kwaad gekregen, zynde door zyn Party gekwetst en ontwapend.

VRANKRYK. DE zaak der Advokaaten in *Vrankryk* blyft noch evenveel geruchts maaken, en inzonderheit het Mandement van den Heer *Tencin*, Aardsbisschop van *Ambrun*, waarby de bekende Consultatie van de 40 Advokaaten voor de Curez, enz. gecondemneerd wordt, en de Advokaaten zyn zeer verwonderd dat een Prelaat van 't Karacter van den gemelden Aardsbisschop zich zo verre heeft kunnen te buiten gaan, dat hy, vol van zyne Ultramonteinsche Gevoelens, welke met die van de Gallikaansche Kerk zo strydig zyn, dezelve op een zo ergerlyke wys heeft durven aantasten, om dat zy gevolgd is door een voordeelig Arrest, dat de Advokaaten van den Koning verkregen hebben op hunne Declaratie daar omtrent gedaan, en om dat bygevolg niet alleenlyk de Consultatie, maar ook op eene indirecte wyze het gemelde Arrest des Konings, en de Declaratie der Advokaaten tevens gecondemneerd worden, onaangezien die Declaratie, als strekkende om het allerhoogste Gezag van den Koning, en de Vryheden van de Gallikaansche Kerk tegen de voorgemelde Ultramonteinsche Grondstellingen te beweeren, door zyn Majesteit en deszelfs Raad, als mede door den Kardinaal Minister is goedgekeurd, dat zy aan alle welgezinde Franschen groot genoegen heeft gegeeven, en dat dezelve met zo veele andere merkwaardige omstandigheden verzeld en ondersteund is, zodanig dat zy, de Advokaaten, alle de lasteringen in het voornoemde Mandement vervat, liever met een edelmoedige verachting stilzwygende zouden wreeken, dan hunne gevoeligheit opentlyk daar over te kennen geeven, indien het niet om zulk eene importante publyke zaak te doen was: Dit zyn in 't algemeen de Gevoelens der Advokaaten, zo als eenigen van hen verklaard hebben

ben over het meergemelde Mandement, waarvan de voornaamste inhoud is als volgt: 1731. Februaty

PIERRE DE GUERIN DE TENCIN, *door de Barmhertigheit Gods, Aardsbisschop Prins van Embrun, Prins en Groot Kamerheer van het H. Ryk, Assistent by den Pauzelyken Throon, Abt van Vezelai en Abondance, Raadsheer van den Koning in alle zyne Raden*: Aan de seculiere en reguliere Geestelykheit, en aan alle de Geloovigen van ons Aardsbisdom; HEIL EN ZEGEN.

De ergerlyke Vertooning van de merkwaardigste Opstand, welke de Vyanden van de Kerk in de Hoofdstad van 't Koninkryk komen uit te voeren doet by ons het denkbeeld van de gepasseerde kwaalen herleeven, en verkondigt ons noch droeviger gevolgen.

De Kinderen der dwaalingen, alhoewel zy aan alle kanten en in alle hunne Verschanssingen overwonnen zyn, hebben om hunne wederspannigheit te rechtvaardigen, hunnen toevlucht genomen tot een weg, dewelke geen Ketter zich tot noch toe verstout heeft in te slaan; Zy hebben, om het Lichaam der Bisschoppen te bestryden, by eenige Advokaaten een ydele Steun en schandelyke Voorspraaken gaan beedelen: Beuzelachtige hulp, die zo verachtelyk als licht te verkrygen is van Lieden, die voor het meeste gedeelte gewoon zyn alle zaaken problematicq of twyfelachtig te handelen, en die reets een slechte Reputatie hebben door hunne oploopendheden tegen de Constitutie en de waare Kerk.

De stoutheit der Advokaaten is aangegroeid, en de godloosheid van de Waerelds-Kinderen heeft hunne handen weder aan het Heiligdom gebragt; Die zelfde Menschen op eenige weinigen na, hebben hunne eerste buitensporigheden noch hooger gedreven door een nieuw Werk, geïntituleerd: *Memoire pour les Srs. Samson, Curé d'Olivet, Coüet Curé de Darvoy &c. Appellans comme d'abus contre Mr. l'Evêque d'Orleans intimé sur l'effet des Arrets du Parlement en matiere d'Appel comme d'abus des Censures Ecclesiastiques.*

Hier is het, *Myne waarde Broederen*, dat de Ongodsdienstigheit en de Oproerigheit zich verëenigen, en haare stem ten voordeele van de Kettery opheffen; en als om stryd schelden en trotseeren; De gevoelens en plichten der Katholyken en Onderdaanen worden met de voeten vertreeden;

De Kerkelyke Jurisdictie wordt gebragt tot eene eenvoudige Persuasie, of ten hoogsten op de oefening van een Gerechtshof van boete, die door onwetenheit kwalyk begrepen, of door kwaadaardigheit kwalyk uitgelegd wordt; De Bisschoppen en hunne uitspraken worden geschonden, en gehoond met een hoogmoed, waar over *Calvyn* en *Luther*, voor de voltooijing van hunnen afval beschaamd zouden zyn geweest.

De H. Schrift wordt verdraaid op een zin die vreemd is, en in de oude tyden onbekend was; De dierbaarste en onschendbaarste Rechten van de Koninklyke

1731. February ninklyke Hoogheit worden vernietigd, en onder het pretext, om een Gezag, dat met een wyze bepaaling door den Souverein alleen aan de Parlementen toegestaan is, op te heffen, wordt het Gezag van den Souverein zelfs om verre geworpen.

Tot wat ongelukkige tyden zyn wy gekomen? Wat verschrikkelyke Voorzeggingen van het toekomende? Wat Beroertens, wat voor Onlusten heeft men niet te vreezen van zo stoute Onderdaanen, voor welke de Wetten van van de Kerk en den Staat geen sterke toom meer zyn, die zich aanmatigen dezelve te bestryden, en de Wetgeevers zelfs te trotseeren en degradeeren.

De Koning heeft dat schadelyk Geschrift by Arrest van zynen Raad van den 30 October laatstleden gecondemneerd; Dit Arrest, *Myne waarde Broederen*, zal U-lieden onderrechten, op wat wyze gy als Onderdaanen dat verderflyk Geschrift moet aanzien, en het is onzen plicht U-lieden te onderwyzen, hoedanig gy als Christenen het zelve moet aanmerken.

Het Leeraar-Ampt waar mede wy bekleed zyn, vereischt van ons dat wy in deze gelegenheit spreeken over eene zo gewigtige zaak. Wy zullen dan spreeken, om aan onzen plicht en uwe verwachting te voldoen, om U-lieden te leeren erkennen en vereeren deze twee Geestelyke en Waereldlyke Magten, beide als Souvereinen, en beide als onafhankelyk van die ydele Gerechtshoven van de Natie, aan dewelke men die Magten tracht te onderwerpen; Wy zullen spreeken om de een en de ander van de dwaaling en de oproerigheit te wreeken.

Ondertusschen tot dat wy aan U-lieden eene omstandige wederlegging kunnen mededeelen van alle de dwaalingen welke in die schandelyke Memorie vervat zyn, hebben wy geoordeeld dat de ergernis te groot en te dringende is, om geen spoedig en nadrukkelyk middel daar tegen te beraamen.

Om deze redenen, na dat wy het advys genomen hebben van Persoonen, welke door hunne Godvruchtigheit en Leere uitmunten, en na dat wy den H. naam van God hebben aangeroepen, hebben wy gecondemneerd, zo als wy condemneeren het Geschrift, geïntituleerd: *Memoire pour le Srs. Samson Curé d'Olivet &c.*, als vervattende Grondstellingen en Propositien, welke respectivelyk valsch, ergerlyk, vermeetel en oproerig zyn, en die de Hierachy of Geestelyke hooge en laage Regeering omver werpen, strekkende tot krenking van de Jurisdictie zo van de Kerk als van het Koninklyk Gezag; Grondstellingen welke naar Kettery smaaken en dezelve begunstigen; dwaalende, scheurzuchtig en ketttersch; verbiedende het zelve te leezen of te bewaaren op straffe van Excommunicatie, aan welke de Overtreeders door het enkel Feit zich zonder forme van Proces zullen schuldig maaken, houdende aan onzen Persoon alleen de magt om van die Excommunicatie vry te spreeken, beveelende op gelyke straffe de Exemplaaren daar van binnen den tyd van acht dagen na de publicatie van het tegenwoordig Mandement, in de Griffie van onze Officialiteit te brengen, enz.

Ge-

Gegeeven te *Embrun* in ons Aardsbisschoppelyk Paleis, den 16 December 1730.

(getekend,)

P. AARTS-B. VAN EMBRUM.

(lager stond)

Op ordre van myn Heer den Aardsbisschop, Prins:

Amiel.

Dit Mandement is door een Arrest van het Parlement, dat den 29 January uitkwam, benevens andere Schriften daarin vervat, veroordeeld, en één van die Geschriften, genoemd *Brief van den ouden Bisschop van Abt*, is uit krachte van die veroordeeling, op den 30 January door Beuls handen verscheurd en verbrand. Wanneer de Heer *Gilbert de Volsins*, eerste Advokaat-Generaal des Konings, zyne eischen en Conclusien over het gemelde Mandement maakte, zeide hy onder anderen,„ Wat woorden kan men vinden om uit te drukken het gevoel „ dat men heeft van de Eere der Bisschoppelyke Waardigheit, by „ 't leezen van dat Mandament? hoe zeer waare het te wenschen dat „ men konde uitwisschen dien Tytel van *Mandement* van een Werk, „ dat denzelven zo weinig beantwoordt? Hy schynt een Geschrift „ aan te tasten, en inderdaad vaart hy uit tegen de Persoonen; Hy „ belooft eene wederlegging, ondertusschen doet hy niet anders dan „ lasteringen uitbraaken: Dit is het dat hy uitgeeft voor *Instructie* „ aan 't Hoofd van eene Condemnatie, welke een Bisschop meent „ recht te hebben om uit te spreeken.

„ Heeft de Heer Aardsbisschop van *Ambrun* dus met bedaarde zin- „ nen het Karacter van zyne Waardigheit, en de Heiligheit van zyn „ Bisschoppelyk Ampt kunnen misbruiken, tot buitenspoorige scheld- „ woorden, en zo vinnige verwytingen?

„ Is het om te stichten of om te overtuigen, dat hy onophoude- „ lyk herhaalt en ophoopt de woorden van oproer en stoutheit, van „ ongebonde vermeetelheit, van Ongodsdienstigheit, Godloosheit, „ Godslastering, van nieuwe gedrochten, van schandelyke voorspraa- „ ken, van roekelooze en stoute Onderdaanen, van Lieden die een „ slechten naam hebben? Wie zal diergelyken styl voor eene Bis- „ schoppelyke deftigheit aanneemen? dus drukt men zich uit als men „ zyne eigen geschillen wil wreeken.

1731. February

Die groote Magistraat antwoordt in 't vervolg op het geen die Prelaat in zyn Mandement verder zegt tegen de Advokaaten, met deze woorden: „ Hy verstout zich te gelyk uit te donderen tegen „ eene menigte van Rechtsgeleerden, die geene andere Wapenen „ dan Redeneering hebben.

„ Die Mannen, welke zo onkenbaar zyn in het haatelyk Schildery, dat die Prelaat van hen maakt, hebben, om voor zyne aan„ vallen gedekt te weezen, niet anders noodig, dan de toegang die „ zy gevonden hebben by de goedheit en rechtvaardigheit van den „ Koning, na dat die Monarch zelfs wel heeft willen verklaaren, „ dat hy hen aanzag als goede en getrouwe Onderdaanen; De Heer „ Aardsbisschop mag nu weeten hoe hy 't gewigt van zulk een door„ luchtig getuigenis zal kunnen draagen! Zoude hy 't wel hebben „ willen tegenspreeken? Laat ons liever wenschen, dat hy op den „ 16 December te *Ambrun* niet geweeten zal hebben; 't geen in zo „ veele andere plaatsen bekend was; en laat ons denken, dat hy leet„ weezen zal hebben van een stap, die hy zo ontydig heeft gewaagd „ te onderneemen.

Men zegt dat 'er een Raad zal worden gehouden, die bestaan zal uit den Koning, den Kardinaal-Minister, de Kardinaalen *de Rohan*, en *Bissy*, en verscheiden Aardsbisschoppen en Bisschoppen, die daar toe benoemd zyn; In dien Raad zal men delibereernn over het Brevet, dat de Koning van *Rome* ontfangen heeft, wegens het Arrest van 's Konings Raad ten voordeele van de 40 Advokaaten: in dat Brevet zegt men dat de Paus aan den Koning verklaart, het Koninkryk in den Ban te zullen doen, indien zyn Majesteit dat Arrest binnen den tyd van drie Maanden niet doet intrekken, en dat 'er provinciaale Concilien tegen de Bisschoppen Appellanten gehouden worden. Dewyl de Paus zich in dat Brevet van verscheiden ongewoone uitdrukkingen bedient, is men zeer begeerig om het antwoord te weeten, dat zyn Majesteit aan zyn H. geeven zal: Ondertusschen schynt deze zaak van groot belang te zullen worden, alzo de Paus, indien hy de 40 Advokaaten excommuniceert, vervolgens ook verplicht is alle de andere Advokaaten van de andere Parlementen van 't Koninkryk, die gelyke gevoelens hebben, mede te excommuniceeren.

Den 9 February, kwam een Arrest uit van den Raad van State des Konings, 't welk condemneerde om door Beuls handen ver-

verbrand te worden vyf Geschriften, als *Kerkelyk Nieuws; of Memorien om te dienen tot de Historie van de Constitutie voor 't Jaar* 1731. (*Respondit mihi Dominus & dixit, scribe visum, & explana eum super tabulas ut percurrat qui legerit eam Hab. 2. vs. 2.* Dat is: *Toen antwoordde my de Heere, en zeide, schryft het Gezigte, en stel het duidelyk op tafelen, opdat daar in leeze die voorby loopt*) Het tweede geïntituleerd, *Vervolg van het Kerkelyke Nieuws van den 7 January* 1731, het derde ook met denzelfden Tytel, *van den* 13 *January* 1731; het vierde mede met denzelfden Tytel, *van den* 19 *January* 1731, en het vyfde *van den* 25 *dier Maand.* 1731. February

De menigvuldige Evocatien die sedert weinig tyds, van het Parlement, aan den Raad van State des Konings gedaan zyn, hebben de Leden dier doorluchtige Vergadering doen overweegen, dat deze menigvuldige Appellen, niet alleenlyk hunne voorrechten benadeelden, maar dat dezelve dien Rechtbank ook onteerden, en strekten om denzelven van eenen zyner dierbaarste voorrechten te berooven, te weeten van het recht, om in den naam des Konings zonder appel te kunnen oordeelen: waar over zy besloten, voor omtrent een Maand hunne onderdanigste Vertoogen aan zyn Majesteit te doen, aan wien dezelve den 26 dezer Maand geschiedden Den 28 schreef de Kancelier daarop, den volgenden zeer aanmerkelyken Brief, aan den eersten President van het Parlement, welke den 29 aan het zelve, in de groote Kamer vergaderd zynde, wierdt overgeleverd.

MYN HEER,

DE Koning in zynen Raad hebbende doen onderzoeken de Vertoogen, en Smeekingen welke gy de eere gehad hebt hem te doen, heeft zyn Majesteit my gelast u te schryven, dat de Parlementen alleen opgerecht zynde, om in zynen naam, en tot zyne ontlasting, zyne Onderdaanen naar behooren recht te doen, het zyn Majesteits voorneemen is, hen te doen behouden alle de magt, welke hen is toevertrouwd, om dezelve volgens zyne beveelen te oefenen: En gelyk de Onderdaanen door hen kennisse krygen van de bevelen welke zyn Majesteit goedvindt aan die Gerechtshoven mede te deelen, zo moeten dezelve ook van hen en naar hun voorbeeld leeren, wat achting en onderwerping men aan die bevelen schuldig is; De Parlementen aandachtig lettende om zelf de Wet te gehoorzamen, om dezelve des te beter aan anderen te doen nakomen, moeten een behoorlyk ontzag hebben voor de paalen welke Godt zelf gesteld heeft, tusschen * twee Magten welker voorrechten ver-

* *Den Koning, en den Paus.*

1731. Februar y

verschillende zyn, zonder nochtans tegen malkanderen te stryden. Derhalven moeten die Gerechtshoven, om de Appellen tot derzelver waare oogmerk te bepaalen, dezelve nooit anders doen dienen, dan om eene heilzame eendragt te behouden tusschen de Kerkelyke en Koninklyke waardigheit. Zulke zekere wegen inslaande, zal het Parlement in de plaats van zich over de Appellen te beklaagen, de vergenoeging hebben van dezelve vóór te komen, het zelve zal daar door ook zyn Majesteit bevryden van het ongenoegen, om hen by sommige gelegenheden te erinneren, Grondstellingen van welke zy nooit behoorden af te wyken, en om door voorbeelden, welke wel zeldzaam, maar zomtyds noodzakelyk zyn, te toonen, dat het Koninklyk Gezag boven de Vonnissen der Parlementen is: Gy-lieden hebt derhalven in uwe handen het geene gy van den Koning smeekt. Zyn Majesteit zelf zeer genegen, om de Appellen buiten nood niet te vermenigvuldigen, zal nooit dan met weêrzin van de algemeene regelen afgaan: Zyt verzekerd dat Gy-lieden nooit iets zult kunnen doen, dat hem aangenamer is, als zorgvuldig te vermyden, alles wat rechtvaardige reden tot uitvluchten kan geeven. Zyn Majesteit vindt zelf goed, dat indien 'er eenige Appellen zonder genoegzaame oplettenheit mogten toegestaan zyn, het Parlement de eere hebbe, om eene lyst daar van over te leveren, opdat zyn Majesteit de redenen daar van in zynen Raad hebbende doen onderzoeken, daar omtrent besluite zo als hy best geraaden zal vinden.

Wat aangaat de onderdanige smeekingen welke Gy-lieden aan zyn Majesteit over * eene andere zaak gedaan hebt; zyn Majesteit wil wel ongemerkt laaten doorgaan alles wat in dezelve vervat is, en alleen acht geeven op de verzekeringen van achting en onderwerping waar mede dezelve verzeld zyn. Voor het overige zyn alle de overweegingen, over eenig verbod dat Gy-lieden uit den mond des Konings gehoord hebt, en die in uwe registers aangetekend zyn, in zich zelf krachteloos, en van geener waarde: Zyn Majesteit heeft my gelast, u te verklaaren, dat dezelve altoos volhart, in dit billyk en onherroepelyk besluit: Verbiedende U-lieden derhalven wel uitdrukkelyk, niet alleenlyk alle Vertoogen, maar ook alle andere Overweegingen, over eenig verbod, gedaan by gelegenheit van een Wet, die geen ander oogmerk heeft, dan om door de Wyste en gematigste middelen, de rust der Kerke, en van den Staat te bevestigen.

Zyn Majesteit beveelt u, om aan het Parlement vergaderd zynde, mede te deelen, dat geene dat ik u wegens zyn Majesteits wil bekend heb gemaakt, zonder dat het zelve vermag, eenige nieuwe overweegingen, hier over, van wat aard dezelve zouden mogen zyn, te neemen.

Belangende de byzondere Vertoogen, welke gy de eere gehad hebt aan den Koning te doen, wyl het alleen aan zyn Majesteit toekomt, zulke besluiten als dezelve bekwaam oordeelt, te neemen, over een Brief † of Redevoering aan

* *De Declaratie wegens de aanneeming der Bulle.*

† *De Aanspraak van den Bisschop van* Nimes.

aan hem in Persoon gericht, zo heeft zyn Majesteit my gelast u te zeggen, dat het Parlement geen magt gehad heeft, of heeft, om eenige overweegingen over diergelyke zaaken te neemen. Ik ben enz.

getekend,

DAGUESSEAU.

De eerste President dezen Brief geleezen hebbende, toonde de gansche Vergadering door haare diepe stilzwygendheit hoe gevoelig zy door dezelve getroffen was: Eindelyk stelde de President de *Maisons* voor, eene bezending aan den Koning te doen, om te verklaaren: „ Dat het Parlement bereid was, voort te vaaren met aan „ de Onderdaanen van zyn Majesteit het aldernaaukeurigste recht te „ doen erlangen, om de Rechten van de Kroon, [illegible] Grondwet- „ ten van het Koninkryk te handhaven, ter bevestiging van de rust „ der Kerke en van den Staat, en om aan zyn Majesteit by alle ge- „ legenheden blyken te geeven van deszelfs yver en aankleeving aan „ zynen dienst. De Heer de *Goëslard* was van gedachten dat het „ Parlement, in den naam des Konings beschuldigd zynde, en be- „ roofd van zyne wezentlykste voorrechten, aan zich zelf, aan zyn „ Majesteit en aan het gemeen, iets meêr dan een Compliment ver- „ schuldigd was: zeggende dat men den Koning moest verzekeren, „ dat het Parlement zich altoos geschikt hadt naar de wetten, en dat „ men zyn Majesteit moest te kennen geeven de begeerte van het „ zelve, om nieuwe Vertoogen aan zyn Majesteit te doen, indien „ hy zulks wel wilde toestaan. De Raadsheer *Robert* oordeelde dat men herhaalde Vertoogen, mondeling aan den Koning moest doen, welk gevoelen hy door deze woorden ondersteunde. „ Wat zoude „ meêr aandoenings kunnen geeven, dan een gansch Lichaam van „ Magistraaten te zien aan de voeten des Konings; niets zal be- „ kwamer zyn om zyn Majesteit te beweegen; wy weeten door eene „ lange en droevige ervarenheit, dat de schriftelyke Vertoogen, by- „ na nooit van eenige uitwerking zyn: gemeenlyk worden zy door „ zyn Majesteit zelfs niet geleezen, de antwoorden die men daarop „ geeft, worden in zynen Raad opgesteld, volgens de vooringeno- „ menheit der Persoonen die dezelve opstellen. De eerste President „ merkte daarop aan: *dat men dus doende zich aan eene volkome onge- hoorzaamheit zoude schuldig maaken, wyl de Brief van den Heer Kan-* *celier*

1731. February *celier uitdrukkelyk verboodt, over de Declaratie van den 24 Maart, eenig vertoog, van wat aard dezelve ook zoude mogen zyn, te doen.* De Abt *Pucelle* welke tot nu toe niet gesproken hadt, vatte daarop het woord, en deedt met zyne gewoone welspreekendheit, de volgende zeer beweeglyke en fraaije Aanspraak.

DE eenige zwaarigheit, welke de Heer eerste President aanhaalt, is de vrees van in ongehoorzaamheit te vervallen; Ik weet niet of myn yver my verblindt, dan of myn verstand door myn hart verleid wordt. Nochtans geloof ik niet dat men my met eenigen grond daar van zoude kunnen beschuldigen; Ik sta toe dat de Koning over myne goederen, myn geluk en myne vryheit kan disponeeren, en indien hy zelfs iets meerder begeerde, 't geen ik echter van zyne goedheit niet kan verwachten; ben ik bereid hem myn hart te ontdekken, (toen hy deze woorden uitsprak sloeg hy op zyne borst,) en vervolgde dus, gave Godt dat [illegible] het zelve kon doorgronden, hy zoude niet anders daarin vinden dan be[illegible]ingen van getrouwheit en aankleeving, eerbied en tederheit voor zyn geheiligde Persoon, en mogelyk met meerder oprechtigheit, dan by alle de geenen welke hem omringen; Kan men met diergelyke gevoelens wel ongehoorzaam van zynen Vorst aangezien worden? 't is een geveinsd ontzag en eerbied, als men de Rechten van dien Vorst verraadt onder den schyn van gehoorzaamheit aan bevelen die by verschalking verkregen zyn.

De vrees voor kwaade gevolgen, welke de standvastigheit kan na zich sleepen, is geen reden om een noodzakelyken stap na te laaten. Elke staat is een stryd die zyn klippen en gevaaren heeft, de Oorlog heeft de zyne, en de Kerke heeft de haare, welke alleen in het bloed der Martelaaren gevestigd is; De Staat der Overheden, is mede met klippen en gevaaren verzeld; De grootste klip van deze is de vrees om den Vorst te mishaagen; Maar zal dit een Magistraat verschrikken, die zyne plichten in hunne geheele uitgestrektheit kent, en die begrypt 't geen de Rechtvaardigheit, de eere van zyn Ampt, en de Religie eischen van zyne waardigheit? Zodanige ongunsten zyn maar van korten duur men behoeft maar de Registers op te zoeken, en men zal versche voorbeelden daarin vinden van de standvastigheit van 't Parlement voor het welzyn van den Staat en van de Rechten van den Koning, en men kan daarin terzelver tyd leezen de roemruchtige getuigenissen, welke die zelfde Vorsten, van de waarheit onderricht zynde, aan den yver en getrouwheit van dat Gerechtshof gegeeven hebben.

De Heer Kancelier noemt in zyn brief de Declaratie tot het aanneemen van de Bulle *een Wet, die maar alleen tot doel wit heeft, om door de wyste en gematigdste wegen de rust van de Kerk en den Staat te bevestigen:* Maar waar is doch deze Vrede? in welk Gewest van 't Koninkryk, in welk Bisdom, in welke Geestelyke Gemeenschap is zy te vinden? Is het by de Theologische Faculteit? Dezelve is byna een Woestyne geworden; haare Vergaderingen, die eertyds uit 140 of 150 Doctoren, de verlichtste Mannen van 't Koninkryk, bestonden, zyn verminderd op 48, en onder

onder deze bevinden zich noch Monniken; Heeft men haar den Vrede gegeeven door het verdryven van de Inboorlingen om Vreemdelingen in hunne plaats te stellen? Zal men den Vrede zoeken in de beruchte Congregatien, die de Kerk door haare werken verrykt hebben: Die geene welke door hunne vroomheit en geleerdheit de cieraden daar van waren, zyn weg en verstrooid; is de Vrede in dit Aardsbisdom? De verbaasdheit is byna in alle Parochien verspreid, en men heeft de wettige Pastooren met geweld uit dezelve weggerukt; zal men dien dierbaaren Vrede vinden in ons gezelschap? 1731. February

Zyn de ordres die ons heden gebragt zyn, bekwaam, ons denzelven te geeven? Kunnen wy zeggen, dat wy in Vrede zyn, terwyl wy alle ordre zien omgekeerd? enz.

De Abt de *Pucelle* haalde by die gelegenheit aan, eene plaats uit de *Recherches* van *Pasquier*, derde Boek, vyfde Kapittel, daar die Schryver verhaalt, *dat hem eens gebeurd was, pleitende te zeggen, dat de Jes ... in* Vrankryk *de deur eens zouden openen tot Onlusten tusschen de Fransche Katholyken, en de Roomsche Katholyken* Hy deedt aanmerken, dat die tyd nu gekomen was: dat hy van die Katholyken niet sprak door drift, maar dat men voor zich zelve niet kon verbergen, 't geen zich niet dan alteveel aan alle kanten vertoonde, dat de Ultramonteinsche Leer in het Koninkryk doorgedrongen was, en dat die geenen welke dezelve hadden ingevoerd, den Oorlog aandeeden aan die geenen, welke de Grondregelen van den Staat verdedigden; De Vertooning van alle deze Kwaalen bragt hem natuurlyk tot de noodzakelykheit, dat het Parlement dezelve aan zyn Majesteit moest voorstellen; Hy vertoonde ook hoe droevig het was te zien, dat men den Koning opgevoed en onderhouden hadt met zo nadeelige inboezemingen voor het Parlement, om dat men de stemme van dat Gerechtshof voor de ooren van zyn Majesteit smoorde, over het geen meest aangaat de veiligheit van zyn geheiligde Persoon, de behoeding der Goederen van zyne Kroon, en de gerustheit van den Staat.

Deze Redevoering geëindigd zynde, wierden noch veele dingen, voor, en tegen gezegd, doch eindelyk wierden de heilzame raadgeevingen van verscheiden Raadsheeren overgehaald, door de vrees van ongehoorzaamheit aan den Koning, en van in zyne ongunst te zullen vervallen: „ Het gevoelen van den President *de Maisons* wierdt „ opgevolgd, en men besloot dat men den eersten President zoude „ verzoeken om aan zyn Majesteit volgens deszelfs wil over te geeven, den staat der Commissien, Evocatien enz., en om te gelyk „ aan zyn Majesteit te kennen te geeven, de oprechte gevoelens van „ het Parlement, met verzekering dat het zelve zal voortvaaren aan „ zyn Majesteits Onderdaanen het naaukeurigste recht te doen, zich „ schikkende naar de wetten, en bevelen, gelyk het zelve tot nu „ toe gedaan heeft: zullende altoos de geheiligde Rechten van zyn

1731. February „ Majesteits Kroon, en de Grondwetten van het Ryk handhaven, „ ter beveiliging van de Rust der Kerke, en van den Staat: dat het „ zelve geene gelegenheit zal verzuimen, om dezelve blyken hun- „ ner yver, onderwerping, en getrouwheit te geeven: dat het ver- „ bod van zyn Majesteit waar door zy op de smertelykste wyze ge- „ troffen wierden, alleen bekwaam was, om hen te doen zwygen, „ over zaaken daar het welzyn van zynen staat, en dienst van af hing, „ het geen, zy het geluk zouden hebben, zyn Majesteit te vertoo- „ nen, wanneer hy door deszelfs goedheit zyn Parlement zoude ge- „ lieven te hooren.

Men bleef aan het Fransche Hof noch in dezelfde onzekerheit wegens de zaaken van den Vrede of den Oorlog. Tot het laatste hadt men de maatregelen beraamd, en dezelve aan de Geallieerden van het Tractaat van *Sevilië* medegedeeld, doch het Hof heeft tyding uit *Engeland* en *Holland* dat men aldaar het ontwerp om den Keizer te beoorlogen niet wilde aanneemen. De Spaansche Ambassadeur de Marquis van *Castellar* hadt verklaard dat zyn Meester niet langer aan zyne verbintenissen ten opzigte van het Tractaat van *Sevilië* wilde gehouden zyn; doch zyne verklaaring van weinig vrucht ziende, heeft hy dezelve sedert genoegzaam herroepen. Men verwachtte ondertusschen met verlangen den uitslag van de onderhandelingen welke de Engelschen met het Keizerlyke Hof te *Weenen* hadden aangevangen.

ITALIË. TE *Rome* wierdt met allen yver in de Proceduren en het scherpe onderzoek tegen de Kardinalen *Coscia* en *Fini* voortgevaaren. Wanneer de eerstgemelde, voor zyne afstand van het Aardsbisdom van *Benevento*, den Kardinaal *Cienfuegos* verzocht, zyne goede Officien by zyn H. te willen aanwenden, ten einde hy de schande van de gemelde Afstand mogt ontgaan, of ten minste noch eenig Voordeel daar by behouden, zegt men dat die Eminentie hem geantwoord hadt: *Figliolo, non posso per hora ajutarti. Renuncia al tuo Arciviscovato, che la tua ostinatione m'ha affatto legate le mani*; dat is: *Myn Zoon, Ik kan U nu niet helpen; sta van uw Aartsbisdom af, want uwe hardnekkigheit heeft my absoluit de handen gebonden.* Toen de Demissie of Afstand van *Coscia* aan den Paus door den Kardinaal *Cienfuegos* wierdt aangeboden, zeide zyn H.: *Zie daar de Vruchten van eene volmaakte* On-

Ongehoorzaamheit. De Paus heeft hem ook de Abdye van *St. Sophia* omtrent *Benevento* gelegen, en die Jaarlyks 8000 Scudi opbrengt, afgenomen, benevens het Pensioen dat hy hadt op het Bisdom van *Melfy*, en andere Kerkelyke Beneficien. De Congregatie van de Apostolische Kamer heeft hem doen sommeeren, om vóór den 19 January op haare Eischen te antwoorden. 1731. February

Zo haast als het Volk te *Benevento* de tyding van deze afstand kreeg, liep het als uitgelaten naar de Aartsbisschoppelyke Kerk, alwaar het eerst de Dood- en vervolgens de Feestklok luidde, en overal naar zyne wapens zocht, en twee in een hoek van de Sacristie gevonden hebbende, bondt het dezelve aan touwen van de Klokken, en sleepte ze langs de straaten, gelyk het ook geleefd hadt met 12 anderen, die het van boven de deuren van zyne Aanhangers weghaalde: Eindelyk hieldt het drie solemnele Processien, als éénе van den Adel, de tweede van de Burgery, en de derde van 't gemeene Volk, met ten toonstelling van 't Venerabile, tot dankzegging, dat men eenen Herder, die als een Wolf zyne kudde bestierde, hadt weggenomen.

Den 15. January zondt de Paus een ordre aan den Kardinaal *Fini*, waar by hy van een active en passive stem en van alle zitting in de Congregatien van de Inquisitie en der Immuniteiten beroofd wordt; Zyn H. liet ook aan den Kardinaal *Coscia* verbieden, de gemelde Congregatien, zelfs die van *Avignon*, meêr by te woonen: welke zich zonder tegenspreeken onderwierp, en verzocht naar een Klooster in *Assisi* te mogen wyken, om aldaar vryheit en rust te genieten, maar zyn H. heeft hem die gunst geweigerd. De Heer *Bondelmonte* hadt te *Benevento* alle de effecten van dien Kardinaal, die op meêr dan 150000 Scudi geschat worden, laaten arresteren: De Cameraale Congregatien worden zeer dikwils gehouden, om de Pachters van de voorige Regeering te noodzaken, de groote Remissien die zy tegen recht en reden verkregen hebben, aan de Kamer te voldoen.

Den 23 January kreeg men te *Rome* het onverwachte nieuws van de dood van den Hertog van *Parma*; waar op de Paus veele Kardinaalen en Prelaaten by zich ontboodt, en na eene langdurige conferentie met dezelve, aan den Kardinaal *Ruffo* last zondt, om zich terstond van *Ferrara* naar *Parma* te begeeven, en bezit van dien Staat te neemen, als een Leen van den H. Stoel, niettegenstaande men

1731. February weet, dat de overlede Hertog by Testament den Spaanschen Infant Don *Carlos*, by gebrek van een mannelyken erfgenaam, tot Successeur van die Landen verklaard heeft. De Spaansche Minister de Kardinaal *Bentivoglio*, zondt dien dag hier over een courier naar zyn Hof.

Het was den 13. January wanneer de Hertog van *Parma* aangetast wierdt van een dubbelde derdendaagsche koorts, waar voor men hem den volgenden dag ader liet. Den 15den bleef de koorts, die met tusschenpoozing kwam, hem geduurig by, en wierdt kwaadaardig, waar op de Hertogin een voornaam Medicyn van *Modena* ontboodt: dog de geneesmiddelen welke hy ordonneerde, deeden geene werking, zo dat de Hertog den 20sten 's morgens stierf, tot groote droefheit van zyne onderdanen. Dien zelven dag wierden couriers naar verscheiden Hoven afgevaardigd, om van dit overlyden kennis te geeven. Daags voor het Overlyden van den Hertog, kwam de Hertoginne met de Ministers by het bedde, en bewogen hem tot het maaken van zyn Testament. Na dat het Lyk 24 uuren in de Parochiekerk van *St. Paulus* ten toon hadt gestaan, wierdt het zelve in een Koets met zes Paarden bespannen, onder 't geleide van een detachement te paard, en van 10 Lakeien met brandende toortsen in de hand, naar de Kapucyner Kerk gebragt, en aldaar in de Hertoglyke Grafkelder bygezet, kort daar na wierdt het Testament publyk gemaakt; behelzende ten voornaamsten:

„ *Dat hy wil, dat de schulden van wylen den Hertog zyn Broeder* „ *spoedig betaald, en ten dien einde de meubelen tot de kostelykste toe,* „ *verkocht worden: Dat dewyl de Hertogin zyne gemalinne drie Maanden zwanger is, hy de Geallieerde Mogendheeden van Europa bidt,* „ *medelyden met zyn volk te hebben, en de uitvoering van haare besluiten uit te stellen, tot dat zy in de kraam zal zyn gekomen. Dat, ingeval haare vrucht niet ter waereld komen, of sterven mogt, in zyne* „ *Staten en allodiale goederen succedeeren zal de Infant Don* Carlos *van* „ Spanje, *en by overlyden van den zelven, de jonger Prins zyn Broeder, uit hoofde van 't recht, 't welke de Koninginne hunne Moeder tot* „ *de Successie heeft: Dat hy vyf Regenten aanstelt, namelyk den Bisschop* Marazzani, *den Graaf* del Verme *Opperhofmeester, den Graaf* „ Avidi *eerste Secretaris, en de Graven* Artaser Baiardi *en* Sanvitali: „ *En dat hy legateert aan yder van zyne dienstdoende Edelluiden 200*

„ *oncen*

„ *oncen zilvers, aan die van zyne kamer* 100 *oncen, aan de Secretaris-* 1731. Februar
„ *sen* 50 *oncen, aan alle zyne livrei-bedienden* 4000 *Philippusen, aan de*
„ *bedienden van zyne kleerkamer al het geen daar in gevonden zal wor-*
„ *den, tot het doen van zielmissen* 30000 *florynen; aan de Hertoginne zy-*
„ *ne Gemalinne, alle zyne Juweelen en Edele Gesteentens, welke op*
„ 156000 *Pistoletten geschat worden, aan de Koninginne van* Spanje
„ 6 *Schilderyen uit de groote Galerye ter harer keure, aan de Hertogin-*
„ *ne Douariere zyne Schoonzuster* 4 *Schilderyen, uit de zelve Gallerye.*
Niettegenstaande de bovengemelde dispositie kwamen den 25sten, 2000 Keizerlyke Voetknechten en 500 Ruiters in *Parma*, dewelke terstond de Poorten, het Kasteel, en alle andere Posten, bezetten, nadat de Generaal *Stampa*, die alvorens aldaar gearriveerd was, verklaard en beloofd hadt, dat zy alles zouden betaalen; dat zy zich met het Civile of Polityke niet zouden bemoejen, en dat zy de Administratie zouden laaten aan de Regenten in het Testament van den overleden Hertog benoemd. Ondertusschen word de zwangerheit van de Hertoginne Weduwe voor zeker gehouden; en dien dag heeft de gemeente reeds den gewoonlyken eed gedaan ten behoeve van de vrucht, welke zy ter waereld brengen zal. Men verwacht noch meer Keizerlyke Troupen; en de geene die 'er reeds zyn, hebben den 26sten 's morgens op de markt afgekondigd; " Dat zy bezit van de-
„ ze Staaten neemen voor den Infant Don *Carlos*; en dat die Prins,
„ ingeval de Hertoginne Weduwe geen mannelyken erfgenaam ter
„ waereld brengt, de Investiture van den Keizer kan neemen als hy
„ wil, en als hy ongewapend komt; luidende de woorden van de
„ gemelde Proclamatie aldus: *Sub auspiciis nostris, nomine Principis Caroli heredis, dummodo non armatus sed pacificus veniat, salvo jure ventris prægnantis, si sit masculus*, 1500 Keizerlyke Voetknechten zyn op dezelfde wys binnen *Plaisance* getrokken. De overlede Hertog was genaamd *Antonio Farneze*, gebooren den 29. November 1679. tot de Regeeringe gekomen in den Jaare 1627, en overleden in den Ouderdom van 51 Jaaren, een Maand, en 22 Dagen.

MEN heeft tyding van *Constantinopel* dat de Weêrspannelingen aldaar zich gewapend houdende, de nieuwe *Sultan* eindelyk hadt moeten besluiten door het ombrengen van de Hoofden derzelve den Opstand te stillen. Men ziet dieswegens het volgende Verhaal. DUITSLAND.

1731. February

Na de groote Staatsverandering hebben *Halleël Patrona* en de andere Hoofden der Misnoegden zich verscheiden malen naar het *Serrail* begeeven, om van den Grooten Heer de belooning te vorderen voor den grooten dienst die zy hem gedaan hadden, met hem op den Throon te stellen. De Grooten Heer verhief hier op hen alle tot aanzienlyke Ampten, doch hier mede niet te vreeden, kwamen zy echter telkens weder, en hielden hunne Aanhangers in de Wapenen, met oogmerk om den Grooten Heer tot verscheiden veranderingen in de Regeering te dwingen; maar deze, vermoeid door hunne stoute trotsheit, nam eindelyk een kloekmoedig besluit om zich van hen te ontslaan, het welke hy aldus volvoerde. Hy ontboode *Halleël Patrona*, die zich met eenigen van de zynen ter Audientie begaf. De Grooten Heer vroeg hem of hy te vreeden was, en of zyne Vrienden eindelyk ontwapend waren. Deze gewaande Propheet antwoordde stoutelyk dat de *Alcoran* geboodt gedane diensten te erkennen, en dat men geen gewigtiger konde doen, dan die welke zyn Hoogheit van hem en van zyne Vrienden ontfangen hadt; het is waar, zeide de Grooten Heer, maar de *Alcoran* gebiedt ook de weerspannigheit te straffen, en hy trok daarop den Sabel, en hieuw *Halleël Patrona* daar mede op den kop, dat hy dood ter Aarde stortte; de Hovelingen die by zyn Hoogheit waren, volgden zyn Voorbeeld, en sabelden van gelyken de geenen die by *Patrona* waren ter neder.

De overige Hoofden der Muitelingen wierden hier door bevreesd, en de hoop hieldt zich eenige dagen stil; maar een zekere *Aly Bacha*, een stout Man en Aga der Janitsaren, de plaats van *Patrona* ingenomen hebbende, hervatteden de Misnoegden hunne klagten en bedreigingen, en men scheen den Grooten Heer met een nieuwen Opstand te willen benaauwen.

Na dat de nieuwe Groote Heer aldus te vergeefs getracht hadt, zich door 't bevorderen der voornaamste Hoofden van de Muitelingen, en vervolgens door hun dood, op den Throon te vestigen, sprak hy daar over met den nieuwen Tartarischen Cham, die zich te *Constantinopel* bevindt: Deze riedt hem, dat hy den *Effendi Tachman* (een Man van veel bekwaamheit, maar van weinig aanzien) by hem zoude laaten komen om een goed middel te bedenken. Dit geschied zynde, sloeg *Tachman* aan hem voor, dat hy eenige verzierde kwaade tydingen uit *Babylonië* zoude doen verspreiden, en vervolgens den Grooten Divan zamen

roepen;

roepen; dat hy de Hoofden en Officieren der Oproerigen daar by moest verzoeken, en dezelve eerst in 't *Serrail*, en hunne Aanhangers daarna in de Stad doen dooden; en dat hy ten dien einde een goed getal Vrywilligen met *Gianun Cogia*, van *Scutari* moest ontbieden, en denzelven tot Kapitein-Bassa aanstellen; mitsgaders den Bassa *Abdala Kiuperli*, die een stout Generaal is, van *Nizza* doen komen. Deze Lieden gearriveerd zynde, wierdt de Divan tegens Saturdag den 25 November belegd. 's Avonds te vooren openbaarde de *Sultan* het geheim aan den Opper-Vizir, en beval hem, de Janitsaren tegens den volgenden morgen, wel gewapend, gereed te doen staan: En dien nacht deedt de Kapitein-Bassa 300 van zyne Vrywilligen, met alderlei Geweêr voorzien, bedektelyk in het *Serrail* komen, en verdeeldeze in de benodenste Vertrekken, en achter de Zaal waarin de Ambassadeurs ontfangen worden, met ordre om op het eerste sein aan te vallen. De Ministers van de Regeering en de Hoofden en Officieren der Muitelingen Saturdag 's morgens daarop binnen gekomen zynde, liet men 29 van dezelve de trap afklimmen, terwyl de anderen op de drie Voorhoven bleeven, waar van men de drie poorten sloot, en de brug ophaalde, onder voorgeeven dat zulks geschiedde om meêr stilte in den grooten Raad te hebben. De *Sultan* klom toen op zynen Throon, en na dat hy nedergezeten was, stont hy wederom op, en trok den Sabel uit de scheede, waarop *Gianun Cogia* terstond een steek gaf aan den by hem staanden Aga der Janitsaren, en de Opper-Vizir aan den *Chiaja*; vervolgens kwamen de Vrywilligen voor den dag, en dooden de 29 Hoofden in de Zaal. Toen begaf zich *Cianun Cogia* naar een balcon, en deedt het beraamde sein, waarop de Vrywilligen naar buiten sprongen, en alle de andere Officieren die in de drie Voorhoven waren, onder de voet staken. De Opper-Vizir, de Kapitein-Bassa, en *Abdala Kiuperli*, welke laatste alvoorens tot Aga der Janitsaren benoemd was, rukten met dezelve en met alle de Vrywilligen in drie verdeelingen uit 't *Serrail*, en vielen plotselyk op alle Muitelingen, waar onder zy drie dagen lang eene afgryzelyke slachting maakten? zo dat het *Serrail* en de straaten van de Stad vol lyken lagen. Hier door raakte alles in rust, de Winkels wierden wederom geopend, en de Gemeente toonde zich zeer verheugd over de Justitie van den Grooten Heer.

De Bacha *Rustech* is door de Porte naar *Persië* gezonden, om een Ver-

1731. February Verdrag met den Sophi *Thamas* te sluiten, en hy is belast met kostelyke Geschenken voor de Ministers; die Bacha heeft last zyne reis ten spoedigsten voort te zetten, om zo 't mogelyk is een tweede Actie voor *Bagdad* te beletten. De Grooten Heer, die men gemeend hadt de afzetting van wylen den Sultan *Mustapha II.* zynen Vader, en de geweldenaryen tegen hem bedreven, op den laatst afgezetten Sultan *Achmet III.* en zyne Creatuuren te zullen wreeken, pardonneert niet alleenlyk deze laatstgenoemden, als zy schuld bekennen, maar gebruikt hen zelfs in zynen dienst, of laat hen de Bedieningen behouden, die zy te vooren gehad hebben, waar door hy de genegenheit van zyne Onderdaanen wint. Deze veranderingen worden meest toegeschreven aan de wyze maatregelen van den nieuwen *Mufti*, die men zegt een wys en zachtmoedig Man te zyn. Men verzekert dat de afgezette Sultan *Achmet* naar het oude *Serrail* gebragt is; dat de regeerende Sultan hem daar dikwils gaat bezoeken, en zich wegens de zaaken van Regeering van zynen raad bedient, alzo de gewezen Groot-Vizir en de andere Ministers de meeste Archiven verborgen, verduisterd of verbrand hebben, zo dat het nieuwe Gouvernement geen genoegzame kennis van zaaken hebben kan. Onlangs wierdt een gemeen Man, die arm is, maar veel verstand en verlichting bezit, en teffens veel ondervinding in de zaaken van Oorlog heeft, tot Luitenant van den Janitsar-Aga benoemd; en vermits hy zyne verheffing met de omstandigheden van zynen Staat aan de uitheemsche Ministers heeft doen bekend maaken; hebben eenigen van hen groote Geschenken aan hem gezonden, en de Sultaninne Moeder, heeft hem drie ryke Tulbanden, verscheiden Casla's, en twee beurzen met Goud present gedaan, om zich naar eisch in staat te houden.

Men hadt ook tyding van eene Opschudding welke te *Aleppo* was geweest, en waarvan men het volgende Verhaal ziet.

„ De Hollandsche Consul te *Aleppo*, op den 21 October laatst-
„ leden, met vier Engelsche Heeren, en een zyner Dragomans of
„ Tolken, naar buiten gegaan zynde, alwaar zy omtrent een uur buiten
„ de Stad, by eene Rivier zich onder een tent neêrgeslagen hadden,
„ om wat lucht te scheppen; wierdt dit Gezelschap schielyk over-
„ vallen door een zwaar Onweêr van regen, en afgryzelyke donder,
„ 't welk in de namiddag bedaard zynde, maakten zy zich gereed,
„ om weder naar huis te keeren; doch zo als zy te paard wilden sty-
„ gen,

1731. Februay

„ gen, kwam een Persoon te paard op hen afryden, gevolgd door
„ drie of vier anderen te voet, waarvan de eerstgenoemde by hen
„ gekomen zynde, zeide *dat daaromtrent een dood Mensch moest zyn*,
„ waar over het gansche Gezelschap: (als geen de minste kennisse daar
„ van hebbende,) zeer verwonderd was, de bovengemelde Persoon on-
„ derwyle wat verder opgereeden zynde, riep het Gezelschap toe dat
„ het doode Lichaam aldaar lag, gelyk men dan ook vondt het Lyk
„ van een Jongen van 16 of 17 Jaaren, *hebbende het hair eenigzins ge-*
„ *zengd, en een blaauwe streep langs de Nek en Schouder*; klaare bewyzen
„ dat hy door de donder was doodgeslagen; den volgenden dag wierdt
„ te *Aleppo* uitgestrooid dat een *Frank* hem zoude hebben geschoten,
„ welk uitstrooisel van dat gevolg was, dat de Eigenaars van twee
„ naast bygelegen Dorpen, (om de kwaade gevolgen welke uit deze
„ zaak zouden kunnen voortkomen, van hunne Dorpen af te weeren)
„ eenige Boeren in het Tribunaal van *Aleppo* deeden komen, om te
„ verklaaren dat de bovengemelde Jongen, door een *Frank* was dood
„ geschoten, doch niet weetende op wat *Frank* de schuld te zullen
„ leggen, wierden beide de Tolken van den Hollandschen Consul in
„ het Tribunaal ontboden, welke op alle de vraagen die hen voor-
„ gelegd wierden, zo wel antwoordden, dat de Aanklaagers ziende
„ dat zy gevaar liepen van afgewezen te worden, eindelyk twee der
„ voornoemde Boeren zeiden, *dat de eerste Dragoman, na dat de* Frank
„ *geschoten hadt, het Lichaam in 't water hadt geworpen*, de valsheit
„ van welk getuigenis terstond aangetoond wierdt, wyl het dien
„ Tolk (een Jood zynde) niet geoorloofd was op dien dag, zynde
„ Zaturdag, uit te ryden, daarop liet de *Cadi* de tweede Tolk, zyn-
„ de een Christen van het Land, voorkomen, en vroeg den omge-
„ kochten Getuigen, of dit de Persoon niet was, die hy meende,
„ welke daarop ja antwoordde, waarop de *Cadi* hem oordeelde dood
„ schuldig te zyn, om dat hy een * *Groenhoofd* gedood hadt, zen-
„ dende hem naar den *Pascia* om geëxecuteerd te worden, welke,
„ overtuigd van de onschuld zo wel van den aangeklaagden, als van
„ de ondeugendheit der *Cadi* en getuigen, hem aan den Consul terug

M „ zondt;

* Groenhoofden *zyn Turken, die zich van hunnen Propheet* Maho-
met *afkomstig rekenen, en welke het alleen geoorloofd is, groene Tulbanden*
te draagen.

1732, February

„ zondt; waarop de *Cadi*, benevens de bovengemelde Eigenaars der
„ Dorpen, eenige *Groenhoofden* te zamen rokkenden, voor het Paleis
„ van den *Pascia*, welke onder zwaare bedreigingen begeerden dat
„ den Tolk zoude gestraft worden, deze dreigementen wierden ge-
„ volgd van een hagelbui van steenen, welke door den *Pascia* met
„ kruit en loot wierden beantwoord, waar door zeven of acht der
„ Oproerigen gedood wierden, het welke de overige zodanig ver-
„ bitterde, dat zy zwoeren, indien den Tolk niet aan hen wierdt
„ overgeleverd, de Stad in brand te zullen steeken, en alle vreemde
„ Natien om hals te brengen; hierop liet den *Pascia* den Holland-
„ schen Consul verzoeken den Tolk weder aan hem over te leveren,
„ onder plechtige beloften *dat hem niets kwaads zoude overkomen, maar*
„ *dat hy hem eenige dagen in zyn Kasteel zoude bewaaren, om hem voor*
„ *de woede des Volks te beveiligen*, op deze verzekering, en op de aan-
„ rading der Consuls van *Vrankryk* en *Engeland*, wierdt de Tolk aan
„ den *Pascia* overgeleverd, verzeld door de Tolken der Fransche en
„ Engelsche Consuls, welke den *Pascia* zyne beloften deeden ver-
„ nieuwen; doch die hy (zyn's ondanks) niet konde volbrengen;
„ want de volgende nacht wierdt hy zeer sterk geperst tot de over-
„ levering des Tolks, door den *Cadi*, *Omar Effendi*, genaamd,
„ welke de Opperste der *Groenhoofden*, en daarby Eigenaar van een
„ der voorgemelde Dorpen was, onder verzekering dat het Volk
„ anders 's anderen daags zyne dreigementen zoude uitvoeren, de
„ *Pascia* dit overwegende, en daarby dat hy de bescherming van den
„ laatst afgezetten Sultan, welke zyn Schoonvader was, en den Pri-
„ mo-Vizir zyn Oom, verloren hadt, en derhalven geene gunst aan
„ de Porte meêr hadt te hoopen, liet zich eindelyk overreeden, den
„ Tolk te doen sterven, alleenlyk om verdere Oproer voor te komen,
„ hebbende hy aan den Hollandschen Consul doen weeten dat hy wel
„ overtuigd was, dat zyn Tolk onschuldig was, aan het geene men
„ hem te laste leide, welke ondertusschen aan de woede van het Volk
„ wierdt opgeofferd, en noch dien zelfden nacht gewurgd, waar
„ door alles weder in rust geraakte; alle de vreemde Natien hebben
„ over dit voorval naar *Constantinopel* geschreven, en voldoening des-
„ wegen geëischt: ondertusschen is de *Cadi* den volgenden nacht
„ onder een geleide van Soldaaten gevlucht, zo men meent naar
„ *Constantinopel*, daar men hoopt dat hy rechtvaardigen loon voor

„ zyne

" zyne menigvuldige gepleegde *Vexatien* ontfangen zal.

Te *Weenen* was de Engelsche Minister sedert eenigen tyd in zeer ernstige Onderhandeling met de Keizerlyke Staats-Bedienaars, niet zonder hoop van een goeden uitslag, wordende dagelyks Expressen door denzelven afgevaardigd.

Men kreeg ondertusschen den 25 January tyding aan het Keizerlyke Hof, door een Expressen van den Graaf van *Borromeo*, Keizerlyke Principale Commissaris in *Italië*, dat de Hertog van *Parma* en *Plaisance* den 21 van die Maand aan een pleuris, in den ouderdom van 21 Jaaren en omtrent twee Maanden overleden was; De Hertog van *Liria*, geweeze Ambassadeur des Konings van *Spanje*, aan 't Russische Hof, is over *Warschau* te *Weenen* gearriveerd, en heeft reets particulier gehoor by den Keizer gehad: Men meent dat deze Hertog het Karacter van Ambassadeur by den Keizer zal aanneemen. Hy heeft reets met de Keizerlyke Ministers in conferentie geweest, aan welke hy eenige Vertoogen wegens de opengevallen Hertogdommen van *Parma* en *Plaisance* gedaan, en vervolgens een Expressen naar zyn Hof gezonden heeft.

Het bevel over de Troupen welke in die Staten gerukt zyn, is aan den Luitenant-Generaal-Veldmaarschalk den Prins *Louis van Wurtemberg* opgedraagen. De successie der beide Hertogdommen zal tot het in de kraam komen van de Hertoginne Weduwe, verschoven worden; en indien zy eene Prinses ter waereld brengt, moet de Spaansche Infant Don *Carlos*, volgens het Testament van den overleden Hertog Opvolger worden.

De Gezanten der Protestantsche Rykvorsten te *Regensburg* bericht bekomen hebbende, dat hun Brief van den 30 December aan den Keizer was overgeleverd, wegens veele oude en nieuwe Religie-bezwaarnissen in het Ryk; zo is die Brief ook vervolgens den 20 January ter opentlyke Dictature gebragt, wordende daarin voornamelyk het volgende gezegd.

" Dat, zelfs tot groot nadeel en kleinachting van zyne Keizer-
" lyke Majesteits allergenadigste bevelen, welke hy als Opperrech-
" ter reets zes, acht, tien en meer Jaaren geleden, gegeeven heeft, niet
" alleenlyk byna ontelbare oude en nieuwe Religie-bezwaarnissen in
" zeer veele Oorden en Plaatsen in *Duitschland*, noch onafgedaan blyven,
" maar dat ook gestadig van Jaar tot Jaar, ja byna van Maand tot Maand

1731. February

„ nieuwe daarby komen: Dat dit eene zo openbare en Ryks-bekende „ zaak is, dat hunne respective Heeren Principalen en Committenten „ 't onnodig achten hunne voorige Vertoogen nochmaals te herhaa-„ len; maar dat zy niettemin op dezelve, en byzonderlyk op hunne „ alderonderdanigste Brieven van den 9 July 1726, en den 23 Maart „ 1728, eindelyk de aldergerechtigste hulp, en voornamelyk in die „ Oorden en Plaatsen, alwaar tot nu toe niets of weinig geredres-„ seerd is, de Locale Commissien, dewelke zo noodzakelyk en met „ de Ryks-Constitutien overéénkomende zyn, dagelyks te gemoet „ zien. Doch dat daarenboven zomtyds zulke onordentelyke en won-„ derlyke gevallen gebeuren, dewelke eene byzondere oplettendheit „ verdienen en eischen; en dat zy zich derhalven nochmaals genood-„ zaakt vinden, verscheiden van dezelve in diepe onderdanigheit, tot „ zyne Keizerlyke allerhoogste kennis en allerverlichtste Ryksvader-„ lyke overweeging te brengen.

„ Dat de Hoogvorstelyke Baden-Badensche Regeering, die hunne „ gezamentlyke Protestantsche Onderdaanen, en hunne Kerken en „ Schoolen reets een geruimen tyd ongemeen hard drukt, op nieuw „ boven andere, in zeldzame bezwaaringen uitmunt: Dat zy geen „ eenige bezwaarnis wegneemt, maar in tegendeel daarop uit is, om „ alles, niettegenstaande de stoorende feitelykheden van zelf duidelyk „ spreeken, door verdraaijingen van 't Munstersche Vredens-Trac-„ taat, of door andere valsche en ongegronde stellingen te verdeedi-„ gen; zo als dat genoegzaam blykt uit een wydlopig gedrukt Ge-„ schrift, genaamd *Verder alderonderdanigste Deductie en Voorstelling* „ *aan zyn Keizerlyke Majesteit*, enz. 't welk in 't begin van het Jaar „ 1730 tegen *Birkenfeld* te voorschyn gekomen is; zynde de arme „ Gemeente te *Martinstein*, voornamelyk een zeer merkwaardig en „ droevig versch voorbeeld, hoe verre men thans de zaaken zoekt te „ brengen: Dat die Gemeente reets in 't Jaar 1698, onder de voo-„ rige Regeering van den Graaf van *Schönborn*, veelderlei verdruk-„ kingen hadde geleden, wanneer men (noch geen genoegen nee-„ mende met de goedwillige gedoogzaamheit der Protestantsche Ge-„ meente, dat de Roomsche Godsdienst tegen den Munsterschen Vrede, „ in eene vaste Kapel, aan den voet van den berg leggende, ver-„ richt wierdt;) ook haare Parochie-Kerk, boven op den berg staan-„ de, aangetast, en daarin eerst gezamentlyk met de Luterschen, „ den

„ den dienst gedaan, en hen naderhand van 't Altaar en van 't Choor 1731. February
„ door het tusschenzetten van een yzer Hek, geheel beroofd, en
„ vervolgens het Parochie-huis der Luterschen na zich genomen, en
„ en aan den Roomschen Schoolmeester gegeeven heeft; en men
„ daarenboven den Lutherschen Pastoor heeft beroofd, van 't overi-
„ ge genot der zogenaamde Vruchten van *Sion*, tot op zes kleine zak-
„ ken Rogge toe: Dat de gemelde Heerlykheit middelerwyl door
„ de Graven van *Schönborn* aan de Markgraaf van *Baden-Baden* ver-
„ kocht zynde, de Gemeente terstond behoorlyk en billyk redres
„ van haare Religie-bezwaarnissen, van dien Prins hadde verzocht,
„ en dat het zelve by zyne huldiging, aan haar ook was beloofd,
„ doch zonder eenig ander gevolg, dan dat men alleenlyk haare dik-
„ wils herhaalde ootmoedige beeden, smeekschriften en vertoogen,
„ gestadig van de Regeering van *Rastad* aan het Opperampt *Kirch-
„ berg*, en van het Opperampt *Kirchberg* aan de Regeering van *Ra-
„ stad*, (om haar op die wys wegens de ver afgelegenheit van die
„ beide plaatsen, zo het schynt af te matten,) gezonden en te rug
„ gezonden heeft; tot dat eindelyk sedert 't Jaar 1728 de inkomsten
„ van de Protestantsche Kerk, dewelke aan de Katholyke gegeeven
„ waren, van de Onderdaanen geëischt en door scherpe executie in-
„ gevorderd wierden; en tot dat de Katholyken goedvonden, de
„ voorschreve Kerk op den berg, die aan de Lutherschen alleen toe-
„ behoort, even als of ze het toekwam, geheel af te breeken, en
„ eene nieuwe te bouwen, terwyl zy de Lutherschen alleenlyk met
„ bloote beloften vertroosteden, dat zy onder zekere voorwaarden,
„ hunnen Godsdienst in die nieuwe Kerk zouden mogen pleegen.

„ Dat deze Luiden tegen die onderneemingen veele kostbare en
„ moeijelyke vertoogen en smeekingen gedaan, en door de voor-
„ spraak van het Protestantsche Corps, den 23 Maart 1729 een Vor-
„ stelyk bevel aan 't Ampt *Naumburg* verkregen hadden, behelzende:
„ *Dat de verdere feitelykheden tegen de Lutherschen gestaakt, en hen geen
„ oirzaak tot nieuwe klagten gegeeven, en de zaaken in den vorigen
„ staat gelaaten zouden worden, tot dat alles onderzocht en beslist zoude zyn.*
„ Maar dat van dit onderzoek en van deze beslissing niet anders ge-
„ worden was, dan dat de Katholyken den 5 April daar aan volgen-
„ de, reets (onder voorgeeven van een nader bevel, 't welk echter
„ nooit te voorschyn gebragt is) begonden te graaven, om het fonda-

1731. February „ ment van de nieuwe Kerk te leggen; en de Amptman van *Naumburg* den 2 May van dat Jaar tot *Martinstein* gekomen zynde, de oude Luthersche Kerk die noch redelyk sterk was, voor de oogen van die Gemeente, door de Katholyke Inwooners en veele andere Luiden uit de Nabuurschap, geheel en al hadde doen afbreeken: Dat de Lutherschen, op het eerste bevel van den 23 Maart 1729 steunende, het gereedschap van de Metzelaars die aan het fondament arbeidden, gearresteerd, en tot bewaaring van hun recht en eigendom, een klein gedeelte van den opgegraven grond, wederom met aarde gevuld hebbende, zo veele kosten en geldboeten deswegens hadden moeten betaalen, als maar eenigzins van hunne armoede geperst konde worden Dat de Katholyken zich met de Kapel aan den voet van den berg gemakkelyk kunnende behelpen, met het bouwen van de Kerk langzaam voortgingen, en, na dat ze eindelyk onder het dak gebragt was, aan de Lutherschen wel niet geheel hadden durven weigeren hunnen Godsdienst wederom daarin te pleegen, maar hen daarin zodanig bepaald en belemmerd, als of de Katholyken alleen eigenaars daar van waren, en de Lutherschen als Vreemdelingen by vergunning toegelaten wierden.

„ Dat de Kerk voor de Lutherschen van weinig nut is, zo lang als de middelen tot onderhoud van een Predikant en Schoolmeester, hen ontnomen blyven: Dat de restitutie daar van, op de Voorspraak van het Protestantsche Corps by den Markgraaf, wel was verzocht, en door denzelven geordonneerd, de zaak spoedig en onpartydig af te doen; maar dat men met verbaasdheit de uitspraak van het Opperampt *Kirchberg* hadt gezien, behelzende uitdrukkelyk, *dat de voorschreven renten en inkomsten, noch aan de Luthersche, noch aan de Katholyke Onderdaanen toebehooren, maar dat yder Landheer, uit hoofde van zyn Territorial-recht, altyd daar over naar eige goeddunken disponeeren kan*, enz. En dat de bedroefde Luthersche Gemeente over dat ondraagelyk vonnis wel bitterlyk te *Rastad* hadden geklaagd, maar dat het door die Regeering den 3 Augustus laatstleden in alle deelen geconfirmeerd was.

De verdere bezwaarnissen zyn al te wydloopig om hier plaats te vinden.

1731. February

ZWEEDEN.

OP den 27 January wierdt in *Zweeden* door de Stad *Stokholm* de Rykdag op de *Malmen* en in de Voorsteden door den Secretaris *Engelshen* als Heraut publyk afgeleezen, en onder Trompetten en Paukengeschal gepublieceerd. Den 30 was de Ridderschap en Adel op 't Ridder-huis vergaderd, om een Land- en Ryksdags-Maarschalk te verkiezen, waar toe de Ryksraad Graaf *Arvid van Horn* weêr verkoren, en de Maarschalks Staf hem overgegeeven wierdt. Van de 606 Gedeputeerden die vergaderd waren, hadt die Graaf 517 stemmen, den 31 zyn de gezamentlyke Gedeputeerden in Processie naar het Koninklyk Slot gegaan, om aan den Koning en de Koninginne hunne aankomst te notificeren, en hunne reverentie aan hunne Majesteiten te maaken. Den 1 February wierdt wederom door den Heraut, onder Trompetten- en Pauken-geschal, afgekondigd; dat de gezamentlyke Standen zich den volgenden dag, in de St. *Nicolaas* Kerk by de Ryksdags Predikatie zouden laaten vinden; 't welk ook in Processie geschiedde: Na het eindigen van den Godsdienst begaven zich de gezamentlyke Ryksstanden naar hunnen rang naar 't Slot, om hunne Majesteiten, naar gewoonte nochmaals te complimenteeren; waarop de Ryksdag zyn begin nam, die sedert in goede rust voortgezet is.

De Gedeputeerden van *Finland*, zyn onder anderen gelast, den Koning te bedanken voor de goedheit welke hy gehad heeft, om Koorn-Magazynen in verscheiden plaatsen van die Provintie op te rechten; waar door niet alleenlyk de duurte verhinderd, maar ook tegen een kwaad gewas in het toekomende gezorgd wordt, dewyl die Magazynen met voorraad voor twee Jaaren opgevuld zyn, en yder Jaar wederom daarin zo veel gebragt moet worden, als 'er geconsumeerd is.

RUSLAND.

MEN heeft van *Moscou* dat de Veldmaarschalk Vorst *Michiel Michalowitz* van *Gallitzin*, die den 21 December overleden was, den 27 met groote plechtigheit aldaar begraven is. Die Prins, was Ridder van de Ordres van St. *Andreas* en St. *Alexander*, eerste Veldmaarschalk-Generaal der Legers van haar Keizerlyke Majesteit, Kolonel van het tweede Regiment Guardes van *Semenofski*, Senator en President van 't Collegie van Oorlog: Hy was oud 56 Jaaren, een maand

1731. February maand en tien dagen, zynde den 11 November 1764 geboren. Zyne zeldzame verdiensten en gewigtige diensten, die hy aan 't Keizerryk geduurende meêr dan 40 Jaaren heeft gedaan, inzonderheit in den laatsten Oorlog tegen de Turken, waarin hy uitmuntende blyken van zyn dapperheit en beleid gegeeven heeft, doen in 't algemeen zyn dood beklaagen. In 't Jaar 1686 nam hy omtrent 12 Jaaren oud zynde, dienst onder de Krygsbenden, en begon in 't Regiment van *Semenofski* te dienen: Hy woonde vervolgens alle de Veldtogten tegen de Turken te *Azoff* by, alwaar hy met een pyl in zyn been geschoten wierdt. De Oorlog tegen *Zweden* in 't Jaar 1700 begonnen zynde, deedt hy in dat Jaar zyn eerste Veldtocht als Kapitein van de Guarde, en kreeg twee schoten, de eene in den arm en de andere aan het been, geduurende dien Oorlog heeft hy zich niet alleenlyk bevonden by alle Slagen, waar van hy 'er verscheiden zo te water als te land won, maar ook by de belegeringen van alle de plaatsen, waar van de meesten onder zyn bevel ingenomen zyn. Eindelyk besloot hy gelukkelyk dezen Oorlog met den Vrede van *Nieustad*, na meêr dan 10 Jaaren in *Finland* gecommandeerd te hebben. Tot belooning van zyne uitmuntende diensten heeft hy in verscheiden tyden groote gunsten van hunne Keizerlyke Majesteiten bekomen.

Door de verovering van *Nerva* wierdt hy Major, en kort daarna Luitenant-Kolonel van de Guardes, en zyn Keizerlyke Majesteit vereerde hem een kostelyk Landgoed, een goede somme Gelds, en een gouden Gedenkpenning van groote waarde. Over de groote voordeelen, die hy geduurende de Veldtogten van 1705 en 1706 in *Polen* behaalde, wierdt hy Brigadier en vervolgens Generaal-Major gemaakt. In 't Jaar 1708 won hy twee Bataljes by *Dobrim* en *Lexnax* tegen het Zweedsche Leger onder den Generaal *Leeuwenhaupt*: Uit aanmerking van de eerste, kreeg hy de Ridder-Orde van St. *Andreas*; en wegens de tweede wierdt hy Luitenant-Generaal gemaakt. Keizer *Peter* de I. vereerde hem ook zyn Afbeeldsel met Diamanten bezet, en een zeer fraai Landgoed. Hy wierdt wegens de Batalje die hy in 't Jaar 1714 tegen de Zweden te *Wasa* in *Finland* won, tot Generaal *en Chef* verklaard; en wegens die welke hy in 't Jaar 1720 tegen hen op Zee won, kreeg hy van den Keizer een Degen en een Staf van Commando, die met Diamanten van groote waarde bezet waren. In deze laatste Batalje maakte hy met zyne Galeijen zich

Meester

Meester van vier Zweedsche Fregatten De Vrede met *Zweden* gesloten zynde, begaf de Prins *Gallitzin* zich met de Armé en de Galeijen naar *Petersburg*, en ontfing aldaar van den Keizer het generale Commando van die Stad, van de Vloot en van de Admiraliteit. Zyn Keizerlyke Majesteit van zynen Togt in *Persië* te ruggekomen zynde, zondt hem naar de *Ukraine*, om aldaar de Benden die de Grenzen van *Rusland* tegen die van *Astrakan* dekten, tot aan die van de *Zwarte Zee*, te commandeeren. In 't Jaar 1714 kreeg hy 't Ampt van Veld-Maarschalk-Generaal, 't welk door de dood van den Vorst *Repnin* vacant was. Eindelyk wierdt hy in 't Jaar 1730, na de komste van de regeerende Keizerinne tot den Throon, tot President van het Krygs-Staats-Collegie en tot Senator verklaard, en haar Keizerlyke Majesteit vereerde hem een zeer fraai Landgoed. 1731. February

De Generaal *Jagouzinsky* is in zyn plaats tot Generaal Veldmaarschalk verklaard, en te gelyk tot Stadhouder van de Provintien langs de *Oostzee* gelegen.

MEN ziet in den *Haag* het Afschrift van de Verklaaring welke de Marquis van *Castellar* aan het Fransche Hof heeft overgegeeven, en waar van wy hier vóór alreets gewag gemaakt hebben; dezelve is van den volgenden inhoud:

DAt alhoewel, aanstonds na dat de Keizer geweigerd hadt toe te staan, en de hand te leenen aan de vreedzame voorstellen, welke hem in vriendelyke uitdrukkingen door de Geallieerden van het Tractaat van *Sevilië* gedaan wierden, om den doorluchtigen Infant *Don Carlos*, in het bezit der Staten van *Toscane* en *Parma* te stellen, door het invoeren van 6000 Spanjaarden in dezelve, als het voornaamste voorwerp van gemelde Tractaat; zyn Majesteit (niet zonder groote verwondering) bemerkte de onverhoopte, en onverwachte ongereedheit der Geallieerde Mogentheden, om wegens de uitvoering van het bovengenoemde Tractaat tot een besluit te komen; Nochtans heeft de goede trouwe, aan zulken plechtigen Tractaat verschuldigd, de eere en de waardigheit van zulken sterken Alliantie, en het volkomen vertrouwen met het welke zyn Majesteit zyne belangen zo edelmoediglyk in de handen der zamen verbonden Mogentheden heeft overgegeeven, zulken invloed op zyn Majesteit gehad, dat dezelve, vóór het neemen van zyn laatste besluit, de handeling zyner Geallieerden klaar heeft willen zien, om daar door, hunne ware voorneemens te ontdekken.

Ten dien einde beval zyn Katholyke Majesteit dat de ondergeschreven Marquis van *Castellar* aan het Hof van *Vrankryk* zoude komen, met het Karacter

1731. Februarij van zynen Extraordinaris Ambassadeur, en Plenipotentiaris, om voor te draagen de welgegronde redenen van klagten van zyn Majesteit over het niet nakomen van het Tractaat van *Sevilia*, en om aan de Geallieerde Mogentheden te vertoonen, dat de zaaken tot dat uiterste gekomen waren, dat men zich onvermydelyk verplicht bevondt, om den toevlucht tot de Wapenen te neemen, ter uitvoering van eene zaak, zo dikwils beloofd sedert den tyd van negen maanden, welke verloopen zyn in vruchteloze onderhandelingen, sedert dat de Alliantie gesloten, en plechtelyk bezworen is.

Ingevolge van de bevelen, welke de ondergeschreeven van den Koning zynen Meester ontfing, verklaarde hy, het laatste besluit van zyn Katholyke Majesteit aan de Ministers der veréénigde Mogentheden by eene Memorie van den 30 October laatstleden, welke hy hen mededeelde: sedert heeft hy de dringendste aanhoudingen gebruikt, om van de Geallieerden, eene eenpaarige en besluitende verklaaring te bekomen: hy heeft hunne Ministers den nodigen ja meêr dan nodigen tyd gegeeven, om zyne Memorie te onderzoeken, en om de antwoorden van hunne respective Hoven daarop af te wachten, doch zyne poogingen zyn te vergeefs geweest:. Alles wat hy gewonnen heeft, is (tot verbaasdheit van geheel *Europa*) geweest, dat hy getuigen geworden is van de nieuwe zwaarigheden, en hinderpaalen welke gesproten zyn, uit de onbesluitende antwoorden op zyne Memorie gegeeven, en dat hy gezien heeft de weinige éénigheit, en overéénkomst van gevoelens, der Ministers van gemelde Mogentheden, in de dikwils herhaalde Onderhandelingen welke zy te zamen gehad hebben: Verdraaijende veelen van hen den waaren zin van het Tractaat van *Seville*, zodanig, dat door zulke schadelyke uitstellen, de ongeneigdheit der Geallieerden, om te komen tot de beloofde en naaukeurige uitvoering van het gemelde Tractaat, inzonderheit van het VI. Secreete Artykel klaar gebleken is.

Om deze, en verscheiden andere wezentlyke redenen welke zyn Katholyke Majesteit voor zich behoudt, om ter gelegener tyd aan te toonen, en vernieuwende voor tegenwoordig dezelve gewigtige drangredenen, in de bovengemelde Memorie voorgedraagen, heeft zyn Majesteit den Marquis *de Castellar* uitdrukkelyk gelast de orders welke hem in zulken geval gegeeven zyn, uit te voeren; en uit kracht van dezelve protesteert hy, op het krachtigste in den naam van den Koning zynen Meester, aan de Ministers van hunne Brittannische en Aller-Christelykste Majesteiten, en van de Staten Generaal der *Veréénigde Nederlanden*, dat wyl de verplichting van de Contracterende Vorsten van het Tractaat van *Seville*, mutueel, en over en weêr is, en de uitvoering van het zelve onscheidbaar in alle deszelfs deelen; en het reets gebleken is, door zo veele klaare en herhaalde ondervindingen, dat door de verschillendheit der gevoelens, en de tegenstrydigheit der besluiten van de Geallieerden, de uitvoering van het geene by dat Tractaat vastgesteld is, uitgesteld en geheel achter blyft; behalven andere sterke tekenen, van een nieuw en gegrond wantrouwen, van eene der Geallieerde Mogentheden; zo kan noch mag zyn Katholyke Majesteit niet toelaaten, zulke groote benadeelingen en behandelingen

gen zo rechtstraats strydig tegen zyne Koninklyke waardigheit en ëere, en strekkende tot vernietiging van het voornaamste voorwerp zyner Alliantie; noch langer uitstel geeven na dat, het welke hy sedert een Jaar lang heeft toegestaan. En in dat vaste voorneemen verklaart zyn Majesteit zich zelf van nu aan geheel vry, van alle verbintenissen, van zynent wegen aangegaan, in het zelve Tractaat met de Geallieerde Mogentheden, en blyft in volkomen vryheit, om zodanige middelen te gebruiken, als hy meest met zyn Koninklyk belang zal oordeelen overéén te komen; zynde dit zyn Majesteits Koninklyke intentie, en zyn laatst en standvastig besluit. Ingevolge van het welke de Ambassadeur van *Spanje*, verder verklaart, dat wat zyn Persoon aangaat, hy zich van nu aan onttrekt van de onderhandeling welke op het Tapyt is, en dat hy aan dit Hof zal blyven, om af te wachten de verdere ordres welke de Katholyke Koning zyn Meester, hem zal verwaardigen te geeven. 1731. February

Parys den 28 January 1731.

Was getekend;

De Marquis DE CASTELLAR.

De Staten Generaal hebben zo wel als de Koning van *Groot-Brittanje* verklaart tot geene algemeene rupture met den Keizer te willen komen, maar dat zy bereid waren de bepaalde onderstand van Volk en Schepen tot de Expeditie op *Italië*, waartoe zy door het Tractaat verplicht waren, te leveren. Zo dat alle de beweegingen welke de Fransche Ambassadeur de Marquis van *Fenelon* zich gegeeven heeft om den Staat tot een algemeenen Oorlog te beweegen vruchteloos zyn geweest. De Aanspraak welke hy dieswegens aan de Gedeputeerden van haar Hoog Mogende gedaan heeft was aanmerkelyk en van den volgenden inhoud:

MYNE HEEREN.

„ DE Koning, myn Meester, hadt gedacht toen hy my te rug riep naar
„ *Vrankryk*, om my de plaats van éénen van zyne Plenipotentiarissen op
„ het Congres van *Soissons* te doen bekleeden, dat indien hy my wederom aan
„ uw Hoog Mogende zoude moeten zenden, ik niet anders by uw Hoog
„ Mogende zoude te doen hebben, dan de betuigingen der erkentenissen van uwe
„ Republyk te ontfangen, welke aan hem den uitslag van haare gewigtigste
„ zaaken verplicht zoude zyn, maar de Bestierder der Omkeeringen heeft zulke
„ anders geschikt; En wel verre dat zyne Majesteit in staat zy u de herstel-
„ ling van de algemeene rust, waar toe men gearbeid heeft te doen aankon-
„ digen, my heden wederom aan uw Hoog Mogende zendende, heeft hy my

1731. February

„ belast u te vertoonen de noodzaaklykheit om in maatregelen van Oorlog te „ treeden, welke onvermydelyk schynen te worden, door de onverzettelyk„ heit van het Hof van *Weenen*. Het is dan over deze voortaan noodzakely„ ke maatregelen van Oorlog dat ik last hebbe met uw Hoog Mogende te „ spreeken.

„ Het is onnoodig voor my, myn Heeren, te herhaalen alles wat bezocht „ en in 't werk gesteld is om dit moeijelyk uiterste te ontgaan. Gy weet met „ wat gemakkelykheit de Koning, myn Meester, zich nu laatst gedraagen „ heeft in het geen gy oordeelde den Keizer door zyn eigen belang te moe„ ten overhaalen. Deze pooging heeft alleenlyk gediend om te bevestigen dat „ het Hof van *Weenen* door onze uitstellen en toegeevingen zich opblaast om „ daar door hoe langer hoe trotser te worden. Eindelyk gy hebt niet vergee„ ten dat de gematigdheden van ons Hof, het zelve dikwils van den kant van „ uwe Republyk, hoe vreedzaam dezelve ook zy, en van haare wyze Staats„ bedienaars, voor zich verkregen heeft de schrandere Vertoogen welke strek„ ten om het aan te maanen van niet te krachtig aan te dringen die goede „ schikkingen welke in zich zelven zo billyk waren.

„ Het oogenblik is gekomen, myn Heeren, om te toonen, dat dezelfde „ geest die den Koning, mynen Meester, het ontwyken van den Oorlog in„ blaast, hem tot denzelven doet loopen, wanneer hy noodzakelyk geoordeeld „ wordt. De beweegredenen en de verbintenissen welke vervuld moeten wor„ den zyn u met hem gemeen. Daar is tusschen u geen onderscheid, dan dat „ *Vrankryk* geene andere belangen heeft voor te staan dan die van zyne Geal„ lieerden, en dat het voornamelyk daarop aankomt om de uwen te verze„ keren.

„ Inderdaad, myn Heeren, wat zout gy wettelyk kunnen verwachten, ten „ opzigte van het geene u in het byzonder raakt, van eene Alliantie, waarin „ het niet uitvoeren van het Tractaat van *Sevilië* het droevig voorbeeld zoude „ verschaffen, of van de schending der plechtigste verbintenissen, of van eene „ bedryveloosheit die het zelve vruchteloos zoude doen blyven!

„ Het is dan tyd te zamen gepaste maatregelen te neemen om onze gemee„ ne poogingen krachtig te maaken.

„ Het is waar dat 'er tusschen de Geallieerden geene pooging gevorderd moet „ worden dan naar mate van een yders magten. Het is wegens die van den Ko„ ning, mynen Meester, welke ganschelyk gebruikt zullen worden ten voor„ deele van de gemeene zaak, dat ik u voor te stellen hebbe de plans of ont„ werpen, welke de Koning, myn Meester, zich voorstelt te volgen, en om„ trent welke zyn Majesteit altoos bereid zal zyn volkomelyk die te verkiezen, „ welke het bekwaamste geoordeeld zullen worden om de voldoening van u„ we Republyk te verzekeren, en om de wezentlyke herstelling van haare be„ zwaarnissen, en inzonderheit die van den Koophandel te verkrygen, zonder „ dat de Koning, myn Meester, iets voor hem wil behouden, onder wat „ voorwendsel het mogte zyn, van alles wat de uitslag van den Oorlog in de „ magt van onze gemeene Wapenen zal doen vallen.

„ Dit

„ Dit is, myne Heeren, de plechtige en onveranderlyke Verklaaring, wel- „ ke ik last hadde te doen, opdat dezelve in uwe Registers blyve, en aldaar „ een eeuwig gedenkteken zy van de ongeintresseerdheit van zyn Majesteit. 1731. *February*

„ De Koning, myn Meester, verwacht, tot eene billyke beantwoording „ van de zyde van uw Hoog Mogende, dat gy met eene volkome vertrou- „ welykheit zult te werk gaan, en dat gy van uwen kant my in staat zult stel- „ len om zyn Majesteit te berichten van het geene gy oordeelt wegens de mid- „ delen welke in het werk gesteld moeten worden tot de dadelyke uitvoering „ van het Tractaat van *Sevilie*, en wegens de keur der onderneemingen wel- „ ke bekwaam zullen zyn om het Hof van *Weenen* eindelyk te doen erkennen, „ dat het zelve zich zelfs tot dien staat gebragt heeft waarin het zich bevindt, „ dewyl het, in plaats van zyn voordeel te trekken uit de vreedzame maatre- „ gelen, gedacht heeft die te mogen misbruiken.

De Engelsche, Keizerlyke en Fransche Ambassadeurs zyn ondertusschen byna dagelyks in Conferentie met de Ministers en Gedeputeerden van haar Hoog Mogende, wegens de Onderhandelingen welke tegenwoordig op het Tapyt zyn, inzonderheit met het Hof van *Weenen*.

De Staaten van *Holland* en *West-Vriesland* hebben by voorzorge, ingevalle van een vruchteloozen uitslag van de gemelde Onderhandeling, tot een voorbeeld voor de andere Provintien eene vermeerdering van de Landmagt met 10000 Man, en het formeeren van eene Krygskasse van 10 of 12 millioenen toegestaan.

Men vleit zich dat de Onderhandelingen welke aan het Hof te *Weenen* met ernst voortgezet worden, te eerder een goeden uitslag zullen hebben door de dood des Hertogs van *Parma*, die den 20 January overleden is, alzo de Keizer die de Staten van dezen Hertog in bezetting genomen heeft, in staat is om ingevalle de Hertoginne Weduwe, die zwanger is, geenen Prins ter Waereld brengt, daar door in staat zal zyn om Don *Carlos* in het dadelyk bezit van die Hertogdommen te stellen. De overleden Hertog *Antony* was geboren den 29 November 1679, en volgde op zynen Broeder den Hertog *François*, zonder eenig mannelyk Erfgenaam gesturven den 26 February 1727. Hy trouwde den 7 February 1728 met de Prinsesse *Henrietta* van *Modena*, geboren den 27 May 1702. Hy was de achtste en laatste Hertog van *Parma*, en de laatste Prins van het Huis *Farnese*, dat zynen oirsprongk heeft van *Pieter-Lodewyk Farnese*, Zoon van den Paus *Paulus* den III. Deze Paus hadt dien Zoon, *Pieter-Lodewyk* ge-

1731. February

noemd, in zyne jonkheid gehad by eene Meesteresse van het Huis *Ruffini*; hy gaf hem in den Jaare 1545 de Hertogdommen van P... van *Plaisance* en van *Castro*. Indien de Hertoginne Weduwe ... nen Prins kwam te bevallen, zoude zulks wederom eene wonder... ke verandering in het aanzien der zaaken van *Europa* maaken.

Te *Brussel* ontstont op Zondag nacht tusschen den 4 en 5 deezer, een zeer felle brand in 't Koninklyke Paleis van de Aardshertoginne Gouvernante der Oostenrykſche Nederlanden; waar door dat trotsch en kostelyke Gebouw, met byna alle de Meubilen en andere goederen, binnen twaalf uuren tyds, benevens de Koninklyke Kapelle tot den grond toe zyn verbrand. De Burgery, die toeschoot om by den brand van 't Hof, dienst te doen, wierdt daarin door de Militie gehinderd; zo dat zy moesten wyken, en bedryveloze aanschouwers van dit droevig ongeval geweest zyn. Dit is een van de grootste en aanmerkelykste ongelukken van dien aard geweest, welke ooit gebeurd zyn. De omstandigheit dat het nacht was, veroirzaakte dat men niet schielyk genoeg gereed konde weezen, om te blusschen; zo dat de vlam de overhand krygende, dit groot en trots Gebouw met de heerlyke Koninklyke Kapelle, als mede alle de Archiven van den geheimen Raad, den Raad van Finantie en van de Rekenkamer met eene menigte van kostelyke Meubilen, waar onder vyf fraaije vermaarde stukken Schildery van *Rubbens*, verbeeldende de Triomf van de Kerk, door het vuur in puin en assche veranderd wierden; doch de papieren van 't Archiv. van den Raad van Staate, dat in een der vertrekken van het voorste gedeelte was, wierden door de vensters uitgeworpen en aldus behouden; Ook heeft de Kamerdienaar van de Aardshertoginne eenige koffers en kisjes met Juweelen, Zilverwerk en andere kostelykheden geburgen, en naar de Prevoostdy van de Kerk van de Kapelle gebragt, werwaards de weder gevondene zilvere Serviesen mede gebragt zyn.

De Aardshertoginne verzeld door de Gravinne van *Viscomti*, retireerde zich in 't Hotel van den Prins van *Rubempré*, haaren Groot-Stalmeester, en alhoewel die Prinsesse by die vreeslyke aanschouwing zeer tegenwoordig en kloekmoedig was, hadt zy maar zo veel tyds, om een nacht-rok aan te schieten, en aldus met een paar muilen, zonder koussen aan de beenen, haar zelfs te redden; doch dewyl men door de heftigheit van de vlam veele brandende koolen en zelfs vonken

Verſchrikkelyke Branry 1731.

ken op het dak van dat Hotel zag vliegen, achtte zich de Aardshertoginne daar niet veilig, zo dat zy door den Grootmeester in zyn Paleis geleid wierdt.

De Hof-Dames hebben zeer veel, zo niet alles verloren, hebbende moeite genoeg gehad om haare Persoonen te redden. De Vrouw van een Hof-Bedienden, die zwanger was, trachtende de woede der vlammen te ontkomen, sprong van de hoogste verdieping aan den kant van 't Park naar beneden, daar zy verpletterd dood lag. Aan den Koster van de Kapelle die op de Tooren gevlucht was, wierdt een touw toegeschooten met een pyl, 't geen van dat succes was, dat hy het touw greep, dat vast maakte, en langs het zelve gelukkig beneden kwam. Men rekent dat zeven of acht Persoonen van 't Hof by deze brand omgekomen zyn.

De jonge Gravinne van *Uhlefeld*, Dochter van den Grootmeester Graaf *Visconti*, hadt het ongeluk, dat haar aangezigt en een gedeelte van haar lichaam gebrand wierden, en zy in gevaar zoude geweest zyn van geheel te verbranden, indien een van de Hellebardiers, die Dame niet uit het bed gelicht hadt, alwoewel zy naderhand 't zy door de gevaarlyke bezeeringen of door ontsteltenis maandags s'morgens ten vyf uuren overleden is; Zy was Dame van de goude Sleutel van de Aardshertoginne, en schoon zy noch maar 15 Jaaren bereikte, was zy echter een wonder door haar verstand en andere voortreffelyke hoedanigheden, zo dat haar dood in 't algemeen ten hoogsten betreurd wordt, en de Gravinne *Visconti* is zo ontroostelyk over het verlies van haare Dochter, dat zy zich gevaarlyk ziek bevindt. Den 7 heeft men die overlede jonge Dame in de Kerk der Jesuïten begraaven; Vier Trauwanten droegen haar Lyk tot aan 't Portaal van de Kerk, van waar zy door vier Kamer-Jonkers van de Aardshertoginne in de Kerk gebragt wierdt, en vier Kamerheeren droegen het Lykkleed; De Prins van *Nassau* was aan 't Hoofd van de Lykstatie, waarby de Dames van het Hof en andere van den voornaamsten Adel, alle met zwarte Tabbaarden en witte brandende Wasch-kaersen in de handen, als mede de Heeren van 't Hof in den zwaaren rouw gekleed, assisteerden.

Zondag na de brand wierdt een Expressen naar *Weenen* afgevaardigd, om daar de tyding van dat droevig geval te brengen, en Maandags zondt de Prins *Christiaan de la Tour*, na dat hy met den Grootmeester

1731. *February* meester geconfereerd hadt, een Staffette naar *Frankfort*, om aan den Prins zyn Vader bekend te maaken, dat haare Doorluchtigheit besloten hadt zyn Hotel te bewoonen, tot dat 'er resolutie van den Keizer gekomen zal zyn. Alzo dat Hotel en dat van *Westerloo* dicht aan malkanderen staan, meent men dat een Communicatie uit het een in 't ander gemaakt zal worden, en dat het grootste gedeelte van het Hof van de Aardshertoginne ook aldaar zal logeeren; Ondertusschen resideert haare Doorluchtigheit tegenwoordig in het Hotel van *Oranje*. De Aardshertoginne stont een Bal aan den Adel te geeven, waartoe alles gereed was, en haare Doorluchtigheit hadt zich een prachtig Kleed met Diamanten bezet, doen maaken, ter waarde van omtrent een millioen Guldens, 't geen by de brand weg geraakt, en noch niet weder te voorschyn gekomen is.

Dit afgebrande Koninklyk Hof of Paleis is gebouwd op eene der verhevenste plaatsen van de Stad, alwaar in oude tyd een Burg heeft gestaan, 't geen occasie tot den naam van Burggraaf heeft gegeeven; *Johan de derde Hertog van Brabant* heeft de Fondamenten van het Paleis gelegd; *Philippus de Goede* deedt het zelve in den Jaare 1452 veel vergrooten en verbeteren, en het was in dien tyd dat de groote Zaal voltooid wierdt; *Karel de Vyfde* vergrootte en verbeterde het nochmaals, en deedt de Koninklyke Kapel die zyn Vader *Philippus de Schoone* begonnen hadt, volbouwen; Die Kapelle wierdt in 't Jaar 1552 op den 2 July aan den Almogenden toegewyd, ter gedachtenisse van St. *Philippus* en St. *Johannes den Dooper*. De Aardshertog *Albert* en *Isabella* hebben dit Hof noch veel verbeterd, en in den staat gebragt, waarin men het vóór deze brand gezien heeft. De schade, die op 16 of 18 Millioenen begroot wordt, treft voor het grootste gedeelte het geheele Land; Het verlies van de drie Archiven schynt het gevoeligste te zyn, alzo daar door zekerlyk groote disordres in veele zaaken zullen ontstaan. Men rekent dat de Aardshertoginne wel 500 duizend Ryksdaalders schade by deze brand geleden heeft.

Men hieldt de Poorten tot Dingsdag morgen gesloten, en men liet niemand in of uitgaan zonder hem te betasten; en de Magistraat geboodt dat die geenen welke iets gevonden mogten hebben, het op het Stadhuis zouden hebben te brengen, op arbitraire straffe.

Sedert dat de Aardshertoginne na den brand in 't Hotel van *Oranje* was

1731. February

was geweken, heeft dat Paleis mede groot gevaar van brand geloopen, door de achteloosheit van de Koks, doch daar kwam zo schielyk hulp, dat het gevaar met het verbranden van eenige Matrassen en Deekens overging; zynde dit geval niet ter kennisse van haare Doorluchtigheit gekomen.

De Aardshertoginne heeft van veele Bisschoppen en Abten Missiven ontfangen, waarin die Prelaaten haare Doorluchtigheit wegens het ongeluk van 't verbranden van haar Hof trachten te vertroosten. Men is bezig met nieuwe Meubilen en Kleederen zo voor de Aards-Hertoginne als haare Dames te maaken. Alle de Bedelaars worden gebruikt, om in de puin te arbeiden, wordende alle de fyne puin gezift, om de Diamanten en Edel Gesteenten te ontdekken, en alle de Arbeids Lieden hebben met Eeden moeten verklaaren, van het gevondene niets te zullen verduisteren.

Den 12 begon men de puinhopen van 't verbrande Hof op te ruimen, om naar de Diamanten en andere goederen van de Aardshertogin te zoeken, wanneer een stuk van een muur neêrviel, waar door drie Persoonen doodelyk gekwetst, en dus naar het Hospitaal gebragt wierden. In de eerste drie dagen heeft men niets, doch sedert eenige Diamanten, eenig Goud, Zilver en andere dingen gevonden.

Men heeft reets onder het arbeiden aan het slechten der Muuren, die door den brand beschadigd zyn, omtrent 50 Diamanten gevonden, die in 't Kabinet van de Aardshertoginne gebleven waren.

De Magistraat was Maandag in 't Huis van den Prins van *Oranje*, om de Gouvernante over den ongelukkigen brand te condoleren. Woensdag den 14 deedt men in de Jesuïten-Kerk de Lykdiensten voor de Gravinne van *Ulefeld*, Dochter van den Grootmeester; waarby 't geheele Hof assisteerde, uitgenomen de Aardshertogin, die noch niet uitgaat. Dien avond kwam de Prins van *La Tour* te post van *Frankfurt* te *Brussel*, om haare Doorluchtigheit te complimenteeren, en zyn Paleis tot haar verblyf aan te bieden; maar de Directeur-Generaal *de Beauffe*, de plans van dat van *Oranje*, van *Egmond* en van *La Tour* opgemaakt hebbende, oordeelt men het eerste het bekwaamste, om 'er de Aardshertogin met haaren Hofstoet te logeeren; zo dat men gelooft dat zy daarin blyven zal, hoewel zy tot nu toe geen besluit daar omtrent genomen heeft. De Regeering heeft het Huis doen huuren, waarin de Comptoiren der Admodiateurs van de Do-

1731. February

meinen gehouden zyn, om 'er den geheimen Raad der Finantien te doen vergaderen. Binnen eenige dagen staan de Staten van *Braband* te *Brussel* te vergaderen; het gerucht wil dat aan haar een *Don gratuit* verzocht zal worden, tot het opbouwen van 't Paleis van de Aardshertoginne.

BYZONDERHEDEN.

IN het voorleden Jaar 1730 zyn in de Keizerlyke Hof-Stad *Weenen* in *Oostenryk* gesturven 8493 Persoonen, en daar onder byna 1800 Kinderen van een tot zes Jaaren, 30 oude Lieden van 90 tot 99, en elf van 100 tot 107 Jaaren. Het getal der geboorenen is maar 4474.

Men schryft van *Dresden* van den 4 February dat in 't Dorp *Schelwitz* by *Colditz* den 30 January een Man overleden is, die 132 Jaaren oud was.

Volgens de berichten van *Stokholm* was te *Wenioo* in 't Stift *Cronburg* eene *Niels Hansen Schwartz*, die in 't Jaar 1629 in *Schonen* geboren was, overleden, zynde nooit ziek geweest, en hebbende voorleden Jaar noch twee Kerken met loot bedekt gehad.

Van *Leogane* op het Eiland St. *Domingo*, wordt geschreven, dat Vrouwe *Gollin*, dewelke een der eerst aangekomene op dat Eiland, ten tyde toen de Franschen zich daar begonden neder te zetten, was, in de Maand July in den ouderdom van 110 Jaaren aldaar was overleden.

Dezer dagen stierf in de Parochie van St. *Nicolaas des Champs* te *Parys*, de Metzelaar *Silvain Pruneau*, oud honderd elf Jaaren; hy nam acht dagen voor zyn dood zyn beroep noch waar.

In 't begin van February beviel de Huisvrouw van een Bediende van de Lady *Anna Northampton*, van twee Zoonen en een Dochter, die alle in de nieuwe Kerk van *Bloomsbury* gedoopt zyn.

Van *Toul* heeft men, dat een jonge Dame aldaar van een monster, verbeeldende een Satir, in de kraam bevallen is: Men schryft dit toe aan de potzen die haar Man by het vertoonen van een *Pastorale* in de eerste dagen van haar zwanger zyn, maakte.

Den 6 January, 's namiddags ten drie uuren, ontstont in de Stad *Morlaix* een vreeslyke brand, die drie dagen en nachten geduurd heeft; waar door omtrent 120 Huizen in de assche gelegd zyn, daar onder het Hospitaal, eene Kerk en eenige Papiermolens. Wel 30 Men-

Menschen zyn daar door dood gebleven, en veele anderen gekwetst; zo dat de schade en het gejammer zeer groot is.

Te *Bordeaux* is mede een zwaare brand geweest, waar door de Comedie en verscheiden Huizen in de assche zyn geraakt, en meêr dan 200 duizend Livres schade geschied is.

Van *Joinville* in *Champagne* wordt geschreven, dat den 22 der voorleden Maand, een Boer oud 35 Jaaren, een Weduwe oud 99 Jaaren, zes Maanden en eenige dagen, ten Huwlyk hadde verzocht; doch dat hy haar iets tot nadeel van haar eer voorgesteld hebbende, zy een houwmes hadde genomen, en hem daar mede den arm afgeslagen. Wat dunkt u, Lezer, verdient dit Geval niet met recht den naam van eene BYZONDERHEIT, voor eerst ten opzigte van de ongelyke verkiezing van den Boer, ten tweeden ten opzigte van zyne vreemde drift, ten derden wegens de kuisheit der jonge Weduwe, ten vierden uit aanmerking van haare dapperheit, en ten vyfden om haare groote kracht.

Van *Dyon* heeft men, dat zeker Persoon zich stil weg begeeven hebbende, zyne Vrienden een zyner gezwore Vyanden beschuldigden, hem vermoord te hebben, waarop die gearresteerd en gepynigd wierdt, hy het stuk bekennende, wierdt levendig gerabraakt, en twee anderen die als medeplichtigen gevangen wierden, opgehangen: Na deze Executie kwam de Persoon die men meende vermoord te zyn weder in de Stad, waarop de Vrienden van den onschuldig ter dood gebragten, reparatie verzochten.

Te *Parys* hebben de Paters Jesuïten door hun groot Credit tot nu toe weeten te beletten, dat de Instructie van 't Proces tegen een van hunne Medebroederen te *Toulon*, die een jonge Dochter in de Biechtstoel heeft willen misbruiken, niet voortgezet is; echter zal gemelde Proces nu opgemaakt worden. Van *Lions* heeft men, dat voor eenige dagen in 't Collegie van de Jesuïten aldaar eene Fransche Comedie, geïntituleerd, *La Femme Docteur* ou *la Theologie tombée en Quenouille*, vertoond was geworden, in welke de Fielteryen van de *Tartuffe* of de Huichelaar in de bekende Comedie van *Moliere* tot Model gediend hebben, om het Portrait te maaken van het Karacter dat de Jesuïten aan de Kerkelyke Persoonen en Priesters van de Anti-Constituonarissen geeven; de Jansenistische Dames zyn daar afgeschilderd met alle de belachelykheden van *Philaminte* en *Belise* in de Comedie van *les*

1731. February *Femmes ſcavantes* van gemelde Auteur, en de 40 Advokaaten worden vergeleken met *Vadius* en *Triſſotin*, verſchynende op het Theater met dezelve grove onkundigheit en domheit, van welke men zich in de *Dramatique* of Toneel-Werken bedient, om met de gewaande en valſch geleerde Philoſophie den ſpot te dryven. De Heer *de Senotan*, Intendant van *Lion*, verſtaan hebbende, dat de voorgemelde Comedie der Jeſuïten gedrukt was, deedt terſtond alle de Exemplaaren ten getale van omtrent 450, wegneemen; Onder den tytel van dat Werk ſtont: *Gedrukt te Luyk, by de Weduwe Roland Procureur*, enz. 1730. welke naamen echter verzierd zyn, alzo men reden heeft te gelooven, dat het voornoemde fraaije Toneel-Stuk te *Lions* gedrukt is.

De Aardsbiſſchop van *Parys* is zo mild dat hem de oogen overloopen van traanen als zyne natuur zich ontlaſt. Het blykt onder anderen uit het geene van *Parys* geſchreven wordt, dat die Herder niets geeft aan zyne Kudde als hy zich recht mild wil betoonen: want de permiſſie, die zyn Grootheit by Mandement gegeeven heeft, om geduurende de Vaſten Eieren te mogen eeten, is voor 't gemeen van weinig vruchts, om dat dezelve duurder zyn dan alle de andere eetwaren van de Vaſten, zo dat de arme Menſchen van de groote Stad *Parys* door dat Mandement niet verlicht of geholpen zyn, alzo de honderd Eieren omtrent acht Livres koſten, en wegens de Vorſt alles duur en naauwlyks Viſch te bekomen is.

Te *Bern* heeft eene Predikants Weduwe van *Brientz* de ſchrikkelyke bekentenis gedaan, dat zy niet alleenlyk het Kind waar over zy gevangen zit, met vergift heeft omgebragt, maar zulks ook aan veele anderen gepleegd: Voor eenige Jaaren heeft zy den Predikant *Friſching*, die in paſſant te *Brientz* in 't Predikants Huis logeerde, met vergift in de Coffy vergeeven, waar van zy zelfs gedronken, maar daarop Oly ingenomen hadt; zynde de Predikant in weinig uuren met groote pyn geſturven, zy heeft ook haar eigen Man op gelyke gruwelyke wyze om 't leven gebragt, vervolgens naar de *Brienzer* Zee geſleept, en de Menſchen daarby geroepen, voorgeevende dat hy zich zelven verdronken hadt. Kort voor haar gevankenis heeft zy haar Zoontje van negen Jaaren met vergift omgebragt; en insgelyks heeft zy bekend dat zy dikwils in den Zin hadt gehad, de geheele Gemeente te *Brientz* in 't Brood by 't Nachtmaal met vergift om te brengen: Den 5 dezer was de Raad van 200 over deze Gevangene

ver-

vergaderd, en na dat dezelve daar over van 's morgens ten 10 tot 's avonds ten zes uuren hadt gezeten, is zy gecondemneerd, om den 14 aan een paal gebonden, gewurgd, en vervolgens verbrand te worden. Den volgenden dag wierdt haar de dood aangezegd, waar over zy niet ontstelde, toonende zich hardnekkig en zeide, dat zy onschuldig zoude sterven.

1731, Maart.

MAART.

GROOT-BRIT-TANNIE.

OM de Handelingen van het Britsche Parlement te vervolgen daar wy het in de voorgaande Maand gelaaten hadden, staat ons aan te merken, dat de Controlleur van 's Konings Hofhouding den 28 February aan 't Lagerhuis bekend maakte, dat zyn Majesteit volgens hun verzoek van den voorigen dag, ordre gegeeven hadt, aan de Gemeentens mede te deelen, wat de Commissarissen in *Spanje* tot het opmaaken en reguleeren der schade van de Engelsche Koopluiden, tot nu toe aldaar verricht hebben. De Landtax-bil wierdt ten tweedemaal geleezen, en goedgekeurd; zonder dat daar over omvraag geschiedde. Dien dag resolveerden de Pairs den Koning by Adres te verzoeken, aan hen te doen overleveren een staat van 's Lands Schulden, zo als die den 31 December laatstleden waren.

Den 1 Maart approbeerden zy het rapport der Moutbil en ordonneerden, dat de derde leezing gedaan zoude worden. Die van 't Lagerhuis ordonneerden toen, een Bil in te brengen tot vernieuwing van den Artykel-brief voor de Troupen, zommigen sloegen voor, de Bil tegen de geenen die Pensioenen trekken, aan de Pairs te zenden, met eene byzondere recommandatie; maar dat wierdt verworpen, en geordonneerd, zulks op de gewoone wys te doen. De rekeningen van de Rechten op de Zeep en de Kaersen, geduurende de drie laatste Jaaren, wierden ingebragt, en op de tafel gelegd.

Den 2 's namiddags ten twee uuren, verscheen de Koning met de

1731. Maart. gewoone plechtigheit, in 't Hogerhuis, en gaf zyn consent tot de Muntbil, en tot drie andere particuliere Bils. De Pairs ontfingen toen de Bil der Gemeentens tegen de geenen die pensioenen trekken. Daar wierdt voorgesteld, dezelve terstond voor de eerstemaal te leezen; doch dat wierdt met 48 tegen 16 stemmen afgekeurd, en geordonneerd, zulks den volgenden dag te doen, en alle de Pairs te sommeeren, zich alsdan op hunne plaatsen te laaten vinden. De gemelde Bil behelst voornamelyk: „ Dat niemand die tot Parlements-„ heer verkoren is, in 't Lagerhuis zitting of stem zal mogen heb-„ ben, 't en zy hy alvorens den volgenden eed doet:

Ik A B zweer plechtelyk en oprechtelyk, dat ik direct noch indirect eenig pensioen tot wederzegging toe, of voor eenig getal van Jaaren, in 't geheel of ten deele, van de Kroon trek, of dat het door iemand anders, wie het ook zy, ten mynen behoeve getrokken wordt; en ik beloof en zweer plechtelyk en oprechtelyk, dat ik directelyk of indirectelyk, geduurende den tyd dat ik Lid van dit Parlement ben, niet ontfangen of aanneemen zal eenig pensioen tot wederzeggens toe, of voor eenig getal van Jaaren, of eenige andere gifte of belooning, of eenig ampt van de Kroon, om het zelve voor my, of in 't geheel of ten deele door iemand anders ten mynen behoeve te houden, zonder dat ik binnen 14 dagen, na dat ik iets ontfangen of aangenomen heb, daar van kennis geef. ZO WAARLYK HELPE MY GODT!

„ Dat deze Eed in dit en een yder navolgend Parlement, plechte-„ lyk en opentlyk zal worden gedaan: Dat, indien eenig Lid ten „ tyde van het afleggen van den voorschreven Eed, eenig pensioen „ of bediening, zelf, of door een ander voor hem, van de Kroon „ geniet, zonder dat hy zulks aan het Lagerhuis op de voorgemelde „ wys bekend maakt, schuldig geoordeeld zal worden aan voorbe-„ dachte en omgekochte meineedigheit; en hier van behoorlyk over-„ tuigd zynde, draagen zal de straffen en pœnaliteiten, op diergely-„ ke meineedigheit gestatueerd: zullende hy daarboven incapabel zyn „ om eenig ampt te bekleeden. Dat, indien eenig Lid weigert of „ verzuimd den voorschreven Eed te doen, de plaats, voor dewelke „ hy verkoren was, open zal staan, als of zodanig Lid werkelyk „ dood was; en dat, ingeval eenig Lid onderneemt in 't Lagerhuis „ zitting te neemen of te stemmen, vóór dat de Spreeker verkoren „ is, zonder den gemelden eed gedaan en ondertekend te hebben,

„ zoda-

„ zodanig Lid, boven en behalven de voorschreven pœnaliteiten verbeuren zal 30 ponden Sterlings voor yder dag, welken hy dus „ gezeten en gestemd heeft. 1731. Maart.

Deze Bil is door meêr dan honderd Leden van 't Lagerhuis aan de Pairs gebragt.

Den 3den lazen de Pairs dezelve voor de eerstemaal. De Lord *Strafford* zeide, dat deze Bil van zo veel gewigts was, dat de Opper-Kancelier circulaire brieven aan alle de absente Lords behoorde af te vaardigen, omze by de tweede leezing tegenwoordig te doen zyn; en hy proponeerde die tweede leezing deswegen uit te stellen tot den 15 dezer. Hy wierdt hierin ondersteund door andere Pairs; maar na eenige debatten wierdt die voorslag met 81 tegen 30 stemmen verworpen, en geordonneerd de tweede leezing den 6 te doen; en de Pairs die in de Stad waren te sommeren, om zich als dan in 't Hoogerhuis te laaten vinden. De Graaf van *Isla* zeide onder de debatten, dat hy oordeelde dat deze Bil meêr dienen zoude om de corruptie in te voeren, dan omze te verhinderen.

Den 7 wierdt door zommigen voorgeslagen, en in omvraag gebragt, of men den Koning niet door een Addres zoude verzoeken, aan 't Lagerhuis te doen overleveren de copye van de Verklaaring, door den Marquis van *Castellar* in den naam des Konings van *Spanje* gedaan, en door hem te *Parys* aan de Ministers der Geallieerden van het Sevilische Tractaat overgeleverd, waar by zyn Katholyke Majesteit zich ontslagen houdt van zyne verplichtingen by dat Tractaat aangegaan; doch dit voorstel wierdt na zeer hevige debatten, met 248 tegen 124 stemmen verworpen.

Den 7 overwoog men in een groote Committé het gebruik, dat 'er van 't Zinkend Fonds gemaakt zoude worden: en men besloot uit het Surplus, 't welk daar van ingekomen is, een millioen ponden Sterlings aan de *Zuid-Zee*-Compagnie te betaalen, tot aflossing van een geproportioneerd gedeelte van haar Kapitaal. Vervolgens stelde men voor eenige verlichting aan den Koophandel en de Fabryken van het Koninkryk toe te brengen, door 't vernietigen van de belastingen op de Kaersen; maar men bragt in omvraag; of de President van de Committé uit zynen stoel zoude opstaan, om te scheiden, 't geen met 205 tegen 120 stemmen overgehaald wierdt; zo dat die propositie daar door genoegzaam vervallen is.

Den

1731. *Maart.* Den 8sten ontfingen de Gemeentens verscheiden Requesten van de Zeildoekmaakers, klaagende dat de gemaakte Wetten tot aanmoediging van die Fabryk, eenigermaten vruchteloos zyn geworden door den toevoer van Zeildoek uit vreemde Landen; welke Requesten in handen van eene byzondere Committé gesteld wierden, om dezelve te onderzoeken. Men las ook een Request van de Stad *Leverpole*, klaagende over de zwaare schade welke zy leden door 't gedurig rooven der Spanjaarden van hunne Schepen en Goederen: welk Request aan eene groote Committé gerenvoijeerd wierdt. De resolutie van den voorigen dag, om een millioen ponden Sterlings aan de *Zuidzee*-Gompagnie te betaalen, passeerde de resolutie; en men ordonneerde dien aangaande een Bil in te brengen. De Bil tot vernieuwing van den Artykel-brief voor de Troupen, wierdt ten tweedemaal geleezen en aan eene Committé gesteld.

Den 9 hebben de Gemeentens de Landtax-bil in eene groote Committé geheel afgehandeld, en geordonneerd den 13 dezer daar van rapport te doen. Die van 't Hoogerhuis hebben de drie laatste dagen alleenlyk eene byzondere zaak onder handen gehad, en de tweede leezing der Bil, om de geenen die pensioenen of ampten van de Kroon hebben, uit het Lagerhuis te sluiten, dewelke dien dag geschieden zoude, is verschoven tot den 13, tegen welken tyd alle de Pairs gesommeerd wierden, om zich op hunne plaatsen te laaten vinden.

Dien dag ordonneerden die van 't Lagerhuis, dat hen opengelegd zoude worden eene rekening van de quantiteit der Brandewynen, die sedert Kersmis 1729 tot Kersmis [illegible], uit de Haven van *Duynkerken* in die van *London* gebragt is; en onder welke benaaming dezelve aangegeeven, en de rechten daar van betaald zyn; Mr. *Crookshanks*, Secretaris van 's Konings Commissarissen aan 't Hof van *Spanje*, gaf vervolgens over een staat van 't geene zy tot nu toe verricht hebben. De Kolonel *Bladen* presenteerden ter zelver tyd wegens de Commissarissen over den Koophandel en over de Colonien, een Extract der Instructien, welke zy aan die Commissarissen gegeeven hadden: waar op geresolveerd wierdt, dat de gemelde staat en dit Extract op de tafel zouden blyven leggen, om door de Leden te kunnen nagezien worden. Men las ook een Request van de Kruitmaakers en andere Koopluiden in buskruit, vertoonende, dat de Salpeter sedert eenige

Jaaren

1731. *Maart.*

Jaaren herwaards in *Holland* veel beter koop geweeſt is, dan hier, waar van ten deele de reden was, dat men daar van geene of zeer weinige rechten betaalde; weshalven de Koopluiden van *London* het Buskruit aldaar lieten koopen, en herwaards brengen, tot groot nadeel der Kruitmolens van dit Koninkryk, welke men zo noodzakelyk behoorde aan te moedigen; en verzoekende dat de Gemeentens deze zaak in overweeging geliefden te neemen, en daarin te voorzien: waarop men dit Requeſt in handen ſtelde van de groote Commité tegen den 20. De Biſſchop van *Litchfield* en *Coventry* deedt den 10 den Eed, en nam zitting in 't Hoogerhuis.

Den 13 wierdt de Bil, om de geenen die penſioenen of ampten van de Kroon hebben, uit het Lagerhuis te ſluiten, voor de tweedemaal in 't Hoogerhuis geleeʒen; maar in omvraag gebragt zynde of men ze aan een Commitťé zoude ſtellen, wierdt zulks met 86 tegen 40 ſtemmen verworpen; zo dat deze Bil nochmaals vervallen zal.

Onder de debatten, dien toen in 't Hoogerhuis over de Penſioen-bil voorvielen, zeiden de Pairs die daar tegen waren; „ dat de tegen-„ woordige Wetten volſtaan konden om de corruptie te weeren, en „ dat deze Bil derhalven niet noodig was; dat in de voorrede van „ dezelve geene corruptien waren aangewezen; dat de Bil zodanige „ magt aan 't Lagerhuis gaf, dewelke gevaarlyk zoude kunnen zyn, „ door het zelve onafhangkelyk te maaken, en door het in ſtaat te „ ſtellen om van de gunſten van de Kroon naar zyn welgeval-„ len te diſponeren; en dat de vermenigvuldiging der Eeden insge-„ lyks gevaarlyk was, en aanleiding kon geeven tot corruptie en „ meineedigheit, zo als uit veele bewyzen bleek, zelfs van Rechters „ onder eenige voorige Regeeringen. Die van den anderen kant bragten daar tegen in; „ dat men wat conſideratie voor deze Bil behoor-„ de te hebben, om dat het de tweedemaal was, dat de Gemeentens „ dezelve goedgekeurd hadden, buiten twyfel om zich te zuiveren „ van alle verwytingen van corruptie, en om dat het Volk door-„ gaans daar naar verlangde, enz. Na dat vervolgens met 93 tegen 48 ſtemmen overgehaald was, de Bil niet Commiſſoriaal te maaken, wierdt onmiddelyk voorgeſteld, dezelve geheel te verwerpen, en zulks zonder omvraag geordonneerd.

Den 15 deeden 24 Pairs een Proteſt tegen deze verwerping aantekenen, waarin zy voornamelyk zeggen:

P Dat

1731. Maart. 1. DAt de redenen, welke voor het Commissoriaal maaken, en tegen het verwerpen van deze Bil, in de Notulen van de laatste zitting aangetekend zyn, naar hunne gedachten door niets van gewigt wederlegd kunnen worden, en datze ook geen byvoegsel noodig hebben, doch dat die redenen by deze gelegenheit, zo als hen toeschynt noch worden versterkt; nademaal de tweede weigering van met het Lagerhuis overeên te komen in eene zaak, die alleen zyn eigen Leden raakt, en zonder eenige reden van die weigering op een Parlementaire wys aan hen te geeven, door hen moet aangezien worden voor eene onvriendelyke en onvoorbeeldelyke behandeling; het geen naar het oordeel van veele ongeintresseerde Liefhebbers van onze oude form van regeering, maar al te rechtmatig in hen zou kunnen verwekken, eene gevoeligheit die de harmony tusschen de twee Huizen, welke zo noodig is, om de aldergewigtigste zaaken van de Natie te bevorderen, breeken zoude.

2. Dat het schynt dat de Gemeentens oordeelden, dat deze Bil ontbrak; dat de protesteerende Pairs ook verzekerd zyn, dat het Volk daar naar verlangt; en dat de Bil zo wyslyk voorschryft, eenen plechtigen en strengen Eed van zuivering, om zorg te draagen tegen de heimelyke corruptie in eene standplaats, alwaar ze, eens de overhand gekreegen hebbende, van zulke verderfelyke en uitgestrekte gevolgen zou zyn, dat deze Pairs vreesden, dat zy zich voor kwaade argwaan zouden bloot stellen, indien zy niet op deze plechtigste wys, eenen behoorlyken yver toonden, om de verspreiding der besmetting van zulk een verfoeijelyk kwaad te verhinderen, en om aan anderen een onwederspreekelyk bewys te geeven, dat zy zelf daar van niet aangestoken zyn.

3. Dat een Lid van het Parlement, die zich niet schaamt eene gift te ontfangen voor eenigen dienst, welke hy zich schaamt opentlyk te verklaaren; by zich zelf overtuigd moet zyn, dat hy schuldig is aan eene onzedelyke daad; en dat de Pairs zich derhalven niet alleenlyk uit Staatkunde, maar ook in gemoede verplicht achten, hunne toestemming te geeven tot een Bil, die, voor zo veel ze na eene zeer rype en ernstige overweeging, oordeelen, een dienstig middel in deze bepaalde Monarchy te zyn, om beide de onschuld en de onafhangkelykheit van verkoren Wetgeevers, te bewaaren; en van welke Bil men groote reden hadt te hoopen, datze voor een groot gedeelte zou hebben verhinderd het gevaar van eene infame verbreeking van een vertrouwen, 't welk in yder enkeld Lid van het Lagerhuis om het beste van de geheele Gemeenschap te bevorderen, gesteld is; het geen een misdaad is, welke men behoorde uit te roeijen als goede Patriotten, en waar van men een afschrik behoort te hebben als oprechte Christenen.

4. Dat zy niet anders dan met leetwezen des herte, kunnen beklaagen het verlies van de gelegenheit welke de Koning, door die Bil tot een Wet te maaken, met byzondere vergenoeging zoude hebben omhelst, om aan alle zyne Onderdaanen te doen zien, dat hy onbekwaam is te dulden, dat eenigen van zyne Dienaaren een onbehoorlyk gebruik zouden maaken van die groote inkomsten, welke een Parlement, mildadiger boven alle voorgaanden, zo blymoedelyk aan hem gegeeven heeft; of dat hy die zelf zoude aanwenden tot

nadeel

nadeel van de vryheden en eigendommen van zyn Volk, door eenige onverantwoordelyke invloed op zyne Gedeputeerden van het Parlement. 1731. Maart.

Was getekend:

Berkshire, Strafford, Cadogan, Bruce, Northampton, Bristol, Plymouth, Thanet, Coventry, Bedford, Warrington, Bridgewater, Foley, Aylsford, Boile, Gainsborong, Abingdon, Gower, Oxford en Mortimer, Abergaveny, Maynord, Ancaster, Buthurst, Willougby de Brook, Litchfield.

Den 13 presenteerden verscheiden Koopluiden van *London* aan 't Lagerhuis een Requeſt, klaagende over veele moeijelykheden in hunnen Handel, veroirzaakt door Luiden die voor Makelaar ſpeelen, en het zelve niet verſtaan; en permiſſie verzoekende tot het inbrengen van een Bil, om de acten wegens de Makelaars, die noch in wezen zyn, krachtdadiger te maaken; waarop geordonneerd wierdt, dit Requeſt aan het onderzoek van eene Committé te ſtellen. Men ontfing ook meer andere Requeſten, raakende den heimelyken uitvoer der Wollen, en men ſtelde die in handen van de Committé, aan dewelke het Requeſt der Wolleweevers te *Briſtol* gerenvojeerd was. Men ordonneerde een Bil in te brengen, om den tyd te verlengen voor de geenen die verzuimd hebben, zich door het afleggen van den vereiſchten Eed te qualificeeren tot het bekleeden van Ampten. Vervolgens wierdt door zommigen in 't Lagerhuis ook geproponeerd, om 's anderen daags in eene groote Committé te beſoigneeren over de ingeleverde Requeſten, wegens de roveryen en de plunderingen der Spanjaarden van de Engelſche Schepen; doch na eenige debatten, wierdt deze voorſlag met 104 tegen 88 ſtemmen verworpen, en geordonneerd; die zaak den 20 dezer onderhanden te neemen. Daar na nam men de Bil tot vernieuwing van den Artykel-brief voor de Troupen, onderhanden; en alzo zommigen voorſloegen, of de Spreeker niet uit zynen ſtoel zoude opſtaan, wierdt met 94 tegen 75 ſtemmen overgehaald, dat de Vergadering zoude continueeren; wanneer men in omvraag bragt, of de Committé geauthoriſeerd zoude worden, eene Clauſul daarin te laſſchen, om den 15 te bepaalen, hoe lang de Soldaaten zich verplichten zullen te dienen? Dit met 97 tegen 96 ſtemmen goedgevonden zynde, reſolveerde men, aan die Bil den volgenden dag in eene groote Committé te arbeiden.

Den 14 wierdt in 't Lagerhuis voorgeſteld en in omvraag gebragt,

1731. Maart. of men niet eene Committé zoude benoemen, om te onderzoeken of eenige Leden direct of indirect pensioenen of ampten van de Kroon hadden; maar die propositie wierdt met 206 tegen 143 stemmen verworpen. Den 15 lazen de Gemeentens voor de eerstemaal een Bil, om alle de Proceduuren in de Hoven van Justitie voortaan in 't Engelsch te doen; en zy ordonneerden dat die Bil ten tweedemaal geleezen en gedrukt zoude worden. Men sloeg voor, een Bil in te brengen tot verhindering van het verplaatsen der Bisschoppen van 't eene Bisdom naar 't ander; doch dat wierdt zonder omvraag verwurpen. Daar na tradt men in een groote Committé over de roveryen der Spanjaarden in *Amerika*: Men ondervroeg deswegen verscheiden Schippers en Matroozen, die van *Bristol* gekomen waren, om te verklaaren, hoe wreedelyk de zogenaamde Spaansche Kustbewaarders met hen gehandeld hebben; en men verschoof de verdere overweegingen tot den volgenden dag. De Pairs hadden niets van belang onder handen, en ontfingen uit de Exchequer den verzochten staat van de nationale schulden, dewelke op de tafel wierdt gelegd.

Den 16 gingen die van 't Lagerhuis in een groote Committé voort met de deliberatien over de Requesten der Koopluiden van *Bristol* en *Leverpole*, en na dat zy de Supplianten noch eens gehoord, en verscheiden Getuigen ondervraagd hadden, wierdt eenpariglyk verklaard, dat den inhoud van de respective requesten ten vollen beweezen was. Vervolgens proponeerde men, den Koning by Adres te verzoeken, zyne verdere poogingen aan te wenden, om de roveryen der Spanjaarden in het toekomende te doen ophouden; om eene volkome voldoening van de reets geleden schadens te bezorgen, en om aan de Engelsche Onderdaanen het dryven van hunnen vollen en onbelemmerden Koophandel en Schipvaart op de Engelsche Colonien in *Amerika* te verzekeren: Hier over ontstonden groote debatten, en de Heer *Pulteney* zeide, dat ingeval de Koning geen voldoening, van de geleden schadens der Koopluiden, en het nalaaten der rovereyen kon verkrygen, zyn Majesteit brieven van Represailles moest verleenen, en ordre geeven, om geweld met geweld te keeren. Hier op wierdt door die Party voorgesteld, eene verandering in dat Adres te maaken, en daarin te lasschen deze woorden, (welke rovereyen noch gecontinueerd worden door de Spanjaarden in weêrwil van het Sevilische Tractaat, tot nadeel van zyne Majesteits handeldryvende Onder-

Onderdaanen: En om zyn Majesteit te verzekeren, dat de Gemeentens hem in staat zullen stellen, om volkome en ample satisfactie door geweld te bezorgen, indien menze op billyke en redelyke conditien niet verkrygen kan); maar na dat dit in omvraag gebragt was, wierdt het met 172 tegen 140 stemmen verwurpen, en geresolveerd het Adres te ontwerpen, zo als het eerst voorgesteld was, en Maandag daar van rapport te doen. De Prins van *Wales* was in het Lagerhuis om de debatten te hooren, dewelke tot 's avonds ten acht uuren duurden. De zaak over de middelen van Finantie, wierdt verschoven tot morgen, en de Gemeentens adjourneerden zich tot den 19, wanneer de Pairs niets van belang op het Tapyt hadden, en hunne weder byéénkomst verschooven tot den 23: Eenige Leden van het Lagerhuis, die reets in hunne Vergaderplaats gekómen waren, moesten naar huis keeren, om dat de Spreeker liet boodschappen, dat hy onpasselyk was geworden. Den 20 hebben de Gemeentens daarom ook niet kunnen vergaderen; en hoewel zommigen uitstrooiden, dat zulks om zekere polityke redenen geschiedde, echter is het zeker, dat de ziekte van den Spreeker de eenige oirzaak daar van was, hebbende hy een zwaar colyk gekreegen. De Spreeker van 't Lagerhuis genoegzaam hersteld zynde, liet zich den 22 in een Draagstoel naar *Westmunster* brengen; wanneer de Gemeentens haare Vergadering hervatten. De Ridder *Charles Turner* presenteerde toen een Bil, om een Millioen ponden Sterlings van het Zinkend Fonds aan de *Zuidzee*-Compagnie te betaalen. Men las dezelve voor de eerstemaal, en men ordonneerde de tweede leezing van de Bil, tot beter conservatie van 't wild, en men vondt goed, dezelve te doen drukken. Men verschoof de overweegingen over de middelen van Finantie, tot den 26; het rapport der Committé wegens de rovereyen der Spanjaarden in *Amerika*, tot den 27, en de Landtax-bil tot den 28. Vervolgens onderzocht men in een groote Committé, de Bil tot vernieuwing van den Artykel-brief voor de Troupen, zommigen sloegen voor eene Clausul daarin te lasschen, ten voordeele van de Soldaaten, die zekeren tyd gediend hebbende hun Paspoort verzoeken. Deze Clausul voor de eerstemaal geleezen, en in omvraag gebragt zynde, of men de tweede leezing daar van zoude doen, wierdt zulks met 219 tegen 121 stemmen verworpen, en geordonneerd, dat het rapport van de Bil aanstaande Maandag zoude geschieden. Den 23

1731. *Maart.*

1731. Maart. heeft men in een groote Committé over de verdere onderstandgelden geresolveerd, toe te staan, 10000 ponden Sterlings tot handhaving der forten en vastigheden van *Africa*, en 2000 ponden Sterlings voor de Weduwen der Officieren; van welke Resolutien den 26 verslag zal worden gedaan; hebbende de Gemeentens zo wel als de Pairs, zich tot dien dag geadjourneerd. De Bil om alle de Proceduuren voor de Gerechtshoven, in de Engelsche Taal te houden, behelst „ dat de Onderdaanen van dit Koninkryk dikwils groot nadeel „ lyden door het gebruiken van eene Taal, welke de geenen die ge„ dagvaard zyn niet verstaan, zo dat zy niet weeten wat voor of te„ gen hen in de Pleidooien gezegd wordt, door de Advokaaten en „ Procureurs, die daarenboven een hand schryven niet leesbaar voor „ iemand die geen Practisyn is; dat het leven en de goederen van de „ Onderdaanen daar door menigmaal gevaar loopen; en dat, om „ daar tegen te voorzien, geordonneerd wordt, dat alle Processen, „ Pleidooien, Beschuldigingen, Informatien, Rapporten, enz. zul„ len worden gedaan alleenlyk in de Engelsche taal, en geschreven „ in eene gewoone en gemeene leesbare hand, en in woorden die „ voluit en niet verkort zyn; en dat verkeerde overzetting, en ver„ andering door vertaaling veroirzaakt, mitsgaders kwaade spelling „ of abuis in 't copieeren, voor geen erreur zullen worden gehou„ den, noch eenige Proceduuren nietig maaken, behalven in cri„ mineele zaaken.

Noch resolveerde men den Koning by Adres te verzoeken, aan het Huis mede te deelen de Memorien of Vertoogen, welke sedert haar voorig Adres door zyn Majesteits Minister te *Sevilië*, of door den Gouverneur van *Gibraltar*, aan 't Hof van *Spanje* gedaan mogten zyn, wegens het voortzetten der werken onder de voornoemde Vesting, mitsgaders de ordres die daarop gegeeven zyn. Vervolgens resolveerden zy in een groote Committé, aan den Koning toe te staan 134312 ponden Sterlings, voor 't geen 'er aan de geaccordeerde subsidien van 't voorleden Jaar te kort komt; 510400 ponden tot betaaling van de oningetrokken Exchequer-briefjes; 32483 ponden voor de buiten-gepensioneerden van *Chelsea*-hospitaal, en voor andere kosten van 't zelve voor het Jaar 1731; en 15000 ponden 's Jaars, zeven Jaaren lang, voor de onkosten van de Munt. Den 26 wierden alle de bovengemelde Resolutien goedgekeurd; waarna men we-

wederom in een groote Committé tradt; en besloot 400000 ponden Sterlings té negotieeren, tegens drie en een half percent 's Jaars, en 800000 ponden by weegè van een Lotery, tegen drie percent 's Jaars, te betaalen uit de verhoogde Rechten op het gestempeld Parkament en Papier. Voorts besloot men, dat de 32516 ponden, die 'er van de voorige Landtaxen, en de 12000 ponden, die 'er van de belastingen op 't Mout en op de gebrande Wateren, in de Exchequer overblyven, mede gebruikt zullen worden, om de onderstandgelden goed te maaken. Den 27 zyn deze Resolutien ook de resumptie gepasseerd, en de Gemeentens waren laat vergaderd over de Requesten der Koopluiden van *Bristol* en *Leverpole*, nopende hunne geleede schade door de roveryen en plunderingen der Spanjaarden van hunne Schepen in de *Westindiën*; waar over nochmaals groote debatten ontstaan zyn. Doch echter wierdt een Adres aan den Koning zonder scherpe Byvoegsels geresolveerd. Uit den staat van 's Lands schulden, die aan 't Hoogerhuis overgeleverd is, blykt, dat dezelve den 31 December 1729 bedroegen 49 Millioenen 795755 ponden, zes schellingen en een twaalfde; datze tusschen dien tyd en den 31 December 1730, toegenomen zyn met 550000 ponden; doch dat men daar van heeft betaald een Millioen 49300 ponden; zo dat de geheele schuld van de Natie op den gemelden 31 December 1730, noch bedroeg 49 Millioenen 301855 ponden, zes schellingen en een twaalfde.

1731. Maart.

Men was aan 't Engelsche Hof van gedachten dat de dood des Hertogs van *Parma* geen verandering van belang zoude maaken in het gemaakte ontwerp tot bevrediging van *Europa*. De toestel tot de Italiaansche Expeditie zal opgeschort worden tot dat men zie of de Hertoginne Weduwe van *Parma* van eenen Prins of van eene Princesse verlost zy. De Ministers zyn by uitnemendheit vergenoegd wegens het besluit dat de Staten Generaal genomen hebben om hunne Krygsmagt met 10000 Man te vermeerderen, dewyl het zelve den Torys den mond stopt, welke voorgeeven dat *Engeland* byna alle den last der Krygstoerustingen draagt. Men verzekert ondertusschen dat de zaaken te *Weenen*, te *Sevilie*, te *Londen*, en in den *Haag* zodanig geschikt zyn, dat men zich van een spoedigen en voordeeligen uitslag der onderhandelingen te *Weenen* verzekerd houdt.

Het

1731. *Maart.*

VRANKRYK.

HET blyft in *Vrankryk* noch al even druk door de gevolgen van de Declaratie der Advokaaten des Konings. Verscheiden Bisschoppen hebben den Aardsbisschop van *Ambrun* gevolgd in het uitgeeven van hunne Mandementen daartegen, onder andeaen die van *Laon*, die van *Evreux*, en den Aardsbisschop van *Parys*. Doch den 25 February wierdt met den druk gemeen gemaakt het Arrest van 't Parlement van den 20 February, waarby de Procureur-Generaal des Konings ontfangen wordt als Appellant tegen het Mandament van den Bisschop van *Laon*; met verbod van eenige Exemplaren daar van te verkoopen, of uit te geeven: Het Vertoog der Advokaaten des Konings, waarop dat Arrest gevolgd is, is zeer aanmerkelyk; luidende het begin daar van aldus:

MYNE HEEREN,

EEn nieuw onderwerp roept ons wederom in deze doorluchtige Vergadering, om 'er onze rechtmatige klagten te brengen, en om 'er die hulp te zoeken, welke het publyk Ministerie zich van 't gezag des Parlements durft belooven.

Het is droevig voor het zelve, reden te hebben zich te beklaagen over dat geene 't welk terzelver tyd het indruksel van 't Karacter eens Bisschops, en van de hand eens Pairs van *Vrankryk* draagt. Maar het is noch droeviger, in het Mandement des Bisschops van *Laon*; 't welk wy aan 't Hof overgeeven, te vinden 't geen men 't minst verwachten moest van een Prelaat, die deze twee uitmuntende hoedanigheden in zyn persoon veréénigd.

Wat zouden wy niet al aan u te zeggen hebben, van die haatelyke Schildery, welke men daarin terstond ziet van den staat der Religie in het Koninkryk? Van dat smadelyk verwyt, greetig aan *Vrankryk* gedaan, van eene byna geheele uitblussing des Geloofs. Maar laat ons voorbygaan de verscheiden verwytingen in dit Werk ter loops verspreid, en waarin het schynt dat de Schryver de welvoeglykheit van zyne waardigheden zelfs vergeeten heeft: Jegenwoordig moet onze oplettenheit geheel en al gaan over de belangen van onze grondregels, en over de aanvallen welke dit Mandement daarop doet.

In 't oogmerk 't welk men zich daarin voorstelde, om de geenen die de Constitutie *Unigenitus* wederstaan, te overtuigen, schynt het dat men zich bovenal naauwkeuriglyk moest conformeeren met dezelfde grondregels, en dat men moest dringen in het geheele verstand daar van, ten opzigte van de merktekenen van gezag, ten voordeele van dat Decreet zamenloopende.

Men zal in *Vrankryk* altyd een Bisschop pryzen, dat hy zyne diepe eerbiedigheit voor den H. Stoel toont; dat hy aan zyne uitmuntende voorrechten hulde doet; en dat hy de grootheit daar van door de waardigheit van zyne uit-

druk-

drukkingen verheft. Men zal hem nooit benyden, dat hy daar toe de woorden gebruikt van een Prelaat der laatste tyden, wiens groote verlichtingen met die van de eerste Eeuwen te vergelyken zyn, en die de getrouwste aankleeving aan den H. Stoel nooit gescheiden heeft van den alderwysten en den alderzuiversten yver voor onze Vrydommen. 1731. *Maart.*

Doch terzelver tyd zal men van dien Bisschop verwachten, dat hy myde, pretensien te begunstigen, welke *Vrankryk* (anderzins zo yverig voor den Stoel van St. *Pieter*) niet geleerd heeft te erkennen, en dat hy zich onwrikbaar toont in de waare grondstellingen, van dewelke dit Koninkryk niet zoude kunnen afgaan.

Spreekende aan de eene zyde van het gezag des H. Stoels en der Roomsche Kerk, en aan de andere zyde van dat der Algemeene Kerk, moest men zich over het eerste verklaaren, even als of het niets overliet om te wenschen; en moest men het ander alleenlyk daarop laaten volgen als een byvoegsel, 't welk men om zo te spreeken gebruikt, ten overvloed, en om de aldermoeijelykste gemoederen te voldoen?

Onder voorwendsel van dat gezag der Roomsche Kerk ten voordeele van de Constitutie te doen gelden, tracht men in *Vrankryk* in te voeren een byzonder Concilie, te *Rome* gehouden, welkers gezag wy niet kunnen erkennen, en welkers uitdrukkingen, zo als menze bybrengt, gevolgen zouden hebben, over dewelke wy ons de laatstemaal genoeg verklaard hebben.

De Bisschop van *Laon* lascht in zyn Mandement het Decreet van dit Concilie. Hy neemt het aan, en hy spreekt daar van, als van een stipte Wet, waaraan men zich door ydele omwegen te vergeefs zoekt te onttrekken. Niets is strydiger tegen onze grondregels, dan deze indirecte afkondiging van iets, 't welk met geenerlei form onder ons bekleed is. De Constitutie zal alle de plechtigheden welke die grondregels voorschryven, nodig gehad hebben, en zonder zich met eenigen daar van te bemoeijen, zal men zich door dat Concilie authoriseeren, om een nieuw vuur wederom te ontsteeken in eene zaak, waarin de kalmte der gemoederen boven alles te wenschen is.

De gemelde Bisschop van *Laon* heeft de vermeetelheit gehad, een tweede Mandement en een pastoralen Brief tegen dit Arrest van het Parlement uit te geeven. Hierop heeft het Parlement by een nader Arrest van den 2 dezer, geordonneerd dezen pastoralen Brief te supprimeeren als oproerig en aanloopende tegen het Koninklyk gezag, en het Arrest van het Parlement, behoudens voor den Procureur-Generaal, om daarenboven zodanige Conclusien te neemen, als hy te rade zal worden, enz.

Den 5 Maart kwam wederom een Arrest van het Parlement uit, waarby het den Procureur-Generaal des Konings ontfangt als Appellant, als van abuis van de pastorale Ordonnantie en Instructie des

1731. Maart. Aardsbisschops van *Parys*. In 't Vertoog daar tegen gedaan, zeggen de Advokaaten des Konings onder anderen.

„ Zal men blootgesteld zyn voor de verwytingen van Excommu„ nicatie en Kettery, wanneer men in den natuurlyken zin der woor„ den, zo als onze Voorzaaten dezelve aan ons geleerd hebben, zegt, „ dat de Kerk van haar zelven geen recht dwingende magt, noch „ uiterlyke jurisdictie, eigentlyk genoemd heeft? Het is niet noo„ dig te doen gevoelen, hoe gevaarlyk het zoude zyn, dat gebruik „ van Censuren te laaten invoeren over zaaken die, om zo te spree„ ken aangrenzende zyn, waarin de Waereldlyke Regeering alle „ haare Rechten heeft te handhaven, en de qualificatie van Kettery „ niet gemaakt is om tegen dezelve de paalen van het Kerkelyk Ge„ zag, waarvan het zelfs de bewaarder en beschermer is, uit te „ breiden.

Men zag te *Parys* een Decreet der Vergadering van de Inquisitie, het welk den 20 der voorleden Maand binnen *Rome* uitgevoerd zoude zyn, tegen het bewust Geschrift der 40 Advokaaten; luidende het zelve in substantie als volgt:

DE H. Congregatie van onze Heeren, de zeer Eminente en zeer eerwaardige Kardinaalen van de H. Roomsche Kerk, Generaale-Inquisiteurs, in het gansche Christelyk Gemeene-best, in 't Klooster van Onze Lieve Vrouw van *La Minerva* vergaderd, hebben gehoord de Censure van verscheiden bekwame Theologanten, door hen gecommitteerd en benoemd: Hun rapport is gedaan aan onzen H. Vader den Paus *Clemens* den XIIden, die zyne goedkeuring daarop heeft gegeeven, zo wel als op het goeddunken der Kardinaalen, die in deze zaak uitspraak gedaan hebben, Weshalven zy, achtervolgens de geheiligde ordre van zyn H , en op het advys van verscheiden wyze Doctoren en verstandige Rechtsgeleerden, het bovengemelde Geschrift by het tegenwoordige Decreet condemneeren, om door Beuls handen verbrand te worden. Dit is het Lot, 't welk dat Libel ondergaan moet, als behelzende valsche, oproerige, ergerlyke en vermeetele stellingen, die voor het Oppergezag van den Souvereinen Paus smadelyk, en daarenboven scheuringmaakende en Ketterseh zyn, enz.

De Koning, door eene wederzydsche stilzwygendheit eindelyk den geestelyken Oorlog willende doen ophouden, die het Koninkryk met de grootste beroerten dreigde, heeft de volgende Declaratie doen afkondigen.

Ar-

Arrest gegeeven in den Raad van State des Konings, ter gelegenheit van de verschillen welke ontstaan zyn ten opzigte der twee Magten, enz. van den 10 Maart 1731. 1731. Maart.

DE Koning onderricht geworden zynde, dat ter gelegenheit van eenige Geschriften die onder het Gemeen verspreid zyn, nieuwe twisten over verscheiden stoffen, en onder anderen over het geen de natuur, de uitgestrektheit, en de paalen van het Kerkelyk Gezag en van de Waereldlyke Magt raakt; zyn Majesteit oplettende om te vervullen al het geen de Godsdienst van zyne magt eischt, zonder te verzuimen in 't geen hy aan zich zelven schuldig is, acht het zyn voornaame plicht, te beletten dat ter gelegenheit van die twisten, men niet in twyfel trekke de geheiligde Rechten van eene Magt, dewelke van Godt alleen heeft ontfangen het gezag van de questien, van de leere over het Geloof, of over den regel der zeden, te beslissen; canons of regels der Tucht te maaken, tot het gedrag der Dienaaren van de Kerk, en der Geloovigen in de ordre der Religie; deze Dienaren aan te stellen of af te zetten, overéénkomende met dezelve regels; en om zich te doen gehoorzamen door de Geloovigen, volgens de Canonyke orde niet alleenlyk heilzame pœnitentien, maar ook waare geestelyke straffen op te leggen, door de oordeelen of door de Censuren die de opperste Herders recht hebben van uit te spreeken en te openbaren, en die des te outzachelyker zyn, om dat zy haar uitwerking op de Ziele der Schuldigen voortbrengen, welkers wederstand niet belet, dat dezelve, in weêrwil van hen, de straffe waar toe zy verwezen is, draagt. Zo de Religie van zyn Majesteit hem verplicht, om als beschermer van de Kerk, en in hoedanigheit van Allerchristelykste Koning, te beletten dat men niet aantaste het geen zo wezentlyk tot de Geestelyke Magt behoort; zyne intentie is ook dat zy continueert in zyne Staaten vredelyk te genieten, alle de rechten en privilegien die haar door de Koningen zyne Voorzaaten zyn toegestaan, over het geen de uiterlyke toestel van een opentlyke Vierschaar raakt, de formaliteiten van de ordre of styl naar rechten, de gedwonge uitvoering der oordeelen, over het Lichaam of over de goederen, de verbintenissen of de uitwerkselen die van de uiterlyke order van het zamenleeven voortkomen, en in 't algemeen al 't geen de schrik der tydelyke straffen, tot de vreeze der Geestelyke toevoegt. Maar dewyl de disputen dewelke beginnen te ontstaan, zouden kunnen gelegenheit geeven, over die byzondere punten; en over die, dewelke daar mede overéénkomst hebben, lichtvaardige of gevaarlyke questien, niet alleenlyk over de uitdrukkingen die verscheidentlyk verstaan kunnen worden, maar over de zaaken zelf, te verwekken; heeft zyn Majesteit het noodig geacht, in die gelegenheit het voorbeeld van de Koningen zyne Voorzaaten na te volgen, door aan den eenen kant den loop van die opkomende geschillen te doen ophouden, en aan den anderen kant door alle de maatregelen die zyne wysheit en godvruchtigheit hem zullen inboezemen, omze geheelyk uit te blusschen, te neemen: Waarin begeerende te voorzien; *zyn Majesteit in zyn Raad*

1731. Maart. *zynde*, heeft geordonneerd en ordonneerd, dat alle de gemelde geschillen of twisten, en insgelyks die, dewelke 'er overéénkomst mede hebben, zyn en blyven verboden, zo als zyn Majesteit dezelve verbiedt by het tegenwoordig Arrest; opleggende by provisie een algemeen en absolut stilzwygen over het geen de stoffe van de gemelde geschillen raakt; en dienvolgens verbiedt zyn Majesteit expresselyk aan alle de Universiteiten van het Koninkryk, met name de Faculteiten der Theologie, en van 't Burgerlyk en Kerkelyk Recht, eenige disputatien in de Schoolen over die Stoffe toe te laaten, als mede van te onderwyzen, of te dulden, dat men onderwyze iets dat met de bovengemelde beginselen over de beide Magten, strydig zy: Verbiedt insgelyks alle zyne Onderdaanen, van wat staat of conditie zy zyn, eenige Vergaderingen, Deliberatien, Actens, Declaratien, Requesten, Proceduuren, ter gelegenheit van gemelde Dispiten, over alles het geene daar van afhangt, te maaken; en van te schryven, zetten, drukken, verkoopen, uitgeeven of omdeelen, directelyk of indirectelyk, eenige Geschriften, Boeken, Libellen, Memorien of andere werken, over het zelve onderwerp, onder wat voorwendsel en naam het weezen mag; alles op straffe tegen de Overtreeders, van als wederspannigen en ongehoorzamen aan de ordre des Konings, mitsgaders als oproerigen en verstoorders van de gemeene rust, gehandeld te worden, enz.

Men zal afwachten van wat uitwerking dit Koninklyk Arrest zal zyn: doch men verbeeldt zich niet dat de Partyen daar door met schryven zullen ophouden, dewyl 'er meermaal diergelyke Arresten zyn uitgekomen.

Onder andere Arresten des Konings welke in het kort zyn uitgekomen, is 'er één om één het zelfde Recht, wegens de Donatien, in alle de Hoven van Justitie des Koninkryks te doen stand grypen; de redenen in de voorrede van die Ordonnantie vervat, zyn zeer opmerkelyk; luidende dezelve als volgt:

DE Justitie behoorde zo éénvormig te zyn in haare vonnissen, als de Wet één is in haare dispositie, en zy behoorde niet af te hangen van het onderscheid der tyden en der plaatsen, even als zy zich beroemt geen onderscheid van Persoonen te kennen. Zodanig is het oogmerk geweest van alle de Wetgeevers, en daar is geen Wet die de begeerte van de geduurzaamheit en van de éénvormigheit niet insluit. Haar voornaamste oogmerk is meêr, om de Processen vóór te komen, dan omze af te doen, en de zekerste weg om daar toe te komen, is, eene zodanige overéénkomst in de decisien te doen heerschen, dat, indien de Pleiters niet wys genoeg zyn om hunne eerste Rechters te weezen, zy ten minsten weeten, dat zy in alle de Rechtbanken eene Justitie vinden zullen, die altyd naar haar zelve gelykt door de vaste inachtneeming van dezelfde regels. Maar als de Wetten en de Uitspraaken, dat merkteken van onzeker-

kerheit en onstandvastigheit, 't welk van alle de menschelyke werken byna onafscheidelyk is, ondergaan moesten, gebeurt het zomtyds, dat, het zy door een verzuim van uitdrukking, het zy door de verschillende wys van dezelfde voorwerpen te beschouwen, de verscheidenheit der vonnissen, van eene enkele wet, zo veele byzondere Wetten maakt; welker strydigheit dikwils tot oneer van de Justitie, en noch meêr tot nadeel van 't Gemeene-best zyn: Hier uit spruit inderdaad, die menigte der conflicten van jurisdictie, die door een al te doorslepen Pleiter, tot geen ander einde geformeerd worden, dan om door de verandering der Rechters, het Recht, 't welk hem tegen is, te ontwyken, en zich van dat Recht, 't welk hem gunstig is, te verzekeren, zodanig, dat zelfs de grond van het geschil zich gedecideerd vindt door de enkele uitspraak, wie de competente Rechter is. Onze liefde voor de Justitie, welkers administratie wy voor de eerste plicht van ons Koningdom houden, en de begeerte welke wy hebben, omze eveneens in alle onze Staten te doen respecteeren, laaten ons niet toe langer te dulden, eene verscheidenheit van recht, dewelke zulke groote ongelegenheden veroirzaakt; Wy zoudenze met meêr luister en vergenoeging voor ons, hebben kunnen doen afsnyden, indien wy het uitgeeven van het Lichaam der Wetten, die met dit oogwit gemaakt zullen worden, uitgesteld hadden, tot dat alle de gedeeltens van zo een wichtig ontwerp, te gelyk voleindigd waren geweest; doch de nuttigheit welke men van de volmaaktheit van dat werk verwachten moet, zo gereed niet kunnende zyn als wy wel wenschten, heeft onze genegenheit voor onze Onderdaanen, welker belang wy altyd vóór alle andere consideratien zullen doen gaan, ons bewoogen, aan hen het tegenwoordig voordeel te bezorgen, om ten minsten voor een gedeelte te profiteeren van een arbeid, waar mede wy ons haasten zullen, om hen in 't kort de geheele vrucht daar van te doen plukken. En wy geeven aan hen daar van, om zo te spreeken de eerstelingen, door de beslissing der verschillen, raakende den aart, de form en de wezentlyke voorwaarden der Donatien: Een stof, die, het zy door haare eenvoudigheit, het zy door de weinige strydigheit, welke men daarin tusschen de gronden van het Roomsche en 't Fransche Recht vindt, ons toegescheenen heeft, als de bekwaamste, om het eerste staaltje te zyn van de uitvoering van het ontwerp, 't welk wy ons voorgesteld hebben. Vóór dat wy daarin onveranderlyke regels vaststellen, hebben wy dienstig geoordeeld, ons door de voornaamste Leden van onze Parlementen en van onze hoogste Raden, naauwkeurig te laaten onderrechten van de verschillende Rechten, welke daar omtrent in acht genomen worden; en wy hebben het genoegen gehad, van in 't openleggen der dienstige middelen omze met malkander overéén te brengen, te zien, dat die Lieden het goede van de Justitie alleen beoogende, dikwils aan ons voorgesteld hebben, het alderéénvoudigste, en uit dien hoofde zelfs het nuttigste recht te prefereeren, boven dat 't welk het vóóroordeel der geboorte en eene oude gewoonte achtbaarder voor hen hadde kunnen maaken: Of indien 'er al eenige verschillende gevoelens over eenige punten mogten zyn geweest, heeft zulks door 't verslag 't welk daar van aan ons in onzen Raad

1731. *Maart.*

1731. Maart. gedaan is, alleen gediend tot beter ontdekking van de rechte gronden welke wy volgen moeten, om in de verscheiden materien van het Recht, waarin men dezelfde wetten observeert, successivelyk te herstellen die volmaakte éénvormigheit, die niet min eerlyk voor den Wetgeever, dan voordeelig voor deszelfs Onderdaanen is, enz.

Men ziet te *Parys* het volgende uittreksel van een Brief van *Tripoli* in *Syrië*, van den 30 October.

„ Onze Gouverneur *Ibrahim Bacha* ontfing dezer dagen een Ex-
„ pressen van zyn Zoon die in *Taqui* commandeert, met tyding dat
„ de Berglieden de revolutie te *Constantinopel* voorgevallen, gehoord
„ hebbende, tegen hem waren opgestaan, en alle de geenen die hy
„ gezonden hadt, om de rechten van den Grooten Heer te lichten,
„ hadden neêr gemaakt: Hierop ordonneerde de Vader den 26 van
„ die maand aan den Aga der Janitsaren, 200 Man van die Militie
„ naar *Taquie* tot secours van zyn Zoon te zenden, maar de Janitsa-
„ ren, wel verre van zich aan zyne ordres te onderwerpen, namen
„ die gelegenheit waar, van opentlyk tegen hem op te staan, en
„ verscheiden andere Soldaaten en 't Gepeupel op de been gebragt
„ hebbende, gingen zy zyn *Serrail* met snaphaanschooten, gevolgd
„ van een hagelbui van steenen, aantasten, 't welk tot in den nacht
„ duurde; echter waren 'er van weêrkanten maar zeven gedood en
„ drie gekwetst. Den 27 continueerden de Rebellen de attaque van
„ 't *Serrail*. de Gouverneur om hen te bevredigen, beloofde den prys
„ van 't Vlees, 't Brood, de Zeep, enz. te verminderen, 't welk
„ geschiedde; maar zy hier mede niet vergenoegd zynde, vaardig-
„ den eenigen af, om het Huis van één zyner voornaame Officieren
„ aan te tasten, 't welk deze plunderden, en vermoordden den Officier,
„ die zy in kleine stukken sneeden, met vier zyner Domestiquen die
„ zich te weêr hadden gesteld. Van daar gingen zy naar 't Huis van
„ zyn eersten Dragoman, 't welk zy mede plunderden, en voor 't
„ *Serrail* te rug gekomen zynde, eischten zy het hoofd van dien Dra-
„ goman, als oirzaak van den overlast het Volk aangedaan: de Gou-
„ verneur sloeg zulks ten eersten af, doch eindelyk op de krachtige
„ Vertoogen van alle zyne Officieren, was hy de eerste die zyn Dra-
„ goman in 't hart stak, waarop de de Soldaaten hem meêr dan 1000
„ steeken gaven, en ten vensteren uitwierpen, de Rebellen hem een
„ strop om den hals gedaan hebbende, sleepten hem naakt langs de

„ straa-

„ ſtraaten, en wierpen het Lyk op een Meſthoop, zyn broeder een 1731. Maart.
„ diergelyk lot vreezende, liet zich eergiſteren met zyn tulband uit
„ een venſter neêr, maar dezelve van Neteldoek en dus te onſterk
„ zynde, viel hy en brak zyn armen en beenen; de Soldaaten dit
„ ziende ſchooten toe, en maakten hem ten eerſten met de Sabel af.
„ De Rebellen bragten dien dag door, met een naauwkeurig onder-
„ zoek te doen naar alle de geenen die den Gouverneur in zyne onver-
„ zadelyke begeerte geholpen hadden: Zy hadden het voornamelyk
„ op den Jood *Abraham van Leon*, Pachter van den Gouverneur,
„ gemunt, denwelken zy alomme zochten om hem voor het Huis der
„ Juſtitie te verbranden, maar deze Jood was het al met de vlucht
„ ontſnapt, als mede eenige anderen: De Franſche Conſul verſtaan
„ hebbende, dat de Rebellen voorneemens waren in de Huizen der
„ Franſchen naar dezen Jood te zoeken, deedt hen zeggen dat 'er de
„ minſte ſchyn niet was dat in diergelyken tyd eenig Franſchman aan
„ een ter dood verwezen Man, en van eene Natie, waar voor men
„ ſedert langen tyd een afgryzen hadt, een ſchuilplaats zoude verlee-
„ nen; doch indien zy zulks noch meenden, dat hy dan met drie uit
„ het midden van hen, deze huiszoeking wilde doen; 't welk hen
„ deedt bedaaren, zo dat zy de Franſchen geruſt lieten, zich verge-
„ noegende het Huis van den Jood geheel te plunderen.

De Marquis van *Caſtellar*, Ambaſſadeur van *Spanje*, heeft in eene Conferentie aan den Kardinaal *de Fleury*, en aan de Engelſche en Hollandſche Ambaſſadeurs verklaard, dat de Declaratie vóórdezen wegens het Tractaat van *Sevilie* gedaan, niet anders verſtaan moeſt worden, dan ingevalle de Geallieerden het bepaalde ſecours tot de Italiaanſche Expeditie niet wilden leveren.

Men bleef in *Vrankryk* van gedachten dat het tot geen verwydering in het geheel zoude komen, en dat de toeruſtingen die van alle kanten gemaakt wierden, nergens anders toe ſtrekten, dan om aan de Onderhandelingen meêr krachts te geeven.

DEN 3 February kreeg men te *Sevilië* tyding van de gevaarlyke ziekte van den Hertog van *Parma*, en noch op denzelfden dag door verſcheiden Expreſſens uit *Italië* van zyn dood. Naderhand hadt men ook de tyding van de zwangerheit der Hertoginne Weduwe bekomen, en men was beducht, dat de Geallieerden deze zwangerheit SPANJE.

tot

1731. *Maart.* tot een voorwendsel zouden neemen van het uitstellen der Expeditie op *Italië*, om vóóraf te zien of die Prinsesse een Prins zoude ter Waereld brengen. Van *Weenen* kreeg men van tyd tot tyd Expressens, alzo dit toeval veel speculatie veroirzaakte. Men spreekt van een plechtigen dienst met veel prachts te *Sevilie* voor den overleden Hertog te doen, dewyl men in deze Maand van *Weenen* bericht bekomen heeft dat zulks aldaar in de Kerk der Augustynen geschied was, tot welken einde een prachtig Praalgraf was opgerecht, waar van de Autheur zelfs, een gekroond Poëet, *J. C. Newen* genoemd, deze beschryving hadt uitgegeeven.

Parma è Cupresso, in funeris pompâ D. ANTONII I. Farnesii, Imp. Caes. Aug. CAROLI VI. P. Fel. P. P. Jussu, *ad B. M. V. Lauretanam*, signis & insignibus signata insignitaque, A. Ch. CIϽIϽCCXXXI. III. Cal. Mart.

P*Arma, quam* Παρμην *Suidas vocat scutum erat è ligno, quo Duces, & Milites utebantur, à Varrone Romanorum Togatissimo ita nuncupatum, quod undiquaque rotunda, & omnes in partes par esset. Hanc nos in Funus,* AUGUSTI *luctu nobilitatum, adornavimus: & Parmis Palmisque non ingloriæ* FARNESIORUM *Genti:* PRINCIPI *dedicavimus, atque antiqui sermonis incomtâ majestate consignavimus; ut Olim Hesiodus Herculis* Scutum *arduis verisque laudibus inscripsit. Veritatis simplex oratio,* & Funerum nulla ambitio; *ut C. Corn. Tacitus Patrum nostrorum sanctissimum morem commendat, & Fontinus apud Plinium commemorat:* impensa Monumenti supervacuà est. Memoria nostri durabit, si vita meruimus, & *ante omnes D. Ambrosius:* quid proficit superbia sepulchrorum? dona sunt potius viventium, quam subsidia mortuorum.

Inscriptio Prima.

EXEQUIAS.
HEM. TEMPUS. EST.
ITE.
SERENISS. OLIM. PRINC.
A N T O N I O I.
FARNESIO.
PARMAE. PLACENTIAE. CASTRIQ.
DUCI XII.
S. R. E.
VEXILLIFERO. PERP.
HONORIS. VIRTUTISQ. CAUSSA.
MONUMENTUM.

In-

Inscriptio Secunda.

A. NATALIBUS. CHRISTI. MDCLXXIX.
III. K. DEC.
EX.
SER. RAINUCIO. FARNESIO.
ET.
SERENISS. MARIA. ATESTINA.
EDITUS.
PRIMO. INTUITU. LUCIS. PRIMOQ.
HAUSTU. SPIRITUS.
AD. LAUDIS. ET. GLORIAE. STUDIUM.
CELEBRITATE. MAJORUM.
EXCITABATUR.
MORTI. NATUS. ES. VIATOR.
ET. DIES. QUEM. TANQUAM.
EXTREMUM. REFORMIDAS.
AETERNI. NATALIS. EST.

Inscriptio Tertia.

ANNO. A. CHRISTO. NATO. MDCCXXVII.
IV. KAL. MART.
AB. EXCESSU. FRANCISCI. FRATRIS.
SUI. PRINCEPS.
SER. HENRICAM. ATESTINAM.
POSTMODUM. CONNUBIO. JUNXIT.
DE. BONIS. ARTIBUS. OPTIME. MERUIT.
SEDANDAE. URBANORUM. ANXIETATI.
NUNDINAS. RESTITUIT.
NULLUM. NON. DIEM. INTER. OCIUM.
ET. CURAS. DIVISIT.
LUDISQ. PUBL. LAETITIAM.
TEMPORUM. AUXIT.
HAEC. TUA. EST. SCENA. MORTALITAS.
ET. DUM. HAEC. ADSPICIS.
TE. IPSUM. DESPICE.

Inscriptio Quarta.

HOC. AN. CHRISTIANO. MDCCXXXI.
XIII. KAL. FEB.
ATAVIS. PATERNISQ. HEROICIS.
VIRTUTIBUS.
ET.
OMNIBUS. VITAE. ORNAMENTIS.
INCLYTUS. PRINCEPS.
NON. LONGA. AEGROTATIONE. SED.

1731. Maart.

REPENTINA. VICTUS.
PATI. SUI. LEGEM. CONSTANTER. AC.
FORTITER EXCEPIT.
VITA. DUM. SURGIT. NIHIL. EST.
DUM. VIDETUR. UMBRA. ET. DUM.
SE. EXALTAT. EXULTATQ.
FUMUS. ET. FUNUS.
OMNIA. SUNT. SOMNIA.
BREVIA. FUGACIA. CADUCA.

Epictetus nullam sui formam exstare voluit, quod corpus animæ sepulchrum esset Catonis sacra species, quam vivus repudiaverat, in Funere publicata. Divina ANTONII. *anima, ob Heroicas virtutes, quas Cicero* divas *vocat*, propter quas datur ascensus in cœlum, *luculentis honoribus consecratur. Quamvis enim multos legamus fuisse apud veteres consecratos, qui nunquam se virtutibus consecraverant; quemadmodum Plinius junior testatur*, Neronem dicasse cœlo Claudium, ut irrideret. *Verum hæc IV. signa Virtutis ergo posita: &, ut cum Venusino vate meo loquar.*

Incisa notis marmora publicis,
Per quæ spiritus, & vita redit bonis
Post mortem Ducibus.

Virtus, cui Marcellus, Scipio, Marius templa posuerunt, heroicos spirat animos vultuque regio lucet. Hac duce domesticæ gloriæ claritatem locupletavit DUX olim Serenissimus, nunc civis Sanctorum, & domesticus DEI, cum ipsa æternitate conjunctus. Nunquam Virtus molle documentum est. Et hoc est, quod L. An. Senecæ occupavit calamum: Altum quiddam est Virtus, excelsum & regale, invictum, infatigabile: Voluptas, humile, servile, imbecille, caducum; cujus statio ac domicilium, fornices acpopinæ sunt. Virtutem in templo invenies, in foro, in curia, pro muris stantem, pulverulentam, coloratam, collisas habentem manus.

Pietas, quæ, M. T. Ciceroni, Justitia est adversus Deos, & cultus erga Majores, aut sanguine conjunctos, *ad fulget cum Insignibus Pontificialibus; quemadmodum in Diadumeniani nummo, ac Gentilitio FARNESIORUM Scuto exspendescit. Hæc comite S. Rom. E. VEXILLARIUS ad immortalitatem pervenit, inter Avorum manes feliciter quieturus, & quidem ex solenni Romanorum Formula SIGNIFER STATUE. SIGNOM. HEIC. OPTUME. MANEBIMUS. Et, tu, o vana, ad circumscribendum te ipsam ingeniosa, Mortalitas! audi vocem illam militarem antiquam Romanorum: ACCELERA. SIGNIFER. SEQUERE. MILES. Aut potius audi & illum, quem noster Tacitus* amœnissimi ingenii fuisse *scribit, Senecam*: Ast, quid fles? Miser! quid trepidas? omnes hac necessitate ducimur. Eo ibis, quo omnia eunt. Ad hanc legem natus es: hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus post te.

CLEMENTIA, cui S. P. Q. R. publicos honores decrevit, suo se cultu publicat. Plutarchus & Dio Cassius denarrant, Senatum Clementiæ, Aequitati, Libertati publicæ, Concordiæ, novæ, & Felicitati, tanquam Deabus, in hono-

no-

norem Cæsaris, templa dedicasse. *Hac auspice PRINCEPS aspera reip. fata propitiavit studioque & amore in suos, lubentia, & comitate in exteros, vicinos, socios, amicos, magnificentiæ pompa in comspectu terrarum exhibita, prosperam sui memoriam conciliavit. Cicero, à quo Eloquentia loqui didicit, huc egregiè conspirat:* Eo omnis vitæ nostræ ratio transmittenda est, ut magnam nostri Nominis famam, ex maximis in Remp. meritis collatis, Posteris relinquamus.

AETERNITAS, stolata, ac velata, *quemadmodum in numismatibus Titi, Domitiani, Trajani, Hadriani, spectatur*, solis & lunæ capita manibus prætendens: *quod Aegyptiaca, ut Horus Apollo commentatur, Romanaque religio æterna esse sidera arbitraretur. Hac æternitatis fiducia FARNESIUS. omnibus, quæ nobis à religione præcipiuntur, peractis, in mortem prominebat, & fastidio infelicis seculi, rerumque humanarum despicientia, constans lætusque, in domum æternitatis suæ commigrabat.* Et ipse quidem, *ut Tacitus, de Socero suo, Jul. Agricola, loquitur*, quamquam medio in spatio integræ ætatis ereptus, quantum ad gloriam, longissimum ævum peregit; quippe vera bona, quæ in virtutibus sita sunt, impleverat. *Excipite pignus hoc cæleste, cælestissimi manes Fraterni! habete hunc apud Superos comitem, quem nuper habuistis parentantum, & impræsentiarum ad Basilicanas has Aras novissimis muneribus rite consecratum: &, tanquam PRINCIPEM sui nominis, Herumque felicis glebæ, floribus & frondibus adornatum.*

Hic mihi liceat, felix & immortalis Anima! amantissimis Te verbis affari, quibus Cicero T. An. Milonem compellavit: Me una consolatio sustentat, quod Tibi nullum à me amoris, nullum studii, nullum pietatis officium defuit.

Men zag te *Sevilië* onophoudelyk Raadsvergaderingen houden, en Expressens aankomen en weder afvaardigen. Op het sterk aandringen van de Engelsche, Fransche en Hollandsche Ministers, heeft men te *Cadix* begonnen den 18 February de Couchenille en andere Vruchten van de Flotilje uit te deelen, onder borgtogt dat de Indulto betaald zal worden zo als het Hof dezelve zal regelen; en men was van gedachten dat het Zilver mede haast uitgedeeld zoude worden: alle welke omstandigheden doen denken dat de Vrede naby is.

ITALIË.

ONDER alle de moeijelyke zaaken, welke den Paus en zyne Ministers veel werks verschaffen, worden de verschillen met het Sardinische Hof voor geene van de minste gehouden. Onder die verschillen is 'er onder allen één over vier kleine Leenen in het *Monferat*, *Cortanza*, *Cortanzone*, *Metasia* en *Cisterna*; alwaar het Roomsche Hof wil dat het Turinsche ganschelyk geen Rechtsgebied kan oefenen. Terwyl men te *Rome* bezig was over deze zaak Raadsver-

1731. Maart. gaderingen te houden, ontfing men bericht, dat den 9 January te *Casal* in *Monferrat* door een Herault der Wapenen de volgende Ordonnantie onder 't geschal van Trompetten en Pauken was gepubliceerd:

Van wegens zyn Majesteit den Koning van Sardinië:

ALle de voornaamste Leenhouderen van *Cortanza*, *Cortanzone*, *Metafia* en *Cisterna* worden door Koninklyk bevel gesommeerd, zich op den 3den van de aanstaande Maand February des morgens in deze Stad te laaten vinden, om *aan hunnen rechtmatigen Souverein* KAREL EMANUEL, *Koning van Sardinië, Eed en Hulde te doen*, zullende de geenen, welke deze Koninklyke Ordre, 't zy door vrees van de Excommunicatie van den Paus, of om andere redenen niet zullen komen op te volgen, arbitralyk gestraft worden. Waarna die geenen welke het aangaat, zich zullen hebben te gedraagen.

Den 30 daaraanvolgende kwam de Koning van *Sardinië* te *Casal*, alwaar den 3 February de Leenhouderen ingevolge de voorschreven Ordonnantie aankwamen, en deeden met de gewoone Formaliteiten en met veele blyken van yver en getrouwheit de Hulde aan zyn Majesteit; en de Koning vertrok daarop weder naar *Turin*.

Het Hof van *Rome* de tyding van deze gedaane Hulde per Expressen vernomen hebbende, was de Paus daar over ten uitersten gevoelig, en besloot alle zyne Geestelyke Wapenen daar tegen te gebruiken.

Men zondt hierop een Apostolisch Commissaris naar *Casal*, welke den 9 aldaar informatien nam, en zich den 10 naar *Cortanza* begaf, alwaar hy de volgende Pauzelyke Waarschouwing en Ordre deedt publiceeren:

CLEMENS XII. enz.

DE groote Eerbied van den Koning *Victor-Amadeus* voor den H. Stoel, en zyn oprechte aankleeving voor den Persoon van den Souvereinen Opper-Priester, hadden ons by onze verheffing op den Pauzelyken Throon reden gegeeven te hoopen, dat die wyze Vorst de waereldlyke Pompe en Grootheit verlaatende, om de Hemelsche Gelukzaligheit te verkrygen, alvóórens dit verdienstig werk voor Godt te volvoeren, aan zynen Zoon *Karel Emanuel*, gelyke gevoelens van liefde en ontzag voor den Stedehouder van *Jesus Christus*, en voor het Patrimonie van St. *Pieter*, dien welgelukzaligen Vorst der Apostelen, zou hebben ingeboezemd: Nochtans zien wy met de leevendigste smert en droefheit, dat deze Zoon van de Kerk, vergeetende de tederheit aan zyne Moeder verschuldigd, zich tegen dezelve gewapend heeft, en in-

Per-

Persoon van de Onderdaanen onzer Leenen van *Cortanza*, *Cortanzone*, *Metasi* en *Cisterna* is komen eischen den Eed van Trouw en Hulde, die ons alleen verschuldigd was; Vermits nu onze plicht en eer van ons vorderen de gevaarlzke gevolgen vóór te komen van eene onderneeming die ons zo nadeelig, en terzelver tyd zo strydig met onze Rechten is, vinden wy ons onvermydelyk verplicht, alle vereischte mogelyke middelen aan te wenden, om den Wortel van eene zo openbaare belediging af te snyden, waarom wy uit ons eigen en volkomen Gezag aan de bovengemelde Leenhouderen verklaaren, dat zy als onmiddelyk afhangende van de hoogste Jurisdictie van den H. Stoel, niet gehouden zyn aan eenig ander Vorst dan aan den Paus, hunnen waaren Heer en Meester, gehoorzaamheit te bewyzen, en wy verbieden hen expressielyk eenig ander Mogentheit in deze laatstgemelde hoedanigheit te erkennen, op straf van de groote Excommunicatie, en dat zy als Rebellen van de Kerk zullen aangezien worden; En nademaal zy het ongeluk en de zwakheit hebben gehad, den Eed dien men van hen eischte, te doen, verklaaren wy dien onwettig, nul en van geener waarde, en ontbinden hen daarvan; Ook vernietigen wy alle Acten van Jurisdictie, strydig met ons Gezag, die door den Koning van *Sardinië*, deszelfs Senaat of Ministers gedaan zyn, enz. 1731. *Maart.*

Deze Pauzelyke Dreigementen hebben zo weinig schriks by de Onderdaanen van de meêrgemelde Leenen verwekt, dat zy veel meêr aan de Ministers van den Koning hebben doen verzekeren: „ dat zy „ in hunne gevoelens van getrouwheit voor zynen dienst bleven vol- „ harden, en dat nimmer eenige zaak bekwaam zou zyn, hen in „ dezen te doen wankelen, zich verder in zyn Majesteits bescher- „ ming beveelende.

Eene andere zaak welke de H. Vader groote moeijelykheit veroirzaakt is de bezetting der Staten van *Parma* en *Placentia* door de Keizerlyke Benden. Zyn H. gaf den 30 January des morgens gehoor aan den Kardinaal *Cienfuegos*, aan wien hy te kennen gaf, dat hy de Staten van *Parma* en de Hertoginne Weduwe onder zyne bescherming hadt genomen, tot dat de verschillen die 'er zouden kunnen ontstaan, door den tyd weggenomen zouden zyn, om dus eene goede harmony in *Italië* te houden, en den Vrede tusschen de Prinsen die pretensien op de gemelde Staten maaken, des te beter te herstellen. Zyn Eminentie gaf daarop niet anders tot antwoord, dan dat hy hier van overtuigd was, en dat hy daar van aan den Keizer rapport zoude doen. Daarna ontboodt zyn H. den Franschen Minister den Kardinaal van *Polignac*, denwelken hy over dezelfde stoffe onderhieldt, met betuiging, dat hy de Staten van *Parma* en de

1731. Maart. Hertoginne Weduwe alleenlyk onder zyne bescherming genomen hadt, om die Landen hierna over te geeven aan den geenen, die daar toe recht hadt. Ondertusschen kreeg men kort daarna tyding, dat de Keizerlyke Krygsbenden den Paus waren vóórgekomen, en de Staten van *Parma* reets in bezit hadden genomen. Dit baarde by den ouden Vader groote verlegenheit, en men vreest niet zonder reden, dat men om de Pauzelyke rechten te bewaaren, tegen de groote magt des Keizers, niet anders zal kunnen doen dan protesteeren, en alle pretensien te reserveeren. Want schoon de Pauzelyke Stoel wegens de twee Hertogdommen *Parma* en *Placentia* groote beweegingen maakt, zo zullen doch dezelve niets helpen, en de Stoel zal zich moeten vergenoegen, indien zy het Hertogdom *Castro* en 't Graafschap *Ronciglione*, welke twee Provintien tegenwoordig aan 't zogenaamde Patrimonie van St. *Pieter* geincorporeerd zyn, kan behouden, en de toekomende Successeur van *Parma* die Landen niet weêr inlost. De Paus *Paulus* V. beschonk met die Provintien, zynen natuurlyken Zoon *Petrus Aloisius Farnese*, die daarna noch Hertog van *Parma* en *Placentia* geworden is; en zyne Nakomelingen tot op *Odoard*, hebben dezelve van den Pauzelyken Stoel Leenswyze bezeten: Maar deze verpandeze voor eene groote somme aan de *Monte de Pieta* te *Rome*, die hem met de opgeloopen intresten zo sterk wierdt, dat Paus *Urbanus* de VIII. 't Hertogdom *Castro* sequestreerde, en de afdoening van deze schuld overnam. Hier uit ontstont een bloedigen Oorlog, waar door de Hertog gelegenheit kreeg, om zich met hulp van zyne Geallieerden weêr in 't bezit van 't Land te stellen: Zyn Zoon *Rainuncius* II, Hertog van *Parma*, hadt deswegen met den Paus *Innocentius* X. noch meêr verdriets; want als hy geen werk maakte om de Vaderlyke schuld af te doen, en ook een nieuwe Bisschop, dien de Paus in de plaats van den overleden naar *Castro* zondt, onderweeg omgebragt wierdt, zo liet de Paus niet alleen door den Generaal van *Wiedeman*, 't Land terstond in bezit neemen, maar de Stad *Castro* zelfs t'eenemaal demoliëren, 't welk in 't Jaar 1649 geschiedde. Hierop wierdt wel een zeker Vergelyk gemaakt, volgens 't welke de Hertog tegen betaaling van 160000 Ponden contant Geld, het Hertogdom *Castro*, nevens het Graafschap *Ronciglione* weêr bekomen zoude; maar wanneer de werkelyke betaaling achter bleef, wierdt *Castro* in 't Jaar 1661 op nieuws aan de Pauzelyke Kamer ingege-

gelyfd; en alhoewel de Koning *Lodewyk* de XIV. van *Vrankryk* in de bekende Tractaaten van *Pisa* in 't Jaar 1694 den Paus daar toe bragt, dat hy de inlyving intrekken, en aan den Hertog acht Jaaren tot het inlossen van zyne goederen vrygeeven zoude, zo verliep doch deze tyd vruchteloos, en de Paus is dus in 't rustige bezit van 't Land gebleven. 1731. *Maart.*

Zyn H. heeft ondertusschen aan de Kardinaalen verklaard dat hy besloten hadt de middelen te gebruiken welke Godt hem in handen gegeeven hadt, om de Rechten van den H. Stoel te verdedigen, en dat hy zelfs, zo 't noodig was, de Ministers, de Officieren en de Soldaaten van den Keizer, die in 't Parmesaansch gebruikt wierden, in den ban zoude doen: maar de Kardinaal *Corsini* gaf zyn H. te bedenken dat het te vreezen was dat hy in die gelegenheit de Hemelsche Wapenen zoude bloot geeven, om dat het meeste gedeelte van die Krygsbenden, indien niet alle, Protestanten waren, en bygevolge gewoon den Vatikaanschen blixem te trotseeren.

Eindelyk heeft zyn H. veel verdriets over de zaaken van *Vrankryk*, alwaar niet alleenlyk de Advokaaten, maar ook alle de Parlementen tegen de Mandementen en Pastorale Brieven en Instructien der Bisschoppen, de Rechten des Konings en de Vryheden en Voorrechten der Gallikaansche Kerke blyven verdedigen. Onder anderen heeft de oude Vader met smarte gezien het scherpe Arrest van het Parlement van *Parys* tegen het Mandement van den Aardsbisschop van *Ambrun*: doch om dezen Prelaat te troosten, en de anderen aan te moedigen, heeft zyn H. hem een Brevet gezonden, waarin hy hem pryst wegens zynen grooten yver, en hem vermaant daarin te volharden.

Zyn H. toont aan alle kanten zynen yver om de Rechten van den H. Stoel welke onder de voorgaande Regeering verzuimd of afgestaan zyn, te doen herstellen. Hy heeft ten dien einde ook met eenige Kardinaalen en andere Prelaaten eene particuliere Congregatie gehouden, waarin men beraadslaagd heeft over de middelen om een Brevet te vernietigen, dat de overleden Paus aan de Zwitsersche Cantons heeft toegestaan, waar door aan de Apostolische Nuncien het recht benomen is om hunne Vergaderingen by te woonen, zonder door de Cantons daar toe genodigd te zyn.

Met de Procedures tegen de Creaturen van den overleden Paus, is

1731. Maart. is het door de menigvuldige andere opgekomen bezigheden eenigen tyd stil geweest; doch die Proceduren stonden ten eersten weder voortgezet te worden.

De Krooning van den Koning en de Koninginne van *Sardinië* blyft tegen den 27 April aanstaande, (zynde de geboortedag van zyn Majesteit;) te *Turin* vastgesteld, wanneer te gelyk eene groote promotie onder de Ridders van de *Annonicade* zal geschieden. De Paus heeft een Ampel Brevet aan den Koning gezonden, waarin zyn H. eene onderhandeling tot een minnelyk vergelyk aanbiedt; doch zyn Majesteit heeft daarop noch niet geantwoord.

Zyn Sardinische Majesteit heeft gereed gestaan om naar *Chambery* te vertrekken, alwaar men zeide dat de oude Koning zyn Vader door een zwaar overval van ziekte op zyn uiterste was; doch alzo een nader Expressen tyding heeft gebragt dat die Vorst beter en genoegzaam buiten gevaar was, zo is daar door de voorgenome reize des Konings opgeschort.

Een Keizerlyk Officier met een Notaris, een Deurwaarder, en een Lid van de Regeering, hebben bezit genomen van alle de bemuurde Plaatsen van den Staat van *Parma*, doch niet van de allodiale goederen. De Prins van *Wurtemberg* is naar *Milaan* vertrokken, zynde door den Krygsraad aldaar ontboden, om dat hy geklaagd hadt, dat hy te *Parma* niet naar zyn staat gelogeerd was, hoewel hy zyn verblyf hieldt in 't Paleis dat de overlede Hertog, noch Prins zynde, bewoonde. De Bisschop van die Stad heeft bezit genomen van de Kerk en van al 't geen onder de Jurisdictie van den H. Stoel behoort. Tot bewaaring van de rust was afgekondigd, dat niemand het zy Ingezenen of Duitschers, 's avonds of 's nachts zonder licht langs de straaten mag gaan, op pœne van eene geldboete.

De Regenten hebben een begin gemaakt met het afdanken der mindere Bedienden van den overleden Hertog; als mede van 210 andere Persoonen, behalven de Guarde Archiers: Ook hebben zy eene reforme gemaakt in de Stallen, en maar eenige weinige Paarden voor het gebruik van de Hertoginne Weduwe gelaaten. De Edelluiden van 't Hof zyn mede bedankt, uitgezonderd eenige weinigen, aan yder van dewelke men tien Philippynen 's maands tot hun onderhoud toegelegd heeft. De Hertoginne Weduwe eischt de 60000 Pistoletten, door wylen den Hertog aan haar gemaakt; en zy heeft reets

reets 12 Schilderyen van de beste Meesters naar *Modena* gezonden. De twee Hovelingen welke zy by haar gehouden heeft, zyn de Graven *Scotti* en *Anguisola*. De Expressen die door de Regenten naar *Weenen* afgevaardigd was, is van daar te rug gekomen; doch van zyn medebrengen wordt niet anders publyk gemaakt, dan dat de Keizer niet afkeurde, noch goedkeurde, het geen de Graaf *Borromeo* na de dood van den Hertog, in die Landen gedaan hadt; en dat hy de Duitschers alleenlyk geboodt te gehoorzamen, en behoorlyk respect te bewyzen aan de twee Hertoginnen Weduwen. De Heer *Oddi* met een Commissie zo van den Paus als van den Kardinaal Legaat van *Bologne* te *Parma* gekomen zynde, hebben de Keizerlyke Generaal *Stampa*, de Ridder *Rinchieri*, en de Graaf *Arconati*, dien Prelaat weezen verwellekomen, wanneer van allerhande onverschillige zaaken, maar niet van zyne Commissie gesproken is geworden. Men heeft aan den Generaal *Stampa* ingevolge van zyn verzoek, de Artillery van de Stad overgegeeven, maar raakende het Geweer van de Burgers, 't geen hy mede aan de Hertoginne verzocht hadt hem te doen overgeeven, heeft die Prinsesse geantwoord, dat zy zich daar omtrent moest beraaden. Haare Hoogheit doet haare voornaamste Meubilen naar *Modena* brengen, waarom men meent dat zy voorneemens is by den Hertog haaren Vader haar verblyf te gaan neemen.

1731. *Maart.*

Te *Plaisance* kwamen den 6 en 7 February van *Pizzighitone*, verscheiden Bombardiers van 't Regiment van *La Motte*; en den 8 zyn ook vyf Compagnien van dat Regiment in die Stad getrokken, ten getale van 700 Soldaaten; behalven de twee Compagnien te paard, die kort te vooren binnen gekomen waren. De Soldaaten zyn in eenige Huizen gebiljetteerd; maar men zal moeite hebben om de Officieren naar behooren te logeeren.

Van *Genua* heeft men, dat de Republyk de Heeren *Carlo de Fornari* en *Gio Battista Grimaldo* benoemd hadde, om als Gedeputeerden naar 't Eiland *Corsica* te gaan, om te zamen met den Gouverneur van dat Eiland, aan het Accomodement met de Rebellen te arbeiden, en de zaak af te doen op zodanige wyze als best doenlyk zoude zyn.

1731. *Maart.*

DUITSLAND.

MEN heeft van *Constantinopel* een aanmerkenswaardigen Brief, welken wy geoordeeld hebben den Leezer onvermydelyk te moeten mededeelen; dezelve is van den volgenden inhoud.

ALzo het oprechten van een Boekdrukkery in deze Hoofdstad van het groot Ottomannisch Ryk, onder de Regeering van Sultan *Achmet* III. een van de merkwaardigste en importantste gevallen in de Historie van onzen tyd is, alzo die voornaame kunst en uitvinding van het menschelyk vernuft tot nu toe maar alleen onder de Christenen geoefend en hier nooit te vooren bekend geweest is, als zynde strydig zo met de Grondstellingen van de Turksche Regeering, als met die van den *Alcoran* en met de gevoelens van het Gemeen, als ook zeer nadeelig aan een groot getal Menschen, welke te vooren hunne kost als Copiisten met schryven hebben moeten winnen, en die met 'er tyd weinig of geen werk zullen vinden, zynde voorts aan de Turken onmogelyk geweest, zodanig werk alleen, zonder de hulp van Buitenlanders, Christenen en Jooden te onderneemen; en aangezien door deze oprechting de Wetenschap niet alleen van de Turksche, Arabische, Persische en Griekſche, maar ook van verscheiden voornaame Europische geleerde en gemeene Taalen, zo onder de Turken als Christenen respectivelyk bekend, meerder geoefend en tot een hooger graad van volkomenheit gebragt kunnen worden, als ook de Turken daar door uit de barbary en onkunde getrokken, en gecivilіseerde en beschaafde en geleerde Volkeren kunnen worden, niettegenstaande de Drukkery, by aldien dezelve met gelyke yver en succes voortgezet kwam te worden, als zy begonnen is, (waar omtrent de gevoelens, dat is de goede of afkeurige Dispositien van de tegenwoordige nieuwe Regeering) noch zeer twyfelachtig schynen, mogelyk zo onder de Turken als Christenen zo veel nuts en voordeels als jalousy en nadeel, zo in de Commercie en in de zaaken van Oorlog en Vrede, als in meer andere opzigten zou kunnen veroirzaaken; en dewyl men hier eindelyk bevonden heeft, dat in veele gedrukte Nieuwspapieren uit *Duitsland*, *Italië*, *Vrankryk* en de *Nederlanden*, sedert twee à drie jaaren eene meenigte meest ongegronde zaaken wegens deze beruchte Turksche Boekdrukkery zyn gemeld geworden; Heeft men ten dienst en tot vermaak van 't Gemeen, een kort Bericht van het begin en den voortgang van dat groot Werk, volkomen met de waare gesteldheit van zaaken overeenkomende, willen mededeelen, alhoewel noch veele merkwaardige omstandigheden daaromtrent zyn voorgevallen, die in een kort Relaas geen plaats kunnen vinden; Dat Bericht behelst het geene volgt:

DE Groot-Vizir *Ibrahim Pacha*, een Man van groote verdiensten, die zeer genegen was tot den Vrede, en die dat groote goed altyd trachtte te bewaaren, om zich in dien hoogen Post, waar toe hy om zyne groote hoedanigheden door *Achmet* III, Keizer der Ottomannen verheven was, te

hand

handhaven, formeerde een Aanslag, om geleerde Weetenschappen en Konsten onder de Musulmannen in te voeren; Tot uitvoering van dat roemwaardig voorneemen deedt hy een Drukkery oprechten, benoemende tot Bestierder van dat Werk den geleerden *Ibrahim Effendi*, van de Hongaarsche Natie, die de Latynsche en Hongaarsche Taalen bezittende, sedert veertig Jaaren alle vlyt en studie heeft aangewend, om de Turksche, Persische en Arabische Taalen te leeren; Dien taalkundigen Man maakte ten eersten een Associatie met *Seid Aga*, Zoon van *Mehemet Tikelebi*, die Ambassadeur van den Sultan by den Koning van *Vrankryk* geweest is, maar vermits hy met hem niet wel konde overéénkomen, nam hy dat groote werk alleen op zich, zich tot de Drukkery bedienende van een Jood, genaamd *Jonas*, die zeer ervaren en bekwaam was in die Konst. En na dat hy verscheiden Classen of soorten van Turksche Caracters of Letteren ten getale van ruim twee honderd duizend hadt doen gieten, begon hy de volgende Boeken te drukken. 1731. *Maart.*

1. Een *Turksch-* en *Arabisch-Woordenboek*, geïntituleerd *Vankuli*, van den naam van 't Land van den Overzetter, die geboortig was in het Landschap *Van*, in de Turksche Provintie *Turcomannië*; Het Arabisch Originaal heeft tot Tytel: *Sibahi gewheri* of *Arabisch Woordenboek*; Dat werk is zeer fraai en oud; de prys daar van is 30 Piasters.

2. *Tuhfetus Tijiber. De Discretie* of *het Present der Grooten*, gemaakt door *Tiatib Tulebi*: Dit Boek handelt van de Oorlogs-bedryven der Turken, in de Middelandsche Zee, en in andere Wateren en Rivieren; de prys is drie Piasters.

3. De Historien van *Persië*, gemaakt door den E. Pater *Krusinski*, van de Compagnie J., en in 't Turksch overgebragt door *Ibrahim Effendi*: Dit Boek heeft tot Tytel: *Tergemetu tabitu Scijah der beiam ruhuri Egvanijan*, *resebehi insjidami binai Dewlet Shaben Saserijan*, of Vertaaling van de *Historie van den Vader*, behelzende het begin der *Aghuanen*, of de oirzaaken van de vernieling van de Familie der Koningen van *Persië*, genaamd *Saferi*; de prys is drie Piasters.

4. *Taribu Hindis gharbiy*, of de Historie van *Oost-Indië*; De waare Tytel van dat Boek is: *Gadibuer*, *nieuwe Reputatie* of *nieuw Gerucht*; Dit Boek handelt eerstelyk van de Gevoelens der Ouden aangaande den Aardkloot, en beschryft teffens de meeningen der Nieuwen over die zaak; ten tweeden van de Ontdekking van *Amerika* door de Spanjaarden, en van het geene zy gedurende de eerste 50 Jaaren aldaar gedaan hebben. Den Autheur van dit Boek zegt dit alles te hebben getrokken uit de Latynsche Historien van *West-America*; zynde noch by dat Boek gevoegd eenige Afbeeldingen van Dieren in *Amerika*; de prys is drie Piasters.

5. De Historie van *Tamerlan*, overgezet uit het Arabisch in 't Turksch; Dit Boek is zeer goed en in ordre, handelende van alles zeer naauwkeurig; De Tytel is: *Tharichi Temur* of *Temur name*, gemaakt door *Naimi radé* van *Babylon*; de prys is drie Piasters.

6. *Tarichi Missiri Gadim we gedid*, of *de Historie der Oudheden van Egypten*, als

1731. Maart. als mede van het geen in de nieuwe tyden gepasseerd is; Dit Boek handelt van die geenen welke in *Egypte* vóór en na den Zondvloed, tot op de inneeming der Turken toe aldaar geregeerd hebben; En men vindt daarin op wat wyze Sultan *Selim*, Keizer der Turken, die Koninkryken bemagtigd heeft; Het eerste gedeelte van dit Boek is getrokken uit de oude Historien der Arabieren; de prys is drie Piasters.

7. *Gulseni chalefa* of *de Rozenkrans van de Caliphen*, gemaakt door de *Naimi radé*, geboortig van *Babylon*; Dit Boek spreekt van het begin en de voortgangen van *Babylon*, en van die welke daar geregeerd hebben sedert het 127 Jaar van de *Hegira*, toen de eerste Caliph der *Abbissynen* begon te regeeren, tot op het 1130 Jaar van de *Hegira*, wanneer Sultan *Achmet*, de 115 Keizer der Turken, werkelyk is regeerende; Men vindt in dit Boek ook een kort Begrip van de merkwaardigste Gevallen onder de Caliphen, en de Ottomannische Keizeren geduurende den tyd van 1003 Jaaren; de prys is zes Piasters.

8. Het Boek dat men ten eersten ter Drukpersse staat te brengen, heeft tot Tytel: *Ogihan namé*, of *de Spiegel van de Waereld*; Het is een *Turkschen Atlas*, gemaakt door *Chagi Calise*, bygenaamd *Tijatib Tebelebi*, hebbende geleefd in de voorgaande Eeuw; Dit Boek is Historisch en Geographisch, en handelt van alle de Koninkryken van *Asië* uit de Arabische en Persische Historie-Schryvers en Aard-Beschryvers, als mede uit de Latynsche Aard-Beschryvers. By dat Boek zullen gevoegd worden de *Systemata* van *Ptolomæus*, van *Copernicus*, en van *Tycho Brahé*, raakende de Hemelsche Lichamen met de nodige Figuuren.

Men zal ook doen drukken een Boek over de *Mathesis* met Figuuren, mitsgaders een *Mappemonde*, zynde een Globe of Waereld-Kaart, in ovaale en ronde Figuur; de Kaarten van de vier Gedeeltens der Waereld, de Kaart van *Egypten*, en de Kaart der Koninkryken en Provintien van *Asië* in 't byzonder.

In de Drukkery bevinden zich actuelyk zes Perssen, te weeten vier voor de Boeken en twee voor de Kaarten; zes Turken arbeiden geduurig aan het zetten van Turksche Boeken.

De E. Jesuïter Pater *Holderman*, Missionaris, ziende dat *Ibrahim Effendi* zo wel geslaagd hadt, heeft hem bewoogen ook Boeken te laaten drukken tot gebruik van de Francs of vrye Lieden, waartoe hy hem ook de Matrices en de Fransche Letters, mitsgaders andere Turksche Letters, geproportioneerd met de Fransche, heeft doen gieten. De voorgemelde 200 duizend Turksche Letteren bestaan in drie verscheiden Classen. Men hoopt dat tot de andere Drukken Romeinsche Letters zullen gegooten worden, en dat eenige andere Letters, die zo volmaakt niet zyn, weggedaan of verbeterd zullen worden.

Onder de Werken welke de Pater *Holderman* meent te doen drukken, is een Turksche *Grammatica* ten gebruik van de Fransche, in welke de Regelen en Zwaarigheden van de Turksche Taale met alle mogelyke naauwkeurig- en kortheit vertoond, en deze laatste weggenomen zullen worden; Ook zal men

in

in die *Grammatica* voegen een Vocabularium, als mede de voornaamste en zwaar-ste Spreekwyzen, met verscheiden Zamenspraaken. Drie Turken en een Jood zyn werkelyk beezig met het zetten van dat Boek, waarvan de prys drie Piasters zal weezen. 1731. *Maart.*

De Pater *Holderman* tracht zeker Ambassadeur alhier te beweegen, om een Turksche *Grammatica* in 't Latyn te doen drukken, in welke mede een Vocabularium, Spreekwyzen en Zamenspraaken zullen weezen. Voorts zal ook gedrukt worden eene Verzameling van Spreekwoorden en Fabelen, Modellen tot Brieven, Requesten, Koninklyke Patenten, enz. Tot de onkosten van die *Grammatica* worden by provisie 600 Ryksdaalders vereischt, waar voor men Exemplaaren zal geeven. Verscheiden Persoonen hebben bereids deel in dien Druk genomen.

De *Grammatica* staat in eenige dagen afgedrukt te worden.

Na het ombrengen der Hoofden van de Rebellen, waarvan in de voorgaande Maand gewag is gemaakt, schynt de rust te *Constantinopel* volkomen hersteld te zyn. De Divan die sedert wederom verscheiden maalen vergaderd is geweest neemt ook veel vryer en welberadener besluiten dan van te vooren. Men heeft Ambassadeurs naar *Weenen*, *Rusland* en *Poolen* benoemd, die ook alreets vertrokken waren, zynde alle met zeer vredige Commissien belast, dewyl de *Porte* besloten hadt den Oorlog tegen *Persië* met alle magt voort te zetten.

Men schryft ook van *Constantinopel* dat de Pest-Ziekte, aan éénen der Lakeyen van den Russischen Heer *Wieschnyakou* was overgekomen, dat niet alleen dien Heer, maar ook den Heer Resident *Neplief* in groote verlegenheit en gevaar hadt gebragt, waar uit zy echter door de Edelmoedigheit van den Heer *Calkoen*, Ambassadeur van de Staten Generaal, gered wierden, alzo zyn Excellentie aan de twee voornoemde Heeren niet alleenlyk een ander Huis van zyne Natie te *Pera* heeft bezorgd, om daar Quarantaine te houden, maar hen ook met hunne geheele Familien en Domestiken met nieuwe Klederen tot Hembden toe, en bovendien eenige dagen met Spyzen voorzien heeft, zo dat die Heeren nu in volkome gezondheit weder uitgegaan zyn, van welke goede en wezentlyke diensten van den voornoemden Ambassadeur, de Heer *Neplief* met veel roems kennis aan zyn Hof gegeeven heeft, en staat het zelve ook door den Heer *Heinzelman*, Ambassadeur-Secretaris van haare Rus-Keizerlyke Majesteit in den *Haag*, aan hunne Hoog Mogende te doen bekend maaken.

1731. *Maart.*

Na dat men aan het Keizerlyke Hof te *Weenen* tyding bekomen heeft van de besluiten en antwoorden welke de Zeemogendheden op de Vertoogen en Memorien der Fransche Ministers aan hunne Hoven gegeeven hebben, is men van derzelver vreedzaame gedachten en intentien zodanig overtuigd geweest, dat men sedert met allen ernst met de Engelsche en Hollandsche Ministers, en onder derzelver bemiddeling met die van de andere Geallieerden van *Sevilië* over een algemeen Tractaat in onderhandeling is geweest, en men twyfelt niet of het zelve zal in 't kort, ten minsten by provisie met de Zeemagten gesloten zyn.

Het Hof heeft niet willen hooren naar de Vertoogen van den Pauzelyken Nuncius, noch zyn protest aanneemen wegens de bezetting van Parma enz. door de Keizerlyke Benden; zo dat de Keizerlyke en Pauzelyke Hoven daar door ten eenemaal zyn overhoop geraakt.

Niettegenstaande de groote apparentie van Vrede worden de Keizerlyke wervingen overal met vrucht voortgezet, om in alle onverwachte toevallen in goeden staat te zyn.

POOLEN.

TE *Warschau* zag men door den druk gemeen gemaakt de Memorie welke aan den Koning van *Poolen* overgegeeven was ten voordeele der Protestantsche Onderdaanen van zyn Majesteit in *Poolen*, door de Heeren den Ridder *Schaub* en *Woodward*, Ministers van den Koning van *Groot-Brittannië* te *Warschau*, den 25 February 1731, zynde van den volgenden inhoud:

HEt is met leedweezen dat de Koning van *Groot-Brittannië*, onzen Meester, zich verplicht bevindt, om op nieuw tot uwer Majesteits Vriendschap toevlucht te neemen, ten voordeele van een gedeelte van deszelfs Onderdaanen, aan welke andere mede-Onderdaanen openbaare Beleedigingen aandoen, enkel en alleen om dat de eerstgenoemden in eenige punten van Religie met de anderen verschillen; Vermits nu onaangezien de gevoelens van Rechtvaardig- en Menschelykheit, welke uwe Majesteit en de Republyk verscheiden maalen ten hunnen opzigte betuigd hebben, particuliere Persoonen voortvaaren hen te mishandelen, tot verachting van de Wetten en Plichten van Liefdadigheit, addresseert zich de Koning, onzen Meester, met medogendheit aangedaan, nochmaals met gelyk Vertrouwen aan uwe Majesteit, verzekerd zynde, dat zo haast uw Majesteit daar van onderrecht zal weezen, dezelve eens vooral met nadruk zal ordre stellen, opdat diergelyke misbruiken hersteld mogen worden en voortaan niet meer gebeuren.

De

De Beschryving daar van zou te lang zyn, en mogelyk aan uwe Majesteit niet geloofbaar schynen, om dat zy van ons komende, wy van partydigheit verdacht kunnen weezen, maar indien uwe Majesteit geliefde goedt te vinden aan deszelfs Ministers, of aan wien dezelve het zou oordeelen best te weezen, Commissie te geeven om de Grieven der Dissidenten te onderzoeken, 't zy om het noodige te beraamen, ten einde daar omtrent door de aanstaande Ryksdag nader en weezentlyker zou kunnen worden voorzien, zou uwe Majesteit ten eersten by zich zelve overtuigd weezen, dat men de gronden van de onbetwistelykste Rechten en Previlegien ondermynt, en dat die Menschen in 't kort van hunne Kerken en Schoolen, en zelfs van hunne tydelyke Goederen en Vryheit berooid zullen zyn, indien uwe Majesteit en de Republyk, hen aan den ongematigden en onwettigen yver van die hen kwaad willen, kwamen over te laaten.

1731. Maart.

Ondertusschen, *SIRE*, schynt het dringendste in dezen te zyn, dat uwe Majesteit ordre stelle, ten einde aan de Dissidenten geen nieuw ongelyk aangedaan worde, tot dat men op eene behoorlyke wys kennis van hunne oude Grieven zal genomen en dezelve hersteld hebben; Waarom wy uwe Majesteit zeer onderdanig en instantelyk verzoeken, dat het u behaage, aan de Bisschoppen en Magistraaten van dit Koninkryk te ordonneeren, dat zy geene verdere nieuwigheden tot nadeel der Rechten en Previlegien van de Dissidenten zullen toelaaten, dat men geene verdere hindernis in hunnen Godsdienst, in de Plaatse daar dezelve gevestigd is, toebrenge; dat men hen niet meêr belette hunne Kerken en Schoolen dreigende in te storten, te repareeren; dat men hen noch door Citatien noch door Complicatien meêr dwinge voor incompetente Rechters te antwoordden over zaaken, die expresselyk en zeer wyzelyk aan de Ryksdagen en aan het onmiddelyk Gerechtshof van uw Majesteit gereserveerd zyn.

Wy hebben, *SIRE*, zo veel te meêr reden om te hoopen, dat uw Majesteit aan deszelfs arme Onderdaanen, de meêrgemelde Dissidenten promptelyk de behulpzame hand zal bieden, om dat het belang van den Staat, en zelfs dat van de Religie zulks vereischen; Zy zyn Leden van deze Republyk even zo wel als de Roomsch-Katholyken; uw Majesteit is hunnen algemeene Vader; zy hebben de ééne en de andere gelyke Wetten, waar door hunne respective Rechten en Vryheden verzekerd worden, en men zou de Dissidenten zonder ongerechtigheit niet kunnen uitsluiten van de bescherming van deze Wetten, zo lange zy met getrouwheit en naauwkeurigheit aan dezelve gehoorzamen; zy verlangen niet meerder, *SIRE*, dan om als goede Medeburgeren gehandeld te worden, terwyl zy zich als zodanigen gedraagen, en zy roepen om de hoogste en publyke Authoriteit alleen tegen Particulieren, of tegen de laage Rechtbanken, welke hun gezag misbruiken, kunnende de stoutheit ten dezen opzigte zo gevaarlyk aan de Republyk in 't algemeen worden, als zy nu is aan de Dissidenten in 't byzonder.

Zeker ander groot Koninkryk heeft zich van eene zeer groote menigte goede en nuttige Onderdaanen ontbloot, met de Protestanten van hun wettig verkregen Recht te berooven: Uw Majesteit zal in tegendeel, met de Rechten der

1731. Maart.

der Dissidenten tegen de krenkingen die men hen aandoet, te beschermen, de vermeerdering zo van het getal als van de Commercie der Onderdaanen van deze Republyk bevorderen.

Indien men zelfs vóóronderstelt, *SIRE*, dat in de strenge Behandelingen, die men de Dissidenten doet ondergaan, geen ander doelwit beoogd wordt, dan om hen tot de verééniging der gevoelens in zaaken van Religie te brengen, is uw Majesteit te veel verlicht, om niet door de ondervinding van alle tyden te erkennen, dat de dwang de minst bekwaame en minst natuurlyke weg is, om dat oogmerk te bereiken, en dat de Roomsch-Katholyken, welke in de Protestantsche Staaten van *Europa* woonen, niet minder blootgesteld zullen zyn aan gelyke Vexatien, als men hier tegen de Dissidenten gedoogt.

Deze Consideratien, *SIRE*, doen ons van de billykheit en wysheit van uw Majesteit alles verwachten; De Koning, onze Meester, zal zeer gevoelig zyn wegens de attentie, welke uwe Majesteit voor zyne Intercessie zal willen hebben, en hy zal zich van zyne kant bedienen van de toegeevenheit, die hy van uwe Majesteit en de Republyk is hoopende, om zich hoe langer hoe meer te authoriseeren aan de Roomsch-Katholyken in zyne Koninkryken, de verdraagzaamheit en goedertierentheit welke zy onder deszelfs Regeering genieten, noch verder te continueeren.

Wy wenschen, *SIRE*, dat de Regeering van uwe Majesteit met bestendige Voorspoed mag gezegend zyn, en wy blyven met het diepste respect, enz.

Niettegenstaande deze nadrukkelyke Memorie en alle andere Vertoogen en Memorien van de Ministers der Protestantsche Mogendheden, krygen de Dissidenten door gansch *Poolen* geene de minste verlichting of redres omtrent het geene tot hunnen nadeele tegen hunne wettige en zo dikwils herhaalde en bevestigde Voorrechten geweldddaadiglyk geschied is.

De Tartarische Ambassadeur, die zich eenigen tyd aan het Poolsche Hof heeft opgehouden, heeft zyn afscheids Audientie by den Koning gehad, en is na het bekomen van eenige Geschenken voor hem en voor den Cham, zynen Meester, vertrokken. Op den weg ontmoette dezen Ambassadeur dien welken de nieuwe Sultan aan zyn Poolsche Majesteit gezonden heeft, met welken hy een mondgesprek hieldt in het open Veld.

Zyn Poolsche Majesteit van de komst van den Turkschen Ambassadeur verwittigd zynde, zondt hem eene Lyfwacht toe van honderd Ruiters, en zestig Persoonen om hem te dienen. Na dat deze Gezant te *Warschau* aangekomen was, en door den Kroons-Groot-Maarschalk zyne openbaare Audientie by den Koning hadt laaten ver-

verzoeken, wierdt hy den 21 February in de volgende ordre opgehaald:

De Heeren van het Hof en de aanweezende Magnaten kwamen zeer vroeg te zamen in het Paleis van den voornoemden Groot-Maarschalk; werwaards ook drie Turksche Rypaarden met kostelyke Chabrakken en Kleeden, uit de Koninklyke Stal gezonden wierden: Ten tien uuren brak de Poolsche Cavallery, den Oversten Siemanowsky aan 't Hoofd hebbende, van dat Paleis op, en kwam vóór elf uuren met de gemelde Heeren aan 't Paleis van *Radzivil*, waarin de Gezant gelogeerd was; de Edellieden volgden den Opper-Jagermeester van *Littauwen*, tot in de Kamer van den Ambassadeur, denwelken zy op een kussen tegen den grond zittende vonden, en in den naam des Konings ter Audientie nodigden. De Gezant opgestaan zynde klom op een van de Koninklyke Paarden, en zyn Secretaris en Tolk gingen op de anderen zitten: De Tolk, die vóór hem reedt, droeg de Credentialen door den Grooten Heer zelf ondertekend, opentlyk op beide de handen. De Gezant in de Audientie-Zaal komende, vondt 'er den Koning op den Throon onder een Verhemelte, de Senatoren rondtom op de banken zittende, doch den Kroons-Groot-Maarschalk ter rechter- en den Kroons-Onderkancelier ter slinker-hand van zyn Majesteit staande; alle met ongedekten Hoofde: Als hy den Throon genaderd was kuste hy den Rok des Konings, en gaf zyne Credentialen over; dewelke door den Kroons-Onderkancelier aangenomen wierden. Daarop dekte zich de Koning, en alle de Senatoren zetten mede de hoeden op, terwyl de Kroons-Maarschalk den Gezant een kussen recht tegenover zyn Majesteit aanwees, en na dat hy zich daarop neêrgezet hadt, vroeg hy, in den naam van zynen Keizer, naar 's Konings gezondheit, en wierdt door den Kroons-Onderkancelier met een vriendelyk compliment beantwoord. Vervolgens wierdt hy door den Kroons-Groot-Maarschalk bedankt; en opgestaan zynde, nam hy affcheid van den Koning met het hoofd te buigen, en de hand op de borst te slaan. De Regimentarius *Poniatowsky* bragt hem toen in de groote Zaal, alwaar twee Tafels met spys gereed stonden, waar aan de meeste Senatoren neffens hem gingen zitten. Over de Maaltyd dronk de Kroons-Maarschalk hem toe op de gezondheit van zynen Keizer, waarna de Gezant die van den Koning instelde; en de Maaltyd geëindigd

1731. Maart. eindigd zynde, wierdt hy op de voorige wys naar 't Radzivilsche Paleis te rug gebragt.

De Gravinne van *Orzelska*, Prinsesse van *Holstein*, heeft by den Ambassadeur, tot deszelfs uiterste genoegen eene Visite afgelegd. De Geschenken welke de Gezant wegens den Grooten Heer en wegens den Vizir aan den Koning heeft overgegeeven, bestaan onder anderen in zes van de heerlykste Paarden, en onder dezelve een Arabisch Paard dat volmaakt schoon is, en meer dan 2000 Dukaaten waardig geoordeeld wordt. Men acht het voor een zonderling bewys van de achting des Sultans voor den Koning dat de Brief die de Ambassadeur aan den Koning heeft overgeleverd, tegen de gewoonte door den Grooten Heer zelfs ondertekend is. Deze Ambassadeur hadt den 27 wederom zyne Afscheids-Audientie, en is met twee Brieven van den Koning, éénen voor den Grooten Heer, en den anderen voor den Groot-Visir, benevens verscheiden Geschenken van den Koning en van de Republyk vertrokken.

De Conferentien met de vreemde Ministers wierden vervolgd; en de Koning was in het begin van Maart naar *Dresden* vertrokken.

ZWEEDEN. VAN *Stokholm*, alwaar de algemeene Ryksdag geopend is, gelyk wy in de voorige Maand gezien hebben, heeft men, dat op den 2 February, vóór de gemelde opening, de Gedeputeerden der Staten van het Koninkryk zich in Processie naar de St. *Nicolaus*-Kerk begaven om den Godsdienst volgens gewoonte by te woonen. De Graaf van *Horn*, Raad en Maarschalk van den Ryksdag, vóórgegaan door twee Herauten in plechtgewaadt, geleidde den ganschen Adeldom derwaards: Hy hieldt in zyne hand den Maarschalks Staf, verrykt met Diamanten; en was bekleed met eenen Mantel van rood fluweel, gevoerd met Hermynen, met eenen Hoed van dezelfde stoffe. Na hem volgden de Koninklyke Amptenaars, de jonge Graven, Baronnen en andere Edellieden, van gelyken vóórgegaan door twee Herauten. Na dezelve zag men de Senatoren in Koetsen, vóórgegaan door hunne Bedienden in prachtige Livreien. Hunne Mantels waren mede van rood fluweel met Hermyn gevoerd. Hierop volgde de Koning in eene prachtige Koets met acht Paarden, geleid door de Stalmeesters van het Hof. Zyn Majesteit hadt de Kroon op het hoofd, den Scepter in de hand, en was omhangen met een blaauw fluweelen Man-

Mantel met Hermyn gevoerd, en bezaaid met de kostelykste Diamanten en Paerlen van de Kroon. De Trauwanten gingen aan beide de zyden van de Koninklyke Koets. Na den Godsdienst begaven de Gedeputeerden zich naar het Paleis, om hunne Majesteiten aldaar te begroeten, volgens de gewoonte. Daarna deden zy de opening van hunne Vergadering, en hebben sedert hunne Zittingen met veel ordre vervolgd; hebbende de gemelde Gedeputeerde Ryksstanden nu hunne ordinaire Deputatien aangesteld, onder dewelke alle voorkomende zaaken verdeeld worden, om dezelve te onderzoeken en te reguleeren, of zo het van die importantie bevonden mogt worden, zich daar mede aan den geheimen Uitschot te addresseren. De deliberatien duuren den meesten tyd tot laat in den nacht, en de generale Tol- en Bergwerks-Rollen en Rekeningen zyn reets door de Gedeputeerden op 't naauwste geëxamineerd en in behoorlyken staat gevonden. Van alle zodanige handelingen wordt na genome besluit telkens door de Deputatie rapport aan den Koning en den Senaat gedaan; en men is tegenwoordig beezig met de zaak van de Land- en Zee-Magt, en met het nazien van de somme die sedert drie Jaaren uitgegeeven en te liquideren zyn; 't welk wel de grootste oplettendheit mogt vereischen, wyl reets de genome mesures tot vermeerdering van de Magt van het Koninkryk, door de gezamentlyke Standen geapprobeerd zyn geworden. Men heeft de Resolutie genomen, van de uiterste precautie te gebruiken, opdat de ingeslopen defraudatien by de Bank-Briefjes en Assignatien, mogen worden voorgekomen; en tot handhaving van 't Crediet zouden alle Persoonen die daar aan schuldig zyn, zonder genade aan 't leven gestraft worden. Dagelyks komen noch Persoonen van alle kanten uit het Koninkryk aan, wegens hunne zaaken die zy by den Ryksdag voor te stellen hebben. De Ryksstanden hebben onder anderen in ernstige overweeging genomen, een ontwerp dat de Koning hen heeft overgeeven om de Magten van het Koninkryk op denzelfden voet te herstellen, als die waren onder Koning *Karel* den 12. Men maakte staat dat alle de zaaken welke op het tapyt zyn, in twee Maanden zouden kunnen afgedaan zyn; zo dat de Koning zyne voorgenome Reize naar zyne Duitsche Staaten omtrent St. *Jan* zoude kunnen voortzetten. De Holsteinsche Minister heeft wegens de Pretensien van den Hertog, zynen Meester, aan de Staaten eene Memorie overgeleverd,

1731. *Maart.* leverd, doch daarin van de Successie, waarvan ook waarschynlyk op dezen Ryksdag niet gesproken zal worden, geen gewag gemaakt. Alle provisie en leeftocht wordt volgens eene Koninklyke Ordonnantie, geduurende de Vergadering van den Ryksdag zonder betaaling van eenige rechten ingevoerd. De vryheit van eenige Imposten, voorheen voor tien Jaaren aan *Pomeren* toegestaan, is voor twee Jaaren gecontinueerd; en wegens het invoeren der Graanen uit vreemde Landen is de volgende Ordonnantie afgekondigd.

FREDRIK, door de Genade Gods, Koning van Zweden, *enz. Allen den geenen die dezen tegenwoordigen zullen zien, Salut.*

WY zyn met een uitneemend verdriet onderrecht geworden van het ongemeene gebrek dat de Inwooners der Steden en Dorpen van het Koninkryk van *Zweden* en van het Groot-Hertogdom van *Finland* geduurende het voorleden Jaar geleden hebben: Wy zyn niet minder gevoelig geweest over de droevige gevolgen welke zy daar van gevoeld hebben, voornamelyk sedert het begin van dit Jaar: zulk eene beklaaglyke gesteldheit heeft onze Vaderlyke tederhartigheit gevoeliglyk bewogen: en hoe langer hoe meer onze oplettendheit opgewekt hebbende voor het welvaaren van onze getrouwe Onderdaanen, en voor het Gemeene-best, zo vinden wy ons geneigd om in deze moeijelyke omstandigheden alle mogelyke middelen te omhelzen, om toe te brengen tot verlichting en tot onderhouding van de geenen die in de elende zyn, en om de gevaarlyke gevolgen vóór te komen, welke men met reden van zulk een algemeen gebrek van Graanen te vreezen zouden hebben: Aldus om tot zulk een gewenscht en heilzaam einde te geraaken, zo hebben wy goedgevonden door deze tegenwoordigen te ordonneren en te statueren, gelyk wy statueren en ordonneren by dezen, dat alle de Graanen, het zy, tarwe, rogge, garst, haver enz. komende uit vreemde Landen, van wat plaats het zy, en zonder eenig onderscheid, het zy dat men dezelve brenge uit onze eigen Havenen of uit die van vreemde Landen, zo ter Zee als te Land, vry zullen zyn van de rechten van den grooten Tol, van het begin van de aanstaande Maand Maart af tot den zelfden dag van het Jaar 1732 toe, welke vryheit plaats zal hebben in alle de Staaten van ons gebied: Waar naar alle de geenen welke het aangaan zal, zich zullen hebben te reguleren: tot bevestiging van het welke wy deze tegenwoordige met onze hand hebben ondertekend, en en ons Koninklyk Zegel daar aan doen hangen. Gegeeven te *Stokholm* den 7 February 1731.

getekend,

FREDRIK.

TE

1721. Maart.

RUSLAND.

TE *Moscou* is eene aanzienlyke Ambassade van den Keizer van *China* aangekomen, bestaande in vyf Persoonen, waar van de eerste Vice-President is van den Raad der buitenlandsche zaaken van zyn Chinesche Majesteit, de vier anderen zyn Mandaryns van verscheiden Classen. Ook zyn deze Ambassadeurs noch verzeld van drie anderen van een Mongaalsch Prins. Deze Chinesche Ambassadeurs deden den 25 January hunne openbaare intreede in *Moscou*, door de Duitsche Vóórstad in de volgende orde.

I. Zeven Handpaarden, met kostelyke tuigen, en geleid door zo veele Stalknechts te paard.

II. Een Keteltrom en vier Trompetten.

III. Eene Compagnie Granadiers van de *Preobasinskische* Guarde te paard.

IV. Acht *Mongalen*, gewapend met Boog en Pylen, en op de Tartaarsche wyze te paard zittende.

V. Acht Koetsen met zes Paarden bespannen, van de voornaamste Heeren van het Hof, gevolgd van eene prachtige Koets van de Keizerinne: de eerste van deze Koetsen was leedig; de Ambassadeurs zaten in de anderen naar hunnen rang, en een Chinecesch Officier te paard, reedt aan 't portier van yder Koets: Het Hoofd van de Ambassade zat in de laatste, verzeld van den Heer *Sibin*, President van het Collegie der Mynen, en vóór deze Koets gingen vier Granadiers, en acht Lakeien van 't Hof te paard: Geduurende de Marsch rookte één der Ambassadeurs zyn pyp met veel destigheits; en verscheiden van hunne Bedienden deeden het zelfde.

VI. Twaalf Handpaarden, geleid door een gelyk getal Stalknechts te Paard.

VII. Een Keteltrom en vier Trompetten.

VIII. Eene Compagnie Granadiers van de *Semenouskische* Guarde te paard.

IX. Tachtig Sleden gelaaden met de Bagage der Ambassadeurs.

De Ambassadeurs wierden op hunne komst in de Stad met 21 Canonschoten begroet, en vervolgens geleid in de Huizen die voor hen vervaardigd waren, en waarvan men de Vertrekken met rood laken behangen hadt. Zy wierden aldaar drie dagen na malkander onthaald.

1731. Maart. Wanneer deze Ambassadeurs openbaare Audientie hadden by de Keizerinne, wierden zy met veel praehts afgehaald en voor haar Majesteit gebragt; wanneer zy de volgende Aanspraak deden.

Allerdoorluchtigste, Grootmagtigste Keizerin, en Zelfs-Heerscheresse van geheel Rusland.

DE Keizer van *China* heeft ons, zyne Gezanten afgevaardigd, met bevel om uwe Keizerlyke Majesteit over het beklimmen van den Russischen Erf-Throon geluk te wenschen, om u van zyne bestendige vriendschap te verzekeren, en om u, tot een blyk daar van, eenige Geschenken uit zyn Land over te geeven. Wy zyn daarby door onzen Keizer gelast, ons naar uwe Keizerlyke Majesteits gezondheit te informeeren, en tessens te verzekeren, dat hy niets meêr wenscht, dan dat uwe Majesteit altyd gelukkig zy, en haare gezondheit ontelbaare Jaaren, even als de Zonne uitblinke.

De Opper-Kancelier gaf daarop, in haare Majesteits naam, tot antwoord:

HAare Keizerlyke Majesteit neemt de afvaardiging van uw Gezantschap; nevens de gelukwensching, aan, als een teken van byzondere vriendschap des Keizers van *China*, en verzekert denzelven wederom van haare onveranderlyke Vriendschap en onderhouding van een goed verstand.

Daar na knielden de Gezanten, complimenteerden de Keizerin in hunnen eigen naam, boogen zich driemaal ter Aarde, en bleven zo lang geknield tot dat hun Compliment vertolkt, en in dezer voegen voorgeleezen was:

WY *Asschani Amba Tuschi* en gezamentlyke Gezanten, vallen met de onderdanigste gelukwensching voor uwe Keizerlyke Majesteits voeten neder, en achten het voor ons de grootste gelukzaligheit, dat wy door zyn *Bogdichanische* Majesteit met dit Gezantschap, en met het aanschouwen van uwe Keizerlyke Majesteits hoogste aangezigt verwaardigd zyn geworden.

De Opper-Kancelier stapte toen van den Throon, en zeide tot hen, dat de Keizerin hun Compliment gunstelyk ontfing, en hen van haare hooge Keizerlyke genade verzekerde.

NEDERLANDEN. DE Brief die de Staaten Generaal aan den Koning van *Sardinië* geschreven hebben, ten voordeele der arme verdreven Waldenzen is zeer

zeer merkwaardig, en in de openbaare Nieuws-papieren door den druk gemeen geworden; luidende dezelve als volgt. 1731. *Maart.*

SIRE.

WY hebben uit den Brief, welken wy de eere hebben gehad van uwe Majesteit gedagtekend den 20 December laatstleden, te ontfangen, met groote voldoening verstaan de goedheit, waar mede uwe Majesteit wel heeft willen letten op de Vertoogen, welke wy aan u gedaan hebben, ten voordeele van uwe Protestantsche Onderdaanen der Valleien van *Piemont*, welke wy aanzien als onze Broederen door de Belydenisse van één en 't zelfde Geloof met ons: Onze voldoening zou volmaakt geweest zyn, indien wy van u hadden kunnen verkrygen eenige verzachting in de strengheit, door dewelke een groot getal van die arme Lieden gedwongen zyn geworden in 't felste van den Winter hunne Wooningen te verlaaten, enkel en alleen om dat zy de Beweegingen van hun gemoed volgende, hunne Religie niet konden verzaaken.

Wy hebben het Edict van den Jaare 1664 ten hunnen voordeele aangehaald, om dat de voorreden van 't zelve een plechtig getuigenis van hunne getrouwheit en yver voor den dienst van hunnen Souverein behelsde; wy hebben kunnen gelooven dat uit krachte van het gemelde Edict, waarby aan de voornoemde *Waldensen* en aan hunne Kinderen toegestaan wordt de permissie om in hunne Valleien te rug te komen, en hunne Religie te oefenen, zonder dat men hen, in eeniger maniere zou ontrusten, of onderzoek doen, wegens zaaken van 't Geloof ofte Afzweering, die zy of hunne Vaderen zelfs door geweld zouden kunnen gedaan hebben, zy hersteld zouden geworden zyn in 't bezit van hunne oude Rechten en Previlegien, zo ten opzigt der oefening van hunne Religie, als hunne Wooningen, Commercie en andere zaaken, niets uitgezonderd; Ook hebben wy reden gehad te meenen, dat by het gemelde Edict aan alle Persoonen, welke Protestantsch geboren zyn, en welke die Religie belyden, vryheit gegeeven is, om zich in de Valleien te gaan nederzetten, mits den Eed van getrouwigheit alvoorens te doen.

Ondertusschen hebben wy tot ons groot leetwezen verstaan, dat dezen inhoud en deze uitdrukkingen van het meergemelde Edict, hoe favorabel dezelve schynen, echter noch onderheevig zyn aan Exceptien door de onderscheiding die men maakt tusschen de geenen, welke de Roomsch-Katholyke Religie vóór den Jaare 1686 en na den Jaare 1694 hebben aangenomen, en die welke door de vernietiging van 't Edict van 1686 verplicht zyn geworden, de Roomsch-Katholyke gevoelens te omhelzen, en welke alle in 't vervolg zo de eene als de andere van Religie veranderd hebben, zodanig dat de eerstgemelde van de gunsten door 't Edict van 1694 toegestaan, uitgeslooten, en de laatste alleen in dezelve begreepen zouden weezen, onaangezien zy sedert hunne te rugkomst en verblyf in de Valleien veele Jaaren lang genooten hebben het effect van 't Edict van 1694, in 't welk deze uitzondering niet gevonden wordt.

Echter

1731. Maart. Echter is onze intentie geenzins om deze zaak naauw te ziften; wy verzoeken alleen, dat uw Majesteit deszelfs goedertierenheit aan uwe getrouwe Gereformeerde Onderdaanen wil bewyzen; En gelyk wy wegens hunne elende gevoelig zyn, kunnen wy niet nalaaten onze Intercessie te vernieuwen, ten einde het uw Majesteit behaage uwe gunst uit te breiden zo over de eerste als de laatste, en aan die welke daar uitgegaan zyn om terug te komen, om onder uwe Majesteits Protectie aldaar te woonen met volkomen vryheit van Conscientie en bezit van Goederen.

De verdraagzaamheit en toegeevendheit, welke wy voor de Roomsch-Katholyken in de Staaten van onze Republyk hebben, doet ons met volkomen vertrouwen aandringen op het geen wy ten behoeve van uwe Gereformeerde Onderdaanen verzoeken.

Wy hoopen dat onze Aanhoudingen gevoegd by die van andere Protestantsche Vorsten en Staaten, by uw Majesteit niet zonder vrucht zullen weezen, maar dat uwe goede Onderdaanen, voor dewelke wy nochmaals intercedeeren, de uitwerkingen van uwe goedheit zullen gevoelen; Wy zullen ze aanzien als wezentlyke blyken van uwe Vriendschap, en eene volkomen Erkentelykheit daar voor betoonen.

Men vleit zich dat deze Brief en alle de anderen welke door de Protestantsche Vorsten en Mogendheden aan den Koning van *Sardinië* geschreven zyn, eenigzins van goede uitwerking zullen zyn. De Secretaris van Staat van dien Koning heeft onder anderen op eenen Brief, die over dezelfde stoffe door de Regeering van 't Canton *Bern* geschreven was, een antwoord geschreven, waar van dit de voornaamste inhoud is:

„ De Koning, myn Meester, heeft alle mogelyke gevoelens van
„ Goedertierenheit en Protectie voor de *Waldensen*, en wel onafhang-
„ kelyk van de Tractaaten en van de Intercessie van uwe Excellen-
„ tien; Hy bemind hen als getrouwe Onderdaanen, maakende ech-
„ ter het onderscheit zo als aan uwe Excellentien bekend is, en pro-
„ cedeerende ingevolge van dien zo als de Rechtvaardigheit ver-
„ eischt.

„ Zyn Majesteit in deze Dispositie zynde, staat een Minister af te
„ vaardigen, om hen te hooren, en de zaaken op de plaatsen te on-
„ derzoeken, ten einde zy alle hunne Previlegien en al het geen hen
„ door 't Edict van 1694 toegestaan is, blyven genieten, en opdat
„ in tegendeel van hunne kant verbeterd worden de misbruiken die

„ in-

1731. Maart.

„ ingekropen zyn, en by hen wettige gebruiken genoemd worden.

Na dat men van 't begin der Maand Maart af gewacht hadt naar de wederkomst van eenen Expressen van *Weenen*, met tyding van de volkomen afdoening van zaaken, ontfing de Graaf van *Chesterfield* eindelyk den 28 Maart twee Expressens met de aangenaame tyding dat op den 16 der Maand aldaar een Tractaat gesloten en getekend was, door den Prins *Eugenius*, den Graaf van *Zinzendorff*, en den Graaf van *Stahrenberg* wegens den Keizer, en door den Heer *Thomas Robinson* wegens den Koning van *Groot-Brittannië*: de gemelde Expressens hebben ook aan den Engelschen Minister de Copy van het Tractaat medegebragt: het zelve begrypt ook de Staten Generaal der Veréénigde *Nederlanden* in de Voorrede van het Tractaat en in de Artykelen. Men zag in den *Haag* het volgende Extract van het gesloten Tractaat, dat wy by provisie den Leezer mededeelen.

„ In het eerste Artykel wordt gezegd, dat 'er tusschen zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, den Koning van *Groot-Brittannië* en hunne Erfgenaamen en Successeurs, als ook tusschen haar Hoog Mogende, eene oprechte en onverbreekelyke vriendschap zal zyn; dat yder Contracterende Party zich verbindt, de respective Domeinen en Onderdaanen te defendeeren, den Vrede te handhaven, zich wederzydsche voordeelen toe te brengen, en alderhande onrecht en schade te beletten en af te weeren; en dat daarenboven de Partyen zich onderling verbinden tot de Guarantie van alle de Koninkryken en Bezittingen, die zy zouden mogen of moeten genieten, en belooven om met alle hunne magt te contribueeren, van zich, zo hen als hunne Successeurs en Erfgenaamen daarin te maintineeren.

„ In het tweede Artykel verplichten de Koning van *Groot-Brittannië* en de Staten Generaal zich, om tot handhaving van de publyke rust, en tot het behouden van de Balans in *Europa*, met alle hunne magt, tegen wien het zoude mogen zyn, de Successie in alle de Erflanden, aan 't doorluchtigste Huis van *Oostenryk* toebehoorende, te verzekeren, en de geenen die volgens de ordre daarin moet succedeeren, en byzonderlyk de oudste van de Aards-Hertoginnen, te defendeeren, tegen alle die hen in hunne rechtmatige bezitting zouden willen ontrusten.

„ In het derde Artykel consenteert zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit in de invoering der 6000 Spanjaarden in de voor den

V „ Prins

1731. Maart.

„ Prins Don *Carlos* gedestineerde Plaatsen van *Toscanen*, *Plaisance* en „ *Parma*; en indien zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit het „ Ryks-Consent noodig oordeelt, zo belooft en verbindt hy zich „ om zyn vlyt aan te wenden tot het verkrygen van het zelve bin- „ nen den tyd van twee Maanden, of eerder zo het geschieden kan: „ Hy verbindt zich daarenboven, om de voornoemde invoering aan „ de Ministers van *Toscanen* en *Parma*, aan zyn Hof en elders resi- „ deerende, op de gevoeglykste wyze doenlyk, bekend te maken, „ als ook om zyne goede Officien en zyne Authoriteit te emploje- „ ren, ten einde dat de 6000 Spanjaarden zonder vertoeving en zon- „ der oppositie in de Plaatsen van *Toscanen* enz., zouden kunnen „ introkken.

„ In het vierde Artykel erkent men de Conditien van het Trac- „ taat vast en onwrikbaar te moeten zyn.

„ In het vyfde Artykel vernietigt men de Oostendische Compag- „ nie, en men verbiedt alle Commercie en Vaart op *Oost-Indiën* in alle „ de Nederlandsche Plaatsen en Domeinen, die ten tyde van *Karel* „ den II. onder de Heerschappy van *Spanje* waren; behalven twee „ Schepen die ééns voor al uit de Haven van *Ostende* zullen ver- „ trekken, en aan de welke het vry zal staan Koopmanschappen te- „ rug te brengen, en de verkooping daar van aan te leggen. De Koning „ van *Engeland* en haar Hoog Mogende, beloven daarby en verbin- „ den zich, om zonder vertoeven een nieuw Tractaat van Tarif te „ maken voor het geen de *Nederlanden* aangaat, en volgens de mee- „ ning van het 26ste Artykel van het Tractaat van *Barriere*, en dat „ de contracteerende Partyen daartoe zullen benoemen Commissaris- „ sen, die binnen den tyd van twee Maanden te *Antwerpen* zullen „ komen, te rekenen van den dag der tekening van dit Tractaat.

„ By het zesde Artykel is men geconvenieerd, dat de Tractaaten „ en Conventien met andere Prinsen en Staaten gemaakt, zullen staat „ houden gelyk deze zyn; welverstaande datze niet strydig tegen het „ tegenwoordige Tractaat zyn.

„ By het zevende Artykel permitteert zyn Keizerlyke en Katho- „ lyke Majesteit aan de Engelschen en Hollanders, in *Sicilië* Koop- „ handel te dryven op dezelfde wyze als ten tyde van *Karel* den II. „ Koning van *Spanje*.

„ By het achtste Artykel wordt gezegd, dat men in dit Vredens-

„ Tractaat

1731. *Maart.*

„ Tractaat zal ontfangen alle de Prinsen en Staaten, die na de Ratificatie daarin zullen genodigd worden met het gemeen consens van de Partyen binnen den tyd van zes Maanden.

„ In het negende Artykel is gestipuleerd, dat het tegenwoordige „ Tractaat binnen zes weeken door zyn Keizerlyke en Katholyke „ Majesteit, zyn Majesteit den Koning van *Groot-Brittannie*, en haar „ Hoog Mogende zal goedgekeurd en geratificeerd worden, enz.

In het vervolg zullen wy het volkomen Tractaat kunnen mededeelen.

BYZONDERHEDEN.

VAN *Monaco* heeft men, dat de Prins van dien naam *Anthonio Grimaldi*, Hertog van *Valentinois*, Pair van *Vrankryk*, en Ridder van 's Konings ordres, aldaar den 20 February in 't 71ste Jaar zyns ouderdoms was overleden, zynde den 27 January 1661 geboren: Hy was een Zoon van *Louis Grimaldi*, Prins van *Monaco*, die den 3 January 1701 te *Rome* overleedt, en van *Catharina Charlotta de Gramont*, die den 4 Juny des Jaars 1678, te *Parys* gesturven is: Hy trouwde den 12 Juny 1688 met *Maria van Lotharingen*, Dochter van *Louis van Lotharingen*, Graaf van *Armagnac*, Groot-Stalmeester van *Vrankryk*, die den 30 October 1724 sturf, en uit dit Huuwlyk laat hy na de Hertoginne van *Valentinois*, en de Prinsesse van *Isenghien*: De Hertog van *Valentinois*, uit den huize van *Matignon*, verkrygt hier door het Prinsdom van *Monaco*.

Den 13 Maart des morgens tusschen acht en negen uuren is haar Hoogvorstelyke Doorluchtigheit *Dorothea Frederica*, Gemalin van den Graaf van *Hanau* en eene gebore Prinses van *Brandenburg Anspach*, na eene ziekte van vier dagen overleden, tot groote droefheit van het Hof en van de Onderdaanen.

Den 23 Maart des morgens tusschen zes en zeven uuren, overleedt te *Bronswyk* de Hertog *August Wilhelm* van *Wolffenbuttel*, naar eene ziekte van eenige weeken in den ouderdom van 69 Jaaren en 15 dagen, zynde den 8 Maart 1662 geboren, en nalaatende zyne Gemalin, nu Douariere *Elisabeth Sophia Maria* van *Holsteyn Norburg*.

Te *Schelwitz*, een Dorp omtrent de Stad *Colditz*, is voor eenige tyd een Boer gesturven, die 132 Jaaren en vier Maanden oud geworden is.

Te *Berlyn* zag men een nette lyst van het getal der Gedoopten, Getrouwden en Dooden, van den Jaare 1730, in de Steden van *Out-Mittel* en *Uckermarck*, volgens welke 18669, waar onder 1074 onechte, gedoopt zyn, 4876 Paar getrouwd, en 13538 gesturven,

1731. Maart. waar onder 31 die 90 en over de 100 Jaaren oud geworden zyn.

Men schryft van *Jamaica* van den 15 December laatstleden, dat men daar tyding bekomen hadt van *Panama* dat aldaar een Vaartuig van *Paita* was aangekomen, met de droevige tyding van 't verlies van het geheele Koninkryk *Chili* door Aardbeevingen en Overstroomings; Deze eerste hadden 27 uuren geduurd, in welke eene onnoemelyke menigte Menschen omgekomen waren, en de gansche Stad van St. *Jago* was vergaan; De Overstrooming hadt zich uitgebreid van de Stad *la Conception* tot aan *Callao*, alwaar het water tot boven de Muuren en Wallen was gereezen, en men meende dat die Vloet door de Aardbeevingen ontstaan was.

Onze Courantiers zyn in het mededeelen van deze tyding wederom zeer verschillende, twee zyn 'er, die ik liefst gelooven wil, welke deze Aardbeevingen 27 uuren doen duuren; doch twee anderen, die zich zo naauw niet willen bepaalen, maaken 'er 27 dagen van; mogelyk zouden zy 'er, om te meêr zeldzaamheits te verhaalen, 27 Maanden van maaken, indien zy durfden.

Van *Santa Crux* in de Canariën schryft men van den 7 December 1730, dat toen omtrent een Maand geleeden, in 't Eiland *Gratiosa*, (een der Oosterlykste van de *Canarische* Eilanden) op vyf byzondere plaatsen het vuur zo geweldig uit den grond voortgekomen was, dat een groot gedeelte van het gemelde Eiland noch in brand stont. Men hadt omtrent tien mylen van S. *Crux*, ook een Aardbeeving gehad; die eene zeer groote opening in de Aarde gemaakt heeft, welke opening toen mede noch duurde; en in de Stad van *Lagona* heeft men terzelver tyd zwaare Aardbeevingen gevoeld.

Te St. *Hubes* heeft men ongemeen koud weêr gehad, en daar is veel sneeuws gevallen, 't geene aldaar zelden of nooit gebeurd is. In 't begin van Maart was het weêr zo onstuimig te *Lissabon* en daaromtrent, dat zelfs de Koopluiden daar door verhinderd wierden ter Beurs te komen, en de storm heeft veel schade gedaan, voornamelyk den 9, wanneer de wind, zeer hard uit den Noord-Oosten waaijende, schielyk naar het Zuid-Westen schoot, en zulken hoogen Zee maakte als men byna nooit te vooren beleefd hadt, daarenboven was toen springty, waar door het water voor de Stad verscheiden voeten hooger zwol, dan men in 30 Jaaren gezien heeft; zynde het Plein van 't Tolhuis en de beneden-Pakhuizen, die vol Zuiker

lagen

lagen, ondergeloopen, en daar door ten minsten wel 3000 Kisten met Suiker bedurven. Op den Oever van de Rivier lag ook zeer veel Zouts, waarvan wel negen tiende gedeeltens weggespoeld zyn. De schade die de overstrooming van het water aan de Suiker in de Tol leggende veroirzaakt heeft, wordt op ruim 400 duizend Cruzados begroot, behalven noch veele andere Goederen die daar door beschadigd zyn geworden. De schade die deze overstrooming te St. *Ubes* zo aan de Zoutpannen als anderzins veroirzaakt hadt, is mede aanmerkelyk, want men rekent dat tusschen de 70 en 90 duizend moyen Zout zyn bedurven, en daar wierdt raad gehouden of men de Schepen op die Rivier leggende, hunne Lading van Zout zou geeven of niet; maar men wist noch niet wat besluit daaromtrent genomen was. De schade op 't Land is mede ongemeen groot, zynde daar niet alleenlyk veele Huizen, maar ook Menschen en Vee weggespoeld en doodgebleven. 1731. Maart.

In deze Maand is omtrent *Bezançon* een zo vreeslyke menigte Sneeuws gevallen, dat 'er 800 Man gebruikt zyn geworden om de Wegen voor de Reizigers te baanen, na dat 'er verscheiden, die zich al te verre in de Sneeuw gewaagd hadden, waren omgekomen. Die zwaare Sneeuw is gevolgd op een der verschrikkelykste Onweêren van Donder en Blixem, en veele vuurige Verschynselen in de Lucht, 't geen eene groote verbaasdheit in 't geheele Land verwekt heeft, en het Guarnizoen van de voornoemde Stad heeft buiten dezelve verscheiden Salvoos tegen de ontsteken Wolken gedaan, om die te verdryven.

Brieven uit *Karnten* melden, dat het in dat Landschap, in 't begin van Maart voornamelyk omtrent *Friaul*, zo ongemeen sterk geblikseмd, gedonderd en gestormd heeft, als men ooit by menschen geheugenis gehoord heeft: Uit het Bisdom *Passau* wordt mede van een diergelyk Onweêr geschreven, doch men heeft by het zelve geen storm gehad: Men houdt dit doorgaans voor eene uitwerking van de langdurige Winter, steunende op die gedachten dat de koude even zo wel in staat is om de Lucht te ontsteeken en onweêr te verwekken als de heetste Zomer het doen kan; over welke stoffe de Natuurkundigen niet nalaaten zullen hunne penne te oefenen.

Den 7 Maart des avonds ontstont 'er in 't Aardsstiftelyke Dorp *Gusdorf*, drie en een halve myl van *Keulen* gelegen, een zwaare Brand,

 waar

1731. Maart. waar door zestien Boere Wooningen in de assche wierden gelegd.

Van *Madrid* heeft men tyding, dat aldaar onlangs vier Gaauwdieven in een Huis waren geslopen, hebbende zulks alvoorens afgesprooken met de Dienstmaagd van 't Huis, die dezelve verholen hieldt in een Kamer, met intentie om 's nachts hun kwaad voorneemen ter uitvoer te brengen; doch de Meid berouw hebbende stont 's nachts op, en maakte zo veel gedruis dat de Heer van 't Huis en meêr anderen wakker wierden en opstonden; de Gaauwdieven zulks gewaar wordende, wreekten zich in het uitgaan op de Dienstmaagd, sneeden haar het hoofd van de romp, en droegen het zelve met hen in 't uitloopen weg.

In 't laatst van February is te *Rome* in 't Hospitaal der Edelen van den H. Geest een Grieksch Bisschop overleden, en deszelfs Lyk wierdt in de Kerk van de *Propaganda* gebragt, om aldaar begraaven te worden; Terwyl men beezig was met de Lykdiensten te doen en het Lyk ten toon stont, bevondt men dat het zelve begon te zweeten, 't geen in korten tyd zodanig toenam, dat niet alleen al het Lywaat nat was geworden, maar zelfs dat het zweet op den grond droop, waarom de Vice-Regent, nevens de Doctoren van den Paus, en andere Medicyns, als ook veele Chiurgyns des namiddags dat Lyk gingen onderzoeken, en vonden het noch even sterk zweetende, zo dat men goedvondt een Ader te openen, waaruit het bloed sprong even als of een leevendig Mensch Adergelaaten wierdt; Het zweeten bleef noch aanhouden tot Dingsdag avond, waarna men hem begraven heeft. Op zyn Grat-Zark is de Beschryving van het bovenstaande Geval uitgehouwen. Zo men nu van dezen Bisschop maar eenige goede bedryven weet te vinden of uit te denken, zou het in 't vervolg met hem wel op eene Cononisatie kunnen uitloopen.

Dat het Vallen veeltyds van een verschillenden uitslag is, kan uit de drie volgende Voorbeelden blyken.

Den 7 February is te *Sevilië* des nachts een van des Konings Guarde du Corps in zyn droom uit het Bed opgestaan, gaande schryelings over een yzere balie die boven op een Galdery was, zitten, droomende dat hy te paard moest stygen, doch hy viel beneden op de plaats, hebbende het hoofd en de beenen zodanig gekwetst, dat 'er geen hoope van opkomen voor hem is.

Daartegen viel onlangs te *Parys* een Timmerman boven van een Huis

Huis op eene Vrouw die op een Kar zat: door de val wierden beide haare beenen gebrooken, doch de Timmerman niet in het minste bezeerd. 1731. *Maart.*

Omtrent dezelfde tyd viel in die Stad een Kind van 28 Maanden oud van de derde verdieping van een Huis, waar door het alleenlyk eene lichte kwetsuur kreeg.

Van *Praag* meldt men, dat den 2 Maart een Vrouwe van 112 Jaaren met een jong Manspersoon van 34 Jaaren zoude getrouwd zyn, waarvan men weinig voorbeelden zal vinden: 't is onbegrypelyk dat diergelyke dolligheden worden toegelaaten.

De Kardinaal *Ferrero* by den Bisschop van *Casal* gelogeerd zynde, ontfing dezer dagen het bezoek van twee Dames met een Gevolg van ses Edelluiden; eene van deze Dames was verkleed als een Kardinaal, en de andere als een Bisschop, en haare gewaande Edelluiden waren in Priesterlyk Gewaad. De Bisschop zulks vernomen hebbende excommuniceerde ze alle, en wilde ze niet absolveeren, hoewel de Kardinaal zelf hem daartoe verzogt, in tegendeel gaf hy daarvan kennis aan het Hof van *Turin*, het welk aan de ses Edelluiden ordre zondt, om naar byzondere Plaatsen in *Piemont*, in ballingschap te gaan, en aan de Dames, die deze onbehoorlyke klucht gespeeld hebben, om in haare Huizen in Arrest te blyven. Deze twee vrolyke Dames hebben ongetwyfeld met de mannelykheit van deze beide Prelaaten willen schertsen, te kennen geevende dat Vrouwen alzowel als zulke Mannen voor Kardinaalen en Bisschoppen zouden kunnen speelen.

Het Hof te *Lisbon* heeft aan de Koninklyke Academie aldaar doen mededeelen dat Don *Joan de Saldanha da Gama*, Viceroy van de Portugeesche Staaten in de *Oost-Indiën*, Advys hadt gezonden dat op een klein Eiland *Larecea* genaamd, in de Golf van *Persië* niet verre van *Ormus* gelegen, door de Portugeesen eene ontdekking van oude Heidensche Manuscripten was geschied; waarvan de omstandigheden de volgende zyn.

„Na dat de Portugeesen de nieuwsgierigheit hadden gehad op het Eiland *Larecea* te komen, en eenige mylen daarin te trekken, vonden zy in 't midden van eene wyde uitgestrekte vlakte een groot Gebouw van zwarte en witte steen, byna geheel met zant bedekt; De Bouwkunde van het zelve bevondt men overéén te komen met de Ruinen van het oude *Persepolis*; Na dat zy langs eene *Allé* in

„ een

1731. Maart. „ eene groote Zaal gekomen waren, vonden zy daar twee Kisten of
„ Kabinetten, gemaakt van zeer hard zwart hout; Zy moesten veel
„ moeite en geweld gebruiken om die Kisten open te doen; zy
„ vonden in dezelve omtrent duizend stuks Boeken, in een soort van
„ Banden en in een Formaat van groot Quarto, de bladen zeer dik
„ en naar gissing van Boomwol, Catoen of bast van Boomen gemaakt,
„ en bedekt of overstreeken met een blaauw Vernis, onder dewelke
„ noch een zwart Vernis was, zo als men op eenige plaatsen konde
„ zien; De Karacters of Letters zyn wit, welgemaakt en niet aan
„ malkander getrokken, maar elke Letter van den anderen afgezon-
„ derd; De regels zyn horizontaal en alle even recht en gelyk, zo
„ dat men niet kan onderkennen, of zy van de slinker naar de rech-
„ terzyde gaan, zo als de Europianen en Indianen schryven, dan
„ van de rechter naar de slinker, zo als het Hebreeuwsch en Ara-
„ bisch.

„ Vermits de Portugeesen by die ontdekking verzeld waren van
„ eenige Inwoonderen van dat Eiland, konden zy niet zo als zy
„ gaerne gewild hadden, de geheele Bibliotheek met zich wegvoe-
„ ren, alzo de Heidensche Ingezetenen door bygeloovigheit zich daar
„ tegen aankantten, zeggende dat het gemelde Gebouw by hen noch
„ heiliger gehouden wierdt dan hunne Mosquée, en dat zy bygevolg
„ moesten vreezen het zelve te ontheiligen, indien zy toelieten dat
„ het minste daaruit weggenomen wierdt; Ondertusschen vonden
„ de Portugeesen middel, om zes stuks van die Boeken heimelyk en
„ in weêrwil van de tegenkantingen van die goede Heidenen weg te
„ neemen, en naar *Goa* te brengen; Niemand heeft tot noch toe
„ die Boeken kunnen leezen; alles het geen men daar van zegt zyn tot
„ nu toe gissingen, echter hoopt men dat de Portugeesche Viceroy
„ te *Goa* middel zal vinden, om iets met zekerheit van derzelver in-
„ houd te kunnen weeten.

„ Ondertusschen meent men dat die Karacters of Letters, eenige
„ overéénkomst hebben met die van de *Mogols* en *Calmukken*, die
„ ten Westen van *China* woonen, welke meening eenigen grond
„ schynt te hebben; om dat het Land der *Kalmukken* in de XIII.
„ XIV. en XV. Eeuw het Centrum geweest is van twee groote Ry-
„ ken onder de Monarchen Navolgeren van *Gingbinskan* en *Tamer-
„ lan*, in welken tyd geleerde Lieden onder de voornoemde Volke-

„ ren

1731. April.

„ ren zyn geweest, welkers werken van de Astronomie en Geogra-
„ phie in *Europa* niet geheel en al onbekend zyn.

„ In een ander Eiland niet verre van dat van *Larecea*, hebben de „ Portugeesen mede eenige Antiquiteiten gevonden, en onder ande- „ ren het Standbeeld te paard van een Veldheer der Romeinen, heb- „ bende op het hoofd een Kroon van Laurieren; twee andere Fi- „ guuren van Mannen te paard, met Schilden, enz. Verscheiden „ Beelden van Afgoden, onder anderen twee, in *China* bekend on- „ der den naam van *Poussa*, en in *Thibet* onder die van *Manippé* „ *Fouqué*, wordende die Afgod ook by de Tartaren, Indianen, en „ in *Siam* onder verscheiden naamen vereerd.

Men ziet te *Dresden* een Project van een Machine, waar door in een schoot te gelyk 72 kogels kunnen geschoten worden, 't welk viermaal na elkander geschieden kan, en aldus 288 kogels uitmaakt: één Persoon kan de Machine dirigeeren, en als een kruiwagen over 't Veld voeren, en schootvry zyn.

APRIL.

GROOT-BRITTANNIE.

TE *Londen* hadt men tyding dat het Parlement van *Ierland* tot den 13 September was geprorogeerd.

Te *Dublin* heeft het Kapittel van de Kerk van St. *Patrik* boven het Graf van den vermaarden Maarschalk Hertog van *Schomberg* de volgende kleine Inscriptie doen stellen.

Hic infra situm est Corpus
FRIDERICI, Ducis de Schomberg ad Bubindam occisi
A. D. 1690.

By die Inscriptie is het volgende gevoegd: *Decanus & Capitulum maximoperè etiam petierunt, ut Heredes Ducis in memoriam Parentis monumentum quantumvis exiguum erigi curarent. Sed postquam per*

1731. April.

Epistolas, per Amicos diu ac saepe orando nil profecere, tunc Lapidem indignabundi posuerunt, saltem ut scias Hospes quantilla in Cellula tanti Ductoris Cineres in opprobrium Heredum delitescunt; Plus valuit Virtutis Fama apud Alienos, quam Sanguinis proximitas apud Suos A. D. 1731.

Dat is

„ De Deken en het Kapittel sedert langen tyd en op verscheiden „ herhaalde reizen zo door Brieven als door Vrienden, ernstelyk „ verzocht hebbende, dat de Erfgenaamen van den Hertog ter Ge„ dachtenisse van hunnen Vader, een Gedenksteken, hoe klein het „ ook zou mogen weezen, wilden doen oprechten, zonder dat zy „ met alle hunne poogingen en verzoeken iets hebben kunnen ver„ krygen; Hebben zy (de Deken en het Kapittel) met verontwaar„ diging over eene zodanige weigering aangedaan, dezen Steen doen „ oprechten, opdat gy Vreemdeling mogte weeten, in wat kleinen „ arme Plaats de assche van zulk een grooten Veldheer tot schande „ van de Erfgenaamen verborgen legt; Dus is de Faam van zyne „ Deugden en Dapperheit meer geacht geweest by de Vreemdelin„ gen, dan de naauwe verknochting van Maagschap by de zynen. „ In 't Jaar des Heeren 1731

Dit is opgesteld door den Heer Dr. *Swift*, Deken van de voorgemelde Kerk. Die Hertog is in de Historien zeer vermaard door zyne getrouwe aankleeving aan den Prins van *Oranje*, *William* III. Koning van *Groot-Brittannië*, in wiens Leger hy, in den Slag by de Rivier de *Boyne* in *Ierland*, tegen dat van den Koning *Jacobus* II. in de Maand July 1690., met Koning *William* als een Held vechtende, zyn leven heeft verlooren.

In het Artykel van *Groot-Brittannië* van de voorgaande Maand heeft men gezien wat in de vergadering van het Britsche Parlement tot den 27 van dezelve was voorgevallen: Den 30 besloten de Pairs den Koning by Adres te verzoeken, aan hen te doen mededeelen de Krygs-Artykelen, welke voor 't loopende Jaar vastgesteld zullen worden, mitsgaders een Lyst der Promotien van de Officieren sedert den 5 April laatstleden. De Prins van *Wales* bevondt zich toen in 't Hogerhuis, 't welk zich tot den volgenden Maandag adjourneerde; de Gemeentens verschoven de overweegingen over de ingele-

verde

rerde papieren wegens de Linien der Spanjaarden voor *Gibraltar*, tot 1731. April.
den 6 April. Den 2 April hoorden zy het rapport der gemaakte veranderingen in de Landtax-bil, en verschoven de verdere beraadslingen daar over tot 's anderen daags: zy besloten by Adres van den Koning te verzoeken, eene Copye van 't Tractaat van Vrede, goede Verstandhouding en Neutraliteit in *America*, tusschen den Koning van *Groot-Brittannië* en den Koning van *Vrankryk*, gedagtekend den 16 November 1686; zy examineerden in eene groote Committé de Bil tot verklaaring der Acte van Naturalisatie der vreemde Protestanten; en na dat zy het rapport der Committé, die het Request der Koopluiden op onze Suiker-Coloniën in *America* handelende, geëxamineerd hadt, hadden gehoord, ordonneerden zy een Bil in te brengen, tot meêr verzekering en aanmoediging van dien handel. Dien dag wierden aan de Pairs ter hand gesteld de verzochte Krygs-Artykelen en de Lyst der gepromoveerde Officieren; zy traden daarop in eene Committé, over de Bil tot vernieuwing van den Artykel-brief, wanneer 'er een debat ontstont over het woord *dood-straf*, maar het wierdt in de Bil gelaaten. Zommigen sloegen voor, het getal der Troupen in de voorrede van de Bil te veranderen, mitsgaders deze woorden: *en de bewaaring der balans van magt in Europa*, daaruit te laaten; maar beide die propositien wierden verworpen, en de Committé deedt het rapport van de Bil zonder eenige verandering, zo datze den 3 ten derdemaal geleezen en doorgegaan is.

Den 4 's avonds wierdt een Kabinetraad in 't Paleis van St. *James* gehouden, na dat de Koning alvorens met de gewoone plechtigheden in 't Hogerhuis geweest was, om de Bil tot vernieuwing van den Artykel-Brief, en vyf particuliere Bils tot Actens te maaken. De Gemeentens lazen toen voor de tweedemaal de Bil om een Millioen Ponden Sterlings aan de *Zuidzee*-Compagnie te betaalen, en zy ordonneerden de Landtax-bil in 't net te schryven. Den 5 lazen zy voor de eerstemaal een Bil raakende de Makelaars van *London*, en den 6 die tot beter verzekering van den Koophandel der Suiker Coloniën in *America*.

Den 9 onderzochten de Gemeentens in een groote Committé de Bil, om den tyd tot het doen van den gewoonen eed, voor degeenen die ampten gekregen hebben te verlengen. Zy hoorden vervolgens eenige Getuigen over de zaak van de zogenaamde liefdadige

1731. April. Gemeenschap: deze gevraagd zynde naar het kapitaal van die Gemeenschap, en naar de uitdeelingen welke dezelve hadt gedaan, gaven tot antwoord, dat het kapitaal in den beginne naaulyks 50000 ponden bedroeg, en men in eenige Jaaren niets uitgedeeld hadt; doch dat het naderhand tot 200000 ponden aangegroeid zynde, men een geruimen tyd vyf of zes percent 's Jaars, en sedert twee of drie Jaaren zelfs tien percent gegeeven hadt, ter oirzaak het kapitaal toegenomen was tot ruim twee Millioenen. Daar wierden noch andere vraagen gedaan over het leenen van kleine en groote sommen gelds; en zommigen begeerden, dat de Boeken van de Gemeenschap voor het Lagerhuis opengelegd wierden; doch de meeste vonden zulks niet goed; echter kwam men overéén dat die Boeken gebragt zouden worden tot dienst van de Klerken der Gemeenschap, om de vraagen die 'er noch gedaan mogten worden, des te beter te kunnen beantwoorden.

Den 11 April lazen de Gemeentens ten tweedemaal de Bil tot meêr verzekering en aanmoediging van de Engelsche Suiker-Plantagien in *America*; en zy ordonneerden, dat de overgeleverde papieren, wegens de aangelegde Werken der Spanjaarden voor *Gibraltar*, den volgenden Maandag, zynde den 16, vóór alle andere zaaken in overweeging genomen zouden worden. Den 12 wierdt de Landtax-Bil ten derdemaal geleezen, en naar de Pairs gezonden, die dezelve terstond voor de eerstemaal lazen. Men verklaarde in eene groote Committé, dat de Liefdadige Gemeenschap, dienende om arme Luiden die met eere door de Waereld zoeken te komen, te helpen door 't leenen van kleine sommen gelds op panden tegen een behoorlyken intrest, groote sommen hadde verstrekt, waar van zy, onder voorwendsel van redelyke kosten, vyf ten honderd 's Jaars, boven den behoorlyken intrest getrokken hadt; en dat deze Gemeenschap derhalven gereguleerd en beteugeld behoorde te worden. Hierop wierdt geordonneerd een Bil in te brengen, om den intrest van geld op onderpand, te bepaalen, en den woeker en de knevelary te verhinderen. De Pairs lazen den 13 de Landtax-bil ten tweedemaal; en stelden die aan eene Committé tegen den 16. Die van 't Lagerhuis lazen voor de eerstemaal de Bil, om een millioen en 200000 ponden Sterlings by wege van eene Lotery te lichten, en voor de tweedemaal die tot het continueeren der Rechten, waaruit de onkosten van de

de munt gevonden worden. Het besluit van den voorigen dag wegens de liefdadige Gemeenschap, wierdt goedgekeurd. Men onderzocht in eene Committé het ontwerp van een Bil, om den uitvoer der Wolle van *Groot-Brittannië* en van *Ierland*, beter te verhinderen. Hier over ontstonden groote debatten, en met 117 tegen 61 stemmen wierdt besloten, dat alle de Rechten op de grove gesponne Wolle en op de Baai, welke uit *Ierland* in *Engeland* komt, vernietigd zullen worden. 1731. *April.*

Den 14 lazen de Gemeentens ten derdemaal en passeerden de Bil, ten behoeve van de geenen die verzuimd hebben, den vereischten eed te doen om hunne ampten te bekleeden. Zy keurden goed 't rapport der Bil, om een millioen ponden Sterlings aan de *Zuidzee*-Compagnie te betaalen; en zy lazen ten tweedemaal, en stelden aan eene Committé tegen den 18, de Bil om een millioen en 200000 ponden Sterlings op Annuiteiteiten en by wege van eene Lotery, te lichten. Den 16 wierdt de Bil tot het betaalen van een millioen aan de *Zuidzee*-Compagnie ten derdemaal geleezen, en naar het Hogerhuis gezonden. Men ordonneerde een Bil in te brengen, tot beter verhindering der bedriegeryen van de Banqueroutiers. Vervolgens overwoog men in eene groote Committé de papieren raakende de aangelegde Werken der Spanjaarden voor *Gibraltar*; en zommigen sloegen voor, dat de Committé zoude verklaaren, dat het aan haar toescheen, dat ons bezit van die Stad en van die Haven, welke van zo veel belangs voor den Koophandel en de Navigatie van dit Koninkryk zyn, door de werken van weinig nut wierdt; maar de meeste Leden oordeelden, datze ons zo nadeelig niet konden zyn als men voorgaf; waarop de Vergadering scheidde, zonder dat de gemelde propositie in omvraag wierdt gebragt. De Pairs onderzochten toen in eene groote Committé de Landtax-bil, en deeden daar van rapport, zonder eenige verandering. Den 17 hebben zy dezelve voor de derdemaal geleezen en goedgekeurd, mitsgaders voor de eerstemaal de Bil om een millioen ponden Sterlings aan de *Zuidzee*-Compagnie te betaalen, en ook die ten behoeve van de geenen die verzuimd hebben den eed te doen. De Gemeentens lazen terzelver tyd voor de tweedemaal de Bil, raakende de Makelaars van de Stad *London*, doch de propositie, omze in 't net te doen schryven, wierdt verworpen. Zy hoorden vervolgens de Advokaaten over de Bil van de Suiker-Coloniën in

1731. April. *America.* Den 19 lazen die van 't Lagerhuis voor de eerstemaal een Bil tot verhindering van het steelen der Linnens, Katoenen, enz. op de Bleekeryen; als mede een Bil om eene gratificatie op den uitvoer van het Buskruid toe te staan, en een Bil om de Simpelen en Krankzinnigen te magtigen tot het transporteeren, cedeeren en resigneeren van hunne goederen. Vervolgens overwoog men in eene groote Committé, een Bil tot verhindering van den uitvoer der Wolle: Daar wierdt voorgesteld, de Havens van *Groot-Brittannië*, meêr te openen voor het inbrengen der grove Wolle uit *Ierland*; doch dat wierdt afgekeurd, en men besloot, meerder aanmoedigings te geeven aan de geenen, die waarschouwingen doen van den heimelyken uitvoer der Wolle. Den 20 's namiddags ten twee uuren, verscheen de Koning met de gewoonlyke plechtigheit in 't Hogerhuis, en na dat die van 't Lagerhuis daar ook gekomen waren, gaf hy zyn consent tot de Landtax-bil, tot die om een millioen ponden Sterlings aan de *Zuidzee*-Compagnie te betaalen, tot die wegens het doen van den eed der Amptenaaren, en tot acht particuliere Bils. De Gemeentens in haare Kamer gekeerd zynde, doorliepen in een groote Committé de Bil tot het lichten van een millioen en 200000 ponden Sterlings op Annuniteiten en by wege van een Lotery. Zy passeerden de Bil tot vernieuwing der expireerende Wetten, en zy hoorden in een groote Committé de Advokaaten voor en tegen de Bil, nopende de Suiker-Coloniën in *America*.

Den 21 passeerden die van 't Lagerhuis de Bil tot vernieuwing en verbetering van verscheiden wetten. Zy lazen voor de eerstemaal een Bil tot verhindering van het namaaken der Paspoorten voor de Middelandsche Zee; als mede eene andere tegen frauduleuse Banqueronten. Zy approbeerden het rapport der Lotery-bil; en zy besoigneerden vervolgens in eene groote Committé, over de Suiker-Coloniën. Den 23 lazen zy de Lotery-bil ten derdemaal, en zondenze naar het Hogerhuis. Zy approbeerden de rapporten van verscheiden Bils, maar in omvraag gebragt zynde, of men de nadere overweegingen over 't rapport wegens het vervoeren der Wolle, een Maand zoude uitstellen, wierdt zulks met 177 tegen 62 stemmen verworpen. Waarna men in eene groote Committé besloot de rechten op de Wolle en de Baai uit *Ierland* in *Engeland* komende, weg te neemen, en de penningen die daar van kwamen, en die tot betaaling van verschei-

den

den renten geschikt waren, te assigneeren op het zogenaamd Aggregatfonds. Den 24 passeerden zy de Bils tegen het steelen der Linnens op de Bleekeryen, en ten behoeve van de Simpelen, enz. Zy lazen ten tweedemaal, en stelden aan eene Committé de Bil wegens den uitvoer van Buskruid, die tegen de Banqueroutiers, en die van de Paspoorten voor de Middelandsche Zee. De Pairs hebben op dien zelven dag de Lotery-bil voor de tweedemaal geleezen, en dezelve aan eene groote Committé gesteld. 1731. April.

Die van 't Lagerhuis lazen den 25 voor de eerstemaal de Bil tot beter verhindering van den uitvoer der Wolle uit *Groot-Brittannië* en uit *Ierland*, en ordonneerden de tweede leezing van dezelve. Zy lazen voor de tweedemaal de Bil om uit de Coloniën in *America* direct in *Ierland* te mogen brengen zodanige Koopmanschappen en Goederen, die in geene Acten van 't Parlement gespecificeerd zyn, als mede voor de tweedemaal de Bil tegen het vervalschen van de Stysfel en van de Hair-poeder; Men overwoog in eene groote Committé de Bil, om de rechten tot betaaling van de onkosten der Munt, te continueeren; Men beval, de Bil tegen het namaaken der Paspoorten van de Middelandsche Zee, in 't net te schryven; en men doorliep de Bil om alle de Proceduuren voor de Gerechtshoven, in de Engelsche Taal te houden; en na dat men het ontwerp van een Bil tot beter aanmoediging van 't maaken van Zeildoek, in eene groote Committé overwogen hadt, besloot men, de inkomende rechten op 't ongeprepareerde Vlas te vernietigen; en de korting op den uitvoer van buitenlands Zeildoek, en die op de Hennip welke naar *America* gezonden wordt, in te trekken; mitsgaders eene additioneele gratificatie van een stuiver op yder el Zeildoek, dat in *Groot-Brittannië* gemaakt is, en uitgevoerd wordt, toe te staan; en in plaats van de gemelde rechten, die tot betaaling van verscheiden Renten, enz. geschikt zyn, het zogenaamd Aggregat fonds met eene diergelyke somme te belasten. De Distillateurs hebben aan de Leden eene Memorie overgegeeven, inhoudende dat 'er naar gissing wel 100000 * *Acres* Land gebroken, en goed gemaakt waren om Koorn voor de Branders te zaaijen, maar dat het verbod van overgehaalde Wateren, het sluiken van Fransche Brandewyn, en het inbrengen van dezelve op matige rechten, hunnen handel zeer drukten, alzo de Hollanders ge-

* *Een* Acre *is omtrent een halve Hollandsche Morgen.*

1731. April. gcheel *Duitsland* en de *Oostzee*, ja zelfs onze eigen Schepen, voorzien met Brandewyn, gestookt van 't Koorn, 't welk in ons eigen Land gewasschen is; en dat de Vertooners derhalven ootmoedelyk bidden dat aan hen toegestaan mag worden het maaken van Karsen- en Bramboisen-Brandewyn, als zynde een soort van liqueur, waarvan men geen misbruik zoude maaken tot nadeel van 't gemeene Volk hier te Lande. Den 26 lazen de Pairs voor de derdemaal en passeerden zonder eenige verandering, de Bil der Gemeentens, om 800000 ponden Sterlings by wege van eene Lotery tegen drie percent, en 400000 ponden Sterlings op intrest tegen drie en een half percent te lichten: Zy lazen voor de eerstemaal die, tot aanmoediging der Suiker-Coloniën in *America*; en na dat zy een Request der Agenten van *Nieuw-Engeland* en van *Nieuw-York* daar tegen geleezen hadden, ordonneerden zy, de tweede leezing van die Bil den 2 May te doen, tot welken dag zy zich vervolgens adjourneerden.

Het Hof ontfing in 't begin van deze Maand een Expressen van den Graaf van *Chesterfield* uit den *Haag* welke den 28 Maart aldaar van *Weenen* was aangekomen, medebrengende de Copy van het Vredens-Tractaat den 16 der voorgaande Maand te *Weenen* gesloten tusschen den Keizer, zyn Brittannische Majesteit, en de Staaten Generaal der *Verëenigde Nederlanden*; welk Tractaat zonder eenige uitlaating of verkorting vertaald zynde, aldus luidt:

IN DEN NAAME DER ALLERHEILIGSTE EN ONVERDEELDE DRIEVULDIGHEIT, Amen!

KEnnelyk zy aan alle en een iegelyk dien het aangaat, of eenigzins aangaan mag. Na dat de Doorluchtigste en Grootmagtigste Vorst en Heer KAREL de VIde, Roomsch Keizer, Koning van *Spanje*, van beide de *Siciliën*, van *Ongaryen* en van *Bohemen*, Aards-Hertog van *Oostenryk*, enz. enz., en de doorluchtigste en Grootmagtigste Vorst en Heer GEORGE de IIde, Koning van *Groot-Brittannië*, *Vrankryk* en *Ierland*, mitsgaders de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Verëenigde Nederlanden*, in aanmerking van den tegenwoordigen onzekeren en verwarden toestand der zaaken in *Europa*, rypelyk bedacht zyn geweest op middelen, waar door niet alleenlyk de onheilen, welke uit de dagelyks toeneemende onëenigheden stonden te ryzen, voorgekomen, maar ook de gemeene rust, zo veel mogelyk, op een vasten voet, en op eene spoedige en gemakkelyke wys hersteld mogten worden; zo hebben gemelde haare Majesteiten en de voornoemde Staaten Generaal, zeer genegen zynde om zulk een heilzaam werk te bevorderen en te vol-

tooijen

tooijen, dienstig geoordeeld, onderling te beraamen zekere generale Condi- 1731.
tien, dewelke tot een grondslag zouden kunnen dienen, waar naar de gemoe- April.
deren der onéénsgezinde voornaamste Vorsten in *Europa*, bevredigd, en de verschillen welke tusschen hen niet zonder gevaar van de gemeene rust, zeer in zwang gaan, bygelegd mogen worden:

Tot dien einde is het dat van wegen zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit de zeer Doorluchtige Prins en Heer *Eugenius*, Prins van *Savoje* en *Piemont*, werkelyke en geheime Raad van gemelde zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, President van den Raad der Oostenrykſche *Nederlanden* te *Weenen*, deszelfs Luitenant-Generaal, Veldmaarschalk van 't H. Ryk, Vicaris-Generaal van alle de Koninkryken en Staten van gemelde Ryk in *Italië*, Kolonel van een Regiment Dragonders, en Ridder van het Gulde Vlies, benevens de Doorluchtigste en voortreffelykste Heer, *Philip Lodewyk*, Erf-Tresorier van 't H. Ryk, Graaf van *Zintzendof*, Baron van *Ernstbrunn*, Heer van *Ofoll*, *Hoog Selowitz*, *Porlitz*, *Sabor*, *Mulsig*, *Loos Zaon*, en *Dreskau*, Burg-Graaf, van *Rheineck*, Groot-Erf-Schilddrager, Ridder van 't Gulde Vlies, Kamerling van zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, werkelyke en geheime Raad, Opper-Hof-Kancelier; en de Doorluchtigste en Voortreffelykste Heer *Gundacker Thomas*, Graaf des H. Ryks, van *Staremberg*, van *Schaumburg* en *Waxemburg*, Heer van *Eschelberg*, *Liechtenhagen*, *Roteneg*, *Freystad*, *Haus*, *Oberwase*, *Senffenberg*, *Badendorff*, *Harwan*, Ridder van 't Gulde Vlies, geheime en werkelyke Raad van zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, Erf-Maarschalk van het Aarts-Hertogdom van Opper- en Neder-*Oostenryk*: en van wegens zyn Majesteit den Koning van *Groot Brittannië*, de Heer *Thomas Robinson*, Schildknaap, Lid van 't Parlement van *Groot Brittannië*, en Minister van gemelde Koning by zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, en van wegen de Hoog Mogende Staaten Generaal der *Veréénigde Nederlanden* . . .
. . . . alle wel en behoorlyk met volmagten voorzien, na het houden van onderlinge Conferentien, en het uitwisselen hunner Geloofs en volmagts Brieven overééngekomen zyn, omtrent de volgende Artykelen en Conditien.

ARTYKEL I.

Daar zal tusschen zyn Keizerlyke Majesteit, zyn Koninklyke Majesteit, en hunne wederzydsche Erfgenaamen en Opvolgers, mitsgaders de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Veréénigde Nederlanden*, zyn en blyven eene standvastige, oprechte en onschendbare vriendschap, tot onderling voordeel der Landen en Onderdaanen, der contracteerende Vorsten, zodanig gevestigd, dat yder verplicht zy, de Heerschappyen en Onderdaanen der anderen te beschermen, den Vrede te handhaven, het voordeel van de andere contracterende als zyn eigen te bevorderen, en allerlei nadeel en ongelyk te verhinderen en af te wenden; ten dien einde zullen alle de Overéénkomsten en Tractaaten van Vrede, Vriendschap en Alliantie; (behalven alleenlyk die Artykelen, Clausulen en Conditien, waarvan men goedgevonden heeft by het tegenwoordig

 Trac-

1731. *April.* Tractaat af te gaan) haare volle kracht geheel en al behouden, en geacht worden, als by het tegenwoordig Tractaat vernieuwd en bevestigd: Daarenboven hebben de contracterende Partyen zich by dit Artykel uitdrukkelyk verbonden tot de wederzydsche bescherming of guarantie van alle de Koninkryken, Heerschappyen en Landen, welke yder van hen bezit, en zelfs de Rechten en Vryheden, welke yder geniet of moet genieten; zo dat zy wederzyds verklaard, en elkander beloofd hebben, zich met alle magt te zullen kanten tegen de onderneemingen van alle en een iegelyk, die tegen verwachting misschien iemand van de Contracteerende of derzelver Opvolgers en Erfgenaamen in 't gerust bezit van de Koninkryken, Heerschappyen, Provintien, Landen, Rechten en Vrydommen, welke yder van de Contracterende, ten tyde van het sluiten des tegenwoordigen Tractaats, bezit, of moest bezitten, zouden willen stooren.

ARTYKEL II.

Dewyl van wegen zyn Keizerlyke Majesteit dikwils vertoond is, dat de gemeene rust niet lang kan duuren en bestaan, en dat 'er geen zeker middel tot bewaaring van een bestendige balans in *Europa* bedacht kan worden, dan door eene generale verdediging en guarantie jegens zyn Keizerlyke Majesteit, omtrent die ordre van Successie, welke, volgens de verklaaring van 't Jaar 1713, in 't doorluchtig Huis van *Oostenryk* stand grypt; zo neemen zyne Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannie*, en de Hoog Mogende Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, zo uit dien yver, waar door zy tot bewaaring van de gemeene rust en van de balans in *Europa*, aangezet worden, als uit aanmerking van de Conditien, dewelke (tot bereiking van dat oogmerk meest dienende) in de navolgende Artykelen ter neder gesteld zyn, by het tegenwoordig Artykel de generale Guarantie van de gemelde ordre van Opvolging, op haar, en belooven dezelve, zo dikwils het noodig is, tegen alle en een ygelyk te presteren: Beloovende gevolgelyk op de beste en krachtigste wys, dat zy tegen wien het ook zy, zo dikwils het vereischt wordt, met alle hunne magt verdedigen, handhaven en guaranderen zullen, die ordre van Opvolging welke zyn Keizerlyke Majesteit by forme van een eeuwigduurend, onverdeelbaar en onsplitsbaar *Fideicommis* (aan de eerstgeboorte gehecht) voor alle zyne Erfgenaamen van beide Sexen, den 19 April 1713, door een plechtige Acte verklaart en vastgesteld heeft; van welke Acte men een Copy achter aan dit Tractaat gevoegd zal vinden, en welke Acte daarenboven door de Standen en Staaten van alle de Koninkryken, Aarts-Hertogdommen, Provintien, Vorstendommen en Heerschappyen, die het doorluchtig Huis van *Oostenryk* erfelyk toebehooren, met eenparige toestemming aangenomen, door de Onderdaanen goedwillig erkend, en tot een eeuwigduurende Wet, en *Pragmatique Sanctie*, in de openbare registers aangetekend is: En dewyl, achtervolgens die ordre van Opvolging, ingeval 'er door Gods genade, een mannelyk Erfgenaam van zyne Keizerlyke Majesteit wezen moge, de eerstgeboren zyner Zoonen, of na deszelfs dood, de eerstgeboren dezes eerstgeborenen; maar

een Mannelyk oir van zyn Keizerlyke Majesteit ontbreekende, de eerstgebore zyner Dochteren, Aards-Hertoginnen van *Oostenryk*, naar de onverdeeldbare ordre en het altoos waargenomen recht van Eerstgeboorte, hem opvolgen zal in alle de Koninkryken, Provintien en Heerschappyen, welke zyn Keizerlyke Majesteit werkelyk bezit, zonder dat ooit eenige verdeeling of splitsing, ten voordeele van de geenen, die van de tweede, derde of verdre linie of graad zyn, of ten voordeele van iemand anders, om welke reden het ook zyn mogt, plaats hebben zal; zullende die zelve ordre en dat recht van onverdeelbare eerstgeboorte in alle andere gevallen bewaard, en ten allen tyden in acht genomen moeten worden, zo in de Mannelyke linie van zyn Keizerlyke Majesteit, indien het Godt behaagde hem daar mede te begunstigen, als in de Vrouwelyke linie, na 't uitsterven van de Mannelyke, of eindelyk in alle de gevallen, die de Successie in de Koninkryken, Provintien en Erflanden van het doorluchtig Huis van *Oostenryk* mogten raaken. Ten dien einde belooven zyn Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannie*, en de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, en verbinden zich, dat zy hem of haar, die naar de voorgemelde ordre, in de Koninkryken, Provintien en Heerschappyen, welke zyn Keizerlyke Majesteit werkelyk bezit, komt te succedeeren, daarin handhaven, en tegen een iegelyk, die hem of haar in deze Bezitting misschien eenigzins mogten willen stooren, altoos verdedigen zullen. 1731. April.

ARTYKEL III.

En dewyl aan zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit van wegen zyn Majesteit van *Groot-Brittannie*, en de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, dikwils met vriendelyke uitdrukkingen is voorgesteld, dat 'er geen beter middel was, om de zo lang gewenschte gemeene rust op een zeer spoedige wys te herstellen, dan door de onmiddelyke invoering van 6000 Spanjaarden in de vaste Plaatsen van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance*, de bestemde successie van den doorluchtigen Infant *Don Carlos*, in die Hertogdommen noch meer te verzekeren; zo zal zyn Keizerlyke Majesteit tot bevordering van de vredelievende begeertens van zyn *Groot-Brittannische* Majesteit, en van de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, zich van zyne zyde geenzins kanten tegen de vreedzame invoering der gemelde 6000 Spanjaarden in de vaste Plaatsen van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance*, achtervolgens de beloften door gemelde zyn Groot-Brittannische Majesteit, en de Staaten Generaal reets gedaan: En dewyl zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit de toestemming van het Ryk daartoe noodig acht, belooft hy te gelyk alle vlyt aan te wenden, ten einde die toestemming binnen twee Maanden, of, zo 't mogelyk is, spoediger verkregen worde: En opdat de onheilen welke de gemeene rust dreigen te stooren, des te spoediger worden afgewend, belooft zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, dat hy terstond na het uitwisselen der Ratificatien, de toestemming tot de gemelde vreedzame invoering, door hem, als Opperhoofd des Ryks, gegeeven, zo wel aan de Ministers des Groot-Hertogs

tog's

1731. April. togs van *Toskanen*, als aan die van *Parma*, beide aan zyn Hof residerende, en elders waar het dienstig geoordeeld wordt, bekend maaken zal: Ook verklaart en verzekert gemelde zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, dat hy, verre van den intocht der Spaansche Bezettingen in de voorgemelde Plaatsen eenigzins te stremmen of te beletten, in tegendeel zyne goede officien en authoriteit zal aanwenden en gebruiken, ten einde, wanneer 'er, tegen verwachting eenig beletsel of tegenkanting ontstaan mogt, al het geen de voorzeide invoering zou kunnen hinderen, uit den weg geruimd worde, opdat dus de 6000 Spanjaarden vreedzaam en zonder uitstel in de vaste Plaatsen des Groot-Hertogdoms van *Tokanen*, en der Hertogdommen van *Parma* en *Plaisance*, geintroduceerd kunnen worden.

ARTYKEL IV.

De Artykelen, over dewelke door onherroepelyke toestemming der contracterende Partyen op deze wys overééngekomen is, zullen zo vast en wederzyds bevestigd en geheel gedecideerd zyn en blyven, dat het noch ten opzigt van het geen zonder uitstel en terstont na het uitwisselen der Ratificatien, uitgevoerd moet worden, noch ten opzigt van het geen altoos onveranderlyk blyven zal, aan de contracterende Partyen geoorloofd zal zyn, eenigzins daar van af te wyken.

ARTYKEL V.

Dewyl het tot bereiking van dat oogmerk, waar toe de contracterende Partyen door het tegenwoordig Tractaat trachten te geraaken, noodig geoordeeld is alle onéénigheit en verschil tot den wortel toe uit te roeijen, en dus den voorigen band van vriendschap, welke de voornoemde contracterende Partyen onderling verknocht hadt, niet alleenlyk te vernieuwen, maar ook dagelyks naauwer toe te haalen; zo belooft zyne Keizerlyke en Katholyke Majesteit, en verplicht zich by het tegenwoordig Artykel, dat hy terstont geheel en voor altoos zal doen ophouden alle Commercie en Navigatie uit de Oostenrykſche *Nederlanden*, en uit andere Heerschappyen, dewelke ten tyde van den Katholyken Koning *Karel* den IIden, onder het gebied van *Spanje* waren, naar de *Oost-Indiën*; en dat hy ter goeder trouwe bezorgen zal, dat noch de Oostendische Compagnie, noch ymand anders, het zy uit de Oostenrykſche *Nederlanden*, of uit de Provintien, dewelke, zo als voornoemd is ten tyde van den Katholyken Koning *Karel* den IIden, onder de Spaansche Heerschappy stonden, dezen voor altoos vastgestelden regel directelyk noch indirectelyk overtreedt; behalven alleenlyk twee Schepen, die maar eens uit de Haven van *Oostende* naar *Oost-Indië* zullen mogen gaan, en met hunne lading van daar naar *Oostende* wederkeeren, en hunne medegebragte Waaren in die Stad verkoopen. Daartegen belooven zyn Groot-Brittannische Majesteit en de Hoog Hoog Mogende Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, en verbinden zich van hunnen kant, zonder uitstel over het *Tarif*, zo veel de Oostenrykſche *Ne-*

Nederlanden aangaat, een nieuw Tractaat, naar den zin van het XXVIste Artykel van het Tractaat van *Barriere*, met zyn Keizerlyke Majesteit te maken: Ten welken einde door de contracterende Partyen terstont Commissarissen benoemd zullen worden, die binnen den tyd van twee Maanden, te rekenen van den dag der tekening dezes Tractaats, te *Antwerpen* byéénkomen zullen, om te beraamen zo wel het geen de volkome uitvoering van 't gemelde Tractaat van *Barriere*, den 17 November 1715 te *Antwerpen* gesloten, en sedert in den *Haag* den 22 December 1718 getekend raakt, als om wegens het *Tarif*, ten opzigte van de Oostenrykse *Nederlanden*, zo als voorschreven is, een nieuw Tractaat, naar den zin van het gemelde XXXVIste Artykel, te sluiten: Daarenboven is men overééngekomen en men heeft plechtelyk vastgesteld, dat al het geen men goedgevonden zal hebben, aan de Commissarissen die te *Antwerpen* byéénkomen zullen, te gelasten, zo ras mogelyk, naar recht en billykheit geheel afgedaan zal worden, zodanig, dat ten langsten binnen den tyd van twee Jaaren, de laatste hand aan 't werk gelegd worde. 1731. April.

ARTYKEL VI.

Dewyl tot onderzoek en beslissing der overige Hoofdzaaken, welke noch tusschen de contracterende Partyen, of ymand van hunne Bondgenooten onafgedaan zyn, meer tyds vereischt wordt dan het tegenwoordig netelig gewrigt van zaaken toelaat; zo is men, tot affnyding van alle uitstellen, welke nadeelig aan het gemeene best zouden kunnen zyn, overééngekomen, dat van weêrkanten zoude verklaard worden, dat alle de Tractaaten en Conventien, door yder van de contracterende Partyen met eenige Prinsen of Staaten gemaakt, stand grypen zullen zo alsze zyn, in zo verre dezelve niet aanloopen tegen het geen by het tegenwoordig Tractaat vastgesteld is; en daarenboven dat alle verschillen, welke tegenwoordig tusschen de contracterende Partyen of eenigen hunner Geallieerden zouden mogen zyn, ten spoedigsten in der minne zullen beslist worden, ten welken einde de contracterende Partyen onderling zullen trachten te beletten, dat geen der verschilhebbenden geweld gebruike, om deszelfs pretentien staande te houden.

ARTYKEL VII.

Opdat aan de Onderdaanen van zyn Groot-Brittannische Majesteit en van Heeren Staaten Generaal, wegens het dryven van hunnen Handel op het Koninkryk van *Sicilië*, geen reden van twyfeling overig blyve; zo heeft zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit by dezen verklaard, dat zy op dezelfde wys en op denzelfden voet aangemerkt zullen worden, als zy ten tyde van *Karel* den IIde, Koning van *Spanje*, (roemruchtiger gedachtenis) gehandeld zyn, of gehandeld hadden behooren te worden, en zo als men gewoon is eene Natie, waar mede men in de grootste vriendschap leeft, aan te merken.

1731. April.

ARTYKEL VIII.

In dit Tractaat van Vrede, zullen aangenomen worden alle de geenen, die na de uitwisseling der Ratificatien, binnen zes Maandan door de eene of de andere Party, met gemeene toestemming zullen worden voorgesteld.

ARTYKEL IX.

Het tegenwoordig Tractaat zal door zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, door zyn Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannie*, en door de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, goedgekeurd en geratificeerd, en de Ratificatie binnen den tyd van zes weeken, te rekenen van den dag der ondertekening, te *Weenen* uitgewisseld, en aan elkander overgeleverd worden.

Ten oirkonde dezes, hebben zo wel de Commissarissen des Keizers in qualiteit van Extraordinaire Plenipotentiarissen, als de Minister des Konings van *Groot-Brittannie*, met behoorlyke volmagten voorzien, dezen eigenhandig ondertekend, en met hunne Zegels bekrachtigd.

Gedaan te *Weenen* in *Oostenryk*, den 16den dag van de Maand Maart, in 't Jaar onzes Heeren 1731.

Was getekend:

(LS) *Eugenius* van SAVOYE.
(LS) *Philip-Lodewyk* van ZINTZENDORF.
(LS) *Gundaker Thomas* van STAHREMBERG.
(LS) *Thomas* ROBINSON.

SEPARAAT ARTYKEL.

Alhoewel door het eerste Artykel van het Tractaat heden tusschen zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, zyn geheiligde Brittannische Majesteit en de Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden* gesloten, de contracterende Partyen onder anderen malkander beloofd hebben, dat zy zich met alle magt zouden kanten tegen de onderneemingen van alle en een yder, dewelke zoude willen ('t welk men niet hoopt) een der contracterende Partyen, hun Successeurs of Erfgenaamen, in de vreedzame bezitting hunner Koninkryken, Staaten, Landen, Rechten of Vryheden, dewelke yder Contractant op het oogenblik van het sluiten des tegenwoordigen Tractaats, geniet of behoorde te genieten, ontrusten; zyn de gemelde contracterende Partyen ondertusschen uit krachte van 't gemelde Separaat Artykel overeengekomen, dat ingeval het in vervolg van tyd gebeurde, dat zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, zyne Erfgenaamen of Successeurs, door de Turken in het vreedzaam

naam bezit der Koninkryken, Staaten, Landen, Rechten of Vryheden die zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit geniet of behoorde te genieten, wierden ontrust, de bedonge guarantien in het eerste Artykel zich niet zullen uitstrekken tot het geval waarvan hier gewag gemaakt is. 1731. April.

Dit Separaat Artykel zal dezelve kracht hebben, enz.

DECLARATIE wegens de Spaansche Guarnizoenen die men in de vaste Plaatsen van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance* moet invoeren.

DEwyl zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit alle securiteiten heeft willen hebben, alvoorens van zynen kant toe te stemmen in het derde Artykel van het Tractaat heden gesloten, 't welk de immediate invoering der Spaansche Guarnizoenen in de vaste Plaatsen van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance* reguleert, in conformiteit der waare inzigten en intentien, in de gedaane en getekende beloften in het Tractaat van *Sevilië* op den 29 November 1729. vervat; hebben zyn Majesteit de Koning van *Groot-Brittannië*, en de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereënigde Nederlanden*, niet alleen die beloften, zo als men dezelve hier bygevoegd ziet, ter goeder trouwe aan zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit gedaan, maar ook geen zwarigheit gemaakt krachdadig te verzekeren, dat wanneer zy overééngekomen zyn de Spaansche Guarnizoenen in de vaste Plaatsen van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance* in te voeren, zy geen de minste gedachten hebben gehad, in eenigen deele af te gaan van 't geen men in het vyfde Artykel van de Quadruple Alliantie, den 2 Augustus 1718 te *Londen* gesloten, vastgesteld vindt, zo ten opzigte der Rechten van zyn Keizerlyke Majesteit en van het Ryk, als voor de zekerheit der Koninkryken en Staaten die zyn Keizerlyke Majesteit tegenwoordig in *Italië* bezit, of eindelyk om de rust en de waardigheit der geenen, die als toen wettige Bezitters van die Hertogdommen waren, te behouden: ten dien einde hebben zyn Majesteit de Koning van *Groot-Brittannië*, en de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereënigde Nederlanden*, verklaard en verklaaren, dat zy t'eenemaal genegen en gereed zyn, aan zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit te geeven, gelyk zy by de tegenwoordige Acte doen, alle beloften, evictien of guarantien, zo krachtdadig en plechtelyk als menze kan wenschen, zo aangaande de hoofdzaaken die men deswegen heeft aangehaald, als wegens alle de andere pointen die noch in het gemelde vyfde Artykel van 't Tractaat genaamd der Quadruple Alliantie, vervat zyn.

Deze tegenwoordige Declaratie zal dezelve kracht hebben, enz.

DECLARATIE wegens de successie van *Parma*.

UIt vreze dat de onverwachte dood van wylen den Doorluchtigen Prins *Anthony Farneze*, in zyn leven Hertog van *Parma* en *Plaisance*, eenige ver-

1731. April. vertraaging of hindernis in het sluiten van dit Tractaat, zynde voorgevallen op dezelve tyd dat men op het point stont van het te sluiten, mogt toebrengen, verklaart zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit uit kracht van de tegenwoordige Acte, en verbindt zich, dat ingevalle de hoop waarin men is, wegens het zwanger zyn der Doorluchtige Hertogin, Weduwe van den gemelden Doorluchtigen Hertog *Anthony*, bevestigd wordt, en dat de gemelde Hertogin Weduwe, een mannelyk Kind ter Waereld brengt, al het geen gereguleerd geweest is wegens de invoering der Guarnizoenen van Spaansche Troupen in de vaste Plaatsen van *Parma* en *Plaisance*, zo door het derde Artykel van het Tractaat heden gesloten, als door de Acte van *Declaratie* deswegen aangehaald, plaats zal hebben, even als of de onverwachte dood des Hertogs niet was voorgevallen; maar dat indien de hoop die men opgevat heeft wegens het zwanger zyn van de gemelde Hertoginne Weduwe komt te verdwynen, of dat zy een Dochter na haar Gemaals dood ter Waereld brengt, alsdan verklaart en verbindt zich bovengemelde zyn Keizerlyke Majesteit, dat in plaats van de Spaansche Guarnizoenen in de vaste Plaatsen van *Parma*, en *Plaisance* in te voeren, de Doorluchtige Spaansche Infant *Don Carlos* in 't bezit der gemelde Hertogdommen zal worden gesteld, op dezelfde wys waarop men met toestemming van het Ryk overéénekomen was, met het Hof van *Spanje* en volgens den inhoud der Brieven van *Eventueele Investiture*, welkers inhoud in alle de Artykelen, Clausulen en Conditien; als herhaald en bevestigd zal worden gehouden: invoege nochtans dat de gemelde Infant van *Spanje*, als mede het Spaansche Hof, aan alle de voorige Tractaaten, waarvan de Keizer met bewilliging van 't Ryk, contracterende Party is, zullen voldoen. Daarenboven de Keizerlyke Troupen niet gelegd geworden zynde na de dood van den gemelde Hertog *Anthony Farneze*, in de vaste Plaatsen van *Parma* en *Plaisance*, met oogmerk van eenige verhindering aan de eventueele successie, zo alsze aan den Doorluchtigen Infant *Don Carlos*, door het Tractaat van *London*, de *Quadruple Alliantie* genaamd, verzekerd is, toe te brengen; maar om alle de onderneemingen die de rust van *Italië* zouden kunnen stooren, vóór te komen; zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit ziende dat door het Tractaat heden gesloten, de gemeene rust zo veel mogelyk is, volgens zyne vreedzame begeertens hersteld en bevestigd is, verklaart wederom dat met het leggen zyner Troupen in de vaste Plaatsen van *Parma* en *Plaisance*, hy geene andere intentie gehad heeft dan te verzekeren, zo veel het in zyn magt was, de successie van den doorluchtigen Infant *Don Carlos*, zo alsze aan gemelde Infant door het Tractaat van *London* verzekerd geworden is; en dat wel verre van zich tegen de gemelde successie aan te kanten, ingevalle het mannelyk oir van het Huis van *Farneze* uitgestorven is, als ook wel verre van zich te willen stellen tegen de invoering der Spaansche Troupen, indien de Hertoginne Weduwe eenen Zoon na de dood van haar Gemaal, mogt ter Waereld brengen, zyn Keizerlyke Majesteit in tegendeel verklaart en belooft, expresse ordres te geeven om 'er zyne Troupen uit te doen trekken; 't zy opdat den Infant *Don Carlos* in 't bezit der gemelde Hertogdommen treede, volgens den inhoud der Brieven van even-

eventuele Investiture, 't zy opdat de Spaansche Guarnizoenen vreedzaam en zonder eenige tegenstand, van wie het ook mag zyn, mogen ingevoerd worden; doch deze Guarnizoenen zullen tot geen ander gebruik dienen mogen, dan om den Infant *Don Carlos* de successie te verzekeren, ingevalle het mannelyk oir in 't Huis van *Farneze* t'eenemaal mogt uitgestorven zyn. 1731. *April.*

De tegenwoordige Declaratie zal dezelve kracht hebben, enz.

DECLARATIE *die door de Ministers des Konings van* Groot-Brittannie, *en van de Heeren Staaten Generaal der* Vereenigde Nederlanden, *uit kracht van hunne volmagten getekend is.*

Dewyl onder verscheiden Artykels, waar over men by het Traktaat van *Sevilla* den 21 November 1729 gesloten, overééngekomen was ten behoeve van het Groot-Hertogdom van *Toskanen*, als mede de Hertogdommen van *Parma* en *Plaisance*, men 'er ook in besloten hadt, dat zo dra de Doorluchtige Infant van *Spanje Don Carlos*, of die geene dewelke zyn recht verkrygt, vreedzame Bezitter van de successie die voor hem geschikt was, en tegen alle beledigingen van zyne Vyanden, en tegen alle billyke oirzaken van vreze, verzekerd zou zyn, zyn Katholyke Majesteit dan ordre zou geeven, uit de gemelde Hertogdommen zyne eigen Troupen weg te neemen, maar niet die van den Infant *Don Carlos*, of van die dewelke, zo als men gezegd heeft, zyn recht verkrygt.

De ondergeschreven Ministers des Konings van *Groot-Brittannie*, en van de Heeren Staaten Generaal, verklaaren uit kracht van de tegenwoordige Acte, dat gemelde zyn Brittannische Majesteit en de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, voor gebruik hebben onschendbaar te vervullen al het geene zy beloofd hebben: Aldus volharden zy altoos in de meininge, dat in de bovengemelde gevallen, de Spaansche Troupen ten eersten uit de Hertogdommen van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance*, zullen worden weggenomen.

Deze Declaratie moet geheim blyven, doch echter dezelve kracht hebben, enz.

SEPRAAT ARTYKEL.

HEt Traktaat heden tusschen zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, zyn Brittannische Majesteit, en de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden* gesloten, niet hebbende kunnen getekend worden door den Minister van de welgemelde Staaten Generaal, residerende aan het Keizerlyke Hof, aangezien dat volgens de gebruiken in zyne Republyk aangenomen, en volgens de form van zyne Regeering, zy hem de volmagten, zo dra als het noodig geweest is, niet konden afvaardigen, noch den gemelden Minister dezelve ontfangen; is tusschen zyn Keizerlyke Majesteit, en zyn Brittannische Majesteit besloten, dat de gemelde Staaten Generaal, voor zo veel als in het ge-

1731. April. gemelde Tractaat verscheiden conditien zyn, die hen in 't byzonder raaken, en intresseeren, zullen worden ingesteld, en aangemerkt als voornaame contracterende Party, zynde zelfs uitdrukkelyk in die hoedanigheit in het gezegde Tractaat benoemd; in de vaste hoop dat zy 'er in zullen treeden, zo dra als de gewoone form hunner Regeering het toelaaten zal: En om dat de yver dewelke die Republyk doet blyken, om de openbaare rust vast te stellen en te verzekeren, hunne Majesteiten geen plaats overlaat om te twyfelen, dat de gemelde Republyk niet wenscht zo dra als het mogelyk zy, voornaame contracterende Party te worden, ten einde om het geene 'er voordeelig in voor hen bedongen is, te kunnen genieten; zo zullen hunne Majesteiten beide overéénstemming arbeiden, dat dit Tractaat in den *Haag* van wegen de gemelde Staaten Generaal, in den tyd van drie Maanden, te rekenen van den dag van de tegenwoordige tekening, of zelfs eerder zo het geschieden kan, getekend en geratificeerd worde: Want het heeft hunne Keizerlyke en Brittannische Majesteiten noodzakelyk gedacht, om het oogmerk te bereiken dat zy in het tegenwoordig Tractaat bedoelen, om de gemeene rust te verzekeren, dat de gemelde Staaten Generaal 'er deel aan hebben, en in Societeit der gemelde Conventien treeden.

Dit separaat Artykel zal dezelve kracht hebben, enz.

DECLARATIE wegens OOST-VRIESLAND.

DE Staaten Generaal der *Veréénigde Nederlanden*, by verscheiden gelegenheden aan zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit te kennen hebbende gegeeven dat in 't belang 't welk zy neemen, ten einde de rust in hunne Nabuurschap, en gevolgelyk in de Provintie van *Oost-Vriesland*, gestoord door de onéénigheden welke sedert eenige Jaaren aldaar ontstaan zyn, hersteld en bewaard worde, hunne intentie nooit is geweest, de afhangkelykheit der gemelde Provintie van den Keizer en van het Ryk, in het minste te krenken; heeft zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, om aan de Staaten Generaal een nieuwe blyk van zyne begeerte om haar te believen, te geeven, zyne waarneemingen dien aangaande, aan hen wel willen uitdrukken, om hen daar door tegen de vreeze, welke zy schynen opgevat te heben, te verzekeren: Ten dien einde heeft men geene zwaarigheit gemaakt, by de tegenwoordige Acte van zyne kant te verklaaren, dat zyne intentie altyd is geweest en noch is:

I. Dat de Amnestie welke hy aan die van *Embden* en aan hunne Aanhangers zeer gunstelyk toegestaan heeft, volkomelyk plaats hebben zal; dat dienvolgens alle de straffen, tegen die van de gemelde Stad en hunne Aanhangers, ter oirzaak van haare wederspannigheit, gedicteerd, niet ter uitvoer gebragt zullen worden; en dat, ten opzigt van de straffen, dewelke sedert de aanneeming der onderwerping door die van *Embden* en hunne Aanhangers gedaan, reets uitgevoerd mogten zyn, alles hersteld zal worden in dien staat, waarin het was eer de onderwerping aangenomen wierdt, dat is, voor den 3de May 1729, behoudens het geen hier na gezegd zal worden, wegens de pen-

penningen tot vergoeding der schadens, welke de geenen, die gedaurende de onlusten geplunderd zyn, geleden hebben. 1731. April.

2. Zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit hebbende zeer gunstelyk toegestaan by zyne Resolutie van den 12 September 1729, aan die van de Stad *Embden* en hunne Aanhangers, op nieuws hunne grieven te vertoonen, volgens welke zy zich beledigd vonden door de besluiten van den Jaare 1721, en vervolgens, raakende den grond der zaaken over welke zy verschil met den Vorst hebben gehad, en de gemelde grieven naderhand met alle onderwerping aan de Keizerlyke Hofraad vertoond zynde den . . November deszelven Jaars, zo heeft gemelde zyn Majesteit by nadere Resolutie van den 31 Augustus 1730, reets geordonneerd, die bezwaarnissen, zo ras't mogelyk was te onderzoeken; en verklaart, dat het altyd zyne bestendige wil is geweest en noch is, dat daar over ten eersten in alle rechtmatigheit uitspraak gedaan worde, achtervolgens de Accoorden, Conventien en Decisiën, die het byzonder recht der Provintie van *Oost-Vriesland* uitmaaken, en die in de renversale Brieven, by zyne komst tot de Regeering bezworen, aangehaald zyn; met dien verstande nochtans, dat onder deze Accoorden, Conventien en Decisiën, niet zullen zyn begrepen de geene, welke door zyn Keizerlyke Majesteits Voorzaaten vernietigd zyn, of welke de opperste Rechten des Keizers en des Ryks op de Provintie van *Oost-Vriesland*, krenken; en dat zyn Keizerlyke Majesteit om het onderzoek der voorschreven bezwaarnissen, zo veel de Justitie het toelaat, te verkorten; by de gemelde Resolutie van den 31 Augustus 1730, reets geordonneerd heeft; dat, zo ras de insinuatie gedaan zal zyn aan de geenen aan dewelkeze, volgens die Resolutie, behoort gedaan te worden, de laatstgemelden ten eersten en eens vooral, daarop zullen hebben te antwoorden; waarna zyn Majesteit op het advys van zynen Ryks-Hofraad, elke klagte, welke men bevindt dat op de voorschreven Accoorden gegrond zyn, stuk voor stuk, redresseeren zal.

3. Dat by de meêrgemelde Resolutie van den 31 Augustus 1730, geordonneerd zynde, dat die van *Embden* toegelaaten zullen worden in de Vergadering der Standen, die beschreven moet worden, om in alle vryheit over de zaaken die van hunne competentie zyn, te delibereeren, zyn Majesteit zorg draagen zal, dat die Resolutie volkomelyk haar effect hebbe, en niemand van de geenen die bevoegd zal zyn daarin te verschynen, daar van uitgesloote worde.

4. Dat de Keizer wegens het vergoeden der schadens door de *Renitenten* goedvindt, dat men volgens de Amnestie van 1728, en volgens de Resolutie van den 12 September 1729, een staat daarvan opmaakt, en dezelve aan hen communiceerd, om hunne belangen daarin te brengen; waarna zyn Majesteit het verschil in der minne zal doen byleggen, of, indien 'er geen vergelyk getroffen kan worden, in alle billykheit zal bepaalen de somme, welke tot vergoeding der schadens vereischt zal worden.

5. Dat zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit by zyne intentie welke hy altyd gehad heeft persisteerd, om gedurig byzondere zorg te draagen voor de be-

1731. April. betaaling van de intresten der kapitaalen, welke de Standen van *Oost-Vriesland* en de Stad *Embden* van de Onderdaanen der Veréénigde Provintien opgenomen hebben, als mede voor de aflossing van de Hoofdsommen, achtervolgens den inhoud der Obligatien.

Zo haast als de aangenaame tyding van dit gesloten Tractaat bekend geworden was, bespeurde men daar over eene algemeene vreugde. Men twyfelt geenzins of de Koning van *Spanje* zal mede dit Tractaat ten eersten tekenen, dewyl het Tractaat van *Sevilië* den grondslag is van het zelve, en dat de matigingen die aan het Keizerlyke Hof voorgesteld waren, daarin gevonden worden. Men is van gedachten dat de Koning het Tractaat niet aan zyn Parlement zal mededeelen voordat het zelve door de Staaten Generaal geratificeerd, en door den Koning van *Spanje* aangenomen is.

De Graaf van *Essex* is door den Koning benoemd om als Ambassadeur aan het Hof van *Turin* den Koning van *Sardinië* over zyne komste tot den Throon te gaan begroeten.

VRANKRYK. ALLE de Parlementen van 't Koninkryk hebben het Arrest van den Raad des Konings, in het voorgaande Artykel van *Vrankryk* bygebragt, behelzende *Verbod om ter zaake van de Constitutie* Unigenitus *voor of tegen te schryven*, ontfangen, en het Hof heeft daarenboven aan die hooge Gerechtshoven geordonneerd op alle wyzen te beletten, dat geen Bisschop zich zal verstouten eenig Mandement in weerwil van 't voornoemde Koninklyk verbod te doen drukken. De Brief welken den Kancelier aan den Procureur-Generaal des Konings te *Parys* daaromtrent geschreven heeft, behelst voornamelyk het volgende.

Myn Heer de Procureur des Konings,

IK zende u het Arrest dat de Koning heeft doen publiceeren, om stilzwygende te gebieden over de zaaken van de Leere welke bekwaam zyn twisten in de Kerk van *Vrankryk* te verwekken. Gy zult gelieven het zelve onmiddelyk in de onderhoorige Plaatsen van uwe Residentie te doen publiceeren.

Zyn Majesteits intentie is, dat gy alle uwe zorg besteedt, om deze Wet, welke den Vrede in den Staat en de Subordinatie onder de Geestelykheit zal herstellen, te doen uitvoeren.

Gy hebt u te gedraagen met gematigdheit en zachtheit ten opzigte van die, welke hunne onderwerping niet aan de bevelen des Konings met zo veel spoeds

spoeds als te wenschen is, zullen bewyzen De strengheit is altoos de laatste 1731.
van de Wapenen, van welke de Justitie zich moet bedienen, en het ontzag *April.*
voor de Ordres van de hoogste Overheit kan nooit beter dan door minzame middelen en wegen hersteld worden.

De Syndicus van de *Sorbonne*, en verscheiden Leden van die Faculteit, hunne schriftelyke aanneeming van de Bulle *Unigenitus*, niet in één en dezelfde bewoordingen aan den Paus gezonden hebbende, heeft zyn H. het volgende Formulier daar van aan hen doen overgeeven, om het zelve te tekenen.

IK Ondergeschreven naricht van *Rome* gekregen hebbende, dat Paus *Clemens* de XIIde, zowel als zyne Voorzaaten (zaliger gedachtenis) verklaard heeft, dat de Bulle *Unigenitus* de krachtdadige genade, of de leere van *St. Augustinus* en van *St. Thomas*, nergens in krenkt, en dat hy zelfs met de levendige stem daarby gevoegd heeft, dat deze Bulle op geenerlei wys afwykt van de Regels der Zeden van de Tucht, of van het Leerstuk, 't welk St. *Karel*, met goedkeuring van den H. Stoel, aan de Geloovigen nagelaaten heeft: Zo verklaare ik by deze tegenwoordige; dat ik de bovengenoemde Bulle *Unigenitus*, zeer gewillig aanneeme met de vereischte gehoorzaamheit, indiervoegen en in dien zin, in dewelke onze H. Vader Paus *Clemens* de XIIde verklaart, wil en beveelt datze aangenomen worde. Zodanig is onze meening; en wy zyn gereed dezelve dus te onderwyzen. Gedaan enz. enz.

Omtrent het einde van de vóórgaande Maand ontfing het Fransche Hof een Expressen van *Weenen*, met tyding dat den 16. van die Maand aldaar een Tractaat getekend was tusschen den Keizer en de Zeemogendheden, waarin de belangen van *Spanje* en van den Infant *Don Carlos* zodanig waargenomen waren dat men niet twyfelt of de Koning van *Spanje* zoude dit Tractaat mede aanneemen. Het Hof is over die tyding wat verzet geweest, alzo men niet wist dat deze Onderhandeling zo verre gevorderd was. Men wil dat zyn Alderchristelykste Majesteit mede in dit Tractaat genodigd zal worden. De Keizerlyke Ambassadeur, de Graaf van *Kinsky*, heeft den 10 dezer aan zyn Majesteit in eene particuliere Audientie van dit gesloten Tractaat kennisse gegeeven.

De Heer *Delci*, nieuwe Nunciu van den Paus, is aangekomen; en de Abt *Lanti*, Extraordinaar Nuncius, om aan den Koning de gewyde Luieren voor den Dauphin aan te bieden, deedt den 8 dezer zyne openbaare Intrede. Den 10 wierdt dezen Abt door den Prins

1731. April. van *Guise* en den Introducteur, met de Koetsen van den Koning en van de Koningin, van *Parys* afgehaald, en te *Versailles* ter opentlyke Audientie van zyn Majesteit geleid. Hy vondt op de voorplaats van't Paleis de Compagnien Fransche en Zwitzersche Guardes onder de Wapenen, de trommels roerende; en op de binnenplaats de Guardes van de Deur en die van de Prevooftdye ook in 't Geweer, en op hunne gewoonlyke posten: Hy wierdt beneden aan de trap ontfangen door den Grootmeester, en den Meester der Ceremonien; staande 100 Zwitsers langs de trap in hun plechtgewaad met de hellebaarden in de hand; en binnen de deur van de Zaal der Guardes, door den Hertog van *Bethune*, Kapitein van de Guardes du Corps, die mede onder de Wapenen geschaard stonden. Na dat hy de gewyde Luieren voor en Dauphin gepresenteerd hadt, ging de Koning, gevolgd van den Nuncius, in zyn Kabinet om die Luieren te bezien: dezelve bestaan in drie Kleeden, te weeten twee van Scharlaken, aan weêrzyden met goud geborduurd en met lelien, kroonen en dolphynen bezaaid; en een van blaauw zilver Moor, met goud geborduurd en met goud laken gevoerd; de Zwachtels van dezelfde stoffen, met goud geborduurd en met Paerlen versierd: Voorts Hembden en Neusdoeken by halve dozynen, alle met de fynste Engelsche en Brabandsche Kanten. Noch een groote Deken van blaauw zilver Moor, in goud geborduurd met tropheën en zinnebeelden van de Kerk; en een Dekkleed over de wieg van het zelfde stof, zo wel als twee groote Hoofdkussens met de daaraanhangende Akers van getrokken goud: Het mandje waarin het Linnen lag, was gemaakt als een kas, waarin de Reliquien bewaard worden, en gevoerd met blaauw damast, geborduurd met goud: Alles was gesloten in twee groote Koffers van Carmosyn Fluweel, met goud geborduurd en gegaloneerd, zynde de voeten, de handvatsels en de sloten van louter Zilver. Vervolgens hadt de Nuncius met dezelfde plechtigheit gehoor by de Koningin; en de Koning zich ondertusschen naar den Dauphin begeeven hebbende, ging de Nuncius ook derwaards, en gaf in den naam van den Paus de gewyde Luieren aan hem over. Hy deedt zyne aanspraak aan den Koning en aan de Koninginne in de Italiaansche, en die aan den Dauphin in de Latynsche Taal. Hy wierdt door de Officieren des Konings ter maaltyd onthaald, en men deedt de ordinaire en extraordinaire Fonteinen voor hem springen.

De

De Kardinaal de *Fleury* en de Kancelier hebben voor eenige dagen yder van *Toulon* een Smeekschrift ontfangen over een boos stuk dat door een Geestelyk Persoon onlangs aldaar is uitgevoerd, en zich aldus heeft toegedraagen: De Pater *Giraüd*, Rector van 't Collegie in die Stad, sedert verscheiden Jaaren Biechtvader geweest zynde van eene jonge Dochter, genaamd *Cadieres*, die nu omtrent 20 Jaaren oud is, heeft dezelve door slinxe weegen, tot zyn kwaade wil verleid: Deze Religieus zich bedienende van de natuurlyke eenvoudigheit en meêr dan gemeene vroomheit van de gemelde Dochter, vertoonde haar veelderhande Gezigten en Ingeevingen, en deedt haar gelooven, dat zy noodzakelyk natuurlyke gemeenschap met hem moest hebben, om een Ziel uit het Vagevuur te redden; en vermits het onnozele Mensch volgens haare voorschreven hoedanigheden volkomen geloof gaf aan alles het geen haaren Biechtvader zeide, stemde zy toe de voorgestelde penitentie met hem te ondergaan. Weinig tyd daarna openbaarden zich de gevolgen van haare gemeenschap, en de jonge Dochter zag eindelyk dat zy bedrogen was. Haare Moeder deedt daar over klagten aan den Bisschop en aan de Magistraat, maar in plaats van recht en voldoening te verkrygen, zo als zy hoopte voor de schande haar aangedaan, wierdt de schuld van het geleden affront op haare Dochter gelegd, die men vervolgens in een Klooster gebragt heeft. Dit alles heeft de Moeder bewoogen zich aan de hoogste Overheit te addresseren, met een Smeekschrift aan den Kardinaal *de Fleury* en een ander aan den Kancelier te zenden, behelzende het eerste het geen hier volgt: 1731. April.

MYN HEER,

MEt het volkomenste ontzag en eerbied voor uwe Eminentie, verstout ik my toevlucht tot u te neemen, alhoewel ik geen ander recht daar toe heb, dan om dat ik my in de Persoon van een eenige Dochter, welke de Hemel my overgelaaten heeft, onteerd bevinde. De Pater *Jean Baptiste Giraud*, Rector van 't Collegie in deze Stad, heeft onder den schyn van myne onnozele Dochter tot een zeer hoogen graad van volmaaktheit in het Geestelyke te brengen, de verschrikkelykste misdaaden met haar bedreven. Ik konde geen wantrouwen hebben over zyne gedurige Visiten in myn Huis, maer eindelyk is alles uitgeborsten door eene onvoorzigtigheit met welke wy dat kwaad trachtten vóór te komen: Zo dra myne Dochter meende by eene andere Biechtvader raad en opheldering te vinden over de twyfelingen, die zy zich gemaakt hadt

1731. April. hadt over haaren ſtaat van *Heilige*, voor welke zy gehouden wierdt, heeft men haar niet anders aangezien dan als een ontuchtig Vrouwmensch; Men heeft haar in 't Klooſter van de *Urſuliner* Nonnen gevangen gezet, zonder te weeten door welke Authoriteit, en men heeft zich voorgeſteld door die behandeling eene ontkenning van haar verhaal van haar af te dwingen. Men heeft Getuigen tegen haar omgekocht, en geweigerd de haaren te hooren. Indien myne Dochter den Pater *Giraud* gelaſterd heeft, verdient zy de alderſtrengſte ſtraf, en ik zelve zalze daartoe overleveren, maar zo in tegendeel deze Geeſtelyken, haar Biechtvader, haar op zo eene verſchrikkelyke wyze verleid heeft, zo als men geen reden heeft om te twyfelen, zoude het eene ongerechtigheit weezen, diergelyke afſchuwelyke misdaad ongeſtraft te laaten. De Rechtvaardigheit vereiſcht de eer van eene Familie, die aan eene openbaare ſchending blootgeſteld is, te redden. Ik verzoek geen andere gunſt, dan alleen eene naaukeurige Juſtitie. Ik zal niet ophouden Godt te bidden voor uwe gezondheit en lang leeven, dat zo dierbaar is voor het Koninkryk.

Was getekend:

CADIERES, de Moeder.

Het ander Smeekſchrift aan den Kancelier, is van den volgenden inhoud:

MYN HEER,

GY zyt aan het hoofd van de Juſtitie geſteld, en gy bekent een Vyand van misdaaden te weezen: verwaardigd dan de ſtem van eene Moeder te hooren, die in eene trooſteloozе droefheit is, en welkers eenige noch ganſch jonge Dochter door haaren Biechtvader geſchonden is geworden; Deze Geeſtelyken onder den ſchyn van eene meêr dan gewoone Godvruchtigheit, heeft de verſchrikkelykſte buitenſpoorigheden begaan; Wat moeite en yver hy daarna heeft aangewend, om de knaagingen van het Geweeten van eene eenvoudige en van natuure vroome Dochter te ſtillen, heeft zy echter in haare twyfelingen willen raadvraagen by den Prior van de ongeſchoeide *Carmeliten* van deze Stad; Het bedrog dan ontdekt en bekend geworden zynde, is deze Dochter die in de Waereld als een Heilig geëerd wierdt, aanſtonds zo door dien Pater als door zyne Confraters uitgekreten even als of zy eene van die was, welke zich aan opentlyke onkuisheit overgeeven. Ik beken, *Myn Heer*, dat ik deze ongelukkige zaak van haar eerſte begin af geſmoord heb, maar die geenen welke daaromtrent moeſten medewerken, zyn alleen de oirzaak dat zy is uitgeborſten: Myne Dochter is verplicht geworden voor den Officiaal en den Luitenant-Crimineel haare verklaaring te doen. Naderhand heeft men getracht om haar die te doen ontkennen of herroepen, en men heeft alle mogelyke middelen aangewend om daartoe te komen; men heeft haar door particuliere Autho-

Authoriteit in 't Klooster der *Urselynen* gevangen gezet; Men vindt geen Advokaat die voor haar wil arbeiden, zo dat ik genoodzaakt ben het voorgevallene zelfs aan te brengen. Men hoort tegen haar Getuigen die gansch verdacht zyn, en men verwerpt die welke ik voorstelle om gehoord te worden. Men verbiedt biecht te hooren van de Persoonen, welke in haar voordeel getuigd hebben. De Bisschop welke dikwils met myne Dochter is komen eeten, die hy als eene Heilige aanzag, vergeet nu niets dat strekken kan om haare Reputatie te doen verliezen: Ik smeek dan om alle de bescherming van de wetten, *Myn Heer*; Maakt, als 't u geliefd, dat opentlyke Gerechtigheit gehandhaafd, de misdaad gestraft, en de onschuld gewroken worde, aan wiens zyde die gevonden worde, enz. 1731. *April.*

Was getekend,

CADIERES, de Moeder.

DAGELYKS gaan en komen Expressens van en aan het Spaansche Hof te *Sevilië*, zonder dat men iets van derzelver medebrengen konde verneemen. Hoewel de Krygstoerustingen voortgezet worden, wierdt men echter van gedachten dat het tot geen Oorlog zoude komen: in welk gevoelen men versterkt wierdt om dat men verzekerde dat het Zilver van de Flotille binnen éene Maand tyds uitgedeeld zoude worden, met een Indulto van vyf ten honderd, en dat de Koning voor een gedeelte van het Zilver, dat zyn Majesteit genoodzaakt was geweest te gebruiken, aanwyzing tot de betaaling voor het zelve zoude doen op de eerstkomende Gallioenen, mits ondertusschen intrest betaalende tegen zes ten honderd in 't Jaar. Het Consulaat van *Cadix* maakt ondertusschen zwaarigheit hierin toe te stemmen. SPANJE.

MEN heeft van *Rome* dat de Paus de verschillen met het Hof van *Turin* geweldig ter harte nam, en alles wat bedenkelyk was in 't werk stelde om de belangens van den H. Stoel tegen zyn Sardinische Majesteit te verdedigen. ITALIË.

Den 3. Maart vertrok de Heer *Guillelmi*, Auditeur van de Signature met Instructien van den Paus naar het Sardinische Hof, om propositien tot een vergelyk te doen. Die Prelaat hadt last zich te *Jesi* op te houden, alwaar hy nader Instructien ontfangen heeft. Sedert hadt men vernomen dat de Koning van *Sardinië* aan den Heer *Guillelmi* het komen in zyne Staaten hadt doen beletten, van geen verdrag willende hooren spreeken.

1731. *April.*

De Aanspraak welke de Paus op den 6de dezer Maand in de geheime Consistorie over de zaaken van *Savoje* aan de Kardinaalen gedaan heeft, is merkwaardig en behelst in Substantie het volgende:

Eerwaarde Broederen,

HEt is met de gevoeligste smert, de uiterste droefheit en met traanenstortende oogen, dat wy door de bestiering des Hemels onmiddelyk na onze verheffing op den Apostolischen Stoel der Navolgeren van *St. Pieter*, getuige moeten weezen van het verval van de Religie, van de triumph der Godloosheit, en van de verachting der geheiligde Bevelen, en dat wy zien naderen de vervulling van die voorzegde ongelukkige tyden, als het einde van 't Ryk van *Jesus Christus*, in 't welk het Geloof onder de zogenaamde Christenen geheel zal verdelgd worden, en het ontzag dat de Kinderen van de Kerk, eertyds voor den Bezitter van den H. Apostolischen Stoel gehad hebben, ophouden; 't is bekend genoeg, *Eerwaarde Broederen*, met hoe groote vaderlyke tederheit en heilzame vermaaningen wy aan de Onderdaanen onzer Leenen *Cortanzon*, *Cortanzone*, *Mezasia* en *Cisterna*, in het Piemontees Gebied, bevolen hebben zich van hun plicht en getrouwheit jegens ons niet te verwyderen, en verzekerd te zyn dat de Magt des Hemels onoverwinnelyke paalen aan de Magt der Aarde zou stellen, by aldien deze zich boven de eerste zou willen verheffen. Niettegenstaande deze genadige uitbreiding van onze oneindige gunsten jegens deze Rebellen tegen Godt en de Kerk, en dat wy hen ontbonden hebben van honne gedaane Eed van Trouw en Hulde, welke *Karel Emanuel*, Koning van *Sardinië*, tegen Recht en Gerechtigheit en gewapenderhand van hen heeft afgedwongen, hebben deze onwaardige Onderdaanen onze Goddelyke Onderwyzingen met voeten getrapt, en onze Bevelen veracht met het Vaandel van Vrede onder hen weg te rukken, en de Standaard van Weerspannigheit, hen geleverd door een Vorst, die ons tot op den alderhoogsten graad beledigd heeft, op te rechten; En het geen onze traanen vermeerderd, is, dat die Rebellen wel verre van toevlucht tot onze Vaderlyke Goedertierenheit te neemen, hun Godloos gedrag staande houden, even als of zy eene lofwaardige zaak hadden uitgevoerd.

Vermits wy nu volgens ons Ampt verplicht zyn, de smaad en hoon, die de Kerk worden aangedaan, te wreeken, en de Erfenisse van *St. Pieter* met de uiterste krachten te beschermen, zullen wy ook voldoen aan deze verplichting, en aan die, welke vervat is in de roemryke Tytel van Stedehouder van *Jesus Christus*, Opperhoofd en willekeurige Rechter van het Geloof en de Kerk; Ten dien einde, na dat wy onze traanen hebben afgedroogd, om dat ze doch niet bekwaam zyn de steenharde verstokte Harten te vermurwen; na dat wy den H. Naam van Godt aangeroepen en ons voor zyn ontzachelyken Rechterstoel vernederd hebben, oordeelen wy dat het goed en onvermydelyk zal weezen, de Hemelsche Wapenen, waar mede de Heer onzen arm gewa-

pend

pend heeft, op te vatten, en de straffen van de Kerk tegen wederspannige Onderdaanen uit te spreeken. 1731, April.

Zyn H. deszelfs reden geëindigd hebbende, strekte zyne hand uit, en zeide:

Wat dunkt u daarvan, Eerwaarde Broederen? opent my daaromtrent Uw Hart!

En na dat de Kardinaalen hunne gevoelens geüit hadden, overéénkomende met die van den Paus, zette zich zyn H. weder op zyn Stoel en vervolgde op deze wyze:

Ingevolge uw Advys, *Eerwaarde Broederen*, en het besluit waarin wy zyn om het geweld te verdryven van die geenen, welke de vermeetelheit hebben van hunne Godslasterlyke handen aan het Hemelsche Heiligdom te slaan, en om hen als een muur het Hoofd te bieden tot verdediging van het Huis Gods, verklaaren wy door onze Pauzelyke magt en gezag, de Leenhouderen en de Ingezetenen der Leenen van *Cortanza*, *Cortanzoné*, *Metásia* en *Cisterna*, Rebellen te weezen tegen Godt, tegen de Kerk, en tegen onze geheiligde Perfoon, als zodanige welke de onschendbaarste en ontzachelykste Rechten schenden, en onwaardig zyn den naam van Christenen te draagen; Wy prononceeren tegen hen de groote Ban en Excommunicatie met al haar zwaarte, nadruk en strengheit, hebbende zylieden deze geestelyke straf verdiend van den dag af dat zy zich tegen ons aangekant hebben, met te confirmeeren de ongerechte Hulde welke de Koning van *Sardinie* van hen geëischt heeft, en wy willen dat onze tegenwoordige Declaratie een uitsteekend gedenkteken zal weezen, dat zy van de wegen, door welke yder Geloovige zyn Heil moet zoeken, afgesneden zyn.

Want dit is onze Wille.

Den 12 Maart 's avonds kregen de Kardinaalen *Imperiali*, *Pico*, *Corradini*, *Origo*, *Gotti* en *Porzia*, een briefje van zyn H., en daarop vergaderden zy den 14 by den Kardinaal *Banchieri*, zonder eenige Prelaaten daarby te roepen, hebbende die gedeputeerde Kardinaalen (zo men verzekert) met elkander gebesoigneerd over de neetelige zaaken der Constitutie *Unigenitus* in *Vrankryk*. Den 17 's nachts ontfing de Kardinaal van *Polignacq* een Expressen van *Parys* en hadt daar op den 22 's morgens wel twee uuren lang gehoor by zyn Heiligheit. Men zegt dat deze Courier slechte tyding medegebragt heeft, namelyk dat het Parlement zo wel als de Fiscalen van *Vrankryk* zich naar

1731. April. het sentiment van de Appellanten tegen de Constitutie *Unigenitus* schikten, 't geen de uiterste ongerustheit aan het Roomsche Hof baarde.

Zyn H. wil eene Congregatie van Kardinaalen benoemen om in de Archiven van 't *Vatikaan* naaukeurig te onderzoeken, by wat occasie de Hertogdommen *Parma* en *Placentia*, die eertyds tot het Patrimonie van *St. Pieter* gehoord hebben, ten voordeele van het Huis *Farnese* gedemembreerd zyn geworden.

De Crimineele Congregatie heeft aan alle de Kardinaalen verboden gemeenschap te houden met de Kardinaalen *Coscia* en *Fini*. De Kardinaal *Banchieri*, Secretaris van Staat, heeft aan den bovengenoemden Heer *Coscia* een Vertrek in het Klooster van de Paters *Somaschi* tot zyn gevankenis gegeeven. Verders vervolgt dezelve Congregatie met veel yvers en gestrengheits de Proceduuren tegen de Aanhangers van de Kardinaalen *Coscia* en *Fini*.

Den 24 Maart, zynde Zaturdag voor Paaschen, hielden de Kardinaalen de gewoonlyke Kapel, zonder den Paus: Men zag 'er den Kardinaal *Buoncompagni*, Aardsbisschop van *Bologne*, die denzelfden avond onder het leezen van een brief overvallen wierdt van een beroerte, dewelke hem terstond van de spraak, en in het zelve oogenblik van het leeven beroofde in den ouderdom van 79 Jaaren; waar door nu de vyfde Kardinaals Hoed open is. Het was dien dag juist een Jaar geleden, dat hy te *Rome* kwam om een Paus te helpen verkiezen, en dat hy eenige weinige mylen van de Stad ook een beroerte kreeg.

De Intreede welke de Ambassadeur van *Maltha* voor weinige dagen te *Rome* gedaan hadt was eene der prachtigste geweest, die men daar ooit gezien heeft; geschiedende in de volgende orde.

I. Twee Compagnien van de lichte Paarden van des Pauzen Guarde.

II. Een Compagnie Zwitsersche Guardes van zyn H.

III. Twee Trompetters en een Pauker.

IV. Twaalf Bagage-Wagens met ryke kleeden overdekt.

V. Twaalf Lakeien te voet, een Hofmeester aan haar Hoofd hebbende.

VI. Twaalf Bedienden van den Ambassadeur te paard, leidende yder een Handpaard met Tygervellen bedekt.

VII. Een Quartiermeester te paard.

VIII. Elf

VIII. Elf Koetsen zo met twee als vier Paarden bespannen. 1731. April.
IX. De Pages.
X. De Edellieden van den Ambassadeur.
XI. De Stalmeester en de eerste Hofmeester van zyn Excellentie.
XII. Noch een Detachement van de Pauzelyke Guardes.
XIII. Twee-en-twintig Stalbedienden, leidende de Handpaarden van de Kardinaalen.
XIV. De Edellieden van de Kardinaalen.
XV. De Edellieden van de Ambassadeurs.
XVI. De Edellieden van de Romeinsche Prinsen.
XVII. De Heer *Fra Theodor Herman Baron VAN SCHADE*, Ambassadeur van *Obedientie*, van den Grootmeester van de *Malthezer-Orde*, te paard, verzeld zynde van 24 Ridders, alle zeer prachtig gekleed, hebbende hunne Livrei-Bedienden aan hunne zyde.
XVIII. *Fra François Louis Pfiffer van Altenhoven*, Ridder van *Maltha*, Commandant van de Zwitzersche Guarde van zyn H.
XIX. De Ceremonie-Meesters van den Paus.
XX. Verscheiden Prelaaten van 't Paleis.
XXI. Zes Apostolische Protonotarissen.
XXII. De Consistoriale Advokaaten, alle met lange Mantels op Muil-Ezels rydende.
XXIII. Vier Ceremonie-Koetsen van den Ambassadeur, yder met zes Paarden bespannen.
XXIV. Zes-en-tachtig Koetsen, yder met zes Paarden bespannen, van de Kardinaalen, Ambassadeurs en Romeinsche Prinsen. Wanneer de gemelde Ambassadeur Audientie by den Paus hadt, deedt hy de volgende Aanspraak:

IK kom voor dezen heerlyken Throon, in deze heilige Vergadering, ALLERHEILIGSTE VADER, met dezen onderdanigsten Geloofs-brief, om aan uw H. te vernieuwen, in den naam van den Grootmeester, en van de geheele Orde van *St. Jan van Jerusalem*, hunne Kinderlyke gehoorzaamheit, en de onderdanige toegenegenheit welke zy voor den H. Stoel hebben, en die zy zich altoos tot eene eere zullen rekenen openbaarlyk te betuigen.

Ik hoop dat uw H. die met algemeene toejuiching van het gansche Christendom tot Opperhoofd van de Kerk verheven is, zich verwaardigen zal met zyne Vaderlyke goedheit, en door myne geringe dienst aan te neemen, deze oprechte en eerbiedige gelukwenschingen, van wegens den Grootmeester, en de gansche Orde, ter gelegenheit van de verheffing van uw H. tot den Pauzely-

1731. April. ken Stoel. Ik vleie my ook dat uw H. gunstelyk zal ontfangen deze Aanspraak, welke aan de geene die ze gedaan heeft, de eere doet hebben, van zich voor uw H. voeten te vernederen

Daarop gaf hy aan den Paus, den Brief van den Grootmeester over, welke van den volgenden inhoud was.

ALLERHEILIGSTE VADER.

ONder de betuigingen van buitengewoone vreugde, welke uw H. van de geheele Christen Waereld ontfangt, over deszelfs zeer waardige verheffing tot het Pausschap; Wat reden heb ik niet om my tegenwoordig te vernederen! ten vernieuwden bewyze van de diepe eerbied, welke my dikwils gelegenheit verschaft heeft, om die uitmuntende verdiensten te verbreiden, die uwe verheffing voorzeiden: een bewys, te gelyk strekkende om de vierige begeertens uit te drukken, met welke ik de Christenheit zulk een waardig Hooft toewenschte. Derhalven zo veel deels neemende in de dierbaare Troost, welke aan de Geloovigen is vergunt, zoude ik zeer gaerne in Persoon aan uw H. de eerbiedige en oprechte betuiging myner gevoelens willen doen. Maar dewyl het my niet gebeuren mag, zulken grooten voordeel te genieten, durf ik de vryheit neemen uw H. te verzoeken, om uit den mond van den Baron *van Schadé* door my, en door mynen Raad, tot buitengewoon Afgezant verkoren, te ontfangen de nederige betuigingen, welke hy, zo in mynen naam, als in dien der geheele Orde doen moet, om aan uw H. te betoonen de gehoorzaamheit welke men aan dezelve verschuldigd is. Daarenboven durf ik uw H. verzoeken, zo voor my, als voor de Orde, te behouden die groote goedheit welke dezelve tot nu toe voor ons betoond heeft. Wy bidden uw H. ook gunstelyk aan te hooren de Vertoogen, met welke de gemelde Afgezant ingevolge van zyne Ordres belast is. Voor 't overige werpe ik my met eerbied neder om de voeten van uw H. te kussen.

ALLERHEILIGSTE VADER.

Uw H. onderdanigste en getrouwste Dienaar,

De Grootmeester van de Orde, en van het H. Graf van St. *Jan van* Jerusalem.

FRA D. ANTONIO MANUEL DE VILHENA.

Maltha den 14 September 1730.

Te

Te *Genua* heeft men tyding van het Eiland *Corsica* dat de Misnoegden in hunne wederspannigheit en onderneemingen voortgingen, zonder naar eenig verdrag te willen luisteren; en hun Hoofd heeft het volgende Placcaat tot uitschryving van eene algemeene Vergadering laaten uitgaan. 1731. *April.*

PHILIBERTO EVARISTO CIATEN, door de gunst des Hemels voor het welzyn der Volkeren en de bescherming der Verdrukten, aangestelde Generaal van de Geconfedereerde Corsen: Aan alle de geenen welke waardig zyn dien naam te draagen, Heil!

De Almagtige, wiens gunsten oneindig en onuitspreekelyk zyn, heeft de waare Corsen zyne Kinderen, met genadige oogen aangezien, en zyne goedertieren invloed over hen uitgestort op een zo voordeelige wyze, als hy eertyds aan het Volk van *Israël* gedaan heeft: Hy verloste dat Volk uit de Gevankenis van *Egypten*, en van de wreedheit van *Pharao*: En ons heeft hy verlost van de Slaverny waarin wy gehouden wierden door de Republyk van *Genua*, en van de Dwingelandy van haaren Senaat die uit veele *Pharao's* bestaat; De Heere heeft ons de Erfenisse van onze Vaderen om geen andere reden gegeeven, dan om dezelve in volmaakte Vrede en Rust te bewaaren, en niet als Roovers die zich van hunnen Roof dronken maaken; Hy heeft om geene andere reden toegelaaten, dat wy kwalyk geregeerd wierden, dan om ons te leeren eene rechtmatige verfoeijing van de Vexatien der Overheden tegen de Onderdaanen te hebben; Opdat nu de waare en van den Hemel beminde Corsen in zodanige gevoelens mogen leeven, hebben de Heeren Geconfedereerden goedgevonden en noodig geoordeeld, de algemeene Rust en de Zachtheit welke men voortaan in dit Eiland zal genieten, door nutte en wyze Reglementen te verzekeren, en te leeren erkennen, dat de Wetten dien naam niet kunnen verdienen dan voor zo verre de getrouwheit der Volkeren en hunne eenparige zamenlooping, de waarneeming van dezelve verzekeren en bevestigen.

Zo hoort dan, gy Corsisch Volk, myne stemme, de stemme van dien, welke voor U-lieden de plaats van Vader zal bekleeden, na dat gy uit den Schoot van eene ongerechte en wreede Moeder gerukt zyt geworden: De Heeren Geconfedereerden, die de paalen van eene rechtmatige billykheit nooit zullen overtreeden, achtende uwe tegenwoordigheit noodzakelyk tot het maaken van Reglementen, waar door uw geluk bevestigd en goede gronden voor de welstand van 't Volk gelegd zullen worden, beroepen een algemeene Vergadering tegen den 6 van de aanstaande Maand April in deze Stad *San Fiorenzo*; De Heeren Geconfedereerden, wel verre van zich te bedienen van de woorden: *Wy willen en beveelen*; uitdrukkingen van *Despotismus*, of opperheerlyk onbepaald gezag, oirspronken en voortekenen van dienstbaarheit, sommeeren en noodigen yder Stad en Dorp van de Welgezinden, als mede de Geestelykheit,

1731. April. heit, om hunne Gedeputeerden op den gemelden dag herwaards te zenden, en die geenen welke door hunne weinige aankleeving voor het welzyn van hun Vaderland, het zelve in de Vergadering niet zullen komen zoeken of helpen bevorderen, zullen aangezien worden als Vyanden, om dat hun niet verschynen ons zal strekken tot een bewys van hunne weigering, en dat zy zich door die zwakheit en blinde aankleeving voor de kwaade Regeering, den naam van waare Corsen onwaardig maaken.

Gegeeven in ons Hof te *San Fiorenzo*, den 30 February, 1731.

De Misnoegden hebben een Convoy van Meel, Monteering, Ammonitie en Geld, dat door 50 Man geëscorteerd wierdt, overmeesterd, en echter de beleefdheit gehad de brieven door de Regeering van *Genua* aan den Gouverneur van *Bastia* geschreven, en mede in hunne handen gevallen, aan zyn Excellentie toe te zenden.

Van *Parma* heeft men tyding dat de Kardinaal *Spinola*, Pauzelyke Legaat van *Bologne*, een Kanunnik derwaards gezonden hebbende, om nevens den Heer *Oddi*, Apostolische Commissaris aldaar, Possessie van dat pretense Pauzelyke Leen te neemen, heeft de commanderende Keizerlyke Generaal *Stampa*, die zich met de civile Regeering niet bemoeit, door Complaisance zulks laaten geschieden, als kunnende aan de hoogste Keizerlyke Rechten geenerlei nadeel toebrengen, alzo gemelde Generaal het wezentlyk bezit in den naam van zyn Keizerlyke Majesteit behoudt, terwyl het neemen van Possessie wegens zyn H. alleenlyk een chimerique Formaliteit is; te meer, om dat de Generaal *Stampa* daar tegen opentlyk hadt doen protesteeren.

De Hertoginne Weduwe van *Parma* vervolgt alles wat haar toebehoort van tyd tot tyd naar *Modena* te zenden, en maakte toebereidselen om in Persoon derwaards te volgen; waaruit veelen wilden besluiten dat 'er weinig waarschynlykheit was voor haare voorgegeeve Zwangerheit.

De Krooning van den Koning en van de Koninginne van *Sardinië*, was tegen den 27 April vastgesteld, en men maakte daartoe toebereidselen die ongemeen prachtig waren. Zyn Sardinische Majesteit heeft een Brevet van den Paus, waarin zyn H. aanboodt een verdrag met zyn Majesteit te maaken, onbeantwoord gelaaten, en heeft de Onderdaanen van *Cortanza*, *Cortanzone* en *Metafia*, op dood straffe verboden eenig bevel van *Rome* komende te gehoorzaamen.

MEN

1731. April.

DUITSLAND.

MEN hadt te *Weenen* tyding van *Constantinopel* dat alles aldaar in volkome rust was, en de Groote Heer niets te vreezen scheen te hebben. Deze Sultan scheen ondertusschen het voorneemen van den gewezen Opper-Vizir te willen doen uitvoeren, om de Kunsten en Weetenschappen in het Turksche Gebied te doen invoeren; en verscheiden Turksche Jongelingen waren met zyn verlof vertrokken, om naar de Europische Hoven te reizen. De Groote Heer gaat ook op eene gansch zonderlinge en ongewoone wyze te werk met zynen Oom den ontthroonden Sultan *Achmet*, met wien hy dikwils raadpleegt, en dien hy zelfs in zyne Gevankenis een *Serrail* van zyne beminste Sultanen heeft gegeeven. De Porte hadt besloten den Oorlog tegen de Persianen met alle magt voort te zetten.

Na dat de Heer *Robinson*, Minister van den Koning van *Groot-Brittannië* aan het Keizerlyke Hof te *Weenen*, sedert de Maand October des voorleden Jaars met de Keizerlyke Ministers in Onderhandeling was geweest, is eindelyk, gelyk alreets hiervóór gezegd is, den 16 der voorleden Maand die Onderhandeling besloten door het tekenen van een Tractaat van eeuwigduurende Vrede en Vriendschap tusschen den Keizer, den Koning van *Groot-Brittannië*, en de Staaten Generaal der *Verëenigde Nederlanden*. Men verwachtte in het kort de Ratificatie van dit Tractaat, dat men vaststelde dat ook door den Koning van *Spanje* aangenomen zoude worden. Het Keizerlyke Hof hadt het zelve aan de Hoven van *Rusland*, van *Pruissen* en van *Saxen* doen mededeelen; gelyk zulks na de Ratificatie ook aan de Ryksvergadering te *Regensburg* zoude geschieden.

Te *Regensburg* was door de Vacantie van Paeschen niets van belang by de Ryksvergadering voorgevallen; doch in 't kort stonden aldaar gewigtige zaaken op het Tapyt gebragt te worden. De Roomsche Gezanten poogden de Zwingenbergsche zaaken weder leevende te maaken. Men sprak zeer veel van de verschillen van den Bisschop en Prins van *Luik* met de Regeering der Oostenryksche *Nederlanden*, waar over te *Loven* Conferentien gehouden zyn, en waarvan die van *Luik* het volgende Relaas hebben uitgegeeven.

1731. April.

Humillima & brevis Expositio eorum, quæ in Conferentiis Lovanii habitis gesta fuerunt.

DUo à Sacra Cesarea Regiaque Majestate Rescripta sub dato Xbris 1723. emanarunt, quorum primo arresta in Brabantia Leodiensium bonis, & reciproce in Principatu Leodiensi Brabantinorum & Limburgensium rebus imposita tolli, & hinc inde percepta restitui jubebantur; Altero difficultates circa vectigal sexagesimæ in Principatu Leodiensi institutum exortæ, nec non aliæ ibidem designato Commissariis utrinque nominandis, vel amicabili viâ componendæ, vel si id fieri non posset, juxta tenorem Concordati de data 24. Aug. 1569. decidendæ committerentur, addito hac clausula, S. C. R. M. pergratum fore, ut propositæ à Leodiensibus, circa Vectigalia in Belgio Austriaco super mercibus illac transeuntibus imposita, objectiones simul terminarentur. Primo Rescripto à Leodiensibus infra trimestre vel circiter, paritum fuit, dum é contra Brabantini & Limburgenses ad annos quinque & menses aliquot paritionem suam protraxerunt, qua nondum integre completâ, Commissarii ab Episcopo & Principe Leodiensi deputati, 1. 7bris. anni 1730. Lovanium se contulerunt, ubi in prima Conferentia super gradu & ordine sessionis quæstio incidit. Quâ tamen in re Episcopus & Princeps Leodiensis cum eo moderamine rem proponi mandarat, ut nec Ecclesiæ suæ jura deseruisse, nec contra Reverentiam S. C. M. debitam, peccasse videretur, qua ratione Commissarii ipsius quid in similibus Conferentiis anno 1550. & 1551, item anno 1615. Trajecti ad Mosam, prout & anno 1680. in urbe Lovaniensi & alibi adhuc observatum fuerat, & quæ Galliarum Rex dum Trajectum ad Mosam occuparet, atque abinde Fœderati Belgii Ordines ea in re observarunt, nude & simpliciter repræsentarunt prout & quod Imperatores & Reges iis in rebus, se ipsos, non ut tales, sed ut Brabantiæ Duces considerassent, & absque ulteriori contraditione, propositioni alia ex parte factæ sub modis tunc expressis acquieverunt.

Illa porro difficultate, exiguo temporis spatio terminata, cum Commissarii Brabantini probari Petiissent, Leodiensem sexagesimam authoritate Imperiali, & cum Consensu Collegii Electoralis juxta Recessus & Constitutiones Imperii institutam fuisse, à Leodiensibus Commissariis replicatum fuit, non agi de Constitutionibus Imperii sed de Concordatis inter Belgium Austriacum & Patriam Leodiensem pridem initis, & juxta quæ Sexagesimæ Institutio clare fundata erat, cum é contra Vectigalia super mercibus transitoriis in Belgio imposita, iis repugnent additumque fuit, Constitutiones Imperii eo inutilius ex adverso allegari, quod & si Brabantia Telonia ab Imperio moveantur, nihilominus tamen absque formalitatibus in Imperio præscriptis in immensum aucta fuerint adeo ubsque jure prætendant Constitutiones quas negligunt respectu ipsorum in Principatu Leodiensi observandas esse, aut si existiment se Constitutionibus Imperii non subjacere, illis quosque tanquam in favorem Subditorum Im-

Imperii edictis, adversus Leodienses uti non posse, sed eo in casu ex Concordatis inter utramque Provinciam initis, ac sub secuta possessione & observantia difficultatis illius decisionem petendam esse. 1731. April.

Licet autem Commissarii Brabantini S. C. R. M. voluntati clare in præfato Rescripto declaratæ: (ut nimirum ea quæ Vectigalia tam in Belgio quam in Principatu Leodiensi mercibus Transeuntibus imposita concernunt, simul examinarentur:) huc usque detrectarint & detrectent, punctumque sexagesimæ Leodiensis quamvis difficultatibus Vectigalia Belgica concernentibus omnino connexum ante omnia diffiniendum contendant. Nihilominus tamen, ut ex Leodiensium parte superabunde demonstraretur Sexagesimam Leodiensem tam super Concordatis, quam immemoriali possessione fundatam esse, productum & ostensum fuit in amicabilibus Conferentiis Concordatum anni 1398, quo cautum fuit, ut eadem seu ejusdem valoris Vectigalia, quæ à Mercatoribus Leodiensibus, Brabantiæ Territorium cum mercibus pertranseundo exigerentur, reciproce à Brabantis Leodiensem Principatum pertranseuntibus solverentur, & consequenter Brabantos de Sexagesima frustra conqueri, dum Telonia longe graviora in Brabantia exigantur, præterea productum fuit concordatum anno 1518. inter Carolum Hispaniarum Regem Belgiique Principem ac Postea Imperatorem, nec non Evardum à Marcka Episcopum & Principem Leodiensem Patriæque Status initum quo cavetur, ut Telonia quæ tam in Belgio, quam in toto Principatu Leodiensi super mercibus transeuntibus exigebantur, salva integra manerent, id quod respectu Principatus Leodensis de sola Sexagesima intelligi posse, ostensum fuit.

Item productæ fuerunt Philippi II. Hispaniarum Regis in Belgio tunc existentis Litteræ, propria ipsius manu subsignatæ & ad Robertum de Berghes Episcopum & Principem Leodiensem anno 1556 Exaratæ, quibus postulabat, ut Victualia Belgicæque munitiones, quas Luxenburgum, Carolo-Montium, aliasque in urbes mitti jusserat, per Principatum Leodiensem cum exemtione à Vectigali sepagesimæ transvehi possent. Exhibitæ quoque fuerunt aliæ ejusdem Regis nec non Philiberti Sabaudiæ Ducis, Belgiique Gubernatoris Litteræ eodem anno conscriptæ, quibus similem à Teloniis in Principatu Leodiensi exigi solitis, pro ejusmodi munitionibus exemtione petebat. Insuper exhibitum fuit Memoriale, quoddam à Statibus Provinciæ Namurcensis, Regi seu Belgii Gubernatori anno 1583. præsentatum, quo Sexagesimæ Vectigal à Provincia Namurcensi super Mercibus illac transeuntibus institui postulabant, eo usque duraturum donec idem Vectigal in Leodiensi Territorio exigeretur. Exhibita quoque fuerunt nonnulla Edicta à Serenissimo Ernesto Bavaro Episcopo & Principe Leodiensi annis 1587. 1592. 1598. & adhuc alia promulgata, quibus juxta Statuum suorum Recessus, Sexagesima Vectigal ad aliquot annos: (ut moris) continuabat, cum hac Clausula in nonnullis prædictorum Edictorum & Recessuum inserta, atque aliorum in quibus omissa fuit, explicatoria, ut merces, pro quibus in ingressu Principatus Leodiensis soluta esset Sexagesima, eidem Vectigal in egressu non forent amplius subjectæ, quod ad merces transitorias manifeste refertur.

1731. April. Productum pariter fuerit Memoriale quoddam ab Incolis Limburgensibus Principi Leodiensi illiusque Statibus anno 1599. præsentatum quo victualia quæ reciproce à Limburgensi Ducatu in Principatum Leodiensem & è Principatu Leodiensi in Limburgensem Ducatum adveherentur à Teloniis eximi petebant, salva tamen Sexagesima quoad merces transitorias. Ostensæ insuper fuerunt Litteræ Serenissimi Archiducis Alberti Belgii Principis ad Serenissimum Ernestum Bavarum, Episcopum & Principem Leodiensem anno 1608. Conscriptæ per quas consentiebat, ut Leodienses peculatores Sexagesimæ Vectigal ratione navium ante Oppidum Givetense super fluvium Mosæ transeuntium per triennium exigere continuarent, ut eo tempore pendente à Commissariis seu arbitris utrinque nominandis decidi posset, an præfati fluvii proprietas eo in loco ad Belgii Principem, an vero ad Leodiensem Episcopum & Principem spectaret. Unde apparet serenissimum Archiducem Albertum de legitimitate Sexagesime Leodiensis nullomodo dubitasse, sed tantum modo de Superioritate Territoriali in fluvio Mosa ante Oppidum Givetense, ubi Vectigal illud à peculatoribus Leodiensibus exigebatur.

Ulterius verificatum fuit, quod cum Serenissimus Princeps Ferdinandus à Bavariâ Episcopus & Princeps Leodiensis alteram Sexagesimam: (cujus proventus conservationi Arcium & Præsidiorum Patriæ Leod: destinabat:) ad annos viginti super Mercibus Transitoriis duraturam ab Augustissimo Imperatore Matthia, cum Consensu Collegii Electoralis anno 1613. in Principatu Leodiensi institui obtinuisset, atque ad effectum Diploma istud executioni demandandi duos Commissarios, nempe Comitem ab Ostfrise & Bernardum à Puteo denominari impetrasset, Status Patriæ Lodiensis executioni dicti Diplomatis se opposuerint, allegando antiquam Sexagesimam quam à se continuari declarabant aliaque Vectigalia ad sustinendum Patriæ onera sufficere, & casu quo non sufficerent, paratos se esse ad supplendum id, quod deficeret.

Qua continuatione & declaratione mediante Augustissimus Imperator anno 1617. in suppressionem alterius Sexagesimæ (veteri retenta & continuata) clementissime consensit, ac proinde legitimitatem veteris sexagesimæ agnovit. Anno autem 1625. cum Magistratus Leodiensis Cives à solutione dictæ sexagesimæ super Mercibus tam transitoriis, quam aliis exemtos esse, contenderet, Sacra Cæsarea Majestas, rursus duos Commissarios, nempe Comitem à Manderscheidt, eundemque Bernardum à Puteo Leodium allegavit qui auditis partibus; Magistratum & Cives Leodienses ad solvendam Sexagesimam tam super mercibus transitoriis, quam aliis juxta Statuum recessus, condemnarunt. Post Tractatum vero Pacis Westphalicæ, quo Vectigalia & Telonia ab Imperii Principibus Bello Suecico pendente, recenter erecta improbabantur, anteriora vero servabantur illæsa, Episcopus & Princeps Leodiensis sexagesimæ Vectigal super Mercibus invehendis, transvehendis & evenhendis anno 1649. continuavit, tanquam Pace Westphalica præservatum, illudque præfixis temporibus de Consensu Statuum Patriæ per viginti quatuor & amplius annos in usu habuit, donec Gallis in arcem Leodiensem totamque Patriam introductis, ac postea arce diruta

ruta

ruta, ortisque in Civitate Leodiensi tumultibus Patriæ Comitia per aliquod annos interrupta fuere. 1731. April.

Verum sedatis anno 1684. tumultibus sexagesimæ Vectigal tam super Mercibus transitoriis, quam aliis restitutum fuit, & in hunc usque diem perseveravit. In præmissarum corroborationem probatum fuit quod anno 1659. Magistratus Trajectensis obtinuerit à Principe Leodiensi, ut lapides & ligna, quibus ad construendam Domum Civicam indigebat, per Principatum Leodiensem transvehi possent, cum exemptione à sexagesima. Probatum pariter fuit Status Geldriæ superiores anno 1665. petiisse & obtinuisse ut ligna & lapides ad reparandam Urbem Ruremundensem incendio consumptam necessarios, per eundem Principem Leodiensem cum exemptione à Sexagesima transvehere eis liceret. Anno autem 1692. cum Milites Galli domos in quibus Telonia solvebantur, non raro expilarent, inita fuit, inter Joannem Ludovicum Episcopum & Principem Leodiensem nec non Marchionem à Castanaga Belgii Gubernatorem, Conventio ut durante Bello Telonia ruri constituta in viciniores Patriæ Leodiensis Urbes transferri ac reciprocè Sexagesimæ Leodiensis exactores, in viciniora Belgicæ Ditionis loca migrare, eamque super Mercibus transitoriis & aliis tuto exigere possent. Quamvis autem tanti ponderis rationes, Documenta & alia quæ brevitatis causa omittuntur, Commissarios à Sacra Cæsarea Majestate tanquam Brabantiæ Duce Deputatos non moverint, id tamen Episcopo & Principi Leodiensi tribuendum non est, sed eorundem Commissariorum (quibus argumenta, quantum vis demonstrativa, pro nihilo reputare statutum est) summæ præventioni, quo in casu Concordato anni 1569. dispositum regeritur, rationes utrinque viâ amicabili propositas in scriptis ad normam Processus judiciarii reducendas esse, ut Commissarii utrinque denominati tanquam Judices seu Arbitri illas maturius perlegere & examinare votumque suum præbere valeant, iisque in paritate votorum dissentientibus, alius Judex seu Arbiter pro voto decisivo communi consensu assumatur: Quapropter, quam primum Commissarii Brabantini Conferentias amicabiles ad tres cum dimidio menses continuatas, in processum judiciarium mutari postularunt, Episcopus & Princeps Leodiensis petitioni ipsarum absque ulla mora acquievit, nec non Documenta via amicabili ostensa, atque alia quam plurima in processu judiciario produxit, consentiendo nihilominus ut pendente instructione processus judiciarii, Conferentiæ amicabiles non interrumpantur, sed modis omnibus possibilibus via amicabilis ineatur, atque interim processus judiciarii instructio non differatur, quam è contra Episcopus & Princeps Leodiensis quantociùs accelerari desiderat. Unde apparet quantopere à veritate alienæ sint informationes, quas Serenissima Archidux Belgii Gubernatrix (æquitatis alioquin amantissima) à præfatis Commissariis accepit, & ad Sacram Cæsaream Majestatem retulit, cum tantum absit, ut Episcopus & Princeps Leodiensis technas & inutile dilemma, ad molestiam usque adduxerit, ut è contra Sexagesimæ legitimitatem, argumentis demonstrativis verificaverit, & ab ipsius Commissariis Responsionibus & Objectionibus ex adverso factis pari soliditate accursum fuerit, nihilque ab ipso omissum fuerit, vel omittendum sit, quo exor-

1731. April. te difficultates, vel amicabili via, vel judiciaria, quantocius terminentur, sed imo pars adversa, remoras & tergiversationes quærat dum Teloniorum in Belgio Mercibus transeuntibus impositorum, questionem quamvis à supra memoratis Concordatis dependentem à questione Sexagesimam concernente, separandam esse contendit; & ne umbram quidem legitimitatis Teloniorum eorundem quæ pari cum Teloniis Leodiensibus passu procedere debent, huc usque adduxit.

De Grieven, tot verdrukking der Protestanten in het Roomsche Ryk, vermeerderen dagelyks, zonder dat 'er eenig redres op volgt.

In een Request voor eenigen tyd aan het Protestantsche Corps wegens eenige Euangelische Ingezetenen van het Aardsbisdom van *Saltzburg* gepresenteerd, wordt in Substantie vertoond, dat de Aardsbisschoppelyke Bevelhebberen door het aanhitsen van eenige Roomsch-Katholyke Geestelyken, de vervolgingen van Religie, die onder de Regeering van den voorigen Aardsbisschop door de recommandatie van het voornoemde Corps gestuit waren, sedert 1730 hadden hervat, en dat voornamelyk de Pleeger of Bailluw te *Werffen* met groote wreedheit tegen die arme Menschen even als tegen Honden hadt gewoed, waaromtrent verscheiden Voorbeelden worden aangehaald, onder anderen hadt men een Boer van 73 Jaaren, *Rubert Winter* genaamd, in zyne zwaare ziekte gedwongen het laatste Olysel te ontfangen; Tien dagen daarna was de doodelyk zieke Man door last van gemelde Bailluw, met zyn Vrouw door Beuls Knechts met onmenschelyke wreedheit naar *Werffen* gesleept, en geboeid in een gat gevangen gewurpen; Waarna hy eindelyk 100 Florynen Boete hadt moeten betaalen, en dit alles om dat men een zogenaamde Luthersche Huis-Postil by hem hadt gevonden; Elf andere Persoonen die alle met namen genoemd worden, waren mede geboeid in vreeslyke Gevankenissen gesmeten, en daar met koude, honger en dorst, en deerlyke Slangen, erger dan honden gehandeld, waarna zy 700 Florynen Boete hadden moeten betaalen, en vervolgens ontslagen waren geworden, mede om redenen van gelyke natuur als die van den gemelden Boer; Zes verscheiden anderen van die ongelukkige Menschen lagen noch in elendige Gevankenissen, daar zy met zwaare slagen, honger en dorst gekweld wierden; Noch 15 anderen waren opgetekend, om hen op gelyke wyze te doen handelen, alles uit loutere haat wegens de Religie; Te *St Johannes Garstein*, en *Rastat*, wier-

wierden de Euangelische Onderdaanen mede zeer vervolgd en van het hunne beroofd. Onlangs zyn weder twee nieuwe Grieven uit het Badensche en Saltszburgsche ingekomen, zo dat die klagten oneindig zyn, en het Euangelische Corps daar mede zeer verlegen is. 1731. April.

Uit het *Martinsteinsche* heeft men dat de Roomsch-Katholyken aldaar, de Euangelische Gemeente op die plaats hoe langer hoe meer verdrukten, in zo verre dat men de Tuin van de Pastory, den Lutherschen Predikant hadt ontnomen, en aan den Katholyken Schoolmeester tot een Schuur gegeeven; doch men hoopte dat op het laatst afgegaane schryven van het Protestantsche Corps aan zyn Keizerlyke Majesteit zodanige reflexie zal worden gemaakt, dat de Protestanten door het geheele Ryk by hunne Rechten en Gerechtigheden, volgens den Westphaalschen en Badenschen Vrede, gehandhaafd mogen worden.

Na dat men sedert eenigen tyd te *Manheim* gerust en zonder moeijelykheden ter zaake van de Religie geweest is, heeft men onlangs een nieuwen Roomsch-Katholyken Raadsheer in plaats van een Gereformeerden in het Magistraats Collegie van die Stad aangesteld, zo dat nu noch maar twee Gereformeerde Leden in het zelve zyn, onaangezien by het emaneeren van de zogenaamde Religions-Declaratie, als mede by den Vrede van *Baden* en noch zes Jaaren daarna, altyd vier Gereformeerde Leden in 't voorschreven Collegie geweest zyn.

DE vergaderde Staaten van het Koninkryk van *Zweden* vervolgden met veel yvers hunne overweegingen over verscheiden gewigtige en geheime zaaken, welke op het Tapyt waren. Onder anderen was besloten dienst te geeven aan alle de oude afgedankte Officieren, en voortaan ook in Koninklyken dienst toe te laaten de Krygskundige Vreemdelingen van alderlei Natien. ZWEEDEN.

Men verzekert nu, dat de voorgenome reis des Konings naar *Kassel*, vastgesteld zoude zyn tegen het laatst van Juny aanstaande; dat de twee Rykraden de Graven *Bonde* en *Bielke* medegaan zullen, doch dat de uitheemsche Ministers zyn Majesteit niet zullen verzellen; en dat de Koningin ondertusschen haar verblyf wil gaan houden op 't Land.

Wanneer de nieuwe Minister van den Hertog van *Holstein-Gottorp* den

1731. April. den 6 Maart openbaar gehoor by den Koning hadt, deedt hy eene fraaije Aanspraak; luidende in Substantie als volgt:

SIRE.

OF schoon uw Majesteit in verscheiden gelegenheden, tastelyke blyken gezien heeft van de oprechte achting en erkentenis, welke de Hertog, myn Meester altyd voor uw Majesteit en voor het Koninkryk van *Zweden* gehad heeft, zult gy daar van noch meêr overtuigd zyn, wanneer gy overweegt dat de Hertog, myn Meester, my tot geen ander einde aan uw Majesteit gezonden heeft, dan om aan u by monde te vernieuwen, de verzekering van zyne aankleeving aan uw Koninklyken Persoon en aan het Koninkryk van *Zweden*, welkers grootheit, magt, billykheit en rechtvaardigheit, die daar in geoefend worden, en die het weezentlyk Karacter uitmaaken van dien eerwaardigen Senaat, die de zorg van de Regeering met uw Majesteit deelt, hy altyd geadmireerd heeft. Deze gevoelens zyn zo veele waarheden, die overal bekend zyn, en welkers geheugen zyn Koninklyke Hoogheit altyd in zyn hart bewaaren zal.

De Hertog, myn Meester, eerbiedt in uw Majesteits Persoon niet alleenlyk een nabestaande en een Koning, maar ook een Regeerder van zyn zeer waarde Vaderland, welkers voorspoed hy zo veréénigd met zyn welzyn oordeeld, dat hy 't één en 't ander voor één en dezelfde zaak houdt; en deze zo zuivere en zo oprechte beweegredenen verplichten hem byna onvermydelyk, om deel te neemen in al het geen tot geluk en voordeel van het Koninkryk strekken kan.

Aan de andere kant hoopt de Hertog, myn Meester, dat uw Majesteit voor hem zal behouden de vriendschap, dewelke sedert veele Jaaren tusschen deze Kroon en hem onschendbaar heeft stand gegreepen, en verzegeld is geweest door het bloed dat door den Hertog zyn Vader voor den dienst van *Zweden* gestort is, en door de opoffering, welke de Prins, myn Meester, zo lang geleden, van zyne Erflanden aan die Kroon gedaan heeft.

Zyn Koninklyke Hoogheit vleit zich des te meêr met die continuatie van vriendschap, om dat hyze altoos aanmerken zal als de bron van zyn geluk, en als zyn eenig steunsel in de wederwaardigheden en in de tegenspoeden, waaraan hy zich noch dagelyks blootgesteld vindt.

Hy zal nooit nalaaten, zo als hy zich tot nu toe gedurig benaarstigd heeft, daarop uit te zyn om deze gunst te verdienen door eene volmaakte eerbiedigheit voor uwe Majesteit, en door zyne genegenheit voor het Koninkryk; eene genegenheit door de natuur aan hem ingeboezemd, als aan den eenigen Erf-Prins van het Koninklyk Bloed van *Zweden*: Zynde dit het geen uw Majesteit zal kunnen zien uit den Brief, welken ik de eer heb in den naam van myn Meester aan u over te leveren.

Ik ben oneindig in myn schik met de Commissie, welke ik by uw Majesteit

steit kom verrichten; ik neem de vryheit van my alderonderdanigst in deszelfs gunst te beveelen, en alle myn yver en eêrzucht zullen nergens anders toe strekken, dan om de vriendschap van uwe Majesteit met den Hertog, myn Meester, meêr en meêr te doen aangroeijen. 1731. April.

POOLEN.

IN de laatste Conferentien door de Poolsche Senatoren en de Gedeputeerden te *Warschau* gehouden, heeft de Primaat (na dat hy van zyne zyde alles te faciliteren beloofd, en de Patriotten aangemaand hadt, op de securiteit van 't Vaderland bedacht te zyn; en na dat men de besluiten die aan de uitheemsche Ministers by de voorige Conferentien zyn gegeeven, geleezen hadt) ook voorgesteld, gemelde Minister door de Koninklyke Secretarissen te laaten vraagen, wat resolutien zy van hunne Principalen op gemelde besluiten hadden; met aanzegging dat de afgebroke Conferentien weêr voortgezet zouden worden, gelyk dezelve ook na Paaschen een aanvang zouden neemen. Sedert heeft men verstaan, dat deze Conferentien met de uitheemsche Ministers weêr vruchteloos zyn afgelopen, schoon de Primaat aan de Heeren Commissarissen het Koninklyke *Diploma* heeft laaten voorleezen, en daarby zyn Majesteits yver en zorgvuldigheit geroemd, dat wyl zyn Majesteit door dringende zaaken naar zyne Erflanden geroepen is, zy echter volgens dit *Diploma* gevolmagtigd waren, alles te sluiten en af te doen, even als of de Koning tegenwoordig was; en als hy verzocht de Communicatie van 't geen de Commissarissen middelerwyl met de uitheemsche Ministers afgedaan hadden, zo heeft doch deze yver haast opgehouden, en de Commissarissen deeden hun rapport, namelyk: 1. Dat de Keizerlyke Ambassadeur door den Keizerlyken Secretaris tot tweemaal afgezonden, eindelyk aan hen schriftelyk hadt bericht, dat hy zich op de resolutie in 't voorleden Jaar gegeeven beriep, die zyn hooge Principaal volkomen geapprobeerd hadt. 2. Dat de Russische Minister ook geen andere dan die van voorleden Jaar geeven wilde; en dat de Czarin niet pretendeerde, *Courland* van de Republyk af te trekken, maar eerder dat het zelve by zyne Rechten geconserveerd, en niet in Waiwodschappen verdeeld mogt worden; en dat zy wegens haare daarop hebbende pretensien wierde bevredigd. 3. Dat de Pruissische Resident in een wydloopig Geschrift hadt gepretendeert, dat men zynen Principaal de Koninklyke Tytels van *Pruissen* zoude toestaan, maar dat als de Bisschop van *Cracau* hem de be-

1731. *April.* zwaarnissen en de pretensiën van de Republyk liet weeten, hy zich hier mede ontschuldigde, dat hy alvoorens de resolutie van zyn Hof moest afwachten. 4. Dat de Zweedsche Secretaris niets hadt voorgesteld, voorgeevende dat hy in absentie van den Gezant hiertoe niet gevolmagtigd was. Weshalven de gezamentlyke Commissarissen met het grootste misnoegen gescheiden zyn.

Men ziet eene wydlopige Memorie, welke de Russische Minister na 't afbreken der Conferentien te *Warschau*, wegens de pretensiën, van zyne Keizerin, aan den Primaat van *Poolen* overgeleverd heeft. Dezelve behelst onder anderen: Dat haare Majesteit in geenerlei maniere afstand zal doen van haaren rechtmatigen eisch der sommen door wylen den Keizer *Peter den Grooten* aan de Republyk verstrekt, en omtrent acht millioenen Poolsche Guldens bedraagende: Dat zy niet kan toelaaten, dat het Hertogdom van *Courland* na de dood van den regeerenden Hertog, verdeeld worde in Waaiwoodschappen, om dit aan het Koninkryk te hechten: En dat de Republyk niet kwalyk neemen kan, dat de Keizerin door haare Ministers geduurige aanhoudingen doet, ten einde het Olivasche Tractaat in allen deelen naaukeuriglyk uitgevoerd worde, enz.

Te *Dantzik* bevinden zich weder eenige Gedeputeerden van de Protestantsche Gemeentens van *Poolen*, die vergaderd zyn, om, gelyk als zy Jaarlyks gewoon zyn, over de zaaken van hunne Religie in dat Koninkryk te delibereeren. In eene Conferentie die verscheiden Senatoren te *Warschau* gehouden hebben, heeft men geresolveerd eene solemneele Deputatie aan den Koning te zenden, om zyn Majesteit instantelyk te verzoeken, en te vertoonen, dat het dienstig was, op het spoedigste een nieuwen Ryksdag uit te schryven, en denzelven te *Warschau* te doen houden, dewyl de gehouden Conferentien met de vreemde Gezanten vruchteloos afgelopen zyn, en deze Heeren by de gedaane Protestatie op ordre van hunne respective Hoven verklaard hebben, dat zo in korten tyd de bezwaarnissen volgens het Tractaat van *Oliva* niet afgedaan worden, hunne hooge Principaalen geresolveerd bleeven, om zich over zodanige tegenstrevigheid die door eenige voornaame Poolen meer en meer gekoesterd wordt, genoeg te toonen, en de nodige maatregelen te neemen, om daartoe te geraken.

VAN

1731. April.

NEDERLANDEN.

VAN *Brussel* heeft men dat aldaar noch dagelyks Diamanten en andere Kostelykheden welke vermist waren onder de puinhoopen van het verbrande Paleis gevonden wierden, zo dat daar aan maar weinig meer ontbrak.

De Graaf van *Zinzendorff*, Extraordinaris Envojé des Keizers in *s'Gravenhage*, het Tractaat dat den 16 Maart te *Weenen* gesloten is, den 30 van dezelfde Maand van *Weenen* ontfangen hebbende, heeft het zelve vervolgens aan haar Hoog Mogende gecommuniceerd, hen nodigende om als contracterende Party daarin te treeden, gelyk men zien kan door de Aanspraak welke zyn Excellentie by die gelegenheit deedt, en welke aldus luidde.

HOOG MOGENDE HEEREN.

ZYn Keizerlyke en Katholyke Majesteit heeft my bevolen aan uw Hoog Mogende het Tractaat, dat den 16 van de voorlede Maand te *Weenen* tusschen zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, en zyn Majesteit de Koning van *Groot-Brittannie* gesloten en getekend is, te communiceeren, en de Republyk te nodigen om als principale contracterende Party daarin te treeden: Zy is als zodanig daarin genoemd, om dat zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit geoordeeld heeft dat zulks overéénkwam met de glorie der Staaten Generaal, en dat deze uitdrukking beter dan eenige andere te kennen geeft de groote achting welke zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit heeft voor de vriendschap van uwe Republyk. Haare belangen zyn daarin zodanig in acht genomen, dat ik hoope dat gy het zelve Tractaat als voordeelig zult aanmerken, en zo ik het zeggen durf, noodzaaklyk voor het welzyn der beide Staaten, en dat gy geen zwaarigheit zult maaken om met den Keizer de wederzydsche verbinteniffen aan te gaan. Zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit zoude wel gewenscht hebben van het begin van de onderhandeling af tot het einde toe deze zaak te verhandelen met medeweeten van de Republyk, maar de natuur van de zaak zulks niet toegelaaten hebbende, heeft hy my gelast, myn Heeren, u te verzekeren dat hy by alle gelegenheden een volkomen vertrouwen in u zal stellen, en dat men altoos met u zal overleggen en vaststellen het geene het algemeene welzyn betreft.

Ik moet hier byvoegen dat het steunsel en de grondslag van het Tractaat, dat ik de eere en het genoegen hebbe aan uw Hoog Mogende te communiceeren, en in het welke ik u nodige als principale contracterende Party te treeden, is, en moet zyn de vernieuwing van de oude en nauwe vriendschap, harmony en onderling verstand tusschen zyn Keizerlyke en Katholyke Majesteit, zyn Majesteit den Koning van *Groot-Brittannie* en uwe Republyk, welke zo lang eenen tyd bestaan, en wederzydsche voordeelen gegeeven heeft.

1731. April.

In *s'Gravenhage* waren de Schutters van het Oranje Vaandel onder den Luitenant *George van Dieß* beezig, om volgens jaarlyksche gewoonte, de Mayboomen gereed te maaken, met de onderstaande Devysen.

Voor de Heeren Staaten Generaal.

NIHIL CARIUS FLORENTE REPUBLICA:

Niets liever dan een bloeijende Staat.

Voor de Heeren Staaten van *Holland* en *West-Vriesland*,

PATRIA CURA PROBANTUR ESSE PATRES:

Zy toonen met hunne Vaderlyke zorg Vaderen des Vaderlands te zyn.

Voor de Vorstinne van *Oranje*,

MAGNUM GENUS VIRTUTIBUS AUGET:

Deugden zetten haare doorluchtige Geboorte Luister by.

Voor den Prins van *Oranje* en *Nassau*, enz.

PAR GENUS ET VIRTUS INGENIUMQUE SIMUL:

Geboorte, Kloekmoedigheit, Verstand te zamen gepaard.

Voor de Ed. Achtbare Magistraat van *s'Gravenhage*,

SUMMIS ATQUE INFIMIS CARI:

By Groot en Klein waard en bemind.

Voor den Heer Burgermeester en Kolonel *ten Hoove*,

IN JUSTITIA FORTITUDO:

Sterkte in Rechtvaardigheit.

BYZONDERHEDEN.

DE Vorst van *Oetingen* is den 30 Maart overleden, als mede de Landgraaf van *Hessen Rynfels*.

Den 24 Maart overleedt te *Rome* de Kardinaal *Giacomo Buoncompagnie*, Bolognees en Creatuur van *Innocentius* den XII., zynde den 12 December 1695 tot Kardinaal verkoren, waar door nu de vyfde plaats in 't Sacro Collegie vacant is.

Den

Den 19 April sturf te *Londen* in den ouderdom van 82 Jaaren, de Lady *Elisabeth Cromwell*, zynde de éénigste die noch in 't leven was van de Kinderen van *Richard Cromwell*, gewezen Protector van *Engeland*. 1731. *April.*

Van *Cajanienburg* in *Zweden* heeft men, dat niet verre van daar in een Dorp, een Boer *Erick Larson* genaamd, gesturven was, zynde 115 Jaaren oud, en nooit ziek geweest; zo dat hy tot het laatste toe heeft kunnen gaan en staan, en zelfs zonder bril leezen.

Met Brieven van *Santa-Crux* van den 24 February heeft men, dat den 7 aldaar een zwaare Storm met donder, blixem en zwaare regen was ontstaan, die 14 dagen hadt geduurd, en ondertusschen hadt men verscheiden Orcaanen gehad, waar door de helft van de gemelde Stad die op een Berg legt, geruïneerd was, en alle de Schepen op de Rede verongelukt waren: Men rekende dat zo te water als op het Land omtrent 2000 Menschen waren omgekomen.

Den 12 Maart des avonds omtrent tien uuren, gevoelde men te *Napels* en in de Nabuurschap eene Aardbeeving, dewelke begon met een wederomstuiting, en eindigde met eene sterke schudding: Gedurende deze droevige toestand liep het Volk uit vreeze op de straat; ten eersten wierden de Kerken geopend, die aanstonds van het Volk vervuld waren, 't welk Godt om vergiffenisse smeekte: Den 15 's morgens wierdt op ordre van den Kardinaal Aardsbisschop 't *Venerabile* in de Hoofdkerk ten toon gesteld, en in de Kapelle *del Tesoro* het Beeld van den H. *Januarius*, met alle de andere der Bescherm-Heiligen, om den Hemel te bidden dat hy ons van die Geessel verlosse, wordende mede het miraculeuse Crucifix in de Kerk *del Carmine Maggiore*, ontdekt. Den 20 des nachts gingen den Adel en andere Persoonen uit vreeze voor eene tweede Aardbeeving, op het Land slaapen; maar in dien nacht voelde men niets; doch Woensdag morgen ten 14 uuren hadt men eene lichte schudding, en op ordre van den Aardsbisschop wierdt het Gebed in de Misse tegen de Aardbeeving gesteld. Donderdag morgen kwam tyding dat den 20 's morgens ten half tien uuren in de Stad *Foggia* eene zwaare Aardbeeving was geweest, waar door wel twee derde van de Stad ingestort, en veele Menschen omgekomen waren. Volgens andere berichten was deze Aardbeeving in *Troja* en in andere Steden en Plaatsen van de *Puglia* ook gevoeld, waar door insgelyks groote schade geschied, en

1731. *April.* voele Menschen omgekomen waren: Dus heeft men de Aardbeeving niet alleenlyk te *Napels*, maar ook in de Provintien van *Terra di Lavora*, *Basilcata*, en een gedeelte van *Calabrii* aan geene zyde, gevoeld, volgens het bericht van den Courier die van *Reggio* is gekomen. De Viceroy heeft aan de Guarnizoenen van de twee Provintien die aan de Stad *Foggia* grenzen, ordre gezonden om den Gouverneur van de *Douane* aldaar, en den President van de Koninklyke Kamer met Volk te assisteeren, opdat de puinhoopen mogen weggeruimd, de goederen voor diefstallen bewaard, en de Lyken die men op meêr dan 2000 begroot, begraaven worden. Men zoude aldaar in de Maand May de gewoone Jaarmarkt niet houden, tot groote schade van de Commercie in 't Koninkryk, en van de Koninklyke Schatkist. Den 23 des nachts heeft men te *Napels* weêr eene lichte schudding gevoeld, en den volgenden morgen voor 't aanbreeken van den dag noch twee lichte schuddingen, waarvan de tweede al zwaar was in de Plaatsen van *Chiaia* en *Loreto* die aan de Zeekant leggen.

Volgens Brieven van *Lisbon* van den 22 February hoorde men byna dagelyks van noch meerder ongelukken en rampen, die door de laatste Orkaan langs die Kusten te Lande veroirzaakt zyn geworden; Eenigen der aanmerkelykſten zyn als volgt: Het groote Kruis van rood Marmer op den Berg van *Sta. Catharina*, 't geen een zeer lange reeks van Jaaren tegen de hevigste Stormen bestaan heeft, is om verre geworpen, en de zwaare yzere Spil of Staaf; waar mede dat Kruis was vastgemaakt, wierdt uit den grond gerukt; Een yzer Heck van den Toren van 't Klooster van *Sta. Trinita* en een Klok vielen door het dak en de zoldering op de Bibliotheek; Een stuk van 't Gebouw van 't Noviciaat van de *Gracia*, is ook omverre geworpen, als mede vele Huizen, Muuren en Beelden in de Tuinen; Eene menigte Olyf- Citroen- en Oranje-Boomen in en omtrent de Stad, te *Coïmbra*, *Figueiro dos Vinhos*, *Tomar*, *Pias* en verscheidên andere Plaatsen, zyn uit de aarde gerukt en de schade is niet te begrooten; De Kaay van *Pedra* is gansch geruïneerd, en die van *Santarem* zodanig beschadigd, dat groote steenen daarvan tot aan het Huis van den Graaf van *Coculin* geworpen zyn; De Tol-Brug is weggevoerd; de Oever tusschen de Koninklyke Gietery en den Toren van *Belem* ter lengte van omtrent twee mylen, is byna gansch bedekt met Wrakken van gebleven Schepen en Goederen, die door het geweld der Golven daar

gewur-

gewurpen zyn. Te *Abrantes* is op den 7 February eene zo schielyke felle koude geweest, dat de Vogels uit de Lucht in de Huizen gevlogen zyn, en zelfs tot in de Vertrekken by 't vuur zyn gekomen; Daar was ook zo veel sneeuws gevallen, dat Lieden van 95 en 100 Jaaren niet weeten in dat Gewest zulks ooit gezien te hebben; Te *Porto* heeft de sneeuw op de straaten op de daken der Huizen vier Palmen hoog gelegen. Te *Villa de Albufeira* heeft de wind veele Huizen om verre gewurpen. In de Burgt van *Nazareth* is een Olyf-Boom, wiens stam byna twee Vademen in de dikte was, door de wind uit de Aarde gerukt, en meêr dan honderd schreeden van de plaats weggevoerd; De Kapelle van *St Joseph* omtrent *Portello*, zynde de eerste die men in dat Koninkryk ter eere van dien H. gebouwd heeft, is ook omver gewurpen. Het geweld van de als om stryd opgestegen golven, is zo groot geweest, dat de Fortresse van *Sta Catharina*, die op een hooge Rots gebouwd is, vol water is geloopen, zo dat de Menschen daaruit hebben moeten vluchten; Van *Lisbon* af tot aan *Villa de Azambuja* is eene groote menigte van Vee omgekomen; de zwaare Muur van den Toren van *San Lourenço* van *Cabeça Serra* heeft de kracht van de wind en 't water ook niet kunnen wederstaan, zynde een gedeelte daarvan ingestort; Het water van de Zee is tot over de muuren van de Fortresse van *St. Juliaan* gekomen, en een Rots daaromtrent is door de verschrikkelyke onstuimigheit van de twee Elementen in twee stukken geborsten. Deze Orkaan en de daar door veroirzaakte onnoemelyke rampen en verwoestingen te water en te land, zullen in de Historie van dat Koninkryk tot een byzonder *Epocha* of Tydmerk kunnen dienen.

Volgens de Brieven van *Cadix*, waren door de continueele hevige Stormwinden verscheiden Rotsen geborsten en losgeraakt, en men hadt onder dezelve gevonden eenige Overblyffelen van een Heidenschen Tempel, nevens een gedeelte van een koper Beeld, en eenige Medailles van het zelve Metaal als Carthaginees Geld, op welke onder anderen twee Vissen verbeeld zyn; men was bezig met naar meerder te zoecken, en te ontdekken wanneer deze Medailles geslagen zyn, en van welken tyd en van welk geval in de Historie zy gewag maaken.

Uit het Graafschap *Wexford* in *Ierland* heeft men, dat den 26 Maart 's nachts in de Stad *Enniscorthy* door een zwaare brand, binnen drie uuren 42 Wooningen, Mouthuizen en Stallen in de assche

gelegd

1731. April. gelegd waren, zonder dat men daar uit iets van belang hadt kunnen bergen.

Te *Koppenhagen* hadt men de bedroefde tyding van *Rodschild* gekregen, dat aldaar den 13 April een felle Brand was ontstaan, waar door de helft van die Stad met het Stadhuis in de assche was gelegd: Men heeft de brand van den ronden Toren te *Koppenhagen* kunnen zien.

Onlangs kwam te *Sevilië* een vermomde Augustyner Munnik in het Huis van een Vlaamsch Koopman, zeggende iets geheims met hem te moeten spreeken, waarop gemelde Koopman zyn Boekhouder uit het Comptoir deedt gaan, die 'er naaulyks uit was of de Munnik trok een pistool, zeggende dat hy t'eenemaal geruïneerd was, en dierhalven 100 pistolen of het leven van hem eischte; de Koopman ontsteld zynde, wilde hem het geld gaan toetellen; doch het geval wilde dat twee Boeren van deszelfs Buitenplaats daar gekomen zynde, zonder zich te laaten aandienen, direct naar 't Comptoir gingen: De Munnik hen ziende, verstak zyn pistool, en pakte zich met tien of twaalf Ryksdaalders weg. Gemelde Munnik zich des avonds op straat bevindende, kwam hem een Alcalde met zyne Dienaars te gemoet, die hem viziteerden, en het genoemde geweer by hem gevonden hebbende, bragten zy hem naar de Gevankenis, alwaar hy verklaarde dat hy een Munnik was, en daarop zyn Orde aanwees, dewelke zulks gewaar wordende hem uit de Gevankenis haalden en naar hun Klooster transporteerden, om hem daar volgens hunne wetten te straffen.

Voor weinig tyds wierdt in de Abdy van *Westmunster* boven het Graf van den zeer vermaarden Heer *Isaac Newton* het volgende Grafschrift gesteld.

H. S. E.

ISAACUS NEWTON *Eques auratus*,
Qui, animi vi prope divinâ,
Planetarum motus, figuras;
Cometarum semitas, Oceanique æstus,

Suâ

Sub Mathesi facum præferente,
Primus demonstravit.
Radiorum lucis dissimilitudines,
Colorumque inde nascentium proprietates,
Quas nemo antea vel suspicatus erat, pervestigavit;
Naturæ; Antiquitatis, S. Scripturæ
Sedulus, sagax, fidus, interpres,
Dei O. M. Majestatem Philosophiâ asseruit,
Evangelii Simplicitatem Moribus expressit:
Sibi gratulentur mortales,
Tale tantumque extitisse.

HUMANI GENERIS DECUS

Nat. XXV. Dec. A. D. MDCXLII.
Obiit XX. Mar. MDCCXXVI.

Dat is: „ Hier legt ISAAC NEWTON, Ridder, die door „ een byna Goddelyk verstand, en door het licht van zyne Wis„ konst de eerste geweest is, dewelke den loop, de beweegingen en „ de gedaante van de Planeeten, den loop en de Paden van de Co„ meeten, en de verscheiden beweegingen van de Zee heeft aange„ toond; die de verscheidenheden der Straalen van het licht, en de „ Eigenschappen van de daaruit voortkomende Verwen, waaraan te „ vooren geen Philosooph eens gedacht hadt, heeft nagespoord; die „ als een neerstige, wyze en getrouwe Uitlegger van de Natuur, „ van de Oudheden, en zelfs van de H. Schriftuur, door zyne Phi„ losophie de Majesteit van den Almogenden beweerd en bevestigd „ heeft, en die de Eenvoudigheit van het Euangelie door het lee„ vendig voorbeeld van zyn Gedrag en Zeden heeft uitgedrukt: De „ Stervelingen moeten zich gelukkig achten dat zulk een groot Man „ als een Luister en Sieraad van 't Menschelyk Geslacht onder hen „ geweest is.

Geboren den 25 *December* 1642,
Gestorven den 20 *Maart* 1726.

1731. May.

M A Y.

GROOT-BRIT-TANNIE.

IN het voorgaande Artykel voor *Engeland* voor de Maand April is gezien dat het Britsche Parlement zich op den 26 van die Maand tot den 2 May hadt geadjourneerd, op welken dag het zelve dan ook vervolgens wederom byéénkwam. Die van 't Lagerhuis lazen toen ten derdemaal en passeerden de Bil, om uit de Colonien in *America* direct in *Ierland* te mogen brengen zodanige Waren en Koopmanschappen, welke by geene Parlementaire Actens gespecificeerd zyn; als mede de Bil tegen het namaaken der Paspoorten voor de Middelandsche Zee; welke beide Bils naar het Hogerhuis gezonden wierden. De Ridder *Charles Turner* deedt rapport van de Bil om de rechten te continueren tot de kosten van de Munt; en men beval die Bil in 't net te schryven. Het ontwerp der Committé tot aanmoediging van 't maaken van Zeildoek, wierdt ook goedgekeurd, en geordonneerd dien aangaande een Bil in te brengen. Men las ten tweedemaal, en men stelde aan een groote Committé tegens den 4den, de Bil tot het reguleren en bepaalen der zogenaamde liefdadige Corporatie, om den woeker beter te verhinderen. De Gemeentens vervolgens in een groote Committé getreden zynde, examineerden de Bils om het bedrog der Landpachters beter te beletten, en een korting op den uitvoer van het Buskruit toe te staan. Die van 't Hogerhuis ordonneerden, den Koning by Adres te verzoeken, aan hen te doen overleveren copye van het Tractaat van Vrede in November 1686, tusschen *Engeland* en *Vrankryk* gesloten: Zy lazen voor de eerstemaal de Bil tot beter verzekering en aanmoediging van den Koophandel der Suiker-Colonien in *America*, en verschoven de tweede leezing daarvan tot op den 10: zy lazen ten tweedemaal, en stelden aan een Committé tegen den 4den, de Bil tegen het steelen der Linnens op de Bleekeryen, en die ten behoeve van de Simpelen, om van eenige goederen te mogen disponeren. Den 3den lazen de Gemeentens ten derdemaal, en passeerden de Bil tot continuatie van de

Rechten

1731. May.

Rechten ten behoeve van de Munt; en voor de tweedemaal die tegen den uitvoer der Wolle. De Pairs lazen toen ten derdemaal en passeerden de Lotery-Bil: Zy lazen voor de tweedemaal de Bil tegen het namaaken der Paspoorten voor de Middelandsche Zee, en die, om goederen direct uit onze Coloniën in *America* in *Ierland* te mogen brengen; en voor de eerstemaal de Bil ten behoeve van de Munt: Zy ontfingen vervolgens een Requeft van de Handelaars op *Nieuw York*, *Nieuw Engeland*, *Carolina*, *Pensilvanië*, *Virginië*, enz. verzoekende gehoord te mogen worden tegen de Bil tot aanmoediging van de Suiker-Coloniën; welk verzoek aan hen toegestaan wierdt. Den 4den examineerden zy in een groote Committé de Bil wegens het naturaliseren van vreemde Protestanten met de voordeesgemelde Clausul. De Gemeentens ordonneerden de Bil tegen het bedrog in 't maaken van Styffel; die tot aanmoediging van den uitvoer van 't Buskruit, en die om alle de Proceduuren voor de Gerechtshoven in de Engelsche taal te houden, in 't net te schryven: en zy traden vervolgens in een Committé over de Bil tegen het bedrog der Banqueroutiers; waar over eenige debatten ontstonden. Dien dag lazen die van 't Hogerhuis voor de derdemaal de Bil, tot het continueeren en verbeteren van verscheiden Wetten; en voorgesteld zynde of die Bil doorgaan zoude, wierdt dezelve eenpariglyk verwurpen. Den 5den lazen zy ook ten derdemaal en passeerden de Bil tegen het steelen der Linnens van de Bleekeryen. De Gemeentens lazen dien dag mede voor de derdemaal de Bil, om de Proceduuren voor de Gerechtshoven in de Engelsche Taal te houden. Den 7den passeerden zy die, tegen het bedrog in de Styffel; en zy ordonneerden de Bil tot aanmoediging van den uitvoer van 't Buskruit, in 't net te schryven. Zy maakten eenige veranderingen in de Bil, om den uitvoer der Wolle te beletten; en zy verschoven de verdere deliberatien over de Bil, wegens de zogenaamde liefdadige Corporatie, tot den 8sten. Die van 't Hogerhuis passeerden toen de Bil ten behoeve van de Simpelen, en die tot onderhoud van de Munt. Zy lazen ook ten derdemaal de Bil wegens het naturaliseren der Protestantsche Vreemdelingen, en een Clausul daarin gelascht hebbende, zonden zy dezelve aan het Lagerhuis, om goedgekeurd te worden. De Lord Kamerling rapporteerde vervolgens, dat de Koning op 't Adres der Pairs van den 2den dezer, ordre gegeeven hadt, een afschrift van 't Tractaat

1731. May. taat den 18 November 1686 tusschen *Engeland* en *Vrankryk* gesloten, aan hen over te leveren. Den 8sten lazen zy ten derdemaal en passeerden de Bil, om goederen die by geene Actens van 't Parlement gespecificeerd zyn, uit onze Colonien in *America*, in *Ierland* te mogen brengen, en die tegen het namaaken der Paspoorten voor de Middelandsche Zee; en zy lazen voor de eerstemaal die, tot aanmoediging van 't maaken van Zeildoek, en van den uitvoer van 't Buskruit. Die van 't Lagerhuis hebben geordonneerd, dat de Bils tegen de Banqueroutiers en tegen den uitvoer der Wolle, in 't net geschreven zullen worden.

Den 9den lazen de Gemeentens ten derdemaal, en passeerden de Bil tegen de Banqueroutiers; die, tegen den uitvoer der Wolle ook ten derdemaal geleezen, en daarna in omvraag gebragt zynde ofze doorgaan zoude, wierdt zulks met 127 tegen 84 stemmen overgehaald. Zy approbeerden het rapport der Bil tegen het verhoogen van den prys der Koolen in den *Theems*, en ordonneerden dezelve in 't net te schryven; en zy overwogen vervolgens de verandering, welke die van 't Hogerhuis in de Bil tot verklaaring van een Clausul, in de Acte van Naturalisatie, gemaakt hadden. Men bragt in omvraag, of men de nadere deliberatien daar over niet tot een anderen tyd zoude verschuiven; doch zulks wierdt met 151 tegen 41 stemmen verwurpen, en de verandering goedgekeurd: waarna men deze Bil dus naar 't Hogerhuis te rug zondt. De Pairs lazen dien dag ten tweedemaal een Bil, om de geenen die loot of yzer van de huizen of heiningen steelen, beter te straffen: Zy stelden dezelve aan een groote Committé, en ook die tot aanmoediging van 't Buskruit; mitsgaders die, om alle de Proceduuren voor de Gerechtshoven in de Engelsche taal te doen; met ordre om de laatstgemelde den 10 onderhanden te neemen, en de Leden en de Rechters te sommeeren, om zich alsdan in 't Hogerhuis te laaten vinden. De Hertog van *Newcastle* presenteerde de geëischte Copy van 't Tractaat van Neutraliteit in *America*, tusschen *Engeland* en *Vrankryk* getekend, in de Maand November 1686; en de Graaf van *Hopton* deedt den eed, en nam zitting. Den 10 lazen zy ten derdemaal, en passeerden zonder eenige verandering de Bil tegen het fraudeeren der rechten op de Styfsel, de Koffy, enz. Zy lazen ten tweedemaal, en stelden aan een groote Committé tegen den 11, de Bil tegen de

Ban-

Banqueroutiers, en voor de eerstemaal de Bil der Gemeentens tegen den uitvoer der Wolle; met ordre omze den 14 voor de tweedemaal te leezen, de Pairs te sommeeren zich alsdan op hunne plaatsen te laaten vinden; en om de Bil ondertusschen te doen drukken. Vervolgens examineerden zy in een Committé de Bil tegen het steelen van loot en yzer, deeden daar van rapport, en ordonneerden dezelve in 't net te schryven. De Gemeentens maakten toen in Committé, eenige veranderingen in de Bil tot het reguleeren en bepaalen van de zogenaamde liefdadige Corporatie, en ordonneerden den 12 daarvan rapport te doen. Die van 't Hogerhuis lazen voor de derdemaal en passeerden de Bil tegen het steelen van loot, enz. Zy examineerden in een Committé die, tegen het bedrog der Landpachters, en verschoven de Bil ten behoeve van de Suiker-Colonien in *America*, acht dagen. Den 11 's namiddags wierdt in 't Lagerhuis voorgesteld, den Koning by Adres ootmoediglyk te verzoecken, de overgenome Hessische Troupen af te danken; doch die voorslag wierdt met 210 tegen 89 stemmen verworpen. 1731. May.

Daar is een Tractaat uitgekomen over het verwerpen van de Pensioen-bil door het Hogerhuis, waarin de Auteur, gezegd hebbende hoedanig de Bisschoppen daar door onder de censuren van de Onverstandigen gevallen zyn, deze vraagen aan die Luiden doet: *Welke byzondere reden is 'er om de Kroon te ontwapenen? Wat noodzaakt te beletten dat men de zulke die het verdienen beloont? Zyn 'er eenige krenkingen in de vryheit van de Onderdaanen gemaakt, of heeft men 't daarop toegelegd? Hebben wy van dit Parlemert eenige nieuwe schattingen of belastingen gevaeld, en zynze niet eerder vermeerderd? Is de schuld van 't Land nu niet op een goeden voet, om binnen weinige Jaaren afbetaald te worden? Was 'er ooit een ryker Lagerhuis dan het tegenwoordige; Kan eenige Eeuw een grooter getal van loffelyke Parlements Leden toonen, dan nu? Waarom zou menze dan verdacht houden? Hebben zy eenige Resolutie genomen, die den minsten schyn heeft om de voorrechten van de Kroon boven de wetten te stellen; En wat hebben zy voor hunnen Koning gedaan dat verderfelyk of oneerlyk voor hun Vaderland is? enz.*

Den 16 April wierdt te *St. James* Kabinet-Raad gehouden, na welkers scheidinge een Expressen aan den Graaf van *Waldegrave* aan 't Fransche Hof wierdt afgevaardigd. Dien dag heeft de Ambassadeur van den Dey van *Algiers* by haare Majesteiten, en den 17 by den

1731. May. den Prins van *Wales*, den Hertog van *Cumberland*, en de verdere Koninklyke Familie, Audientie gehad. De Heer *Thomas Robinson*, die het laatste Tractaat te *Weenen* geslooten heeft, is tot extraordinaris Envojé en Plenipotentiaris by dat Hof benoemd. Den 18 des namiddags ten drie uuren heeft zich de Koning met de gewoone Ceremonien in 't Huis der Pairs begeeven, en de Gemeentens aldaar ontboden hebbende, gaf zyn Majesteit zyne Koninklyke toestemminge tot 46 zo publyke als particuliere Actens: Waarna het den Koning behaagde de volgende zeer fraaije Aaanspraak te doen.

Mylords en Edellieden,

'T IS een groot genoegen voor my, dat ik by het sluiten dezer zitting van 't Parlement in staat ben U-lieden kennis te geeven dat de hoop die ik my gemaakt en U-lieden gegeeven hadt, van in 't kort een gelukkig einde te zien van alle de onlusten, welke men sedert zo langen tyd gevreesd heeft, nu door het getekend Tractaat te *Weenen* beantwoord en vervuld is geworden.

Na dat een Project van Conventie tusschen den Keizer en de Zee-Mogentheden tot het maaken van een vergelyk der verschillen en twisten, welke in weezen zyn geformeerd was geworden, is het Tractaat door my en den Keizer getekend, en bevindt zich nu onder de overweeging van de Staaten Generaal, om dat de form van die Regeering niet toelaat een voorafgaande Concert van eene Negociatie van die Natuur te maaken; En vermits dat Tractaat voornamelyk raakt de uitvoering van het Tractaat van *Sevilië*, is het zelve ook gecommuniceerd aan de Hoven van *Vrankryk* en *Spanje*, als Partyen in het gemelde Tractaat van *Sevilië*; en ik heb zo even tyding bekomen, dat de Ratificatien tusschen my en den Keizer uitgewisseld zyn.

De Conditien en Verbintenissen, in welke ik by dat geval ben getreeden, zyn overéénkomende met het noodzaaklyk belang, 't geen deze Natie altyd moet hebben tot het behoeden en de zekerheit van het Evenwigt der Magten van *Europa*, en gelyk de onzekere en gevaarlyke staat van zaaken, in welke *Europa* gebragt was, en de ongelegenheden van een onmiddelyken algemeenen Oorlog, dien men als onvermydelyk begon aan te zien, nu weggenomen is, geeft ons deze gelukkige verandering, als zy naar behooren wordt gade geslagen, met rechtmatige oplettendheit op onze voorgaande Alliantien, welke ik zal zorg draagen te bewaaren, eene gunstige verwachtinge om de publyke rust weder hersteld te zien.

Edellieden van het Huis der Gemeentens.

IK betuig U-lieden myne dankbaarheit voor de wezentlyke Onderstanden, welke gy my voor den dienst van het tegenwoordige Jaar hebt toegestaan, en

en voor de behoorlyke schikkingen, die gy tot vermindering en aflossing van de Nationale schulden by de publyke Fondsen gemaakt hebt; De merkwaardige spoed en eenparigheit, die gy in dit twyfelachtige gewrigt van tyd en zaaken hebt getoond, heeft het credit en gewigt van uwe handelingen zeer vermeerderd, en gy zult aan mynen kant zo veel gereedheits vinden de lasten van myn Volk te verlichten, zo dra de omstandig- en gesteldheden der zaaken zulks zullen toelaaten, als gy vaardigheit getoond hebt om de vereischte Subsidiën voor den dienst van het Gemeen te heffen.

Mylords en Edellieden,

IK hoop dat Gy-lieden by uwe te rugkomst in de Provintien alle de aanslagen, om door onbehoorlyk geschreeuw en verkeerde voorstellingen in de gemoederen van myn Volk gevoeleus van misnoegen te verwekken, ydel en vruchteloos zult bevinden. Alle de vuilaardige inboezemingen tot nadeel van myne maatregelen, moeten gewisselyk verdwynen, als het zal blyken, dat myn eerste en voornanaamste zorg geweest is, het belang en de eer van dit Koninkryk te betrachten: Laat het uwe pooging zyn alle ongegronde nyd en vrees weg te neemen, opdat het genoegen van de Natie even zo algemeen mag weezen, als ik wensch dat haar geluk mag zyn: Laat al myn Volk, laat alle de Ordens en Stenden der Menschen, de Rechten, Previligien en gemakkelykheden, waartoe zy door de Wetten gerechtigd zyn, gerust en onbenyd genieten; laat geene nieuwigheden eenig gedeelte van myne Onderdaanen in het bezit van hunne wettige Eigendommen stooren; laat alle die, welke yverig en welgezind zyn tot het sterken van my en myne Regeering, in 't algemeen deel hebben in de voordeelen van de tegenwoordige gelukkige gesteldheit; en laat uwe onderlinge genegenheit zo uitgestrekt weezen als myne Bescherming, waartoe alle myne goede en getrouwe Onderdaanen even gelyk recht hebben, en waarop zy alle gelykelyk zich kunnen verlaaten.

Waarna de Kancelier op bevel des Konings het Parlement tot den 7den Augustus aanstaande, prorogeerde.

Men zegt dat de Koning dit Jaar niet naar *Duitsland* zal overgaan, maar eene binnelandsche Reize doen door de meeste Provintien van het Koninkryk; en men heeft bericht dat op veele plaatsen groote toebereidselen gemaakt worden om zyn Majesteit en zyn Gevolg op het heerlykste te ontfangen.

Men ontfing aan het Britsche Hof dikwils Expressens uit *Spanje* die vervolgens weder afgevaardigd wierden, alzo zich aldaar noch eenige tegenkantingen opdeeden welke verhinderden dat de Koning het nieuwe Tractaat van *Weenen* niet alreets hadt aangenomen: doch men hoopte dat alle de voorgewende zwaarigheden in 't kort zouden weggenomen worden.

UIT

1731. May.

VRANKRYK.

UIT *Vrankryk* heeft men dat de Kooplieden van *Toulon* en van *Marseille* vertoond hebbende wat nadeel hunne Scheepvaart en Koophandel op de *Levant* zoude kunnen komen te lyden door het misnoegen dat de Turken zouden mogen opvatten wegens het verkoopen der Turksche Schepen en Goederen door de Malthezers genomen aan de Fransche Kooplieden en Zeevaarenden zich in de Havenen van de *Levant* bevindende, daarop vervolgens te *Toulon* en te *Marseille* de volgende Koninklyke Ordonnantie was gepubliceerd geworden.

Van wegen den Koning.

ZYn Majesteit onderrecht geworden zynde dat de Commissie-Vaarders van de Malthezer en andere Natien die met het Turksche Hof in onéénigheit leeven, de Pryzen die zy op de Turken gemaakt hebben, dikwils aan de Fransche Kooplieden en Zeevaarders welke zich in de Havenen van de *Levant* bevinden, verkoopen, en dat zodanige kwaade Commercie in 't vervolg niet anders dan nadeelig zou kunnen zyn wegens de beledigingen, welke door dien handel op de Corpsen van de Natie, in die Gewesten opgerecht, veroirzaakt zouden kunnen worden; En zyn Majesteit daar omtrent willende voorzien, heeft aan alle zyne Onderdaanen in *Turkyen* Koophandel dryvende, en anderen welke aldaar onder zyn Majesteits Protectie staan, expresselyk verboden en verbiedt mits dezen van de Malthesche Commissie-Vaarders, of van wat Natie die zouden mogen weezen, direct of indirect te koopen eenige effecten van Pryzen door hen op de Turken gemaakt, op straffe van Confiscatie van dezelve, en eene boete van vier duizend vyf honderd Livres: Beveelende zyn Majesteit aan den Heer Marquis *de Villeneuve*, zyn extraordinaris Ambassadeur by de Porte, en aan de Consuls van de Fransche Natie in de *Levant*, deze tegenwoordige Ordonnantie te doen aanplakken en bekend maaken, opdat niemand ignorantie daar van kome te pretendeeren, en yder in den zynen dezelve ter Executie brenge.

(getekend,)

LOUIS;

onderstont:

Phelypeaux.

De Koning heeft een nieuw Reglement, wegens de Officieren van de Lyfwacht uitgegeeven, waar van de voorrede in substantie behelst: „ Dat zyn Majesteit vernomen hebbende het verschil tus-„ schen de Officieren van zyne Lyfwacht en die van de *Gens d'Armes*, Lichte paarden en *Mousquetaires*, over de plaats by het por-

„ tier

1731. May.

„ tier van zyn Majesteits Koets op de reis; en in zynen Raad heb-
„ bende onderzocht de Memorien, welke dien aangaande van weêr-
„ kanten gepresenteerd zyn, geoordeeld heeft, dat deze zaak nergens
„ anders van voortkomende, dan van een overmaat van yver en van
„ liefde voor zyn Persoon, minder eene Uitspraak dan eene Ordon-
„ nantie uit eige beweeging verdiende, om daar door zyne meening
„ over de punten in kwestie te verstaan te doen geeven: En dat zyn
„ Majesteit met dat inzigt de veiligheit van zyn Persoon willende
„ overéénbrengen met de gevoeglykheit en met den luister, welke
„ zyne waardigheit in diergelyke gelegenheden veréischt; en aan den
„ anderen kant overweegende den aart van den dienst, welken zyne
„ Huistroupen tot zyn Lyfwacht vergaderd, by zyn Persoon ver-
„ richten, tot wegneeming van allen twist, en tot vóórkoming van
„ nieuwe verschillen, goedgevonden heeft daarin te voorzien by dit
„ Reglement, bestaande in tien Artykelen; te lang om hier te verhaalen.

De Paus den Kardinaal de *Bissi* en den Aards-Bisschop van *Rouan* benoemd hebbende tot hervorming der orde van *Cluny*, zo hebben deze Munniken, die men onder strenger regel wil brengen, en hun Generaal zeer uitgevaaren tegen het Brevet van den Paus dat deze hervorming voorschryft. De Prins van *Auvergne*, Aardsbisschop van *Vienne*, en Generaal van deze orde, heeft zich naar *Parys* begeeven om Vertoogen daar tegen aan den Koning te doen, en aan zyn Majesteit te vertoonen dat men hem zo wel als den Paus verrast hadt; deze zaak heeft aanleiding gegeeven tot het verspreiden van verscheiden scherpe Schriften tegen den Kardinaal en den Aards-Bisschop; waarom de Raad des Konings genoodzaakt is geworden daar van kennisse te neemen en het volgende Arrest uit te geeven.

Extract uit de Registers van den Raad van Staat, van den 10 May 1731.

DE Koning geinformeerd zynde, dat men zyn werk gemaakt heeft, onder het Gemeen te verspreiden eene gedrukte Memorie, zonder naam van den Autheur of van den Drukker, en zonder previlegie of permissie, tot tytel voerende: *Aanmerkingen over het Brevet van den Paus, 't welk den Kardinaal de* Bissi *en den Aardsbisschop van* Rouan *aanstelt tot Apostolische Commissarissen, om de orde van* Cluny *te bestieren en te reformeeren*; en zyn Majesteit goedgevonden

1731. *May.*

gevonden hebbende, die Memorie in zynen Raad te doen examineeren, heeft, uit het verslag daar van aan hem gedaan, bevonden, dat dit Geschrift niet anders is dan een zamenweeffel van scheldwoorden en van hekelingen en lasteringen tegen Persoonen, die door hun Personeel Karacter, door hunne Waardigheit, en door de vertrouwelykheit, waar mede zy eerst door zyn Majesteit, en vervolgens door den Paus vereerd zyn, gedekt behoorden te zyn voor eene zo strafbaare moedwilligheit; en dat dus een zodanig Geschrift niet anders aangemerkt kunnende worden dan voor een faamroovend Libel, zyn Majesteit niet uitstellen kan het te brandmerken zo als het verdient; aan zich reserverende exemplare Justitie te doen aan de Autheuren van het zelve, wanneer zy ontdekt zullen worden. Verbiedende derhalven eenige Exemplaren daar van te verkoopen, uit te geeven of onder zich te houden, by pœne van exemplare straffe, enz.

De Abt *Charleval*, Raadsheer van 't Parlement van *Parys*, is te *Toulon* gekomen om Informatien te neemen in de zaak waarvan in de voorgaande Maand gemeld is, tusschen den Jesuït *Girard* en de jonge Dochter *Cadieres*; men heeft haar uit het *Ursulyner* Klooster van die Stad naar dat der Nonnen van de Visitatie te *Aix* getransporteerd. De Bisschop van *Toulouse* heeft aan verscheiden Bisschoppen in zyne Nabuurschap geschreven, om hen die beruchte zaak bekend te maken, den Pater *Girard* te verschoonen, en aan te toonen, dat de *Cadieres*, Moeder en Dochter, door de Jansenisten tegen de Jesuïten opgemaakt en omgekocht zouden zyn. Ondertusschen zyn alle de stukken van dat Proces in handen van den Kancelier gesteld. Deze zaak maakt veel geruchts, maar men twyfelt niet of ze zal ten voordeele van den Jesuït uitvallen, hoewel wegens de gemelde Dochter en haare Familie drie of vier Requesten gepresenteerd zyn, op dewelke men niet geantwoord heeft; Ondertusschen, terwyl de meergemelde Dochter in een Klooster opgesloten gehouden, en gezegd wordt niet wel by haar zinnen te zyn, continueert de Pater *Girard* Justitie te eisschen, wegens de vuile lastering, waar mede zy zyn eerwaarde Staat en Repupatie heeft willen bezwalken. De Bloed-Vrienden van de Dochter hebben aangeboden, de verleiding van den Pater op eene onwedersprekelyke wyze aan te toonen, maar haar Party schynt te magtig te weezen. Echter heeft het Parlement van *Aix* in *Provence* besloten, de Proceduren omtrent de bovengemelde zaak gehouden, openlyk te doen leezen.

Sedert dat de tyding van het gesloten Tractaat van *Weenen* te *Sevilie*

hier gekomen was, heeft men van daar aan het Fransche Hof verscheiden Expressens ontfangen; en één der zelve heeft op de Beurs te *Parys* de Kooplieden uit naam van zyn Excellentie verzekerd dat de ordres gegeeven waren tot de uitdeeling van het Zilver van de Flotille. 1731. *May.*

DE Communicatie van het Tractaat te *Weenen* gesloten, gaf te *Sevilië* gelegenheit van dagelyksche Raadsvergaderingen en Conferentien aan het Spaansche Hof; en de Graaf van *Rothenbourg*, Ambassadeur van *Vrankryk*, hadt verscheiden byzondere Audientien gehad by den Koning, en te weeg gebragt dat zyn Katholyke Majesteit, zo men zegt, den inhoud van het Tractaat goedkeurende, aan den Hertog van *Liria* te *Weenen* ordre gezonden hadt om aan zyn Keizerlyke Majesteit het ontwerpen van een nieuw Tractaat voor te stellen, waarin hunne Katholyke en Alderchristelykste Majesteiten contracterende en niet accederende Partyen zouden zyn. Men stelt vast dat het Hof de wederkomst der Expressens, door de Fransche en Engelsche Ministers naar hunne Hoven gezonden, afwacht, tot wegneeming der zwarigheden welke tegen het Tractaat gemaakt worden van de zyde van *Spanje*. SPANJE.

De Koning heeft de order getekend tot de uitdeeling van het Zilver, met een Indulto van vyf Percent.

VAN *Rome* heeft men dat de Kardinaal *Coscia*, dagelyks den storm ziende aangroeijen welke dreigde op zyn Hoofd neder te storten, en niet kunnende besluiten alle de schatten op te offeren welke hy door zo veele misdaaden verkregen hadt, eindelyk besloten hadt *Rome* te verlaaten. Hy verkreeg een Paspoort van den Kardinaal *Cienfuegos*, denzelven wysmaakende dat hy verlof van den Paus gekregen hadt om een keer naar *Napels* te doen. Die Prelaat vertrok daarop met eenen van zyne Vertrouwelingen in een Post-Chaise, en éénen Kamerdienaar te paard, verscheiden maalen op den weg van gewaad verwisselende. Te *Pietra Bianca* naby *Napels* gekomen zynde, schreef hy van daar aan den Grave van *Harach*, Onder-Koning van *Napels*, het volgende. ITALIË.

MYN HEER,

DE ongehoorde ongerechtigheden, die my te *Rome* worden aangedaan, hebben my genoodzaakt, plotselyk en ontbloot byna van alles, van daar te

1731. Mey. vertrekken. Ik verzoek uw Excellentie zeer ootmoedig, my met uwe bescherming te vereeren, en uwe goede Officien aan te wenden, ten einde ik die van zyn Keizerlyke Majesteit mag genieten, enz.

De Viceroy zynen Raad daar over hebbende doen vergaderen, gaf tot antwoord, dat hy geene ordres van 't Hof van *Weenen* wegens zyn Eminentie hadt.

Zo haast als de Paus bericht kreeg van de vlucht des Kardinaals, gaf hy last om alle zyne goederen te inventariseren, en heeft naderhand ook het volgende Monitorie doen afkondigen en aanplakken.

ANTONIO, Kardinaal BANCHIERI, Secretaris van Staat, en President van de crimineele Congregatie, genaamd Super nonnullis, *tegen* Nicolas Coscia.

INdien de Nakomelingen in de toekomende tyden Voorbeelden zullen komen te zoeken, om overtuigd te zyn van de Goedertierenheit en Genade van onzen H. Vader den Paus, zal niets bekwamer weezen om zodanigen Waarheit onwedersprekelyk te doen blyken, dan de toegeevenheit welke zyn H. tot nu toe heeft gelieven te gebruiken tegen het openbaar schandelyk gedrag van den Kardinaal *Coscia*, duizendmaal onwaardig van die doorluchtige Waardigheit, welke hy op eene onherstelbare wyze gekrenkt en geschonden heeft. En vermits niemand zal kunnen ontkennen de plicht van zyn H., om uit kracht van zyn Pauzelyken Eed en Ampt, thet driftig verlangen van 't Volk tegen bedurven Ministers te voldoen; de verdrukte onschuld te wreeken, en de tallooze misbruiken, voortgekomen uit de al te groote gereedheit van wylen den Paus *Benedictus* den XIII., heiliger en eerwaardiger gedachtenisse, te verhelpen, heeft hy ten opzichte van den Kardinaal *Coscia*, die het Voorwerp van deze klagten en de Schande van de geheele Waereld is, niet anders kunnen doen dan hy tot nu toe wegens de bekende redenen gedaan heeft; en gelyk zyn H. volgens deszelfs gevoelens van redelykheit en genegenheit om wel te doen, niemand, zelfs niet de verhardste Crimineelen wil berooven van de middelen van Rechtvaardiging, die hen voordeelig kunnen weezen, zelfs zomtyds met gevaar om de strengheit der Wetten ten hunnen voordeele te benadeelen, met hen alle de wegen van hulp, die zy kunnen verlangen, open te laaten, is het door eene uitwerking van die genegen- en oprechtheit, dat zyn H. ziende den haat van 't Volk tegen gemelde *Coscia*, waar door hy belet wierdt zich in eeniger manieren te defendeeren, de groote goedheit heeft gehad daaromtrent te voorzien, met hem Advokaaten toe te staan, welke zyn zaak voor de Congregatie *Super nonnullis* zouden bepleiten, hen beveelende met alle mogelyke onpartydigheit te werk te gaan, en alle omkooping te vermyden.

Maar

Maar onaangezien dit alles, heeft de Kardinaal *Coscia*, verachtende eene zo byzondere gunst, en niet gadeslaande alle de goedheden welke zyn H. voor hem gehad heeft, zich aan zyne verfoeijelyke drift tot spot en afkeer van alle eerlyke Lieden, overgegeeven, en meêr gevoelig zynde over de vermindering van zyne onrechtvaardig opgehoopte Schatten, dan aangedaan over het verlies van zyne Eere, voor zo verre hy ooit eenige schaduwe van Eere gehad heeft, en voorts aangemoedigd door eene vuile gierigheit en eene weêrgaêlooze baatzucht, die hem alderhande konstenaryen hebben doen in 't werk stellen, om de betaaling der boetens welke hy zich hadt schuldig gemaakt, te ontgaan, heeft hy alle deze crimineele Vervolgingen tegen hem geconfirmeerd door eene verhaaste vlugt in de Staaten van eenen Vorst, welken men sedert langen tyd kent meêr Religie en meêr Aankleeving voor den H. Stoel te hebben, dan dat hy een Crimineelen zou beschermen, en hem van de rechtmatige straf die hy verdiend heeft, onttrekken: 1731. *May.*

Om deze redenen en anderen, de H. Congregatie *Super nonnullis*, de voorschreven beweegredenen geëxamineerd, daar over gedelibereerd, en alles rypelyk met onpartydigheit overwogen hebbende, voorts oordeelende, dat de ontvluchting den Gevluchten niet kan dekken voor de Condemnatie die tegen hem met veel toegeevenheits is vastgesteld, en tegen de uitvoering van zyn Heiligheits wil, gemelde Congregatie, den H. Naame Gods aangeroepen hebbende, en Recht doende op de Vertoogen van den Kardinaal *Hannibal Albani*, Procureur-Generaal, en met kennisse van my den Kardinaal *Banchieri*, verklaart en doet uitspraak: „ Dat byaldien *Nicolas Coscia* niet vóór den eersten „ Juny aanstaande in deze Stad te rug komt, alle zyne Beneficien impetrabel „ of opengevallen zullen weezen; en als hy voor den eersten July niet gecompareerd is, zal hy daar van volstrekt beroofd worden, en zo hy tot na „ den 1sten Augustus in zyne hardnekkig- en ongehoorzaamheit blyft volharden, zal hy opentlyk onder het geschal van Trompetten van de waardigheit „ van Kardinaal beroofd, en verklaard worden zich de groote Excommunicatie schuldig gemaakt te hebben, zonder hoop van ooit daarvan te worden „ hersteld.

Gegeeven in 't Quirinaal, den 12 May 1731.

(*getekend*)

de Kardinaal BANCHIERI, President.

(*Onder aan*)

Hannibal ALBANI, Procureur-Generaal.

Deze schielyke vlucht des Kardinaals wordt toegeschreven aan twee byzondere oirzaaken, te weeten aan eene nieuwe bezwaarnis die van

1731. May. *Benevento* zoude gekomen zyn, volgens welke hy meêr dan 150000 Scudi aan de Apostolische Kamer zoude moeten betaalen; en omdat hy van zulk eene onzuivere geboorte zoude zyn bevonden, dat hy volgens de Pauzelyke Constitutien, uit dien hoofde van zyn Kardinaalschap zoude moeten worden beroofd. Men voegt 'er by dat hy door zeker Vriend van het geen 'er in de Vergadering *Super nonnullis* tegen hem op 't tapyt was, onderrecht zynde, allengskens 220000 Scudi in Wisselbrieven op *Napels* heeft weeten te krygen, en die in zyn eige zak medegenomen heeft; gaande hy vooreerst naar een der gekochte Heerlykheden van zynen Broeder in dat Koninkryk. Ondertusschen heeft hy een soort van Manifest doen verspreiden, waarin hy niet weinig klaagde over het onrecht 't welk hem aangedaan wordt. Eenige dagen na zyn vertrek, begaf zich een crimineele Rechter met een Notaris en Getuigen, op ordre van 't Hof naar *Terracina*, om de vereischte informatien te neemen op de plaatsen langs dewelke dien Kardinaal de vlucht buiten den Kerkelyken Staat genomen heeft; willende de Paus dat men hem deswegen een nieuw Proces aandoe.

Men heeft de eerste Koetsier van den gemelden Kardinaal by de kop gevat; in zyn Huis is gevonden alle het Zilverwerk van zynen Meester, en voor 150 duizend Scudi in Wissel- en Bank-brieven, om daar gebruik van te maaken ingevolge de ordre die zyn Eminentie hem op een verzierden naam geeven zou. Deze zaak wordt met zo veel ernst behandeld, dat de Pauzelyke Nuntius te *Napels* zelfs op poene van Excommunicatie alle Voerluiden die den Kardinaal gebragt hebben, en de Buuren die omtrent het Huis van den Heer *de Martino* woonen, geciteerd heeft om voor het Gerichtshof van de Nunciature te verschynen, welke gecompareerd zynde, zynze aldaar door den Heer *Atti*, Minister van dat Gerichtshof, geëxamineerd: Hier over ontstont in den Collateralen Raad een groot debat, verwekt door verscheiden Advokaaten in faveur van den Kardinaal *Coscia*. Eenige dagen daarna wierdt de zaak in den voornoemden Raad, waarin de President *Solanes* als gesubdelegeerde van de Koninklyke Jurisdictie assisteerde, weêr gedebatteerd, en men resolveerde eene Deputatie aan den Nuncius te zenden over het geen hy in nadeel van de Koninklyke Jurisdictie hadt gedaan; waarop die Prelaat antwoordde, dat hy geene formeele Gerichtelyke daad hadt gedaan, maar alleenlyk informa-

ma-

matie genomen van het geen ten opzigt van den Persoon des Kardinaals *Coscia* gepasseerd was, om aan de ordre van den Paus te voldoen. Het rapport van dit antwoord den volgenden dag in den Raad gedaan zynde, wierdt het zelve gansch niet aangenomen, en één van de Raadsheeren was van advys, om den Heer *Atti* te doen arresteeren; maar zulks wierdt door de anderen niet goedgekeurd, en men besloot een Consult daar over op te maaken en naar zyn Keizerlyke Majesteit te zenden, om zyne ordres daarop af te wachten. 1731. *May.*

Men hadt bericht dat de Kardinaal *Coscia* te *Napels* met eenige Advokaaten aan een wydloopig Manifest tot zyne verdeediging arbeidde: Hy heeft ondertusschen den volgenden Brief aan zyn H. geschreven.

ALLERHEILIGSTE VADER,

INdien myne onnozelheit my gevoelig maakt over de valsche beschuldigingen tegen my ingebragt, en over de gruwelyke lasteringen waar mede men my met zo veel onmenschelykheit belaadt, ben ik niet minder geraakt van te zien, dat, niettegenstaande de erkende doorzigtigheit van uwe H., uwe Ministers uwe Godsdienstigheit verrast, en uwe vertrouwelykheit zo zeer misbruikt hebben. Hunne boosheit hier omtrent is zo groot geweest, dat zy niet geschroomd hebben aanleiding te geeven, om in twyfel te trekken dat Caracter van rechtvaardigheit en oprechtheit, 't welk uw H. altyd heeft doen aanmerken als eenen Paus die alles door zich zelve onderzoekt, zonder zich te vertrouwen op vreemde oogen, welke gemeenlyk de bronaders van de misleiding zyn.

Wat ongeluk is het voor my, rampzaligen Kardinaal, het voorwerp te zyn van de eerste kunstenaryen, waar door deze Dienaaren der onrechtvaardigheit de eere van uw H. kwetsen, poogende aan u van uwe Pauzelyke waardigheit niets dan den naam alleen te laaten, om alle het gezag daar van voor hen te houden!

Zie daar, *Allerheiligste Vader*, den beklaaglyken staat, waarin myn yver voor het Romeinsche Volk my gebragt heeft! Wat geluk in myne verdrukking, indien uw H. die het waare Beeltenis van Godt is, door zelf myne zaak te onderzoeken, tot aan my hadde willen uitbreiden die genadens, waar door gy van de verheffing van den Throon af, eenen zo loffelyken en te gelyk eerwaardigen naam hebt doen uitmunten! Ik zoude my alsdan in die droevige noodzaaklykheit niet hebben bevonden, om eene Stad te verlaaten, waarin myn verdriet en de lasteringen van myne Vyanden, my het leven moede maakten, en waarin de hoop, welke ik op uwe Heiligheits Justitie bouwde, de eenige beweegreden was, welke my daarin deedt blyven: Maar dien geweldigen toestand, en dat droevig leven zoude ik veracht hebben, indien het van myn

1731. May. myn belang niet geweest was, dat leven, hoe elendig het ook was, te bewaaren, om te betoomen de kwaadaardigheit van myne onwaardige Beschuldigers, en van die van de Vergadering *de Nonnullis*, welke bestaat uit Leden die bedurven genoeg zyn om den vloek des Heemels over den geheelen Kerkelyken Staat te haalen.

Hunne schandelykheit is zo verre gegaan, dat ik op den dag wanneer ik in eene boete van 300000 Scudi gecondemneerd was, 's avonds in de Galdery van myn Paleis *Cesarini* een briefje vondt, 't welk niet alleen zeer lasterlyk en dreigende was, maar 't welk ook onder zekere boertery, de vuilste en de vervloekste toeleg verburg. Ik heb de eere van een afschrift daarvan aan uw H. te zenden; gy zult daar uit oordeelen, of ik een veiliger party verkiezen kon, dan die om te vluchten, was het my in zo wreeden toestand en in diergelyke wanhoop, wel mogelyk, toevlucht tot uw H. te neemen? Kon ik u om uwe bescherming bidden? Die middelen, helaas! verdwenen byna zo ras als zy my in de gedachten kwamen. Myne Vyanden, zeer oplettend om den toegang van iemand van mynentwegen by uw H. te verhinderen, zouden hunne waakzaamheit hebben verdubbeld, om my alle gelegenheden, waar door ik u van hunne geduure bedreigingen konde onderrichten, af te snyden. Ach! *Allerheiligste Vader*, dat het my geoorloofd zy het te zeggen, zy hebben in u maar al te veel geneigdheits gevonden, om hunne aanslagen goed te keuren en te begunstigen. Dat ontzachelyk Karacter, 't welk gy van het Goddelyk Recht hebt, heeft u zelf niet kunnen bevryden van de gewoonlyke menschelyke driften van toorn, van wraak en van straf heit: en schoon gy my in alles oneindelyk te boven gaat, moet myn ontzag my weêrhouden van te klaagen, dat uw gedrag mywaards, *Allerheiligste Vader*, eenigermaten tot een regel gediend heeft voor dat van myne Rechters, die uwe denkbeelden hadden weeten over te brengen met de hunne. Hoe dikwils heb ik niet, zelfs met heete traanen, gezucht, dat ik uw H. overgegeeven zag aan Partydigen, weigerende op hunne aanporring eenig gesprek met my te houden, 't welk genoeg hadde geweest, om alle uwe twyfelingen over myne zaak, op te helderen. Hoe meenigmaal heb ik gehoor verzocht, en hoe dikwils heeft men het aan my afgeslagen? Het is waar, dat uw H my de gunst gedaan heeft van my twee Advokaaten toe te staan, om myne zaak voor de Vergadering *de Nonnullis* te verdedigen, ik zal zulks altyd erkennen, maar ik weet van goeder hand, dat ik de eerste verplichting daarvan heb aan zyn Keizerlyke Majesteit, die zyne goede Officien voor my wel heeft willen doen aanwenden, door middel van den Kardinaal *Cienfuegos*. Kan ik zeggen dat die Advokaaten my eenige dadelyke hulp hebben toegebragt? Door myne Vyanden omgezet, heb ik naaulyks driemaal met hen kunnen spreeken. Dan eens verschoonden zy zich van my te komen zien wegens onpasselykheit, dan eens wegens absentie, en den meesten tyd onder ydele voorwendsels. Men bediende zich van hen tegen my, zo als men zoude kunnen doen omtrent een Misdadiger, die van de schrikkelykste schelmstukken overtuigd is: Men hoopt Mandementen op Mandementen; men bedenkt daarin nieuwe woorden om my zwart te

maa-

maaken; men doet met opzet door daar toe bestelde Luiden in vreemde Landen verspreiden die schandelyke Edicten, waarin byna in yder Periode de naam van Godt en van uw H. ontheiligd wordt. Behoorden deze geweldige handelingen ooit aan een Sacro Collegie, 't welk de Religie voor haaren éénigen grondslag houdt? Komenze overéén met dien prachtigen, en waarom zeg ik niet aangematigden tytel, waar mede die Vergadering pronkt? En de wys, waarop gy, *Allerheiligste Vader*, ten mynen opzicht handeld, is die de vergelding der diensten, welke ik u zo dikwils gedaan heb, en welke my in 't Jaar 1726 waardig maakten, door u genoemd te worden, *Tedere Vriend*? 1731. *May.*

Men verwyt my, dat men naaulyks een éénig Mensch binnen *Rome* zoude vinden, die éénigzins voor my was: Maar wie is 'er, die, de bloeddorstigheit ziende waar mede men my vervolgd, zich voor my zoude durven verklaaren, zonder gevaar te loopen van verdacht gehouden te worden, dat hy aan de misdaaden, waar mede men my beschuldigt, deel hadt? Het Gemeenebest heeft my onder het voorig Pausschap verplicht Menschen uit te zetten, die bekwaam waren om onherstelbare onheilen te veroirzaaken. Het geen zy toen in 't byzonder aan my niet hebben kunnen doen, doen zy tegenwoordig met hun fenyn te storten in de harten van het Volk, 't welk lichtgeloovig is. Ik wil niet staande houden, dat de geenen welke ik in de zaaken van de Regeering gebragt heb, onberispelyk zyn. Verre van my, dat ik het zoude denken. Die moeijelyke keur is een zeer levendige schildery van de onstandvastigheit der Menschen: Die zelve keur leert ons, hoe zeer de kunstenary zelf zomtyds dient, om de uiterlykheden van een eerlyk Man te sommêren. Indien die Luiden niet geweest zyn zodanigen als ik wenschte, staat het aan uw H., de toegeevenheit welke ik altyd gehad hebbe te verbeteren. Myne oprechtheit laat my niet toe, hier over in discussie te treeden: Ik behoude altoos voor den eersten de achting, welke ik aan een Collega schuldig ben, en ik zal jegens den tweeden nooit schenden de wetten der broederlyke liefde.

Men beschuldigt my, dat ik door vuile middelen schatten vergaderd heb. Welke zyn die? Heb ik rykdommen, ik ben 'er aangekomen door het lyden van een zuinig leven, en door het houden van een zedigen en gematigden staat, my daarin en in alle andere dingen conformerende met de geneigdheit van *Benedictus* den XIII. De ampten, waar mede hy my verêerd hadt, en myne Beneficien, verschaften my groote inkomsten: Was ik gehouden die te verkwisten in ydele kosten en in dertelheden, even als andere Kardinaalen, die met meêr recht dan ik, het Purper onteeren, en den luister daar van bezwalken? Kan men my eenige diergelyke buitenspoorigheden verwyten? Het gedrag, 't welk ik in 't Jaar 1728 omtrent den Prins van *Monte-Mileto* gehouden heb, zal klaar aantoonen dat ik ze zo zeer gehaat heb, als ik wenschte die aan anderen gehaat te maaken. En om de lasterlyke verwytingen tot den hoogsten trap te brengen, gaat men zo verre van te zeggen, dat ik tegen uwe bevelen gerebelleerd, en aan het respect, 't welk ik u schuldig ben, te kort gedaan heb: Myne gereedheit in 't neêrleggen, zo als gy my ordonneerde, der Waardigheit van Aartsbisschop van *Benevento*, zal het tegendeel getuigen,

 Maar

1731. May. Maar wie zal gelooven het geen ik zeg, na dat een geheel Volk, eene geheele Stad van *Rome*, ja geheel *Europa* ingezogen heeft het valsch vooroordeel, dat ik met myne dimissie zes weeken lang gedraald heb. Open de oogen, *Paus!* het is tyd, dat gy het doet; uwe beveelen van mynen afstand wierden my nooit gegeeven, dan op den dag zelve, wanneer ik de demissie deedt. Na dat ik de algemeene geruchten die tot myn nadeel liepen, en de genome resolutie van uw H., wegens myn Aardtbisdom, gehoord hadt, zondt ik mynen Kamerheer aan den Kardinaal *Banchieri*, om te vraagen naar de reden, welke hy mogt hebben om uwe intentien, welke ik gereed was op te volgen, voor my te verbergen? waarop zyn Eminentie alleenlyk tot antwoord gaf: *Zegt aan uw Meester dat ik welvaarende ben, en dat wanneer wy hem noodig hebben, wy de stoutheit zullen gebruiken van het aan hem te laaten weeten.* Eene nieuwe spotterny en verdubbeling van hoon. Uit wanhoop over eene zo onrechtvaardige en schelmsche behandeling, besloot ik, de acte van myne dimissie door eenen Notaris te doen opmaaken. Daar was 'er niet één die my wilde dienen: Zy hadden buiten twyfel last daar toe, echter geresolveerd zynde, myn ontzag voor u te toonen, deedt ik die acte door mynen Secretaris maaken, en ter Griffie van het Quirinaal brengen. Maar hoe groot was myne verwondering, te hooren, dat uw H. de minste kennis daar van niet gehad hadde: En men is zes weeken daarna by my gekomen, even als op uw bevel, om my eene andere acte van dimissie te doen tekenen, onder voorwendzel als of de myne niet gesteld was zo alsze naar rechten behoorde te zyn.

Zie daar, omstandigheden, waarin myne onschuld my noodzaakt te treeden. Mogten myne redenen overtuigend genoeg zyn, om het medelyden van uw H. te verwekken, waaraan ik my altyd recommandeer, zelfs in eene schuilplaats, alwaar de hoogste protectie my geene volmaakter aankleeving zoude kunnen inboezemen dan ik voor u heb. Deze gevoelens, welke ik altyd met roem zal belyden, zullen myne eerbied voor uwe geheiligde beveelen noch meerder doen toeneemen. Ik moet echter *H. Vader*, aan u zeggen, dat ik niet besluiten kan naar *Rome* te keeren. dan op eene éénige voorwaarde, te weeten, dat uw H. een Commissie benoeme, welke myne zaak in uwe tegenwoordigheit onderzoekt, en waarin ik insgelyks voor u myne bewyzen van rechtvaardiging zoude kunnen openleggen. Dit is de genade welke ik van uw H. verzoek, mitsgaders de gunst van aan my een middel te geeven, om aan u te kunnen toonen, met hoe veel ontzag, aankleeving en eerbied, ik de eere heb te zyn, enz.

Was getekend,

NICOLAAS COSCIA.

Napels den 10 May 1731.

By het Klooster van *Praxede* is eene Wacht gesteld, om te beletten dat de Bisschop van *Targa*, Broeder van den gemelden Kardinaal, niet kan ontvluchten, moetende die Prelaat by provisie daar boete doen

doen voor de ongehoorzaamheit, van op de eerste ordre van den Paus niet gecompareerd te hebben. De Heer *Simonetti*, Nuntius van den Paus, heeft alle de Renten en Effecten, die de gemelde Kardinaal te *Napels* en in dat Koninkryk is hebbende, in beslag doen neemen. 1731. *May.*

De Paus heeft den Kardinaal *Alessandro Albani* laaten aanzeggen dat hy zich van de Protectie van *Savoje* zou hebben te ontdoen, of by gebrek van dien, by de Congregatie van Immuniteit niet meer te verschynen.

De Heer *Sardini* is in 't Kasteel *St. Angelo* gebragt, over de zaaken van *Savoje*, over welke de Heer *Santa Maria* op nieuw last zal lyden.

Het Hof van *Turin* heeft alle de inkomsten van den Marquis *de Pianezza*, Neef van den Kardinaal *Imperiali*, laaten sequestreren, om dat deze Kardinaal een van de Gedeputeerden tot de Congregatie der Immuniteiten is; en wyl de Koning van *Sardinië* klaagt, dat die Congregatie uit eenige Kardinaalen bestaat, die tegen hem zyn, zo zyn de Kardinaalen *Imperiali*, *Corradini*, en de Kardinaal Kamerling daaruit genomen, en de Kardinaalen *Petra*, *Origo*, *Banchieri*, *Porzia* en *Corsini* in hunne plaats aangesteld.

Den 4den May wierdt de Kardinaal *Fini*, door de Kardinaalen Commissarissen in 't Noviciaat der Jesuïten voor de derdemaal ondervraagd; zynde het Ceremonieel by deze Interrogatorien gereguleerd als volgt: De Kardinaalen Commissarissen verschynen daarby in Ceremonie-Gewaad, zittende op Arm-Stoelen onder een Verhemelte, met een Zoldertje daar onder, dat met een rood Tapyt bedekt is; De aangeklaagde Kardinaal komt daar gekleed met een Soutane of Priester-Rok met Hermyn gevoerd, zittende ter rechter hand op een gemeenen stoel; De Heer *Fiorelli*, Examinator, zit ter slinkerhand op een Tabouret, hebbende voor hem een kleine Tafel, en aan zyn zyde een Notaris ook met een Tafeltje, welke staande schryft. De Kardinaal *Fini*, om de schande van zodanige crimineele Interrogatorie eenigzins te bedekken, heeft in 't publyk doen verbreiden, dat hy zich in 't Noviciaat der Jesuïten begeeven hadt, om daar zyne Geestelyke Oefeningen te doen. Men vreest dat de Kardinaal *Lercari*, geweezen Secretaris van Staat onder *Benedictus* XIII., wel mede in die crimineele zaak zou kunnen gewikkeld worden, alzo men onder

1731. May. de weggenomen papieren van den Heer *Sardini*, een Brief van hem aangaande de zaaken van *Savoje* gevonden heeft.

Men verzekert nu, dat het vergelyk met het Hof van *Portugal* op dien voet getroffen zal worden; dat de Heer *Bicchi* door den Paus tot Kardinaal zal worden verheeven, ter nominatie van den Keizer, en ter benoeming van den Graaf van *Almanares*, wegens den Koning van *Portugal*.

Te *Napels* hadt men tyding bekomen van *Weenen* dat de Graaf van *Harach* voor drie Jaaren in het Onder-Koningschap was gecontinueerd. De Kardinaal *Coscia* die uit *Rome* gevlucht was, gelyk hier vóór gezien is, was te *Napels* gekomen, maar dewyl hy overal daar hy toevlucht en bescherming gezocht hadt het hoofd hadt gestoten, was hy weder verdwenen, zonder dat men wist waar hy gebleven was.

De Onder-Koning hadt ettelyke dagen geleden verscheiden Munniken by hem doen komen, en dreigde hen dat hy hen uit alle de Kloosters van 't Koninkryk zoude wegjaagen, indien zy voortgingen met valsheden onder het Volk te verspreiden, gelyk zy den 27 Maart gedaan hadden, wanneer zy voorgaven, dat men eene schrikkelyke Aardbeeving te wachten hadt, om dat een Lieve Vrouwe Beeld by de kleine Markt tegen een muur geschilderd, gezweet hadt; 't welk zo veel vrees onder de Lichtgeloovigen baarde, dat meest alle de Menschen dien nacht half naakt uit hunne huizen naar de wyde pleinen, en zelfs buiten de Stad liepen, terwyl zommigen de Koetsen aanhielden, de fatzoenelyke Luiden geld afdwongen tot het koopen van Wasch-kaersen voor het miraculeuze Crucifix *del Carmine*, welke Kerk zy met geweld openden, terwyl ander Janhagel zes huizen van Particulieren plunderde. Dit toomelooze Volk wierdt echter kort daar aan, naar hunne wooningen te rug gedreven door een zwaaren Storm uit het *Noorden*, met sneeuw en vorst, waar door de eerstuitkomende Vruchten op 't Land bedurven zyn.

Van *Florence* heeft men dat de Groot-Hertog van *Toscane* zeer voldaan was over de Conditien en Bepaalingen van het laatste gesloten Tractaat van *Weenen*; en dat hy aan zynen Minister te *Weenen* ordre gezonden hadt om zyn genoegen dieswegens te betuigen.

Men zag te *Florence* de Copy van een Brief welke de Pater *Ascanio*, Minister van *Spanje* aan 't Hof van *Florence*, aan den Marquis de

La-

Labastie, extraordinaris Envojé van *Vrankryk* aan gemelde Hof, geschreven heeft, luidende als volgt. 1731. *May.*

MYN HEER,

NA dat men sedert eenigen tyd niet dan al te veel getracht heeft in geheel *Toscanen* het gerucht te verbreiden, als of de Gouverneur te *Poto Longone* Oorlogs-preparatien maakte, en dat de Groot-Hertog daar door genoodzaakt was geworden het Guarnizoen van *Porto Ferrajo* te doen versterken, hebben zodanige lasteringen niet anders dan verontwaardiging by my kunnen verwekken. Naderhand heb ik den Brief ontfangen, welken gy my de eêr gedaan hebt te schryven, waaruit ik met verwondering heb gezien; *dat men aan den Groot-Hertog hadt ingeboezemd, dat zyn K. H. met my kon doen spreeken, om onderrecht te worden van het geen occasie tot die geruchten gegeeven heeft*; En vermits men uit zodanig discours zou kunnen vooronderstellen, dat ik zelve oirzaak daar toe hadt gegeeven, heb ik volgens de waardigheit van myn Karačter geoordeeld noodzaaklyk te zyn, U en het Publyk daaromtrent beter te onderrechten.

Ik heb ten dien einde aan den Gouverneur van *Porto Longone*, geschreven, en hem onder anderen vertoond de noodzaaklykheit om den Groot-Hertog te desabuseeren, en het lichtgeloovig Gemeen de gedachten te beneemen, als of de Spanjaarden de eersten zouden weezen om de rust van *Toscanen* te stooren.

Gemelde Gouverneur mynen Brief ontfangen hebbende, vaardigde terstont zyn Sergeant Major af met een Brief aan den Gouverneur van *Porto Ferrajo*, behelzende eene vertooning van de valsche geruchten te *Florence*, met vriendelyk verzoek, hem (den Gouverneur van *Porto Longone*) te willen onderrechten van 't geen hem (den Gouverneur van *Porto Ferrajo*) occasie gegeeven hadt schikkingen van defensie in zyne Vesting te maaken; Deze, zeer verwonderd over die kwaade uitstrooisels, meende geene andere middelen noodig te hebben om dezelve te doen vervallen, dan eenen last dien hy daags te vooren van zyn Hof hadt ontfangen, om aan den Gouverneur van *Porto Longone* te doen verklaaren, *dat de Groot-Hertog met zyn gedrag voldaan was; dat zyn K. H. zyn Moderatie prees, en dat zyne Nabuurschap hem zeer aangenaam was.* Dit alles wierdt my door den Gouverneur van *Porto Longone* bekend gemaakt, met verzoek den Groot-Hertog voor een zo gunstig getuigenis te bedanken, 't geen ik ook heb gedaan.

Gy kunt nu, *Myn Heer*, met zekerheit van deze zaak spreeken, en gy zult ons hof dienst en my veel plaisier doen, met voor zo veel 't u mogelyk is, te vernietigen de valsche indrukkingen van de Oorlogs-Preparatien te *Porto Longone*, en van de kwaade aanslagen die men aan de Spanjaarden valschelyk te last legt, als of zy aan de Ingezetenen van *Toscanen* schade zochten te doen, en zich van *Porto Ferrajo* Meester te maaken. Waar mede, enz. van *Sta. Maria Nova*, den 10 Maart 1731. *getekend,*

Fr. ASCANIO.

1731. *May.*

Het Volk onlangs met een Vaartuig van *Corsica* te *Livorno* aangekomen, hadt verhaald, dat tot den 31 der Maand Maart, in dat Eiland geene verandering van belang was voorgevallen, behalven dat de Misnoegden geenzins Gedeputeerden naar *Bastia* wilden zenden, om over een vergelyk te handelen; en dat de extraordinaris Gedeputeerden, onlangs van *Genua* daar gekomen, derhalven besloten hadden zich naar hun Campement te begeeven, en te zien, of zy het aldaar met de Rebellen zouden kunnen eens worden. Doch deze Misnoegden nergens naar luisterende, gingen *Argagliola* belegeren, daar zy ten eersten een ouden Toren met twee kleine stukken kanon vermeesterden.

Uit het Eiland *Capraia* hadt men nader tyding, dat daar dagelyks veele Huisgezinnen met hunne beste Effecten uit *Bastia* kwamen vluchten; dat de Misnoegden in *Corsica* zich reets Meester gemaakt hadden van *St. Fiorenzo*, behalven van den Toren of Sterkte aldaar; doch dat zy de overlevering daar van wel haast zouden krygen, door de bedreiging dat zy anders de Moeder en den Neef van den Commandant het leven zouden beneemen, dat zy *Argagliola* in den brand gestoken, en de omleggende Landhuizen verwoest hadden; dat zy ook hadden *Post* gevat te *Feringoli*, eene Plaats naby de Stad *Bastia*; en dat de Gouverneur van die Vesting, uit aanmerking van den slechten staat van het Kasteel, voorneemens scheen die Stad te verlaaten, en *Calvi*, *Ajaccio* en *Bonifacio* (zynde de drie beste Sterktens van het Eiland, en die de Republyk van *Genua* ten uitersten getrouw zyn) met de Troupen te bezetten, en dezelve zo lang als mogelyk is te verdedigen.

In 't laatst van *April* waren wederom verscheiden Vaartuigen te *Livorno* uit *Corsica* aangekomen, met tien gevluchte Huisgezinnen van *Bastia*: Dezelve verhaalen dat de Gouverneur van die Stad zich in staat stelde tot een wakkere tegenweêr; En dat de Misnoegden in den Toren van *St. Fiorenzo*, die by gebrek van levensmiddelen overgegaan was, gevonden hadden acht stukken kanon, en in *Mortella* vier stukken; doch niets binnen *Argagliola*; zynde de Artillery en alles wat daar in was, met de Galeien daaruit gehaald, vóór dat zy zich daar van Meester maakten. Sedert verneemt men, dat de Rebellen hunne magt in drie Corpsen verdeeld hadden, waarvan het sterkste, ten getale van 10 of 12000 Mannen voor *Bastia* lag, niet

zonder

zonder apparentie van het te zullen veroveren; zodat de Republyk van *Genua*, misschien het geheele Eiland verliezen zal, om dat zy in 't begin geene Troupen genoeg derwaards gezonden heeft, om den eersten opstand te dempen. 1731. *May.*

Wanneer Don *Bernardo Espeletta*, extraordinaris Envojé van *Spanje* te *Genua*, te *Parma* aangekomen was, hadt dezelve verscheiden Conferentien met de Ministers, Regenten en met de Hertoginne eerste Douariere, welke wegens *Spanje* aangesteld is tot Plenipotentiarisse om met zynen raad te waaken voor de belangens van den Infant Don *Carlos*: men ziet van de maatregelen welke tot nu toe ten dien opzigte genomen zyn het volgende Extract.

Copy der Instantien welke men doen moet in den naam van den doorluchtigen Infant Don Carlos, opgesteld met Persoonen ervaaren in het Recht, in tegenwoordigheit van de doorluchtige Hertoginne Groot-Moeder en Plenipotentiarisse van den gemelden Koninklyken Infant.

Eenigen van deze instantien betreffen den Infant, welke geboren zoude kunnen worden uit de voorgegeeve Zwangerheit van de Hertoginne *Henrietta*; anderen betreffen de goede administratie, niet alleenlyk van de Goederen begrepen in de Testamentaire dispositie van wylen den doorluchtigen Hertog *Antony*, maar ook van de Staaten, opdat men op alderhande wyze voorzie in de belangens van den Koninklyken Infant.

Wegens de Acten van het eerste slach, welke de mogelyke successie betreffen, zal men belooven, „ wettelyke en behoorlyke bewyzen te geeven van de voorgegeeve zwangerheit. Deze bewyzen „ moeten zyn op de eerlykste wyze, gepast naar de omstandigheden, „ en vóóafgegaan door een wettelyk aanzoek dat men doen moet aan „ de gezegde doorluchtige Hertoginne, welke men zegt in haare „ Zwangerheit te vorderen, opdat men Persoonen verkieze van den „ eersten rang, en welke geloofwaardig zyn, om gedeputeerd te „ worden om haare verlossing by te woonen, met alle de plechtigheden in dietgelyke gevallen gebruikelyk; en de doorluchtige „ Hertoginne *Dorothea* zal van wegens den Koninklyken Infant Persoonen van beide kunnen benoemen om de verlossing als boven gemeld is by te woonen, en naaukeuriglyk alle de formaliteiten te doen

„ in

1731. May. „ in acht neemen, en de oplettendheden welke het gevoeglykste zyn „ in het geval van eene geboorte welke eenen Prins kan geeven in „ wien het bezit van deze Staaten zoude moeten vervolgen. . . .

„ Wat aangaat de instantien welke men doen moet voor de gemel- „ de Administratie, men zal ten spoedigsten en ten naaukeurigsten „ mogelyk eene Inventaris doen maaken van alle de meubilaire en „ immeubilaire goederen, schulden en pretensien, en dat met alle de „ vereïschte formaliteiten, en op de naaukeurigste wyze in diergelyk „ geval voorgeschreven.

„ Ook zal men protesteeren tegen alle de Contracten, of Alienatien welke men zonder noodzakelykheit zoude hebben mogen doen „ tegen de regelen van eene wettelyke Administratie, dezelve voor „ nietig, van geene waarde, en krachteloos houdende.

„ Men zal daarboven instantien doen dat diergelyke Contracten in „ het vervolg niet meêr gemaakt mogen worden; zelfs dat men „ geene andere schulden zal betaalen dan die welke de wedden be- „ treffen der Persoonen welke in dienst zyn der Hoven van de door- „ luchtige Hertoginnen. Zodanig nochtans dat indien eenig Schuld- „ ëischer andere schulden vorderde, men dezelve betaalen kan met „ kennis en toestemminge van de doorluchtige Hertoginne *Dorothea*, „ of der Ministers, welke door haar ten dien einde aangesteld zullen „ worden. Vóór de gezegde Inventaris zal geenerhande Alienatie „ mogen geschieden, zelfs niet van de Meubilen, en noch minder „ van Zilverwerk, alzo men volgens de dispositie der Wetten, ge- „ durende de Zwangerheit, zorge moet draagen voor het Vaderlyke „ goed der aanstaande Erfvolging, dat daaraan niet te kort gedaan „ worde; zynde het alsdan alleenlyk geoorloofd het noodzakelyke „ voor de gezegde Conservatie te doen, zonder andere schulden te „ mogen betaalen, dan die waarvan de betaaling door vonnis van den „ Rechter gevorderd wordt, of die, met zwaare intresten belast „ zynde, nadeelig zoude kunnen zyn aan de Erfenisse.

„ Men zal ook instantien doen dat ten opzigte der goederen of „ onderneemingen die gewoonlyk verpacht worden, alles geschiede „ met kennisse en toestemminge als boven. Verklaarende dat men, „ anders te werk gaande, ingevalle van erfvolging van den doorluch- „ tigen Infant, onderzoek zal vorderen van de Rekeningen, indien „ men bespeurt dat dezelve niet volgens de regelen opgemaakt zyn.

„ Men

„ Men zal ook instantien doen dat men, onder voorwendsel van „ slot van rekening, of anders, geene penningen lichte uit de Kassen „ der Gemeenschappen van *Plaisance* en van *Parma*, of van de geenen welke tegenwoordig deze Staaten bestieren, maar dat het geene naar den uitslag van de gemelde Zwangerheit aan den Erfvolger zal toekomen in bewaaring zy en blyve in handen der Tresoriers van de twee gemelde Gemeenschappen. 1731. May.

„ Noch, dat men geene Imposten zal mogen opleggen of wegneemen, zonder kennisse en bewilliging als boven.

„ Men zal in tegendeel de Imposten vernietigen, die zonder eenige nuttigheit voor het Gemeen zynde, volkomen onbillyk zyn, en alleenlyk geschikt ten voordeele van eenig byzonder Persoon, zynde onwettelyke Monopolien.

„ Dat men gedurende de Zwangerheit tot geen onderzoek van rekeningen zal komdn, noch met de Gemeenschap van *Parma*, noch met die van *Plaisance*, door welke, of de Hertoglyke Kamers, of de gemelde Gemeenschappen schuldig mogten komen te blyven.

„ Ziet daar de instantien welke voor tegenwoordig het gevoeglykste schynen; en men behoudt aan zich om in 't vervolg de zulke voor te stellen welke gevoeglyk zouden mogen zyn naar de gevallen welke zullen kunnen gebeuren.

De Zwangerheit der Hertoginne Weduwe wordt by veelen in twyfel getrokken, en het is zeker dat de bevalling niet afgewacht zal worden om daar omtrent een plechtig onderzoek te doen, dat alle reden van twyfeling zal wegneemen.

TE *Weenen* hadt men reeds de uitwisseling gedaan van de Ratificatien van het laatstgesloten Tractaat, dat men aldaar de *Triple Alliantie van Weenen* noomde, en waarop men aldaar het volgende Tydvaers zag. DUITSLAND.

gLorIa In eXCeLsIs Deo, & In terra
paX hoMInIbVs.

Men zag aldaar ook het Keizerlyke Commissions Decreet wegens het zelve Tractaat dat op den Ryksdag te *Regensburg* ter opentlyke Dictature gebragt moest worden, gelyks zulks aldaar dan ook noch in deze Maand geschied is; het gemelde Decreet luidt als volgt.

1731. *May.*

ZYn Hoogvorstelyke Genade, Heer *Frobeni Ferdinand*, Gevorstede Land-Graaf te *Furstenberg*, Graaf te *Heiligenberg* en *Werdenberg*, Vorst des H. Roomschen Ryks, Ridder van 't Guldé Vlies, zyn Roomsch-Keizerlyke Majesteits werkelyke geheime Raad, en gevolmagtigde en hoogst aanzienlyke Principale Commissaris by de tegenwoordige algemeene Ryksvergadering, heeft van wegen zyn Roomsch-Keizerlyke Majesteit onzen allergenadigsten Heer, aan de hier verzamelde Vorstelyke Raaden, Ministers en Gezanten der Keur-Vorsten, Vorsten en Standen des H. Roomschen Ryks, hier mede te vertoonen:

Dat de gezamentlyke Keur-Vorsten, Vorsten en Standen des H. Roomschen Ryks, door al het geen zyn Keizerlyke Majesteit naar vereisch der zaaken, die een geruimen tyd herwaards zo gevaarlyk geslingerd geweest zyn, uit Ryksvaderlyke zorgvuldigheit, zelfs met achterstelling der gerechtigheden van zyn eigen doorluchtig Aardshuis, en met aanwending van zeer groote kosten, tot nu toe gedaan, gehandeld en ondernomen heeft, buiten twyfel genoegzaam overtuigd zullen zyn, dat hy by dit alles geen ander oogmerk gehad heeft, dan om daar door te weeg te brengen, dat de plechtige Tractaaten en Conventien, onder bewilliging van het gansche Ryk, met eenige uitheemsche Mogentheden gemaakt, getrouwelyk nagekomen, en de daarby bedoelde algemeene Vrede en Rust in de lieve Christenheit, (zo veel mogelyk ook voor het toekomende) eindelyk hersteld en gevestigd mogten worden; hebbende hy, zo by 't maaken van de bekende Quadruple Alliantie te *London*, als by de sedert gesloten Tractaaten, zelfs met overgeeving van veele eigen Rechten van zyn doorluchtigst Aardshuis, ook geen ander ookmerk gehad; gelyk dit alles ten overvloed uit de vóór- en na-ingebragte Keizerlyke Commissoriale Decreeten, te weeten van den 9 September 1720, den 20 Juny 1725, en den 27 Maart 1730, en uit de daarop noodwendige voorzieningen der Keur-Vorsten, Vorsten en Standen zelfs, zoude blyken:

Dat de Keizer ook uit dezelfde vreedzame neiging op dien tyd, wanneer hy het Sevilische Tractaat, en de verandering, die daarby, zonder voorweeten en bewilliging des Ryks in het vyfde Artykel der Quadruple Alliantie gemaakt was, niet toestemmen konde, echter gedurig verklaard hadt, dat hy niet ongenegen was, de gedestineerde Successie voor den Infant Don *Carlos*, ingeval hy, en het Spaansche Hof ook van hunnen kant aan de voorige Tractaaten voldoen wilden, om dus tot een duurzamen Vrede te geraaken, door onaanstotelyke middelen noch meer te verzekeren; en dat hy deswegen ook willig en bereid was, de hand te leenen tot dat geen, waar door aan zyn Keizerlyke Majesteit, aan het H. Roomsche Ryk en aan de wettige bezitters der Hertogdommen van *Toscanen*, *Parma* en *Plaisance*, behalven het geen gepasseerd is, eene genoegzame gerustheit bezorgd mogt worden: Doch waarin zyn Keizerlyke Majesteits tot nu toe gedaane billyke aankanting tegen de verandering van neutrale in Spaansche bezetting, bestaan heeft, was uit al het geen sedert het sluiten van het Sevilische Tractaat verhandeld is, en byzonderlyk uit het

Kei-

Keizerlyk Commissoriaal Decreet van den 27 Maart des voorleden Jaars genoegzaam bekend, en men zoude buiten twyfel daaruit zien, dat het hem hierin zo wel om den aard als om de zaak zelf te doen is geweest; en dat hy zich alleenlyk daar over bezwaard heeft, dat aan de eene zyde de behoorlyke zorg niet gedraagen was geworden voor de bewilliging van hem en van het Ryk, en aan den anderen kant ook niet genoegzaam voorzien was in de gerustheit des Keizers en des Ryks ten opzigte van hunne gerechtigheden tot de voorschreven Hertogdommen, en in die der rechtmatige Bezitters van dezelve, en van de Italiaansche Erf-Koninkryken en Landen. Dewyl nu zyn Keizerlyke Majesteit in zodanige omstandigheden, zich tegen zulk een onverwacht geval billyk gekant hadt, en op den duidelyken inhoud van het meêrgemelde vyfde Artykel, en op de gestipuleerde eventueele Investiture ten behoeve van den Infant Don *Carlos*, was blyven staan, zo waren daarop van de zyde der Spaansche Kroon die beweegingen en krygstoerustingen gevolgd, waar door zyn Keizerlyke Majesteit tot de standvastige verdeediging van zyne en des Ryks Hoogheden en Gerechtigheden, en van de behoudenis der gemeene veiligheit, noodzaaklyk gedrongen was geworden; hebbende hy niet nagelaaten, met byna onuitspreekelyke kosten op het allerstandvastigste de krachtigste toebereidselen daar tegen te maaken. 1731. May.

Nu hadt het zich geduurende deze zo gevaarlyke en neetelige omstandigheden toegedraagen, dat zyn Majesteit de Koning van *Groot-Brittannië*, als zyne en des Duitschen Vaderlands oude Bondgenoot, op zyn Keizerlyke Majesteits herhaalde openhartige verklaaring, de oprechtigheit van deszelfs intentien, en zyne waare genegenheit tot den Vrede, buiten twyfel erkend, en met diergelyk zeer loffelyk oogmerk, en na rype overweeging van den tegenwoordigen verwarden en onzekeren toestand van *Europa*, nevens zyn Keizerlyke Majesteit voor goed en noodzakelyk geoordeeld hadt (in de zeer gegronde hoop, dat de Heeren Staaten Generaal der *Vereênigde Nederlanden* ten eersten mede in het gemelde heilzaam Werk treeden zullen) met gemeenzame raad en daad, zodanige middelen te beraamen, waar door het onder de assche glimmende, en byna uitbreekende vuur gedempt, en de algemeene rust, zo veel het eenigzins doenlyk is, op eene gemakkelyke en spoedige wys, en tegelyk op eenen vasten en bestendigen grond, voor het toekomende hersteld mogt worden. En, om gevolgelyk zo een heilzaam voorneemen op het yverigste te bevorderen, en volkomelyk uit te voeren, was zyn Keizerlyke Majesteit willig en gereed geweest, en hadt ten eersten, door middel van zyne daartoe gevolmagtigde Ministers, op den 10 Maart laatstleden, een hier bygaande Tractaat van betrediging gemaakt, op welkers grond en richtsnoer van Godt te hoopen was, dat de gemoederen der voornaamste Mogentheden in *Europa*, in vrede en goed verstand, wederom vereênigd, en de verschillen en oneênigheden, die sedert eenigen tyd tot algemeen groot gevaar ingekropen zyn, op éénmaal uit den weg geruimd mogten worden; zynde voornamelyk uit het derde Artykel en uit de beide Verklaaringen daartoe behoorende, te zien, dat zyn Keizerlyke Majesteit, om zyne bewilliging in de bezettingen door zyn Majesteit den Ko-

 ning

1731. May. ning van *Groot-Brittannië* zeer vriendelyk verzocht, 't meest voor zyne en des Ryks Hoogheden en Gerechtigheden, voor de gerustheit en waardigheit der wettige Bezitters van de meergemelde Hertogdommen, en voor de bevestiging van eene veilige en bestendige rust in *Europa*, Ryksvaderlyk gezorgd heeft.

Nadien nu de Koning van *Groot-Brittannië* zich zeer gewillig bereid heeft getoond, om zo een heilzaam en billyk oogmerk te helpen bevorderen; zo heeft zyn Keizerlyke Majesteit, uit aanmerking van de wisselvalligheden der zaaken van de waereld en der tyden, uit liefde voor den Vrede, en tot afkeering van het gemeen gevaar ('t welk de Keur-Vorsten, Vorsten en Standen ter Ryksvergadering geduurig hadden gerecommandeerd in rype overweeging te neemen) eindelyk goedgevonden, in den inhoud van het gemelde derde Artykel te bewilligen, en hy heeft zich van wegen zyn hoogste Keizerlyke bediening en uit zyne Ryksvaderlyke zorgvuldigheit, zo wel over het vyfde Artykel van de Quadruple Alliantie wegens de invoering der neutrale, als over het tegenwoordig derde Artykel wegens die der Spaansche bezetting, met beding van de bewilliging van het gezamentlyke Ryk daar over in te haalen, verklaard, en zulks spoedig en met weinig bedenking, om dat de voorige vrees wegens de Spaansche bezetting, thans aan de eene zyde door het gestipuleerd verzoek van de toestemming des Ryks, en aan de andere zyde door de krachtige guarantie, in de gedaane verklaaring des Konings van *Groot-Brittannië* ten opzigt van de Spaansche bezettingen, vervat, genoegzaam benomen wordt, zynde gevolgelyk na de Ryksvaderlyke zorge door zyn Keizerlyke Majesteit met zo veel vruchts aangewend, hierin niets anders verricht, dan de Keurvorsten, Vorsten en Standen des H. Roomschen Ryks zelf, by hunne tot nu toe gedaane Vertoogen; hem welmeenend aangeraaden hebben.

Weshalven zyn Keizerlyke Majesteit, dit alles en voornamelyk het geen de Spaansche bezetting raakt, aan de Keur-Vorsten, Vorsten en Standen des Ryks, door derzelver Raaden, Ministers en Gezanten, gunstiglyk wil communiceeren, en derzelver besluit en goedkeuring des te spoediger en ongetwyfelder te gemoet zien, om dat de rust en de veiligheit van de gansche Christenheit, en voornamelyk die van het Roomsche Ryk, en van het lieve Duitsche Vaderland, daar door bevorderd, en door Gods goedheit op nieuw bevestigd zullen worden.

Waar mede gemelde zyne Hoogvorstelyke Genade, de Raden, Ministers en Gezanten der Keur-Vorsten, Vorsten en Standen des H. Roomschen Ryks, met alle genegenheit en gunst toegedaan blyft. Getekend te *Regensburg* den 19 May 1731.

Onderstont,

FROBENI FERDINAND,

Vorst te Furstenberg.

Men was aan het Hof te *Weenen* eenigzins beducht voor eenen Oorlog met de Turken, door de tyding die men hadt van nieuwe on-

onlust te *Constantinopel*, en van de halsterrigheit der Janitsaaren, welke den Grooten Heer wilden noodzaaken de Christenen te beoorlogen, waarom alle noodige maatregelen daar tegen genomen wierden: Zynde zelfs de Prins *Eugenius* zeer schielyk en onbekend vertrokken, om de Grensplaatsen tegen *Turkyë*, en voornamelyk *Belgrado* en deszelfs nieuwgemaakte Werken te bezigtigen. Men heeft ook aan den Heer *Tahlman* order gezonden om het sluiten van het Drievoudig Weener-Verbond aan den Groot-Vizir bekend te maaken; waar door de Vrede onder de Christen-Vorsten bevestigd wordt, en de Keizer de handen ruim zal hebben, om ingevalle de Turken tot den Oorlog mogten komen dezelve het hoofd te kunnen bieden. Dezelfde Keizerlyke Minister heeft ook last om deze tyding alom door *Constantinopel* onder het Volk te doen verspreiden.

1731. May.

Ondertusschen is *Mustapha Effendi*, extraordinaris Ambassadeur van de Porte, in deze Maand te *Weenen* aangekomen, en heeft geene andere Commissie dan om de komste van den nieuwen Sultan op den Throon bekend te maaken, en den Keizer te verzekeren dat de Sultan den Vrede van *Passarowitz* heiliglyk zal bewaaren, en in onschendbare Vriendschap met zyn Keizerlyke Majesteit leeven.

Men heeft van *Brunswyk* eene omstandige beschryving van de Begravenis van den laatst overleden Hertog van *Brunswyk*, *Lunenburg* en *Wolfenbuttel*, dewelke den 25 der voorleden Maand aldaar geschied is in de volgende order:

Den 24 's nachts wierdt het Vorstelyk Lyk in stilte door 16 Heeren, onder de directie van den Hof-Maarschalk van *Schwartzkoppen*, en den Opper-Kamerjonker van *Peterstorf*, uit de Parade-kamer in de Kapelle van het Paleis gebragt, en op eene verheve plaats onder een verhemelte gezet.

Den 25 's namiddags ten drie uuren kwamen de geenen die tot de Lykstatie genoodigd waren, aan 't Hof; waarop de Vorstelyke *Insignia*, die op roode fluweele kussens rykelyk met goud geborduurd, lagen, uit de Hertoglyke Zaal gehaald, en naar de voornoemde Kapel gedraagen wierden, in deze ordre:

I. Twee Maarschalken, namelyk de Kolonel van *Listau*, en de Landraad van *Campen*, met lange zwarte Mantels, in de hand houdende zwarte bekleede Staven, waaraan lange Rouwbanden hingen.

1731. May.

II. De Luitenant-Kolonel van *Stammer*, met den Degen van Staat, ondersteund door den Jagtjonker van *Bennigsen*.

III. De Kamerjonker van *Marshal*, met het teken van de Orde, by zich hebbende den Hofjonker van *Schwiechel*, en den Heer van *Hoym* tot *Esbeek*.

IV. De Kolonel van *Gabelkoven*, draagende den Regeering-Staf, ondersteund door de Hof-Jonkers van *Cramm* en van *Veltheim*.

V. De Opper-Kamerjonker van *Petersdorf*, ondersteund door den Kamerjonker van *Veltheim* tot *Harpke*, en den Drost van *Groire*, alle met lange Rouwmantels en hangende Lamfers, gevolgd van zes Maarschalken met zwarte Staven, en mede in diepen rouw, namelyk den Opper-Maarschalk van *Schack*, den Erf-Maarschalk van *Oldershauzen*, den Hof-Maarschalk van *Schwartzkoppen*, den Erf-Kameraar van *Cramm*, den Opper-Schenker van *Munnich* en den Erf-Keukenmeester van *Weltheim*.

Deze geleidden de Vorstelyke Persoonen en Edellieden in de Kerk, en drie van hen plaatsten zich aldaar aan 't hooofdeinde, en de drie andere aan 't voeteneinde van het Lyk; wordende de vier slippen van het Doodkleed vastgehouden door den Opper-Jagermeester van *Ressing*, den Generaal-Major van *Volkening*, den Slothoofdman van *Hasperg* en den geheimen Krygsraad van *Stainberg*: Aan beide de zyden van de kist stonden 16 Adelyke Lykdraagers en zo veel Toortsdraagers, aan welkers Fakkels de Vorstelyke Wapens hingen. De Kerk was geheel geilllumineerd, en na dat yder op zyne plaats gekomen was, wierdt 'er een Sterflied gezongen, en een Treurmuzyk gespeeld; zulks geëindigd zynde deedt de Abt *Dreissigmark* de Lykpredikatie, over de woorden *Niemand van ons en leeft hem zelven*, enz. Men besloot den Godsdienst wederom met een Treurmuzyk: waar na het Lyk in de Koets die voor de Kapel stont, gedraagen, en naar de Stads-Kerk gebragt wierdt in de volgende ordre:

I. Een Hof-Fourier met een zwarte Mantel en staf.

II. Zeer veele Vorstelyke en andere Lakeien, met brandende Fakkels by paaren, en achter dezelve twee Kamer-Lakeien met lange Mantels.

III. De Hof-Meester der Pages, gekleed als de Fourier, en achter hem alle de Pages met Wasch-kaersen en korte Mantels drie aan drie.

IV. Twee

IV. Twee Maarschalken, namelyk de Kolonels van *Hadel* en *Rhedecken*, in den zwaaren rouw met zwarte Staven; gaande vóór de gezamentlyke Edellieden en geheime Raaden twee aan twee. 1731. May.

V. De Maarschalken van *Listau* en van *Campen*; met de Draagers van de Vorstelyke *Insignia*, en de zes voornoemde Maarschalken, voor de Lyk-koets die met acht Paarden bespannen was, en door acht Edellieden en door acht Stalknechten, met zwarte mantels en zweepen geleid wierdt, wordende het verhemelte daar over gedraagen door tien Edellieden.

VI. Een Onder-Officier met twaalf Mannen van de Guarde du Corps, twaalf Hellebardiers met omgekeerde Partisanen, die den Trein sloten, staande drie Regimenten in dubbelde ryen van de Hof-kapel af tot aan de Stads-Kerk geschaard, terwyl alle de Huizen aan weêrkanten geïllumineerd waren.

Het Lyk met veel plechtigheits onder de Praaltombe gezet zynde, wierdt een wacht daarby gelaaten, en men keerde naar het Hof alwaar men de Maaltyd gereed vondt.

Den 27 's namiddags ten drie uuren verscheenen die van de Vorstelyke Familie, de uitheemsche Gezanten, de Ministers, de Hovelingen, de Raden en Secretarissen van de respective Collegien, de militaire Officieren, en de Adelyke Dames, wederom aan het Hof; en men begaf zich ten vier uuren in groote statie naar de Stads-Kerk, wordende de eerste stoet geleid door een Hof-Fourier; de tweede door den Hof-Meester der Pages; de derde en vierde door twee Maarschalken, en de vyfde door zes Maarschalken, alle te voet, met lange Mantels, met ontdekten hoofde en met zwarte Staven in de hand; gaande voor de Koets van den regeerenden Hertog, gevolgd van den Hertog *Ernst Ferdinand* van *Brunswyk-Lunenburg Beveren*, den Prins *Anton Ulrich*, den Prins *Ludwig-Ernst*, den Prins *Ferdinand*, den Prins *August-Wilhelm* en den Prins *Georg-Ludwig*. Toen kwamen wederom vier Maarschalken, gaande voor de regeerende Hertogin *Christina Louisa*, voor de Hertogin van *Beveren*, voor de Prinses *Christiana Sophia* en voor de Prinses *Frederica Albertina*. Na dat men in de Kerk op het Choor gekomen was, geschiedden de gewoonlyke diensten, en de Hofprediker *Hageman* deedt de Lykpredikatie, enz.

Uit *Zwitserland* heeft men dat de Cantons hunne aanstaande *St. Jans* Vergadering te *Baden* zullen houden. De Marquis *de Bonac*, Am-

1731. May. Ambassadeur van *Vrankryk* zal aldaar mede verschynen, hebbende dien aangaande een Brief aan de Cantons geschreven, en hen verzocht, hunne Gedeputeerden met Instructien te voorzien, om met hem over het bevestigen van de oude Alliantie in onderhandeling te kunnen treeden: De gemelde Brief luidt als volgt:

Voortreffelyke Heeren,

DEwyl het u behaagd heeft, sedert dat ik met deze Ambassade vereerd ben, tweemaal op myn verzoek te *Solothurn* te vergaderen, ben ik voorneemens van uwe aanstaande *St. Jans*-Landdag te profiteeren, om u daar voor in Persoon te bedanken, hoopende dat gy ze wel zult willen houden in de Stad *Baden*, werwaards ik my begeeven zal: Gy zult niet vergeeten hebben, en zult in uwe afscheid zien, dat ik u van verscheiden zaaken, tot bevestiging van de oude vriendschap, Tractaaten van eeuwigduurenden Vrede en van Alliantie tusschen den Koning en uwe Natie gesproken hebbe; en dewyl gy ongetwyfeld oordeelen zult, dat uwe aanstaande Vergadering een zeer natuurlyke gelegenheit zal zyn, om ons breder te onderhouden over het zelve onderwerp, bid ik u, *Voortreffelyke Heeren!* de gemelde Tractaaten in overweeging te neemen, ten einde gy de Heeren uwe Gedeputeerden kunt onderrichten, aangaande zulk eene gewigtige stoffe, en dat wy in staat zyn malkander deswegen in der minne te spreeken. Ik bidde Godt, *Voortreffelyke Heeren*, dat hy u alle de voorspoed, die u het voordeeligste zyn kan, geeve, enz.

ZWEEDEN. DE Koning van *Zweeden* aan de vergaderde Standen kennis hebbende doen geeven van zyn voorneemen om na 't eindigen van de Ryks-Vergadering een keer naar zyne Erflanden te doen, alwaar zyne tegenwoordigheit zeer noodzakelyk was, zo lazen de gemelde Standen terstont zyn Majesteits Brief van communicatie, en dezelve in handen van de groote Committé gesteld hebbende, resolveerden zy den 19 April, op 't rapport van die Committé, om aan den Koning eene gelukkige reis te wenschen, en zyn Majesteit te bidden, zyne getrouwe Onderdaanen te willen verheugen met zyne spoedige wederkomst in zyne Hoofdstad. Zy besloten terzelver tyd, de Koningin ootmoedelyk te verzoeken, de zorg van de Regeering, geduurende het afzyn des Konings op zich te neemen; en zy benoemden vervolgens eene deputatie van 60 Persoonen uit de drie Standen, om het antwoord der Standen aan den Koning aan te bieden, en het verzoek aan de Koningin te doen: De Graaf van *Horn*, aan 't hoofd van de Ridderschap, en de Spreekers van de drie andere Standen, yder

yder aan 't hoofd van hunne Gedeputeerden, begaven zich toen naar het Paleis: De gemelde Graaf gaf het antwoord over aan den Koning, en deedt vervolgens het verzoek aan de Koningin in haare eige kamer. Hunne Majesteiten ontfingen deze aanzienlyke deputatie op eene zeer gunstige wys, en bewilligden met zeer tedere uitdrukkingen, in het verzoek der Standen. Daarna vermaande de Koning hen de zaaken op het Tapyt zynde, spoedig af te doen; en de Standen besloten daarop, deze Ryksvergadering voor 't laatst van de aanstaande Maand ten einde te brengen. 1731. *May.*

De Standen hebben aan den Koning tot zyne reize 200000 Ryksdaalders toegestaan. Ondertusschen wordt de Ryksdag yverig voortgezet, alzo het onderhanden zynde Wet-Boek noch niet in volkomenheit is gebragt.

De Adeldom van het Koninkryk doet een gouden Gedenkpenning slaan, waar mede zy den Graaf van *Horn*, na het scheiden van de Ryksvergadering, zal beschenken: Volgens de tekening die daar van gemaakt is, zal dezelve van de éene zyde vertoonen het Beeltenis van dezen Heer, met deze woorden in 't Latyn.

ARWID, Grave van Horn, Raadsheer van het Koninkryk van Zweeden, President van de Kancelary, en Maarschalk der Staaten. IN DEN JARE M. DCC. XXXI.

Aan de andere zyde zullen vyf Pedestallen zyn, waar van de middenste den Koning zal verbeelden, door de tekenen van zyne Waardigheit die 'er boven op zullen zyn: De naam van FREDERIK zal op het bovenlystwerk gegraveerd zyn. De vier anderen zullen de vier Staaten van het Koninkryk verbeelden, door de volgende Zinnebeelden.

Een DEGEN voor den Adeldom, een BYBEL voor de Geestelykheit, een SLANGENSTAF voor den Derden-Staat, en een ZEISSEN voor de Boeren.

Beneden aan de Pedestal van het midden, zullen de Wapens zyn van den Graaf van *Horn*, met deze Latynsche woorden.

Door een lieflyken band te samen gebonden.

1731. May.

En geheel boven zal men dit Opſchrift leezen.

Viro immutabili, ob res Patriæ dextrè, fideliter, feliciterque geſtas, Ordo Equeſtris Regni Sueciæ in ſempiternam memoriam cudi fecit.
M. DCC. XXXI.

Dat is te zeggen:

De Adeldom van het Koninkryk van Zweeden heeft dezen Gedenkpenning doen ſlaan, ter eeuwiger Gedachteniſſe van dezen onvergelykelyken Man, voor de bekwame, getrouwe, en gelukkige waarneeming der Belangen van het Vaderland.
In den Jaare M. DCC. XXXI.

In de algemeene Vergadering is niet het minſte gewag gemaakt van het neemen van eenige Maatregelen wegens de Succeſſie: doch men meent dat daar van miſſchien in de groote geheime Comité geſproken zal zyn: wat 'er van zy men heeft op de Tafel der Staaten een onbekend Papier gevonden, aanmerkingen daar over verwattende; men heeft niet kunnen ontdekken van waar het kwam; verſcheiden afſchriften daar van zyn verſpreid geworden; en het zelve is van dezen inhoud.

„ Niemand is onbewuſt hoe de inwendige Ruſt, de welvaart en „ de zekerheit van het Koninkryk van *Zweeden* zeer nauw verknocht „ zyn met de belangen van zyn regeerende Majeſteit, en hoe noodzakelyk het is dezelve nòch nauwer aan malkanderen te verbinden; „ Dit is het dat veele verſtandige Perſoonen van de tegenwoordige „ geheime Comité zonder twyfel met een billyk oog zullen aanſchouwen: maar het grootſte getal, het zy uit onbekwaamheit, „ veroirzaakt door een verwarden Geeſt, het zy vôôringenomen door „ al te driftige gevoelens voor hun Vaderland, zal liever het welzyn „ van het Koninkryk overlaaten aan een blind noodlot, en aan onzekere toevallen, dan ernſtelyk bedacht zyn om het zelve op een zekeren grondſlag vaſt te ſtellen.

„ In de geſteldheit waarin de Nabuuren van *Zweeden* zich tegenwoordig bevinden, heeft men niets meêr van hen te vreezen; aan

„ den

1731. May.

„ den eenen kant, om dat de Moscoviten nooit eenige nieuwe on-
„ derneeming tegen deze Kroon zullen doen, en dat zy alle hunne
„ oplettendheit zullen besteeden om de Provintien welke zy bezitten
„ met zorg te bewaaren, zodanig dat men eerder op hunne vriend-
„ schap staat mag maaken dan hen mistrouwen: En aan den anderen
„ kant heeft men van de zyde der Deenen noch minder te vreezen:
„ Behalven dat de verscheiden Alliantien *Zweeden* in zyne bezittin-
„ gen verzekeren.

„ Wat aangaat *Pomeren*, het zelve schynt, in zeker opzigt, een
„ gevaarlyk Nabuur te hebben, tegen wien men op zyne hoede
„ moet zyn, eerder dan zich op hem vertrouwen. Men kan niet te
„ min altoos het ooge hebben op zyne beweegingen; maar zonder
„ zich te beraaden, moet men eerstelyk en vóór alles voorzien in de
„ inwendige zekerheit van het Koninkryk, welke enkelyk af hangt
„ van de Successie tot de Kroon.

„ Maar waar is de Man die dit Land zo weinig bekend is, dat
„ hy niet zoude weeten de verschillende gevoelens welke ten dezen
„ opzigte daarin gevonden worden? Daar zyn'er die zich inbeelden,
„ dat het Koninkryk van *Zweeden* door vervolg van tyd in eene
„ Republyk zoude kunnen veranderen; anderen gelooven hunne
„ Rekening beter te zullen vinden met het doorluchtige Huis van
„ *Holstein* tot den Throon te roepen; en eindelyk anderen belooven
„ zich grooter voordeelen met de Kroon te houden in het Doorluch-
„ tige Huis van *Hessen-Cassel*. Deze verschillende gevoelens doen
„ maar al te veel de uitsteekende gevaaren zien, welke het Konink-
„ ryk van *Zweeden* dreigen, indien men zulk eene gewigtige zaak
„ verzuimt, en die van het uiterste gevolg is, zonder dieswegens
„ in de tegenwoordige Ryksvergadering een besluit te neemen, en
„ door dat middel de ongevallen vóór te komen, welke onfeilbaar
„ daar uit zouden moeten ontstaan.

„ De geenen welke zich vleien met de hoop dat eene vrye Gestel-
„ tenisse, en eene vrye Staatsregeering ééns gevoegelyker zouden
„ zyn voor hun Vaderland, en die daar door de gevoelens van ee-
„ ne waarachtige liefde voor het Vaderland in het herte der Landge-
„ nooten waanen te voeden, zouden zich misschien niet bedriegen,
„ indien zy terzelver tyd de middelen konden aanwyzen om vóór alle
„ dingen de inwendige zwakheden van het Koninkryk te geneezen.

Hh 2 „ Ik

1731. May. „ Ik verstaa door deze zwakheden het byzonder belang, den nyd, „ de afgunst en den hoogmoed. Deze driften, welke, om eigentlyk te spreeken, alle erfelyk zyn aan de Natie, zyn weinig in staat „ om eene *Aristocratische* Regeering vast te stellen, en noch minder „ om die een langen tyd te verdedigen.

„ In het tegendeel de Natie heeft ten allen tyden onbetwistelyke „ blyken gegeeven, dat zy niet dan door Koningen geregeerd wil wor- „ den, gelyk gebleken is, niet alleenlyk ten tyde der Deensche Ko- „ ningen, maar noch naderhand onder de Regeeringen van *Eric* den „ XIV. en van *Sigmundus*; want zy hadde dikwils de gunstigste „ gelegenheden om haaren Staat in eene Republyk te veranderen, „ zonder dat zy daartoe, om alzo te spreeken, ooit eenige neiging „ betuigd heeft, of ten minsten zonder dat zy met ernst daartoe „ heeft willen arbeiden: Zo dat die zaak haar ondoenlyk geschenen „ heeft, of wel dat zy zich ingebeeld heeft de Voorrechten en den „ roem te verkorten van een Volk, dat zich beroemd onveranderlyk „ door Koningen geregeerd te zyn geweest, van den Zondvloed af „ tot heden toe. Dit zoude haar al te straf en mogelyk zelfs onver- „ draaglyk doen vinden, zich te onderwerpen aan zyne Landgeno- „ ten, of zulke groote voorrechten toe te staan aan een zeker getal „ van Familien.

„ Bovendien moet men den Adeldom van het Land in het byzonder „ aanmerken ten opzigte van de groote menigte die 'er van is, en ten „ opzigte van zyne armoede: Hoedanigheden die weinig of gansche- „ lyk niet overéénkomen met een vryen staat, en die zelfs daarvoor „ zeer gevaarlyk zouden zyn, dewyl de Republikanen zich niet staan- „ de zouden kunnen houden, dan naar mate dat zy de ongunst van „ het geluk konden verbeteren, het zy met den Koophandel te doen „ bloeijen, het zy met zich te bewaaren door zyne eigen Rykdom- „ men; en het één of het ander van deze middelen ontbreekende, „ zo kan daaruit niet anders voortkomen dan Partyschappen, en zelfs „ de gansche ondergang van den Staat. Het is een langen tyd gele- „ den dat *Venetië* dit uiteinde gesmaakt zoude hebben, wanneer de „ . . . het zelve op eene hairbreedte na aan zynen ondergang „ gebragt hadden, indien de Adeldom door zyne Rykdommen, en „ door zyn Gezag, zulks niet voorgekomen hadt, en daar door de „ Republyk voor haaren ganschen ondergang bewaard: Op deze

„ wyze

„ wyze zoude men dan een groot gedeelte van den Adeldom moeten „ afsnyden, welke zich buiten staat zoude bevinden om zyn Vaderland met vrucht te dienen; dat niet uitgevoerd kan worden zonder groote tegenstribbelingen te veroirzaaken, en de beroerte en „ verwarring door het gansche Koninkryk te verspreiden. 1731. May.

„ Het blykt onwederspreekelyk, dat men, ten opzigte van den „ Adeldom alleen, nooit het Hof zoude kunnen ontbeeren, alwaar „ men dagelyks gelegenheit vindt om Ampten aan de Edellieden te „ geeven; maar de tyd en de omstandigheit laaten niet toe hier alle „ de voornaame beweegredenen by te brengen welke aanmerking „ verdienen: behalven dat men diergelyk een bestaan al te stout zoude kunnen vinden. Ik laat dan aan de verhevenste en verlichtste „ Verstanden, uitspraak te doen of de gevoelens van deze goede Patriotten eene goede uitwerking in *Zweeden* zouden kunnen hebben, „ zonder vóóraf het gansche Koninkryk om te keeren; en alsdan „ zoude men door eene onvermydelyke noodzaaklykheit gedwongen „ zyn diergelyke maatregels te neemen.

„ De verstandigste en verlichtste Staatkundigen vóórzien ook wel „ dat de waarachtige belangen van *Zweeden*, niet overéénkomstig „ zyn, en nooit veréénigd zouden kunnen worden, met die van het „ Huis van *Holstein*; en vooral zo men de moeite neemt om den „ voorleden tyd aan te merken, en dien te vergelyken met den tegenwoordigen, en met het toekomende, daarby voegende de gevolgen welke van de zyde van *Denemarken* te vreezen zouden zyn. Zo „ dat *Zweeden* nooit iets goeds van dien kant te wachten zal hebben. „ Maar dit is een voorstel dat aan veelen zeer duister schynt, „ en zelfs aan het grootste gedeelte, om dat de meesten onder hen „ daarby niet veel zullen verliezen. En het vóóroordeel van dezen „ aanhang is zo groot ten voordeele van dit Huis, dat indien men „ zich in een ongelukkig uiterste bevondt, het Volk zich veel gemakkelyker naar dien kant zoude laaten vervoeren, dan dat het „ naar een anderen zoude overhellen; en men moet niet twyfelen dat 'er „ zelfs niet eenige Grooten zyn, welke niet zouden trachten de zaak „ aan den gang te helpen, en die alsdan niet den gryns zouden aflichten, waar mede zy zich sedert eenigen tyd vermomd hebben.

„ Eindelyk, daar is een groot getal van verstandige en voorzigtige „ Persoonen, zelfs onder de Leden van de tegenwoordige Ryksver-

 „ gade-

1731. May.

„ gadering, welke zich grooter voordeelen belooven door het be-
„ waaren van de Succeffie in het doorluchtig Huis van *Heffen-Caffel*,
„ en zy hebben, naar myn gevoelen, geen ongelyk: niet alleenlyk
„ om dat dit Doorluchtig Huis met toeftemming van alle de Wae-
„ reld, byna altoos in het bezit is geweeft, boven veele anderen van
„ het Keizerryk, van het voordeel van geene Vorften voortgebragt
„ te hebben dan zulke, die alle uitgemunt hebben door eene groote
„ godsdienftigheit en door eene zeldzame dapperheit, maar ook, om
„ dat het zelve federt een langen tyd, en inzonderheit in den groo-
„ ten Duitfchen Oorlog, zich aan *Zweeden* verbonden heeft, niet
„ alleenlyk door met die Kroon in eene volkome vriendfchap en éé-
„ nigheit te leeven, maar door zich zelfs niet eens te beraaden, om,
„ wanneer *Zweeden* zich van byna alle de Vorften van het Keizerryk
„ verlaaten zag, zyne Staaten en zyne Onderdaanen voor zynen dienft
„ bloot te ftellen, en het getrouwelyk tot den laatften druppel bloeds
„ by te ftaan, ondanks alle de tegenfpoeden van het geluk, terwyl
„ de andere Bondgenooten de voortgangen der Zweedfche Wapenen
„ meêr verhinderden dan begunftigden: Zodat dit Koninkryk toen
„ alreets byna het grootfte gedeelte van zyne voordeelen aan dit Door-
„ luchtig Huis verfchuldigd was.

„ Men heeft dan al federt langen tyd zich altoos veel kunnen be-
„ belooven van de zyde van dit Doorluchtig Huis, en men heeft
„ noch voortaan onfeilbaar alderlei voordeelen daar van te wachten,
„ indien het Koninkryk van *Zweeden* voor altoos zyne belangen met
„ die van *Heffen-Caffel* wilde veréénigen.

„ Men zoude geene voordeeliger gelegenheit kunnen vinden, om
„ dit ontwerp gelukkiglyk uit te voeren, dan die welke de algemee-
„ ne Ryksdag van het Koninkryk, en de tegenwoordige gefteldheit
„ des tyds u komen aanbieden; terwyl men, de Hemel zy gedankt,
„ noch van alle kanten eene volkome ruft geniet, en eêr het vuur
„ dat onder de affche verborgen is op verfcheiden plaatfen ombrande:
„ want indien 'er een Oorlog in *Europa* ontftont, en dat aan zyn
„ Majefteit (waar voor de Hemel, door zyne goedheit, hem lange
„ wil bewaaren) eenig doodelyk toeval overkwame, zonder dat men
„ bytyds en op eene heilzame wyze vóórzien hadde in eene zaak van
„ zo veel gewigts en van zulk een groot gevolg; het is lichtelyk te
„ begrypen en zelfs taftelyk, dat in diergelyke omftandigheden het

„ Ko-

Koninkryk groot gevaar zoude loopen, en zich verdeeld zien door een groot getal Partyſchappen, die niet anders dan groote beroerten zoude kunnen veroirzaaken. Om alle deze ongevallen vóór te komen, moet men hoopen dat de loffelyke Vergadering der Staaten alle haare poogingen zal doen, en met yver voorzien in het welzyn van haar Vaderland; het welke zy lichtelyk en zonder moeite zal kunnen doen door aan het Doorluchtige Huis van *Heſſen-Caſſel* het Erfrecht tot de Zweedſche Kroon op te draagen, en door by verwiſſeling de Provincien en Erflanden van dit Doorluchtig Huis met de Kroon te veréénigen en aan dezelve in te lyven.

„ Het Koninkryk zoude daarby zekerlyk zeer aanmerkelyke voordeelen vinden: Eerſtelyk zoude men de ruſt en vreedzaamheit van ons waarde Vaderland bevestigen, met dien ſteen van aanſtoot uit den weg te ruimen, die met reden zo veele ongevallen doet vreezen: In de tweede plaats zoude het Koninkryk zich vergroot vinden door de inlyving der gemelde Staaten en Provintien van het Huis van *Heſſen-Caſſel*, en zoude het middel verkrygen, niet alleenlyk om altoos te waaken op de beweegingen van zyne Vyanden, maar ook om, ingevalle van noodzaakelykheit, merkelyke afwendingen te maaken, en miſſchien zelfs om eens daar door de Provincien weder te verkrygen die het in *Duitsland* verloren heeft. Deze verééniging zoude van gelyken niet anders dan eindeloos voordeelig kunnen zyn aan het Doorluchtig Huis van *Heſſen*, zo om dat het zelve zich beloond zoude zien met eene Kroon, welke het zich ſedert langen tyd zo dikwils waardig gemaakt heeft, als om dat het alreets, zonder dat een aanmerkelyk en magtig Lid van het Keizerryk zynde, zich daar door meerder in ſtaat zoude zien de Balans in *Duitsland* te doen overhellen, en met meerder magts het evenwigt in het Keizerryk te bewaaren; zonder van veele andere voordeelen te ſpreeken, welke men van beide zyden daaruit zoude kunnen trekken, en die door dit middel gemeen en wederzyds zouden worden.

„ De aard der omſtandigheden, en de enge paalen waarin men zich besloten heeft, zyn oirzaak dat men verplicht is geweeſt zich een weinig verſtaanbaar en openhartig uit te drukken; het welk het kenteken is van eenen recht overtuigden Geeſt, en van eene

„ op-

1731. May. „ oprechte Ziel, die zonder vleiery, en met eene volkome achter-
„ laating van byzonder belang te werk gaat. Verwachtende *intelli-*
„ *genti salutem.*

DENEMARKEN. MEN heeft van *Coppenhage*, dat aldaar met de toebereidselen tot de Krooning van hunne Deensche Majesteiten met veel yvers wierdt voortgevaaren. Den 4den dezer zyn de Koninklyke Ryks-Insignia, als de Kroon, Scepter, Ryks-Appel en Zwaard, van *Rosenburg* naar 't Huis van den Koninklyken Hof-Juwelier *Fabritius* gebragt, om ten deele vernieuwd, en ten deele veranderd te worden. Sedert heeft de Kapitein *Pretorius* met twee Onder-Officiers en 24 gemeenen de wacht daarby, 't welk zal vervolgen, tot dat alles vaardig is. Zyn Koninklyke Majesteit hadt de Heeren die de hooge Functien by de Krooning zouden verrichten, zelfs benoemd. Doch alzo de noodige preparatien tot de Krooning noch wat tyds vereischen, zal dezelve niet voor den 6den Juny kunnen geschieden.

RUSLAND. VAN *Muscou* heeft men dat de Turksche Ambassadeur den 8sten April, met de gewoone plechtigheden openbaar gehoor gehad hadt by de Russische Keizerinne: Haare Keizerlyke Majesteit was met de Keizerlyke Kroon op het hooft, en onder een prachtig Verhemelsel op den Throon gezeten: Aan haare rechterhand stonden haare Hof-Dames, en aan de slinkerhand de Ministers van Staat, en andere Grooten. Na dat de Ambassadeur de komst van den Sultan tot den Throon aan haare Majesteit hadt bekend gemaakt, deedt hy de krachtigste verzekeringen dat de Groote Heer besloten hadt de gesloten Tractaaten met *Rusland* heiliglyk te onderhouden.

De Chinesche Ambassadeurs waren, zeer voldaan, en met ryke Geschenken overlaaden, van het Russische Hof vertrokken.

Haare Keizerlyke Majesteit, zich bevlytigende, om de Justitie met alle bedenkelyke billykheit te doen oefenen, heeft besloten te beveelen, dat alle de geenen die in 't toekomende van eenige malversatie overtuigd zullen worden, wel op de gestrengste wyze, volgens de wetten, zullen worden gestraft, doch dat deze straffe zich niet zal uitstrekken over hunne Kinderen of andere Bloedverwanten, door ballingschap, verbeurte van goederen of anderzins; 't en zy dat dezelve medeplichtig zyn aan het misdryf. Haar Keizerlyke Majesteit heeft

heeft ook, tot een bewys van haare Goedertierenheit en Rechtvaardigheit ten dezen opzigte, en tot het eerste voorbeeld der uitvoering van zulk een billyk besluit, den Zoon en de Dochter van den geweezen Prins *Menzikof*, uit de ballingschap, waarin zy sedert de ongenade van hunnen Vader geweest zyn, herroepen. De Dochter is tot Staat-Juffer van haare Majesteit verheven, en aan den jongen Prins is eene Officiers-plaats in 't Regiment Guardes opgedraagen. Verscheiden andere gebannen Vrienden en Gunstelingen van dien rampzaligen Prins zyn ook ten Hove herroepen. 1731. May.

Haare Majesteit stont met haar Hof den 15 dezer Maand naar St. *Petersburg* te vertrekken, zullende haare Majesteit zich eenigen tyd te *Olomitz* ophouden, om op den raad der Doctoren de wateren aldaar te gebruiken, en vervolgens de reize over *Novogrod* en *Dorpt* naar St. *Petersburg* voort te zetten. Op de laatste plaats wierdt ongemeene groote toestel gemaakt om haare Majesteit wel te ontfangen.

DEN 29 April is de Hertog van *Lotteringen*, onbekend, en met een klein Gevolg, onder den naam van Graaf van *Blamont*, te *Brussel* aangekomen. Zyn Hoogheit heeft in stilte en zonder plechtigheit een Bezoek afgelegd by de Aards-Hertoginne Gouvernante. Alle de Grooten zyn dagelyks om stryd in de weer om zyn Hoogheit met heerlyke Festeinen, Jagtpartyen en anderzins te vermaaken. Men zeide dat die Prins, na eenigen tyd verblyfs te *Brussel*, naar *Holland* stont te vertrekken, om die Provincie te bezien. NEDERLANDEN.

De Staaten Generaal der *Veréénigde Nederlanden* zyn beezig met hunne Accessie tot het Weener-Tractaat in overweeging te neemen, hebbende de byzondere Staatsvergaderingen der Provincien daaromtrent haare aanmerkingen aan haar Hoog Mogende gezonden; en men twyfelde niet of haar Hoog Mogende zouden in weinig dagen dat Tractaat van haarentwegen doen tekenen.

De Baron van *Dhen*, eenige Jaaren wegens den Hertog van *Bronswyk-Wolfenbuttel*, als extraordinaris Envoyé in den *Haag* geresideerd, en zich in die qualiteit aldaar zeer bemind gemaakt hebbende, is den 30 April weder aldaar aangekomen, en heeft den 6den dezer Maand afscheid van haar Hoog Mogende genomen door het overleveren van eene Memorie van dezen inhoud.

1731. *May.*

DEwyl het de Goddelyke Voorzienigheit behaagd heeft den doorluchtigsten Prins *August-Wilhelm*, regeerende Hertog van *Brunswyk-Lunenburg*, myn zeer genadige Souverein en Meester, uit deze Waereld te haalen, en door die dood het openbaare Karacter, waar mede ik de eere gehad hebbe van zynent wegen by uw Hoog Mogende bekleed te zyn, komt op te houden, kwyte ik my door deze regelen van een zo wezentlyken plicht als die van uwe Hoog Mogende, zeer nedrig te bedanken voor het gunstig acces, waar mede gy my, geduurende myn Ministerie by deze Republyk vereerd hebt, en 't welk my de dierbare gelegenheden beschikt heeft, om met yver voor zo veel het van my afgehangen heeft, te contribueeren tot de onderhouding der goede en naauwe vriendschap die altoos tusschen dezen Staat en het doorluchtige Huis van *Brunswyk* en *Lunenburg-Wolfenbuttel* bestaan heeft: Gevoelens, waarin zyn gemelde Vorstelyke Doorluchtigheit tot zyn overlyden onveranderlyk volhard heeft. Voor 't overige Hoog Mogende Heeren, bid ik uw Hoog Mogende zeer nedrig overtuigd te zyn, dat niets ter Waereld ooit in staat zal weezen, waar ik my ook bevinde, uit myn gemoed de levendige indrukselen van eene volmaakte toegenegenheit voor dezen Staat, en van eene onuitdrukkelyke eerbied voor de waarde Persoonen dewelke dezelve zo roemwaardig regeeren, uit te wisschen. Mogt haar voorspoed steeds toeneemen! Ik zoude my gelukkig achten zo ik my durfde vleien, geduurende myn verblyf alhier, eenig deel in de achting en goedgunstigheit van uwe Hoog Mogende verdiend te hebben, enz.

Die Minister is daarop door haar Mogende met het gewoon present, van eene goude Keten en Medaille, ter waarde van 1300 Guldens begiftigd, en sedert naar huis vertrokken.

BYZONDERHEDEN.

DE Hertog *Mauritz Wilhelm* van *Saxen Merseburg*, Administrateur of Bisschop van 't Stift van *Merseburg*, is den 21 April in den ouderdom van 44 Jaaren overleden, zynde den 5 February 1688 geboren. De Hertog *Hendrik van Spremberg*, zyn Oom, geboren den 2 September 1661, succedeert hem, en heeft reets bezit van de Stad *Merseburg* genomen.

Volgens de Brieven van *Inspruk*, zyn de schadens en de verwoestingen door den laatsten Storm en het Onweêr te *Valsugana* en *Castel Thesino* in *Tyrol* veroirzaakt, byna onbeschryfelyk; veele Daken van Kerken en Huizen zyn weggevoerd, en eene menigte Moerbezien-Boomen uit de Aarde gerukt; Te gemelde *Castel Thesino*, zynde een groot Vlek, in omtrent 600 Huizen bestaande, is een verschrikkelyk vuur uit de Lucht gevallen, waar door alle de Huizen van die

Plaats

Plaats op zeer weinige na, met Kerken, Torens, Klokken en alle de Schatten in de Kerken in de assche gelegd, en veele Menschen, zelfs Persoonen van distinctie, als mede Vee, verteerd en omgekomen zyn. De woede van dat Hemels vuur was zo groot geweest, dat alle poogingen om te blusschen, te vergeefs geweest waren, niettegenstaande men benevens het water, ook een groote menigte van wyn uit de Kelders daartoe gebruikt hadt. 1731. May.

Men heeft naricht, dat op den 13 April 's avonds ten half vyf uuren, in de oude tot het Weissenfeldsche Lands-aandeel behoorende Stad *Laucha* brand was ontstaan, waar door dezelve in een uur tyds, tot op tien Huizen na was afgebrand.

Van *Mans* heeft men, dat den 21 April in het Dorp *Connerve* zwaare brand ontstaan was, waar door 55 Huizen in twee uuren verteerd waren, zonder dat men daaruit iets hadt kunnen bergen; en dat 'er niets was blyven staan dan de Pastory met drie Wooningen; zynde de Kerk met alle de sieraden ook in de assche gelegd, en de Vicaris, die toen de Misse las, ter naauwernood met de hostie daaruit gevlucht.

Brieven van *Bray*, van den 16 dezer melden, dat den 13 des namiddags ten twee uuren, de donder op verscheiden plaatsen in het Dorp van *Montjavoult* was geslagen, dat alle de Huizen op drie na in de assche waren gelegd, enz. Dat den 14 des avonds ten elf uuren, in het Dorp van *Domini* een hevige brand was ontstaan, waar door vyf Huizen wierden verteerd, en een Meisje van elf Jaaren, en alle het Vee op de Stallen sneuvelden; en dat den 15 des avonds mede in het Dorp van St. *Claire* brand was ontstaan, waar door twee derde van de Huizen, namelyk 50, in de assche waren gelegd.

Te *Gisors* is vuur uit de Lucht gevallen, waar door 17 Huizen in die Stad verbrand zyn.

Uit de *Opper-Elsas* heeft men, dat in 't begin van May te *Banzenheim* zwaare brand was ontstaan, waar door in korte tyd 30 Huizen in de assche gelegd wierden.

Te *Berlyn* kreeg men den 14 May van *Spandau* de tyding, dat aldaar 's morgens ten negen uuren onder den Godsdienst voor de Stad in het zogenaamde Klooster-Hof brand was ontstaan, en wyl de wind de vlam tot in de Voorstad aldaar gedreven heeft, zo is niet alleen 't voorschreven Hof, maar ook in de 20 Huizen afgebrand.

1731. May. Eene groote menigte Hooi, Stroo en Koorn is mede verbrand; en de wind heeft het brandend stroo tot in *Berlyn*, dat twee mylen van daar legt, gedreven.

Te *Stokholm* kreeg men den 16 May de droevige tyding, dat op den voorgaanden Donderdag morgen ten drie uuren, in de Stad *Nora* by eenen Brouwer brand was ontstaan; en dat dewyl het toen sterk woei, en de meeste Menschen noch in hunne slaap waren, de vlam zich alom hadt verspreid, eer men de schikkingen tot het bluschen hadt kunnen maaken; zo dat de geheele Stad nevens de Kerk en School in de assche waren geraakt. Terzelver tyd is ook eenige mylen van *Stokholm* niet ver van *Oerebroe*, een Dorp afgebrand.

Den 16 May is te *Weddel*, twee mylen van *Hamburg*, in 't Koninklyke Deensch Gebied brand ontstaan, die door de hevigheit van de wind, 't geheele Vlek, tot op de Kerk en vyf Huizen na, in de assche gelegd hadt, zynde de schade zeer groot, om dat alle de Inwooners zeer wel gegoed waren; en men zegt ook dat eene Vrouw met vyf Kinderen daarby omgekomen zyn.

Van *Baldock* in 't Graafschap van *Hertford*, in *Engeland*, heeft men, dat de Zoon van Mr. *Groves*, (eén Jongeling van 14 Jaaren) dezer dagen in die Stad getrouwd was met de Dochter van den Ridder *Samuel Luke*, eene Vryster van 70 Jaaren. Dit zyn inderdaad zeer verfoeijelyke Huwelyken; men behoorde zulke dwaaze Jongelingen en de Ouders of Voogden, die zulke ongelyke Huwelyken toelieten, strengelyk daarover te straffen.

Na dat omtrent twee Jaaren geleden in de Vorstelyke Tuin te *Dessau* twee byna honderd-jaarige Americaansche Aloës teffens gebloeid hebben, heeft nu in de voorlede Maand January weder een 36 jaarige Aloë beginnen te bloeijen, waarin dat Gewas, niettegenstaande het Winter-Saizoen, en het guure veranderlyke weêr geduurende de Lente, zo verre is gevorderd, dat die Aloë nu byna 20 voeten hoog, met 14 fraaije sterke armen voorzien, en met eene groote menigte gezonde dikke Bloeiknoppen, waarvan 'er eenigen reets zyn opengegaan, versierd is.

Te *Dantzig* zyn sedert eenigen tyd onder het bestier van de Heer *Kulmus*, Doctor en Professor Medicinæ, door de Chirurgyns *Tesmer*, *Breslau* en *Remmers*, verscheiden merkwaardige Operatien gedaan, onder anderen aan eene Waterzuchtige Vrouw, van dewelke zy in

zeven

zeven verscheiden reizen 149 pont water hebben afgetapt; een Jongen van omtrent zes- en een Meisjen van vyf Jaaren, zyn beide van den Steen in de Blaas gesneden, welke Operatien naar de nieuwe wyze, *haut appareil* genaamd, aan den Buik boven het *Os pubis* gedaan wierden; by het Meisjen bediende zich de Professor van een byzonder instrument by hem zelfs uitgevonden, om daar door de Blaas by Vrouws-Persoonen op te lichten, zonder dezelve door inspuiting van vocht op te spannen; het goed succes waar mede dit alles gedaan is, zynde alle de voornoemde Persoonen door gemelde Operatien genezen, geeft aan de bovengenoemde Professor en Chirurgyns groote Reputatie, en de Magistraat dier Stad heeft hen permissie gegeeven hunne Konst van tyd tot tyd naar hun welgevallen aan doode Lichamen te oefenen, om dus de Chirurgie hoe langer hoe meêr te doen bloeijen.

J U N Y.

UIT *Schotland* heeft men, dat den 17 May te *Edenburg* de Schotsche Kerkvergadering of het Synode geopend wierdt, en Mr. *Smith*, één der Predikanten van die Stad tot Moderator verkoren. Deze verkiezing geschied zynde, wierdt de Acte van den Graaf van *London* als Commissaris Polityk benevens de Brief des Konings aan het Synode geleezen; zynde die Brief van dezen inhoud. GROOT-BRITTANNIE.

GEORGE REX.

ZEer Eerwaarde en Welgeliefde, onze groetenis: Wy ondersteunen zeer gewilliglyk deze uwe tegenwoordige Vergadering met onze Koninklyke goedkeuring en authoriteit, volkomelyk overtuigd zynde, dat gy zamenkomt met dezelfde goede dispositien, welke in voorige Vergaderingen zo zeer uitgeblonken hebben, om alle uwe beraadingen te richten tot eere van Godt, tot voortplanting van de waare Religie en Deugd, tot demping van godloosheit en

1731. Jany. en ondeugd, en tot verhindering van den aanwasch van het Pausdom: En gelykerwys wy van uwen yver, getrouwheit en genegenheit voor onze Persoon en Regeering, en voor onze Koninklyke Familie ten hoogsten voldaan zyn, zo kunt Gy-lieden ten éénemaal verzekerd wezen van onze vaste resolutie om de Kerk van *Schotland*, by de Wet vastgesteld, in het vol en vry genot van alle haare Rechten en Previlegien te handhaven.

Gy-lieden kunt u ook verlaaten op onze concurrentie in alle maatregelen, welke de groote eindens, waarom gy zamengekomen zyt, zouden mogen beantwoorden. En nademaal de goede uitslag daar van naast God voornamelyk afhangen zal van de wysheit, gematigdheit en liefde, waar mede uwe debatten gevoerd zullen worden, zo moeten wy zulks ernstelyk aan U-lieden recommandeeren, ten einde gy over de zaaken welke uwe overweeging verdienen, besoigneerd met die éénsgezindheit en Broederlyke liefde, welke men met de grootste reden van zulk een eerwaardig Lichaam verwachten moet.

Wy hebben wederom onzen getrouwen en welgeliefden Neef en Raad *Hugh*, Graaf van *London* benoemd, om onze Koninklyke Persoon in uwe Vergadering te representeeren; en dewyl hy tot het uitvoeren van zulk eene groote Commissie volkomelyk gequalificeerd is, door zynen yver voor onzen dienst, door zyne toegenege zorg voor de Kerk van *Schotland*, en door zyne bekwaamheit en langduurige ervarenheit, twyfelen wy niet, of onze keur van hem zal U-lieden zeer aangenaam zyn, en hy zal uwen zeer hertelyken en blymoedigen bystand hebben, om deze uwe Vergadering tot een gelukkig besluit te brengen. En hier mede wenschen wy u hertelyk wel te vaaren. Gegeeven aan ons Hof te St. *James*, den 24 Maart, 1731, in 't vierde Jaar van onze Regeering.

Op zyn Majesteits bevel.

Was getekend,

HOLLIS NEWCASTLE.

Daar liep te *Londen* een gerucht dat Mr. *William Pulteney*, die sedert een geruimen tyd zich zo yverig in 't Lagerhuis van het Britsche Parlement tegen de Hof-Party aangekant heeft, wederom in groote achting by het Hof geraakt is, en dat hy wel tot eene aanzienlyke Bediening gevorderd mogt worden. Ondertusschen is hier dezer dagen een Tractaatje in druk uitgekomen, 't welk veel speculatie baart, en aan *William Shippen* opgedraagen is, genaamd: „ *Memorien van het leven en gedrag van Mr.* William Pulteney, *Lid van* „ *'t Lagerhuis, wegens de Burgt* Heydon, *in* Yorkshire; behelzende „ een Verhaal van de verscheiden honorable en profitable Bedieningen welke hy bekleed heeft: zyne aanmerkelyke Redenvoeringen „ in

„ in 't Parlement; zyn gedrag, byzonderlyk toen hy een der Leden „ van de geheime Committé was; zyne maatregelen, met betrek- „ king tot Tractaaten en Conventien; zyn ontwerp tot eene generale „ bevrediging; zyne genegenheit voor een Potentaat, en zyne afkeer „ voor een ander, met zyne redenen om zyn gedrag daarin te recht- „ vaardigen: zyne openlegging en tegenspreeking der ontwerpen van „ het Ministerie: zyne bekentenis van eene verzoening met het zelve „ op zekere conditien; van den Oorlog, welken hy tegen zeker „ groot Man gevoerd heeft; van zyn Duël in *Hydepark* met den „ Lord *Harvey*, en van alle zyn ander gedrag onder de Regeeringen „ van de Koningin *Anna* en van den overleden Koning, tot het slui- „ ten van het laatste Tractaat te *Weenen*; met byvoeging van een by- „ zonder en kort verhaal van zyne polityke schriften.

Den 8sten dezer 's avonds kwam te *Londen* een Expresse van *Weenen*, maar laatst uit den *Haag*; van waar hy ook Brieven medebragt van den Graaf van *Chesterfield*; en den volgenden morgen wierdt wederom een Expressen naar *Sevilië* aan den Heer *Keene* afgevaardigd. Dewyl de verandering welke de Koning van *Spanje* in de Acte van approbatie en aanneeming van het Weener-Tractaat begeerd heeft, door den Koning toegestaan is, twyfelt men niet, of het groote werk van een generalen Vrede, zal nu in 't kort voltooid zyn; in welke verwachting last gegeeven is, om by provisie niet meêr dan de helft van de noodige Matroozen voor 't Esquadre onder den Admiraal *Wager*, in dienst te neemen.

De Kapitein *Bulfinch Lambe*, gewezen Factoor van de Koninklyke Africaansche Compagnie te *Jacquin*, op de Kust van *Guinea*, onlangs uit dat Land te *Londen* aangekomen zynde, heeft medegebragt een Negers Prins of Heer, *Adomo Oronocco Tomo* genaamd, afgezonden door den Keizer van *Pawpaw*, om den Koning en het Koninkryk van *Groot-Brittannië* te zien; De gemelde Kapitein heeft met dien Africaanschen Heer Gehoor by den Koning gehad, en aan zyn Majesteit een Brief van den gemelden Keizer overgeleverd. De naamen en tytels van dien Vorst zyn: *Drudo-Audato-Provesaw-Dangerenjo-Surveveto-Ene-Motte Adde*, enz. Koning van *Dawhomay* en Keizer van *Pawpaw*. Deze Prins heeft eenige Jaaren geleden de Koninkryken *Ardah* en *Widah* overheerd, en Kapitein *Lambe* by de verovering van *Ardah* gevangen zynde geworden, wierdt zeer verre binnen het

Land

1731. Juny. Land voor den genoemden Keizer gebragt, dewelke nooit te vooren een Blanke of wit Mensch gezien hebbende, den Heer *Lambe* zeer vriendelyk ontfing, en noodzaakte by hem te blyven, zo dat hy nu reets verscheiden Jaaren daar geweest is, en veele goedheden heeft genoten, hebbende die Keizer hem een Huis en Onderhoud met meêr dan twintig Bedienden gegeeven, en de Heer *Lambe* heeft hem moeten belooven, dat hy uit *Engeland* wederom zou komen, 't geen hy ook doen zal.

Den 6den dezer was 'er een lange Audientie by 't Hof van 's Konings Bank, aangaande Mr. *Japhet Crook*, in de wandeling de Ridder *Pieter Stranger* genaamd, die van 't maaken van valsche Actens overtuigd is; Daar wierdt vóóraf onderzocht of het geval van gemelde *Crook* vervat was in de Wet van de Koninginne *Elisabeth*, onder den tytel van *vervalsching*; En alzo bevonden wierdt dat zyn geval daarin begrepen was, ordonneerde men dat den 11 zyn Sententie zoude uitgesproken worden, ingevolge het voornoemde Statut, te weeten om aan de Kaak te staan, vervolgens de ooren afgesneden, de neus gespleten, zyne goederen geconfisqueerd, en dan voor alle zyn leven in Gevankenis gebragt te worden.

VRANKRYK. IN het laatste van de Maand May wierdt te *Parys* eene Ordonnantie van den Koning van *Vrankryk* wegens de Pelgrimagien afgekondigd, zynde van den volgenden inhoud:

DE Koning zich hebbende doen vertoonen de Declaratien van wylen den Koning zyn Over-Grootvader, van de Jaaren 1671 en 1686, behelzende: Verbod aan alle zyne Onderdaanen, om in Bedevaard te gaan naar *St. Jacob* in *Gallicien*, Onze Lieve Vrouw van *Loretto*, en andere Plaatsen buiten het Koninkryk, zonder expresse permissie van zyne Majesteit, getekend door een van deszelfs Secretarissen van Staat, op de goedkeuring van den respectiven Bisschop, op straf van de Galeien voor altoos tegen de Mans, en zodanige straffen tegen de Vrouwen als de Rechters van de Plaatsen zullen goedvinden: En zyn Majesteit onderrecht zynde geworden, dat in weêrwil van gemelde Declaratien, veele van deszelfs Onderdaanen verzuimen de geordonneerde permissien te vraagen, of ook de verkregen permissien in verscheiden manieren misbruiken, onder het schynbaar voorwendsel van devotie, verlaatende hunne Familien, Ouders, Meesters en Professie, om zich tot een doolend, lui en los leven over te geeven, waar door zy meêrmalen tot groote ondeugden vervallen, of ook uit het Koninkryk gaande, in de hoop van zich elders te kunnen

1731. Jany.

nen nederzetten, zonder dat zy in vreemde Landen op verre na de voordeelen zouden vinden, welke zy in hun Vaderland konden genieten, indien zy wilden arbeiden en een beter leven lyden, zo dat 'er veele door elende onderweeg vergaan, of gevaar loopen onder vreemde Mogentheden vrywillig of met geweld tot Krygsdienften geworven te worden, en dat het ook zomtyds gebeurt, dat Soldaaten uit zyn Majesteits dienst loopende, zich met die Vagebonden vermengen, en naar vreemde Landen begeeven.

En zyn Majesteit voor deszelfs dienst, het welzyn van 't Gemeen, en de goede ordre van de zamenleeving in 't Koninkryk noodzaakelyk oordeelende, de voortgang van zodanige wanordres te stremmen, en de voorwendselen uit dewelke zy ontstaan ten eenemaal af te snyden: Heeft zyn Majesteit verboden, en verbiedt uitdrukkelyk aan alle zyne Onderdaanen, van wat ouderdom, geslacht of conditie zy zyn, voortaan in Bedevaart te gaan naar St. *Jacob* in *Gallicien*, Onze Lieve Vrouw van *Montferrat*, Onze Lieve Vrouw van *Loretto*, en andere Plaatsen buiten de Landen van zyne Heerschappye, om welke reden, of onder wat pretext het zou mogen weezen, op straf van de Galeien voor altoos voor de Mans, en op zodanige straffen tegen de Vrouwen als de Rechters van de Plaatsen zullen goedvinden te behooren, wordende alle de te vooren toegestaane permissien daaromtrent verklaard nul en van geene waarde meêr te wezen.

Men verzekert aan 't Hof dat de Graaf van *Broglio*, Ambassadeur aan het Groot-Brittannische Hof, niet naar *Engeland* zal keeren; zynde zyne Gemalinne ook van daar naar *Vrankryk* te rug gekeerd, zonder dat men hoort dat een ander Minister derwaards zal worden gezonden. Daar is geen waarschynlykheit dat het Fransche Hof noch zo haast in het Tractaat van *Weenen* zal treeden. Wanneer de Graaf van *Kinsky* aan den Koning een eigenhandigen Brief des Keizers, waarin zyn Majesteit tot de accessie in het zelve Tractaat genodigd wierdt, overgaf, brak hyze in in zyn Excellenties tegenwoordigheit open, doch antwoorde niets daarop; maar in den Raad daar over gehouden, wierdt de voor dees genomene resolutie tot afdanking van een gedeelte der Troupen ingetrokken, en aan den Graaf van *Rothenbourg* te *Sevil le*, met een Courier nadere instructien, wegens het tegenwoordig tydgewrigt, gezonden. Te *Toulon*, *Brest* en *Rochefort* wordt een Esquader Oorlogschepen uitgerust, 't welk veel stoffe van redeneering veroirzaakt. Men zegt dat aan den Heer *de Guy Trouin* te *Toulon*, ordre gezonden is naar 't Hof te komen, om nieuwe ordres te ontfangen, eêr hy met zyn Esquadre naar de *Levant* vertrekt.

Men heeft door *Parys* een gerucht verspreid, dat aan 't Hof van

1731. Juny. *Spanje* een geheime Raad gehouden zynde, de Koningin zeer misnoegd daaruit gegaan was, om dat de meeste Grandes niet van haar sentiment waren geweest. De Engelsche Ambassadeur, Graaf van *Waldegrave*, heeft twee Expressens kort na elkander, van *London* ontfangen, en daarop twee langduurige Conferentien met den Kardinaal *van Fleury* gehouden, na dat hy alvoorens met den Keizerlyken Ambassadeur, den Graaf van *Kinsky* gesproken hadt.

De Extraordinaris Envojé van *Parma* hadt den 13 dezer Gehoor by den Koning te *Fontainebleau*, en verzocht zyn Majesteit iemand te benoemen om als Getuigen de aanstaande bevalling van de jonge Hertoginne Weduwe te komen bywoonen.

Het Parlement van *Parys* heeft den 29 May een Edict des Konings geregistreerd, waar door zyn Majesteit, om de nabyheit van de twee Steden *Clermont* en *Montferrant* in *Auvergne*, en tot haaren voordeele de twee Steden onder één en dezelfde naam van *Clermont-Ferrant* veréénigt, en daarvan maar één en het zelfde Volk en Stad, onder één en dezelfde Jurisdictie gemaakt heeft, in de plaats van twee, zo als het te vooren was: De Ampten en Officien van *Montferrant* zyn ten deele gesupprimeerd, en met die van *Clermont* veréénigd; Dit Edict behelst 16 Artykelen, die de verééniging van die twee Steden vaststellen.

Men heeft te *Parys* Brieven van *Constantinopel*, welke melden dat de Kapucyner Munniken van 't Collegie aldaar, verscheiden Boeken, die daar op ordre van den Sultan in de Turksche Taal gedrukt worden, in 't Fransch deeden overzetten; Drie waren 'er reets gereed, te weeten: 1. *Instructie voor een Prins*, vertaald door den Heer *Sylva*, Tolk te *Aleppo*, die aantekeningen daarby gevoegd heeft; 2. *Instructie van een Vader aan zyne Kinderen*, en 3. *Relaas van de laatste Belegering van Weenen:* zynde de twee laatsten vertaald door den Heer *Latine*, Taalmeester in dat Collegie. Noch drie andere Boeken die overgezet worden, zyn: *De Veroveringen der Turken in de zwarte Zee*, *Relaas van de laatste Revolutien in* Persiën, en *de Historie van Groot-Cairo*. Alle deze vertaalingen worden gedaan onder het bestier van den Pater *Romain* van *Parys*, Prefect der Taal-Schoolieren; Dien Pater heeft ook gemaakt een *Woordenboek van 't Fransch*, *Italiaansch en gemeen Griksch*, *met het Latyn*, *Turksch*, *Arabisch en Persisch*, heb-

hebbende reets eenige proeven daarvan naar *Vrankryk* gezonden, die in de Drukkery van den Sultan gedrukt zyn. 1731. *Juny.*

Den 23 May arriveerden in de Haven van *Orient*, de Schepen de *Hertog van Chartres*, Kapitein *Marquesart*, en de *Diana*, Kapitein *Tortel* van *Pondichery en Bengale*, en *de Medusa*, Kapitein *Hermitie* van het Eiland *Bourbon*; derzelver Laading bestaat in

304040 ℔ Mochase Coffy.
316600 ℔ dito van 't Eiland *Bourbon*.
264695 ℔ Peper.
283 ℔ Gom gutta.
24400 ℔ Cauris.
44140 ℔ Salpeter.
235335 ℔ Roodhout.
29376 ℔ Tanni Zyde.
Benevens eene groote party Catoene Lywaten.

SPANJE.

IN *Spanje* bleef men noch in onzekerheit wegens Vrede of Oorlog, alzo het nieuwgesloten Weener-Tractaat noch geen volkomen ingang scheen te vinden, doch de Koninginne hadt daarin redelyk genoegen betoond; en men hadt aan de Keizerlyke en Engelsche Ministers een opstel van eenige veranderingen in dat Tractaat overgegeeven, om naar hunne Hoven te zenden; en indien dezelve goedgekeurd wierden, zou zyn Katholyke Majesteit mede in dat Tractaat treeden.

De uitdeeling der kleine Geldspecien van de Flotilje geschied onder twee Borgtochten, de éene, dat het Zilver binnen drie maanden in de Munt van *Sevilië* zal moeten worden gebragt; en de andere, dat men daar van de Indulto betaalen zal, zo als by de overlevering der stukken van achten gereguleerd zal worden.

PORTUGAL.

ALZO in het Artykel der voorgaande Maand verzuimd is den Leezer mede te deelen de Carga der Vloot van *Phernambucq*, die den 9den April op de Rivier van *Lissabon* gearriveerd is, zo hebben wy noodig geoordeeld zulks hier te moeten doen: de Laading van dezelve Vloot bestont dan in

7854 heele, en
856 halve Kisten Suiker.

73088 Zoolen

1731. Juny.

73088 Zoolleer.
6564 Quintalen Brazillet Hout.
282 Slaven, en
121 Quintalen Ivoor, voor *Lisbon*, en voor *Port à Port*.
1543 heele, en
152 halve Kisten Suiker.
14738 Zolleer, en
61 Slaven.

Het gemunt en ongemunt Goud en Zilver, Diamanten en andere Kleinodien, bedraagt één Millioen en 25000 Crusaden.

ITALIË. MEN heeft van *Rome* dat de Paus ongeduldig wierdt om een einde van de zaaken der Kardinaalen *Coscia*, *Fini*, enz. te zien; weshalven zyn H. geordonneerd heeft dat alle de zaaken die voor de Vergadering *Super Nonnullis* hangen, voor het einde van de Maand Juny zullen afgedaan moeten zyn: Waar over de Heer *Fiorelli*, Secretaris van die Vergadering, den 22 May een Requeft van de gedeputeerde Kardinaalen van gemelde Vergadering aan den Paus presenteerde; luidende het zelve als volgt.

DE Kardinaalen, de geheiligde Vergadering *Super Nonnullis* uitmaakende, neemen de vryheit van zeer ootmoedelyk en met alle schuldige eerbied aan uw H. te vertoonen, dat zy, door dezelve gecommitteerd zynde om den Vrede onder het Volk, in plaats van de in zwang gaande onlusten te herstellen; om de Justitie over de knevelary te doen stand grypen; en om den hoon welke de Autheuren van zo veel kwaads aan het *Sacro Collegie* (waar van zy Leden waren) gedaan hebben, weg te neemen, zich eenigermate buiten staat vinden te voldoen aan het geen uwe heilige Ordre hen beveelt, en aan het geen hunne plicht van hen vordert, sedert dat uwe H. goedgevonden heeft, den tyd binnen welken hunne zittingen eindigen moeten, te bepaalen.

Indien onder alle de Menschelyke Werken de Justitie altyd gehouden is voor een der moeijelykste, en die van de geenen dewelkeze administreeren eene zo groote zorg eischt, alle hunne onpartydigheit heilig moet zyn, is het een gedeelte der volmaaktheit welke de practyk der Wetten alleen niet te weeg brengen kan, en waar toe men niet kan komen, dan, wanneer den yver van den Rechter doelt, om de Menschelyke Justitie zo veel als het mogelyk is, naar de Goddelyke Justitie te doen gelyken.

Deze zelfde oplettenheit zo noodig in alle Rechtbanken, en vooral in eene Congregatie, zoude niet behooren te ondergaan die verhaasting, welke het korte leven van den Mensch omtrent alle zaaken van de Waereld vordert.

Het

Het is uit zulke zuivere en oprechte beweegredenen, voortkomende uit een waaren geest van Godsdienstigheit, dat de voorschreven Kardinaalen, na een ryp onderzoek, de vryheit neemen, eerbiedigiyk aan uwe H. voor te draagen, dat zy de helft der zaaken die het onderwerp van hunne deliberatien zyn, noch niet afgedaan hebbende, het hen onmogelyk is, dezelve binnen den tyd welke gy hen stelt, te decideeren. Wat verwyt zouden zy aan zich zelven niet moeten doen, en welk nadeel zoude het niet zyn aan hunne eere en aan hun gewisse, 't welk vry van allen aanval is, indien zy, om uwe Heiligheits bevelen te gehoorzaamen, en uit verzuim van met de vereischte naauwkeurigheit zaaken te onderzoeken, die veel oplettendheit verdienen, in dat gevaarlyk uiterste vervielen, 't welk zo moeijelyk is te ontgaan, van eene toegeevendheit te gebruiken, die door 't gevolg crimineel zoude worden, of van eene strafheit welke men voor partydig zoude kunnen aanzien. 1731. Juny.

Het is des te noodzaakelyker zulke zigtbare klippen te myden, en den tyd van hunne zittingen te verlengen, om dat, de schielyke vlucht van den Kardinaal *Coscia*, den aard van zyne zaak, welke men aan die van zo veele andere Persoonen gehecht vindt, eenigermate veranderende, het moeijelyk is, in zo weinig tyds te verifieeren de nieuwe bewyzen welke uw H. tegen hem aan de Vergadering heeft doen ter hand stellen, en waarby blykt, dat de Kardinaalen *Fini*, *Lercari* en *Marini*, aan eenigen van zyne malversatien deel gehad hebben.

De gemelde Kardinaalen zich dus overlaaden ziende van zaaken, waaraan zy niet gaerne zouden arbeiden, dan in die sentimenten van billykheit en Justitie, welke zy hier boven uiten, en zonder dat hun hart hen den minsten misslag zoude kunnen verwyten, smeeken zy uw H., dat gy hen of ontheft van de Commissie aan hen opgedraagen, of dat gy den tyd van hunne zitting verlengt tot den 1sten September aanstaande. In verwachting van het effect van hunne zeer nederige beede, beveelen zy zich aan de Goddelyke bescherming, en aan uwen H. Apostolischen zeegen.

Was getekend,

ANTONIO *Kardinaal* BANCHIERI.

Op ordre van van hunne Eminentien, de Kardinaalen der Congregatie *Super Nonnullis*.

Lager stont,

FIORELLI, Secretaris.

Den 16 May 's namiddags ging de Heer *Fiorelli* met den Crimineelen Rechter *Georgi*, den Heer *Sardini* op het Kasteel St. *Angelo* examineeren, 't geen zes uuren duurde: Deze laatstgemelde Heer is

1731. Juny. dezer dagen op een nacht zeer krankzinnig geweest, waarop zyn Biechtvader die een Pater der H. Apostelen is, geroepen wierdt; maar als de Hertog van *Palombera*, Vice-Gouverneur, kennis hier van aan den Paus hadt laaten geeven, wierdt Pater *Gallucci* gezonden, die zonder waarschouwing binnen tradt, en den Prelaat omhelsde, die daar door van zich zelven viel, als oordeelende dat hy een doodelyke tyding bragt; en schoon men alles deedt om hem van het tegendeel te overtuigen, zo konde men hem doch niet gerust stellen, vóór dat hy zynen Biechtvader voor zich zag.

Den 12 May heeft de Paus den Heer *Doria*, zyn Kamermeester, tot Aardsbisschop van *Benevento* verklaard. De Kardinaal *Bentivoglio* heeft met den laatsten Courier uit *Spanje*, een patent van den Katholyken Koning gekregen, waarby hy den Marquis *Louis* (zyn Neef) tot Grande van *Spanje* verheft, met overgang op de mannelyke Kinderen voor altoos. Den 21 hieldt de Paus geheim Consistorie, waarin alleenlyk de begeeving der voorgestelde Bisdommen geschiede.

Men zag nu eerst te *Rome* een Copy van den Brief welken den Kardinaal *Coscia* den 9den April laatstleden aan den Keizer geschreven heeft, om zyne Protectie te verzoeken; luidende dezelve in substantie als volgt:

ALLERDOORLUCHTIGSTE EN GROOTMAGTIGSTE KEIZER.

GEdompeld in de bitterste droefheit, overstelpt van de uiterste angsten, en ontbloot van alle hulp, kom ik schuilplaats zoeken in een Land, waarin de Justitie heerscht, na dat ik eene plaats verlaaten heb, waarin de onrechtvaardigheit, verzekerd van haare overwinning, haaren roem stelt in 't onderdrukken van den onnozelen, om den schuldigen te spaaren: Zoude ik den droevigen en smertelyken toestand, waaain ik my bevinde, afgewezen door de geenen die hun werk maakten van myne vriendschap te zoeken, en verlaaten van myne naaste Bloedverwanten, door uwe Keizerlyke Majesteit ook verlaaten kunnen worden? De goedheit waar mede gy my sedert den aanvang van myn ongeluk, wel hebt willen vereeren, boezemen my de vrymoedigheit in, om u, om uwe hooge bescherming te smeeken. Dit is, na de hulpe Gods, het eenige middel dat 'er overblyft, om my te rukken uit de toomelooze kwaadaardigheit myner Vyanden. Uwe Keizerlyke Majesteit zal van haaren haat en van myne onschuld overtuigd kunnen worden door de Memorie, welke ik de vryheit durf neemen by dezen Brief te voegen, met een getuigenis van zyn Eminentie den Kardinaal *Cienfuegos*, dat dezelve niets dan waarheit behelst.

Verv

Verwaardig my, *Allerdoorluchtigste en Grootmagtigste Keizer*, deel te mogen hebben aan die Genadens, dewelke den Throon die door u bekleed wordt zo zeer doen uitmunten en verheerlyken: Zout gy weigeren met een gunstig oog aan te zien een ongelukkigen Kardinaal, die zich eensklaps het offer bevindt te zyn van de vuilste ondankbaarheit, en van de partydigheit van zeker getal van Menschen, die zich het geheele Pauzelyke Gezag trachtende aan te matigen, voor hunne Vyanden houden alle de geenen die onder hunne slaverny en tiranny niet willen buigen: Helaas! hoe zeer is de tytel van Kardinaal my tot een last! hoe zeer benyde ik den minsten Inwooner van deze Stad *Napels* een tytel van een Onderdaan te zyn van een Monarch, die wel groot door zyne Magt, maar noch grooter door zyne Rechtvaardigheit is: 't Is in die gevoelens welke myn ongeluk zeer verzachten, dat ik my vleije dat uwe Keizerlyke Majesteit over mynen beklaaglyken staat aangedaan, uit medelyden de goedheit zal hebben van my tegen alle de aanvallen, waar voor ik blootgesteld ben, te beschermen. Wat geluk voor my, indien ik zo gelukkig ben dat myne bede verhoord wordt! Tot welken trap van glorie zoude ik niet zeggen kunnen geraakt te zyn, indien uwe Keizerlyke Majesteit voor aangenaam gelieft te houden, dat ik aan u opoffer de wenschingen van een hart, 't welk zo vol van eerbiedigheit als van toegenegenheit voor uw geheiligde Persoon is! In verwachting van de uitwerkselen van uwe Genadens, heb ik de eere met het diepste Respect te zyn, enz.

Was getekend,

N. COSCIA.

1731. Juny.

De Insinuatie door den Kardinaal *Banchieri* aan den Kardinaal *Lercari* gezonden, om den 20 dezer voor de Vergadering *Super Nonnullis* te compareeren, was van den volgenden inhoud:

ALzo uit de nieuwe bewyzen, welke onzen H. Vader Paus *Clemens* den XII. goedertierentlyk goedgevonden heeft, aan de Vergadering *Super Nonnullis*, wegens de zaak van den Kardinaal *Coscia*, te doen overleveren, en uit het onderzoek der papieren van dien Kardinaal, door hunne Eminentien de Heeren Commissarissen van die Vergadering gedaan, blykt, dat gy, myn Heer de Kardinaal *Lercari*, volkome kennis moet hebben van zekere intrigues en machinatien, gepleegt onder de regeering van wylen den Paus *Benedictus* den XIII. (heiliger en eerwaardiger gedachtenis,) en dewyl gy de bediening van eersten Secretaris van Staat bekleed hebt; zo schryf ik u dezen Brief op uitdrukkelyk bevel van zyn H., en op advys van hunne Eminentien, de Heeren Commissarissen, om u te verwittigen en te doen weeten, dat het de hooge wille van onzen Allerheiligsten Vader is, dat gy den 20 van de loopende Maand Juny 's morgens ten negen uuren, voor de geheiligde Vergadering *Super Nonnullis* verschynt, om te antwoorden op de Artykelen, waar over die eerwaarde Vergadering ordre heeft u te ondervraagen: Gy kunt 'er komen in zodanige

1731. zodanige kleeding en met zodanige Epuipagie en Gevolg, als 't u behaagt;
Juny. want dit alles is het goedvinden van zyn H. Ik hoop dat gy u daar mede zult conformeeren, en dat gy door uwe onderwerping aan de ordres van den Paus, aan ons de moeijelykheit zult spaaren van verplicht te zyn, anders met u te handelen dan men omtrent een Mede-Kardinaal gewoon is. Gedaan in 't Quirinaal den 2den Juny 1731.

De Insinuatie terzelver tyd aan den Kardinaal *Marini* gezonden, is zeer scherp, en luidt als volgt:

NAdien uit het groot getal van bewyzen, welke de crimineele en ongehoorde concussien en malversatien van de Kardinaalen *Coscia* en *Fini*, zo ogenschynlyk aantoonen, bevonden wordt, dat gy Kardinaal *Marini*, tot groote oneer van het *Sacro Collegie*, zo onzachelyk door zich zelve, en tot groot nadeel der hooge waardigheit van een Lid van die doorluchtige Vergadering, u bedienende van het haatelyk voorbeeld der gemelde Kardinaalen, deel gehad hebt aan hun versoeijelyk gedrag, en dat gy niet geschroomd hebt uwe bediening van Goddelyke instelling, te leenen tot knevelaryen en afpersingen, waar van elk Christen een afschrik, of liever geen kennis behoorde te hebben: Deze rechtmatige redenen hebben onzen Allerheiligsten Vader den Paus bewogen, informatien door den Procureur-Generaal tegen u te laaten neemen, zo als de Godsdienstigheit van zyn H. en zyn Pauzelyken eed het vorderen, en nademaal zyn H. uit die bronader van Godvruchtigheit en Goedertierenheit wel heeft willen verklaaren, dat hy de strengheit van zyne rechtvaardigheit ten uwen opzigte, zal richten naar den aard van 't antwoord 't welk gy in waarheit zout doen op het geen aan u gevraagd zal worden, staat het nu aan u, te profiteeren van eene zo byzondere gunst, door eene volkome en oprechte onderwerping aan zynen wille; begeerende hy en willende, dat gy den 20 dezer verschynt voor de geheiligde Congregatie *Super Nonnullis*, om te antwoorden op de verscheiden vraagen welke hy ons gelast heeft aan u te doen. En dewyl uwe pracht en staatsie door veelen zoude kunnen worden aangemerkt als een oirzaak van de elende en van het kwaad 't welk onze Medeburgers onder 't laatste Pausschap geleeden hebben, wil onze Allerheiligste Vader, dat gy na onze Vergadering gaat in korte kleeding en in een draagstoel, alleenlyk verzeld van uwen Kamerheer en twee Knechts. Want dit is het goedvinden van zyn H., en 't is voor u raadzaam, dat gy u daarnaar schikt, indien gy in zyne ongenade niet wilt vervallen, en de straf daar van ondergaan, even als de geenen welker gevaarlyke voetstappen gy gevolgd hebt.

Van *Napels* is tyding dat de Onder-Koning antwoord ontfangen hadt van *Weenen* wegens de Keizerlyke bescherming die de Kardinaal *Coscia* verzocht hadt; waarop zyn Excellentie terstond door den volgenden Brief aan den Kardinaal daar van kennis gaf.

MYN HEER DE KARDINAAL COSCIA.

„ DE Expressen die ik naar *Weenen* gezonden hadt wegens uwe zaaken,
„ is deze morgen wederom gekomen. Zyn Keizerlyke Majesteit wil u wel
„ toelaaten in zyn Koninkryk van *Napels* te blyven: Hy staat toe dat gy u al-
„ daar ophoudt op alzulk eene plaats als gy zult goedvinden. Zyn Keizerly-
„ ke Majesteit staat u ook toe op zyne bescherming te hoopen. Ik ben ver-
„ rukt, dat de Keizer, myn Meester, zulke gunstige gedachten voor uwe
„ Eminentie heeft. En ik verzekere u dat ik altoos met blydschap alle gele-
„ genheden zal omhelzen, waarin het van my zal afhangen om u eenigen dienst
„ te doen. Ik ben, enz.

Getekend,

DE GRAAF VAN HARRACH.

De Kardinaal op het ontfangen van dezen Brief, waar door hy zich niet van de Keizerlyke protectie verzekerd vindt, zich niet genoegzaam zeker oordeelende, heeft het Paleis van de Hertoginne van *Monte-Calvo-Pignatelli* verlaaten, en zich by Don *Carlo Testa*, den Broeder van zynen Kamerling begeeven.

De Ridder van St. *Joris* is den 19 May van *Rome* te *Napels* aangekomen, doch door niemand van de Regeering verwelkomt. Hy heeft zyn verblyf genomen in het Klooster van *Monte Oliveto*, alwaar de Nuncius, de Kardinaal Aardsbisschop en de Kardinaal *Caraffa* hem bezocht hebben. Die gewaande Monarch heeft aan de Schotsche en Iersche Officieren der Keizerlyke Troupen, met eene zonderlinge Monarchale gratie toegestaan hem de hand te kussen, welke gunst die Helden dan ook met niet minder devotie genoten hebben.

De Koning van *Sardinië* heeft te *Turin* een verbod doen afkondigen, waarby hy aan alle zyne Onderdaanen doet verbieden eenige Oorlogs-Provisien, Kanon, Wapenen, enz. aan de Misnoegden van *Corsica* te verkopen; welk verbod aldus luidt:

CAREL EMANUEL, door Gods genade Koning van Sardinië, *enz. allen die dezen zullen zien, Salut:*

WY zyn met eene ongemeene verwondering onderricht geworden; dat by gelegenheit der beklaaglyke onlusten, welke op het Eiland *Corsica* gereezen

1731. Juny. zen zyn, door de zo haatelyke als ongehoorde opstand, van dat gedeelte der Onderdaanen van de Republyk van *Genua*; veele onzer Onderdaanen, zo uit onze Staaten van *Piemont*, als uit ons Koninkryk *Sardinië*, door de bedriegelyke hoop van een aanzienlyke winst verleid, zich zodanig aan hunne onverzadelyke geldzucht overgegeeven hebben; dat zy (zonder acht te geeven, hoe grooten misdaad het voor Godt, en de Menschen is, en hoe schadelyk voor de zamenleving, om aan Oproerigen middelen te verschaffen, om in hun opstand, en onverwinnelyke hardnekkigheit te kunnen volharden;) hen verkocht hebben, Geschut, Wapenen, Krygsbehoeften en andere zaaken, door welke deze Muitelingen, de Goddelyke gramschap tergende, de vloek des Hemels op hen en hunne ongelukkige Nakomelingen laaden, en vermeerderen de verfoeijing die alle eerlyke Lieden voor hen moeten hebben: En alhoewel de standvastige getrouwheit, en de onverbreeklyke aankleeving onzer Onderdaanen aan onze Koninklyke Persoon; en de geduurige Oplettenheit met welke zy, door een onberispelyk gedrag, de gevoelens welke wy hen trachten in te boezemen, behooren te beantwoorden; ons niet toelaaten te denken, dat die geene onder hen, welke de oproerige Corsen van Geschut en Krygsbehoeften voorzien hebben, daar mede eenig ander oogmerk zouden gehad hebben, dan om een al te grooten baatzucht te voldoen; wel verre zynde van te denken, dat zy daar door de Zegenpraal dezer Muitelingen, tegen hunne wettige Overheden zouden hebben willen helpen bevorderen; zo is nochtans deze daad onzer Onderdaanen te verwerpen, kunnende niet toegelaaten, noch met stilzwygen voorbygegaan worden, wyl daar door reden zoude gegeeven worden om tedoen denken, dat wy stilzwygende zouden goedkeuren, een zaak, zo volkomen strydende tegen ons oogmerk, en dat wy de vriendschap en het goede verstand dat 'er tusschen ons en de Republyk van *Genua* is, zouden trachten te stooren, om dezelve zo veel te gemakkelyker te kunnen verbreeken, indien het mogelyk waare, dat wy tot zulke ongeoorloofde middelen onzen toevlucht konden neemen, om inzigten van byzonder belang te begunstigen, waarvan het tegendeel genoeg bekend is.

Om deze en andere ons daartoe beweegende redenen: ZOO IS 'T, dat wy (met advys van onzen Raad, en uit onze volkomen Authoriteit, en zekere kennisse, na rype overweeging van alles wat hier boven uitgedrukt is) verboden hebben, en verbieden, ontzeggende mits dezen wel uitdrukkelyk aan alle onze Onderdaanen, van wat staat of conditie dezelve ook zyn mogen, zo in onze Staaten van *Piemont* als in Koninkryk van *Sardinië*, gelyk ook aan die der nabuurige Eilandjes, te verkoopen of te bezorgen, onder wat voorwendsel het ook zoude mogen zyn, eenig Geschut, Krygsbehoeften, of iets diergelyks, 't zy openbaarlyk of op eene bedekte wyze, aan de Oproerigen van het Eiland *Corsica*, of aan iemand haarent weegen, alles op pœne van onze hoogste ongenade, en eene boete van duizend Kroonen voor de eerste rys, en voor de tweede reis Corporeele straf. Want zodanig is onze Wil en Welbehagen. Gegeven te *Turin*, den 26 May 1731. *Getekend*, CAREL EMANUEL.

Lager, DEL BORGO.

Ingevolge

Ingevolge het geen wegens de Hoven van den Keizer en *Spanje* voor eenigen tyd ten opzigte van het bewaarheden van het zwanger zyn van de regeerende Hertoginne Weduwe van *Parma* besloten is, heeft men den 31 May de visitatie van die Prinsesse in ordre gedaan: vyf Vroedvrouwen, die van verscheiden plaatsen ontboden waren, ten overstaan van de Hertoginne Weduwe *Dorothea*, Moeder van de Koninginne van *Spanje*, en vyf andere Dames, mitsgaders twee Doctoren van het Hof, Doctor *Froti* van *Modena*, en een Chirurgyn, verrichtten dat werk; terwyl de Generaal *Stampa* met de Spaansche Ministers in de *Antichambre* waren, daar de Vroedvrouwen haar verslag deeden; en met een formeelen Eed bekrachtigden, te weeten: dat de gemelde Hertoginne zekerlyk zwanger was; waarna terstont een Notariaale Acte van dit alles opgesteld, en Copy daarvan naar de respective Hoven gezonden wierdt; De Heer *Oddi*, Apostolische Commissaris, is by die functie niet toegelaaten: een blyk dat op zyn Hoogheits Pretensien en Protestatien gansch niet gelet wordt. De twee Hertoginnen Weduwen bewyzen zich onderling veel liefde en vriendschap, en men wacht met verlangen naar de uitkomst van dat geval. 1731. *Juny.*

Te *Genua* hadt men tyding van *Bastia*, dat de Gouverneur voortging eenige Huizen en Paleizen, dewelke op een hoogte leggende, ingevalle van een Belegering nadeel aan 't Guarnizoen zouden kunnen toebrengen, omverre te werpen. De Bisschop van *Saluzzo* hadt zich naar 't Campement der Misnoegden begeeven, om des te beter met de Hoofden over een stilstand voor de geheele Maand May, overéén te komen, niet zonder een byzonder inzigt van beide de Partyen, inzonderheit van de Misnoegden, wyl zy binnen dien tyd van alle noodwendigheden, die hunne Correspondenten van 't vaste Land hen toezenden, kunnen voorzien zyn, om hunne voorneemens uit te voeren: Men verzekert dat een Tartaan, die op de Kusten aldaar gekomen was, zonder dat men weet van wat Natie, 56 quintaalen Kruit, en 3000 Snaphanen aan land gebragt heeft. De Rebellen waren na de verovering van den Tooren van St. *Fiorenzo*, in grooter getale omtrent *Calvi* en *Ajaccio* toegenomen, welke Plaatsen zy met een formeele blocquade ingesloten hielden. Met een Vaartuig van St *Fiorenzo* heeft men, dat de twee Hoofden Generaals van de Rebellen, aldaar aangekomen waren, onder het lossen van 't Kanon

1731. Jany. non en de Musquettery, en dat zy aan die van *Capo Corso* hunne nieuwe Makkers, hadden doen verstaan, dat zy in 't toekomende vry mogen vaaren en hun handel dryven, en met alle veiligheit in die Golf inloopen.

Men hadt zeker bericht dat de Misnoegden, na het eindigen van de stilstand van Wapenen, wel verre van tot onderwerping te komen, niet minder zullen eischen dan de vier volgende Pointen, te weeten:

1. Dat de Republyk zal gedoogen uit de voornaamste Corsische Familien 24 Senatooren of Raadsheeren te verkiezen, welke een Collegie zullen uitmaaken, dat telkens om de drie Maanden onafhangkelyk van de Republyk, eene Vergadering zal houden, om over de zaaken van 't Koninkryk te raadplegen, enz.

2. Dat de Haven en de Fortressen van *Ajaccio* en *Bonifacio* aan de Misnoegden zullen ingeruimd en voor altoos met Corsische Guarnizoenen bezet worden.

3. Dat de Republyk hen ten eersten zal doen betaalen twee Millioenen Lire, tot vergoeding van een gedeelte der bezwaarnissen en afpersingen door die van de Republyk gedaan en veroirzaakt, welke somme besteed zou worden tot het oprechten van eene nationale Universiteit in *Corsica*.

4. Dat alle de Bisschoppen van het Eiland nationale Corsen zullen weezen.

Men sprak te *Genua* zeer veel tot lof van de trouw der Grieken van de Burgt van *Paomia* in de Nabuurschap van *Ajaccio*, op het gemelde Eiland van *Cosica*, die alle de aanvallen der Rebellen met dapperheit hebben weeten af te keeren. Hoe veele poogingen en middelen de Rebellen ook in 't werk gesteld hebben om hen hunne zyde te doen kiezen, alles is vruchteloos geweest; waarom dezelve dan ook besloten door kwaade behandelingen hun oogmerk te bereiken. Zy beleedigden hen op alderlei wyzen, hun Vee wegneemende en hunne Huizen en Schuuren verbrandende: waar door de Grieken genoodzaakt wierden op middelen van tegenweêr te denken: Dezelve zonden dan hunne Huisgezinnen naar *Ajaccio*, met hunne Meubilen, en besloten zich zelfs in den Toren van *Uncivia*, om de Rebellen aldaar af te wachten, en zich tot de uiterste druppel bloeds te verdedigen. Den 28 April trokken de Rebellen naar *Paomia*: zy tastten de Grieken met veel kloekmoedigheits aan, die zulk een goed

good gebruik van hunne Muskettery en van eenige stukken Kanon maakten, dat de Rebellen de vlucht moesten neemen, met verlies van 50 dooden en veele gekwetsten. Den 29 zonden zy drie Officieren om het Hoofd der Grieken door aanbieding van veele voordeelen te beweegen om hunne zyde te kiezen, met zyne onderhoorige Manschap of zonder dezelve. Doch deze wakkere Krygsheld liet hen antwoorden, dat hy en zyne Medegezellen, onderstaan hebbende voor de Gerechtigheit en ten voordeele van hun Vaderland te stryden, niets bekwaam zoude zyn om hen van besluit te doen veranderen; dat zy den Raad van *Genua* alleen voor wettigen Souverein erkenden; en dat zy de Wapenen niet anders dan op bevel van de Republyk zouden nederleggen; maar dat zy zich nooit zouden voegen by Muitelingen. Dit antwoord wierdt wedergebragt aan de Rebellen, en deedt hunne woede vermeerderen: Zy belegerden alle het Vlek of de Burgt van *Paomia* en den Toren van *Uncivia*: Zy benamen den Grieken geduurende eenige dagen den toevoer van Leeftocht, en sneden hen zelfs het water af. Deze laatsten, door honger en dorst benaauwd, deeden des nachts van den 30 eenen uitval op de Rebellen, waarvan 'er een groot getal gedood wierden, en onder anderen ook eenen van hunne voornaamste Officieren. De overigen namen de vlucht met achterlaating van veele Wapenen, Paarden, Krygs- en Mond-behoeftens, Standaarden, Vaandels en Wagens.

1731. *Juny.*

DUITSLAND.

MEN hadt te *Weenen* tyding van *Constantinopel*, dat, niettegenstaande alle middelen welke de Groote Heer en zyne Ministers in 't werk gesteld hadden, de Rust in die Stad noch niet volkomen hersteld was. Hoewel aldaar en daar omtrent byna 20000 Man gesneuveld, en wegens het verwekken van Oproer omgebragt waren, zulks heeft echter niet belet dat in het einde van Maart de *Gebegis* of Artillery-Soldaaten een nieuwen oproer aanrechtten, die van zwaar gevolg zoude zyn, indien men dezelve niet tydig en kloekmoedig gestuit hadt. Eenigen van deze Soldaaten hebbende beginnen te morren om dat men de 25 Piasters noch niet uitgedeeld hadt, welke men gewoon is by de komste van een nieuwen Sultan tot den Throon aan yder Soldaat te geeven; zo betoonden anderen hun misnoegen, om dat men noch geene behoorlyke zorge gedraagen hadt voor de schaarsheit en duurte der levensmiddelen, dat het oogmerk van den laatsten

 opstand

1731. Juny. opstand was geweest. Zy rotten hierop des avonds ten negen uuren te zamen, en plonderden ten tien uuren het Huis van den Aga der Janitsaaren, alwaar zy een grooten buit maakten. Doch de Aga ontkwam hunne woede. De Groot-Vizir begaf zich op deze tyding naar het Serrail van den Grooten Heer, om de nodige ordres te geeven. De Misnoegden, welkers getal tot omtrent 3000 was aangewasschen, begaven zich op de plaats de *Etmeidan* genoemd, alwaar zy hunnen Standaard plantten, en dien nacht bleven. Maar des morgens vroeg vielen de Groot-Vizir en de Aga der Janitsaaren, aan het hoofd der *Oglans* en andere Serrail-Bedienden, gevolgd van de Kapitein-Bassa *Gianum Coggia* met zyne Zeelieden, en vóórgegaan door den Standaard van *Mahometh*, op de Rebellen aan, die zy na eenigen tegenstand overhoop wierpen en op de vlucht bragten; zo dat ten tien uuren alles weêr in rust was. De Aga verzocht echter, om den haat van dit Krygsvolk te ontgaan, zyn afscheit; en de Kapitein-Bassa begaf zich om dezelfde reden op de Oorlogschepen. *Karel Kalil* of *Hallil*, Broeder van den vermaarden *Patrona*, die deel hadt in dezen oproer, wierdt in de Gevankenis gezet en is misschien reets verwurgd. Te *Andrinopel* was mede een oproer door de Janitsaaren aangerecht, die aldaar veele Persoonen hadden omgebragt. Men was van gedachten dat het Krygsvolk echter na den ongelukkigen uitslag van dezen laatsten oproer den lust tot eene nieuwe Muitery voor eerst wel benomen zoude zyn.

Te *Weenen* bevonden zich Gedeputeerden van de Protestanten in *Hongaryë*, welke Vertoogen gedaan hebben aan den Keizer tegen het Dreceet, wegens de oefening van hunne Religie, 't welk in dat Ryk afgekondigd is; luidende het zelve als volgt:

NA dat aan ons overgeleverd zyn de Acten van de' Commissie, dewelke by het 20 Artykel van 't Jaar 1715 aangesteld was, en die in 1721 in onze vrye en Koninklyke Stad *Pest* wel begonnen, maar in het volgende Jaar in onze andere vrye en Koninklyke Stad *Presburg* hervat en ten einde gebragt is; en na dat wy de zaaken, in die Acten omstandiglyk en in 't breede uitgedrukt, behoorlyk onderzocht en overwogen hadden, hebben wy goedgevonden daar over voor ditmaal de volgende resolutie aan u mede te deelen; te weeten:

1. Dat de genadige Resolutie van den Keizer en Koning *Leopold* (onzen zeer waarden Vader godzaliger gedachtenis) in dato den 2den April 1661, dewelke gedrukt en behoorlyk gepubliceerd is, gehouden zal worden voor Koninklyke Verklaringen over de 25 en 26ste Artykelen van 1681, en over het

21ste

21ste Artykel van 1682, die door het gemelde 20ste Artykel van 1715 bevestigd zyn; en dat achtervolgens het voorschreven 25ste Artykel, aan alle de Luthersche en Gereformeerde Inwooners, alleenlyk de private oefeninng van hunne Religie, overal geoorloofd zal zyn; zullende de openbare oefening daar van, achtervolgens het 26ste Artykel, alleenlyk binnen zekere plaatsen bepaald blyven. 1731. Jany.

2. Dat derhalven het opentlyk prediken binnen de gespecificeerde Plaatsen voor de Luiden van die Confessie, zo aldaar woonende, als van elders derwaards komende, zal blyven bepaald; en dat in dezelve aan hen toegestaan zullen worden zo veele Predikanten als de noodwendigheit en de grootheit der Kudde vereischt; doch na dat zy die noodwendigheit alvoorens aangetoond, en onze genadige Koninklyke permissie daar toe verkregen zullen hebben: zullende die Dienaaren de Zieken en Gevangenen aldaar mogen bezoeken en bystaan.

3. Dat in de niet gespecificeerde Plaatsen, aan die van de Gemeente zelfs niet belet zal worden het leezen in Boeken van hunne Religie handelende, maar alleen voor hen en voor hun Huisgezin, als behoorende tot de private oefening; en zonder andere Ingezetenen van die plaats daarby toe te laaten; zullende de Roomsch-Katholyke Pastoors in die ongespecificeerde Plaatsen, van de Onroomschen, onder hunne Parochien behoorende, geen grooter tribuit mogen neemen, dan van de Roomsch-Katholyken zelf.

4. Dat het Recht der byzondere Landheeren, by de gemelde Artykelen en Verklaringen gereserveerd zynde, dezelve, als zy omtrent de Religie-zaaken in ons gemelde Koninkryk van *Hongaryë* iets willen vaststellen of veranderen, gehouden zullen zyn, de redenen hen daartoe beweegende, alvooreus aan ons als Landsvorst en beschermer der Religie, ootmoedig te vertoonen, en onze genadige dispositie en ordonnantie daarop af te wachten.

5. Dat men aan de Lutherschen of Gereformeerden, Superintendenten toestaan zal, in de Plaatsen die zodanige Superintendenten of Opperste van ons verzoeken; welkers plicht het zal zyn op het leven en gedrag van hunne onderhoorige Predikanten te letten, en die zich te buiten gaan ook behoorlyk te straffen; zullende voor 't overige de Onroomsche Dienaaren in Waereldlyke zaaken, de Waereldlyke Overigheit onderheevig zyn, en de visitatie en het onderzoek der Katholyke Aards-Dekenen alleenlyk hierin ondergaan, dat zy aan hen doen blyken, of zy de hunnen wettelyk doopen, of tot het wettelyk doopen genoegzaam gequalificeerd zyn: Dat voorts de Huuwlyks-zaaken, achtervolgens de grondwetten van het Koninkryk, indiervoegen aan het oordeel der voornaamste Bisschoppen onderworpen zullen zyn; dat dezelve volkomelyk naar de grondstellingen der Lutherschen en Gereformeerden gedecideerd worden; en dat het geoorloofd zal zyn, daarvan aan den Aardsbisschop te appelleeren.

6. Dat, aangaande de Afvalligen, voornamelyk wanneer iemand van de Lutherschen of Gereformeerden het Katholyk Geloof omhelst hebbende, het zelve naderhand wilde verzaaken, zodanig een door den competenten Waereld-

1731. Juny. reldlyken Rechter met een zwaare arbitraire straf zal worden gestraft: doch dat, alvoorens die arbitraire straf dagelyks wordt uitgevoerd, het bericht daar van telkens aan ons zal moeten worden gedaan.

7. Dat zo wel in de gespecificeerde als niet gespecificeerde Plaatsen, aan Luiden van verschillige Religie toegelaaten zal worden te trouwen voor den Katholyken Pastoor van hunne Plaats.

8. Dat de Feest- en Heilige-dagen der Katholyken, ook door de Onroomschen zo veel als het uiterlyke aangaat, zullen gevierd moeten worden; en dat de geenen die onder Gilden behooren, achtervolgens de institutie daarvan de gewoonlyke Processien bywoonen zullen.

9. Dat in 't stuk van den eed, door de Lutherschen en Gereformeerden in ons gemelde Koninkryk van *Hongaryë* te doen, voor het toekomende genadiglyk vastgesteld wordt, dat Rechters en andere Amptenaaren, mitsgaders Advokaaten, middelerwyl en tot dat anders geordonneerd wordt, by hunne aanstelling zullen zweeren naar het gearresteerde Formulier, te weeten met de uitdrukkelyke woorden van: *Deiparæ Virginis & Sanctorum* (der Moeder Maagd Gods en der Heiligen;) maar dat van de Getuigen den eed op de gebruikelyke wys zal worden genomen, ten einde de loop van de civile en crimineele Justitie niet gestremd worde.

Voor 't overige zullen alle overtreedingen in zaaken van Religie tot nu toe begaan, noch voor ditmaal vergeeten blyven: maar wanneer in 't toekomende een van beide de Partyen, of iemand der Ingezetenen van het Koninkryk, onze genadige Resolutien en Ordonnantien over de voornoemde Religie-zaaken geëmaneerd, uit eigen gezag mogt komen te overtreeden, en een Katholyk, een Onroomsche, of een Onroomsche een Katholyk komt te stooren en te ontrusten, zal zodanig een op de aanklagten van onzen Koninklyken Fiscaal, met eene convenabele en onafbiddelyke straf gestraft worden. Wyders indien iemand van de Particulieren zich in Persoon, of ter zaake van Religie, beleedigd oordeelt, zal hy zich daar over in zyn eigen naam, en niet in die van de Gemeente, aan onze Koninklyke Majesteit alleen addresseren.

Welke onze genadige Resolutie gy naar alle de Plaatsen van het Koninkryk zult hebben te zenden, en te doen publiceeren, ten einde een iegelyk daarvan kennis kryge, en zich daar naar richte. Gedaan te *Weenen*, den 21 Maart 1731.

Was geteekend,

CAROLUS, enz. enz.

Lager stont,

Com. Lud. de *Battyani*
Elias Wanyecy.

DEN

1731. Juny. DENEMARKEN.

DEN 6 Juny geschiedde eindelyk op het Slot *Fredriksburg* met ongemeene pracht en luister de Krooning van CHRISTIAAN den VI. Koning van *Denemarken*, en van zyne Gemalinne de Koninginne *Sophia Magdalena*, op de volgende wyze.

Des morgens was het Plein van 't Slot met de Koninklyke Guarde te paard bezet: ten tien uuren begaven zich alle de daar zynde Heeren met een heerlyken trein naar 't Hof; ten elf uuren kwam zyn Majesteit van 't Slot, bekleed met een *Tunica* en *Toga*, naar de wyze van de oude Romeinen; Het Opper-kleed was van een stoffe van geweeven Zilver met verheven goud Bloemwerk; De Broozen waren van zwart geschooren Fluweel met banden, goud en zilver Breiwerk en met Diamante Knoopen; boven deze Kleederen droeg zyn Majesteit den Koninklyken Mantel met Hermyn gevoerd, hebbende de Kroon op het Hoofd, den Scepter in de rechter- en de Globe in de slinker-hand; op de zyde hadt zyn Majesteit den Koninklyken Degen, hangende aan een Gordel met Paerlen bezet, alles gemaakt naar de wyze van de oude *Gothen*: vóóruit gingen des Konings Lakeien en Pagies, waarna verscheiden Kamerjonkers en Kamerheeren volgden, zynde de weg naar de Kerk met rood laken belegd. Zo dra zyn majesteit in de Kerk tradt, kwam de Koningin insgelyks in Romeinsch gewaad, de Kroon op het hoofd hebbende, van 't Slot, met even zulk een Gevolg als dat van den Koning, en begaf zich ook naar de Kerk; zynde verzeld van de Prinsesse *Sophia Hedwig* en *Charlotta Amalia*, en de Markgravin; waarop veele Ridders en Edellieden deze Processie sloten. Het Verhemelte waar onder de Koning ging, wierdt van den Groot-Kancelier den Graaf van *Holsten*, den Geheimeraad *Rozenkrans*, en den geheimen Conferentieraad *Blome*, gedraagen, en dat van de Koningin door den Geheimeraad van *Sehested*, den Geheimeraad *Munch*, en den Graaf *Rantzau*. 's Konings Mantelsleep hielden de Graaf *Anthony van Altenburg*, en de Geheimeraad en Opper-Kamerheer van *Pless*; en de Gravinnen van *Holsten* en van *Hardeggen*, die van de Koningin. De Koning wierdt in de Kerk ontfangen door den Bisschop *Worm* van *Zeeland*, verzeld door die van *Jutland* en *Noorwegen*. De eerstgenoemde deedt de Kroonings-Predikatie, waarna hy met de andere Bisschoppen de Gezangen zong: *Veni Sancte Spiritus*; *Gloria in excelsis Deo*, enz. Vervolgens ontfing

1731. Juny. die Bisschop uit handen van den Groot-Kancelier het Koninklyk Wet- en Successie-Boek, *Lex Regia* genaamd, als mede de Flesse met de Zalf-Olie, die door den Bisschop gewyd wierdt. De Koning voor het Altaar gekomen zynde, boog zich op zyne knie, nam de Kroon van zyn Hoofd, en steldedie, als mede den Scepter en de Globe, op een rood fluweel kussen terzyde by hem leggende; daarna deedt zyn Majesteit aan den gemelden Bisschop de Koninklyke belofte van bescherming van alle de Kerken der Deensche Koninkrykken en Staaten, en de Groot-Kancelier ontfing van den Koning de Kroonings-Eeden, welke zyn Majesteit uitsprak, houdende de handen op den Bybel; vervolgens ontfing de Koning de Zalving van den meergemelden Bisschop, op het Voorhooft, op de Borst, op de beide Armen en op de Palm van de Rechterhand; dit gedaan zynde, zette de Koning de Kroon weder op zyn Hoofd, nam den Scepter en de Globe, na dat hy den Degen aan Godt hadt toegewyd, en keerde naar zynen Throon. De Koninginne wierdt gezalfd op het Voorhoofd en op de Borst. De Heraulten der Wapenen, ten getale van zes, waren gekleed in Wambussen van Fluweel, boven hunne Mantels hadden zy een Wapen-Rok, geborduurd met de Wapenen van *Deenemarken* en *Noorwegen*, enz. hebbende yder een Heraults-Staf in de hand. Na de Ceremonie deelden gemelde Heraulten goude en zilvere Medailles uit, die op de Krooning geslagen waren; omtrent de middag wierdt het *Te Deum* gezongen, de klokken geluid, en het kanon gelost, waarna een Koninklyk Festein en Maaltyd in de Ridder-Zaal en andere Vertrekken van het Kasteel gegeeven wierdt, aan verscheiden Tafels, te weeten: de Koninklyke Tafel, aan dewelke zaaten beide hunne Majesteiten, de Prinsesse *Charlotta Amalia*, Zuster, en de Prinses *Sophia Hedwig*, Moei van den Koning, nevens haare Koninklyke Hoogheit de Markgravinne van *Brandenburg Culmbach*, Moeder van haare Majesteit. De Vorstelyke Tafel, aan dewelke zaten de twee Prinsen *Frederik Ernest*, en *Fredrik Christiaan*, Markgraven van *Culmbach*, Broeders van de Koninginne, en de twee Hertogen van *Holstein Sunderburg*, en *Gluksburg*, een Tafel voor de uitheemsche Ministers; twee groote Maarschalks-Tafels; vier Tafels voor de andere Hovelingen van de beide Sexen, en twee tafels voor de Cavallier-Guarde, in alles elf Tafels, die alle

met

met groote Magnificentie opgedist waren, hebbende onder anderen de konstige Vertooningen der Confituuren zeer uitgemunt. 1731. Juny.

De Vreugdebedryven over deze Krooning, zyn op veele plaatsen zeer groot geweest, inzonderheit heeft te *Altona* de Joodsche Natie zeer uitgemunt: hunne Synagoge was magnifik versierd, en de geheele Gemeente verscheen in Feest-Gewaad; men zag daar een Machine van vyftien voeten hoog, met vergulde zinnebeeldige Figuuren, en onder anderen twee Schilderyen, waar in geschreven was den Zegenwensch voor hunne Majesteiten in 't Hebreeuwsch en in 't Hoogduitsch. De Rabynen lazen Kapittels en Psalmen, ter materie dienende, uit hunnen Bybel, en men zong een expres opgestelden Hebreeuwsche Lofzang. Voorts wiert in dien Tempel een fraai Muzyk, zo van Stemmen als Instrumenten gemaakt, en eindelyk sprak de Opper-Rabbi den Zegen uit over het Koninklyke Huis. De Weduwe van *Saligman Salomon*, gewezen Keizerlyke Factor, heeft dien dag een goede quantiteit Levensmiddelen, als Brood en Wyn, Vleesch en Bier, aan het Armen- en Weeshuis te *Hamburg* gezonden, ook gelyke Aalmoessen aan de Joodsche Armen gedaan, en den volgenden dag heeft zy geld onder de Armen doen uitdeelen.

MEN wacht nu dagelyks te verneemen dat de Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden* een besluit genomen zullen hebben om het Tractaat van *Weenen* aan te neemen; gelyk men pr. Expressen de tyding bekomen heeft dat de Koning van *Spanje* zich door eene Conventie, welke den 6 dezer te *Sevilie* getekend is, met het zelve Tractaat heeft geconformeerd. NEDERLANDEN.

Men ziet in druk het volgende Placcaat dat te *Groningen* is gepubliceerd.

DE *STAATEN VAN DE STAD GRONINGEN ENDE OMMELANDEN*, *doen te weeten*: Dat door veelmalen ingekomen berichten wel zyn *geinformeerd* van de menigvuldige en van tyd tot tyd toeneemende *insolentien*, onzer Roomschgezinde Inwoonderen dezer Provintie, dewelke, niettegenstaande onze *indulgentie*, om alhier rustig te mogen verblyven, en met onderwerping aan onze ordres, in alle stilligheit *getolereerd* te zyn, ook onze *protectie* nevens andere goede Ingezetenen volkomen te genieten, geheel anders dan die van de *Protestantsche* Belydenis, elders door een wraakbare *conscientiedwang* aan Lyf en Have alzins vervolgd worden; Echter zich niet ontzien ter *vilipendentie* van verscheiden *friesche* verbods Placaten

1731. door het inkomen en aanhouden van verscheiden *geordende*, en by ons nooit
Juny. *gepermitteerde* Priesters, Capellanen en Geestelyken, vermenigvuldigen en vergrooten van hunne Vergaderplaatsen, dezelve ten grooten menigte in 't openbaar te *frequenteren*, daarin en onder de hand te leeren en verspreiden, de onbepaalde magt des Roomschen Stoels, niet alleen in zaaken van hunnen Godsdienst, maar zelfs omtrent zaaken van Burgerlyke regeeringen en Onderdaans plichten te *fomenteren*, en in te scherpen den blinden yver, om ten behoeve van verbode *corporatien*, en uitlandsche *conventen*, Kloosters, of andere zogenaamde Geestelyke Gestichten en Persoonen, *sinistre dispositien* by levendige lyve of uiterste wille te maaken, en dezelve tegen ons Placaat van den 28 February 1656 te *faciliteeren*, alles tot stooringe en ergernissen van den waaren Gereformeerden Christelyken Godsdienst, aanwasch dier Dwaalleere en grove *superstitien*, en van nadeelig gevolg voor den welstant onzer Provintie, en derzelver Hooge Regeeringe.

ZOO IS 'T, dat wy by dezen, zonder te *derogeeren* aan de Placaaten by Haar *Hoog Mogende* op dit *subject* geëmaneerd, by *revisie* en *ampliatie* van onze voorige ordres mitsdezen ernstig *statueren*.

I.

Dat geene Roomsche Priesteren zullen mogen komen in deze Provintie of eenig District van dien, dan met vóórkennisse en *consessie* der Regeeringe, en dezelve by hun aankomst gehouden zyn haar te presenteren aan de respective Gerichten, ter plaatse alwaarze haar dienst zullen *exerceren*, en hun doopnaam, geboorte-plaats en *domicilie* waarze zich hier zullen ophouden, eigenhandig op te geeven, om verklaaringe als *Artykel III.* en *quarto infra* te doen, en daarop schriftelyke permissie te kunnen *obtineren*, zonder alvoorens eenige de minste dienst functie of visitatie te mogen verrichten, zulks alles by de pœne van een honderd zilvere Ducatons.

II.

Dat van nu af aan en voortaan geenerlei Priesters of Zendelingen, dan alleen geboren Onderdaanen in de *geunieeerde* Provintien, en geene geordende Priesters of Munniken, in het byzonder geene Jesuïten, of die in eenige graden of deelen hunner orde mogten zyn, zullen worden *geadmiteerd* of *getollereerd*, maar dezelve mitsdezen gelast binnen zes weeken na *publicatie* dezes, te vertrekken by pœne op hunne Persoonen, en die hen verblyf verleenen, of in hunne Vergaderinge zullen verschenen zyn, als in 't Placcaat van den 10 October 1657, den 30 December 1667 en noch jongst by Staatsche *resolutie* van den 22 Juny 1720, is gearresteerd.

III.

Dat alle Priesters zich zullen moeten adresseren by de Gerichten als vooren vermeld, en aldaar, vóór dat schriftelyke *permissie obtineeren*, by hun woord van eere moeten verklaaren in plaats van eede, dat zy niet voorstaan of leeren zullen de magt van *dispensatie* van den Roomschen Stoel of andere Kerkelyke *authoriteit* omtrent Onderdaans plichten, om dezelve van eene volstrekte gehoorzaamheit aan hunne wettige Protestantsche Overheden te kunnen *diverteren*, of dat men

men geen trouwe of onderdanigheit aan die in de Kerkelyke Ban mogtenzyn, schuldig is, maar in tegendeel die van hunne Gemeenschap zullen inboezemen een behoorlyken yver voor den welstand dezer Provintie, en alle onderwerpingen met een stil en zedig gedrag. 1731. Juny.

IV.

Insgelyks te verklaaren, dat zy niet zullen *contribueeren* direct of indirect, om door onze Ingezetenen eenige vermaakinge, gelofte, verzendinge of vervreemdinge van geld of gelds-waarde te doen of laaten doen, buiten's Lands aan eenige Kloosters, Collegien of andere Roomsche Gestichten, of ten behoeve van eenige Gemeenschappen, Staatsien, Plaatsen of Leden van dien: en zo veel in hen is, oprechtelyk te zullen weeren, dat op eenigerlei wyze de goederen onzer Onderdaanen worden *gediverteerd* buiten's lands, of mogten komen in eenige doode hand, anders dan onder *publyke* en by ons *geautboriseerde administratie*: laatstelyk dat zy tegen deze hunne verklaaringe of eenig deel van dien, geen *absolutie* of *dispensatien* van iemand ter Waereld zullen verzoeken of *accepteren*.

V.

De Roomschgezinde Waereldlyke Priesteren, geboren Onderdaanen van den *geunieerden* Staat, alhier in *functie* wezende, zullen mede gehouden zyn de voorenstaande verklaaringe inwendig een Maand na *publicatie* dezes te doen, en hen daartoe van zelfs te adresseren by de respective Gerichten, alwaar zy den dienst doen, by pœne dat die geene, welke na *expiratie* van dien tyd nalatig of *refractair* bevonden mogten zyn, boven de *pœnaliteit Artykel I. gestatueerd*, gebannen zullen worden.

VI.

Alle Roomschgezinde zogenaamde Geestelyken, hier ontfangende eenige Constitutien, Bullen, Decreten, Brevetten of andere Mandementen en bevelen, hoe genaamd, van hunne *superieurs*, of eenige Kerkelyke Overigheit, door wat canaal of op wat wyze zulks zoude mogen zyn, raakende Kerkelyke zaaken of Persoonen, inzonderheit die hunne of andere missie, *evocatie*, verplaatsinge of *suspensie* zyn *specterende*, zullen geenzins dezelve mogen gebruiken, *publiceren*, zelfs niet aan iemand *communiceren*, dan 14 dagen na dat die in *originali* in de Stad aan de Heeren Burgermeesteren ende Raad, en te Lande aan de Gerichten ter plaatse zullen zyn vertoond, en daar nevens *copye* overhandigd, welke 14 dagen verloopen zynde, zonder nadere *dispositie*, zy dan eerst van de *origineele* eenig gebruik zullen mogen maaken by pœne van 100 zilvere Ducatons, of *arbitraire correctie* naar *exigentie* van zaaken naar de nature en zwaarte van de *transgressie*.

VII.

Mede zullen onze Roomschgezinde Ingezetenen zich niet mogen onderstaan, eenige Vergaderplaatsen te vergrooten, vertimmeren, veel min eenige derzelver ergens in deze Provintie zonder ons *expres consent* van nieuws aanleggen; ook zorge hebben te draagen, dat dezelve in het uiterlyk aanzien geene Kerken of publyke Gebouwen gelyken, of anders in het oog loopen, mede

 zich

1731. Juny. zich wel wachten, met hunne Misgewaden, of iets anders naar hunne *superstitie* zwemende, publyk te verschynen, of andere ergernisse en ſtoringe in het Gemeen te geeven, op pœne van dadelyke *demolitie* en verdere *correctie*, als op zodanige *insolentie* na der zaaken gelegenheit zal worden bevonden te behooren.

VIII.

Verbieden ook in *conformite* ons Placcaat van den 28 February 1656, dat geene Perſoonen van wat ſtaat of *conditie* die zullen mogen weezen, zullen vermogen by Teſtament, *Codicillen*, Legaten, Giften ter zaake van de dood, of onder de levenden, of op andere manieren, handelingen of *contracten*, te *disponeeren* van hunne goederen, (geene uitgezonderd) ten behoeve van eenige zogenaamde Geeſtelyken, Prieſters, Kloppen, Nonnen, Corporatien, Geſtichten, Statien, of eenige Pauzelyke gezegde Geeſtelyke Armen- of Gods-huizen, maar alle dezelve moeten overlaaten aan hunne wettige Erfgenaamen, *ordonneeren* daar benevens, dat geene Roomſchgezinde Ingezetenen, hunne naaſte Vrienden van de Gereformeerde Religie zynde, in 't geheel of ten deele zullen mogen onterven, of minder vermaaken dan aan hunne Paapsgezinde Erfgenaamen, by verbeurte van viervout van het aan Geeſtelyke of aan Roomſchgezinden vermaakte.

IX.

Laatſtelyk *inhæreren* wy de voorige ordres en reſolutien, dat alle Kinderen, waar van één der Ouderen van den waaren Gereformeerden Godsdienſt is geweeſt, in dezelve zullen worden opgebragt, en dat, ingevalle één van beide de Ouders van de Gereformeerde Religie is, de Kinderen in de Gereformeerde Kerken ten doop zullen moeten worden gepreſenteerd, gelyk mede dat geenerlei Schooldienſt alhier door Roomſche Mans- of Vrouws-Perſoonen zal mogen worden *geëxerceerd*, alles by zodanige *pœnaliteiten* als bevoorens daarop zyn *geſtatueert*.

Dit alles *ongepræjudiceert* onze voorige Placcaten en reſolutien, die voor het overige in dezen voor gerepeteerd worden gehouden: zullende dit alles berricht worden tegen de Overtreeders by de Gerichten hier voorens geſtatueerd.

Laſten en bevelen zonder oogluikinge of *compoſitie* dezen ter *executie* te leggen, en een iegelyk die zulks aangaat hem daarnaar te reguleren; zullende de breuken komen een derdedeel voor den Aanbrenger, een derdedeel voor het Gerichte ter plaatſe, en een derdedeel voor de Armen aldaar:

Aldus gedaan en gearreſteerd ter Vergadering van *Hoog Ged. Heeren Staaten*, op Donderdag den 12 April 1731.

Ter Ordonnantie van Haar Ed. Mog.

L. BECKERING, *Secretaris.*

De Koning van *Sardinië* by Miſſive aan de Heeren Staaten Generaal kenniſſe gegeeven hebbende van het bevallen van de Koninginne zyne

zyne Gemalinne van eenen Prins, zo hebben haar Hoog Mogende zyne Majesteit deswegens by Missive gefeliciteerd.

De Koning van *Pruissen* heeft by Missive aan de Staaten Generaal kennis gegeeven van het Huuwlyk van zyne oudste Dochter de Prinsesse *Frederica Augusta* met den Erf-Prins van *Brandenburg-Bareith*, waar over zyn Majesteit by Missive door haar Hoog Mogende is gefeliciteerd.

In den *Haag* kwamen den 24 dezer twee Expressens uit *Vrankryk*, en met den laatsten de aangename tyding, dat de Conventie tusschen *Groot-Brittannië* en *Spanje*, waarby de Katholyke Koning zich met het Tractaat van *Weenen* conformeerde, den 6 dezer te *Sevilië* getekend is, gelyk breder blykt uit den volgenden Brief:

Sevilië den 7 Juny.

DE Groot-Brittannische Minister de Heer *Keene*, ontfing den 1 dezer van *London* te rug den Expressen, welken hy derwaards gezonden hadt, en met denzelven de nodige Instructien tot wegneeming van eenige weinige zwarigheden, welke men in het goedkeuren van het Weener-Tractaat hadt gemaakt. De gemelde Minister hier van terstont aan ons Hof kennis gegeeven hebbende, tradt daar over in Conferentie met onze Ministers, en ontwierp met dezelve de Conventie, die gisteren gesloten en getekend is; waarby de Koning zich met het Tractaat van *Weenen* conformeert, en daarenboven het Sevilische Tractaat (waarvan zyn Majesteit by de bewuste Declaratie, voor eenigen tyd door den Marquis van *Castellar* te *Parys* gedaan, zich ontbonden heeft gehouden) rehabiliteert en op nieuw bevestigt. Men verzekert dat ons Hof met dat van *Groot-Brittannië* ook overééngekomen is, dat een Esquadre Engelsche Oorlogschepen, den Infant Don *Carlos* met de 6000 Mannen van onze Troupen, naar *Italië* zal helpen overbrengen; en dat dit Transport binnen vyf Maanden zal geschieden. De gemelde Heer *Keene* heeft heden een Expressen met de getekende Conventie naar *London* afgevaardigd; en daar is te gelyk een Courier door ons Hof aan den Marquis van *Castellar*, naar *Vrankryk* gezonden, met de nodige Instructien omtrent deze zaak: zynde aan den Franschen Ambassadeur alhier (zo men zegt) door onze Ministers alleenlyk kennis gegeeven dat dezelve afgedaan was. Hunne Majesteiten zyn over dezen goeden uitslag zeer vergenoegd.

Alle de Directeurs van de Oostendische Compagnie zyn te *Brussel* geweest, om eenige Vertoogen aan de Regeering te doen, en derzelver Instructien te ontfangen, aangaande hunne Etablissementen te *Canton*

1731. Juny. *Canton* in *China*, te *Coblon* op de Kust van *Cormandel* en te *Bengale*, en wegens het zenden van de twee Schepen naar *Oost-Indiën*, ingevolge van het geen in het laatste Tractaat van *Weenen* gestipuleerd is.

De Keizerlyke Ambassadeur heeft bericht van *Weenen*, dat men aldaar van den Keizerlyken Minister te *Constantinopolen* tyding bekomen hadt, dat de Turken het Leger van den jongen *Schach Thamas* aan de Rivier de *Tiger*, niet verre van *Bagdad* gansch verslagen, en veele Persianen in 't water gejaagd hadden. De Ottomannische Ambassadeur aan het Keizerlyke Hof hadt ook tyding daar van ontfangen, met byvoeging, dat de jonge Persiaansche Vorst zelf, in die Actie zoude verdronken zyn.

Met Vaartuigen heeft men uit *Barbarye* tyding dat de Koning van *Marocco* aan zyn Leger ordre gegeeven hadt om in 't Veld te trekken, en te marcheeren naar de Landschappen en Plaatsen die zich noch niet aan hem onderworpen hebben; veelen van dewelke zich in staat van tegenweêr hebben gesteld. Daar is eene zamenzweering der Zwarten ontdekt, om den Koning wederom van den Throon te stooten, aangelegd door *Alcayde Havany*, de aanzienlykste Persoon onder hen, die, na de ontdekking, zynen toevlucht nam tot de protectie van eenen Man, van gereputeerde heiligheit, genaamd *Muley Juim*, dewelke hem by den Koning bragt en voor hem sprak: waar op die Monarch antwoordde; *dat hy het kwaad tegen hem zelf gepleegd, wel wilde vergeeven; maar dat hy het advys van de Rechters moest vraagen over het verraad tegen de geheele Natie:* Deze verklaarden dat de geen die op het leven van dien Koning toeleide, en den Staat in verwarring trachte te brengen, met de dood gestraft moest worden; waarop hy terstont wierdt geëxecuteerd. Vervolgens vondt men onder zyne Papieren verscheiden Brieven van den Bassa van *Tanger*, waarin hy hem tot de rebellie aanmoedigde, en hem alle bystand van Krygsvolk en van Ammunitie van Oorlog beloofde. Daarop zyn 50 Alcaides naar *Tanger* gegaan om dien Bassa by de kop te vatten, zo dat hy waarschynlyk den Bassa der Zwarten haast volgen zal.

1731. Juny.

BYZONDERHEDEN.

DEN 22 Juny bragt een Expressen van *Friedricksfelde* te *Berlyn* de tyding dat de Markgraaf *Albrecht* van *Brandenburg*, Prins in *Pruissen*, Grootmeester van de Johanniter Orde in der *Mark*, *Saxen*, *Pomeren* en *Wenden*, Stadhouder van het Hertogdom *Pomeren*, en Overste over een Regiment te voet en te paard, enz. op het Lustslot *Fredricksfelde*, des namiddags ten twee uuren aan eene beroerte overleden was: Zyn Koninklyke Hoogheit was een Zoon van *Fredrik Willem de Groote*, Keurvorst van *Brandenburg*, geboren den 14 January 1672, en den 3 October 1703 getrouwd met zyne nagelate Gemalinne *Maria Dorothea*, Dochter van den Hertog *Fredrik Cazimir* van *Courland*, by dewelke hy verwekt heeft *Karel*, geboren den 10 Juny 1705; *Anna Sophia Charlotta*, geboren den 24 December 1706, Gemalinne van den Hertog van *Saxen Eysenach*; *Louiza Wilhelmina*, geboren den 11 May 1709, en gesturven den 19 February 1726; *Fredrik*, geboren den 13 Augusty 1710; *Sophia Albertina*, geboren den 18 Augusty 1711; *Fredrik Wilhelm*, geboren den 28 Maart 1715.

Van de zwaare Aardbeeving te *Foggia* voorgevallen, en waarvan hiervóór alreets gesproken is, ziet men noch het volgende omstandig Verhaal.

De Stad *Foggia*, gelegen in het *Capitanata* in de Provintie van de *Puglia*, eene van de beste van die Provintie, heeft in de voorleeden Eeuwen verscheiden onheilen uitgestaan; Zy is onderwurpen geweest aan de Invasien der Barbaren; ingenomen door de Sarrazynen; verwoest door de Soldaaten van *Manfredus*; verbrand en ontmanteld door dien Koning: Zy heeft verscheidenmaalen de Hongersnood en de Pest geleden: Zy is door haar eigen verdeeldheden gescheurd geworden; maar alle deze onheilen kunnen niet in vergelyking gesteld worden met dat van deze Aardbeeving, die alle de Gebouwen daarvan heeft omgeworpen of doen waggelen, eene groote menigte van Menschen van alderhande Jaaren, Sexe en Conditie onder de puinhoopen doen omkomen, en de overige Inwooners tot de uiterste elende gebragt.

Deze Aardbeeving gebeurde den 20 Maart op het zelfde oogenblik als het Jaar 1730 naar de Astronomische rekening eindigde, en het Jaar 1731 een aanvang nam: De eerste schudding wierdt 's morgens ten vier uuren gevoeld, en was zo geweldig en zo schielyk, dat de

Nn meeste

1751. Jany. meeste Gebouwen instortten, en veele Menschen onder de puinhoopen begraaven wierden, eêr de Inwooners bemerkt hadden dat 'er eene Aardbeeving was: Deze eerste schudding duurde vyf minuten; en een minut daarna voelde men eene tweede die al zo heevig was: Het water uit de Bronnen, schoon 30 à 40 voeten diep, liep de monden uit en overstroomde al het geene daar rondom was.

Men kan niet genoeg uitdrukken de schrik waar mede de Menschen in die twee dagen bevangen waren: De geenen die het geluk hadden van niet door het instorten van de huizen verpletterd te worden, salveerden zich zo als zy best konden, zonder iets te kunnen medeneemen, en zonder te weeten waarheen zich te retireren. Toen de Aardbeeving voorby was, en de huizen in steenhoopen veranderd waren, veroirzaakte de dikke Wolk die door de stof veroirzaakt wierdt, de verwarring van den nacht, het in de wegleggen van de steenen, het gehuil en gekerm van de geenen die onder de steenen half begraaven lagen en onophoudelyk om hulp riepen, zulk een verschrikkelyk spectakel, dat het niet anders scheen, of de Jongste dag was gekomen, vooral wanneer zy met het aanbreeken van den dag malkander op de vlakte zagen, Mannen, Vrouwen, Kinderen, alle byna naakt, bleek, trillende en overdekt van stof, de éêne gekwetst, de andere verlamt of half stervende. Daar was 'er geen één, die niet zyne Ouders en Vrienden, welke hy geloofde onder de puinhopen begraven te zyn, beweende. De geenen die hunne Huizen en Goederen verlieten, hadden een byzonder geluk; want zo dra waren zy niet buiten de Stad, of daar kwam weêr eene schudding, zo zwaar als de twee eersten, die deze ongelukkige Stad verder overhoop wierp. Naar mate dat de dag toenam, verdubbelde het gehuil en gekerm der Inwooners; de Kinderen zochten hunne Ouders, en de Ouders hunne Kinderen: En het geene hunne elende noch gevoeliger maakte, was eene ongewoone koude die door hunne leden heen drong, alzo zy geene klederen, noch iets om zich te dekken hadden. Men kan niet wel het getal van de ingestorte Huizen en Kerken melden; het is genoeg te zeggen, dat 'er niet dan het Kapucyner Klooster, één ander, en het Paleis van den Bisschop met eenige weinige Huizen op het groote Plein zyn blyven staan. Alle de andere Gebouwen zyn of t'eenemaal ingestort, of zodanig geruïneerd, datze onbewoonbaar zyn. Men begroot het getal der Menschen die onder de puinhopen begraaven zyn, op 2000; en

en men rekont, dat op dien dag en op de volgende dagen zo schuddingen van Aardbeeving waren geweest. 1731. Juny.

Omtrent den 10 Juny viel de Donder op het Kasteel van de Marquisinne van *Tresnel* te *Douve*, rollende van boven langs de Trap tot beneden in een Zaal, daar men aan tafel zat, door de beenen van twee Persoonen zonder dezelve te kwetsen, (doch de Preceptor kreeg daar van eene lichte wonde aan 't hoofd,) en vervolgens naar buiten op de plaats in de Stal, daar zy het oor van een Paard brandde, zonder andere schade te doen. De gemelde Marquizinne heeft van den Kardinaal van *Bissy* permissie laaten verzoeken, om deswegen het *Te Deum* in de Kerk van die Plaats te doen zingen. Omtrent dien tyd is de Donder ook gevallen op de Benedictyner Kerk van St. *Pieter* by *Abbeville*; waar door ééne der klokken smolt, en op verscheiden plaatsen brand ontstont.

Van *Bajeux* in *Normandyë* heeft men, dat men aldaar geduurende twee dagen zulk een zwaare Donder en Blixem gehad heeft, diergelyke men in geene Historien verhaald vindt: dat de Donder op verscheiden plaatsen gevallen is, onder anderen op den Toren van de Hoofdkerk, alwaarze twee Klokke-Luiders gedood heeft: In 't vervolg op het Klooster van die Stad, waar door meêr dan de helft der Nonnen wierden doodgeslagen; en op een Vlek drie kwartieruurs van die Stad gelegen, alwaarze groote wanordres veroirzaakte: De Blixem was zo brandend, dat het hoofdhair van verscheiden Persoonen die op het Land waren, daar door gezengd wierdt: Dit alles is zonder eenige regen voorgevallen.

Den 12 Juny omtrent den middag ontstont 'er een zwaare brand in de Volkryke Stad *Blandfort*, in 't Graafschap van *Dorset*, in *Engeland*, waar door dezelve met de Kerk en Toren genoegzaam geheel in de assche gelegd is, zynde alleenlyk in de 20 Huizen blyven staan: De verslagenheit van de Menschen was zo groot, en de vlam sloeg zo schielyk voort, dat weinigen iets van hunne goederen hebben kunnen bergen: De kinderpokjes die 'er in zwang gaan, vermeerderden het ongeluk, also veelen van de Zieken die naar buiten op het Veld gebragt wierden, kort daarna storven. Op het vertrek van de Brieven was alles noch zo verward, dat de Inwooners geene begrooting konden maaken van de schade, dewelke zeer considerabel moet zyn, om dat 'er veele groote Herbergen en fraaije Huizen van brave Kooplieden en

 an-

1731. Juny. andere Heeren, in die Stad waren. Ondertusschen wordt het getal der verbrande Huizen op omtrent 3000 stuks gerekend.

Den 26 Juny des nachts ten twee uuren ontstont 'er brand aan 't Huis van een Distillateur in *Holborn*, te *Londen*, waar door 't zelve en 30 anderen in de assche gelegd, en verscheiden nabuurige Huizen zeer beschadigd wierden.

Van *Tiverton* in 't Graafschap van *Devonshire* heeft men, dat den 16 namiddag ook meer dan een derde deel van die Stad door ongeluk verbrand was, wordende de schade door die brand veroirzaakt op 140000 ponden Sterlings begroot.

Van *Peronne* heeft men, dat 52 Huizen in de Stad *Hesdin* in *Artois* door brand in de assche gelegd zyn.

Den 18 Juny des namiddags raakte een Boom in 't Park van St. *James* te *Londen* in brand, tot groote verwondering van alle de Persoonen die zulks zagen, en de brand was zo fel dat de geheele Boom verteerde, zonder dat men eenige reden kon geeven waar door zulks toegekomen is.

Den 6 Juny was te *Londen* een lange Audientie by 't Hof van 's Konings Bank, aangaande Mr. *Japhet Crook*, in de wandeling de Ridder *Pieter Stranger* genaamd, die van Vervalsching overtuigd is; Daar wierdt vooraf onderzocht of het geval van gemelde *Crook* vervat was in de Wet van de Koninginne *Elisabeth*, onder den Tytel van Vervalsching; En vermits bevonden wierdt dat zyn geval daarin begrepen was, ordonneerde men dat den 11 zyn sententie zou uitgesproken worden ingevolge van het voornoemde Statut, gelyk ook toen geschiedde; en op den 21 wierdt hy volgens die Wet en dat Vonnis, op den middag uit de Gevangenis naar *Charingcros* gebragt, en aan de Kaak of Pillory gezet; en na dat hy daar een uur gestaan hadt, deedt men hem op een stoel nederzitten, en de Beul sneedt hem de beide ooren met een soort van een snoeimes geheel af, en splitste de twee neusgaten op, die hy vervolgens met een heet yser schroeide; waarna *Crook* naar de Gevangenis van 's Konings Bank te rug gebragt wierdt, om 'er zyn leven lang gevangen te blyven; Men heeft te *Charingcros* nooit zo veel Volks te gelyk gezien als op dien dag.

Het Gerechtshof van de *Tournelle* te *Parys* heeft onlangs eene ryke Land-Vrouw van *Picardie* naby *Compiegne*, gecondemneerd om gehan-

hangen en vervolgens verbrand te worden, en twee Zoonen welke zy heeft, om levendig gerabraakt te worden: Haare misdaad bestaat hierin, dat de Vrouw, eenige Jaaren geleden, de Wooning van een haarer Nabuuren in brand hadt doen steeken door een Bouwknecht, aan wien zy daar voor 500 Livres beloofd hadt; maar die Knecht lang te vergeefs de betaaling verzocht, en gedreigd hebbende het feit te zullen openbaaren, hadt zy hem door haare twee Zoonen doen vermoorden. 1731. July.

Te *York* is Mr. *Roger Waind*, een Predikant aldaar, en omtrent 26 Jaaren oud, onlangs met eene Dame uit *Lincolnshire* van meêr dan 80 Jaaren getrouwd, die 3000 P. in contant Geld hadt, nevens een inkomen van 300 P. 's Jaars, en een Koets met vier Paarden geduurende het leven van de Dame. Men ziet aan dit voorbeeld tot wat dwaasheit, om niet te zeggen godloosheit, de Geestelyken door geldgierigheit, zo wel als andere Menschen, bekwaam zyn.

De dwaasheit der Menschen gaat dikwils zo verre dat zy om geringe beuzelingen het kostelykste dat zy hebben, te weeten hun dierbaar leven in de waagschaal stellen. Zo sprong den 4 van deze Maand een Man de Brug van *Londen* in de *Theems*, en verdronk; hy hadt zulks om een weddenschap van 30 stuivers aangegaan.

Wy zullen deze *Byzonderheden*, en te gelyk ook dit Deel van onzen *Mercurius* besluiten met eene korte beschryving der Staaten van *Parma* en *Toscanen*, en met eene beknopte Lyst van de Geslachten van *Farnese* en van *Medicis*, opdat de Leezer te beter zoude kunnen oordeelen van eenige omstandigheden welke in dezen tyd somtyds voorkomen; en opdat men ook zoude kunnen zien uit wat hoofde de Infant Don *Carlos* tot de Successie van die Staaten gerechtigd is.

Van het Hertogdom en van de Stad Parma.

Parma is een Landschap in *Lombardyë* gelegen: het zelve grenst ten Noorden en ten Westen aan het Hertogdom van *Milaan*, ten Oosten aan het Hertogdom van *Modena*, en ten Zuiden aan het *Apennynsche* Gebergte, waardoor het van het Gebied van *Genua* en van het Groot-Hertogdom van *Toscane* afgescheiden wordt. Het zelve bestaat in vier deelen, welke zyn (I.) het eigentlyke Hertogdom van *Parma*, dat het Oostelykste is, en zich langs eene Rivier

1731. Juny. mede *Parma* genoemd, van de *Po* tot aan het Apennynsche Gebergte uitstrekt; (II.) *Piacenza* of *Placentia*; (III.) den Staat van *Busseto*, en (IV.) dien van *Val di Taro*. Eertyds behoorden ook tot dezen Staat het Hertogdom van *Castro*, en het Graafschap van *Ronciglione*, welke in den Jaare 1664 weder aan de Pauzelyke Kamer zyn ingelyfd. Dit gansche Landschap is zeer vruchtbaar in Graanen, Wyn, en Oly, en men maakt 'er de vermaarde Kaas, *Parmazaan* genoemd, enz. De voornaamste Steden van het zelve zyn *Parma*, *Plaisance*, *Borgo di Val di Taro*, *Busseto*, *Borgo S. Domingo* en *Fiorenzuola*. *Parma* de Hoofdstad van het gansche Landschap en het verblyf des Hertogs, is aan de Rivier van denzelfden naam gelegen, waardoor zy in drie deelen verdeeld wordt, welke door drie Bruggen aanéén gehecht zyn. Het Paleis van den Hertog en zyne Tuinen, het Kasteel, de Vestingwerken en de Hoofdkerk zyn aanmerkenswaardig. Deze Stad heeft een Bisdom, dat eerst onderhoorig was aan het Aardsbisdom van *Ravenna*, maar tegenwoordig aan dat van *Bologne*. Zy heeft ook eene Universiteit, welke in den Jaare 1599 gesticht wierdt door den Hertog *Rainutius* den I. Het zogenaamde Collegie der Edelen is daarby aangelegd, dat een groot en schoon Gebouw is, waarin gemeenlyk 200 jonge Edellieden in allerhande Weetenschappen en Oefeningen onderwezen worden. Aldaar is ook eene Academie van uitmuntende Verstanden de *Innominati* genoemd. Deze Stad is de geboorteplaats geweest van verscheiden groote en geleerde Mannen. Zy is twee Jaaren lang te vergeefsch door den Keizer *Fredrik Barberossa* belegerd geweest. Het Landschap heeft na het verval van 't Roomsche Keizerryk, waaraan het zelve behoorde, verscheiden Heeren gehad; doch na veele omkeeringen bleef de Roomsche Kerke in het vredige bezit van dezen Staat, tot dat Paus *Paulus* de III, van te vooren *Alexander Farnese* genoemd, *Pieter Lodewyk Farnese*, zyn natuurlyken Zoon, tot Hertog daarvan maakte. Deze nieuwe Hertog wierdt in zyn bezit ontrust door Keizer *Karel* den V, die het recht van het Ryk op dit Hertogdom, als een Leen van het Ryk, en ten onrechte door de Roomsche Kerke, en vervolgens ook door den Hertog bezeten zynde, deedt gelden. Doch wanneer *Octavius*, de Zoon van dezen Hertog, naderhand trouwde met *Margareta* van *Oostenryk*, eene natuurlyke Dochter van dezen Keizer, beleende *Philippus* de II, Koning

ning van *Spanje*, als Hertog van *Milaan*, en alzo als Vazal van het Ryk, het Huis van *Parma* met dat Hertogdom. De verdere opvolging der Hertogen van *Parma* tot den laatst overledenen toe zullen wy hier byvoegen. 1731. Juny.

Genealogische Opvolging der Hertogen van PARMA en PLACENTIA van den Huize van FARNESE.

Het Huis van *Farnese* is zeer edel en oud. Eenige Schryvers zoeken deszelfs oirspronk in *Duitsland*: Doch het heeft meerder schyns van waarheit, en het is ook genoegzaam het algemeen gevoelen, dat het oirspronkelyk is uit *Toscane*, alwaar het Kasteel van *Farneto*, naby *Orvieto*, aan het zelve den naam gegeeven heeft, welke sedert in dien van *Farnese* veranderd is. *Petrus* de I, Heer van *Farnese*, leefde omtrent den Jaare 900. *Petrus Farnese* de II. was Burgermeester van *Orvieto* in den Jaare 1027. en 1037. Hy koos de zyde der Pauzen tegen de Keizers. *Petrus Farnese* de III. een Zoon van *Pepo* den I. leefde in den Jaare 1099. Hy was mede Burgermeester van *Orvieto* en Kolonel van de Pauzelyke Ruitery. Zyn Neef of klein-Zoon *Prudentius*, en *Petrus Farnese* de IV. deszelfs Zoon, bezaten dezelfde waardigheden als hunne Voorzaaten. De laatste herwon *Monte-Pulciano* het welke zyn Vaderland ontnomen was. Deszelfs Zoon, *Pepo* de II, was Burgermeester in den Jaare 1183, en een dapper Krygsoverften. *Rainutius* de I. volgde hem in zyne Waardigheden, en onderwierp verscheiden Steden aan de Roomsche Kerke en aan zyn Vaderland. *Rainutius* de II, een Zoon van *Pepo* den II, wierdt Generaal der Pauzelyke Krygsbenden, en sneuvelde, zo men zegt, in eenen stryd in den Jaare 1288. *Nicolaas Farnese*, droeg de Wapenen voor den H. Stoel en voor *Karel* van *Anjou*. Hy liet na *Petrus* den V. die Generaal was van de Republyk van *Florence*. Dezen veroverde *Pisa* in den Jaare 1360. Hy geboodt de Kerkelyke Krygsbenden in den Jaare 1380, zyn Broeder *Rainutus* de III, die naderhand Generaal wierdt der Florentynen, hoewel met weinig geluks, zette het Geslacht voort. Deszelfs Zoon *Petrus* de VI. was Generaal der Pauzelyke Benden, en Beschermer van *Siena*. Zyn Zoon, *Rainutius* de IV. wierdt in den Jaare 1416 Generaal van *Siena*, in den Jaare 1424 van *Florence*, en in den Jaare 1432 van den Ker-

1731. Jany.

Kerkelyken Staat. Paus *Eugenius* de IV. schonk hem de gulde Roos, welke de Pauzen op den vierden Zondag in de Vasten wyden, en waar mede gemeenlyk groote Vorsten begunstigd worden. Zyn Zoon, *Pieter Lodewyk Farnese*, Heer van *Montalto*, trouwde met *Johanna Gaetana-Sermonetta*, waarby hem, behalven andere Zoonen, die geene Nakomelingschap gehad hebben, en *Bartholomeus*, den Stamvader der Hertogen van *Later*, geboren wierdt *Alexander*, die Paus wierdt onder den naam van *Paulus* den III. Aan dezen Paus is het Huis van *Farnese* voornamelyk zyne Grootheit en aanzien verschuldigd. Dezelve teelde, noch Kardinaal zynde, in onecht by eene edele Romeininne, *Constantia*, welke trouwde met *Bosius Sfortia* den II, Graaf van St. *Fiore*, en PETRUS LODEWYK FARNESE, dien hy Hertog maakte van *Castro*, en naderhand van *Parma* en van *Plaisance*. Deze Hertog was zeer wreed en bovendien zo onmaattig ontuchtig, dat hy niet alleenlyk veele edele Vrouwen, maar ook zelfs den Bisschop van *Faënsa* door geweld dwong om te voldoen aan zyne onnatuurlyke driften. Dit gaf aanleiding tot eene zamenzweering tegen hem, zo dat hy in den Jaare 1547 te *Plaisance* vermoord wierdt, en zyne Staaten door de Keizerschen in bezit genomen. Hy liet by *Hieronima des Ursins*, behalven éêne Dochter, *Victoria* genoemd, die met *Guidobaldus*, Hertog van *Urbino* trouwde, drie Zoonen na, *Octavius*, die zyn Opvolger wierdt, en *Alexander* en *Rainutius*, die beide Kardinaalen wierden: Hy hadt ook een natuurlyken Zoon, *Horatius*, Hertog van *Castro*, een Prins van groote hoop, welke trouwde met *Diana*, gewettigde Dochter van *Hendrik* den III. Koning van *Vrankryk*, doch kort daarna doodgeschoten wierdt in het beleg van *Hesdin*. OCTAVIUS heeft het bezit en de beleening van zyne Staaten wederom ontfangen van van *Philippus* den II. Koning van *Spanje*. Hy trouwde met *Margareta* van *Oostenryk*, natuurlyke Dochter van Keizer *Karel* den V. en stierf den 18 September des Jaars 1586, nalaatende ALEXANDER, Hertog van *Parma*, welke RAINUTIUS en *Odoardus* teelde, waarvan de laatsten Kardinaal wierdt; doch de eersten, die zynen Vader opvolgde, trouwde met *Margareta Aldobrandini*, Nichte van Paus *Clemens* den VIII, waarby hy *Alexander* teelde, die stom en doof was, *Odoardus*, die hem in de Regeering volgde, en *François-Maria*, Kardinaal: Hy hadt ook een natuurlyken Zoon

Octa-

Octavius genoemd, welke in de *Gevangenis* ſturf, waarin hy hem hadt doen opſluiten. ODOARDUS trouwde met *Margareta de Medicis*, en ſturf 1646, na dat hy zyne Landen met groote onruſt geregeerd hadt. Onder zyne Zoonen waren *Rainitius* de II. en *Alexander* aanmerkelyk. De laatſte wierdt Generaal van *Spanje*, en van den Jaare 1780 tot 1682 Gouverneur der Spaanſche *Nederlanden*. Hy ſturf ongetrouwd, doch liet twee natuurlyke Zoonen en ééne Dochter na. RAINUTIUS de II. hadt drie Zoonen, *Odoardus*, welke trouwde met *Dorothea Sophia*. Paltsgravinne van *Neuburg*, waarby hy teelde de Prinſeſſe *Eliſabeth*, welke geboren wierdt in October des Jaars 1692, en in den Jaare 1714 trouwde met *Philippus* den V. Koning van *Spanje*, by wien zy onder andere Kinderen teelde Don *Carlos*, Infant van *Spanje*, die geboren wierdt den 20 January des Jaas 1716. *Odoardus* ſturf ondertuſſchen in den Jaare 1693, één Jaar voor zynen Vader, waardoor zyn Broeder *François* niet alleenlyk de erfvolging verkreeg, maar ook met zyne nagelate Weduwe trouwde. Doch dit tweede Huwelyk van die Prinſeſſe was onvruchtbaar; want *François* ſturf zonder Kinderen na te laaten, in den Jaare 1727, en wierdt in de Regeering gevolgd door zynen Broeder ANTONY, die in den Jaare 1718 trouwde met *Henrietta*, Dochter van *Rainaldus*, Hertog van *Modena*, en ſturf den 20 January dezes Jaars 1731. zyne Gemalinne zwanger laatende: zo dat men noch in onzekerheit blyft of Don *Carlos* tot de Erfvolging der Staaten van de Hertogen van *Parma* zal geraaken, dewyl zulks niet geſchieden kan byaldien de Hertoginne Weduwe eenen Prins ter Waereld bragt. 1731. July.

Van het Groot-Hertogdom Toſcane, *en van deszelfs Hoofdſtad* Florence.

Het Groot-Hertogdom *Florence* of *Toſcane*, eertyds *Hetrurië* of *Tuſcië*, en door de Grieken *Thyrrenia* genoemd, is een uitgeſtrekt Landſchap in het hart van *Italië*, hebbende de lengte van 200, en, daar het op zyn ſmalſte is, de breedte van 50 Italiaanſche mylen. De Grenzen van het zelve zyn, voor eerſt dat gedeelte van de Middellandſche Zee dat de Thyreenſche Zee, of de Zee van *Toſcane* genoemd wordt; voorts *Caſtro*, *Orvieto*, *Perugia*, *Urbino*, *Romagna* en *Bologna*, dat Provinciën zyn van den Kerkelyken Staat; en verder

1731. Juny. der het Hertogdom van *Modena*, en de Republyken van *Genua* en van *Lucca*. Dit Groot-Hertogdom, is, naar de oude gesteldheit van deszelfs Provincien, verdeeld in het eigentlyke *Florentynsche* Gebied, in het *Pisaansche*, en in dat van *Siëna*. In het eigentlyk genaamde *Florentynsche* heeft men de Hoofdstad *Florence*, het verblyf des Groot-Hertogs, en den Zetel des Aardsbisschops, voorts de Bisschoppelyke Steden *Pistoja*, *Arezzo*, *Cortona*, *Montepulciano*, *Colle* en *Fiesole*, behalven andere fraaije Plaatsen, als *Empoli*, *Pratolino*, *Scarperia*, *Valombrosa*, *Calmaldoli*, *Seravalle*, *Poggia-Imperiale*, *Bibiena*, en anderen. In het *Pisaansche* zyn, de Aardsbisschoppelyke Hoofdstad *Pisa*, de Bisschoppelyke Stad *Volterra*, en de wydberoemde Zeehaven *Livorno*. In het *Siënasche* Gebied, dat een Keizerlyk Achterleen is, zyn de Aardsbisschoppelyke Hoofdstad *Siëna*, de Bisschoppelyke Steden *Monte-Alcino*, *Piënza*, *Chiusi*, *Massa*, *Sovana*, en *Grosseto*, de Abdy van *Monte-Oliveto*, en noch verscheiden andere plaatsen. Tot de Groot-Hertoglyke Staaten behooren ook noch, een gedeelte van het Eiland *Elba*, aan de Toschansche Kust, dat een Spaansch Leen is; de Pauzelyke Leenen *Radecofani*, op de Grenzen van *Orviëto*, en de Bisschoppelyke Stad *Borgo di San Sepolcro*; het Dal van *Macra*, op de Grenzen van *Genua* en van *Modena*; en eindelyk *Filaterra* en andere Landeryen, dat Keizerlyke Leenen zyn, welke door het Malaspynsche Geslacht bezeten zyn geweest. Dit Groot-Hertogdom is zeer magtig en Volkryk; daar zyn 'er die zeggen, dat in de uitgestrektheit van weinig mylen rontom *Florence* omtrent 44000 kleine plaatsen, Dorpen en Paleizen of Heerenhoven gevonden worden. Men geeft voor dat in den ganschen Groot-Hertoglyken Staat ten minsten 13 of 1400000 Zielen gevonden worden, en dat de Groot-Hertog daar van 30000 Mannen te voet, en 2000 te paard in 't veld kan brengen. Het gansche Land, hoewel het zelve op verscheiden plaatsen niet ganisch vruchtbaar en veel bergachtig is, mag nochtans in 't algemeen met recht uitneemend vruchtbaar genoemd worden, en op verre de meeste plaatsen is het zo gezond van lucht en vermaakelyk, dat gelyk men aan *Italië* in 't algemeen den naam van het *Paradys van Europa* geeft, dit Landschap in het byzonder met immers zo veel reden den naam van het *Paradys van Italië* mag draagen. Men vindt aldaar heerlyke Wynen, veel Oly, Citroenen, Safferaan en overvloed van allerhande Tuinvruchten. De Moerbeziboomen

zyn

zyn 'er ook zeer menigvuldig, waar door veel zyde gewonnen wordt. De Geestelykheit maakt een aanzienlyk getal der Inwooners uit, en het is gemakkelyk te begrypen, dat 'er derzelver inkomsten, die al over een langen tyd op 500000 Scudi geschat wierden, sedert merkelyk toegenomen zyn. De Onderdaanen dryven een magtigen Koophandel, waartoe de Haven van *Livorno* hen veel gelegenheits geeft. Behalven hunne Gewasschen, die hen afgehaald worden, verkoopen zy veele goude en Zilvere Brocaden, zyde Stoffen, Lakens, Sergien, Tapisseryen, Beelden, Schilderyen, aarde Vaten, Geesten of Essentien, en alderlei Galanteryen en Parfuimen. Hoewel de meeste Inwooners arm zyn, zo vindt men 'er eene groote menigte van byzondere Persoonen, die zwaare Kapitaalen ten beloope van eene halve Millioen Hollandsche Guldens, en veelen zelfs meerder bezitten. Het gewoone Jaarlyksch inkomen des Groot-Hertogs wordt op twee Millioenen gerekend, en zyn byzonderen Schat voor een zeer grooten rykdom gehouden. Onder alle de heerlyke Steden van dit Groot-Hertogdom zullen wy alleenlyk de Hoofdstad *Florence* een weinig nader aanmerken. Zy is het verblyf der Groot-Hertogen, en praalt met een Aardsbisschoppelyken Zetel, die aldaar in den Jaare 1421 door Paus *Martinus* den V. opgerecht wierdt. De Rivier *Arno*, waaraan deze Stad gelegen is, verdeelt dezelve in twee ongelyke deelen, welke door vier fraaije en steene Bruggen aanéén gehecht zyn. Zy is eene der grootste Steden van *Italië*, en heeft weinig minder dan zes Italiaansche mylen in haaren omtrek. De Straaten zyn aldaar met breede Steenen gepleisterd. De Kerken zyn 'er zo prachtig, de Paleizen zo heerlyk en de Huizen zo kostelyk, dat zy daar door den naam van *Fiorenza la Bella*, dat is, *Florence de Schoone*, verkregen heeft. De Kerk van St. *Laurens* is een overheerlyk Gevaarte, steunende op twee groote reien van pylaaren. Om alle de andere kostelykheden in dit Gebouw stilzwygend voorby te gaan, alzo wy kort moeten zyn, de Kapelle van St. *Laurens* is van Marmer gebouwd, en derzelver muuren zyn bekleed met Jaspis, en in derzelver rondte ziet men de prachtige Grafsteden der Groot-Hertogen. Het Paleis van den Groot-Hertog wordt om zyne heerlyke sieraaden en prachtige en kostelyke meubilen, voor een wonder gehouden. In de Stad zyn drie Citadellen of Kasteelen; het eerste is het sterkste, en heeft vyf Bolwerken, zynde gebouwd door den eersten Groot-Hertog

1731. Juny. *Alexander*; het tweede wierdt gebouwd door *Cosmus*, en het derde dat eene zespuntige Sterre is, door *Ferdinand*. In deze Stad zyn verscheiden Academien, waar onder inzonderheit uitmunt de *Academie delle Crusca*, wordende onder derzelver Leden Kardinaalen en Prinsen gevonden. Zy heeft ook van alle tyden in overvloed uitmumende Geesten voortgebragt. De stichting van deze Stad is gansch onzeker, geevende, onder anderen, zommigen voor dat zy ten tyde der Burgerlyke Oorlogen van *Sylla* door de Soldaaten aan de *Arno* en de *Maine* gebouwd wierdt, en daarom eerst *Fluentia*, en naderhand om de vruchtbaarheit des gronds *Florentia* genoemd zoude zyn. Deze Stad, welke de Hoofdstad is van het tegenwoordige Groot-Hertogdom, is het ook in het byzonder van het eigentlyke zogenaamde *Florentynsche*, gelyk *Pisa* en *Siëna* het zelve mede van hunne byzondere Provinciën zyn. Alle deze drie Steden zyn afzonderlyke en magtige Republyken geweest. *Florence* leedt veel van de Gothen in de V. Eeuw, doch in de volgende Eeuwen hersteld zynde, heeft het by beurtwisseling de Keizers en Pauzen krachtig bygestaan. Men wil beweeren dat het zelve in den Jaare 1286 voor 60000 Guldens zyne volkomen vryheit gekocht heeft van den Keizer *Rudolph* den I. Vervolgens hadt het zelve een langen tyd eene Aristocratische Regeeringe, en wierdt zo magtig, dat het met zyne Nabuuren veele zwaare en zomtyds gelukkige Oorlogen voerde. Het Huis van *Medicis* raakte aldaar in den aanvang der XV. Eeuw in zulk een aanzien dat het zelve de vryheit der Florentynen ondermynde, en eindelyk in den Jaare 1531, met hulp van Keizer *Karel* den V. ganschelyk wegnam. *Pisa* wierdt van gelyken, by gelegenheit der onlusten van de Guelphen en Gibellynen, tot een vryen Staat gemaakt, doch in den Jaare 1390 door *Joan Galleazzo* onderwurpen, en nadat het zich van hem ontslagen hadde in den Jaare 1405, onder het Florentynsche Juk gebragt. *Karel* de VIII, Koning van *Vrankryk*, herstelde het wel in den Jaare 1494 in zyne vryheit, doch in den Jaare 1509 wierdt het door de Florentynen wederom bedwongen, en moest naderhand met dezelve voor de Opperheerschappy van het Huis van *Medicis* bukken. In de XIII. Eeuw hadt *Siëna* zich zelf mede de vryheit aangematigd, doch verscheiden magtige Geslachten der Stad poogden het hoogste Gezag te verkrygen; tot dat Keizer *Karel* de V. in den Jaare 1547 Spaansche bezetting in de Stad leide. In 't Jaar 1549 veran-

veranderde hy de wyze van Regeering; en alzo de Stad in den Jaare 1552 de Franschen te hulp riep vermeesterde hy dezelve in den Jaare 1554 door honger, en gaf haar in den Jaare 1556 te leen aan zynen Zoon *Philippus*, Koning van *Spanje*; doch alzo *Cosmus de Medicis* de I. Hertog van *Florence*, groote sommen gelds aan het Huis van *Oostenryk* hadt opgeschoten, onder voorwaarde dat de Zeeplaatsen onder den naam van *dello Stato delli presidii* begrepen, aan hem afgestaan zouden worden, zo beleende *Philips* in den Jaare 1557 dien Hertog met de Stad en het Gebied van *Siëna*. Aldus zyn het eigentlyke *Florentynsche* en het *Pisaansche* de eersten, en te gelyk onder het Gezag van het Huis van *Medicis* gekomen, en daarom ook te zamen *Dominium vetus*, en *Siëna* daartegen, als het laatste onder deszelfs gebied gekomen zynde, *Dominium novum* genaamd.

1731. Juny.

Genealogische Opvolging van het Huis van Medicis, *en der Groot-Hertogen van* Toscane *uit het zelve.*

Het Huis van *Medicis* is sedert veele Eeuwen in *Florence* in groot aanzien geweest. Om van alle de verschillende gevoelens der Schryvers wegens den oirsprongk van het zelve niet te spreeken, *Philippus de Medicis*, die in het Jaar 1250 leefde, is de eersten van welken men de opvolging van dit doorluchtig Geslachte met zekerheit kan afleiden. Dezelve sturf in den Jaare 1258, onder andere Kinderen twee Zoonen, *Everhardus* den I. en *Clarissimus* den I. nalaatende; de laatste is, naar zommiger gevoelen, de Stamvader van het Milaansche Geslachte van *Medicis* geweest. *Everardus* de I. leefde omtrent den Jaare 1280, en was Vader van *Everardus* den II, die in den Jaare 1314 *Gonfaloniero* of Banierdraager te *Florence* was, en naliet *Juvencus* den I. en *Clarissimus* den II. van welke beide, als Stamvaders van byzondere Linien zynde, afzonderlyk gesproken moet worden.

Juvencus de I. teelde behalven *François*, van wien eene Nakomelingschap voortgesproten is, welke noch bloeit in het Florentynsche Gebied, *Julianus de Medicis*, die in den Jaare 1350 onder andere Kinderen *Julianus de Medicis*, den Stamvader der Marquisen van St. *Angelo* en *Castellina*, als mede *Antonius de Medicis* teelde. De laatste was Vader van *Bernardettus de Medicis* die zeer Staats- en Krygskundig was, en ten tweedemaal de hooge waardigheit van Banier-

1731. Juny. drager verkreeg. Hy liet twee Zoonen na, *Laurentius* en *Everardus* den III. De laatste wierdt gelyk zyn Vader tweemaal Banierdrager te *Florence*, en teelde twee Zoonen, welkers geslachte noch hedendaagsch bloeit. Zyn Broeder *Laurentius* hadt mede twee Zoonen, *Octavianus* en *Galleottus*. De laatste van hen hadt onder andere Zoonen *François*, wiens Zoon *Cosmus de Medicis* een Fransch Krygs-Oversten was, en zyne Dochter uittrouwde aan den beroemden *Ludovicus van Marillac*, Maarschalk van *Vrankryk*. *Octavianus de Medicis* was in den Jaare 1538 Gonfalonier, en de laatste welke deze Waardigheit bekleedde, die, zo wel als de vryheit der Republyk zelfs, kort daarna ganschelyk vernietigd wierdt. Zyne Zoonen waren *Bernardus* en *Alexander*, *Alexander* wierdt geboren in den Jaare 1535, onthieldt zich in den beginne aan het Hof van den Groot-Hertog *Cosmus* den I, en wierdt door denzelven in den Jaare 1567 Ridder van de orde van St. *Stephanus* gemaakt. Daarna begaf hy zich in den Geestelyken staat, en was 15 Jaaren lang des Groot-Hertogs Gezant te *Rome*. Hy wierdt Bisschop van *Pistoja*, en in den Jaare 1574 Aardsbisschop van *Florence*. Hy verkreeg in den Jaare 1583 den Kardinaalshoed, wierdt den 1 April des Jaars 1605 tot Paus verkoren, nam den naam aan van *Leo* den IX, en stierf noch den 27 van dezelfde Maand. Zyn Broeder *Bernardus*, Heer van *Ottajano*, zette zyn Geslacht voort dat noch tegenwoordig in zyne nalaatenschap bloeit.

Clarissimus de Medicis de II, Broeder van *Juvencus*, den Stamvader der Vorsten van *Ottajano*, en Zoon van *Everardus de Medicis* den II, teelde *Everardus* den IV, en die wederom *Johannes*. Deze *Johannes* maakte zich door zyn verstand en door zynen rykdom ongemeen geacht in de Republyk, en wierdt in de Jaaren 1409 en 1414 mede onder de Magistraat der Tienen verkoren. Hy liet na *Cosmus* en *Laurentius*, die beide hun Geslacht voortgeplant hebben.

Cosmus wierdt geboren in den Jaare 1389, en verkreeg zich een grooten roem. Hy stierf in den Jaare 1464, *Petrus* nalaatende. Deze bragt het zo verre, dat de *Pitti*, als Vyanden van zyn Huis gebannen wierden, en stierf in den Jaare 1472, *Laurentius* en *Julianus* nalaatende. De laatsten, die geboren was in den Jaare 1453, wierdt door de t'zaamgezwoornen *de Pazzi* in de Hoofdkerk te *Florence* in den Jaare 1478 vermoord, een natuurlyken Zoon nalaatende, die in

den

den Jaare 1523 Paus wierdt, onder den naam van *Clemens* den VII. 1731. Jany.
Zyn Broeder *Laurentius* ontkwam dit gevaar en stierf een natuurlyke dood in den Jaare 1492, *Petrus*, *Johannes* en *Julianus* den II. nalaatende. *Johannes* wierdt Paus, onder den naam van *Leo* den X, van wien in het eerste Deel van het voorgaande Stuk in de *Verhandelinge van de Sodomie* gesproken is. *Julianus* de II, Hertog van *Nemours*, die geboren wierdt in den Jaare 1478, en in den Jaare 1516 sturf, hadt wel geene echte Kinderen by *Philiberta*, Dochter van *Philippus*, Hertog van *Savoje*, doch buiten echt was hy Vader van *Hippolytus*, die Kardinaal wierdt. De eerste Zoon *Petrus* was van zulk een kwaad gedrag, dat hy, door een kwaad gewisse gedreven, vluchtte, ook daarop voor een Vyand des Vaderlands, en het gansche Mediciesche Geslachte onbekwaam tot de Regeering verklaard wierdt. Zich naderhand in Franschen dienst tegen *Napels* begeeven hebbende, verdronk hy in de Rivier *Carigliano*, in den Jaare 1503, *Laurentius* nalaatende. Paus *Leo* de X. maakte denzelven in den Jaare 1516 tot Hertog van *Urbino*, na dat hy den rechtmatigen Bezitter *Francisco Maria van Rovere* dat Land afgenomen hadt. Deze nieuwe Hertog sturf in den Jaare 1518, *Catharina* nalaatende, welke naderhand Koninginne van *Vrankryk* wierdt. Men zegt ook dat hy een onechten Zoon hadt, *Alexander* genoemd, hoewel anderen den Paus *Clemens* den VII. tot deszelfs Vader maaken. Deze *Alexander* wierdt in den Jaare 1532 de eerste Hertog van *Florence*, en zonder echte Kinderen na te laaten in den Jaare 1573 vermoord.

Laurentius, de Zoon van *Johannes*, en Broeder van *Cosmus*, wierdt geboren in den Jaare 1394, en met zyn gemelden Broeder naar *Padua* gebannen, doch te gelyk met hem hersteld. Hy sturf in den Jaare 1440, *Petrus Francisçus* nalaatende. Deze wierdt vermoord in 't Jaar 1477, en liet na *Laurentius* en *Johannes*. De Zoonen van den eersten, *Petrus-Fransiscus* en *Eberhardus*, wierden Banierdraagers te *Florence*, en de oudste van hen teelde *Laurentius*, die zynen Neef den Hertog *Alexander* vermoordde. *Johannes* de II. Zoon van *Petrus Fransiscus*, die geboren wierdt in den Jaare 1467, sturf in den Jaare 1504, eenen Zoon van denzelfden naam nalaatende, welke geboren was in den Jaare 1498. Deze was een vermaard Krygsheld, doch wierdt in een Gevecht naby *Governuolo* doodgeschoten, nalaatende COSMUS de I, die geboren wierdt in het Jaar 1519, en de eersten

was

1731. Juny. was die de Groot-Hertoglyke Waardigheit verkreeg. Hy sturf in den Jaare 1574 nalaatende, by zyne Gemalinne *Eleonora*, Dochter van den Markgraaf van *Villa Franca*, Onder-Koning van *Napels*, *François*, *Petrus*, *Johannes*, *Garcias* en *Ferdinand* den I, als mede een natuurlyken Zoon *Johannes de Medicis*; Markgraaf van *St. Angelo*, die in den Jaare 1627 als Generaal in Venetiaanschen dienst sturf. FRANCOIS de I. wierdt geboren in den Jaare 1541, en erfde van zynen Vader een onnoemelyken rykdom. De Keizer *Maximiliaan* de II. bevestigde hem in de Groot-Hertoglyke Waardigheit, waarop hy in den Jaare 1578 sturf, na dat hem by zyne Gemalinne *Johanna*, Dochter van Keizer *Ferdinand* den I, in den Jaare 1566 *Maria* geboren was, die in den Jaare 1600 trouwde met *Hendrik* den IV. Koning van *Vrankryk*. *Petrus* diende als Spaansch Generaal tegen de *Vereenigde Nederlanden*, en sturf zonder mannelyke Nakomelingen in den Jaare 1603. *Johannes*, 17 Jaaren oud zynde, wierdt Kardinaal gemaakt, doch naderhand door zynen Broeder *Garcias*, die wreed van aard was, en hem zeer haatte, om het verschil over een Haas op de Jagt gedood; waarop de Dienaars van *Johannes*, of, zo anderen zeggen, *Cosmus* de Vader zelfs *Garcias* doorstak, en, om de zaak te verbergen, voorgaf, dat zy beide aan de Pest gesturven waren; gelyk zommigen ook meenen dat zy beide inderdaad aan de Pest gesturven zyn. FERDINANDUS de I. trouwde in den Jaare 1589 met *Christina*, Dochter van *Karel*, Hertog van *Lotteringen*, en hadt by haar *Karel*, die Kardinaal wierdt, en als Deken van het S. Collegie sturf, en COSMUS den II. welken by zyne Gemalinne *Maria Magdalena*, Dochter van *Karel*, Aardshertog van *Oostenryk* geboren wierden; FERDINANDUS de II, *Johannes Carolus*, *Matthias*, *Leopoldus*, *Margareta*, *Anna*, enz. *Johannes Carolus*, Ridder van *Maltha* en Prioor te *Pisa*, wierdt geboren in den Jaare 1611. In den Jaare 1638 wierdt hy Generaal van de Spaansche Vloot in de Middellandsche Zee, en in den Jaare 1644 Kardinaal. Hy sturf in den Jaare 1663, en zyn Broeder *Leopoldus*, die mede Kardinaal wierdt, in den Jaare 1675. *Matthias*, geboren in den Jaare 1613 wierdt een dapper Generaal, en sturf in den Jaare 1667. Van de Dochters trouwde *Margareta* de oudste met *Odoardus*, Hertog van *Parma*, en *Anna* de jongste met den Aards-Hertog *Ferdinandus Carolus*. De oudste Zoon *Ferdinandus* wierdt geboren in den Jaare 1610. Hy sloot in den Jaare 1642 met *Venetië*, *Parma*

Parma en *Modena* eene Alliantie tegen Paus *Urbanus* den VIII, en sloeg tot tweemaal toe deszelfs Krygsbenden in den Jaare 1643, doch maakte in het volgende Jaar Vrede, en sturf in 't Jaar 1670, by *Victoria*, Erfdochter van *Fredrik* den laatsten, Hertog van *Urbino*, nalaatende *Cosmus* den III. en *François-Maria*. De laatste wierdt geboren den 12 November des Jaars 1660, en Kardinaal gemaakt door Paus *Innocentius* den XI. Doch naderhand verliet hy den Geestelyken Staat, en trouwde den 14 July des Jaars 1790 met *Louisa*, Prinsesse van *Gustalla*. Hy sturf zonder Kinderen. . . . . .

1731. Juny.

Cosmus de III. wierdt geboren den 13 Augusty des Jaars 1642, en trouwde met *Magareta Luisa*, Dochter van *Gaston Johannes Baptista*, Hertog van *Orleans*, in den Jaare 1661, waarby hem geboren wierdt, in 't Jaar 1663 *Ferdinandus* den III, die in den Jaare 1689 trouwde met *Violanta Beatrix*, Dochter van *Ferdinandus Maria*, Keurvorst van *Beieren*, en den 30 October des Jaars 1713 zonder Kinderen sturf: In den Jaare 1667 *Anna Maria Ludovica*, tweede Gemalinne van *Johannes Wilhelmus*, Keurvorst van de *Palts*; en in den Jaare 1671, *Johannes Gaston*, die, wanneer zyn Vader de Groot-Hertog *Cosmus* de III. sturf, hem in de Regeering opvolgde. Hy trouwde in den Jaare 1697 met *Anna Maria Francisca*, gebore Hertoginne van *Saxen-Lauenburg*, Weduwe van *Philippus-Wilhelmus*, Paltsgraaf van *Neuburg*. De gemelde, noch tegenwoordig regeerende Groot-Hertog *Johannes Gaston*, zich zonder Kinderen bevindende, de laatste van de Mannelyke Groot-Hertoglyke Linie van 't Huis van *Medicis* zynde, en in een zeer zwakken staat van gezondheit, zo heeft Don *Carlos*, Infant van *Spanje*, van zyne Moeders zyde den Groot-Hertog *Cosmus* den II. tot zynen Overgrootvader hebbende, wel haast het bezit der Staaten van dit Groot-Hertogdom, dat zo aanmerkelyk is, te verwachten, zynde door alle de ontzaghelykste Mogendheden van *Europa* de Successie tot dezelve voor hem geguarandeerd: waarby, indien de Hertoginne Weduwe van *Parma*, geenen Prins ter Waereld mogte brengen, noch de Staaten van dat Hertogdom staan te komen; waardoor alsdan die Prins eenen der magtigste Vorsten van *Italië* zoude worden.

DRUKFEILEN.

Pag. 91. voor 21 Jaaren op de 10. Regel van boven lees 51 Jaaren.
- - 134. voor *Paulus* V. - - 16 - - - lees *Paulus* de III.

BLADWYZER.

A.

Brief

Dooden

K.

L.

M.

NE-

 Par-

Sterf-

T.

U.

V.

BLADWYZER.

W.

Z.

EINDE.

REGISTER

Van verscheidene

BOEKEN,

Die by d'Erven van J. RATELBAND en Compagnie, gedrukt of in meerder getal te bekomen zyn.

A.

Abbadie Thriomfeerende Godsdienst, vertaald en vermeerdert met Aantekeningen, door *A. Moubach*, 2 deelen. 4°.
Amintas, Herderspel, van *Torquatus Tasso*, berymd door *J. B. Wellekens*, in 8°.
Algemeene Schets der Wetenschappen. 8°.

B.

Burg (van der) Mengel Poëzy. in 8°.
— — — Mengel-Zangen. in 8°.
— — — Amsterdamsche Argus, 4°.
Bocalini Kundschappen van Parnas, 2 deelen in 8°.
Burnet Historie der Reformatie, 2 deelen 8°.
Berigten uit de andere Waereld, of Zamenspraak der Dooden, van July 1721 tot heden, en wordt Maandelyks vervolgd.
Bellegarde Ontleetkunde van 't Bespottelyke. 8°.
Bierman over de Corinthen, 2 deelen. 4°.
Banier Historische Fabulen, 2 deelen. 8°.
Bogaart Reyse na Oost-Indiën. 4°.
Burnet van de Staat der Dooden. 8°.
— — over 't Geloof. 8°.

C.

Commelin Beschryvinge van Amsterdam, 2 deelen, in folio.
Cats Werken, 2 deelen, in folio.
Cober oprechte Kabinet-Prediker, 2 deelen, 8°.
Creygton over Judas. 4°.

D.

DAmpiers Reyse rondom de Waereld, vol platen, 3. deelen. 4°.
Deckers Rym-Oefeninge. 4.
Deurhof Godgeleerdheit, 2 deelen. 4°.
— — over Petrus. 4°.
Don Quichot nieuwe Avontuuren. 8°.
Doudyns Haagsche Mercurius, compleet. 4°.

E.

L'ESpine Groot Wisselboek, bestaande in Wissels van Holland op Vrankryk, Engeland, Parys, Londen, Spagne, Portugal, Dantzik, Antwerpen, Frankfort en Main, Hamburg, Leipzig, en een uitreekening van Courant in Bankgeld, en Bank in Courantgeld, elf deeltjes folio, alle op kopere Platen gesneden.
— — Intrest Boek van ½ tot zes percent, by dagen, maanden en jaaren, by quarten opgaande. 8°.

F.

F*Estas* Tempel ontheiligt. 8°.

G.

G*Argon* over de Psalmen, op rym. 12.
Geoefende Keukenmeester. 8°.
Goeree Menschkunde, met figuuren. 8°.
Graauwbart Zinnebeelden, met fig. 8°.
— — Zedelessen, met fig. 8°.

H.

H*Uet* Hollandsche Koophandel Staatkundig verhandelt. 8°.
— — Koophandel der aloude Volkeren. 8°.
— — Gelegentheit van 't Aardsche Paradys. 8°.
Historie van de Godsdienst van een aanzienlyk Personagie. 8°.

I.

J*Unius* gelykluidende Texten.

K.

K*Retzer* Beschryvinge van s'Gravenhage, in 4°. met platen.

L.

L*Anghans* Zielzuchtinge over het Lyden Christi, bestaande in zeer wel beredeneerde en toepasselyke gezogte Spreekwyzen over de Passie, en geschikt in 41 Predikatien. 4°.
— — Davids Boetvaardigheit, over den zesden Psalm. 4°.

Le

Le Long Koophandel van Amsterdam, 2 deelen. 8°.
— — Konst om gelt te winnen. 8°.
Leven en Bedryf van den Admiraal Michiel de Ruyter, beschreven door Gerard Brand. fol. met platen.
— — van Duc d'Alba, 2 deelen. 8°.
— — — Molliere. 8°.
— — — Mevrouw Olimpia. 8°.
— — — Ruffine of het Weseltje van Siviclje. 8°.
Loeffius Geloofsbelydenis. 8°.
Lydius op *d'Outryn* over 't Hooglied. 8°.

M.

MErcurius (Europische) beginnende met het Jaar 1690. tot op deze tegenwoordige tyd; en werd alle half Jaaren met een Stuk vermeerderd en vervolgd, in 4°. met de nodige afbeeldingen in 't koper.
Mauritius Looftooneel der Vrouwen. 8°.
— — — Rykdom Christi.
— — — gewigtige Redenen om met geen Roomsche te trouwen. 8°.
Magiris Almanaks Heiligen. 8°.

O.

O*Uthof* over de Watervloeden. 8°.

P.

P*Hoonsen* Wisselstyl van Amsterdam. 8°.
— — Vervolg der Wisselstyl, door *Le Long*. 8°.
Placette. Zedekunde. 8°.
Practizyns Dagwyzer, werd alle Jaaren op nieuw herdrukt en uitgegeeven. in 12.

R.

R*Ay* (*Job: de*) Woordenboek des geheelen Aardryks. 4°.
Revolutie van Perziën. 8°.
Reysboek door de Nederlanden. 8°.
Ripke Sleutel des Koopmans, ter Examinatie der Boekhouders. 8°.

S.

S*Aurin* Leerreden, 5 deelen, in 8°.
— — over diverse Texten der H. Schrift. 8°.
— — Schets der Godgeleerdheit. 8°.
— — Catechismus. 8°.

Si-

Sibersma over Johannes. 8°.
Schermers Poëzy. 8°.
Schuppius bedorve Wereld, 4 deelen 8°.
— — Boetspiegel van Ninive. 8°.
— — Konst om ryk te worden. 8°.
Sherlok over de Dood. 8°.
— — onsterfelykheit der Ziele. 8°.
— — tegen 't Pausdom. 8°.
Staat van Spagne en Portugal. 8°.
Smith van 't Regewater. 8°.

T.

T*Emple* Historische Gedenkschriften. 8°.
— — Inleiding tot de Historie van Engeland.
— — Staatkundige Brieven. 8°.
— — Verscheide Tractaten. 8°.
— — Nagelaten Schriften. 8°.
Taleus Redenkonst en Fabulen. 8°.
Til Feest Leerredenen. 4°.
— Salems Vrede. 4°.
— over Matheus. 4°.
— — de Romyne. 4°.
Tafereel der Huuwlyks-Liefde. 8°.
Tresoor van de Gewigten, Munten en Maaten. 12.

V.

V*Itringa* over de Parabelen. 4°.
De Vries merg der Boeken. 4°.
Vyfde Monarchie. 8°.
Ulrich Heyl leerredenen.

W.

W*Elwood* Wisselvalligheden van Engeland.
Wissel- en Munt-reductie, Fransch, Hoog- en Nederduytsch. 8.
Walingius Keur- en Bybel-stoffen. 4°.
Wittichius tegen Spinosa. 4°.
Witsbuys van de Zeeregten. 4°.

Z.

Z*Egepraal* der Goddelyke Liefde. 8°.
Zewel Nederduytsche Spraakkonst. 8°.
— — — Latynsche Grammatica.

EUROPISCHE MERCURIUS;

Berichtende

De Gesteltenissen der Zaaken van Staat en Oorlog, in alle Heerschappyen en Landschappen van

EUROPA,

Benevens de aangrenzende Gewesten.

Voorzien met alle Placcaaten, Edicten, Manifesten, Aanspraaken, Brieven en andere authentyke Stukken van den tegenwoordigen tyd.

Historiesch beschreven door J: H.

XLIIste Stuk. Tweede Deel.

VERVATTENDE

De ZES LAATSTE MAANDEN van het Jaar 1731.

Versierd met kopere Plaaten.

t'AMSTERDAM,

By de Erven van J. RATELBAND en Compagnie, op den hoek van de Kalver-Straat, en den Dam. 1731.

BEKENTMAKINGE.

By de Drukkers van dit Werk, is deze *Europische Mercurius*, behelzende een Twee en Veertigjarige aaneenschakeling van Staat- en Oorlogs-gevallen, van het Jaar 1690 tot 1730 ingesloten, in 84 Deelen en 42 Banden, Compleet, en by aparte Stukken te bekomen, in Quarto.

Item de Hollandsche Mercurius van 't Jaar 1650 tot 1690, in 12 Banden in Quarto.

Item alle de Werken van den Heer *Jacob Cats*, Ridder en Raadpensionaris van *Holland*. 2 Deelen in Folio.

Item de Beschryvinge van Amsterdam, en de Opkomst van de Heeren van Amstel, door *Casparus Commelin*. 2 Deelen in Folio.

Item het Leeven en Bedryf van den Heere *Michiel de Ruyter*, Hartog, Ridder en Luitenant-Admiraal Generaal van *Holland* en *West-Vriesland*; waar in wydlopig werden beschreven de dappere Daden en de voorname Zeeslagen van dien Zee-Held die 'er in den Jaare 1664, 1665, 1666, 1672, enz. zyn voorgevallen.; te zamen gesteld door *Gerard Brandt*, voorzien met een meenigte kopere platen. in Folio.

Item de Koophandel van Amsterdam naar alle Gewesten des Werelds, beschreven door wylen *le Moine de l'Espine*, en vermeerdert door *J. le Long*. 2 Deelen in Octavo.

Item de Wisselstyl van Amsterdam, in ordre gebragt door *J. Phoonsen*, en vermeerdert door *J. le Long*. 2 Deelen in Octavo.

Item de Sleutel des Koopmans ter Examinatie der Boekhouders, ten dienste der Kooplieden, beschreven door *P. Ripke*, groot Octavo.

1731. *July.*

EUROPISCHE MERCURIUS;

Behelzende

De voornaamste Zaaken van Staat en Oorlog, voorgevallen in alle de Koninkryken en Heerschappyen van Europa; benevens eenige meldenswaardige Tydingen uit verscheiden andere Deelen der Waereld.

TWEE-EN-VEERTIGSTE STUK.

TWEEDE DEEL.

J U L Y.

DEN 22 Juny kwam aan het Hof van *Groot-Brittannië* te *Hamptoncourt* een Expressen afgezonden door den Heer *Keene*, met tyding dat de Koning van *Spanje* den 6 van dezelfde Maand het Instrument hadt doen tekenen waar door zyn Majesteit het laatstgesloten Tractaat van *Weenen* goedkeurt en aanneemt, als uit den inhoud van dat Instrument blykt, het welke aldus luidt.

GROOT-BRITTANNIE.

1731. July.

DECLARATIE, *welke de Ministers van hunne Katholyke en Brittannische Majesteiten, uit krachte der orders van de Koningen hunne Meesters, gedaan en getekend hebben.*

DE Koning van *Groot-Brittannië* aan zyn Katholyke Majesteit hebbende doen communiceeren het Tractaat, 't welk hy onlangs met den Keizer gesloten heeft; en hebbende verklaard, dat hy daar door de duidelykste blyken gegeeven heeft van de oprechtheit zyner intentien tot uitvoering van het Sevilische Tractaat, zo wegens de dadelyke introductie van 6000 Mannen Spaansche Troupen, achtervolgens den inhoud van het voorschreven Tractaat, in de vaste Plaatsen van *Parma* en van *Toskanen*, als ten opzigt van het spoedig bezitneemen door den Infant Don *Carlos*, achtervolgens den inhoud van het Vde Artykel der Quadruple Alliantie, zonder dat het van den kant van den Doorluchtigsten Infant, noch van dien van zyn Katholyke Majesteit nodig zy, te betwisten of te vereffenen eenigerlei zwaarigheden, welke, onder wat voorwendsel het ook zy, zouden mogen ontstaan: Zo verklaart zyn Katholyke Majesteit, dat, indien alle het voorgemelde spoedig ter uitvoering gebragt wordt, hy volkomen genoegen neemen zal, en dat, niettegenstaande de Declaratie den 28 January laatstleden door zynen Extraordinaris Ambassadeur den Marquis van *Castellar* te *Parys* gedaan, de Artykelen van het voornoemde Sevilische Tractaat, dewelke directelyk en over en weêr de twee Kroonen raaken, in hunne geheele kracht en geheele uitgestrektheit stand grypen zullen: En de twee bovengenoemde Koningen belooven aan weêrzyden, stiptelyk te doen uitvoeren de conditien in die Artykelen vervat; waartoe zy zich by de tegenwoordige Acte verbinden en verplichten; wel te verstaan dat binnen den tyd van vyf Maanden, te rekenen van den dag der ondertekening van deze Acte, of eerder, indien het mogelyk is, zyn Brittannische Majesteit de 6000 Mannen Spaansche Troupen in de Staaten van *Parma* en van *Toskanen* werkelyk zal doen invoeren, en den Infant Don *Carlos* in de dadelyke possessie der Staaten van *Parma* en van *Toskanen* stellen, ingevolge het Vde Artykel der Quadruple Alliantie en van de eventueele Investiture.

En zyn Katholyke Majesteit verstaat en verklaart, dat, zo ras de gemelde introductie en bezitneeming der Staaten van *Parma* en *Plaisance* geschied zal zyn, zonder dat 'er eenige andere Declaratie of Acte nodig zy, de voorschreven Artykelen van het Sevilische Tractaat stand grypen zullen, zo wel als het genot van alle de voorrechten, vergunningen en exemptien ten behoeve van *Groot-Brittannië*, die in de gemelde Artykelen en in de voorige Tractaaten tusschen de twee Kroonen, door het Tractaat van *Sevilië* geconfirmeerd, gestipuleerd en letterlyk vervat zyn, om van weêrkanten stiptelyk nagekomen en uitgevoerd te worden. Ten oirkonde hebben wy ondergeschreven Ministers van hunne Brittannische en Katholyke Majesteiten, de tegenwoordige Declaratie getekend en gezegeld. Gedaan te *Sevilië*, den 6 Juny 1731, enz.

Deze

Deze tyding veroirzaakte in 't algemeen veel blydschaps te *Londen* en aan het Hof, alzo veelen noch zwaarhoofdig en van gedachten geweest waren dat *Spanje* noch langer gedraald zoude hebben om het meêrgemelde Tractaat aan te neemen. 1731. July.

Des volgenden daags zynde den 23 Juny, tekende zyn Brittannische Majesteit op het aanhouden van den Secretaris van de Republyk van *Genua*, om den toevoer van Krygsbehoeftens, ten dienste der Rebellen van *Corsica* te beletten, de volgende Proclamatie.

GEORGE REX.

NAdemaal de Heer *Gio-Baptista*, Secretaris der doorluchtigste Republyk van *Genua* (onze goede Vrinden en Bondgenooten) aan ons Hof resideerende, by eene Memorie van wegens en op ordre van de voorschreve Republyk; aan ons vertoond heeft, dat niettegenstaande de tot nu toe aangewende midlen om den opstand in het Eiland *Corsica* te stillen, de Rebellen aldaar zo stout blyven van in hunne hardnekkigheit te volharden; en dat zy in hunne Muitery zo lang niet zouden hebben kunnen bestaan, indien de Schepen van verscheiden Natien hen geen Geweer en Krygsbehoeftens aangebragt hadden, tegen de intentie van hunne Souvereinen: Dat tot voorkoming van een zo groot kwaad, de gemelde doorluchtigste Republyk goedgevonden hadt, Galeijen en andere gewapende Vaartuigen uit te zenden, met uitdrukkelyke ordre, om niet toe te laaten, dat eenige Schepen eenigerlei plaatsen in 't voornoemde Eiland naderen, uitgezonderd de vier Havens van *Bastia*, *Ajaccio*, *Calvi* en *Bonifacio*, dewelke voor den Koophandel open blyven; en om zo de wacht te houden, dat geen voorraad aan de Rebellen gebragt worde, by pœne van zodanige verbeurte als met de wet en de onvermydelyke noodwendigheit van den Staat overéénkomt: Maar dewyl 'er in dat Eiland verscheiden plaatsen zyn, alwaar Schepen aan Land kunnen komen, en 't zeer moeijelyk is om die alle op één en dezelfden tyd te bewaaren, zo heeft de meêrgemelde doorluchtigste Republyk ons verzocht, dat wy onze Officieren van onze Zeehavens wilden gelasten, geene Schepen van *Corsica* met Krygsbehoeftens te voorzien, en dat aan de Schepen onze Onderdaanen toebehoorende, most worden verboden, zodanigen Handel te dryven welke alleenlyk dient om de voorschreven Rebellen in hunne muitery te ondersteunen. Wy derhalven genegen zynde, alle billyke voldoening aan onze goede Vrienden en Geallieerden de zeer doorluchtige Republyk van *Genua* te geeven, en den vrede en de vriendschap tusschen ons en haar subsisteerende, onschendbaar te handhaven, hebben met advys van onzen geheimen Raad, dienstig gevonden, deze onze Koninklyke Proclamatie uit te geeven, en daarin alle onze Onderdaanen van wat staat zy ook mogen zyn, strictelyk te lasten en te beveelen, dat zy zich onthouden van eenige hulp, bystand, ondersteuning of secours, door eenigerlei wegen of middelen te gee-

1731. July. ven of te bezorgen aan eenige der Inwooners van het Eiland *Corsica*, nu tegen de meergemelde Republyk in Rebellie zynde; by pœne niet alleenlyk van onze hoogste ongenade, maar ook van zodanige straf, als volgens de Wetten kan worden gestatueerd tegen de geenen die moedwilliglyk onze Tractaten schenden, en den vrede en de vriendschap tusschen ons en eenige uitheemsche Prinsen of Staaten subsisteerende, breeken. Gegeeven aan ons Hof te *Hamptoncourt*, den 23 Juny 1731, in 't vyfde Jaar van onze regeering.

Een Expressen van den Britschen Agent aan het Russische Hof is gearriveerd met een gesloten Tractaat van Commercie tusschen de twee Natien, waar over een geruimen tyd in stilte gehandeld is, waar uit blykt dat de oude vriendschap tusschen de twee Hoven weder op een zeer goeden voet gebragt is.

Uit de *West-Indiën* kreeg men te *Londen* van tyd tot tyd berichten van de aanhoudende geweldenaryen van de Spaansche Kustbewaarders in het neemen der Engelsche Koopvaarders en het mishandelen van het Scheepsvolk op dezelve. Onder anderen was op de Rivier van *Londen* gekomen het Schip de *Rebecca*, gecommandeerd door den Kapitein *Jenkins*, die aan den Ridder *Walpole* en vervolgens op deszelfs raad ook aan den Hertog van *Newcastle*, Secretaris van Staat, van het geweld dat hem aangedaan was een verhaal gedaan heeft, het welke ook aan den Koning stont vertoond te worden: Dat Verhaal, het welke zeer wydloopig is, behelst voornamelyk: „ Dat de Spanjaarden ten getale van 50 aan zyn Schip gekomen zynde, eerst alle kisten en kasten hadden opengebroken, en het geheele Schip gevisiteerd, maar geene andere Goederen dan van 't Gewas van *Jamaica* gevonden hebbende, hadt de Spaansche Luitenant den Kapitein *Jenkins* met zyn Onder-Kapitein enz. de handen doen binden, als mede zyn Jongen, welken zy met geweldige stooten en slagen wilden dwingen te bekennen, of 'er geld in hun Schip was, en op het antwoord van neen, hadt men den Kapitein een strop om den hals gedaen, als ook zyn Jongen, welken men aan het Lyf van zynen Meester vast bondt, en hen beide dus optrok aan de groote Ree, maar de Jonge licht en gaauw zynde glipte door, en viel af, tot groote verlichting van den Kapitein, welken zy daar een korten tyd lieten hangen, en vervolgens met geweld naar beneden vallen, vraagende hem of hy wilde bekennen waar het geld was; en na dat hy hen noch eens gezegd hadt geen geld te

„ hebben,

1731. July.

„ hebben, wierdt de Kapitein voor de tweedemaal opgehangen, we-
„ der afgeworpen, en hem de voorige vraag gedaan, zonder eenig an-
„ der antwoord te bekomen; waarop de Spanjaards hem dreigden
„ zyn Schip met alle zyn Volk te zullen verbranden, *om dat zy doch*
„ *alle hardnekkige Ketters waren*; Na dat compliment gaven zy hem
„ een half uur uitstel, en toen wierdt hem aangekondigd dat hy voor
„ de derde reis moest hangen, tot hy byna gewurgd was, zo dat
„ hy wel een kwartier uurs voor dood op het verdek lag, waarna
„ de Spaansche Luitenant een Pistool en Houwer in de hand heb-
„ bende by hem kwam, schreeuwende: *Beken, of sterf*; De Kapi-
„ tein zeide dat hy niet meerder hadt dan 't geen hy hem in den be-
„ ginne getoond hadt, te weeten vier Guinees, een Pistolet, en vier
„ dubbelde Dubloenen, welke hy hen gaf; Zo dra was dat niet ge-
„ daan, of de Spanjaard vatte het linker oor van den Kapitein, en
„ sneedt het byna af, een ander Spanjaard rukte het 'er heel af, en
„ gaf het aan den Kapitein in de hand, met verzoek het zelve aan
„ zyn Majesteit Koning *George* te brengen, enz. De Onder-Kapi-
„ tein en de Bootsman kregen wakker slagen, en alle het Volk wierdt
„ uitgeschut en beroofd van hunne Kleederen, Bedden, enz. en het
„ verlies van den ongelukkigen Kapitein, behalven zyn oor, be-
„ loopt omtrent 112 pond Sterlings. De Spanjaarden namen ook
„ weg alle de Instrumenten van de Scheepvaart, enz. Na dat zy
„ het Schip verlaaten hadden meenden de Engelschen naar de *Havana*
„ te zeilen, in hoop daar eenig Brittisch Schip te vinden, en de
„ noodwendigheden te krygen, om de reis naar *Engeland* te kunnen
„ doen, maar de Spanjaards zulks ziende, kwamen achter aan, en
„ dreigden het Schip in brand te zullen steeken, indien zy niet aan-
„ stonds naar de Golf zeilden, zo dat de Engelschen zich aan de
„ genade van den Hemel en van de zee en wind overgeevende, met
„ groot gevaar in *Engeland* zyn aangekomen.

Omtrent het midden van de voorlede Maand heeft de Graaf van *Watzdorf*, Envoyé van den Koning van *Poolen*, aan den Koning een Memorie aangeboden, waarin hy uit naam van zynen Meester voldoening eischt, wegens twee Schepen met Poolsche Vlaggen, die in het voorleden Jaar door de Engelschen aan de mond van de *Ganges* genomen zyn; hoewel dezelve, behalven de Poolsche Vlaggen, ook van Passen van den Koning van *Pruissen* voorzien waren, onder voorgee-

ven

1731. July. ven dat het Oostendische Schepen waren. Deze Memorie is door een besluit van den Raad, alzo de Poolsche Minister een prompt en Cathegorisch antwoord verzocht, aan de Bewindhebbers van de Oost-Indische Compagnie overgegeeven, om derzelver aanmerkingen, alzo deze zaak hen in 't byzonder raakt, daar over te verneemen. De Heer *Mattheus Decker*, eerste Bewindhebber, heeft hier op den 6 dezer Maand aan den Lord *Harrington*, Secretaris van Staat het Antwoord en de Aanmerkingen van de Compagnie overgeleverd, voornamelyk daarin bestaande: „ Dat de Compagnie zeer verplicht „ is over de eere haar aangedaan, en over de groote oplettendheit „ welke men getoond heeft door de mededeeling van deze Memorie; „ maar dat zy over dit geval nooit eenige klagten verwacht hadde „ van de zyde van de Poolsche Kroon, welke geene Indische Com„ pagnie in haare Staaten heeft, noch Kooplieden die in de Have„ nen van *Europa* handelen, veel minder de Linie passeeren, of de „ Poolsche Vlaggen gaan vertoonen in de Landen welke door de „ *Ganges* bespoeld worden: dat het wel waar is dat men geweeten „ heeft dat de Bewindhebbers der Compagnie van *Oostende*, besloten „ hebbende de bevelen van den Keizer hunnen Souverein, ingevol„ ge de gesloten *Preliminariën* gegeeven, niet te gehoorzaamen, aan „ verscheiden Hoven om Passen en eene Vlagge verzocht hadden, „ om onder dezelve straffeloos de Tractaaten te schenden welke hun „ Souverein gesloten hadt, maar dat zy zich niet hadden kunnen in„ beelden dat eenig Souverein zyne bescherming zoude hebben wil„ len verleenen aan wederspannige Onderdaanen, en dat zy niet ge„ looven zouden dat deze Oostendenaars verlof gehad hadden de „ Poolsche Vlag te laaten waaijen, indien de Memorie zulks niet „ toestemde: dat, voor 't overige, deze zaak de Engelsche Compag„ nie alleen niet raakte, maar dat die dezelve gemeen hadde met „ de Hollandsche Compagnie; dat het daarom noodzakelyk was deze „ Memorie aan dezelve mede te deelen, opdat men gezamentlyk daar„ op konde antwoorden; maar dat zy ondertusschen overreed waren „ dat de gemelde Passen en Vlaggen op eene valsche voorstelling en „ door verrassching van zyn Majesteits billykheit verkregen waren. Ingevolge van deze Aanmerkingen van de Compagnie is de Hollandsche Envojé ten Hove ontboden, en zyn aan denzelven de Memorie en de bovengemelde Aanmerkingen medegedeeld, om aan hunne

ne Hoog Mogende gezonden, en het antwoord en de aanmerkingen van de Hollandsche Compagnie van gelyken daarop verzocht te worden. 1731. *July.*

Den 4 van deze Maand kwam te *Londen* tyding aan de Oost-Indische Compagnie dat in *Duins* twee van haare Schepen aangekomen waren, te weeten de *Lyell* en de *Prinses van Wales*; sedert zyn ook gearriveert haare twee Schepen, de *Prins Augustus* en de *Devonshire*. komende alle van *Canton* in *China*. Men zag van deze vier Schepen de Carga, bestaande in

560	ps.	Gorgorons.
53	ps.	Lustrings.
191	ps.	Zyde Nankeen.
368	ps.	Paduasois
110	ps.	Satynen.
57	ps.	Sorts.
12290	ps.	Taffetas.
18200	℔	Ruuwe Zyde.
429700	℔	Thee Boey.
91600	℔	dito Bing.
191700	℔	dito Congo.
1900	℔	dito Chulang.
63900	℔	dito Hyson.
1030000	℔	dito Singlo.
800	℔	dito Peko.
1900	℔	dito Powtozan.
32200	℔	Speauter.

Noch hadt men tyding bekomen van het arrivement van 't Schip de *Fordwich*, van *Bengale* en *'t Fort St. George*: welkers Laading bestont in

300	ps.	Allibalies.
4026	ps.	Bastas.
5200	ps.	Bengaalsche Chitsen.
600	ps.	dito van Madras.
20762	ps.	Cassas.
1114	ps.	Dourissen.

1731. July.

2380 ps. Doosbotjes.
2600 ps. Emertjes.
500 ps. witte Gingans.
9500 ps. Gurrahs.
6115 ps. dito lange.
8527 ps. Humhums.
2400 ps. Lacowris.
5050 ps. Longcloth.
1440 ps. Morees.
5813 ps. Mulmus.
5250 ps. Photas.
12000 ps. Romals.
20400 ps. Salempouris.
1500 ps. Seersucker.
400 ps. Seerbettes.
238 ps. Seerhaudconnaas.
1105 ps. Sooseys.
4000 ps. Tanjeeps.
1300 ps. Terindains.
15900 ℔ Rouwe Bengaalsche Zyde groote ponden.
65208 ℔ Roodhout.
218200 ℔ Salpeter.

De bovengemelde Schepen de *Lyell* en de *Prinses* van *Wales* hadden in de Straat van *Sunda* gezien vier Hollandsche Fregatten yder van 40 Stukken, kruissende zo men meende op het Oostendisch Schip, dat by zyne aankomst in *China* 103 Man hadt aan boord gehad, waar van er 35 die Engelschen waren, het zelve hadden verlaaten en zich aan boord van Engelsche Schepen begeeven, en de rest van dat Volk bestond uit allerhande Natien.

Met de gearriveerde Schepen uit *China*, heeft men ook zekere tyding dat het Schip de *Prins George*, aan Particuliere Engelschen toebehoorende, in de Maand October laatstleden verongelukt was, in de Baay van *J[illegible]*, 45 mylen westwaards van *Canton*; dat 58 Persoonen waren verdronken, en 42 geborgen; en dat de Lading welke op 60000 ponden Sterling begroot wierdt, geheel verlooren was,

was, uitgenomen eenige kisten met Zilver, en een kleine kwantiteit Tin. Ook heeft men Confirmatie dat het Schip de *Barrington* van *Mocha* komende, omtrent *Bombay* vergaan was. 1731. July.

Hoewel men in *Engeland* alle redenen scheen te hebben om voor geene Vredebreuk te vreezen, sedert dat de Spaansche Kroon het Weener-Tractaat mede aangenomen hadt, en daar door de voornaame strydende Partyen bevredigd waren, zo ontstont echter omtrent het midden van deze Maand eene onverwachte Waepenkreet; want een groote Krygsraad wierdt vergaderd, en aan de meeste Krygsbenden in *Engeland*, *Schotland* en *Ierland* expresse ordre gezonden om naar de Kusten te trekken, en aan de overigen om zich marschvaardig te houden: De Admiraliteits-Raad wierdt buitengewoon vergaderd, en de nodige ordres wierden gegeeven om ten spoedigsten een Esquader Oorlogschepen in Zee te brengen. Alle deze ordres wierden gegeeven op de tyding die men ontfing dat 30000 Mannen van de geregelde Fransche Militie naar den kant van *Duinkerken* trokken, als mede naar de Kusten van *Normandyë* en *Picardyë*, en dat te *Rochefort*, te *Brest* en te St. *Malo* een Esquader Zeilree lag. Deze tyding vondt ingang, dewyl men zich verbeeldde dat het Fransche Ministerie misnoegd was tegen het Engelsche over het wegneemen der verschillen tusschen de Hoven van *Weenen* en *Madrid*, zonder dat zy daarin medegewerkt hadden: doch deze alarm verdween zo schielyk als dezelve ontstaan was: want een Expressen van den Graaf *Waldgrave*, Ambassadeur aan het Fransche Hof, bragt tyding dat de Kardinaal de *Fleury* zyn Excellentie in eene Conferentie uit naam van zynen Meester verzekerd hadt dat men over dit gerucht zeer verwonderd was, dewyl men niet anders gedaan hadt dan het Guarnizoen van *Duinkerken* met drie Bataillons vermeerderd, en dat zyn Brittannische Majesteit verzekerd konde zyn dat zyn Alderchristelykste Majesteit nooit iets zoude onderneemen, dat eenige inbreuk konde doen in de plechtige Tractaaten, welke tusschen de twee Kroonen in wezen zyn. Deze betuigingen hebben de vrees doen verdwynen, en men heeft de marsch der Troupen en de andere toebereidselen gestaakt. Men hadt ook bericht dat men in *Vrankryk* op gelyke wyze ontrust was geweest door het Engelsche Esquadre, en dat men daarom eenige Krygsbenden naar de Kusten hadt doen trekken.

Den 21 July geschiedde te *Londen* de uitvoering van de Sententie

1731. July. welke uitgesproken was tegen Mr. *Japhet Croke*, gewoonlyk genaamd de Ridder *Peter Stranger*, over gepleegde falsiteit; na dat hy een uur lang aan de Kaak gestaan hadt, wierden hem door den Beul beide de ooren afgesneden, en de twee neusgaten gesplist, waar na men hem voor zyn leven gevangen zette.

VRANKRYK. AAN het Fransche Hof dat zich te *Fontainebleau* ophieldt, wierden dagelyks Raadsvergaderingen gehouden, voornamelyk over het Tractaat van *Weenen*, en over de Conventie den 6 der voorleden Maand te *Sevilië* getekend. Het Hof, wil men, dat besloten heeft zo veel als mogelyk zal zyn, te beletten dat zich meerder Mogendheden in de Weener-Alliantie begeeven, welke daar door al te ontzagchelyk zoude worden. Men heeft ordres aan de Generaals der Provintien omtrent den *Rhyn* en de *Moesel* en naby de *Alpes* gezonden, en ook eenige Krygsbenden naar de Kusten van *Vlaanderen* doen marcheeren. Men verwacht ook met ongeduld naar den uitslag der onderhandelingen in den *Haag*, dewyl men zich vleit dat de Staaten Generaal ten minsten niet anders dan met eenige bepaalingen en maatigingen in het gemelde Tractaat van *Weenen* zullen treeden.

Men maakte te *Parys* ongemeen veel geruchts wegens de mirakelen van zeker Abt, *Paris* genoemd, een Jansenist, die over eenige Jaaren aldaar in Reuk van Heiligheit gesturven is. Dezer dagen is Madame *Thebouin*, eene Vrouwe van omtrent 63 Jaaren, woonende in de Parochie van St. *Severin* te *Parys*, (zo men voorgeeft) op de Intercessie van den gemelden welgelukzaligen Abt, van eene *Paralizie* of Lammigheit welke zy omtrent acht Jaaren gehad heeft, miraculeuzelyk geneezen, zynde zulks bekrachtigd geworden door de Attestatien van veele Doctoren, Chiurgyns en geloofwaardige Getuigen, waarby noch aanmerkelyk is, dat dit geval gebeurd is in den tyd wanneer de Aardsbisschop van *Parys* beezig was een Mandement uit te geeven, om de Publicatie van zodanige Mirakelen te verbieden. De *Molinisten* houden 't zelve voor een bedriegery, om dat gemelde Abt *Paris* als een Appellant van de Constitutie, en bygevolge, zo zy zeggen, als een Jansenist en Ketter gesturven is, in welke hoedanigheit hy noch welgelukzalig kon weezen, noch Mirakelen uitwerken; eenigen van hen die bescheidener zyn, zeggen, dat, zo dien Abt Mirakelen deedt, het geschiedde, om dat hy in zyn leven een

Man

Man van goede trouw, en een onberispelyk Kerkelyk Persoon was, 1731. July.
en dat hy misschien voor zyn dood zyne dwaling kan erkend hebben.
Den 16 van de voorlede Maand ontfing de Sacristein van de Kerk van St. *Medard*, daar die Abt begraaven is, een gezegelden Brief, volgens welken hy in eene verre afgelege Provintie verbannen wordt, om dat hy in 't Regifter van de Sacristy aantekening hieldt van alle de Missen welke het Gemeen dagelyks voor dien Abt hadt laaten doen. Den 28 Juny begaf zich de gemelde geneeze Vrouwe weder naar het Graf van den Abt *Paris*, om aldaar haäre Dankzegging te doen, verzeld zynde van verscheiden gequalificeerde Persoonen om daarby te assisteeren, en van eene groote menigte Volks, onder dewelke een Particulier de stoutheit hadt het *Te Deum* op te heffen, waarby de anderen zich voegende, het gansche *Te Deum* in orde, alhoewel zonder plechtigheit gezongen wierdt. Het gerucht loopt, dat om deze devote beweegingen voor dien Abt vóór te komen, men zyn Lichaam 's nachts zal uitgraaven, en, als 't mogelyk zal zyn, in 't geheim uit de Kerk van St. *Medard* naar een onbekend Kerkhof brengen.

Men geeft voor, dat sedert twee Maanden byna geen dag is gepasseerd, dat 'er niet eenige miraculeuse Geneezing op het Graf van den gemelden Abt geschied zy, en de toevloed naar dat Graf van Gezonden en Zieken is dagelyks zeer groot. De eerste dier geneezingen, is die van den blinden Karmelyter Pater *Denis*, die negen Missen geduurende negen dagen hebbende doen leezen, by de negende zyn gezigt weder kreeg. De Kardinaal de *Bissy* hier van onderrecht zynde, en van de waarheit verzekerd willende weezen, deedt den Prioor der Karmelyten by zich ontbieden, en deze gekomen zynde, antwoordde hy op de hem gedaane vraagen, dat de voorschreve Pater *Denis* inderdaad op den negenden dag van zyne blindheit geneezen was; over welke verklaaring zyn Eminentie verwonderd schynende te zyn, zeide: *als dat zo is, moet de Abt* Paris *een vroom Man geweest zyn.* Den 5 dezer is de Heer *de Roches*, Sacristein der Kerk van St. *Medard*, alwaar den Abt *Paris* begraven legt, naar zyne baliingschap vertrokken, en men meent dat hy naar *Lotharingen* is gegaan. Voor zyn vertrek heeft hy aan den nieuwen Curé overhandigd het geld dat hy ontfangen hadt om honderd Missen ter intentie voor den Abt *Paris* te doen leezen. Byna dagelyks worden noch meêr

1731. July. Missen gevraagd, en de Persoonen dieze komen verzoeken en betaalen, geeven teffens rykelyke Aalmoessen.

De Raad des Konings heeft vernietigd de twee Arresten van 't Parlement van *Parys*, waarby de twee Mandementen van den Aardsbisschop dier Stad, en van den Bisschop van *Orleans* gesupprimeerd wierden.

Daar is een Arrest van denzelfden Raad uitgekomen, condemneerende den uitgegeeven Brief van het Parlement van *Bourdeaux* aan zyn Majesteit, met de aanmerkingen op denzelven, welke daarby gevoegd zyn; luidende dat Arrest als volgt:

DE Koning geinformeerd zynde, dat onder het Gemeen verspreid wordt een Geschrift, gedrukt in twee colommen, zonder naam van den Autheur of van den Drukker, en zonder privilegie of permissie; op de eene colom tot Tytel voerendé, *Brief van het Parlement van Bourdeaux aan den Koning*; en op de andere, *Reflexien op dezen Brief*; heeft zyn Majesteit uit het verslag, 't welk daar van aan hem in zynen Raad gedaan is, bevonden, dat men aan den eenen kant daar mede de vermeetelheit gehad heeft van tegen het ontzag, 't welk men aan hem verschuldigd is, te drukken eenen Brief, geaddresseerd aan zyn Persoon zelf door één van zyne Parlementen; en dat aan den anderen kant, de Schryver van dit Werk in den misslag vervalt, welken hy aan dat Gerechtshof verwyt, door te willen beslissen het geen hy erkend gereserveerd te zyn aan de magt van de Kerk: En dat hy daarenboven daarin verspreid heeft dingen tot oneere van Rechters, welke nergens anders toe dienen dan om de gemoederen gaande te maaken, en om een vuur te ontsteeken, het welk zyn Majesteit geheel en al in zyne Staaten wil bluschen. Waarin het nodig zynde te voorzien, heeft zyn Majesteit in zynen Raad tegenwoordig zynde, geordonneerd, en ordonneert by dezen, dat het voorzeide Geschrift, den Tytel voerende als boven, gesupprimeerd zal zyn en blyven, en dat dienvolgens alle de Exemplaaren van dat Geschrift, die onder het Gemeen verspreid zyn, gebragt zullen worden ter Griffie van den Heer *Herault*, Raadsheer van Staat, en polityke Stedehouder, om aldaar gescheurd te worden. Verbiedende zyn Majesteit wel expresselyk aan alle zyne Onderdaanen, van wat staat of conditie zy ook mogen zyn, eenigen daar van te verkoopen, veilen of anderzins om te deelen, en zelfs eenigen daar van onder zich te houden, by pœne van exemplare straf tegen de geenen by dewelke menze vindt. Ordonneert insgelyks, dat door den gemelden Heer *Herault*, ter requisitie van den Heer *Moreau*, zyn Majesteits Procureur van het *Chastelet*, informatie genomen zal worden tegen de Schryvers, Drukkers of Uitgeevers van het voornoemde Libel, om volgens de strengheit der Ordinantie tegen dezelve te procedeeren, enz. Gedaan in den Raad van Staate des Konings, zyn

zyn Majesteit daarin tegenwoordig zynde, gehouden te *Fontainebleau* den 8 July 1731. 1731. *July.*

Was getekend,

PHELYPEAUX.

Men zag te *Parys* over het verschil tusschen het Parlement van die Stad en de Bisschoppen, wegens eenige Arresten door het zelve tegen hen gegeeven, eenen Brief aan den Koning, in welken de driftige en hevige imborst van dien Prelaat klaar doorstraalt, onder anderen verzekert hy zyn Majesteit in denzelven: „ Dat hy zeer bereid is om deszelfs vreedzame oogmerken te helpen bevorderen, „ doch dat de Kerk sedert de Kettery van *Calvyn* nooit zo geschud „ en beroerd is geworden dan tegenwoordig, dat dezelve wordt aangevallen in haare besluiten, in haare opperste Herders en in haare „ heiligste en onschendbaarste Reehten: Dat de zwaare slagen door „ welke men haar tracht te verzwakken, haar worden toegebragt, „ door zulken, aan welken zyn Majesteit voornamelyk een gedeelte „ van zyn gezag heeft toevertrouwd, om den Godsdienst te beschermen: Dat de bekentenissen van de Heer *Gilbert de Voisins* (Advokaat des Konings) in zyne Pleitgedingen, de baarblykelyke tegenstrydigheden daar hy in vervalt, en zyne zo schandelyke als ongehoorde vitteryen, over uitdrukkingen, welke by de *Canonisten* zyn „ aangenomen, de eenige onderneemingen niet zyn, waar over de „ Geloovigen moeten zuchten. Dat men den Standaard des oproers „ plantende daar door de buitenspoorigheit zo verre gebragt heeft, „ dat men heeft willen staande houden, dat eene Constitutie, welke „ onveranderlyke Leerstukken van de algemeene Kerk bevat, geen „ regel is aan welken alle Christenen gehouden zyn hun Geloof te „ onderwerpen; en dat het Parlement van *Parys*, by dit alles noch „ die buitenspoorigheit gevoegd heeft, van een Rechtbank te willen „ oprechten boven dien van den Stedehouder van *Jesus Christus* en „ van de Navolgers der Apostelen." De Aardsbisschop tracht vervolgens te bewyzen, dat de Advokaaten, (*welke hy Vyanden van van de Kerk noemt,*) „ hunne laatste tegenkanting alleenlyk gedaan hebben, om de Jansenisten daar door gelegenheit te verschaffen, van „ aan te groeijen en zich te versterken.

Nâ

1731. July.

Na dat die Prelaat in dezen geheelen brief zyne Vyanden, zo zwart als mogelyk is afgemaald heeft, besluit hy denzelven aldus: „ Ik bedien my SIRE, van de gunst welke ik geniete, van uw Majesteits Throon te mogen naderen, om deszelfs rechtvaardigheit tegen zo veele aanslagen te hulp te roepen: Ik smeek uw Majesteit het gewigt van zyn gezag te voegen by de Kerkelyke bestraffingen, welke zulke grove dwaalingen verdienen; ik ben het alleen niet die de vernietiging der Arresten van 't Parlement van *Parys* verzoeke, in welke deze dwaalingen vervat zyn: het is uw eigen belang SIRE, uwe Godvruchtigheit alle uwe getrouwe Onderdaanen, alle de Bisschoppen, de geheele Kerke, en *Jesus Christus* zelfs, die deze Godsdienstige daad verzoeken van een *Allerchristelyksten* Koning, van een oudsten Zoon van de Kerke, enz.

Het ooge van gansch *Vrankryk* is tegenwoordig geslagen op het Pleitgeding wegens de beruchte zaak van den Pater *Girard* van *Toulon* met de jonge Juffer *Cadieres*. De waakzaamheit der Advokaaten van die Dochter, heeft de uitvoering belet van eene zaak, die door het Parlement van *Aix*, ten voordeele van den Pater gesmeed was; het gedrag van eenigen der Leden van dat Gerechtshof, heeft de beleedigde Party doen besluiten, eenigen derzelver af te keuren: De twee Broeders der jonge Dochter, waarvan de één een *Dominicaan* en de ander een *Karmelyt* is, hebben zich naar *Parys* begeeven om met verscheiden Rechtsgeleerden raad te pleegen: De Heer *de Chevaudon*, haar Advokaat, heeft een *Factum* in haar voordeel uitgegeeven, bestaande in 55 bladzyden in Folio, in 't welke hy alle de ondeugende behandelingen van den Pater *Girard* aantoont, benevens alle de konstgrepen van welke hy zich bediend heeft, om ze uit te voeren. Die Rechtsgeleerde behandelt deze zaak met zeer veel yvers; wanneer hy onlangs over dezelve voor het Parlement pleitte, zeide hy: „ Dat het schandelyk was voor een Rechtbank, die opgerecht was om yder een recht te doen, zo veel éénzydigheits te toonen, en zich van zo veele draaijen te bedienen, om eene onschuldige te verdrukken, en dat hy verzekerd was, dat indien het eene zaak was, daar de Koning maar het minste belang in hadt, men zich wel zoude gewacht hebben, van alle de onrechtvaardigheden daar men zich thans van bediend heeft, *de wetten verkrachtende*.

„ tende, om den grootsten Guit der Waereld te begunstigen, " welk Vertoog men vry stout heeft gevonden. Het is aanmerkelyk dat Pater *Girard* twee Jaaren Biechtvader van den Heer de *Chevaudon* is geweest; welke Advokaat, (het oog daarop hebbende) onlangs in een Gezelschap al lachende zeide: *Die Snaak heeft alle myne geheimen geweeten, maar hy heeft wel zorg gedraagen, my eenigen van de zynen te openbaaren.* De Heer de *Pusseri*, Advokaat van dien Pater, maakt een *Factum* gereed, tot antwoord op het bovengemelde: Vervolgens zal 'er eene Consultatie uitkomen, van de vermaardste Advokaaten van *Parys*, ten voordeele van de jonge Juffer *Cadieres*. De Abt *Gastaud*, vermaard Advokaat van *Aix*, heeft eene Verdediging voor haar opgesteld: welk stuk zeer wel is uitgevoerd: die Rechtsgeleerden stelt in het zelve zeer klaar ten toon de verderfelyke grondregelen van 't *Quietistendom*: Het Parlement van *Aix*, 't welke te St. *Jan* moest scheiden, is geprorogeerd tot den 15 dezer Maand, door een Arrest van den Raad des Konings, door 't welk de uitspraak van deze zaak op dien dag is vastgesteld: Men is zeer verlangende te verneemen, hoe het hier mede zal afloopen. 1731. July.

Onder de Advokaaten te *Parys* is een verschil ontstaan wegens de nieuwe Naam-Lyst, welke de Heer *Tartarin*, afgaande *Battonnier* of Deken, by de Griffie heeft overgegeeven; Zy zyn reeds verscheidemaalen, en de laatste reis ten getale van 300 in de Kamer van St. *Louis*, of de groote Tournelle, meêr dan drie uuren daar over vergaderd geweest; Daar zyn twee Partyen in dat verschil, te weeten, de oude en de nieuwe Advokaaten; De laatsten kanten zich tegen gemelde nieuwe Naam-lyst, om dat de Heer *de Marinberg*, (één der yverigsten van de 40 welke de laatste beruchte Consultatie in de Constitutie-zaak getekend hebben) in gemelde rolle uitgeschrapt is, onaangezien de meerderheit van stemmen, om daarin te blyven, alzo de Party van de oude Advokaaten beweerd heeft, dat de Heer *Marinberg* uit de gemelde Lyst moest blyven, volgens de belofte welke de Heeren *le Normand* en *Julien de Prunay* aan den Kardinaal *de Fleury* gedaan hadden, toen zy aan zyn Eminentie gedeputeerd waren wegens het Accomodement of Verklaaring des Konings, vervat in het vermaard Arrest, dat zo voordeelig voor de orde der Advokaaten is, om den gemelden *Marinberg* wegens zyn buitenspoorigen yver te straffen; De jonge Advokaaten, de sterksten in getal, noemen het

C gedrag

1731. July. gedrag van den Heer *Tartarin* en van de anderen welke de nieuwe Lyst voorstaan, eene trouwloosheit, waar over in hun laatste Congres zeer hevige debatten ontstaan zyn, tot zo verre, dat de Audientien van 't Parlement, van 't Hof der *Aides*, en het Chastelet niet konden gehouden worden. Na dat zeer veele debatten over en weder, over deze zaak gehouden waren, zyn de Advokaaten genoegzaam veréénigd; hunne opgestelde Memorie wegens de Naam-Lyst zal niet gedrukt, maar slechts in de Archiven gelegd worden, met eene mondelyke verklaaring van den Heer *Tartarin*, die hy vervolgens onder aan die Memorie zal schryven, zeggende dat hy erkent in de gemelde Naam-Rol ééne van de vereischte Formaliteiten uitgelaaten te hebben, om dat hyze niet noodzaakelyk hadt geoordeeld, doch dat deze Omissie tot geen nadeel of gevolg in het toekomende zal strekken, en dat de *Battoniers* zich voortaan zullen conformeeren met het geen in de meêrgemelde Memorie gereguleerd is geworden. Het Corps der Advokaaten heeft op deze wyze vóórgekomen de Ordre van Hoogerhand, waar door zy, willende of niet willende, verplicht zouden zyn geworden die zaak af te doen, en boven dien hebben zy hunne Privilegie van onafhangkelykheit bewaard, 't geen men anders zeer bepaald zoude hebben. Over deze verschillen onder de Advokaaten zyn verscheiden Lietjens, Schimpdichten en andere Stukken uitgekomen, die het Gemeen vermaakt hebben ten kosten van die Heeren, met welke men aldus den spot gedreven heeft.

SPANJE. MEN bleef by continuatie aan het Spaansche Hof ten ten uitersten voldaan over de Declaratie van de aanneeming van het Tractaat van *Weenen*, welke den 6 der voorleden Maand te *Sevilië* getekend wierdt, en men verwacht nu in weinig tyds een Esquader Engelsche Oorlogschepen, dat benevens eenige Spaanschen de 6000 Spanjaarden naar de Kusten van *Toscane* zoude overvoeren. Op den volgenden dag na dat de gemelde Declaratie getekend was, zondt de Marquis *de la Paz*, Secretaris van Staat, een circulairen Brief, aan de buitenlandsche Ministers aan het Hof van *Spanje*, by wyze van Protest tegen de zwangerheit van de Hertoginne Weduwe van *Parma*, zynde van dezen inhoud.

1731. July.

MYN HEER,

Niettegenstaande de aanneemelyke en geloofwaardige tydingen, welke men geduurig ontfangt tegen de waarheit der zwangerheit van de Doorluchtige Hertoginne *Henriette* van *Parma*, verzekerende dat het zelve voorgeeven, (om naar alle de gemeene en onfeilbare regelen daarvan te oordeelen) zonder grond is, heeft de Koning, myn Meester, echter vernomen, dat men opentlyk het tegendeel beweert, tot groot nadeel der rechten van den Doorluchtigen Infant Don *Carlos*, tot de onmiddelyke successie en bezitneeming van die Staaten. Om deze wigtige reden heeft zyn Majesteit, zonder in 't onderzoek te treeden van de oirzaaken, welke deze eerste tydingen zouden bevestigen kunnen, herhaalde instantien gedaan, dat men op eene wyze by de wetten en costuimen geoorloofd, bewyzen mogt de waarheit van eene zaak, dewelke naar de klaare kentekenen, waarvan men onderricht is, alle de redenen tegen haar heeft, en dewelke gevolgelyk ontmoet heeft hinderpaalen en tegenkantingen, die bekend zyn, en die de onwezentlykheit van deze zwangerheit hebben doen zien, en noch doen zien: Welke redenen de Geallieerden van zyn Majesteit ook bewogen hebben, de vervulling van het vyfde Artykel der Quadruple Alliantie, en van den inhoud der eventueele Investiture, ten behoeve van den gemelden Doorluchtigen Infant Don *Carlos* verleend, uit te stellen. Zyn Majesteit heeft derhalven goedgevonden, te verklaaren, dat hy niet aanneemt noch erkent, mitsgaders dat hy niet aangenomen noch erkend heeft, eenig bewys 't welk zou kunnen begunstigen de wezentlykheit van deze gewaande zwangerheit, welke geacht en aangemerkt moet worden als nietig en clandestin, en welke alleenlyk verspreid is om de gemaakte verbintenissen te dwarsboomen, een zaak, die zo wel tegen de billykheit als tegen de reden strydt: En ten einde in allen geval de intentien van zyn Majesteit, die alleenlyk strekken om in deze wigtige zaak alle mogelyke voorzorg te gebruiken, bekend mogen zyn, heeft zyn Majesteit my gelast, het voorschrevene aan u te communiceeren, opdat gy daar van verslag gedaan hebbende aan . . . . . uwen Meester, hy van de gansche zaak onderrecht en verwittigd zy. Ik quyt my by dezen daarvan, en ik ben, enz.

Was getekend,

Marquis DE LA PAZ.

Men heeft sedert tyding ontfangen van het onderzoek dat deze Prinsesse heeft ondergaan, benevens de beëdigde verklaaring der Vroedvrouwen, doch men volhardt niettemin die zwangerheit voor verdicht te verklaaren, om de rechten van Don *Carlos* te begunstigen.

De Hollandsche Kapitein *Schryver* was met zyne drie Oorlogschepen

1731. July. pen van *Mallaga* naar *Algiers* vertrokken, met de Geschenken van haar Hoog Mogende en van de Hollandsche Compagnie voor den Dey.

PORTUGAL. TE *Lisbon* is des nachts tusschen den 7 en 8 Juny zeer schielyk overleden den Hollandschen Resident de Heer *Houwens*.

In de gemelde Stad is een Koninklyke Wet of Ordonnantie gepubliceerd, verbiedende om uit de Havenen van *Brazilië* naar die der Kusten van *La Mina* en *Africa* te vaaren, zonder van den Viceroy van *Brazilië*, of den Gouverneur van de *Kapitania*, om dus den uitvoer van Gout en gemunt-Geld, Snuif-Tabak en andere verboden Waaren uit *Brazilië* derwaards te beletten: de gemelde Wet luidt als volgt:

DOM JOAN, door Gods genade Koning van *Portugal*, en van de *Algarves* aan deze en geene zyde der Zee, in *Africa* Heere van *Guiné*, en der geconquesteerde Navigatie en Commercie van *Ethiopië*, *Arabië*, *Persië* en der *Indiën*, enz. aan alle en een ygelyk, dien deze myne Wet zal voorkomen, doen te weeten; Nademaal ik in ervaringe ben gekomen dat 'er door de Schepen die uit de Havens van *Brazil* naar de Kust *La Mina* vaaren, by continuatie veel Gouds en gemunt-Geld derwaards wordt uitgevoerd, zonder dat dezelve uitvoer, wegens de gemakkelykheit die 'er is om het zelve ter sluik in te schepen, en de moeijelykheit die men heeft om het zelve, ééns ingescheept zynde te ontdekken; door de pœne daar tegens by de ordonnantie in het vyfde Boek Titulo 113 gestatueerd, genoegzaam belet wordt, en het daarom ten hoogsten nodig is dat zodanige schadelyke practyken met krachtdadiger hulpmiddelen tegengegaan, en te gelyk ook den uitvoer der Snuif-Tabak die men naar de gemelde Kust verneemt te geschieden, benevens den invoer der verbodene Goederen die dezelve Vaartuigen gewoon zyn van daar te transporteren, belet worden, als strekkende alzins tot groot nadeel der Commercie en van het gemeene welzyn. Zo heeft het my om die redenen goed gedacht te ordonneeren, dat geen Vaartuig van wat plaats het ook zyn mogte uit de Havens van *Brazil* naar de Kust *da Mina* zal mogen vaaren, alwaar het ook naar de Havens van dezelve Kust, en naar die van *Africa* die onder de Domeinen van deze Kroon behooren, noch ook zelfs eenige ladinge ten dien einde in te neemen, zonder voorafgaande verlof van den Onder-Koning of Gouverneur, van de *Capitania*, van waar het zelve staat uit te loopen, dewelke alvoorens zodanig verlof te verleenen het voorschreven Vaartuig zal laaten meeten, 't geen, niettegenstaande het zelve reeds bevoorens mogte gemeeten zyn door vertrouwde Persoonen, en Menschen zich des verstaande met assistentie van den Opziender over de Koninklyke inkomsten zal worden verricht, en

en daarvan in de Boeken van de gemelde Provedorie, ten einde van de voorschreve meetinge ten allen tyde zal kunnen blyken, behoorlyke aantekeningen gehouden worden; en zullen de Eigenaars en Afzenders, aan welke zodanig verlof gegeeven staat te worden, gehouden zyn om volgens dezelve meetinge te laaden zodanige quantiteit Goederen, als naar eene rechte calculatie en begrootinge tot den inkoop van het getal Slaaven, waarop zodanig een Vaartuig gemeeten zal zyn, genoegzaam zal geoordeeld worden, zullende zodanige Vaartuigen ten dien einde ten tyde van derzelver vertrek gevisiteerd en te gelyk ook geëxamineerd worden, of dezelve van de nodige Manschap, Geweêr en Amunitie van Oorlog tot derzelver defensie voorzien zyn; en zodanig niet uitgerust zynde, zal men dezelve niet uit de Haven laaten vertrekken, zullende dezelve visitatie mede gepractiseerd worden op de te rugkomst der gemelde Vaartuigen, zo dra dezelve zullen aangekomen zyn, en vóór dat zy hunne last breeken; en blykende dat dezelve grooter getal Slaaven mede brengen dan waar voor zy volgens de gemelde begrootingen goederen gelaaden hebben, zo zullen ten behoeve van myne Koninklyke inkomsten geconfisqueerd en verbeurd verklaard worden, niet alleenlyk de gemelde Slaaven die het getal excedeeren maar ook het Vaartuig en alle de verdere Ladinge die aan de Eigenaars en Afzenders derzelve, of aan eenig ander Persoon die men bevinden zal deze myne Wet overtreeden te hebben, zouden mogen toebehooren; en zullen daarenboven zo de één als de andere voor den tyd van tien Jaaren naar *Angola* gebannen worden; zynde myn wil dat dezelve pœne van confiscatie en bannissement onderhevig zullen zyn de Eigenaars en Afzenders van eenigen der gemelde Vaartuigen, waarin Snuif-Tabak of eenige andere soorten van verboden goederen staan gevonden te worden, gelyk mede de Eigenaars der gemelde goederen en koopmanschappen, en dat in dezelve eenig Goud van wat qualiteit het zelve ook zyn mogt gevonden wordende, het zelve mede zal geconfisqueerd blyven; En dat verders ten opzigte van de Overtreeders onverbreekelyk zal worden geobserveerd, 't geen in de gemelde Ordonnantie van het vyfde Boek Titulo 113 gestatueerd is; ten welken einde ik gelaste aan den Onder-Koning van *Brazil*, Gouverneur en Kapitein-Major van *Parabiba*, dat yder in zyn Jurisdictie particuliere zorg zal hebben te draagen dat de bovengemelde begrootingen ten tyde wanneer de Vaartuigen inlaadinge leggen, als de noodige visitatien op de tyd van derzelver vertrek, en zo dra dezelve in de Have te rug gekomen zullen zyn, met alle behoorlyke naaukeurigheit kome te geschieden, zonder toe te laaten dat 'er vóór het doen van deze deligentie iets het allerminste gelost worde, en dat 'er ook in de gemelde Vaartuigen op derzelver vertrek na de gedaane visitatie niets gelaaden worde; dat zy verders ook alle Jaaren door hunne vertrouwdste Bediendens onderzoek zullen laaten doen naar de Overtreeders van deze Wet, die zy onder het geluit van Trommelen zullen doen publiceeren, ten einde men daarvan geen ignorantie pretendeere, doende dezelve te gelyk ook registreeren ter plaatse daar het behoort; En gelaste ik aan den Kancelier en Hoofdrechters van den Raad van de *Babia*, en aan alle verdere Gerechts-Bediendens van den Staat van *Brazilië*; en Officieren

1731. July.

1731. July. ficieren der zelve, en aan alle verdere Persoonen van den gemelden Staat, dat zy deze myne wet ten vollen doen nakomen en achtervolgen, zo als daarby vervat staat; dewelke in de Opper-Kanceleryе van het Ryk in de gewoone forme zal geregistreerd worden; En zyn hier van acht afschriften gemaakt. *West Lixbon* den eersten dag van de Maand Juny van den Jaare 1730.

Den 17 Juny heeft men te *Lisbon* wederom een *Auto da Fé*, of Vierschaar der Inquisitie gehouden, waarin vier Mans- en acht Vrouwspersoonen veroordeeld zyn om verbrand te worden; zullende twee anderen, zynde een Jongeling van 13 en een Meisje van 14 Jaaren, die in de Gevangenis van de Inquisitie gesturven zyn, terzelver tyd in hunne beeltenis mede verbrand worden.

ITALIË. TE *Rome* zyn onlangs wegens de Congregatie *Super Nonnullis* de volgende Executoriale Brieven gepubliceerd.

EXECUTORIALE BRIEVEN *van hunne Eminentien, de Kardinaalen, Commissarissen der Congregatie*, Super Nonnullis, *te weeten*: Leander *Kardinaal* Pico; Joseph *Kardinaal* Imperiali; Petrus *Kardinaal* Corradini; Leander *Kardinaal* Porzia; Anthony *Kardinaal* Banchieri, en Nereus *Kardinaal* Corsini, *tegen* Nicolaas *Kardinaal* Coscia:

ZY Kennelyk, dat ingevolge van een ordre, uit eige beweeging van *Clemens* XII. gegeeven, en door hem getekend, de Kardinaal *Coscia*, (als hebbende zich op den hals gehaald, het verbod der ingang in de Kerk) beroofd is geworden van alle zyne voorrechten en vryheden, zelfs om te kunnen disponeeren over eenige Kerkelyke Waardigheden, Pensioenen, Inkomsten of Rechten; als mede van het recht om eenige Kerkelyke inkomsten te kunnen overdraagen, hem voor dezen door de H. Stoel toegestaan. Daarenboven wordt aan alle Bedienaars der Kerken verboden, in dezelve te ontfangen, of te gedoogen, den gemelden Kardinaal *Coscia*, alle wiens goederen, inkomsten, rechten en voordeelen, spruitende uit de Ampten welke hy tegenwoordig bezit, gesequestreerd worden, gelyk ook de Pensioenen en Kerkelyke Inkomsten die hy geniet; behoudende zyn Heiligheit aan zich verders tegens hem te procedeeren, zo als hy zal geraaden vinden.

En dewyl de voornoemden Kardinaal heeft durven bestaan, zonder eenige toestemming, en zelfs tegen het uitdrukkelyk verbod van zyn Heiligheit, den 31 Maart uit *Rome*, en den 1 April uit den Kerkelyken Staat te vertrekken; zo doen de gemelde Kardinaalen Commissarissen by dezen, alle *Abten*, *Prioren*, *Aarts-Dinkonen*, *Zangeren*, *Sacristeinen*, *Priesteren*, enz. weeten, dat onze

onze Heilige Vader, zodanigen onderneeming niet ongestraft willende laaten, zyn H. den gemelden Kardinaal *Coscia* verklaart *ipso facto* verdiend te hebben, de Kerkelyke straffen, vervat in de Constitutie van *Innocentius* X, zyn Voorzaat, van den 19 February 1646, zonder dat eenige andere gerechtelyke vonnissen daartoe noodig zyn; en dat men gevolgelyk zonder uitstel de gemelde straffen ter uitvoer zal brengen; beveelende ten dien einde de Gedeputeerde Kardinaalen, dat zy zonder indaagingen, of andere Declaratien, hem zullen hebben te verklaaren onder de hier voorgenoemde straffen dadelyk vervallen te zyn; zonder dat hy zich zal mogen bedienen van de rechten, vryheden, voorrechten en inkomsten, spruitende uit de benefitien, welke hy bezit in de orde van St. *Jan van Jerusalem*, en van St. *Anthony* enz. En alzo de kwaadaardige weglooping van dien Kardinaal door de hier bovengenoemde straffen niet genoegzaam vergolden is, behoudt zyn H. aan zich om hem noch anderen op te leggen, aan welke hy gehouden zal zyn zich zonder eenig appel te onderwerpen; verklaarende hem (indien hy niet wederkomt binnen den tyd, in onze vermaanings-brieven bepaald) vervallen in alle de gedreigde straffen, vervat in de Bulle van *Innocentius* X, beginnende *Cum juxta* enz. beveelende daarenboven, aan de Gedeputeerde Kardinaalen te doen publiceeren, aanplakken en bekend maaken daar het behoort, dat den ingang der Kerken aan de meergemelde Kardinaal *Coscia* is verboden, en dat zyne Goederen gesequestreerd zyn: met volmagt om zodanige Persoonen, als zy geraaden zullen vinden, aan te stellen, om zyne Goederen te bestieren; verbiedende wyders alle Procureurs, Advokaaten en andere Gerechtelyke Persoonen, niets te ontfangen noch te betaalen raakende den Kardinaal *Coscia*, op eene boete van 500 goude Kroonen, te betaalen aan de Apostolische Kamer, als een subsidie uit den Ban spruitende.

En dewyl het zoude kunnen gebeuren, dat de Bedienaars der Kerken den gemelden Kardinaal in dezelve gedoogden, zo gelasten wy aan alle Commissarissen hen het zelve te verbieden, op poene van *Suspensie à Divinis*, met magt om tegen de Overtreeders verder te procedeeren; en in zo verre men zich zoude willen bedienen van de voorrechten en vryheden, door den H. Stoel toegestaan, om dien Kardinaal in eenige Kerken te ontfangen, beveelen wy aan gemelde Commissarissen, af te zenden, overal daar het noodig zal zyn, en voornamelyk naar *Terracena*, op de Grenzen van het Koninkryk *Napels*, werwaards die Kardinaal zich begeeven heeft, en aldaar te doen aanplakken brieven van herroeping van alle de bovengemelde voorrechten; herroepende wy ten dien einde alle Pauzelyke Bullen, algemeene Concilien, enz. hier tegen stryende: Begeerende eindelyk, dat de ordre met onze hand getekend, en uit onze eige beweeging voortgekomen, van dezelve kracht zal zyn, als ofze in de Kamer van de Archiven geregistreerd was. Gegeeven op *Monte Cavallo*, den 28 May 1731.

Getekend,

CLEMENS XII. Paus.

De

1731. July. De Paus vaart voort alle de geenen die verdacht zyn den Koning van *Sardinië* eenigzins te begunstigen, uit het bewind van zaaken te houden, en zelfs de Kardinaal *Hannibal Albani*, niettegenstaande zyn groot gezag in het *Sacro Collegie*, en zyn grooten aanhang onder de Kardinaalen, is niet schootvry gebleven. Die Prelaat heeft den 16 Juny den volgenden zeer scherpen Brief van zyn H. ontfangen:

ZEkere redenen aan ons bewust, vereischen, dat gy Heer Kardinaal *Hannibal Albani* van St. *Clemens*, onze Kamerling, u onthoudt, zo lang als wy het goed en dienstig vinden, van de geheiligde Vergadering *Super Nonnullis* by te woonen; derhalven zenden wy aan u dit Briefje, met onze hand getekend, om u onze meening te doen verstaan; te weeten: dat gy, na het eindigen der deliberatie van den 17 der loopende Maand Juny, uit de bovengemelde Vergadering blyft tot op onze nadere ordre.

Wy begeeren ook, om redenen, waar over wy zelf u willen examineeren, dat gy ophoudt, de Acten en Depêches van die Congregatie, als Procureur-Generaal te tekenen. Wy oordeelen mede, dat het niet meer nodig is, dat gy u bevindt in de Vergaderingen over de Kerkelyke Vrydommen, die 's Dingsdags morgens gehouden worden, zynde het aan u geoorloofd te assisteeren by de geenen dewelke men op de andere daagen van de week houdt: Alles tot dat wy andere ordre aan u geeven. en zonder gevolg voor uwe andere gewoonlyke functien: Want dit is ons welbehaagen. Gegeeven te *Rome*, onder den Visschers Ring, den 16 Juny 1731.

Het Opschrift van dit Briefje behelsde alleenlyk deze woorden: *Van wegen den Paus aan den Kardinaal Hannibal Albani*. Zyn Eminentie het zelve geleezen hebbende, zeide tegen den geen die 't hem ter hand stelde: *Zyn H. kon my geen grooter vermaak aandoen, dan my te ontheffen van langer te dienen in zaaken, waarin men, om zich daar mede te bemoeijen, eene gansch andere Conscientie zoude moeten hebben, dan de myne.* Dewyl deze Kardinaal altyd by de Gemeente zeer bemind is geweest, zyn de meeste Inwooners van *Rome* over die behandeling zeer gevoelig; en wanneer de Paus het briefje aan den Kardinaal *Banchieri* zondt om het te ondertekenen, weigerde hy zulks te doen, zeggende: *dat hy geene dingen tekenen konde, waarvan men aan hem alvoorens geen kennis hadt gegeeven.* De bovengemelde Vergaderingen, die des Dingsdags gehouden worden, zyn die waarin men de verschillen met den Koning van *Sardinië* verhandelt.

Terwyl zyn H. aldus met allen ernst beezig is, tot verbetering der misslagen in de Regeering, en het verdedigen en bewaaren der Rech-

HET ZEER HEILI TORIE .

ten en belangen van den H. Stoel te arbeiden, zynde scherpzinnige Geesten mede niet stil; want men ziet dagelyks eene menigte van pasquillen en schimpschriften, en den 22 Juny vondt men 'er wel 30 op de beelden van *Pasquin* en *Marforio* aangeplakt. Zyn H. heeft een premie van 1000 scudi beloofd aan de geen die weet aan te wyzen den Graveerder of Uitgeever van een zeer kwaadaardige Prent met couleuren afgezet, boven dewelke dit Opschrift staat, met kapitale Letteren: 1731. July.

HET ZEER HEILIG EN ZEER EERWAARDIG GEHEIM CONSISTORIE.

„ De Paus wordt daarin vertoond zittende in een Armstoel, wel-
„ kers armen en rug bekleed zyn met Vosſevellen: dezelve staat voor
„ een achtkante Tafel, waarop een kleed van diergelyke vellen legt.
„ De Voetbank is van fiolet Fluweel, bezaaid met goude bloemen,
„ reflecterende op zekere Wapens. Zyn H. heeft op 't hoofd een
„ Slaapmuts, die hem de oogen ten eenemaal bedekt: op zyne neus
„ die buitenspoorig groot is, staan drie brillen, de eerste zeer groot,
„ de tweede wat kleinder, en de derde als een ordinaire bril. Ter
„ rechter zyde van den Paus staat de Kardinaal *Imperiali*, die met de
„ eene hand zyn H. de muts in de oogen trekt, en met de andere
„ verscheiden papieren voor hem legt, waarop geschreven staat:
„ *Brieven van bevel*, *Revocatoria*, *Interdicten*, *Monitorien*, *Executo-*
„ *rien* en *Brevetten van Excommunicatie*. Uit den mond van zyn
„ Eminentie komen deze woorden: *Teken schielyk*, *Vader*, *maar*
„ *wacht u van iets te leezen*; *St*. Pieter *verbiedt het u*. De Paus maakt
„ daarop eene beweeging om te tekenen, en om de muts wat uit de
„ oogen te stryken. De Kardinaal *Corsini* (zyn Neef) staat aan zyn
„ slinkerzyde, zeer ongerust over het geen zyn H. doen wil; wes-
„ halven hy hem zant in de oogen blaast door een peperhuisje, waar-
„ op staat: *De behendigheit is het erfdeel van het doorluchtig Huis van*
„ *Corsini*. De Heer *Doria*, nieuwe Aardsbisschop van *Benevento*,
„ staat achter de twee Kardinaalen, en zet aan yder van hen op 't
„ hoofd de Pauzelyke muts, die midden doorgebroken schynt; zyn-
„ de op de eene helft, welke hy aan den Kardinaal *Corsini* geeft, de
„ twee Kroonen, en op de andere van den Kardinaal *Imperiali*, de
„ derde Kroon.

1734. July.

„ In een der hoeken van de kamer ziet men de Kardinaalen *Cosia* „ en *Pini*, met de handen op de rug aan een pylaar vastgebonden: „ zy zyn naakt tot aan de middel, en hebben yder een muts van pe- „ nitentie op het hoofd. De Kardinaal *Cibo* steekt elk met een „ Lancet in de borst: De Kardinaal *Barberini* vangt het bloed, 't „ welk daar uit loopt in twee mutsen van J. . . . . en presenteert „ één van dezelve aan den Kardinaal *Corradini*, die het bloed in een „ derde muts giet, en daarin gal, slangen en adders werpt: De Kar- „ dinaal *Pico*, aan de andere zyde van de tafel zittende, mengt al „ dat goetje onder malkander, en zegt schertzende: *Met dit alles* „ *zullen wy heerlyke inkt voor de Congregatie maaken*, enz.

„ In een andere hoek, voor een voorwerp, te heilig en te eer- „ waardig om genoemd te worden, ziet men de Duivel met een „ Kardinaals hoed, en op dezelve de Bulle *Unigenitus*; hy zit te „ schryven aan een tafel, welke vol Brevetten, Decreeten en dier- „ gelyke papieren legt: een dikke Munnik van zekere orde, ver- „ strekt hem tot een Leuningstoel; het papier waar aan de Duivel „ bezig is te schryven, heeft tot opschrift: Geheime Instructien, „ voor *de Heer P. . . M. . . Nuncius te W. . . en voor de Heer B. . .* „ *Nuncius in S. . . . om alle de P. . . in P. . . en S. . . uit te roei-* „ *jen*. De Duivel vertrapt het Boek van Pater *Quénel*; de *Zedelyke* „ *aanmerkingen*, van denzelven Schryver, en *het Geschrift der 40 Advo-* „ *kaaten*, half gescheurd: De Kardinaal *Origbi* staat ter rechter zy- „ de van den Duivel, welke hem den zeegen geeft en hem de dub- „ belde Sleutels laat zien, zeggende: *zo doende, eerwaarde Broeder,* „ *zult gy de vergeevinge van alle uwe zonden verkrygen*. De Heer „ *Fiorelli*, Secretaris der Congregatie *Super Nonnullis*, staat ter slin- „ kerzyde van den Duyvel, met een tweesnydende Ponjaart, pennen „ voor dezelve versnydende, en uit zyn mond komen deze woorden: „ *Ik zal Bisschop worden, of de Duivel zal de kaers houden*.

„ Ter zyde van een groote Schoorsteen, ziet men den Kardinaal „ *Marini*, en den Heer *Sardini* vastgebonden, en de armen om hoog „ met een catrol opgetrokken, de Heeren *Alaam*, *Genovese*, *Santa* „ *Maria* en *Prati*, huis-Prelaaten van den voorigen Paus, zyn op de- „ zelve wyze vastgemaakt, wordende alle zes gevild door de Heeren „ *Lana* en *Bondelmonte*, Apostolische Commissarissen: welke laatste „ een stuk van het vel aan den Kardinaal *Altieri* aanbiedt, die het in

„ een

1731. July.

„ een soort van een Molen steekt, (staande onder de Schoorsteen „ daar die Kardinaal zit), op dewelke men leest *Fabryk van Parkement tot de Actens, en Depeches der eerwaarde Congregatie* Super „ Nonnullis.

„ De Kardinaal *Banchieri*, Secretaris van Staat, welke door den „ Paus gekozen is, om de rapporten der zaaken van *Savoje* te doen, „ heeft een Bal in den mond: zyn Eminentie leunt op een vensterbank, leezende in een boek, op het welke geschreven staat, *Verhandeling der Pretensien van den H. . van S.*

„ De Kardinaal *Hannibal Albani*, Kamerling, veegt de Zaal aan, „ hy is verbeeld met een zeer droevig gelaat, hebbende een groot „ slot aan den mond, de ooren gestopt, en een plaaster op het oog.

„ By de deur van de Zaal, tusschen twee vensters, ziet men „ verscheiden planken met boeken: de Kardinaal *Querini* Prefect der „ Vaticaansche Boekery, doorsnuffelt dezelve, hy haalt 'er de Bybel uit, en zet in deszelfs plaats de Legende van *Gregorius* VII. „ De Secretaris van de *Index* zit voor hem, schryvende een nieuwe „ lyst der verbodene boeken: uit den mond van den Kardinaal *Querini* „ komen deze woorden: *Begin de lyst, Ten eersten de Bybel; in deszelfs* „ *plaats gezet, de allerheiligste Legende van den H. Gregorius VII.*

„ In het midden van de Zaal ziet men in de lucht, in een rookdamp, een Tovenaar, beezig met bezweeringe te doen, by dezelve „ leest men deze woorden: *Met de hulpe der gansche doorluchtige en* „ *eerwaardige Vergadering, zullen wy wel bezorgen, dat het kleine Kind* „ *niet leeve.*

Waarop deze laatste schimpscheut ziet, is gemakkelyk te begrypen.

Deze Print is in Folio, en men meent dat de Kardinaal *Coscia* dezelve te *Napels* heeft doen maaken.

Noch heeft men onlangs een Penning gemaakt, welke alzo scherp als de bovengemelde Prent is. „ Men ziet op denzelven den Paus, op „ zyn Throon zittende met een driedubbelde Kroon op het hoofd, „ voor hem staat de K. . . van S. . . . aan wien hy de Sleutelen des „ Hemels vertoont, zeggende: *Zyt gehoorzaam, waarde Zoon, geef* „ *my weder 't geene gy my ontnomen hebt, of ik zal u in den Ban doen.* „ Uit den mond van den K. . . die een bos garden in zyn hand heeft,

 „ ko-

1731. July. „ komen deze woorden: *Weest zoet, waarde Vader, of anders zal ik* „ *voortvaren, u braaf voor de billen te geeven.*

Uit *Sicilië* heeft men dat eenige Bisschoppen en andere Prelaaten in dat Koninkryk getracht hebbende de beruchte Legende en 't Officie van Paus *Gregorius* den VII. in te voeren, de Senaat van de Hoofd-Stad *Palermo*, op de Conclusien van den Procureur-Generaal een Arrest gegeeven hadt, waarby de gemelde Legende veroordeeld en gesupprimeerd wordt, luidende dat Arrest als volgt.

De Senaat van *Palermo* willende alle Gerechtigheit vervullen, en aan den Keizer nieuwe blyken geeven van haare getrouwheit en yver voor de zeekerheit van deszelfs geheiligde Persoon, en voor de rust van zyn Koninkryk van *Sicilië*, 't geen aan groote ongelukken blootgesteld zoude weezen, byaldien de stellingen, geauthoriseerd door het Officie te *Rome*, gemaakt voor het Feest van *Gregorius* VII. geloof en ingang in de gemoederen der Geloovigen kwamen te vinden, heeft aan alle de Gemeenschappen, seculiere en reguliere Kerkelyke Persoonen van de beide Sexen van dit Koninkryk, zich noemende bevryde of onbevryde, welke zich bedienen van het *Breviarium Romanum* of die de Officien van de nieuwe Heiligen ontfangen, verboden in 't gemelde Breviarium in te voegen en te reciteeren, 't zy opentlyk of in 't particulier, het Officie gedrukt op een los blad, beginnende met de woorden: *Die XXV. Maji in Festo S. Gregorii VII. Papæ & Confessoris.* Beveelende dat alle de Exemplaaren van gemelde blad in de Griffie van den Senaat zullen worden gebragt, op straf tegen de Overtreeders van een boete van duizend Scudi, enz.

Dit Arrest is gepubliceerd zelfs op den dag van St. *Gregorius*.

DUITSLAND. Te *Weenen* heeft men tyding van *Constantinopel*, volgens welke de nieuwe Regeering aldaar over de Rebellen zodanig in allen deelen getriompheerd hadt, dat men thans aldaar by continuatie een volkome rust genoot. Het getal der dooden van de laatste Rebelly tegen den nieuwen Sultan, wordt door de bescheidenste begroot op twaalf duizend Man, en het getal van die, welke uit de Stad geweeken of gevlucht zyn, wordt gerekend byna tweemaal honderd duizend te weezen; en de Porte hadt nu zo nadrukkelyke maatregelen beraamd, dat indien door de Grooten geene nieuwe onlusten verwekt wierden, de Kleinen voor de derde reis niet wederom zouden komen. Sedert eenige dagen was onder de Grieken veel beweegings geweest wegens hun afgezetten Patriarch *Jeremias*, die naar den Berg *Sinai* geëxi-

geëxileerd was, maar middel gevonden heeft daar te rug te komen, trachtende zich een aanhang te maaken, om weder in den Stoel als Patriarch van de Grieksche Kerk hersteld te worden, en zelfs de Grieken over hoop te werpen en hen van den Paus te *Rome* afhangkelyk te maaken, beloovende ten dien einde eenige honderd Beurzen, zo aan zommige Grooten van de Porte als aan andere Persoonen, doch door de tusschenkomst van de voornaamste en welmeenende wierden de zaaken zodanig ten goede geschikt, dat over een Vergelyk gehandeld wierdt, volgens het welk de actuele Patriarch aan den afgezetten terstont zou geeven eenige duizend Leeuwendaalders, en dan een jaarlyks pensioen van één duizend Leeuwendaalders, mits dat hy zou wyken naar *Moldavië* of *Wallachyë*, daar hem door den Vorst van 't een of 't ander Land een Klooster met alle zyne inkomsten zou worden ingeruimd; Dit Vergelyk op het Point van conclusie gebragt zynde, vertrok de afgezette Patriarch 's nachts heimelyk uit het huis daar hy zich in bevondt, en retireerde zich by zekere Paters, daar hy al het gestipuleerde weder verbroken heeft, blyvende hardnekkig in zyn bovengemelde voorneemen, om zich in het Patriarchaat te herstellen. Door deze onbehoorlykheden wierden de Grieken in de grootste Consternatie gebragt, tot dat de geheele Natie zich voor goed veréénigde, en maatregelen beraamde om de groote onheilen die hen dreigden, af te keeren, met zo goeden uitslag, dat op hunne Vertoogen en verzoek de Patriarch *Jeremias* in een volle Divan verklaard wierde niet alleenlyk met recht afgezet te zyn, maar ook Rebel van de Porte te weezen, door welke cordaate resolutie de Groot-Vizir zich de liefde van de geheele Grieksche Kerk en Natie heeft te weege gebragt. Hier is noch by te voegen, dat *Jeremias* behalven het beloofde geld zo aan de Turken als Franken, een Contract hadt aangegaan, dat hy de Roomsche Missionarissen zou helpen om de Grieken tot het Pausdom over te brengen, en den Roomschen Bisschop als Hoofd van de Grieksche Kerk en Natie te erkennen; en het aanmerkelykste is, dat de gansche Grieksche Natie, (die anders niet in allen deelen éénsgezind is) in 't algemeen deze bedryven als gansch onchristelyk en vuil, en voor hen verderfelyk aanziende, in dit geval zeer eenpariglyk is te werk gegaan: Een zaak die misschien nooit gebeurd is. Dewyl nu de Patriarch *Jeremias*, na deze uitspraak van den Divan, zich in zyne schuilplaats by de

1731. July.

1731. July. voorschreven Paters niet meer veilig oordeelde, heeft hy zyn toevlucht genomen in 't Huis van den Minister van zekere buitenlandsche Mogentheit, daar hy gebleven is, tot dat de Porte zeer scherpe ordres tegen hem heeft uitgegeeven, verbiedende hem schuilplaats te verleenen, en beveelende hem te vatten daar hy gevonden wierdt, waarop hy verdweenen is.

Na dat de Oorlog tusschen de Turken en den jongen *Schach Thamas* van *Persië*, tot nu toe met groot nadeel van de Porte is voortgezet geworden, schynen de zaaken een andere keer te zullen neemen, alzo vóór eenige dagen te *Constantinopel* tyding is gekomen, dat de Persianen door de Turken in een Battalje geslagen waren geworden, wordende de zaak by de Porte dus verhaald: De Persianen door hunne Overwinningen vermeetel geworden zynde, hadden geen andere aanslag dan om de Turken uit alle hunne Geconquesteerde Landen en Plaatsen te verdryven, ten dien einde bloqueerden zy op een zelve tyd, de Steden *Gondgé*, *Teflis* en *Erivan*, waarop de Turken een Corps Troupen byéén gekregen hebbende, de Bloquade van de laatstgenoemde Plaats aantastten, met zo veel succes, dat de Persiaanen ten eenemaal verjaagd wierden met achterlaating van veele dooden en gequetsten, onder welke laatsten één van hunne voornaamste Chans is, die eerstdaags hier verwacht wordt, door welke gelukkige Actie de gevallen moed der Turken weder opgeheft is; wordende zelfs gezegd, dat de Porte om de Persiaanen een Diversie te maken en hen aan dien kant van de Turksche Frontieren af te trekken, ordre aan den Bacha van *Babilonië* en andere Bevelhebbers heeft gezonden, om met zo veel Volks als zy byéén kunnen krygen direct op *Ispahan* te trekken. Het is ondertusschen zeker dat de Rapporten van deze voorgevalle Actie tusschen de Turken en Persiaanen in hunne omstandigheden zeer verschillende en éénzydig zyn, zo dat men byna niet weet of de Turken dan of de Persiaanen meester zyn gebleven; men ziet dien aangaande de volgende Amphibologie:

Turcas dixerunt Persas prostrâsse, dolerem
Si verum sensu non in utroque foret.

In welke woorden eene dubbelzinnigheit vervat is, te weeten: Dat *de Turken de Persiaanen*, en *dat de Persiaanen de Turken verslagen zouden hebben.*

De

De Schach van *Persië* voor eenigen tyd een Ambassadeur aan den Chan van *Sciamachië* gezonden hebbende, met aanbieding om hem en zyne Descendenten in het Chanschap voor altoos te bevestigen, mits dat hy de Party van de Porte zou verlaaten en die van den Schach aanneemen, heeft die Chan, in plaats van zulks te doen, den Ambassadeur doen onthoofden, en aan de Persoonen van zyn Gevolg neus en ooren doen afsnyden, waar na hy dat Persiaansche Hoofd, nevens de Brieven van den Schach aan de Porte heeft gezonden, die hem voor deze getrouwheit dezelve voordeelen heeft toegestaan als de Schach hem hadt aangeboden. 1731. *July.*

Den 17. Mey wierdt de Mufti te *Constantinopel* afgezet, en in deszelfs plaats benoemd een Heer, *Damad Zadé Effendi*, dewelke voor de derdemaal voor deze hooge Waardigheit bedankt hebbende, is op zyn recommandatie daar toe aangesteld *Pazmaczi Zadé Effendi*, een Heer die zo trots en hevig van inborst is, als *Damad Zadé* zacht, moderaat en liefstallig was. Daags daaraan is ook zeer onverwacht afgezet de beruchte *Gianum Coggia*, Kaputan-Bacha of Groot-Admiraal: Eenigen zeggen dat hy zou gestranguleerd zyn, en anderen dat hy naar *Retimo* in 't Eiland *Candia* zou gebannen weezen. De oirzaak van dat geval is niet recht bekend; de gevoelens daarvan zyn, dat hy eenige gevaarlyke aanslagen zou hebben geformeerd en deswegen zo groote Toerustingen ter Zee gemaakt; anderen schryven het toe aan de jalousy en Animositeit van den Groot-Vizir, noch anderen aan den haat der Janitsaren, die hem niet mogten leiden, en om dewelke te genoegen de Porte dit Offer van een zoo vermaard Admiraal zou hebben willen doen; en mogelyk hebben alle deeze omstandigheden zamengeloopen, om zyn Val te bevorderen. *Abdy Kaputan*, die in de eerste dagen van de Rebelly door de Rebellen tot Kaputan-Bacha was aangesteld, en vervolgens naar de Provincie *Retimo* op 't Eiland *Candia* gebannen, is nu van daar te rug geroepen, en de *Porte* heeft hem in plaats van *Gianum Coggia* het ampt van Kaputan-Baccha opgedragen. Voor eenige dagen hadt de Vizir tot *Pacha* van drie Staarten, en teffens tot Nissangi of Groot-Zegelbewaarder aangesteld *Achmet Kiuperli*, zoon van wylen *Numan Kiuperli*, die in het Jaar 1708. Groot-Vizir was, welke hooge post hy echter maar 63 dagen bekleedde, om dat hy zich in eenige Zaaken te strikt aan de Wet hieldt; door deze Familie van de *Kiuperli* is de tegen-

1731. July. genwoordige Groot-Vizir het eerst geavanceerd, zynde één der Hof-Aga's geweest by *Mustaffa Kiuperli*, die als Groot-Vizir in den Slag 1691. by *Salankemen* met de Keizerschen onder 't Gebied van den Prins *Louis van Baden* (die een groote Victorie op de Turken behaalde) gecommandeerd hebbende, gekwetst wierdt, en aan zyne Wonden kwam te sterven; vervolgens heeft hy in verscheiden Employen dat Kiuperlische Huis bediend, tot dat hy eindelyk Kiahaja, dat is Opper-Hofmeester en Generaal Adjutant van den voorsz. Vizir *Numan* geworden is, en nu heeft hy het genoegen aan wylen zyn Meesters Zoon de genooten Weldaaden te vergelden. De *Kazileskier* van *Romelië* is ook afgezet en een ander benoemd; men sprak zelfs van eene verdere groote Verandering onder de hooge Bedienden van de Porte, maar dat schynt onzeker, alzo de Vizir alles geheim en polityk behandelt.

De Sultan heeft aan den Prins *Ragotski* en de zynen weder toegestaan het volle Pensioen, dat hen voor omtrent 20 Jaaren door de Porte is toegelegd, en dat door wylen den Groot-Vizir *Ibrahim Bacha* tot op de helft verminderd was geworden. Wat aangaat den Graaf van *Bonneval*, alhoewel hy by de Porte wel gehandeld en gezien wordt, ook een redelyk Dag-geld trekt is hem echter tot nu toe niet toegelaaten in de Hoofdstad te komen, maar hy onthoudt zich te *Kiustendel*, eene Stadt gelegen op de Zuid kust van *Tracie* of *Romanie*, aan den *Archipel*.

Door de tydingen welke men van *Ispahan* ontfangen heeft verneemt men, dat de laatste opstand te *Constantinopel* in *Persië* tot een doodelyk voorbeeld verstrekt zoude hebben, zo men daartegen door het neemen van goede maatregelen niet voorzien hadt. De Sultan *Maymud*, jonger Broeder van *Miriweys*, en mededinger naar den Throon van *Persië*, heeft onder verscheiden voorwendselen beroertens verwekt onder het Volk in de Noordelyke Deelen van dat Koninkryk: de Konstenaryen, waarvan hy zich ten dien einde bediend heeft, waren zo schrander als heimelyk beleid: zyne poogingen hadden tot haar oogmerk, of liever tot haar voorwendsel, de vernieuwing van den Oorlog met *Rusland*: Hy hadt het zo verre gebragt dat te *Ispahan* een algemeene opstand geschied zoude zyn, indien de Sophy niet zeer schielyk en onverwacht aldaar was aangekomen. Die Vorst in zes Maanden tyds het meeste gedeelte der Provintien

vintien en Steden welke de Turken in *Persië* bezaten herwonnen hebbende, kwam den 28 January te *Ispahan*. De Zaamgezwoorenen verburgen hunnen toeleg, besloten hebbende denzelven te volvoeren na dat de Sophy wederom naar zyn Leger vertrokken zoude zyn. Zy ontfingen hem met geveinsde tekenen van blydschap; doch één van hen door wroeging aangedaan, maar noch meerder door de hoop van groote vergelding, ging de zamenzweering van *Maymud* aan den Sophy ontdekken: Men deedt terstond het naby zynde Krygsvolk de Stad naderen. Den 1 February nam men de voornaamste Hoofden in verzekering; en den 2 wierden zy alle ter dood gebragt, en men wierp hunne Lichaamen op de openbaare straaten om tot spyze te verstrekken voor de honden. Men heeft vervolgens orders naar de Grenzen gezonden om *Maymud* gevangen te neemen, en hem naar *Ispahan* te voeren; maar men heeft verstaan dat hy in *Tibet* ontvlucht is. 1731. July.

Den 11 Juny hadt de Turksche Ambassadeur *Mustafa Effendi*, die te *Weenen* aangekomen was, zyne eerste openbaare Audientie by den Prins *Eugenius van Savoje* met een zeer groot en prachtig Gevolg, en leverde aan zyn Hoogheit een Brief over van den Groot-Vizir. Den 27 hadt dezelve Ambassadeur ook zyne eerste Audientie by den Keizer, en presenteerde aan zyn Keizerlyke Majesteit den Brief van den Groot-Sultan met deze woorden: „ Zie hier den Brief van den „ zeer Heerlyken en Groomagtigsten Keizer der Ottomannen, *Sultan* „ *MUSTAPHA den III.* Zoon van wylen den Sultan *Mahometh* „ den IV, nevens dien van zynen Groot-Vizir.

Vervolgens deedt hy zyne Aanspraak, aldus luidende:

DE roemryke Keizer der Turken, de eere van den Ottomannischen Throon, heeft my gezonden by den Grootmagtigsten en Grootmoedigsten Keizer van de zeven Koninkryken, om hem door myn mond te betuigen de achting die hy heeft en altyd hebben zal voor u hoogverheven Majesteit, wiens magt en luister door de gansche Waereld erkend en bekend zyn; Zyn Keizerlyke Hoogheit meent de blyken van de oprechte en bestendige vriendschap, die tusschen de twee Keizerryken regeert, niet beter te kunnen vernieuwen, dan met aan u door een Brief van zyn eigen hand kennis te geeven van zyne gelukkige verheffing op den Ottomannischen Throon.

Hoe groot eene eere is het voor my, dat ik ben bekleed geworden met eene zo doorluchtige Waardigheit; welke my heeft te wege gebragt het geluk, om 't Aangezigt van een zo grooten Keizer en van eene zo glansryke Majesteitsche

1731. July. en altoos-duurende Zonne te zien. Ik wensch dat hy zyne aangenaame straalen over my wil uitbreiden; dat myn Persoon hem mag behaagen, en dat de Commissie waar mede ik gelast ben, tot voldoening zyner wenschen mag strekken.

Hierop antwoordde de Graaf van *Starenberg*.

DE Keizer, myn Meester, is ten uiterste voldaan over de tekenen van vriendschap, welke de Keizer der Ottomannen hem komt te geeven, als ook over de verkiezing welke zyn Hoogheit gedaan heeft van uwen Persoon, om aan zyn Keizerlyke Majesteit van zyne gevoelens verzekering te geeven.

De Presenten welke de Sultan aan den Keizer heeft gezonden, zyn drie kleine Paarden van 't Eiland *Metelino*, waarvan 'er twee zeer prachtig opgetuigd zyn, verscheiden Hermyn-Vellen; veertien stukken zeer fraaije Goude Stoffen, achtien stukken Neteldoek; acht Vazen met Balzem van *Mecca*; een Schiet-Boog en zestig goude Pylen in een geborduurde Koker.

Na dat de Keizerlyke Ministers te *Weenen* verscheiden Conferentien gehouden hadden, met de Ministers van *Spanje* en *Engeland*, hebben deze zelve op den 22 dezer een Tractaat van eeuwigduurende Vrede en Vriendschap tusschen den Roomsch-Keizer en de Koningen van *Spanje* en van *Groot-Brittannië* gesloten en getekend, luidende het zelve als volgt.

In den naam der Allerheiligste en onverdeelde Drievuldigheit,
AMEN.

KEnnelyk zy aan alle en een iegelyk dien het aangaat, of eenigzins aangaan mag. Na dat over de introductie van de Spaansche Troupen, welke zyne Katholyke Majesteit begeerd hadde, dat in plaats van neutrale, by de Quadruple Alliantie gestipuleerd, in de vaste Steden van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance* gelegd moesten worden, verscheiden beweegingen niet zonder gevaar van de gemeene rust ontstaan waren, zyn zyne Keizerlyke, Katholyke en zyne Koninklyke Groot-Brittannische Majesteit, tot voorkoming van de onheilen, welke men vreesde dat daar uit spruiten zouden, dien aangaande by het derde Artykel van het Tractaat den 16 Maart laatstleden te *Weenen* gesloten en getekend, en by de twee daar toe behoorende verklaaringen in diervoegen overééngekomen, als uit den inhoud van dat Artykel en van de gemelde verklaaringen breeder blykt; luidende dezelve van woord tot woord aldus.

Arty-

Artykel III. Van het Tractaat den 16 Maart 1731 gesloten.

Zyn Keizerlyke Katholyke Majesteit willende de vreedzaame Raadgeevingen en verzoeken van zyn Groot-Brittannische Majesteit en van de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereénigde Nederlanden* bevorderen, zal geenerlei hinder meêr toebrengen by de vreedzame invoering van 6000 Man Spaansche Troupen in de Vestingen van *Toskanen*, *Parma* en *Placentia* volgens de Guarantie dien aangaande door hooggemelde twee Mogentheden gedaan, zullende zyn Keizerlyke Katholyke Majesteit de toestemming van het Ryk daartoe bezorgen, en aan de Ministers van *Toskanen* en *Parma* kennis daar van geeven, enz.

Verklaaring wegens de Successie van Parma.

Opdat de onverwachte dood van den Hertog *Antonio Farnese* van *Parma* in dat werk geen hinder mogt toebrengen, verklaart zyn Keizerlyke Katholyke Majesteit en verbindt zich, dat ingeval de zwangerheit van de Weduwe van gemelde Hertog niet komt te verdwynen, en zy een Prins ter Waereld mogt brengen, evenwel alles het geene dat wegens het invoeren van Spaansche Guarnizoenen in de Vestingen van *Parma* en *Placentia* gestipuleerd en vastgesteld is, ter uitvoer zal worden gebragt, even als of het voorschreven sterfval niet gebeurd was, en by aldien geen Kind na des Vaders dood kwam geboren te worden, zal den Infant Don *Carlos*, ingevolge de aan hem reets gegeeven Keizerlyke Brieven van eventueele Investiture, volkomen bezit van *Parma* en *Placentia* neemen, enz.

Verklaaring wegens de Spaansche Guarnizoenen in de Vestingen van Toskanen, Parma en Placentia in te voeren.

Vermits de Keizer, alvoorens zyn consent tot de meêrgemelde Introductie van Spaansche Guarnizoenen te geeven, verzekerd heeft willen weezen over den zin en het oogmerk der Guarantien, gestipuleerd door zyn Groot-Brittannische Majesteit en haare Hoog Mogende by het Tractaat van *Sevilië* den 9 en 21 November 1729 gesloten, hebben zyn Groot-Brittannische Majesteit en haare Hoog Mogende verklaard, dat die Garantien geen ander oogmerk hebben, dan overéénkomende met den inhoud van het vyfde Artykel van de Quadruple Alliantie, den 22 Juny 1718 te *Londen* gesloten, en dat zy gereed zyn daar over aan zyn Keizerlyke Majesteit alle vereischte verzekering en Guarantie te geeven.

Inhoud der Verbintenissen van de bovengemelde Guarantien in het Tractaat van Sevilië.

Dat men van nu af aan ter uitvoer zal brengen de Introductie van de Guarnizoenen

1731. July. nizoenen in de Plaatsen van *Livorno*, *Porto Ferrajo*, *Parma* en *Placentia*, ten getale van 6000 Man, Troupen van zyn Katholyke Majesteit, en in derzelfs Soldy, enz.

Dat de Contracteerende Mogentheden alle vlyt zullen aanwenden, zo als zy met de waardigheit en gerustheit van den Doorluchtigen Groot-Hertog van *Toskanen*, en Hertog van *Parma* zullen vinden overéén te komen, ten einde die Guarnizoenen met alle gerustheit en zonder tegenkanting ontfangen worden.

Dat gemelde Guarnizoenen aan de tegenwoordige Bezitteren den eed zullen doen, om haare Persoonen, Souvereiniteiten, Goederen, Staaten en Onderdaanen te beschermen in alles het geene niet strydig zal zyn met het recht van Successie, gereserveerd aan den Doorluchtigen Infant Don *Carlos*.

Dat zyn Katholyke Majesteit belooft zo dra de Doorluchtige Infant Don *Carlos*, of een ander in zyne Rechten opvolgende, geruste Bezitter van gemelde Staaten zal weezen, zyne Troupen uit gemelde Staaten te rug te trekken.

Dat de contracterende Mogentheden den Infant Don *Carlos* in die geruste Possessie zullen handhaven, zich tot Guarandeurs voor altoos van dezelve verklaarende.

Dat, aangaande de andere schikkingen wegens de handhaving van gemelde Guarnizoenen, zyn Katholyke Majesteit en de Doorluchtige Groot-Hertog van *Toskanen* en Hertog van *Parma* door eene byzondere Conventie zullen overéénkomen, welke Conventie de andere Mogentheden zullen ratificeeren en guarandeeren.

Dewyl nu zyn Koninklyke Katholyke Majesteit, na dat dit derde Artykel en de daartoe behoorende verklaaringen aan hem gecommuniceerd waren, zag, dat aan zyne begeerte, dewelke alleenlyk strekt tot meêr bevestiging van de eventueele Successie van den Doorluchtigen Infant Don *Carlos* zynen Zoon, in de Hertogdommen van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance*, en aan de Conventien tusschen hem en zyn Koninklyke Groot-Brittannische Majesteit gemaakt (dewelke aan zyn Keizerlyke Katholyke Majesteit medegedeeld en by de voorzeide verklaaringen uitgebreid zyn) ganschelyk voldaan was, heeft hy ook van zynen kant gaarne willen bybrengen alles het geen tot meêr bevestiging van de gemeene rust zoude kunnen dienen.

Ten welken einde zyne geheiligde Keizerlyke en Katholyke Majesteit den Prins *Eugenius* van *Savoje*, enz. enz. den Opperhof-Kancelier den Graaf van *Sinzendorf*, enz. enz. den Graaf *Gundakker* van *Stahrenberg*, enz. enz. en den Graaf *Josephus-Lotharius* van *Konigseck*, enz. enz.: Zyn Koninklyke Katholyke Majesteit den Hertog van *Liria* en *Xerica*, enz. enz.: En zyn Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannië* den Heer *Thomas Robinson*, enz. enz. gevolmagtigd hebben, die, na het houden van onderlinge Conferentien, en na het uitwisselen van hunne volmagten, overéêngekomen zyn omtrent de volgende Artykelen en Conditien.

Artykel

1731. July.

Artykel I.

ZYn Koninklyke Katholyke Majesteit, heeft na rype overweeging van het meêrgemelde IIIde Artykel van het Tractaat, den 16 Maart laatstleden gesloten; en van de twee daarby gevoegde verklaaringen (welk Artykel en welke verklaaringen op het punt staan van uitgevoerd te worden) betuigt, niets meêr te wenschen, maar in tegendeel volkomen genoegen daar in te neemen: En opdat geene rede van twyfeling of verschil meêr overig zy, heeft hy zich willig en gereed getoond, om het Tractaat van *Londen*, den 2 Augustus 1718 gesloten, en gemeenlyk de Quadruple Alliantie genaamd; en het Tractaat van *Weenen* in *Oostenryk* den 7 Juny 1725, tusschen zyn geheiligde Keizerlyke Katholyke Majesteit en het H. Roomsche Ryk, aan den eenen kant, en hooggemelde zyn Koninklyke Katholyke Majesteit aan den anderen kant, gemaakt, ganschelyk in alle haare Artykelen, Clausulen en Conditien, te vernieuwen en te bevestigen; behalven alleenlyk het geen omtrent het veranderen van neutrale in Spaansche bezettingen, by het bovengemelde Artykel en by de verklaaringen onderling goedgevonden, en by het tegenwoordige Tractaat op nieuw vastgesteld is: Derhalven heeft zyn geheiligde Koninklyke Katholyke Majesteit tot dien einde verklaard, zo als hy verklaart by dit Artykel, dat de voorgemelde Tractaten zullen worden gehouden voor ganschelyk vernieuwd en nochmaals bevestigd, zo alsze by het tegenwoordig Artykel vernieuwd en nochmaals bevestigd worden; beloovende zyn geheiligde Koninklyke Katholyke Majesteit zo voor zich, als voor zyne Erfgenamen en Opvolgers, en voornamelyk voor den geenen van zyne mannelyke Nakomelingen, die achtervolgens de gemelde Tractaaten en de Acte van eventuële Investiture, den 9 December 1723 verleend, na de uitsterving van het Mannelyk oir in de Familie van *Medicis* en *Farnese*, in de voorzeide Hertogdommen van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance* succedeert, of in toekomenden tyd succedeeren zal, dat zo wel hy, als zyne Erfgenaamen en Opvolgers; en voornamelyk die van zyne mannelyke Nakomelingen, op den welken de gemelde Successie zal vervallen zyn, doen en vervullen willen en zullen alles het geen in de meêrgemelde beide Tractaten vervat is.

II.

Daarentegen belooven zyn geheiligde Keizerlyke Katholyke Majesteit, en zyne geheiligde Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannië*, en verbinden zich aan zyn geheiligde Koninklyke Katholyke Majesteit, en aan deszelfs Erfgenamen en Opvolgers, dat zy ten behoeve van de Mannelyke Kinderen der tegenwoordige Koningin van *Spanje*, zo als die achtervolgens de voorzeide Tractaten en de Acte van eventuële Investiture, tot de Successie in de Hertogdommen van *Toskanen*, *Parma* en *Plaisance* geroepen zyn, uitvoeren zullen alles het geen in het voorgemelde IIIde Artykel van het Tractaat den 16 Maart laatstleden gesloten, in de twee daartoe behorende verklaaringen, vastgesteld is: Voorts belooven zyn geheiligde Keizerlyke Katholyke Majesteit, en zyn geheiligde Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannië*, aanneemende de vernieuwing.

1731. July. wing van de Quadruple Alliantie (zyn geheiligde Keizerlyke Katholyke Majesteit daarenboven aanneemende de vernieuwing van het Tractaat den 7 Juny 1725 tusschen hem en het H. Roomsche Ryk aan den eenen kant, en zyn geheiligde Koninklyke Katholyke Majesteit aan den anderen kant, gesloten) zo verbinden zich voor zich zelf, en voor haare Erfgenaamen en Opvolgers, dat zy ook van haare zyde, in zo verre het yder van hen aangaat, voor zyn geheiligde Keizerlyke Katholyke Majesteit, en deszelfs Erfgenaamen en Opvolgers, getrouwelyk zullen uitvoeren alles het geen ingevolge van deze aanneeming, gedaan moet worden, te weeten: Zyn geheiligde Keizerlyke Katholyke Majesteit alles het geen by de Quadruple Alliantie en by het voorzeide Tractaat den 7 Juny 1725 gesloten, vastgesteld is; en zyn geheiligde Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannië* alles het geen hy achtervolgens de Quadruple Alliantie doen moet.

III.

Wyders zal alles het geen tot nu toe met wederzydsche toestemming der contracterende Partyen goedgevonden is, tot een richtsnoer dienen, het zy wanneer alleenlyk over het introduceeren van Spaansche bezetting, het zy wanneer (ingeval van uitsterving by de Quadruple Alliantie uitgedrukt) over het herstellen van den Spaanschen Infant Don *Carlos* in het bezit der Hertogdommen van *Parma* en *Plaisance*, eenig verschil ontstaan mogt, doch zodanig, dat in dit laatste geval, de voornoemde Doorluchtige Spaansche Infant Don *Carlos*, of de geene die achtervolgens het Vde Artykel van de Quadruple Alliantie, tot deze Successie eventuëlyk geroepen wordt, de possessie van de bovengemelde Hertogdommen ganschelyk in diervoegen als in de Acte van eventuëele Investituure, den 9 December 1723 verleend, uitgedrukt is, verkrygen zal en moet.

IV.

Dewyl alles het geen ten behoeve van den Doorluchtigen Spaanschen Infant Don *Carlos*, of van de geenen, die achtervolgens de gemelde Tractaten, in zyne plaats komen, by het vyfde Artykel van de Quadruple Alliantie vastgesteld is, mitsgaders de Conventien daar over, tusschen zyn geheiligde Koninklyke Katholyke Majesteit en zyn geheiligde Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannië*, gemaakt, al voor lang aan den Doorluchtigsten Groot-Hertog van *Toskanen* en den Doorluchtigsten Hertog van *Parma* en *Plaisance*, toen in leven zynde; als mede het meergemelde IIIde Artykel van het Tractaat den 16 Maart laatstleden te *Weenen* getekend, en de beide daartoe behoorende verklaaringen, aan de Ministers van den Groot-Hertog van *Toskanen* en den Hertog van *Parma*, by het Keizerlyk Hof resideerende, gecommuniceerd zyn geworden: En dewyl tot bevestiging van de gemeene rust niets meer te wenschen is, dan dat alle hinderpaalen en tegenspreekingen, waar door het geen met onderlinge toestemming van de contracterende Partyen, hier voren goedgevonden is, vertraagd kon worden, hoe eer hoe liever uit den weg worden geruimd: Zo hebben zyn geheiligde Keizerlyke Katholyke Majesteit, zyn geheiligde Koninklyke Katholyke Majesteit en zyn geheiligde Koninklyke Majesteit

jesteit

jesteit van Groot-Brittannië, belooft, en zich verbonden, dat yder van hen, 1731.
zo ras als het tegenwoordig Tractaat gezegeld en getekend zal zyn, getrouwe- July.
lyk zyn best doen zal, dat ook de Doorluchtigste Groot-Hertog van *Toskanen*, niet alleenlyk in de voorzeide Introductie van Spaansche bezetting, maar ook in alles het geen boven dien by de meergemelde Tractaaten, Conventien en Verklaaringen, ten behoeve van de Mannelyke Kinderen der tegenwoordige Koningin van *Spanje* vastgesteld is, ten spoedigste bewillige: Zodanig nochtans, dat de toestemming van den voornoemden Groot-Hertog van *Toskanen* reeds ingekomen zynde, alles 't geene voorzeid is, echter niet eer plaats zal hebben, dan na de uitwisseling der respective Ratificatien.

V.

Daarenboven verklaaren zyn geheiligde Keizerlyke Katholyke Majesteit, zyn geheiligde Koninklyke Katholyke Majesteit en zyn geheiligde Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannië*, dat zy niets meer wenschen, dan dat de Doorluchtigste Groot-Hertog van *Toskanen* bewilligt in het geen, waar door by de gemelde Tractaaten, zo voor zyne waardigheit en rust, als voor zyne eige veiligheit en voor die van zyne onderhoorige Landen, zorg gedraagen wordt. Tot dien einde belooven de gemelde contracterende Partyen niet alleenlyk aan elkander, maar ook aan zyn Koninklyke Hoogheit, dat alles het geen in de voorzeide Tractaaten, zo ten opzigt van zyne waardigheit, als ten opzigt van zyne eige veiligheit en van die van zyne onderhoorige Landen, vastgesteld is, voor vernieuwd en bevestigd gehouden zal worden; en dat zy de verdediging en vervulling, of de Guarantie daarvan, op zich neemen.

V I.

En dewyl tot bereiking en verkryging van het heilzaam oogmerk, waarop de contracterende Partyen doelen, te weeten de volkome bevestiging van de gemeene rust, niets diensliger geoordeeld is, dan dat de Doorluchtigste Groot-Hertog van *Toskanen* mede in het tegenwoordig Tractaat treed; zo hebben de gemelde contracterende Partyen goedgevonden, zyn Koninklyke Hoogheit tot de voornoemde Accessie zeer vrindelyk te nodigen, gelyk als zy hem by dit Artykel daartoe nodigen; ten einde door de medewerking van zyn Koninklyke Hoogheit aan zo een heilzaam werk, de gemeene rust van *Europa* des te zekerder zy.

V I I.

Het tegenwoordig Tractaat zal door zyn geheiligde Keizerlyke Katholyke Majesteit, door zyn geheiligde Koninklyke Katholyke Majesteit, en door zyn geheiligde Koninklyke Majesteit van *Groot-Brittannië*, geratificeerd en goedgekeurd, en de Ratificatie binnen twee Maanden, te rekenen van den dag der ondertekening, of zo 't mogelyk is vroeger, te *Weenen* in *Oostenryk*, aan elkander overgeleverd en uitgewisseld worden.

Ten oirkonde dezes hebben de Keizerlyke Commissarissen, zo wel als de Ministers van den Katholyken Koning en van den Koning van *Groot-Brittannië*

1731. July. nië, mede met volkome volmagt voorzien, dit Tractaat eigenhandig ondertekend, en met hunne Zegels bekrachtigd.

Gedaan te *Weenen* in *Oostenryk*, den 22 July 1731.

Was getekend,

Eugenius van Savoyen.
Phil. Lod. Graaf van Sinzendorf.
Gundacker, Graaf van Starrenberg.
J. L. Graaf van Koningsek.
J. Hertog van Lirio. Thomas Robinson.

Separaat Artykel.

Alhoewel in den beginne van dit Tractaat geene andere verbintenissen zyn aangehaald, dan die welke eertyds by de Koningen van *Spanje* en *Groot-Brittannië* wegens de Introductie der Spaansche Guarnizoenen zyn aangegaan, zyn echter de contracteerende Mogentheden van dit Tractaat overééngekomen, dat ten opzigte van de andere verbintenissen separatelyk aan den Keizer vertoond, en by het tegenwoordig Artykel gevoegd, den inhoud van het derde Artykel van het Tractaat van den 16 Maart, en van de twee Declaratien daartoe behoorende, stand zal grypen, even als of dit gedeelte van afzonderlyke verbintenis in den beginne van het tegenwoordig Tractaat woordelyk was ingevoegd.

Gedeelte van de Separate Verbintenis tusschen zyn Katholyke Majesteit en zyn *Groot-Brittannische* Majesteit wegens de Spaansche Guarnizoenen.

Dit zyn de twee eerste Separate Artykelen van het Tractaat van Sevilië, *wegens de Conditien van het verblyf der Spaansche Troupen in* Toskanen *en* Parma, *namelyk den Eed welken zy zullen doen voor de zekerheit en overlevering van de Plaatsen aldaar, en de maniere die men zal vaststellen om de Rechten van den Infant in geenerlei wyze te benadeelen.*

Dat de Troupen van de Bezitters in de meergemelde Plaatsen twee derde gedeeltens minder zullen weezen dan die van zyn Katholyke Majesteit; Dat de Dooden en Deserteurs vryelyk geremplaceerd zullen worden.

Dat byaldien men deze schikkingen niet in der minne zal kunnen verkrygen, de hooge Contractanten dezelve met kracht zullen doen uitvoeren; verplichtende zich zyn Katholyke Majesteit de gemelde Troupen te betaalen en te onderhouden.

Ander separaat Artykel.

Byaldien na de vastgestelde twee Maanden, om de toestemming van den Groot-Hertog tot alle de bovenstaande schikkingen te requireeren, het noch twyfelachtig kwam toe te schynen om dezelve te verkrygen, zal zyn Keizerlyke Majesteit zich in geene wyze aankanten tegen de volkomen uitvoering van alle de verbintenissen, aangegaan tusschen zyn Katholyke Majesteit en zyn Groot-

Groot-Brittannische Majesteit, zo als dezelve hier boven in het separaat Artykel aangehaald, aan zyn Keizerlyke Majesteit vertoond, en door de Declaratie tusschen *Spanje* en *Groot-Brittannië* aangaande de gemelde Spaansche Guarnizoenen verklaard zyn geworden. 1731. *July.*

De Spaansche en Engelsche Ministers hebben terstond de Afschriften van dit Tractaat naar hunne Hoven gezonden, zullende de Ratificatien van het zelve te *Weenen* uitgewisseld, en vervolgens verscheiden Mogentheden tot het zelve genodigd worden.

De Gedeputeerden der Protestanten van *Hongaryë* hebben gehoor gehadt by den Keizer, en hunne Vertoogen gedaan tegen verscheiden Artykelen van het laatste Edict wegens hunnen Godsdienst. De Keizer ontfing hen gunstelyk en heeft hen beloofd hunne klagten te zullen doen onderzoeken, en hen recht te doen.

De Minister van *Groot-Brittannië*, als Keurvorst van *Hanover*, is met zyne onderhandelingen wegens de zaaken van *Bremen* en *Verden* zodanig gevorderd, dat alles genoegzaam tot genoegen van zynen Meester afgedaan is.

Het was den 4 van deze Maand wanneer op de Ryksvergadering te *Regensburg* het Keizerlyk Decreet van den 21 May ten opzigte van het Tractaat van *Weenen* in overweeging is genomen; en daar wierdt éénstemmiglyk besloten, 1. Zyn Keizerlyke Majesteit te bedanken voor zyne aanhoudende en Vaderlyke zorgen tot bewaaring van den Vrede en de Rust in *Europa*, en bovenal in het Ryk. 2. Om de veranderingen goed te keuren welke gemaakt zyn door het III. Artykel van het Tractaat van *Weenen*, in het V. Artykel van de Quadruple Alliantie, stellende 6000 Spanjaarden in plaats van 6000 Man neutrale Troupen om Guarnizoenen te houden in de plaatsen van *Toscane*, van *Parma* en van *Plaisance*: behoudens dat 'er niets veranderd worde in het Vassalschap van den Infant Don *Carlos* ten opzigte van het Ryk. Wegens het Artykel van de *Pragmatique Sanction* noch wegens eenige anderen is niet gesproken.

Het Euangelische Corps heeft aan de Protestanten van het Aardsbisdom van *Saltsburg* op hun verzoek toegestaan brieven van voorschryving aan zyn Keizerlyke Majesteit, om te vertoonen de schrikkelyke vervolging waaraan zy blootgesteld zyn.

Van *Dresden* heeft men, dat, na dat de gedisgracieerde Graaf van *Hoym* zyne Verzoeken aan den Koning van *Poolen* herhaald hadt, ten

 einde

1731. July. einde zyn Majesteit hem wilde pardonneeren de fouten en misdaaden die hy bekende begaan te hebben, de Koning het besluit genomen hadt den Kolonel *Kochau*, zyn Majesteits Generaal Adjutant, en den Hofraad en geheime Referendarius *Gunther* aan den gemelden Graaf te zenden, om hem ééne van twee zaaken te doen verkiezen, te weeten: „ Of hy wilde, dat men over de Pointen, waar mede hy be-„, schuldigd en overtuigd is, volgens de Justitie zou procedeeren, „ dan of hy dezelve door zyn eigen hand en tekening wilde erkennen, „ tot welke keur hem ook genoegzame tyd vergund wierdt. " Zynde de Pointen van beschuldiging als volgt: 1. Ongehoorzaamheit; 2. Despotique en oppermagtige Behandeling in de zaaken van zyne Bedieningen; 3. Particuliere Belangen tot nadeel van die van den Koning en het Gemeen; 4. Kwaade behandeling en verwydering van andere Persoonen; 5. Dat hy alles voor zyn Majesteit verborgen heeft gehouden; 6. Dat hy tegen zyne ordres heeft gehandeld; 7. Dat hy met onwaarheden heeft omgegaan; 8. Misbedryven in de Posteryen tot nadeel van de publyke Trouw en Geloof; 9. Dat hy valsche Rekeningen heeft gemaakt; 10. Onbehoorlyke Discoursen en Gedrag geduurende het verblyf van den Koning van *Pruissen* zo te *Dresden* als in het Campement en elders; 11. Dat hy heeft ondernomen zonder permissie des Konings met buitenlandsche Hoven te handelen; 12. Dat hy de Hoogheit en de Voorrechten van den Koning heeft benadeeld; 13. Dat hy zich bemoeid heeft met zaaken die buiten zyn Emploi waren; 14. Dat hy in de zaak van de Porcelynen directelyk tegen zyn ordre heeft gehandelt, om zyne particuliere belangen te bevorderen; 15. Dat hy in de ordres door den Koning getekend, heeft doen uitschrappen en verandering maaken, ook zelfs eenigen te rug gehouden zonder die te doen uitvoeren; 16. Dat hy de onkosten vermeerderd heeft. Deze Propositie in den naam van zyn Majesteit aan hem gedaan zynde, heeft hy zich liever vrywillig en zonder dwang aan hem willen onderwerpen, aan alle deze Pointen schuldig bekennen, en de Koninklyke Sententie ontfangen: Waarop zyn Majesteit (niettegenstaande de verschrikkelykheit van zo veele misdaden, en onaangezien dat de Koning hem hadt gewaarschouwt door 15 Artykelen, hem voor zyn vertrek naar *Poolen* toegezonden) volgens deszelfs bekende en aangeboren goedertierenheit de volgende Sententie heeft uitgesproken: 1. Een generale Demissie van alle zyne

Amp-

Ampten; 2. Dat hy nooit weder naar *Dresden* zal komen of zich laaten vinden daar het Hof is; 3. Dat hy zyn leven lang op zyne Landgoederen zal blyven, en 4. Dat hy Restitutie van alle zyne Malversatien zal doen. 1732. July.

En na dat de Gecondemneerde hier over een schriftelyk Revers (waarin veele tot nu toe onbekende omstandigheden geïnsereerd zyn) hadt overgegeeven, en het zelve met een eed bekrachtigd, heeft zyn Majesteit hem een Decreet van Abolitie doen afvaardigen.

Van *Hamburg* schryft men dat de Gedeputeerden van die Stad, welke te *Coppenhagen* geweest waren, om den Koning van *Denemarken* over zyn komst op den Throon te begroeten, wedergekeerd waren, zonder dat hunne onderhandeling aan het Deensche Hof van eenige vrucht was geweest: men hadt zelfs het ongenoegen, te zien dat de Deenen op de toegangen naar die Stad geposteerd, alle Wagens die 'er passeeren veel naauwer dan ooit onderzoeken: Men zegt dat 'er ook een Fregat op de *Elve* boven *Altona* zal uitgelegd worden, om op het geene dat uit en in die Haven gaat, te letten: Het Arrest van de Koninklyke Deensche Rentekamer, aangaande het verbod van Commercie met de gemelde Stad, luidt aldus:

DAt nademaal men met geen klein misnoegen hadt moeten verneemen, dat door de Koninklyke Tol-Bedienden de ordonnantien door wylen Koning *Fredrik* den IV. wegens het verbod van Koophandel met de Stad *Hamburg* den 10 December 1726, en den 21 February 1727 uitgekomen, niet nagekomen wierden, zo als het hunne plicht vereischte: maar dat het veel meêr door derzelver oogluiking geschied was, dat tot nu toe Hamburgsche Goederen in de Landen van zyn Koninklyke Majesteit ingevoerd zyn; zo vondt men zich genoodzaakt, om door dit Arrest aan de Tollenaars ernstig te beveelen zich naar de bovengemelde Koninklyke Ordonnantien naar behooren te schikken, en dienvolgens met de uiterste vlyt onophoudelyk toe te zien, dat niet het minste daar tegen geschiede, en zo wanneer eenig misbruik voorviel, zulks ten eersten aan de Rentkamer te kennen gegeeven worde, zullende zy een zwaare straffe te verwachten hebben, indien tegen vermoeden bevonden wordt, dat in het toekomende door hunne nalatigheit of verzuim, eenige Goederen, die, of in *Hamburg* gekocht, of waarby eenige Inwooners van *Hamburg* belang hebben, by de Tolplaatsen zouden mogen passeeren, enz.

DE nieuwe Turksche Keizer heeft door een Brief aan de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal kennisse gegeeven van zyne kom- NEDERLANDEN.

1731. July. ste tot den Ottomannischen Throon, en zoude door een Missive van haar Hoog Mogende daar over gefeliciteerd worden.

Men ziet de volgende Publicatien zo wegens de Groot Mogende Heeren Staaten van *Holland*, als wegens het Hof van *Holland*, *Zeeland* en *Vriesland*.

Publicatie wegens haar E. Groot Mogende.

ALzo wy, om veele redenen, na voorgaande deliberatie goedgevonden hebben, de Aardappelen en Aardpeeren te brengen onder den Impost van de bezaaide Landen, en ook te subjecteren aan het Thiendrecht. ZO IS 'T; dat wy hebben gestatueerd en geordonneerd, gelyk wy statuëeren en ordonneeren by dezen, dat voortaan, te beginnen met het Sayzoen van April van het Jaar 1732, en zo vervolgens, de Aardappelen en de Aardpeeren zullen worden gebragt onder de generale Impost op de bezaaide Landen; en dat de geenen die het recht van Thienden hebben, met het aanstaande Jaar 1732 mede zullen vermogen te heffen de Thienden van Aardappelen en Aardpeeren, gelyk van andere Thiendbare Vruchten. En opdat een yder hier van behoorlyk zoude zyn geinformeerd, begeeren wy dat deze alomme gepubliceerd en geaffigeerd zal worden daar het behoort, en te geschieden gebruikelyk is. Gedaan in den *Haag*, onder het klein Zegel van den Lande, den 15 Juny 1731.

Publicatie wegens het Hof.

DEn President en Raden over *Holland*, *Zeeland* en *Vriesland*: Alzo tot kennisse van den Hove is gekomen, dat zekere *François de Bruys*, geboortig van *Macon* in *Bourgogne*, en zich eenigen tyd alhier in den *Haag* onthouden hebbende; in den voorleden Jaare 1730, heeft onderstaan uit te geeven en met den druk gemeen te maaken, een zeker Boekje in Duodecimo in de Fransche Taal, en geïntituleerd: *Critique desinteressée des Journaux Litteraires, & des Ouvrages des Savans, par une Societé de gens de Lettres, Juillet, Aout & Septembre* 1730. *Tome troisieme*, gedrukt in den *Haag* by *Christiaan van Lom*, en daarin te doen insereren een Artykel geïntituleerd: *Nouveaux eclaircissements sur l'affaire de Mr. Saurin*, waarby niet alleen op een vuile en lasterlyke wyze worden getraduceerd de Proceduuren en Decreeten van de Walsche Synode, zo tot *Campen* in de Maand May 1730, als naderhand in de Maand Augustus deszelven Jaars alhier in den *Haag* gehouden, aantastende niet alleen de zaaken en materien van Religie daarby verhandeld en afgedaan, maar ook chocquerende de Persoonen die als Leden van die Kerkelyke Vergaderingen dezelve hebben geassisteerd, en over de afgedane pointen aldaar hebben geoordeeld, behalven noch andere passages, waarby met den dienst en de Bedienaars van het Predik-Ampt opentlyk wordt de spot gedreven, en waarby wyders Pagina 150 wor-

worden gevonden deze navolgende stellingen en propositien: *l'Ecriture nous apprend, que Dieu à loué, & recompensé quelques Saints Personnages qui ont deguisé la verité pour de bonnes Fins. d'Ou l'on peut conclure evidemment, que Dieu approuve de petits artifices, s'il les approuve, il seroit contradictoire de supposer, qu'ils repugnent a sa Sainteté:* en al verders, *d'Ailleurs il est incontestable, que le mensonge officieux est de droit naturel, donc il n'est point contraire a la Sainteté de Dieu, d'ordonner aux Hommes de s'en servir.* Dat mede in een zeker Boekje geïntituleerd: *Lettres serieuses & badines, sur les ouvrages des Savans, & sur d'autre Matieres. Tome second, premiere partie*, gedrukt alhier in den *Haag* by *Jan van Duuren*, waarvan eene *Barre de Beau Marchais*, en onlangs zynde geworden Litmaat van de Universiteit van *Leiden*, gezegd wordt den Autheur te zyn, en aldaar Pagina 21 gevonden worden deze uitdrukkingen: *ces Illustres sauront donc, que s'il est permis en certains cas aux Hommes de mentir, comme on le prouve dans la dissertation sur le mensonge, il faut qu'en certains cas mentir ne repugne point à la Sainteté de Dieu, puisque ce qui y repugne ne peut Jamais devenir legitime*; en nademaal de voorschreven stellingen en propositien niet anders kunnen worden aangemerkt dan te wezen ten uitersten schandaleus en strydig met de Heiligheit en Eigenschappen van God Almagtig, en ten uitersten gevaarlyk voor de Menschelyke zamenlevinge, welkers Fondamenten zyn, de waarheit en de goede trouw, en vervolgens die niet kunnen werden getolereerd in een Land van Justitie, en waarin de zuivere Christelyke Gereformeerde Religie geleerd wordt; ZO IS 'T, dat wy daar over met een rechtvaerdige Indignatie zyn aangedaan, en den yver van Justitie daar omtrent willende doen zien 1731. July.

Lasten en bevelen by deze onze Publicate, den Procureur-Generaal van den Hove alle de Exemplaren van het voorschreven derde Deel van de *Critique desinteressé*, als mede van de *Lettres serieuses & badines Tome 2 premiere partie*, te doen ophaalen en onder den Hove te doen brengen, om te worden gesupprimeerd; verbiedende voorts alle Boekverkoopers en Drukkers eenige Exemplaaren daar van te verkoopen, of achter te houden, alles op pœne van arbitrale corrrectie.

Verbiedende verders wel expressely aan alle en een iegelyk, de zaaken by de respective Synodes of andere Kerkelyke Vergaderingen dezer Landen verhandeld en gereguleerd, het zy by de reets gehoudene of in de toekomende te houdene Synodes of Vergaderingen, door eenige Geschriften aan te tasten, of de Persoonen, gemelde Synodes en Kerkelyke Vergaderinge gecomposeerd hebbende, over hunne conduites of advyzen te traduceren of te carperen, in eenigerlei manieren zulke Geschriften te dissemineren, veel minder dezelve te drukken of doen drukken, op pœne dat zo wel tegen de Schryvers als Drukkers zal worden geprocedeerd tot het infligeren van zodanige straffe als tegen Perturbateurs van van de gemeene rust der Kerke dezer Lande, by den Hove of andere Justicieren bevonden zal worden te behooren.

Lastende en ordonnerende by dezen den eersten Deurwaarder van den voorschreven Hove, deze ter Puye van den Hove te publiceren en affigeeren daar

1731. July. zulks van noden wezen zal, en men gewoon is te doen. Gedaan in den Rade, den 26 July 1731.

In deze Maand zyn 20 Rykgelaaden Oost-Indische Retoursche-pen zo van *Batavia* als *Ceilon*, en een Schip van *China* behouden in de Havenen dezer Landen aangekomen, als by de navolgende Cargaas van die Schepen nader blykt.

CARGA, of Laadinge van tien Oost-Indische Retourschepen, te weeten: *Westerdyxhorn*, *Elisabeth*, *Amsterdam*, *Castor* en *Pollux*, voor de Kamer *Amsterdam*; *Barbestein* en *Anna Catrina*, voor de Kamer *Zeeland*; *Goudriaan* en *De Ketel*, voor de Kameren *Delft* en *Rotterdam*; *Cornelia* en *Petronella Alida*, voor de Kameren *Hoorn* en *Enkhuysen*. Alle van *Batavia* vertrokken den 17 October 1730, en op den 13 July 1731, in en voor de Havenen dezer Landen gearriveerd.

1210063	℔	bruine Peper.
34945	℔	witte Peper.
214800	℔	Noten.
100870	℔	Foulie.
582860	℔	Poeijer-Suiker.
22125	℔	Geconfyte Gengber.
8000	ps.	Geconfyte Noten.
536500	℔	Salpeter.
99900	℔	Tin Siams.
338676	℔	Sapanhout divers.
302000	℔	Caliatourshout
200	℔	Aguilhout.
10875	℔	Indigo Javaans.
23750	℔	Kurkuma Mallabaarsche.
1346	℔	Paerlemoer.
8250	℔	Cardemom Mallabaarsche.
750	℔	Cardemom Javaasch.
1950	℔	Borax.
9900	℔	Benjuyn.
1000	℔	Drakenbloet.
10000	℔	lange peper.
2000	℔	Cubebe of Staartpeper.
6300	℔	Gommelak op Stokjes.
100827	℔	Couris.
1835000	℔	Coffy Javaasch.

720217 ℔

720417 ℔ Thee Boey.
1500 ps. Handrottingen.
37348 ℔ Bengaalsche Zyde.
27087 ℔ Chineesche Zyde.
9287 ℔ Florette Garen.
4896 ℔ Bengaalsch Catoene Garen.
30187 ℔ Sourats dito.
17625 ℔ Javaasch dito.

ZYDE STOFFEN.

2520 ps. Armozynen divers.
100 ps. Bouridaars.
200 ps. Nekjes of Golmandels.
412 ps. Zyde Atlassen
1800 ps. Bandanoes of Fasta de Foula.
1440 ps. Soesjes.
600 ps. Chineesche Pelangs.
20 ps. Pansjes.
78 ps. Gilangs.
5000 ps. Bengaalsche Dasjes.

CATTOENE LYWATEN.

8340 ps. Cassa Bengale.
780 ps. Hammans.
100 ps. Adentheis.
290 ps. Sanen.
100 ps. Sologesjes.
4990 ps. Mallemolens.
890 ps. Douriassen.
500 ps. Therindains.
840 ps. Tansjeeps.
2100 ps. Gingans divers.
4100 ps. Gerrassen.
24820 ps. Guinees divers.
10340 ps. Salempouris divers.
200 ps. Lachorias.
2100 ps. Photassen.
6700 ps. Roemaals divers.
90 ps. Milmils.
2300 ps. Bethilles divers.
2090 ps. Amiertjes.
700 ps. Alibanees.

100 ps.

1731. July.

1000 ps. Atchiabanees.
1000 ps. Chiauters Deriabadys.
1560 ps. Zeyldoek divers.
3160 ps. Percallen divers.
160 ps. Rouwe Cabayen.
5320 ps. Baftas divers.
1600 ps. Dongrys divers,
160 ps. Brandams.
320 ps. Boelangs.
640 ps. Pattamaroupoe.
800 ps. Kannekyns.
1150 ps. Chitsen Chiaboutrias.
400 ps. Chitsen Metzilia.
2000 ps. Chitsen Souratse.
1580 ps. Niequaniassen.
8800 ps. Corroots.
560 ps. Bherms.
5000 ps. Savogesjes.
800 ps. Beranpaets.
Den inkoop bedraagt, omtrent 28½ Tonnen Gouds.

CARGA of Laadinge van het Schip 't *Duyfje* den 3 January 1731 van *Canton* in *China* vertrokken, en den 27 July in *Texel* gearriveerd.

180598 Catjes Thee Boey.
6513 Catjes dito Congo.
4756 Catjes dito Chiouson.
12785 Catjes dito Singlo of Groene.
21692 Catjes dito Bing of Keizers Thee.
2099 Catjes dito Heysan.
9625 Catjes Radix China.
750 Catjes Aluin.
100 Catjes Quikzilver.
150 Kassen Porcelynen.
745 Bondels dito.
12 Tobbens dito.
4 Balys dito.

GENERALE CARGA, of Laadinge van 10 Oostindische Retourschepen, te weeten: *Berkvliet*, *Adrighem* en *Susanna*, van *Batavia*, *Gaasperdam* en *Commerrust*, van *Ceylon*, voor de Kamer *Am-*

Amsterdam, *Alblasserdam*, en *Everswaard* voor de Kamer *Zeeland*, 1731. July.
en *Karssenhof*, van *Mocha*, voor rekening van de Kameren *Amsterdam* en *Zeeland*: Zynde die van *Batavia* vertrokken den 1 December 1730, en de *Ceilonsche* Schepen den 9 December 1730; en op den 30 July 1731, in en voor de havenen dezer Landen gearriveerd.

1972137	℔	bruine Peeper.
7076	℔	witte Peeper.
120277	℔	Nooten.
89936	℔	Foelie.
480000	℔	Caneel.
2527310	℔	Poeijer Suiker.
406000	℔	Salpeeter.
175000	℔	Caliatourshout.
7200	℔	Cardemom Ceilonsche.
346	℔	Cardemom Javaasche.
1800	℔	Cardemom Mallebaarsche.
1013862	℔	Koffy Javaasche.
186998	℔	Koffy Mochasche.
23880	℔	Koffy Ceylonsche.
615	℔	Koffy Ambonsche.
111489	℔	Couris.
5323	℔	Cubebe of Staartpeper.
9366	℔	Ebbenhout Tarnaats.
24000	℔	Garen Katoene Tutucoryns.
7349	℔	Garen Florette.
1375	℔	Indigo Javaas.
459	℔	Indigo van Cormandel.
208	℔	Indigo van Ambon.
29	ps.	Lapis Besuar.
2	ps.	Ringen met Diamanten.
172	℔	Paerlemoer.
529309	℔	Sapanhout divers.
1		Kelder Spiritus Hakmella.
50165	℔	Thee Boey.
122	℔	Wol Kiermansche.
26404	℔	Zyde Bengaalsche.
9051	℔	Zyde Chineesche.
60	℔	Zaye Wortelen.

1731.
July.

ZYDE STOFFEN.

600 ps. Chitsen geschilderde.
1000 ps. Dasjes Bethilles.
960 ps. Soesjes.

CATTOENE LYWATEN.

2880 ps. Bastas divers.
400 ps. Beraupaats.
3300 ps. Bethilles divers.
320 ps. Bramdams.
500 ps. Broulus of Chiadderboraal.
100 ps. Broulus Lamby.
1420 ps. Caatchies divers.
3020 ps. Cassa Bengale.
600 ps. Chitsen Chiaboutrias.
600 ps Chitsen Chironsche.
200 ps. Chitsen Metzilia.
560 ps. Douriassen.
600 ps. Gingans divers.
19490 ps. Guinees divers.
240 ps. Hammans.
1760 ps. Mallemolens.
1300 ps. Mouris.
4840 ps. Percallen divers.
100 ps. Roemaals divers.
20940 ps Salempouris divers.
300 ps. Tansjeeps.
2000 ps. Tapekankenias.
300 ps. Therindains.

BYZONDERHEDEN.

VAN *Geneve* schryft men van den 5. dezer, dat aldaar Zaturdag nacht van te vooren een schrikkelyk Onweêr ontstont, met zulke zwaare Hagelsteenen als men nooit in dat Land gezien hadt; en waar door eene onuitspreekelyke schade is geschied, zynde de Landvruchten van 20 of 30 rondom leggende Dorpen byna ganschelyk bedurven. Men hadt ook den laatsten Juny, en den eersten en tweeden July dit Onweêr byna door gansch *Zwitserland* gehad.

Van *Regensburg* heeft men van den 9. July dat op Maandag en Dingsdag nacht van te vooren aldaar een zeer zwaar Onweêr van Don-

Donder en Blixem was geweest, welke op vyf of zes plaatsen in de Stad geslagen was; ook hadt het omtrent *Neurenberg*, als mede tusschen *Regensburg* en *Strauburg* groote schade gedaan, zynde wel drie uuren in 't rond alle het Veldgewas bedurven. 1731. *July.*

In het Brandenburgsche en daar omtrent was men niet alleenlyk nu een zeer langen tyd gekweld geweest met Sprinkhaanen, die onuitspreekelyke schade gedaan hadden, en die men voortvoer te verdelgen, met ze in de Graften te dryven; maar aldaar deedt zich noch een ander slag van ongedierte op, dat de Ingezetenen met niet minder schade scheen te dreigen: want van *Strausberg*, niet verre van *Berlyn* wordt bericht dat men sedert eenige dagen eene groote menigte Kevers hadt vernomen, die naar hunnen aard anderen in grootheit overtreffen, en in weinig tyds alle Boomen daar omtrent kaal gegeeten hadden.

Van *Wasa* in *Zweden* heeft men, dat een Boer, genaamt *Christoffel Erikson*, daar omtrent, in den ouderdom van 120 jaren en 14 dagen overleden was, hebbende 14 dagen voor zyn dood noch een half uur verre naar de Kerk gegaan..

Den 27. van de voorleede maand is de Vrouw van een Procureur te *Parys* in de kraam gekomen van vyf Zoonen, welke alle noch dien dag in de Kerk van *St. Cosmus* gedoopt wierden; toen men de Kinderen naar de Kerk en weder te rug bragt, gingen Trompetten en Paukers vooraf, die hunne Muzyk maakten; deze vyf Zoonen zyn noch alle welvaarende, en veele Persoonen van distinctie gaan dezelve zien.

Van *Reading* in *Berkshire* in *Engeland* bericht men, dat men aldaar liet zien een Zoon van een Boer *Benjamin Loder*, van omtrent *Wantage* in 't zelve Graafschap, die niet ouder is dan vyf Jaaren, en by de vyf voet hoog, de handen, beenen en de verdere deelen naar proportie; zo dat hy zo lang is als de meeste ordinaire Menschen: Zyn sterkte is zo wonderbaarlyk, dat hy gemakkelyk 260 pond gewigt draagt, en met één hand 100 pond, en met één vinger 50 pond optilt: Hy zoude ook naar *Londen* gebragt worden.

Te *Parys* heeft de Graaf *Maurits* van *Saxen* uit *Noorweegen* bekomen 14 kleine Paarden, die vyf Jaaren oud en maar 26 duimen hoog zyn; Hy liet onlangs twee van dezelve in de Fransche Comedie tot boven by de Commedianten klimmen, omze aan hen te laaten zien,

1731. *Augusty.* klauterende die Beestjes als katten; De Graaf houdt dezelve in den arm en streeltze even als men wel honden doet: Zy zyn zwart met lange staarten, en fraai van kop; Zy zyn niet beslagen, en de Graaf wil haar geen Hoefyzers aandoen, om dat die Diertjes 300 mylen wegs hebben afgelegd zonder beslagen geweest te zyn, en om dat zy de Hoeven hard genoeg hebben tegen de straaten; Zo dra als zy van de lange reis hersteld, en volkomen in staat zullen weezen, zal de Graaf acht van dezelve aan den Dauphyn present doen, ten einde tot een Gespan voor een kleine Phaëton te dienen, om dien Prins in 't Park van *Versailles* uit wandelen te ryden: De zes anderen zal hy behouden, en tot zyn vermaak en dat der Dames verscheiden Exercitien doen leeren, even of het Waterhonden waren.

AUGUSTY.

GROOT-BRITTANNIE. AAN het Groot-Brittannische Hof was een State-Bode aangekomen, afgevaardigd door den Minister-Plenipotentiaris den Heer *Robinson* te *Weenen*, met een Tractaat den 22 July aldaar getekend door de Ministers van den Keizer, *Groot-Brittannië* en *Spanje*, tot uitvoering der verbintenissen ten behoeve der successie van den Infant Don *Carlos* in de Staten van *Toscane* en *Parma*; waartoe men zich by het Tractaat van *Sevilië* van den 6 November 1730, en by dat van *Weenen* van den 16 Maart laatstleden verplicht hadt; welk Tractaat wy den Leezer hier vóór alreets hebben medegedeeld.

De Admiraal *Wager* ging den 24 te *Spithead* aan boord van zyn Schip, en deedt sein aan zyne onderhorige Schepen om zich zeilreê te maaken; waarop hy den volgenden dag ten twaalf uuren in Zee liep met de Schepen *Namen* van 90 stukken en 680 Mannen; de *Prinses Amelia*, gevoerd by den Admiraal *Balchen*, van 80 stukken en 530 Mannen; de *Cornwall*, van 80 stukken en 520 Mannen; de *Grafton*, de *Hamptoncourt*, de *Buckingham*, de *Kent*, de *Kingsale* en de

de *Edenburg*, yder van 70 ſtukken 440 Koppen; en de *Dreadnough*, de *Canterbury*, de *Jork* en de *Exeter*; yder van 60 ſtukken en 365 Mannen, te zamen uitmaakende 13 zeilen; zynde de Admiraal *George Walton* te *Spithead* gebleven met de Schepen de *Sunderland*, de *Berwick*, de *Advice*, de *Enterpriſe*, de *Diamant* en de *Flambrow*, en het Bombardeer-Galjoot de *Terrible*. Het bovengemelde Esquadre is den 29 der voorleden Maand op de hoogte van *Pleymouth*, en den 30 's morgens op de hoogte van *Falmouth* gepaſſeerd, wanneer het met een friſche koelte uit den Zuid-ooſten de cours naar de Spaanſche Zee voortzette. 1731. *Auguſty.*

Op de Rivier van *Londen* was noch gearriveerd het Schip de *Cragge* van *Bengale* en 't Fort St. *George*, welkers Lading beſtaat in

188	ps.	Alliballees.
2379	ps.	Baftaas.
2800	ps.	Chitſen Bengaalſche.
14481	ps.	Coſſaas.
974	ps.	Doreas.
875	ps.	Doſootjes.
6184	ps.	Gerras.
1750	ps.	dito lange.
6755	ps.	Guinees Doek.
537	ps.	Izzarees.
5740	ps.	Malmolens.
233	ps.	Nainſooks
4900	ps.	Photaſſen.
[illegible]2632	ps.	Roemaals.
19440	ps.	Salempouris.
700	ps.	Seerbetjes.
1500	ps.	Seerſuckeas.
1148	ps.	Soesjes.
2928	ps.	Tansjeeps. en
1400	ps.	Therindains.
15000	℔	Bengaalſche ruwe Zyde.
51000	℔	Roodhout. en
159000	℔	Salpeter.

 De

1731. Augusty. De Lading van het Schig de *Montagne* van *Bencola* gearriveert, bestont in 57000 ℔ Peper.

Alzo de Schepen van de Oost-Indische Compagnie, in 't voorlede Jaar aan den mond van de *Ganges* aangedaan hebben twee Schepen voerende Poolsche vlaggen, en voorzien met Pruissische Paspoorten, heeft de Extraordinaire Envojé des Konings van *Poolen*, voor eenigen tyd eene wydlopige Memorie gepresenteerd, en daar over billyke voldoening verzocht, om dat men onder voorwendsel dat die Schepen aan de Oost-Indische Compagnie behoorden, te kort gedaan heeft aan het verschuldigd respect voor de Vlag van zynen Koning, en voor het Paspoort van den Koning van *Pruissen*: Deze Memorie in handen van den Secretaris van Staat den Lord *Torrington* gesteld, en door denzelven daarvan aan zyn Majesteit in den Raad rapport gedaan zynde, wierdt besloten de Memorie aan de Bewindhebbers te zenden, om daarop te antwoorden, dewyl deze zaak de Compagnie in 't byzonder raakte: De gemelde Bewindhebbers gaven daarop een schriftelyk antwoord aan den Raad, behelzende in substantie: „ Dat de Compagnie zeer gevoelig is van de eere aan haar gedaan door „ advys te vraagen op de Memorie van den Envojé van *Poolen*: Dat „ zy nooit verwacht hadt eenige klagten van dien aart van wegen „ de gemelde Kroon, dewelke, verre van haare Vlag tot aan de „ Landen die door de Rivier de *Ganges* besproeid worden, te bren- „ gen, en Schepen welke de Linie passeerden te hebben, geene „ Oost-Indische Maatschappy in haare Staaten heeft, noch direct „ eenigen handel ter Zee in *Europa* dryft: Dat het waar is, dat de „ Compagnie geïnformeerd is geweest, dat de Directeurs van de „ Oostendische Compagnie, tegen de ordres welke zy van den „ Keizer haaren Souverein, ingevolge van de Preliminaire Artykelen „ ontfangen hadden, by eenige Hoven van *Europa* aanzoek hadden „ gedaan, om haare Vlaggen en Paspoorten, waar mede zy de Trac- „ taaten door zyn Keizerlyke Majesteit aangegaan, ongestraft zou- „ den kunnen schenden, maar dat de Compagnie zich nooit heeft „ heeft kunnen verbeelden, dat eenig Potentaat zyne protectie zoude „ willen verleenen aan Onderdaanen, die de bevelen van hunnen „ Souverein overtreeden; en dat zy zelfs getwyfeld zoude hebben, „ dat de Schepen van *Oostende* permissie hebben gehad om de Pool- „ sche Vlag te voeren, indien zy zulks uit de Memorie van den

„ Mi-

„ Minister niet hadde gezien: Dat deze zaak niet alleenlyk de Oost-
„ Indische Compagnie van *Engeland*, maar ook die van *Holland*
„ raakte; dat het derhalven dienstig was, de voorschreve Memo-
„ rie aan de laatste te communiceeren, ten einde de twee Compag-
„ nien daarop éénstemmig zouden kunnen antwoorden: En dat zy,
„ Bewindhebbers, ondertusschen gelooven, dat de permissie van den
„ Koning van *Poolen* om zyne Vlag te voeren, en de Paspoorten van
„ den Koning van *Pruissen*, alleenlyk zyn verkregen op verkeerde
„ Vertoogen aan die Potentaten gedaan, enz.

1731. *Augusty.*

VRANKRYK.

TE *Parys* of aan het Fransche Hof wierdt tegenwoordig byna van geene polityke zaaken gesproken, even of zyn Alderchristelykste Majesteit zich de medebeschikking der algemeene belangen van *Europa* zo wel onttrokken hadt als hy daarvan scheen uitgesloten te zyn. Men sprak ondertusschen zo veel te meêr van de Kerkelyke en huisselyke zaaken van het Ryk, en van de verdeeldheden tusschen de Parlementen en hooge Gerechtshoven van het Ryk en de Bisschoppen, die aan de Ministers overvloedige bezigheit verschaffen.

Het Parlement verstaan hebbende, dat de Raad van Staate des Konings een Arrest gegeeven hadt, waarby vernietigd wierdt het Arrest van 't Parlement, 't geen vernietigde een Mandement van den Bisschop van *Orleans*, waarby aan alle de Biechtvaders bevolen wierdt hunne Biechtkinderen eene Verklaaring wegens de Bulle *Unigenitus* af te vorderen, hadt dat hooge Gerechtshof den Advokaat en Procureur-Generaal als Gedeputeerden naar *Fontainebleau* afgevaardigd, om den Koning te verzoeken aan het Parlement toe te staan, zyne Vertoogen wegens het gemelde Arrest van den Raad van Staate te doen, ten opzigte van de gevaarlyke gevolgen die te vreezen staan, indien het Mandement van den Bisschop van *Orleans* kwam stand te grypen, alzo daar door aan de Bisschoppen in 't algemeen de handen vrygelaaten zouden worden, om ongestraft te doen 't geen zy goedvinden, en de Wetten van de Kerk met die van den Staat te vermengen. Het Parlement doet deze pogingen om zich van zynen plicht te kwyten, schoon men vreest dat het Arrest van den Raad zal staande gehouden, en aldus het Parlement en de Advokaaten aan de Party der Bisschoppen zullen opgeofferd worden, waar door de rust in de Bisdommen meêr dan ooit zal worden gestoord.

Het

1731. *Augusty.*

Het bovengemelde Vertoog was zeer nadrukkelyk; wordende daarin onder anderen gezegd: „ Dat met wat voor groot gezag de „ Constitutie door de twee Mogentheden ook bekleed is, de Bulle „ echter daarvan nooit voor een regel des Geloofs moet gehouden „ worden.„

Dit Vertoog is sedert door de Gedeputeerden van het Parlement aan den Koning geschied, en de eerste President van het Parlement heeft naderhand een Brief van wegens den Koning bekomen tot antwoord op de Vertoogen van het Parlement, behelzende; dat het voorschreven Arrest van den Raad bestand moest blyven. Na dat de eersten President den 1 Augustus de leezing van dat antwoord gedaan hadt, om de stemmen van de Raadsheeren op te neemen, bemerkten eenigen vooraf, dat de bovengemelde Brief niet aan 't vergaderde Parlement, zo als de gewoonte is, maar alleen aan den eersten President geaddresseerd was; Vervolgens zeide de President *Pelletier*: „ Dat, alhoewel het antwoord van zyn Majesteit niet voldoende „ voor de Compagnie was, hy echter meende, dat men niet anders „ doen konde, dan andere gelegenheit en tyd verwachten, om aan „ den Koning behoorlyke Vertoogen te doen, enz." Met welk Advys alle de Raadsheeren van de groote Bank zich conformeerden; Daarna spraken de Heeren de *Saint Martin*, Raadsheer van de groote Kamer; de vermaarde Abt *Pucelle*; de Raadsheeren *Titon*, *Clement*, en *Lefeville*; den Abt *Guillebault*, de Heer *Dupré* en anderen; De eerstgenoemde zeide: „ Dat het antwoord des Konings niet overéénkwam met het gebruik, en dat het Arrest van het Parlement, aan„ gaande den Bisschop van *Orleans*, zo important was, dat het niet „ behoorde nochte konde vernietigd worden, en dat men naar zyn „ gevoelen Vertoogen daar over behoorde te doen, enz." De Abt *Pucelle* zich keerende naar de Raadsheeren van de groote Bank, die zich met het Advys van den President *Pelletier* geconformeerd hadden, zeide tot hen in substantie: *Wanneer zullen dan*, myne Heeren, *die tyden en gelegenheden komen, welke gy zegt dat men moet afwachten? Kan men noch wel eenige Justitie hoopen in den uitersten Staat, in welken het Parlement zich gebragt ziet? 't Is al meer dan tien Jaaren geleden, dat men het zelve met ydele hoop ophoudt; Ondertusschen vervalt alles van dag tot dag; Het kwaad is op den hoogsten top gekomen, en men moet de middelen daar tegen gebruiken; Het is tyd*, myne Heeren, *om*

door

door te dringen door het binderlistige Voorhangsel, dat de getrouwste Dienaaren des Konings belet tot aan zynen Throon te naderen; men moet alles onderstaan om daar te komen; den Autheur van de Vernietiging van 't Arrest van deeze Compagnie is dezelve die het Parlement in alle Occasien tegenhoud zyne rechtmatige klagten te doen; Hoe verdrietig en droevig is het te zien, dat een eerste Minister, zich in alles volgens zyne byzondere Oogmerken bedient van een Credit, dat de Opvoeding des Konings, waar mede Hy is gelast geweest, Hem geeft, om alle Toegangen tot den Koning te sluiten; men geeft voor, dat men den Koning al te veel lastig zou vallen, als men zich zo dikwils aan Hem addresseerde: is dat den Koning lastig vallen, als men Hem vertoont 't geen het welzyn van zynen Staat tot Voorwerp heeft; als men den jongen Monarch omringd ziet men eene menigte Prelaaten en Ministers, die zyn Vertrouwen misbruiken, en Hem inboezemen, alles het geen zy naar hunne Gevoelens goedvinden enz. Na veele andere redentwistingen over en weêr, wierdt met meerderheit van stemmen een besluit genomen, zyn Majesteit door nader Vertoogen onderdanig te verzoeken, dat het hem behaagen mogt op de gedaane Vertoogen van het Parlement direct te willen antwoorden, zo als de Koningen zyne Voorzaaten gedaan hebben enz. Het was echter niet vóór den 16. dezer Maand wanneer de Gedeputeerde Advokaaten des Konings naar *Versailles* gingen om te verneemen wanneer het zyn Majesteit geliefde de Vertoogen van zyn Parlement te ontfangen, zy kwamen den 23 te rug, en deeden rapport „ Dat de Koning genegen was de Remonstrantien welke het „ Parlement voorgenomen hadt aan hem te doen, te ontfangen; maar „ dat hy wilde, dat ze in geschrift wierden gesteld, en aan hem ge„ presenteerd door den eersten President, alleenlyk verzeld van één „ President der Enquêtes, en één van de Kamer der Vacatien. De Advokaaten buiten gestaan, en de zaaken op het tapyt gebragt zynde, zeide de Heer *Robert*, Raadsheer van de groote Kamer, tot den eersten President: *Ik hoop*, Myn Heer, *dat gy u zult errinneren, dat de Vergadering vastgesteld heeft, de Vertoogen aan zyn Majesteit by monde te doen*; Waarop de President antwoordde: *Welke resolutie men ook genomen mogt hebben*, Myn Heer, *ze moet nooit doorgaan, wanneer ze tegen den wil des Konings strydt: Het past ons, dat wy ons daar aan onderwerpen: wy zyn zyne Onderdaanen.* De Abt Pucelle zeide vervolgens: *Hoe vreemd is 't*, Myne Heeren, *dat Onderdaanen, zo toegedaan*

1731. Augusty.

1731. Augustus.

als wy voor den dienst des Konings, en dat Kinderen, die hem zo tederlyk beminnen als alle de Leden van deze Vergadering doen, niet by hem zouden mogen komen als by hunnen Vader! Hoe droevig is 't, ons daar van verwydend te zien, zelfs in een tyd, wanneer zyne belangen eischen, dat wy alle hinderpaalen die ons beletten tot aan zyn geheiligde Persoon te genaken, uit den weg ruimen. Laaten wy hem recht doen; wy kennen zyn harte al te wel; alle het kwaad dat men ons doet, komt van hem niet: Hy is 'er zelfs onbewust van; ik herhaal het u, Myne Heeren, *laaten wy onze ongelukken alleen wyten aan de geenen die hem omringen.* De eerste President gaf hem tot antwoord: *Bedaar*, Myn Heer, *indien de Vertoogen niet met de leevendige stem aan zyn Majesteit gedaan worden, hy staat echter toe, dat de geenen die ze aan hem zullen brengen, dezelve geheel aan hem voorleezen.* De Abt Pucelle repliceerde daar op: *Nieuwe zwarigheid! ik voorzie, hoedanig die leezing geschieden zal: het denkbeeld alleen, 't welk ik daar van maak, verdubbelt myn verdriet: men zal ze leezen op eene koele en onverschillige wyze: men zal zich niet durven beyveren, om het hart des Konings te raaken: men zal zich inhouden op de plaatsen, alwaar de kracht der woorden het meest ondersteund dien de te worden door die der uitdrukking: men zal spreeken en den Throon naderen met de verslagenheit op 't aangezigt geschilderd: Eene zo yverige daad als de onze, moet verzeld zyn van eene edele stoutmoedigheid, dewelke inboezemt het geen ze gevoelt.*

Den 3. dezer zyn de Advokaaten van het Parlement in de Kamer van de groote *Tournelle* vergaderd geweest wegens het Arrest van den Raad van Staate des Konings, waar by het Appel als van abuis van de Ordonnantie van den Aartsbisschop van *Parys*, aan het zelve geëvoqueerd wordt, zynde de Advokaaten in die Ordonnantie verklaard *Ketters* te weezen enz. In dat Congres wierdt besloten een Request aan 't Parlement, en zelfs als 't noodig was, aan den Koning te presenteeren, om te vertoonen, dat by aldien de gemelde Ordonnantie effect kwam te sorteeren, de Advokaaten als Verketterden hunne Fonctien niet meer konden oeffenen, en genoodzaakt zouden zyn de Pleit-Zaal te verlaaten, in gevolge van eene oude Koninklyke Declaratie, waarby aan alle *Rooms*-Katholyke Advokaaten verboden wordt over eene Zaak met de Ketters of Protestanten eenige Gemeenschap of Correspondentie te hebben enz.

Hoe weinig verwachting men ook hebben mag van de uitwerking

der Vertoogen van het Parlement, dezelve hebben nochtans ten minsten te weeg gebragt dat de Zegelbewaarder uit naam des Konings den volgenden circulairen Brief aan de Bisschoppen van het Koninkryk heeft afgevaardigd. 1731. Augusty.

MYN HEER,

DE Koning, begeerig zynde om meêr en meêr toe te brengen tot herstelling van eene volmaakte rust in de Kerke; en zyn Majesteit ten dien opzigte niets willende verzuimen, heeft my bevolen u te schryven, om u te doen weeten, dat, indien gy, uw gedrag schikkende naar zyne oogmerken, uwe zorgen besteedt om den uitslag zyner voorneemens te verzekeren, hy niets zal nalaaten om ten spoedigsten het einde der tegenwoordige verschillen te bezorgen, op eene wyze, welke, de geheiligde reehten der Kerke bewaarende, de rust en den Vrede in de gemoederen kan herstellen. Zyn Majesteit heeft ter zelver tyd noodig geoordeeld u zyne gevoelens over eenige punten te doen weeten, waar van deze Vrede enkelyk afhangt. Hy verklaart zich ten dien opzigte met te meerder kundigheits, alzo hy zulks niet doet dan op den raad van verscheiden yverige en verlichte Prelaaten, met welke hy het noodig geoordeeld heeft zich daar over te beraaden. Het eerste punt is de benaaming van *Regel des Geloofs*; eene benaaming onder welke de Bulle voorkomt in een klein getal van Geschriften, welke in het Koninkryk uitgegeeven zyn. Dit is ook eene der middelen, waarvan de geenen, welke zich tegen deze Bulle aangekant hebben, zich bediend hebben om de Geloovigen af te keeren van de onderwerping die men daaraan verschuldigd is. Het schynt tegenwoordig van veel belangs te zyn, deze uitdrukking te vermyden, welke onnoodig zynde, niettemin eene gelegenheit geworden is van nieuwe verschillen, welke zo gevaarlyk als onnoodig zyn. Dit heeft inderdaad aanleiding gegeeven om te zeggen, tegen alle waarheit en tegen alle waarschynlykheit, dat de Bisschoppen van het Koninkryk de Bulle onder deze benaaming wilden voorstellen, gelyk als of zy een Symbolum en eene Belydenisse des Geloofs was. Myn Heer, de Koning is overreed dat gy uwe oplettendheit zult verdubbelen om te maaken dat men in uw Bisdom de uitdrukkingen gebruike, welke de Bisschoppen gewoon zyn te gebruiken, en dat men aan de Constitutie *Unigenitus* de onderwerping bewyze, die men aan dezelve verschuldigd is, niet als aan eene enkele wet van Politie en van tucht, maar als aan een leerkundig oordeel der Algemeene Kerke, of aan een onveranderlyk oordeel der Kerke in het stuk van de Leere; gelykerwys zyn Majesteit zich daar over uitgedrukt heeft, in zyne Declaratie van den 24 Maart 1730. Het tweede punt is, dat, terwyl dat de Koning u ondersteunen zal, Myn Heer, in de vóórzorgen welke gy recht hebt te neemen, den geest en de letter van de Declaratie van 1730 volgende, om zich van de onderwerping der Kerkelyken te verzekeren, zyn Majesteit te goede gedachten heeft van uwe voorzig-

1731. Augusty. zigtigheit, om niet overreed te zyn dat het niet verre van u zoude zyn deze voorzorgen omtrent alle de Geloovigen in het algemeen uit te strekken: Hy vleit zich dan, dat gy niet zult toelaaten dat Kerkelyken, genoopt door een onbescheiden yver, Persoonen ondervraagen welke hun staat, hun beroep, hunne kunne, en de onbekwaamheit zelfs, niet toelaaten zich in te laaten in bepaalingen van de Leere, en dat zy dezelve ontrusten door vraagen welke boven hun bereik zyn. Belangende het derde punt, de Koning vooronderstelt, dat gy overtuigd zyt, Myn Heer, dat van de éénigheit in de Leere en van de overéénkomst in de uitdrukking voornamelyk de kracht van de Bisschoplyke Bediening afhangt, en dat gy alzo zekerlyk niets meêr ter harte zult neemen dan onder de Bisschoppen eene volkome overéénstemming van gevoelens, van gedrag en van taal te zien regeeren. Met dat oogmerk wil zyn Majesteit, indien het gebeurde dat gy u om gewigtige redenen verplicht oordeelde eenige stappen te doen die van gevolg konden zyn, dat gy zorge zult draagen hem vóóraf daar van te onderrechten, en u te richten, of aan hem zelf, of aan eenigen der Prelaaten, welke den Kerkelyken Raad uitmaaken. En het antwoord dat gy bekomen zult zal u kennisse doen hebben van de oogmerken des Konings, en van het gevoelen der Bisschoppen, die, in het gevolg van deze zaak zynde, zo veel te meêr in het bereik zyn om gezonder te kunnen oordeelen van het geene met het welzyn der Kerke overéénstemt. Zyt, voor het overige, verzekerd dat niemand u meerder acht dan ik doe. Ik hebbe de eere van te zyn, enz.

Getekend,

CHAUVELIN.

Men bleef te *Parys* en door gansch *Vrankryk* in groote beweeging en yver, wegens de zaak van den Abt *Paris*, waarvan in de voorgaande Maand gesproken is, en wegens de Mirakelen by zyn graf, welke dagelyks vermenigvuldigen, wordende dezelve door de Jansenisten verheft, en door de anderen tegengesproken. Onlangs verkocht men langs de straat, het portrait van dezen geweezen Diaken der kerk van *St. Medard*. Een Kapucyner Frater in 't Fauxbourg *St. Medard* Aalmoessen zamelende, kwam den 10. July binnen 't Kerkhof, daar het gemelde Graf is, en dewyl hy zo veel Volks zyne Devotie zag pleegen, riep hy met luider stemme, *Est il possible, qu'on rende tant d'honneur à un damné? Is 't mogelyk dat men aan een Verdoemeling zo veel Eere bewyst?* Deze woorden van den Kapucyn wierden beantwoord door een party Stok- en Kinnebak-slagen, zo dat die Monnik zo goed als hy kon de vlucht nam, wordende ondertusschen in 't gedrang wakker gestooten en getrapt, en indien een Man

Man van aanzien, de beginnende woede van 't gepeupel niet had weten te stillen, zou hy noch slechter gehandeld, en geen hair in zynen Baardt gebleeven zyn. Vermits de Kapucynen even als de Bedienden van de Jesuïten zyn, hadden deze laatsten dien Frater daar aan gewaagd, om dat ergerlyke stuk uit te voeren, om op die wyze aan den Aartsbisschop gelegenheit te verschaffen het voorsz. Kerkhof te doen sluiten, 't geen echter nu niet geschieden kan, zonder veel grooter ergernis en ongelukken. 1731. Augusty.

Den 22. July heeft de Abt *des Champs*, de oudste Kanunnik van *St. Mercy*, bereikende 85. Jaaren, in een Kapelle van *St. Medard* de Misse gevierd tot groote verwondering van 't Volk, om dat hy verscheiden Jaaren aan één hand en één been verlamd geweest zynde, geen Misse heeft kunnen leezen, wordende gezegd, dat hy zyn Geneezing by het Graf van den Abt *Paris* verkreegen had; ondertusschen zyn alle de Portraiten van dien Abt weggenomen en verboden, en veele omdraagers van dezelve zyn in hechtenis gebragt, en dewyl het Volk noch al in menigte naar zyn Graf blyft loopen, meent men dat het wel toegemetseld mogt worden.

Den 23. wierdt een Mandement van den Aartsbisschop van *Parys*, afgekondigd, gericht aan de geloovigen van zyn Bisdom, ter oirzaak van een geschrift dat voor tytel voert: „ Dissertatie over de mirakelen, en in 't byzonder over die welke gewrocht zyn by het graf „ van den Heer *Paris*, in de Kerk van *St. Medard*, met een verhaal, „ en de blyken van het mirakel den 3. November 1730, aan de per- „ soon van *Anne le Franc*, van de Parochie van *St. Bartholomé*, ge- „ schied: Dit Mandement is 9. bladzyden groot, en verbiedt onder anderen, eenige nieuwe Mirakelen, zonder de goedkeuring van den Aartsbisschop, te verbreiden, en eenige Godsdienstige eere, aan wylen den Abt *Paris* te bewyzen, of zyn graf te vereeren, of Missen ter zyner eere te doen leezen, enz. Doch dit Mandement schynt eene strydige uitwerking te hebben, alzo de toeloop van 't Volk naar zyn Graf, in plaats van te verminderen, dagelyks grooter wordt, en men brengt daar Zieken wel van 50. mylen verre, zullende op 't gemelde Mandement een Antwoord uitkomen, om de waarheit van de miraculeuse geneezing van *Anne Franc* aan te toonen, waarby gevoegd zullen weezen 14. Processen Verbaal, gemaakt onder de Authoriteit van wylen den Kardinaal *de Noailles* over de Mirakelen van den

1731. Augusty. den Abt *Paris*, welke door den Aartsbisschop te keer gegaan worden met gelyke redenen, waar mede de Protestanten de Mirakelen van de *Roomsche* Kerk bestreeden hebben.

T'waalf Bisschoppen zyn by den Aartsbisschop te *Parys* vergaderd geweest, daar men onder anderen in overweeging nam, of het Kerkhof van *St. Medard*, daar de Abt *Paris* begraven legt, toegemetseld zoude worden, of niet? De meeste waren van gevoelen van Ja, maar de Aartsbisschop vertoonde hen zo kragtige redenen voor het tegendeel, dat zich de gansche vergadering daar mede conformeerde. Dat Graf word by continuatie noch vlytig bezocht; zelfs heeft zich den 29. July de Princesse *d'Auvergne* aldaar laaten vinden, welke in de Sacristy gegaan zynde, daar deed komen zekère jonge Dochter *du Bois* genaamt, om haar te zien, en te ondervraagen over haare geneezing van de geelzucht en lammigheid, die mede aan den miraculeusen Abt toegeschreeven wordt, en waar van die Prinsesse overtuigd en verbaast scheen te zyn. Alhoewel 'er nu veelen zyn, die met alle zodanige vertellingen den spot dryven, vindt echter het Mandement van den Aartsbisschop tegen dat werk uitgegeeven, gantsch geene algemeene goedkeuring, te meêr, alzo voor eenige dagen iets zeldzaams is voorgevallen, omtrent eene oude Vrouw van omtrent 60. Jaaren, *De Lorme* genaamd, zynde de Weduwe van een Invalide Soldaat. Deze, zonder Lam of Ziek te weezen, deedt zich den 4. dezer door twee Vrouwlieden leiden op het Graf van den Abt *Paris*, om geneezen te worden van eene gewaande Lammigheid, door een mirakel, waar mede zy den spot dreef; doch na dat zy omtrent een vierendeel uurs op dat Graf had gelegen, openbaarde zich haare Bedriegery, en zy wierdt, met eene wezentlyke Lammigheit zoo plotselyk overvallen, dat zy niet kunnende weder opstaan, een groot geschreeuw maakte, roepende: *Misericorde* enz., en zeggende: *Mon Dieu! vous m'avez punie de mon imposture; Voila ce que c'est que de se moquer de Dieu & de ses Saints. Myn Godt! gy hebt my gestraft over myne bedriegery; ziet daar wat het is met Godt en zyne Heiligen te spotten.* Waar na eenige liefdadige Persoonen van de omstaande, door haar gekerm en geschreeuw bewogen, haar van 't Graf naar Huis en verder naar 't *Hotel Dieu* bragten, aldaar zy zich zeer slecht bevindende, haar Biechtvader liet ontbieden, om te biechten, gelyk geschiedde. Den 6. begaf zich die Biechtvader, zynde de Abt

Chau-

Chauvelin, Doctor van de *Sorbonne*, Acceptant van de Bulle *Unigenitus*, weder naar 't *Hotel Dieu*, verzeld van twee Notarissen, om eene Acte op te stellen; Na dat zy alle drie in de Zaal der Zieken, daar de bovengenoemde Vrouw te bed lag, gekomen waren, verklaarde de Abt, dat die Vrouw, alvoorens te biechten, hem verzocht hadt, niet alleen te willen bekend maaken, alles het geene van haare geveinsde Lammigheit hier boven gemeld is, maar ook het zelve aan den Bisschop te kennen te geeven, gelyk de Heer *Chauvelin* ook gedaan hadt: Waarna de Notarissen over die verklaaring eene Acte passeerden, die door de tegenwoordig zynde Persoonen, ten getale van 30, getekend wierdt. De ongeloovige *Constitutionarissen* de waarheit van dit alles niet wel kunnende bestryden, poogen dat geval te doen doorgaan voor eene natuurlyke ziekte, aan die oude Vrouw veroirzaakt door de koude van het Marmer, daar zy mogelyk bezweet zynde, op gelegen hadt, enz. Ondertusschen zyn zy door dit bewaarhede Straf-Mirakel (zo het schynt) meêr geraakt en ontrust dan over honderd anderen, en men ziet en hoort daar over dagelyks hevige redeneeringen en gevechten.

1731. Augusty.

De beweegingen welke de Jesuïten maaken, om deze Mirakelen te verydelen, gaan zo verre, dat zy schynen, liever alle Mirakelen by het gemeen bespottelyk te willen maaken, dan aan de geenen die van hunne party niet zyn, de magt om 'er eenigen te kunnen doen toe te staan; ten welken einde die Paters op den 1 Augustus door hunne Studenten hebben doen vertoonen een Treurspel, genaamd *l'Empire de la Mode*, of *de Heerschappy der Mode*; het Prognamma van 't Ballet was een *Parodie* van de Mirakelen van den Abt *Paris*, waarin vertoond wierdt een Graf, op het welke een groot getal zieken, kreupelen, enz. lag, welke eensklaps geneezen wordende, begonnen te dansen en vreugde te bedryven; door welke behandeling die Paters aan het Gemeen geen kleine aanleiding geeven, om zulke Mirakelen welke zy gaerne voor echt zouden doen doorgaan, op gelyke wyze te bespotten.

De zaak van den Jesuït Pater *Girard*, met de jonge Dochter *Cadieres*, te *Aix* in *Provence*, staat in het kort uitgesproken te worden; in de ondervraagingen welke die Pater ondergaan heeft, heeft hy beleden: „ Dat hy gewoon was de gemelde Dochter tweemaal ter „ week te gaan bezoeken, om haar te versterken in de Godvruchtige

„ ge-

1731. Augustus. „ gesteldheit, in welke hy haar toenmaals bevondt: dat hy haar ook „ dikwils te drinken hadt gegeeven: Doch hy ontkent haar ooit iets „ anders dan schoon water gegeeven te hebben: Hy betuigt dat het „ lasteringen zyn, dat hy haar dranken zoude gegeeven hebben, om „ haar vrucht af te zetten, of om haar verstand te bedwelmen.

Men ziet sedert eenigen tyd, een Memorie tot verdediging van de genoemde Dochter, door haar ondertekend; in welke zy genoodzaakt is, zaaken te verhalen, welke te schandelyk zyn om het Gemeen mede te deelen, ook is die Memorie te wydloopig voor ons bestek, waarom wy maar eenige staaltjes uit dezelve zullen bybrengen. Laat ons dan hooren wat zy zelfs zegt.

Ik was maar 18 Jaaren oud, toen ik by den Pater *Girard* kwam, welken ik voor een Heilig aanzag, gelyk het Gemeen ook gewoon was, zyne redenen als zo veele Godspraaken aan te merken: Hy hieldt in den beginne de gemeene weg der Biechtvaders; doch allengskens maakte hy zich gemeender, door eene taal, welke my tot dien tyd toe, onbekend was geweest; hy verwekte in my gantsch nieuwe, en voor my geheel onbekende Denkbeelden. De grondregelen zyner Zedekunde, op eene listige wyze voorgesteld, bragten my zo verre, dat ik geloofde, „ Dat de waare Volmaaktheit, noch begeertens, noch driften meêr hadde, en dat men, om te komen „ tot *vernietiging*, (zo als hy het noemde.) en om zich zelfs tegen „ zekere ongerustheden, en ontroeringen, gerust te stellen, dezelve „ moest aanzien als opborrelingen der eige liefde, welke myne vol„ komene volmaaktheit hinderlyk waren. Hy bevestigde zyne Zedekunde door Voorbeelden, zeggende, „ Dat *Paulus* door den En„ gel des Satans bestreeden, my moest leeren, dat Godt dikwils van „ de volmaakte Zielen, buitengewoone en zwaare verloogcheningen „ eischt; ja zulke, die voor Menschen van myne Kunne, het aller„ moeijelykste vielen, en dat zulks de korste weg was, om zich te „ ontslaan van de hoogachting welke men voor de onnozelheit en „ zuiverheit hadt. Hy herhaalde dikwils dat God iets meêr van haar „ eischte dan haar gewoonlyke daden. Dat zy alle bekommeringen „ moest verbannen, en zich aan haaren Biechtvader overgeeven, „ door vleeschelyke wegen, om de opoffering van haar zelfs zo veel „ te uitneemender te maaken. Wanneer hy haar deze taal eens, met meer drift dan naar gewoonte voorhieldt, zeide zy, „ Niet te weeten

„ wat

„ wat God met haar voor had : Waar op hy antwoordde : Weet „ gy dat niet? Ik heb het al lang geweten. Waar op zy, door zyn schynheiligheit verblind, zeide: „ Dat zy zich geheel aan hem overgaf. Hy zulks hoorende beval haar: „ Alle dagen te communiceren: „ doch met die voorzorge, dat het in verscheiden Kerken moest ge- „ schieden." Daarop vervolgt zy. „ Naaulyks had ik dezen han- „ del begonnen of ik vondt my buiten staat van te kunnen bidden: Wanneer ik aan den Pater *Girard* verslag daar van deedt, zeide hy, om my gerust te stellen, „ Dat ik geen zwaarigheit daar over moest „ maaken, alzo het Gebed, alleen een middel zynde om tot God te „ komen, onnut wierdt, wanneer men tot dien trap van volmaakt- „ heit gekomen was, en dat hoe meêr de zielen zich aan God over- „ gaven, hoe meêr zy ondervonden buiten staat te zyn, om het „ Gebed des Heeren te kunnen bidden; Dat men zich maar voor „ Godt moest bloot stellen, en dat men zich aan de werkingen der „ Genade overgegeeven hebbende, zelfs niet meêr moest doen, maar „ alles aan Godt overlaaten. Tegen deze vervloekte Leer, hadt zy altoos ingebracht: „ de Taal van haare andere Biechtvaders, en de „ wegen welke de Heiligen waren ingeslagen. 1731 Augusty.

„ Ydele bekommeringen, antwoordde de Pater haar daar op: „ De Heiligen moeten ons niet altoos tot Voorbeelden dienen; Godt „ heeft verscheiden wegen, om de zielen, welke zich aan hem ge- „ heel overgeeven, tot de Zaligheit te brengen. In deze omstandigheit der verleidinge was het, dat hy haar beval, alle dagen in het Klooster der Jesuiten te komen, alwaar zy gemeenlyk twee of drie uuren bleef, welke niet met enkele overdenkingen versleeten wierden: hy herhaalde haar gedurig „ Dat het Godts wille was, dat zy „ toestont, alles wat men van haar zoude begeeren." Eenigen tyd daar na beklaagde zy zich: „ Dat zy verschrikkelyke, en onbetamelyke gezigten zag, waar op de Jesuït haar antwoordde : Dat „ Godt zich van dat middel bediende, om haar te zuiveren, en haar „ zyner gaaven waardiger te maaken, en dat zy 'er zich van bedienen „ moest, om zich te vernietigen en zich aan de Wille Godts over „ te geeven, zonder zich te bekommeren, hoe het met haar toeging. Na het verhaal van eenige zaaken, die derzelver schandelykheit ons gebiedt over te slaan, gaat zy dus voort. De Pater *Girard* trachtte alle myne bekommeringen te verydelen, door my t'elkens te zeg-

1731. Augustij. gen: „ Dat Godt toelaat, en wil, om ons te vernederen, en ons „ de hoogste Volmaaktheit te doen bereiken, dat 'er zekere dingen „ in ons Lichaam gebeuren, op welke men geen acht moet slaan. Met stilzwygen voorbygaande de droevige gevolgen, van deze vervloekte Zede-Leer, is het genoeg, dat men weete, dat de Verleider, van de beschouwing tot de practyk overgaande, zyn Leerkind byna altoos verzekerde: „ Dat uit de kortste, en gemaklykste weg „ was, om tot de hoogste Volmaaktheit te geraaken, en dat indien „ men maar volstandig bleef in zich te vernietigen, men zich niet „ moest bekommeren, over alles wat 'er in 't vleesch omgaat; maar „ dat men alle beschroomdheit, twyfeling, en vrees moest verbannen om dat de ziele daar door verlichter, sterker, en zuiverder „ wierdt, ja datze daar door ongevoeliglyk eene heilige vryheit verkreeg.

Om zich voor de gevolgen uit deeze heillooze Leere vloeijende door een onverbreeklyk stilzwygen zyner schelmstukken te verzekeren, zeide hy haar dikwils: „ Dat die schrikken en bekommeringen, veeltyds maar enkele beproevingen waren, en dat men zeer „ wel deedt, dezelve niet te biechten, om dat men daar door gevaar „ liep van bekommeringen op te vatten over byzondere en buitengewoone middelen, van welke Godt zich bedient om ons tot het „ bezit eener onverstoorbaare Vrede op te leiden.

Deze Memorie eindigt met eene wederlegging van de uitstrooisels der Jesuiten, als of deze betuiging niets anders was, dan eene zaak door de familie van *Cadieres* verdicht, om den Pater *Girard* te bederven. Van den Prioor der ongeschoeide Carmeliten welke de twyfelingen van deze jonge Dochter opgelost heeft, spreekt zy op de volgende wyze: „ Ik vind my verplicht om in 't openbaar van dien „ Geestelyken te zeggen, dat hy geen ander deel, in alles wat 'er „ voorgevallen is, gehad heeft, dan dat hy my 't bedrog van den Pater *Girard* ontdekt heeft, my vertoonende, dat wel verre van op „ den weg der Volmaaktheit te zyn (gelyk die Pater my verzekerd „ had) Ik in tegendeel op den weg des verderfs was, en het ongelukkige Offer van eene heillooze drift geworden." Van haar zelfs, en haare Vrienden spreekende, zegt zy. „ Hoe onkundig ik ook ben „ van het geene in de Waereld omgaat, en hoe eenvoudig myne „ Vrienden ook zyn, zo is hen, noch my niet onbekend dat de Je-

„ suiten

1731. Augusty.

„ Suiten een gezag hebben, daar Burgerluiden voor vreezen moe-
„ ten: wy zyn zoo gewoon die Vaders te *Toulon* de Meester te zien
„ speelen, dat niemand hen iets durft betwisten, wel verre van hen
„ eenige moeijelykheit te durven aandoen. Myn Moeder welke van
„ een goeden Inborst is, en niets kwaads van anderen vermoedt,
„ zoude gedacht hebben, zich te bezondigen, indien zy eenigen arg-
„ waan, tegen Pater *Girard*, van wien het gemeene Volk als een
„ H. sprak, had opgevat." Zy eindigt met deze woorden: „ Ik
„ hoop van de billykheit myner Rechters dat (niet tegenstaande het
„ gezag, en de streeken der Jesuïten,) hun vonnis eindelyk wree-
„ ken zal den Godtsdienst welke ten hoogsten beleedigd is, in de Per-
„ soon van eene jonge Dochter, welke op de schandelykste, en ver-
„ foeijelykste wyze verleid is.

getekend,

CATHERINE CADIERES.

Te *Nantes* heeft men met den druk gemeen gemaakt de Carga of Laading van twee Fransche *Oostindische* Retourschepen de *Atalante* en de *Mars*, die beide den 23. July uit *China* in de haven van *Orient* gearriveerd zyn: dezelve hebben onder anderen zeer veel Thee mede gebragt, te weten:

414000 ℔ Thee Boei.
18700 ℔ Thee Camhoa.
1180 ℔ dito Pekou.
7500 ℔ dito Santonz.
260200 ℔ dito Singlo.
15080 ℔ Keizers Thee.
en 13450 ℔ dito Heisan.

SPANJE.

DE Heer *Keene*, Minister van den Koning van *Groot-Brittannië*, heeft te *Sevilië* in eene Audientie by den Koning en de Koninginne van *Spanje* Notificatie gedaan, dat zyn Meester de Conventie, den 6 Juny te *Sevilië* gesloten, hadt goedgekeurd. Men hadt aldaar tyding dat het Groot-Brittannische Esquader in *Engeland* gereed was om naar de Spaansche Kusten te zeilen, derhalven zyn nader en pressante Ordres naar alle de Zeehavens gezonden, om de Oorlog- en Transport-

1731. Augusty. Schepen klaar te maaken, om den Infant Don *Carlos* naar *Italië* over te brengen. Men rekent dat als de Engelsche Oorlogschepen met de Spaansche geconjungeerd zullen zyn; de gezamentlyke Zee-Magt omtrent 40. Oorlogschepen sterk zal wezen; de Generaals en de Troupen tot deze beruchte Expeditie gedestineerd, zyn de volgende:

Luitenant Generaal:	Graaf van *Charni*.	
Generaal Majors:	De Marquis de *Pozzoblanco*.	
	De Marquis de *Chateaufort*.	
	De Hertog van *Castro Pinhani*, en	
	De Marquis de *Torre Major*.	
Regimenten Infantery:	Castilië,	2 Battaillons,
	Lombardye,	2
	Napels,	2
	Bourgogne,	2
	Zwitsers,	2
	in alles	10 Battaillons.

Dragonders: Het Regiment van Batavia, 3 Esquadrons.

Aan alle deze Generaals en andere Opper-Officieren van de Regimenten waren reets voor eenige dagen Ordres afgevaardigd zich gereed te maaken, om op het eerste Bevel scheep te kunnen gaan. Alle deze Troupen zullen met nieuwe Monteering voorzien zyn, welke zy echter niet gebruiken zullen voor dat zy in *Italië* aan Land gekomen zullen zyn. De Lyst van de Ministers, Hovelingen, Officieren en Bedienden, welke den Prins *Don Carlos* op deeze Reis zullen verzellen, is noch niet publiek gemaakt; ook schynt het tot noch toe een Misterie te zyn, in welke Haven van de Monarchie zyn Koninklyke Hoogheit scheep zal gaan, en waar Hy in *Italië* voet aan Land zal zetten.

Men ziet nu aan het Hof te *Sivilië* niet anders dan Beweegingen en blyken van Vergenoeging en Blydschap, en de Kostelykheden welke voor den Prins Don *Carlos* gereed gemaakt worden, zyn recht Koninklyk; men spreekt dat voor zyn vertrek noch verscheiden publyke Vrolykheden aangerecht zullen worden.

Een Expressen, afgezonden door den Pater *Ascanio*, Minister van zyn Katholyke Majesteit aan het Hof van den Groot-Hertog van

Tos-

Toscanen, heeft een Afschrift gebragt van eene getekende Conventie tusschen dien Vorst en zyn Katholyke Majesteit, door welke de Groot-Hertog den Infant Don *Carlos* verklaart tot zyn onmiddelyken Erfgenaam, zo dat 'er nu niet de minste tegenstand meêr te vreezen is ten opzigte der Invoering van den Infant, en van de 6000. Spanjaarden in de Staaten des Groot-Hertogs. 1731. *Augusty.*

Het Spaansche Hof was niet minder verblyd over de tyding welke een Expressen van *Weenen* gebragt heeft van het tekenen van een Tractaat dat op den 22. July aldaar gesloten is tusschen den Keizer en de Koningen van *Spanje* en van *Groot-Brittanniё*, door het welke zyn Katholyke Majesteit aanneemt het Tractaat van *Weenen* van den 16. Maart, en de Keizer dat van *Seviliё*.

Den 14. Augusty zyn te *Cadix* behouden aangekomen de twee Assogues Schepen van *Vera-Crux*, en laatst van de *Havana*; van waar dezelve den 30. May vertrokken waren: Men bevindt dezelve zo ryk niet, als men, volgens de eerste berichten van *Vera-Crux*, staat gemaakt had; want men ziet nu uit de Carga, die gedrukt is, dat de laading van het geregistreerde alleenlyk bestaat in

een millioen 745595 Pesos in gemunt zilver.
16688 goude Pistoletten.
14 mark gouds in staaven.
939 mark in baren zilver, en
2543 mark in gewerkt zilver; mitsgaders
11365 Arobes Couchenilje.
877 Arobes Couchenilje Sylvestre.
6212 Arobes Indigo.
155 Arobes Balsem.
90 Arobes Jalappa.
48 en 1 half Arobes Orliaan.
297000 ps. Baniljes, en
30 kassen met presenten.

Men heeft bevel gegeeven om de Koopmanschappen aan de Eigenaars uit te deelen, maar men zal de aankomst der Gallioenen verwachten, de rykste die ooit in *Europa* zyn wedergekeerd, om het zilver van de laatste Flotilje, van de Asogues, en van de Gallioenen te gelyk uit te deelen.

Men heeft door de Brieven van *Sante-Croix* van *Barbaryё* van het

1731. Augusty. laatst van May naricht bekomen dat de elenden in dat Land van dag tot dag vermeerderden: dezelve waren zo groot en zo gevoelig dat zy de kwaalen die het Land geleden hadt onder de Tyrannische Regeering van den voorgaanden Keizer deden vergeeten. Drie Prinsen, Zoonen van *Muley Ismaël*, betwistten aan *Muley Abdallah* het vreedig bezit van zyne Staaten: één van deze Prinsen, niet vergenoegd met de Souvereiniteit van eenige Provincien, die hem ten deel gevallen zyn, is naar *Europa* gegaan om zyne poogingen aan te wenden om aldaar onderstand te verkrygen. De Inboorlingen van het Land haaten in het algemeen *Muley Abdallah*, ter oirzake van de geweldenaryen en van de wreedheden der Negers, die zyn party volgen, en het steunsel van dezelve zyn: Bovenal zyn de Grooten tegen hem gekant, en verzuimen niets tot onderhouding der binnenlandsche Oorlogen, in de hoop van door de verandering van Regeering hunnen Staat te verbeteren. Na dat de Gouverneur van het Koninkryk van *Fez* zich met een groot getal Arabiers naar *Miquenez* begeeven heeft, om *Muley Abdallah* voor wettig Souverein te erkennen, is de laatsten met zyn Leger opgebroken om zich naar *Marocco* te begeeven.

ITALIË. WY hebben hiervóór gezien dat te *Rome* onder andere Prelaaten ook de Kardinaal Kamerling *Hannibal Albani* in de ongenade van den Paus vervallen was, zodanig dat hem ook de toegang tot verscheiden Congregatien, waar van hy een Lid was, verboden wierdt; doch 14. dagen daarna zondt zyn H. hem het volgende Briefje.

Myn Heer den Kardinaal Annibal Albani.

IK zend u dit briefje, om u te doen weeten dat Ik rypelyk, en met veel oplettendheit overwogen heb, de redenen welke my voor veertien dagen bewogen, u myn wil bekend te maaken. Ik heb ook met alle de vereischte naaukeurigheit onderzocht, alles wat u te dier tyd betrof; waarop tegenwoordig niets meer te zeggen valt. Ik vind in uw gedrag niets dat my beweegt, om van gevoelen ten uwen opzigte te veranderen; pryzende Ik de gehoorzaamheit welke gy betoond hebt. Gy kunt derhalven weder oefenen alle de Functien, in welke ik goedgevonden had u op te schorten: En gy zult op Woensdag den 4. dezer tegenwoordige maand July uwe gedachten en advys hebben

ben mede te deelen, in de vergadering welke de Congregatie *Super Nonnullis* dien dag voor de laatstemaal zal houden. 1731. *Augusty.*

getekend,

CLEMENS XII.

Het opschrift van dit briefje was:

Aan onzen Eerwaarden Broeder, den Kardinaal Annibal Albani, *onzen Kamerling &c.*

Men bemerkte te *Rome* dat zyn H. een weinig begon te verslaauwen in het scherp vervolgen der Gunstelingen van den voorgaanden Paus, en aan den Heer *Fiorelli* is een schriftelyk bevel gezonden, om den Heer *Sardini* niet meêr zo naauw gevangen te houden, als tot nu toe geschied was.

In een geheim Consistorie dat de Paus vóór eenige dagen gehouden hadt, verklaarde zyn H. aan de Kardinaalen het misnoegen dat hy hadt over den toestand der algemeene zaaken; dat hy met het uiterste verdriet ondervonden hadt, hoe weinig oplettendheit en achting de Roomsch-Katholyke Potentaten voor zyne Vertoogen, voor zyne bemiddeling, en voor de belangens der Kerke hadden; en dat hy om het Pauzelyke aanzien niet langer bloot te stellen, besloten hadt, zich in den omtrek der zaaken van de Christelyke Kerke, en van die van den Kerkelyken Staat in het byzonder, te bepaalen, de anderen aan haar noodlot overlaatende.

De Poortier van den Envoyé van *Polen*, belette den 3. July 's morgens, dat zeker persoon naby 't paleis van dien Gezant, gevat wierdt: De gerechtsdienaar klaagden daar over aan den Gouverneur, en die gaf daar van kennis aan den Secretaris van Staat, op wiens ordre de Poortier door 30. Sbirri's opgelicht en in de Herberg den *Adelaar* gebragt wierdt, alwaar men hem zyne livrey uittrok, en vervolgens naar de nieuwe gevangenis zondt. De Minister zulks verneemende, deed terstond de wapens van zynen Koning en van den Paus, afneemen, en het Paleis sluiten, als of hy 'er nooit gewoond hadt: Hy sprak daar over met den Kardinaal Kamerling, Protector van het Koninkryk *Poolen*, en alzo zy het niet eens van gevoelen waren, zonden zy elk een courier naar hun Hof. Den volgenden dag wierdt de Poortier ontslagen; en 's anderen daags na de vergadering der Inquisitie,

1731. Augusty. quisitie, hieldt de Paus over dit voorval raad met eenige Kardinaalen en Prelaaten, waar in (zo men zegt) besloten is, den Keizer te verzoeken deze zaak by den Koning van *Poolen* in der minne te bemiddelen; dewyl men gereed is aan dien Koning en aan de Republyk volkome satisfactie te geeven.

Uit de Secretary van Staat is sedert een brief aan den Minister des Konings van *Poolen* gezonden, waar in hem bekend gemaakt wordt, dat de Paus zorg zal draagen, dat de uitvoerders der Justitie voortaan het zelfde respect voor hem hebben, als voor alle andere Koninklyke Ministers; met welke verzekering men aan dezen Gezant voldoening meent te hebben gegeeven, wegens het arresteeren van zynen Poortier: zynde de vier Sbirri's of Gerechtsdienaars, welke den *Zwitser* van dien Minister in Arrest hebben genomen, tot de Galeyen verwezen.

Door de Collateralen Raad te *Napels* is aan alle de Boekverkoopers van die stad op zwaare straf verboden, te doen drukken eenige geschriften, voor of tegen den Kardinaal *Coscia*, die (zo men zegt) zeer ontzet geweest is over de tyding van *Rome*, dat zyn broeder aldaar in het kasteel *St. Angelo* gezet was. Ondertusschen rydt zyn Eminentie met alle vryheit in zyn koets door de gemelde stad, en laat zich noemen *den Abt Don BENEDICTUS*, ter eere van den overleden Paus, zynen grooten weldoender. Deze Kardinaal blyft niet alleenlyk in het voordees gemelde huis op *Santa Maria te Parete*, maar heeft 'er ook doen komen zyn neef *Mattia Martini* met zyne talryke familie, om by hem te woonen, om dus altyd groot gezelschap te hebben. Zyn Eminentie heeft weêr een Brief aan den Kardinaal *Banchieri* geschreven over het verkoopen van zyn Meubilen, en klaagt ten uitterften, dat hy niet anders als het alderslechtste Volk gehandeld wordt; ook zoude hy by den grooten Raad te *Napels* geïnsteerd hebben, om zyn revenuen van de Geestelyke Goederen in 't Koninkryk te mogen invorderen; maar de Raad had geantwoord, van zich niet met deze zaak te kunnen bemoejen, die t'eenemaal van den Apostolischen Nuncius afhing. Schoon men te *Weenen* aan zyn Kamermeester den Abt *Testa* had aangezegd, dat de lucht aldaar voor zyn gezondheit niet gunstig was, zoo had doch gemelde Kardinaal de hoop, van hulp by dat Hof te zullen verwerven, niet verloren gegeeven, maar aanstonts een ander, namelyk den Jesuït *Augusto*, derwaards gezonden.

Na

Na dat men te *Florence* eenige dagen groote beweegingen onder de Ministers van de gekroonde Hoofden gezien hadt, wierdt eindelyk den 25. July (zynde het Feest van *St. Jacob*, Patroon van *Spanje*) eene groote conferentie gehouden, dewelke wel 10. uuren duurde, en waar in een Tractaat met den Groot-Hertog gesloten en getekend wierdt, waar by zyn Koninklyke Hoogheit consenteert in het overbrengen van *Spaansche* Troupen in zyne Staaten, ten behoeve van den Infant Don *Carlos*. Dien avond wierden twee expressens met dat Tractaat naar *Weenen*, en een ander naar *Sevilië* afgevaardigd. Ook heeft de *Spaansche* Minister Plenipotentiaris, een courier naar *Parma* aan den Marquis van *Monteleone* gezonden. 1731. Augusty.

Men zag van dat Tractaat zes Artikelen, welke in substantie luidden als volgt:

1. Dat de Groot-Hertog den gemelden Infant zal aanneemen met den Tytel van Groot-Prins van *Toscanen*, en als zyn Erfgenaam en Opvolger, en dat die Prins zyne Residentie zal hebben in het Paleis van den Groot-Hertog, in 't Appartement van den Groot-Prins, met een Lyf-Wacht van 500. Spanjaarden.

2. Dat alle de Magistraaten, Senaaten, Commandanten, en het Volk nieuwe Eeden van Getrouwheit aan den Groot-Hertog, en by zyn overlyden ook aan den gemelden Prins *Don Carlos* zullen doen.

3. Dat de gemelde Prins zich zal verbinden alle de Schulden van het Huis van *Medicis* te betaalen, waartegen de Groot-Hertog en de Keurvorstinne Weduwe, zyne Zuster, zich verbinden, Hem Erfgenaam te maaken van alle hunne allodiale Goederen, uitgezonderd die van *Urbino* en *Ravenna*, van welke, als een Appanage, de gemelde Princesse de Inkomsten zal genieten, nevens noch een ander Jaarlyks Pensioen.

4. Dat de Keurvorstinne Weduwe de Voogdyschap zal hebben over den gemelden Prins geduurende zyne Minderjaarigheit, tot in het 18. Jaar, na dewelke Haare Hoogheid in den Raad de eerste Plaats na den Groot-Prins zal hebben, met het Recht van drie Persoonen tot de openvallende Bedieningen, zonder onderscheid te benoemen.

5. Dat de Kroon *Spanje* geduurende het leeven van den Groot-Hertog, 60000. Pistoletten Jaarlyks zal moeten fourneeren tot Onderhoud van den Groot-Prins; En ten

1731. Augustus.

6 Dat de Kroon *Spanje* aan de Onderdaanen van *Toscanen* zal toestaan, om met één Schip op de *West-Indiën* te vaaren en te handelen.

Men heeft van *Livorno* dat de weêrspannige Corsen eenigen van hunne Hoofden derwaards gezonden hadden om alderlei Oorlogs voorraad te koopen, weshalven de Republyk van *Genua* eenige Vaartuigen uitgerust heeft, welke tusschen *Capraria Elba*, en *Livorno* kruissen, en alle Vaartuigen aanhouden en visiteeren, gelyk zy onder anderen ook twee Fransche Schepen gedaan hebben. Een ander Fransch Schip, dat door de Rebellen te *Livorno* afgehuurd en met Oorlogsbehoeften gelaaden was, is door hen genomen en te *Spetia* opgebragt: over welke gevallen de Fransche Consul veel geruchts maakt, en verklaard heeft dat de Koning, zyn Meester, daar over voldoening zal eischen.

Te *Genua* wierdt alles vervaardigd tot het overvoeren van 4000. Keizerlyke Soldaaten naar *Corsica*. De Generaal *Vela* een Genuees, is met goedvinden van den Keizer uit Keizerlyken in Genueschen dienst overgegaan; en de Republyk heeft het Opperbevel in het Eiland *Corsica* aan hem opgedraagen.

Volgens de berichten van *Corsica* hadden de misnoegden, na het inzamelen van den oogst, het beleg van *Bastia* begonnen, voorzien zynde van zwaar kanon, mortieren, en andere krygsbehoeften. De stad was by provisie door 4000. mannen berend, en de bezettingen van *Calvi* en *Ajaccio* waren door andere detachementen mede ingesloten. Te *Livorno* zyn verscheiden *Duitsche* Officieren aangekomen, om vooraf naar *Corsica* over te steeken, en inspectie te neemen van de vaste plaatsen welke de Republyk in dat eiland noch heeft; maar zy zyn beducht, dat het secours van 4000. mannen Keizerlyke benden, niet genoeg zal zyn om de vertwyfelde menigte der Rebellen te overmeesteren: en derhalven meenen zommigen, dat men met het zenden van die hulpbenden niets anders voorheeft, dan om die luiden, was het mogelyk, vervaard te maaken, en hen te beweegen, dat zy den Keizer tot Middelaar tusschen hen en de Republyk, aanneemen.

Men heeft ondertusschen eene goede somme gelds op het Hoofd van den Hoofdrebel *Giafferi* gesteld. Men zegt dat de Rebellen den zelven tot hunnen Doge verkooren hebben, en eene wyze van Regeering

geering opgerecht, welke aan die van *Venetië* gelyk is.

DUITSLAND.

TE *Weenen* heeft men tyding van *Constantinopel*, dat de Albanoissen, welke in die Hoofdstad van het Turksche Ryk waren, sedert den welgeslaagden opstand van hunnen Landgenoot *Halleel Patrona*, zich zo stout en buitenspoorig getoond hadden, dat men goedgevonden hadt dezelve weg te jaagen: doch dezelve wederom in hun Land gekomen zynde, hebben aldaar eenen opstand verwekt. De *Beglerbei* van *Romelië* heeft ondertusschen aan de *Porte* kennis gegeeven dat hy alreets met zyne Benden in *Albanië* getrokken was, om de Rebellen tot hunnen plicht te brengen.

De Prins die het Opperbevel gehad heeft over het Persiaansche Leger, in de laatste Bataille gevangen genomen zynde, was naar *Constantinopel* gebragt, en aldaar gunstelyk ontfangen en wel onthaald, tot 'er tyd toe dat de Sultan eens met hem over de zaaken van *Persië* in gesprek was, wanneer hy hem vroeg, of de *Sophy*, zyn Meester, wel genegen zoude zyn zich te vergenoegen met de Conquesten welke hy tot nu toe gemaakt hadt, en een vasten Vrede tusschen de twee Ryken te sluiten: waarop de Prins antwoordde, dat hy zulks niet geloofde; onvoorzigtiglyk daar byvoegende, dat hy hoopte den Prins *Tahmaseb*, zynen Meester, aan het hoofd van een Leger in het kort te *Scutari* tegen over *Constantinopel* te zien: Dit stoute antwoord kostte hem het leven: want de Groote Heer wierdt daar door zodanig verbitterd, dat hy hem terstond tegen over de Vensters van zyn Vertrek het hoofd deedt afhouwen. Het wierdt ondertusschen hoe langer hoe meer bekend dat de Ottomannen in den slag tegen de Persianen meer nadeel geleden dan voordeel behaald hadden; waarom ook orders naar de Provintien waren afgegaan om zo veele Krygsbenden als doenlyk was naar de Persiaansche Grenzen te doen trekken, om het Ottomannische Leger te versterken.

Van *Raab* meld men, dat de Colom, welke de Keizer bevolen heeft op te rechten ter plaatse daar de Hostien op Sacramentsdag in 't jaar 1729. vertreeden waren, reets voltooid was; en dat men in de Fondamenten had gelegd een goude Medaille met het Portrait van zyn Keizerlyke Majesteit en met eene Latynsche Inscriptie: De Colom verbeeldt het Crucifix in den Steen uitgehouwen O. L. V. en *St. Jan*, onder het Kruis, met Soldaaten van *Pilatus* omringd, met

1731. Augusty. deze woorden: *Pater Inosce illis, non enim sciunt quid faciunt*, en van achteren deze Inscriptie, *Pani Angelorum incorruptibili Carolus VI. Romanorum Imperator, Augustus Regni Apostolici conservator & vindex, læsam adorationis causam, correctis seductorum audaciis, perpetuæ deprecationis monumento ad expiandam offensi numinis iram ex avita pietate restituti jussit. Anno Salutis* 1731.

De Keizerlyke Ministers op den Ryksdag te *Regensburg* arbeiden zo veel als hen mogelyk is om die der Keurvorsten, Vorsten, en andere Standen des Ryks ten opzigte der *Pragmatique Sanction* in de Keizerlyke belangens te brengen; waartegen de Fransche Ministers zo by de Ryksvergadering als aan de Duitsche Hoven alles in 't werk stellen om de Keizerlyke Inzigten ten dien opzigte te dwarsboomen.

De *Saltsburgse* zaak geeft groot nadenken, te meêr, daar dezelve zich ook in andere Territorien zoude uitstrekken, waar uit wel eenige onlusten mogten ontstaan. Men wil, dat daar omtrent alle mogelyke voorzorg gebruikt zal worden, opdat geen nieuwe Boerenkryg daar uit mogt worden verwekt. Men verbreidt dat de *Saltzburgsche* Onderdaanen die tot 19000 aangegroeid zyn, excessen tegen de *Roomsche* Religie zouden gepleegd hebben, en dat zy de leezing van den Bybel begeeren. De twee *Saltzburgsche* Heeren Gezanten te *Weenen* laaten ondertusschen niets aan hunne Negotiatien ontbreeken; en het gerucht loopt, dat reets aan de Gouverneurs van de Keizerlyke Erflanden, die naast aan de *Saltzburgsche* Landen leggen, als ook aan eenige Regimenten ordre afgezonden is, om een waakend oog te houden, en 't aanbevolene in 't werk te stellen: maar de Keurvorst van *Beyeren* zoude, als de Aarts-Bisschop van *Saltzburg* (in conformité van het Executions-Reglement, en daar zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit het Ampt van Kreits-Oversten bekleed) eenige Troupen by hooggedachte zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit verzocht had, dezelve geweigerd hebben.

Ondertusschen laat men niet na de reeds naar *Regensburg* gevluchten te recommandeeren, dat zy hunne broederen vermaanen tot standvastigheit in 't geloof, doch dat zy zich wel wachten van door de minste ongehoorzaamheit aan hunne Overigheit, eenige aanleiding te geeven, om hen voor rebellen en verstoorders van de gemeene rust uit te kryten, enz.

Twee

Twee Onderdaanen uit het *Saltzburgsche*, *Andreas Gap* en *Coenraad Quebeberger* genaamd, door de Roomsch-Katholyken aldaar vervolgd en op veelerhande wyzen gekweld zynde geworden, om dat zy Evangelische Boeken hadden geleezen, hebben uit het Land moeten vluchten en alles verlaaten, en zyn te *Regensburg* gekomen, om by het Protestantsche Corps hulp en bescherming te smeeken, even als te vooren zeer veele andere *Saltzburgsche* Onderdaanen gedaan hebben. In de Vorstelyk-Salmsche Evangelische Plaats *Winsheim* is ook een nieuw Geval van Verdrukking gebeurd, zynde daar op een feitelyke wyze tegen de Privilegien der Protestanten een nieuw Schoolhuis opgebouwd, en vermits die Onderdaanen zulks niet kunnende toestemmen, verzochten, dat men alles by de oude Wet wilde laaten, is yder van Hen door de Vorstelyk-Salmsche Regeering te *Kyrn* gecondemneerd geworden in een boete van 20. Ryksdaalders, en twee dagen Gevangenis; In die occasie, en toen de Evangelische Onderdaanen in de Gerechts-Kamer verzochten, *alles by het oude te willen laaten*, heeft de Vorstelyke Raadsheer Becker gezegt: *Wat is oud? Ons Geloof is oud! Maar waar komt uw Geloof van daan? Dat komt van geen redelyk Man, maar van den Duivel!* Zynde dit alles mede aan het Protestantsche Corps met bittere Klagten voorgesteld, en om Hulp verzocht. 1731. Augusty.

Omtrent deze *Saltzburgsche* zaaken komen by provisie vier Poincten in Consideratie, te weeten eerstelyk: *Of deze Protestanten hunne Religions-Possessie met het zoo genaamde* Annus decretorius *kunnen bewyzen*; 2. *Of zy kunnen pretendeeren het* Jus emigrationis cum annexis, *of het Recht om met hunne Goederen uit het Land te mogen vertrekken, zoo als het zelve in de Westphaalsche Vreedens Tractaaten vastgesteld is.* 3. *Of men die Protestanten zonder nadeel van den Staat zou kunnen tolereeren, en hen Geestelyken, Pastooren, of Predikanten toestaan*; 4. *Voorondersteld, dat men hen het voorsz. Recht om te vertrekken kwam toe te staan, is de vraag waar men zo veele Roomsch-Katholyken zou vinden, die de Goederen van de Protestanten zouden koopen?* Eenigen zeggen dat voor meêr dan honderd Jaaren een party Mynwerkers uit *Saxen* naar de *Saltzburgsche* Mynen waren gekomen, welke zich hadden vermeerderd en hunne Luthersche Religie voortgeplant.

De Koning van *Zweden*, uit zyn Koninkryk naar *Duitsland* overgestoken zynde, tradt den 25. July te *Warnemunde*, naby *Rostok* in

1731. Augusty. het Mekelenburgsche aan Land. Zyn Majesteit nam zyn weg over *Rostok*, *Butzau*, en *Sternberg*, en trok over de *Elbe* naby *Domitz*: In de Lunenburgsche Landen gekomen zynde wierdt hy ontfangen door den Heer *Fabritius*, Geheime Raad: zyn Majesteit is door *Neustadt* en *Pirmont* getrokken, vanwaar hy den 7. van deze Maand vertrok. De Koning is prachtig onthaald op alle plaatsen alwaar hy doorgetrokken is, en heeft blyken van zyn genoegen en van zyne edelmoedigheit nagelaaten. Zyn Majesteit kwam den 9. op het Kasteel van *Ameliendahl*, alwaar hy twee dagen rustte; op eenige tusschenwydte van dit Kasteel ontmoette de Koning aan het uitkomen van een Bosch, een Zegeboog, welke de Boeren en Boerinnen van die landstreek opgerecht hadden, en die aan zyn Majesteit het vermaak gaven van een Concert van Landmuzyk, geduurende het welke eene menigte van Maagden en Jongelingen verscheiden Danssen op hunne wyze formeerden. De Koning in het Dorp *Oberwilmar* gekomen zynde, vondt aldaar een andere Zegeboog door de Inwooners van die plaats opgerecht, welke niets achterlieten om de blydschap te betuigen, welke het zien van hunnen Souverein hen veroirzaakte. Zyn Majesteit wierdt op zyn vertrek uit dit Dorp begroet door den Heer *Wasserkuhn*, Groot-Baljuw van de Baljuagie van *Cassel*, en door den Ontfanger *Eppe*, die hem verzelden tot onder het bereik van het Kanon van *Cassel*, alwaar de Koning ontfangen wierdt door den Luitenant-Generaal van *Berlepsch*, Commandant van die Stad, door den Luitenant Generaal *Kutzleben*, en door een groot getal der voornaamste Officieren, alle te paard. Zyn Majesteit tradt aldaar uit de koets, en begaf zich met den Prins *Maximiliaan* in een Phaëton, gevoerd door den Graaf van *Hohenfeld*, Onder-Groot-Stalmeester, een Stalmeester voor Postillion dienende. Omtrent 6 uuren des avondts deedt de Koning zyn Intrede in *Cassel* onder 't lossen van alle het Kanon en Schietgeweer, en onder de toejuiching van eene eindeloze menigte Volks. De Straaten waren versierd met Zegebogen, en het Guarnisoen was in ryen geschaard, van de Poort af tot aan het Paleis, alwaar de Koning ontfangen wierdt door de Prinsesse Gemaalinne van den Prins *Maximiliaan*, door de Prinsen deszelfs Zoonen, door de Ministers, en door de Collegien van Regeering en Justitie en Corps. Zyn Majesteit in zyn Vertrek geleid zynde, wierdt aldaar begroet door den Kancelier

lier uit naam der gemelde Collegien. Geduurende dien tyd wierdt door alle de Militie van het Guarnisoen eene drievoudige salvo geschoten; de Koning hieldt de avondmaaltyd aan een Tafel van 24. borden. Na de maaltyd reedt zyn Majesteit in een Chaise door de Stad, verzeld van den Prins *Willem* en van het geheele Hof, om de Illuminatien te zien, over welkers verscheidenheit en schoonheit men zich niet genoeg konde verwonderen: die, welke de Prins *Willem* voor zyn Paleis hadt doen maaken, muntten boven anderen uit, door hunne kostelykheit en kunst: deze Prins deedt aldaar twee Fonteinen Wyns loopen voor het Volk, dat, terwyl zyn Majesteit voorbytrok, op zyne Gezondheit dronk, luidkeels roepende: *Lang leeve de Koning, onzen Doorluchtigen en Genadigen Landgraaf!* De Fransche Gemeente muntte insgelyks uit, door eene zeer schoone Pyramide, 35. voeten hoog, versierd met Devyzen enz. welke zy voor haare Kerke in de Nieuwe Stad hadt doen oprechten. 1731. *Augusty.*

Van *Berlyn* heeft men tyding dat de Koning van *Pruissen* zich den 15. Augustus onverwacht naar *Kustrin* begaf, alwaar hy den Kroon-Prins in genade ontfing: in de volgende Maand zullen wy de Byzonderheden van deze ontmoeting aanroeren.

Men heeft uit *Zwitzerland* het Afschrift ontfangen van den Brief, dien de Marquis *de Bonac*, Ambassadeur van *Vrankryk*, aan de Vergadering der Gedeputeerden van het Helvetische Eedgenoodschap te *Baden*, gecommuniceerd heeft, nevens de Verklaaring wegens de vernieuwing der Alliantie tusschen *Vrankryk* en de XIII. Cantons. De Brief luidt als volgt.

Voortreffelyke Heeren,

IN myn Brief van den 6 Juny aan het loffelyk Zwitsersch Eedgenoodschap heb ik verklaard de beweegredenen, die my bewogen om my in uw illustre Vergadering te laaten vinden; dat is te zeggen het verlangen, om Ulieden in Persoon te bedanken voor de moeite die Gylieden hebt genomen, van u naar *Solothurn* te begeeven, en de hoop dat Gylieden geinstrueerd zult zyn zo over het geen aldaar gepasseerd is, als over het examineeren van de oude Tractaten, die tot een grondslag voor de Negotiatie van een generale Alliantie zouden kunnen dienen, opdat wy, na met elkander daarover gecommuniceerd te hebben, tot verdere Demarches zouden kunnen komen.

Ik zal dan, *Voortreffelyke Heeren*, beginnen, met aan Ulieden te betuigen myn levendige erkentenis voor uwe t'famenloping op de voorgaande Vergade-

1731. Augusty. deringen te *Solothurn*; en met Ulieden te verzekeren, dat de Koning, gevoelig over de autentike betooningen, die Gylieden voornamelyk in de laatste hebt doen uitblinken, van uw oude toegenegenheit voor zyn Kroon en voor zyn Koninklyk Huis, van zyn kant van intentie is, om aan Ulieden ten allen tyde te geeven de wezentlykste preuven van zyn Bondgenoodsche Goedwilligheit. Ik vlei my, dat, om zulks te beantwoorden, Gylieden genoegsaam zult geinstrueerd zyn op het geen ik in myn laatsten Brief heb gemeld, en waar op ik my in de Declaratie die ik U-lieden overgeef, distincter verklaare; U-lieden biddende, *Voortreffelyke Heeren*, van aldus mede te willen te werk gaan; opdat wy aan een zaak, die egalyk wenschelyk en voordeelig is voor *Vrankryk* en voor het geheele loffelyk Zwitsersch Eedgenoodschap, alle de activiteit zouden kunnen geeven, die ze meriteert.

Baden den 16. July 1731.

De Declaratie luidt aldus.

HEt eeuwigdurend Vredes Tractaat sedert meer dan 200 Jaren wanneer het gesloten is, aangemerkt geworden zynde als een geheiligden en onveranderlyken band tusschen *Vrankryk* en het Helvetische Corps, is altyd geconfirmeerd geworden in alle de Alliantien die de Koningen van *Vrankryk* met de Helvetische Natie in verscheiden tyden gemaakt heeft; en deze Alliantien zyn geweest als de nodige vervulling van het voornoemde Tractaat, 't geen altyd om die reden in zyn geheel daar in herhaald is.

Het is met de Tractaten van Alliantie niet t'eenemaal aldus geweest: De lankheid van tyden en de onvermydelyke verscheidenheit der omstandigheden hebben lichte veranderingen daar in toegebragt; het welk gemaakt heeft, dat wanneer de Termynen van de duuring dezer Alliantien geëindigd hebben, men de laatste tot een regel genomen heeft: Men heeft ze in het nieuwe Tractaat herhaald; en na een rype overweging heeft men daar in gebragt de veranderingen, die daar in convenabel zyn geoordeeld met d'Eere en het Interest der twee Natien.

Dit is het geen de Koning zekerlyk gedisponeerd is, om in deze tegenwoordige gelegentheit van zyn kant te doen, en waar op zyn Majesteit wel blyde zal zyn, de Sentimenten van uwe Opper-Heeren te mogen weeten en verstaan.

In het vertrouwen dan dat dit Sentiment zal zyn, het standvastig gebruik waar van ik kom te spreken, te volgen; en dat zy zich schikkende naar 't voorbeeld van hunne Voorouders, zullen besluiten, het eeuwigdurend Vredes-Tractaat het geen in het Jaar 1516. gesloten is, en dat van de Alliantie van 1663, tot een grondslag en fondement van de tegenwoordige Negotiatie te neemen.

Men kan niet ontkennen, dat het noodzakelyk zy, dit laatste Tractaat te examineren, om te zien de Veranderingen en Byvoegsels, die dienstig zullen

ten zyn om daar by te doen tot voordeel van de twee Natien. 1731.

Ik heb van myn kant dit examen op ordre des Konings begonnen, en ik heb bevonden, dat de Veranderingen en Byvoegsels, die 'er van de zyde van zyn Majesteit te begeeren zouden zyn, middelmatig zyn; dat zoo 'er iets aan dit Tractaat gemanqueerd heeft, het niet zoo zeer is ten opzichte van de Condition zelfs, als van eenige onverwachte toevallen en misverstanden die in de uitvoering zyn ontstaan, en waar op het gemakkelyk is voor het toekomende overéén te komen, door minnelyke Explicatien tusschen twee Natien, die gewoon zyn niet dan elkanders voordeel te zoeken. Augusty.

Maar nadien my, sedert myn verblyf in *Zwitzerland*, voorgekomen is, dat 'er in uwe Cantons klagten in 't wild zyn verspreid geworden tegen d'uitvoering van 't gemelde Tractaat van uw kant, en men op de klagten niet kan antwoorden voor dat men ze distinctelyk door den Souverein weet, noch daar in voorzien, dan na een minnelyke communicatie van weê[illegible], zo bid ik U-lieden respectivelyk aan uwe Opper-Heeren voor te stellen, van my op 't spoedigste kennis te geeven van het geen zy als Inobservatien van onzen kant, directelyk voortkomende uit het Tractaat van 1663, en annexe Brieven, aangemerkt mogen hebben, op dat ik na ze minnelyk met U-lieden te hebben geëxamineerd, den Koning daar van zoude kunnen informeren, en aan U-lieden bezorgen, zo voldoenende en gunstige antwoorden, als gy ze van zyn Majesteits Vrindschap en de goedwilligheit moet verwachten in alle de weêrzyds rechtmatige en redelyke zaaken; zo dat deze Opening met de hertelykheit en vrymoedigheit waar van uwe Natie altyd professie gedaan heeft, geschiedt, en van onze zyde met alle mogelyke toegenegenheit en oprechtheit ontfangen zynde, wy eenigen voortgang in onzen arbeid zouden kunnen maaken.

Derhalven stel ik aan 't loffelyk *Zwitsersch* Eedgenoodschap van wegens den Koning voor, om tot een fondament van de Negotiatie van een generale Alliantie van zyn Majesteit met het geheele loffelyk *Zwitsersch* Eedgenoodschap te neemen het eeuwigdurende Vredes-Tractaat van 1516. zonder eenige verandering, en het Tractaat van Alliantie van 1663, met de veranderingen en byvoegingen die gy dienstig zult oordeelen; om een prompt en getrouw raport aan den Koning daar van te doen; en om aan U-lieden ten eersten een antwoord daar op te bezorgen, zo als de gedachte die hy heeft van uwe oude toegenegenheit voor zyne Kroon, en de byzondere achting die hy voor uwe illustre Natie draagt, U-lieden met reden van een zo groot Prins en zo goeden Nabuur kan doen verwachten.

Baden den 16. July 1731.

VAN *Stokholm* heeft men dat de vermaarde *Josias van Asperen*, voordezen Koopman te *Amsteldam* het eindelyk door zyne woelingen zwerver,

L gen

1731. Augusty. gen zo verre gebragt hadt, dat de Koning op zyn overgegeeven opstel een Octroi tot oprechting van eene Oost-Indische Compagnie verleend heeft; hoewel om byzondere redenen de naam van denzelven *van Asperen* daarin niet genoemd wordt: De korte en wezentlyke inhoud van dat Octroi dat den 14 Juny 1731. O. S. getekend is, is als volgt.

I. DE Commissaris König en Compagnie zullen vryheit hebben, Vaart en Handel op *Oost-Indiën* te dryven, op alle de Plaatsen Havens en Rivieren aan gins zyde van de *Kaap de goede Hoop*, daar andere Natien een vrye en open Handel hebben, voor den tyd van 15 Jaaren, van de dagtekening van dit Octroi af te rekenen, echter zal hem niet vry staan, dezen Koophandel uit te breiden op Plaatsen, die andere Mogentheden of Staaten toebehooren.

II. *Gothenburg* zal de Have zyn, van waar de Schepen, tot deze Vaart en Handel gebruikt wordende, zullen vertrekken, en daar zy zullen te rug komen, en de medegebragte Goederen verkoopen.

III. *Hendrik König* en Compagnie zullen aan den Koning en de Kroon betaalen een honderd Daalders Zilvere Munt per Last van yder Schip, dat met Goederen te rug zal komen, behalven de Rechten aan de Stad van de inkomende *Oostindische* Goederen, te weeten twee Daalders Zilvere Munt per Last. Voorts zal geen andere Tol of Rechten onder wat Naam het zou mogen weezen, van dezelve betaald worden.

IV. *Hendrik König* zal zo veele Schepen mogen uitrusten als tot dien Handel nodig zyn, mits dat Hy die in *Zweden* laat timmeren of koopen, nevens alle de Scheeps-Materialen of Gereedschappen, voor zo veel zulks zal kunnen geschieden.

V. Die Schepen zullen vaaren met *Zweedsche* Koopvaardy-Vlag, en voorzien zyn met Paspoorten door den Koning ondertekend, als mede met goede *Algiersche* Zee-Paspoorten.

VI. *Hendrik König* en Compagnie zullen zo veele Geldsommen tot dien Handel mogen besteeden als zy nodig zullen oordeelen, ook staat Hen vry die byéén te brengen by wege van Subscriptie of op andere wyze, zo als zy zullen goedvinden.

VII. De Compagnie zal haare Schepen met Artillery en andere Krygsbehoeftens naar welgevalle mogen voorzien, en allerhande Waaren, gemunt en ongemunt Zilver enz. in dezelve laaden, doch staat Haar niet vry *Zweedsch* Ryks-Geld uit te voeren. In *Oostindië* zullen zy de Schepen met zodanige Goederen mogen laaden als zy goedvinden zullen.

VIII. Die Schepen zullen vryheit hebben uit de *Zweedsche* Havens en van de Reên te vertrekken en daar te rug te komen, zonder dat zy door eenig Gouverneur, Commandant, Tol-Bediende enz. van dit Ryk zullen gehinderd worden.

IX. Alle de Scheeps-Materialen, welke de Compagnie tot dien Handel uit de

de eene binnenlandsche Haven tot de andere, of van vreemde Plaatsen zal laaten komen, zullen Tol-vry zyn enz. Doch alle *Zweedsche* Producten en Goederen naar *Oostindië* gaande, betaalen de gewoone Tol van de groote Taxe, nevens de Rechten aan de Steden. 1731. *Augusty.*

X. Aan alle de Koninklyke Bevelhebberen in de *Zweedsche* Provintien en Steden wordt geordonneerd, de inkomende *Oostindische* Goederen niet op te houden, noch eenig Recht of Tol daar van te vorderen.

XI. De Kapiteins van zodanige *Oostindische* Schepen zullen ten opzichte van de Tucht gelyke Magt hebben als de Koninklyke Kapiteinen van Oorlogschepen, om het Zee-Volk in gehoorzaamheit en ontzag te houden.

XII. Het Zee-Volk en de Soldaaten enz. van gemelde Schepen zullen van alle Koninglyke Wervingen vry zyn, en tot geen Krygsdienst gedwongen worden, echter mogen ook geene Deserteurs uit's Konings Diensten in dienst van de Compagnie worden aangenomen.

XIII. De Compagnie zal Magt hebben de Matroozen of Soldaaten uit haaren Dienst gedeserteerd, alomme daar zy gevonden worden, weder te neemen.

XIV. De Koopers zullen van de gekochte *Oostindische* Goederen, als zy die naar een andere Plaats van 't Ryk of naar buitenlandsche Plaatsen transporteeren, mede geen Tol, maar alleen een achtste per Cent tot Recognitie betaalen.

XV. De Directie van *Hendrik König* en Compagnie zal bestaan ten minsten uit drie eerlyke en wel in Koophandel ervaren Persoonen. De Geassocieerden zullen of gebooren of genaturaliseerde *Zweeden*, en van de Protestantsche Religie zyn, enz.

König en Compagnie zullen Magt hebben zodanige Reglementen en Schikkingen te maaken, als zy zullen vinden te behooren; doch voornamenlyk moeten zy zorg draagen aan yder Geïnteresseerde goede Rekening van den Staat der Compagnie te doen.

König en Compagnie zullen niet verplicht zyn aan iemand, wie het ook zy, of onder wat pretext het zou mogen wezen, hunne Boeken of de Geïnteresseerden, of de Sommen die zy hebben ingetekend, te vertoonen, enz.

De Geïnteresseerden zullen bevoegd zyn, inkien zy *Hendrik König* en Compagnie aan eenige Malversatie schuldig vinden, hunne Klagten aan het Ryks-Commercie-Collegie daar over te doen, ten einde Redres te verkrygen.

XVI. De Compagnie heeft vryheit zo veel Supercargos, Officieren, Matroozen en Soldaaten, of andere Bedienden in dienst te neemen, als tot dien Handel nodig zullen weezen, en men zal trachten goed Zeevolk, 't zy Zweeden of Vreemden, die in de Vaart en *Oostindische* Handel wel ervaren zyn, te gebruiken.

Aan alle de Vreemdelingen, die zich hier in *Zweeden* willen nederzetten, of in dezen Handel interesseeren, of in Dienst van de Compagnie treeden, 't zy te Water of te Land, word verzekering gegeeven, dat zy wegens hunne Persoonen en Goederen gelyke Gerechtigheden met gebooren *Zweeden* zullen genieten.

 De

1731. Augusty. De Sommen welke zo wel *Zweeden* als vreemde Interessanten in deze Compagnie gelegd hebben, zullen van alle Arrest bevryd zyn, uit wat Hoofde, Pretext of Reden dat zou mogen verzocht worden.

XVII. By aldien de Compagnie in haaren Handel en Vaart kwalyk gehandeld, ontrust of belemmerd mogt worden, 't zy met List of Geweld, waar of van wie het zou mogen geschieden, zal zy volkomen Magt hebben, zich zelfs op alle bedenkelyke wyze Satisfactie te doen hebben, Geweld met Geweld tegen te gaan, en met haare Beleedigers even als met Zee-Rovers en openbaare Vyanden te handelen, en by aldien haare Schepen geattaqueerd of weggenomen mogten worden, zal zyn Majesteit naar bevind van zaaken, en by aldien de Compagnie den Inhoud van het eerste Artikel van dit Octrooi niet komt te overtreeden, deszelfs Protectie aan de Compagnie verleenen, om haar door Represalie of anderzins Satisfactie te doen hebben.

XVIII. Aan alle andere *Zweedsche* Onderdaanen wordt verboden geduurende deeze 15 Jaaren eenige Vaart en Handel direct of indirect naar *Oostindiën* te dryven, op straffe van de Koninklyke Disgratie, en Confiscatie van Schepen en Goederen.

XIX. De Koning belooft deze Compagnie, welkers Handel metter tyd veele voordeelen aan het Koninkryk *Zweeden* zal kunnen geeven, als mede *Hendrik König* en alle de Geïnteresseerden, 't zy Zweeden of Vreemden enz., in deszelfs Koninklyke Bescherming te neemen, en dit Octrooi, indien het kwam vereischt te worden, te veranderen en te verbeteren.

Het Resultaat of Besluit van den Ryksdag, dat te *Stokholm* gepubliceerd is, luidt als volgt.

WY ondergeschreven des Ryks Zweeden Raaden en Standen, Graven, Vryheeren, Bisschoppen, Adel, Priesterschap, Krygs-Oversten, Burgery en Landluiden, die op den tegenwoordigen, door Gods genade nu geëindigde Ryksdag, in de Koninklyke residentie stad *Stokholm*, zo voor ons zelfs, als by volmagt van onze uitgeblevene medebroeders vergaderd geweest zyn, doen hier mede te weeten, dat nadien het den grootmagtigen Koning en Heer *Fredrik*, der Zweeden, Gotthen en Wenden Koning, enz., Landgraaf van *Hessen* enz., onzer allergenadigste Koning en Heer, behaagd heeft, ons op den bestemden tyd, volgens ons voorig Ryksdags besluit, te zamen te laaten komen, zyn wy in onderdanige trouwe en demoedige plicht jegens ons allergenadigst Opper-hoofd, en tot nut en best van ons geliefde Vaderland, op den bestemden dag verscheenen, om de ons voorgestelde zaaken, in behoorlyke overweeging te neemen, trachtende zyn Koninklyke Majesteit by de zwaare Regeerings last, met getrouwe Raad aan de hand te gaan. Gelyk nu zyn Koninklyke Majesteit door zachtzinnigheit, regtmatig het Koninklyk gezag in de herten zyner Onderdaanen bevestigd heeft, zo hebben wy ook daar benevens in alle gelegenheden getoond, dat de onderdanigste liefde, die uit een vrye toe-

toestemming spruit, ook by ons ingeworteld is, en op dat zy steeds de vruchten van trouwe en onderdanigheit rykelyk voortbrengen zoude, hebben wy ons alzo in de aan ons voorgedragene zaaken, vereenigd, en besloten als volgt: 1731. Augusty.

Artykel I. Voor eerst danken wy den Almagtigen Barmhertigen God zeer demoedigst, dat hy sedert de afgedaane zaaken, het Vaderland vrede en rust verleend heeft, ook gezegend het geene op den vorigen Ryksdag van de Standen, tot des Ryks eere en welvaard, in de accessie van de Hanoversche Alliantie, vastgesteld, en van zyn Koninklyke Majesteit werkstellig gemaakt is: en wyl zyn Koninklyke Majesteit sederd de laatste Ryksdag, zich met den Koning van *Poolen* en Keurvorst van *Saxen* vereenigd, en de vriendschap weder opgericht heeft, insgelyks tot verbetering der Zweedsche Commercie en Navigatie een vrede met Algiers gesloten; zo verklaaren wy hier mede, dat dit alles tot des Ryks besten geschied is, en erkennen in onderdanigste devotie, zyn Koninklyke Majesteits vreedzaamheit en onvermoeiden arbeid die hy in alle gevallen tot nutte des Ryks, getoond heeft. Zyn Koninklyke Majesteit heeft ons ook allergenadigst doen vertoonen, hoe veranderlyk, netelig en ver uitziende de tegenwoordige tyden zyn, en wat voor een waakzame voorzigtigheit in den tegenwoordigen toestand van zaaken, vereischt wordt. Wy hebben derhalven eenigen onzer medebroeders dit alles ter overweeging overgelaaten, en dezelve zyn ook, na ryp overleg, met behoorlyk antwoord, in zulke hoogwigtige geheime zaaken ingekomen, en wyl wy tot genoegen verzekerd zyn, dat het voornaamste oogmerk van zyn Koninklyke Majesteit doelt op de behoudenis der ruste, het afwenden van alle uitwendige wederwaardigheden, en de bevestiging der Ryks-grenzen met zekere vriendschaps alliantien; zo is onze getrouwe wensch, dat God Almagtig zulke heilzame raadslagen zegenen en bekroonen wil.

Artykel II. Doch wyl de tegenwoordige vrede in *Europa* t'eeniger tyd veranderen kan, hebben wy tot des Ryks zekerheit, tegen alle aanval en geweld, ook tot krachtige bystand onzer Bondgenooten, nodig geacht, de Krygsmacht te water en te lande in volkome onveranderde staat te onderhouden, de vloot te versterken, en de plaatsen van defensie met fortificatien en magazynen te voorzien, en in goede staat te brengen, en wat dies meer is, al het geen na behoorlyk onderdanig bericht, aan zyn Koninklyke Majesteits wysheit overgelaten wordt.

Artykel III. Dewyl 't er hooglyk aangelegen is, dat het recht ongekrenkt geoefend worde, en de gerechtigheit als een Grondzuil, waar door des Ryks welvaard versterkt en bevorderd wordt, van de ongerechtigheit niet onderdrukt werde: Zo hebben de Ryksstanden zich voor langen tyd ten uiterste daar aan gelegen laaten zyn, zo wel het algemeene Zweedsche recht, het eenige rigtsnoer tot het voorgemelde einde, als de Kerk-ordening, te verbeteren: weshalven de Ryksstanden den 22. July 1727, een onderdanigen brief aan zyn Koninklyke Majesteit hebben laaten afgaan, met oogmerk om de Wetten en Kerkordening op den tegenwoordige Ryksdag te overzien en vast te stellen; gelyk dan

1731. *Augusty.* dan ook de aangestelde Wet-commissie de zwaarste pointen in de rechten, en de kerkelyke deputatie de Kerk-ordening met roemwaardige vlyt, rypelyk overwogen en te zamen gesteld heeft; doch wyl de wydluftige zaaken die wy hadden te bearbeiden, ons overstelpten, hebben wy daar in ditmaal niet verder kunnen doen, dan gemeenzaamlyk door te zien de pointen van Huwlyks, Erfenis, Land, Bouw- en crimineele zaaken, en daar over gemaakt aanmerkingen; al 't welke wy meenen nevens de overige deelen en Kerk-ordening op de aanstaande Ryksdag weder by e hand te vatten, en goed te keuren.

Artykel IV. Zyn Majesteit heeft ons ook genadigst doen weeten, hoe des Ryks huishouding, sedert de vorige Ryksdag beschikt geworden, en hoe dezelve door hare heilzaame reglementen krachtig verbeterd, aangewasschen en verhoogd is, zo wel in des Lands huishouding als in de uitbreiding der Commercie en Zeevaart, en in de bedryving der Bergwerken en Manufacturen. Dewyl ook zyn Majesteit dat heilzaam oogmerk gehad heeft, dat het Ryk, 't welk door lange zwaare oorlog- en andere drukkende plaagen afgemat is, zich op die wyze weder konde opbeuren, en tot voorige krachten en sterkte komen; zo erkennen wy deeze zyn Majesteits genadige voorzorge billyk, met onderdanigste dank, en kunnen daar by niet nalaaten te roemen des Ryksraads beweezene vlyt, trouw en zorg, waar mede dezelve zyn Majesteit met rype raad aan de hand gegaan is; gelyk wy dan ook verzekerd zyn, dat ze voortaan zal trachten, met nut, zorgvuldigheit, en eere, te vervullen het vertrouwen dat de Ryksstanden in haar stellen. De veelvuldige aan zyn Majesteit overgegeeven antwoorden en voorstellingen, betreffende des Ryks inwendige huishouding, zullen ook genoegzaam toonen, hoe zorgvuldig de Ryksstanden in deze zaaken het verbeteren der misgreepen, ook wat tot zulk een einde bedacht kan worden, onderdanigst aan de hand gegeeven hebben, en het nut en voordeel zal zich klaarlyk toonen, wanneer alles zyn volkomenheit erlangen zal.

Artykel V. Alhoewel wy ons de onvermydelyke uitgiften die ten behoeve des Ryks vereischt worden, genoegzaam kunnen voorstellen, zo heeft zyn Majesteit doch ter harte genomen, wat de toestand der voorige zaaken, als mede het misgewas van eenige jaaren her, en andere bezwaarnissen, den onderdaanen voor kosten en lasten toegevoegd heeft, en derhalven met de Ryksstanden daar in overééngestemd, de vredensvruchten zo te genieten, dat men van extraordinaire contributien tot de naaste Ryksdag verschoont zal weezen. Doch wy neemen uit onze loon- en betaalings uitgiften, Slots-hulpe en Accys, zo als op den tegenwoordige Ryksdag tusschen de Standen afgesproken is, gelyk het in onze daar over gemaakte Conventie vervat staat, onder beding dat zich zulks niet verder dan tot de naaste Ryksdag, uitstrekken zal. Gelyk wy nu zyn Majesteits genadige toestemming met onderdanige dankbaare herten erkennen, en met plichtschuldigheit aanneemen, zo erkennen wy ook daar tegen, dat wanneer onze huizen en kassen zo vol goederen mogten zyn, als onze harten vol van onderdanigheit en liefde, zyn Majesteit in zyne inkomsten geen vermindering of gebrek, maar des te grooter overvloed hebben zoude.

de. Doch als het ryk den vrede en de rufte mogt verliezen, en van den een of 1731.
den ander vyandlyk aangetaft worden, dat God verhoede, zullen wy als ge- Augufty.
trouwe en regtfchapene Onderdaanen, naar het uiterfte vermogen zyn Majefteit onder de armen grypen, en niet weerloos en zonder byftand laaten, maar in zulk een geval toonen, de kracht en werking eener regtgeaarde liefde voor den Koning en het Vaderland, ook wat tot derzelver behoef en welvaaren, alle de herten der redelyke Onderdaanen, kunnen te weeg brengen.

Artykel VI. Gedurende de tegenwoordige Ryksdag, heeft zyn Majefteit genadigft te verftaan gegeeven, dat hy geneigd was, kort na deszelfs befluit, een reize naar zyne erflanden in *Heffen* te doen, welkers beweeg-oirzaaken de Ryksftanden zich genoegzaam voorftellen, doch daar by een hartroerende droefheit over zyn Majefteits zo verafzyn, gevoelen. Maar wy! zyn Majefteit genadigft verzekerd heeft, dat hy het ryk met een fpoedige te rug komft weder verheugen wil, en gedurende zyn afwezenheit, ons dat dierbaare en lieve pand de Koningin laaten, als de allerzekerfte en befte uitlegfter van zyn Koninklyke Majefteits genadige gedachten, tot des ryks regeering in 't gemeen, en tot zekerheit en welvaart van een yder Onderdaan in 't byzonder; zo zyn daar door niet alleen onze zinnen opgebeurd, maar wy erkennen ook met allergenadigfte fchuldplichtigheit, dat haar Majefteit onze allergenadigfte Koningin, op der Ryksftanden onderdanigft aanhouden, zich verklaard heeft, dat zy de beraadflagingen in hooge perfoon zal bywoonen, en de regeering en magt, in zyn Majefteits afwezenheit, zo als wanneer zyn Majefteit zelfs tegenwoordig waare, op zich neemen, op dat de zaaken zonder tydverlies, naar de ordre van onze bezwoorne Regeerings-vorme, mogen afgedaan worden. 's Koningins ondertekening, zal gefchieden met dit byvoegfel, *in zyn Koninklyke Majefteits, myn Gemaals en Heers afwezentheit*; en fchoon de regeering een zware laft is, echter zal ze haar Majefteit als onze hoogftgeliefde Landsmoeder, licht en aangenaam vallen, gelyk het Ryk daar van feeds voorheen, groote en overtuigende blyken genooten heeft. Den Koning begeleiden wy met ons getrouw gebed, en wenfchen dat de reize vergenoegd en gelukkig mag zyn, en de te rug komft zo fpoedig als ze ons heuglyk zyn zal. Wy zullen ook, zo als het getrouwe, gehoorzaame en regtmaatige onderdaanen paft, altyd toonen, hoe hoog en onfchatbaar de Ryksftanden de perfoonen, zo van den Koning als van de Koningin, fteeds vereeren.

Artykel VII. De Ordonnantien en Conftitutien uit zyn Majefteits byzondere voorzorge, op den Ryksdag gemaakt, en hier onder gefpecificeerd, bekennen wy naar onze Regeeringsvorme tot een algemeene en beftendige Wet, aangenomen te zyn, als: De refolutie van 9 Juny 1727, betreffende de ftraffe der geenen die de goederen van de Kroon doorbrengen, enz. enz.

Artykel VIII. Wy erkennen in onderdanigheit voor goed, en ftellen vaft, de genadige voorzorge die zyn Majefteit genoomen heeft, om door het Verpachten der Tollen, 's Ryks inkomften te vermeerderen, enz.

Artykel IX. De Ryksftanden hebben ook gereguleerd, de Bank van Leening op zekere wyze, ten einde de noodlydende daar door geholpen mogen worden, enz.

Ar-

1731. Augusty. Artykel X. Met Koninklyke genadigste toestemming zyn wy overéénge-komen, dat de naaste Ryksdag tot half January 1735, zo God wil, zal worden gehouden, enz.

De Koning van *Zweden* vertrok den 16 September van *Stokholm*, om te *Ystedt* scheep te gaan naar *Straalzond*: het Gevolg van zyn Majesteit bestont uit 190. Persoonen; en de Koninginne hadt terstond na het vertrek des Konings de Regeering, geduurende deszelfs afweezigheit, aangenomen.

DENEMARKEN. DEN 18. Augustus kwam van *Tranquebar* te *Koppenhage* het Schip de Koninginne *Anna Sophia*, de Laading van het zelve bestaat in

10 à 11 Last Zout.
46622 ℔ Caliatourshout.
86041 ℔ witte Bengaalsche Peper.
70150 ℔ Peper.
450 Bondels Rottingen.
118 ps. dubbelde Bengaalsche Armozynen.
330 ps. gestreepte dito.
180 ps. Bulbulchiasma of kleine Chagrins Taften.
123 ps. Restas.
205 ps. Bellesoors Stoffen.
340 ps. Nillassen.
285 ps. Pinnasen.
342 ps. Malmolens.
90 ps. Bethilles en Duriassen.
4095 Bethilles Halsdoeken.
517 ps. Uttisal.
8080 ps. Pano Camprido.
7980 ps. Salempouris.
590 ps. Pano Canarii Commis.
411 ps. Pano Commis.
21 ps. Murri Maderpock.
200 ps. Suckerdon.
341 ps. gekepert Linnen.
650 ps. geschilderde Chitsen, Chitse Dekens en Bedden met haar Toebehooren.

568 ps. Gingangs.
789 ps. Sitsaks Gingangs.
277 ps. ordinaire Gingangs.
211 ps. Callevappu, en
20160 diversche Neusdoeken, behalven noch eenige Balen fyne waaren.

De Pano Camprido, de Salempouris, het Zout, Salpeter, Caliatourshout en Peper, zouden den 7. September, en de verdere Waren den 17. dito verkocht werden.

NEDERLANDEN.

DEN 3. Augustus kwam de Prins van *Oranje* en *Nassau* in *s'Gravenhage*, alwaar zyn Hoogheit zich tot den 25. ophieldt, en toen over *Amsteldam* naar *Vriesland* gekeerd is, om den 3. September aldaar de Huldiging te ontfangen.

By de Heeren Staten van *Holland* is vastgesteld het doen van eene algemeene Collecte in die Provintie, ten voordeele van de *Piemontesche* Dallieden, welke hun Vaderland hebben moeten verlaten ter zaake van den Godsdienst, ten welken einde dezelve Collecte alomme in de Steden en ten platten Lande der Provintie van huis tot huis gedaan zoude worden op Maandag den 10 September aanstaande.

In 't laatst van de Maand Augustus kwamen wederom in deze Landen twee Oost-Indische Retourschepen, waar van de Laading was als volgt.

GENERALE CARGA of Laading van twee Oost-Indische Retour-schepen, te weten, *Loenderveen*, voor de Kamer *Amsterdam*, en *Den Dam*, voor de Kamer *Zeeland*; zynde den 2. February 1731. van *Batavia* vertrokken, en op den 27. Augusti 1731. in en voor de Havenen dezer Landen gearriveerd.

481125 ℔ bruine Peper.
4421 ℔ witte Peper.
272784 ℔ Poeijer Suiker.
232000 ℔ Salpeter.
2100 ℔ Benjuin.
30000 ℔ Caliatourshout.
30071 ℔ Campher.
12875 ℔ Javaas Cattoene Garen.
5500 ℔ Indigo Javaas.

M 4 ps.

178[illegible]. Augustus.

4 ps. Lapis Besuar.
98101 ℔ Sapanhout divers.
33400 ℔ Tin Malax.
5 ps. Diamant Steentjes.

Zyde Stoffen.

1040 ps. Armozynen divers.
1000 ps. Zyde Alegias.
100 ps. Dotapie.
100 ps. Restas.
606 ps. Zyde Roemaals.
200 ps. Sjoucourissen.
1600 ps. Soesjes.

Cattoene Lywaten.

100 ps. Adenthys.
300 ps. Tessersche Alegias.
500 ps. Alibanees.
1000 ps. Atchiabanees.
800 ps. Bethilles divers.
3760 ps. Cassa Bengale.
400 ps. Cassa Nadona.
1900 ps. Dongrys divers.
150 ps. Doursassen.
[illegible]200 ps. Gerrassen.
4500 ps. Gingans divers.
12960 ps. Guinees divers.
[illegible] ps. Hammans.
[illegible] ps. Mallemolens.
6900 ps. Roemaals divers.
[illegible] ps. Sanen.
175 ps. Sologesjes.
150 ps. Tansjeeps.
1980 ps. Zeildoek divers.

BYZONDERHEDEN.

VAN *Aken* heeft men, dat *Johan Ernest*, Vorst van *Löwenstein-Wertheim*, Abt van *Stavelo* en *Malmedy*, Vorst van 't H. Roomsche Ryk, en Graaf van *Longia*, den 25. van de maand September, in het 64ste Jaar van zynen ouderdom, aldaar overleeden was, zynde in directe Linie afkomstig geweest van het Huis van de *Paltz*, namelyk

lyk van *Frederik*, toegenaamd *Victoriosus*, Keurvorst van de *Paltz*, en *Clara van Tettingen*; Hy was ook Bisschop van *Doornik*, Groot-Deeken van *Straatsburg*, en is viermaal Abt Commandeur in *Vrankryk* geweest sederd de dood van zyn Oom den Kardinaal van *Furstenberg*. De Vorst *Dominicus van Löwenstein*, zyn Neef, is Erfgenaam van zyne Goederen in het *Luxenburgsche*, die considerabel zyn, te weeten *Neuchatel*, *Chassepierre*, *Montagu*, *Herbimont* en *Rochefort*.

Men heeft verscheiden Berichten uit *China*, behelzende dat in dat Ryk, en wel voornamelyk te *Pekin* de Hoofdstad van het zelve in het laatst van de Maand September des voorleden Jaars op den middag, en den zelven dag noch driemaal; als ook den volgenden dag, een zwaare Aardbeeving was geweest, die tot op den 15 October zodanig gecontinueerd had, datze dagelyks één of tweemaal was gevoeld, waar door alleenlyk in *Pekin* een derde van de Huizen was ingestort, en de overigen alle beschadigd. Van de publyke Gebouwen is een Tooren tot op den grond, en aan den Stadsmuur verscheiden Spitsen daar door geruïneerd; en op eenige plaatsen was ook schade aan den grooten Muur geschied, het voortreffelyk paleis van *Hayven*, Lusthuis der Chineesche Keizers, buiten die stad staande, en dat van den zeventienden Broeder van den tegenwoordigen Keizer, waren neergestort; als mede de schoone Kerk der Portugeesche Jesuïten, die der Fransche Jesuïten, en 't Franciscaner Klooster: men had aan zyn Bogdichanische Majesteit, die alstoen krank lag (om hem geen al te groote schrik aan te jaagen) voorgedraagen, dat alleenlyk 12000 Menschen by de Aardbeving in *Peking* waren omgekomen; doch de Jesuïten schatteden het getal wel op 70000, en anderen zelfs op meer dan 100000, 't welk ook waarschynelyk genoeg was uit de Ruïnen die men noch niet had kunnen wegdoen. Terzelver tyd waren in het Gouvernement *Schandun* door 't overloopen van de Geele Rivier, vyf Provintien onder water gezet, en weinig Menschen daar by gesalveerd. Wyl de gemelde Provintien gelyk als de Proviand-Kamer van *Pekin* zyn geweest, en daar in nu alle voorraad weg was, zoude in die Stad eene groote duurte zyn.

Van *Sedan* wordt geschreven dat men daar in de voorleede Maand een afgryselyk Onweer heeft gehad vermengd met donder en hagel, waar door verscheiden menschen en veel vee omgekomen zyn, en

1731. Augustus. dat 'er hagelsteenen zyn gevallen, die omtrent twee pond woogen, enz.

Van de *Neckarstroom* schryft men, dat men in 't begin van deze Maand een zwaar Onweêr met groote hagelsteenen vermengd, gehad heeft, waar door de plaatsen *Allfeld*, *Billingkelm*, *Muhlbach*, *Buttelbron*, *Meekmuhl*, *Ruschen* aan de Jachs enz., grootelyks beschadigd zyn: de hagelsteenen waren zo groot en zwaar als hoender-eyeren: dit Onweêr had zich noch veel verder verspreid, waar door een onnoemelyk getal menschen geruïneerd geworden zyn.

Van *Bajonne* meldt men, dat men daar omtrent schrikkelyke Onweeren hadt gehad, waar door wel 50. Parochien of Dorpen geheel geruïneerd, en veel Menschen en Vee op 't Veld doodgeslagen waren.

Den 16. Augustus is te *Berlyn* de Donder in het Huis van den Predikant *Vogel* gevallen, waar door zyn Huisvrouw en een Kind gedood, en twee Persoonen gekwetst wierden; en den 17. is de Predikant *Schoneman* in de Kerk voor de Konings Poort, terwyl hy een Kind doopte, door den Donder ter Aarde geslaagen, doch niet gedood.

Men schryft uit *Spanje*, dat men aldaar in de voorlede Maand, met de laatste schepen van de *Canarische* Eilanden gearriveerd, confirmatie hadt van het uitbreeken van een Nieuw Vuur of Vulcaan uit de gebergtens van het eiland *Lancerota*, toebehoorende aan den Koning van *Portugal*, sedert de overgifte, welke zekere *Maciot de Betencourt*, een Fransch Heer, die eigenaar daar van was, vóórdezen gedaan heeft aan den Infant *Don Henriques*, Grootmeester van de Christ-Ordre. Deze berichten zeggen, dat het gemelde gebergte den eersten September van het vóórleeden jaar, op drie byzondere plaatsen zo veele mineraale en zwavelachtige stoffen uitgebraakt hadde, dat dezelve binnen den tyd van 7. uuren hadden verbrand de Stad *Tinnegasa*, en de vlekken van *Sta. Catharina*, *Masso*, *Chareta*, *Chimansaya*, *Penha-Palomas*, *Rodeos*, *Jaretas*, en verscheiden anderen; en dat de assche van die verbrande plaatsen, door een geweldige wind opgenomen zynde, over de dorpen *Cupadero*, *Tao*, *Murdacha*, *Gerias*, *Mozaga*, *St. Bartolomeo* en *Lomo d'Andrez*, neêrgestort was, en de meeste Inwooners versmoord hadt.

Van *Constantinopel* heeft men dat den 20. July te *Galata*, eene der Voor-

Voorsteden van die Stad, aan de zyde van de Haven, een zwaare Brand was geweest, waar door het grootste gedeelte van die Plaats in de Assche is gelegd, zynde ontstaan in een van de Keizerlyke Arsenaalen; het Ongeluk zou veel grooter geweest zyn, indien de Wind niet gunstig was geweest, en als men niet verscheiden Huizen omverre gehaald had, waar door de voortgang van 't Vuur eindelyk gestuit wierdt; De Kaputan Bacha of Groot-Admiraal heeft in die Occasie veel zorgs en moeite aangewend, zo wel om de Brand te bluschen, als om alle Wanorde van 't Volk te beletten; ondertusschen heeft dit Ongeval groote Schrik zo in 't Serrail als in de Stad veroirzaakt: de Schade is considerabel, en men heeft hier by aan te merken, dat voor omtrent 20. Jaaren deze groote Plaats *Galata* mede byna geheel en al door het Vuur verwoest wierdt. 1731. *Augusty.*

Men schryft van *Madrid* van den 31. July, dat men aldaar tyding hadt van *Palencia*, eene Bisschoplyke Stad in 't Landschap *Leon*, dat het Barnardyner Nonnen-klooster van den zogenaamden H. Doorn, by nacht door den blixem in den brand geraakt, en zo schielyk verteerd was, dat de Nonnen naauwelyks tyd hadden om half gekleed te ontvlughten; hebbende zy niets geborgen dan de Hostie en den H. Doorn.

Des nachts tusschen den 28. en 29. van de voorleede maand is de geheele Stadt *Wonsiedel* in 't Vorstendom *Bareith* met de Kerk, 't Stadhuis, en andere publyke gebouwen door een schielyke en felle Brand in de assche gelegd, zynde niet meêr dan negen kleine Huisjes staande gebleven; ook zyn twaalf Persoonen by dat groot ongeluk elendig om 't leeven gekomen. Den 30sten heeft zich de regeerende Markgraaf, van *Berlyn* in Persoon derwaards begeven, en de elende grooter bevonden dan men hem mondeling hadt kunnen vertoonen; Door last van zyn Hoogheit zyn reeds veele Wagens met Brood derwaards gezonden, en men heeft alle andere mogelyke ordre gesteld, om de arme menschen te vertroosten en te ondersteunen.

In de *Peterkau* of *Petrikow* in Groot-*Poolen*, zeer bekend wegens het groote Ryks-Gerechtshof dat alle Jaaren daar gehouden wordt, en telkens wel zes Maanden duurt, ontstont den 2 dezer Maand een zwaare brand, waar door 3000. Huizen in de assche zyn gelegd, zo dat naaulyks 20. Huizen zyn blyven staan. De Jesuïten Kerk is tot den grond toe, nevens het Klooster en 't School afgebrand; het Raad-

1731. Augusty. huis, 't Post-Comptoir, de Proosdy, de Kapel van 't H. Kruis, de Schoolen der Paters van de Godvruchtige Schoolen, en eenige Hoeven leggen geheel in de assche; en de vlam sloeg zo ver over, dat ook veele Huizen van de Voorstad afgebrand zyn.

Onlangs viel een Wild Zwyn, door de honden in 't bosch van *Fontainebleau* vervolgd, op een man van *Moret* met zyn zoon, aan: De laatstgemelde wierp zich in een moeras, doch het Zwyn vervolgde hem, en reet hem de buik op; in 't vervolg kwam dit beest weder by de Vader, die zich met zyn aangezigt ter aarde geworpen hadt, en kwetste hem op verscheiden plaatsen; deze twee ongelukkigen wierden in 't Gasthuis van *Fontainebleau* gebragt, alwaar de Koning van *Vrankryk* hen de Heer *de la Feronnie* zyn eerste Chirurgyn gezonden heeft, om ze te verbinden; zo zy 'er van opkomen, zal zyn Majesteit hen een pensioen geeven.

Eene Dochter, in Abts gewaad vermomd, in 't vaartuig dat naar *St. Cloud* gaat, getreeden zynde, kreeg in 't zelve een overval, invoege men genoodzaakt wierdt haar in het vertrek van den Schipper te brengen, alwaar deze gewaande Abt, kort daar na van een kind beviel, 't welk zy voorneemens was op eene onbekende plaats te brengen.

Te *Parys* is dezer dagen een Boekverkoopers Vrouw, oud zynde 81. jaaren, met een Jongman, waar op zy verliefd was, doorgegaan, hebbende alle de beste effecten uit haar huis met zich genomen.

Van *Dublin* in *Ierland* heeft men, dat men daar onlangs in het graaven ter plaatse daar voordezen eene groote Abdye stont, een zeer fraai gedenkteken van de aloudheit had gevonden, zynde een yzer borstbeeld, hoog twee voeten, van den grooten *Bryen Boiroimke*, Alleenheerscher van *Ierland*, dewelke in den jaare 1027. stierf aan een wonde die hy in eene overwinning tegen de Deenen te *Clantarf* bevochten, gekreegen hadt.

SEP-

1731. Septemb.

SEPTEMBER.

NA dat in de voorlede Maand een Expressen van *Dresden* te *Londen* de tyding gebragt hadt dat op den 3. van die Maand aldaar een Tractaat van Unie en defensive Alliantie tusschen de Keurvorstendommen van *Saxen* en van *Hanover* gesloten was, hadt men ook aan het Britsche Hof een Origineel van dat Tractaat ontfangen; zynde het zelve van dezen Inhoud. GROOT-BRIT-TANNIE.

DAt het kennelyk zy, gelyk als het is, dat de Voorzaaten der Keurvorstelyke Huizen van *Saxen* en *Brounswyk-Luneburg*, van Al-Ouds te zamen een particulier goed verstand gehouden hebben, het welke niet alleen gelegenheit heeft gegeeven tot het Tractaat van eeuwigdurende Erf-Vereeniging, waar over men in 't jaar 1687. tusschen de twee Huizen is overéén gekomen, maar daarenboven vermeerderd is geworden door de Naverwantschap die het Bloed tusschen haar maakt, en door de persoonlyke achting die zy elkander toedraagen, en dat op deze beweegredenen en fondamenten van weêrzyde geagreëerd is geworden, verder dezen band van Vereeniging, Vriendschap, Vertrouwen, en goede Nabuurschap, waar by men zich tot noch toe zo wel bevonden heeft, te cultiveren en te bevestigen, en ten dien einde te zamen op te stellen een nieuw defensief Tractaat, geschikt naar de omstandigheden van den tegenwoordigen tyd, en tot de vryheit en voorspoed van hunne respective Landen en Onderdaanen: Om deze oirzaaken zyn de twee Partyen geconvenieerd over de volgende Artykelen, die zy door hunne daar toe met Volmagten voorziene Ministers hebben laaten tracteeren en sluiten.

Artykel I. Deze Conventie en Defensive Alliantie heeft geen doelwit, om iemand te beledigen of te offenseren, veel minder den Keizer en 't H. Roomsche Ryk; maar zy is eenkelyk met dat oogmerk gemaakt, om de Rechten en Privilegien der twee Hooge Contractanten te handhaven, en hunne Staaten en Onderdaanen te beschermen tegen alle Attaques en Geweldenaryen, zelfs tegen alle Pretensien, het treeden in haar Land, vyandlyke Invasien, verzamelingen en Reveus van Legers, Contributien en Exactien strydig tegen de Constitutien en Executions-Ordonnantien van 't Ryk, door wie en onder wat naam en pretext het zoude mogen wezen.

II. Ten dien einde willen de twee Geconfedereerden een volkomen vertrouwen

1731. Septem. wen in elkander neemen, en zich naauw verbonden houden, om elkander met raad en daad te helpen, elkanders welzyn te bevorderen, van het kwaad en de schade die hen mogten dreigen, kennis te geeven en zulks af te wenden, dikwyls en vertrouwelyk over alle de uitkomsten waar uit troubles en gevaren zouden kunnen ontstaan, te communiceeren en raad te pleegen, inzonderheit over de middelen om ze af te weeren, en zo veel als mogelyk zal zyn, eendrachtige maatregelen te nemen, en zodanige als ze voordeelig voor het publyk, voornamelyk ten dienste, ter eere, tot welzyn, tot vryheit en veiligheit van zyn Keizerlyke Majesteit en 't Ryk zouden kunnen zyn. Ook willen de Hooge Contractanten aan de Ministers, die zy zo op de Ryks-Vergadering als by de Vergaderingen der Kreitsen en verders alom hebben, ordonneren, te zamen vertrouwelyk te correspondeeren, en communiceeren; en op dat dit goed verstand te minder afgebroken werde, ingeval eenige Differenten tusschen de twee Keurvorstelyke Huizen en haare Onderdaanen ontstaan, zal men voor al trachten, dezelve in der minne af te doen; en men zal niet tot dadelykheit komen, vóór de middelen, dienstig om de zaaken op eene billyke wyze by te leggen, vóóraf by der hand gevat te hebben.

III. Uit hoofde van de tegenwoordige Alliantie, beloven de Hooge Geallieerden elkander over en weer, dat ingeval d'eene van hen, door wie het mogt zyn, in zyne Landen en Provincien, Rechten en Privilegien tegen de Ryks-Constitutien geattaqueerd, of wel in zyne Landen geïncommodeerd, getroubleerd en gemolesteerd kwam te werden, door Wervingen, Reveus, Quartieren, Guarnisoenen, Provisien en Ammunitie; of dat men zekere tyding hadt dat zodanige zaaken stonden te gebeuren, de ander getrouwelyk de Party van den Benadeelden zoude aanneemen, en gehouden zyn, aan hem wezentlyk en met 'er daad het by deze Alliantie beloofde secours te fourneren; maar geen van de Geallieerden zal kunnen verzocht werden om Secours aan den anderen te leveren, zo de een van hen zonder communicatie met zyn Geallieerden, en zonder zyn toestemming, iemant als vyand en gewapenderhand attaqueerde, en hy daar door zelfs in zyn eigen Land of in zyne Rechten door den Beledigden of door zyn Geallieerden aangetast en vervolgd wierd.

IV. In deze Alliantie zyn begrepen de twee Keurvorstendommen en de daar in geïncorporeerde Landen, als ook de daar onderhorige Landen in *Duitsland* gelegen; en het bovengemelde Tractaat van Erf-Vereeniging van 1687. blyft ook in dezen en alle andere opzigten in zyn geheele kracht, als of het effectivelyk in de tegenwoordige Alliantie was geïnsereerd.

V. Wat aangaat de Secoursen, zo zyn de Hooge Geallieerden voor ditmaal, zonder dat men zulks in gevolg zoude kunnen trekken, overéén gekomen, dat d'eene der twee Partyen, als 't geval van de Alliantie daar is, den ander bystaan en helpen zal met 3000 Man Duitsche Troupen, als 2000 te Voet en 1000 te Paard; maar ingeval de Verzoeker nodig oordeelt dat 'er een andere proportie van Cavallery zy ten opzigte van d'eerste, zal in zodanig geval de geene die verzocht zal zyn, gehouden wezen hem te complaceren, en hem zo veel als hy zal kunnen, de hand te leenen met de Infantery, of de Cavalery

vallery, die hy zal verzocht hebben; mits dat hy zelfs van d'een en van d'ander voorzien zy boven het getal 't geen in de Alliantie gesteld is, en dat hy ze gereed zoude kunnen hebben; en alsdan zal een Ruiter voor drie Man te Voet gerekend worden; en opdat het onderscheit der Wapenen en van haar calibres in de Operatien, die zouden mogen opkomen, geen disordre veroirzake, gelyk dikwyls gebeurt, heeft men goedgevonden, dat het geval van de zending van 't Secours komende, men alvorens en by tyds te zamen zal verstaan, en over de egaliteit der Wapenen overéénkomen. 1731 Septemb.

VI. Zo het Secours, waar over men by deze Alliantie geconvenieerd is, niet genoegzaam zy, om 't gevaar waar in de Beleedigde zich zal vinden, af te keeren, zullen in dit geval de Hooge Geallieerden convenieeren, om het tot dubbeld en zelfs tot driedubbeld te vermeerderen; en zy zullen het zo reguleren, dat de Verzoekende Party ten minsten ydermaal zo veel Troupen heeft, als de verzochte Party. Aldus zal het van de wille van den Verzoeker afhangen, het gestipuleerde Secours in 't geheel of ten deele te verzoeken.

VII. Yder Geallieerde is gehouden, binnen den tyd van vier weeken, na dat het verzoek wezentlyk is gedaan, zonder excous, tegenkanting, of uitstel, onder wat pretext het ook mogt zyn, het gestipuleerde Secours in 't Land van den Verzoeker te leveren: Ondertusschen zal hy niet genoodzaakt zyn, met den Aggresseur te breeken, maar wel zo veel als mogelyk zal zyn, by hem aan te wenden alle goede officien, de bekwaamste om aan den Beleedigden eene behoorlyke Satisfactie en veiligheit te bezorgen; maar het zy deze goede officien haar effect hebben of niet, de verzochte Party zal niet minder gehouden zyn, wezentlyk 't gestipuleerde Secours te verleenen, en het te continuëren, totdat de benadeelde Party volkomen hersteld zy in den staat, waar in hy zich voor de Invasie vondt, en totdat de schade en het ongelyk 't geen hy geleeden zal hebben, behoorlyk vergoed zy; ten ware de geene die 't Secours fourneert, zelfs geinvadeerd en vervolgd wordt, en tot zyn eige defensie en verlossing zyn Auxiliaire Troupen in 't geheel of ten deele van noden heeft.

VIII. Als de Troupen geconjungeerd zullen zyn, zal de Officier die de Auxiliaire Troupen zal commanderen, zonder difficulteit of eenige verhindering, het Commando en de Jurisdictie over dezelve oeffenen; maar hy zal gehouden zyn goede ordre en Krygs-discipline te houden, en de schuldigen exemplaarlyk te straffen, zonder uitstel, conniventie of eenig regard; en ingeval de Party aan wien het Secours zal gefourneerd zyn, niet voldaan zy over de Straffe die de Generaal of de Officier-Commandant van de verzochte Party zal opgelegt hebben, zal die Officier de Delinquanten van wat staat of conditie zy zyn, zo lang in arrest houden, totdat de hooge Geconfedereerden met elkander daar over gecommuniceerd hebben. Ten opzichte van het Commando-Generaal in 't Veld en in de Militaire Expeditien, zal het zelve aan die van de Geallieerde en aan zyn Generaal, aan wien het Secours zal gezonden worden, blyven; zodanig nochtans dat men niets van belang zal ondernemen, zonder alvorens over de zaak in een Krygsraad in presentie van den Gneraal of Officier-Commandant die door de verzochte Party zal gezonden

1731. den zyn, gedelibereert, en vooraf een resolutie genomen te hebben.

Septemb. IX. Die van de Geallieerden die Secours van noden zal hebben, zal in tyds te kennen doen geeven de qualiteit van den Officier dien hy destineert om en chef te commandeeren, opdat de Party die zal assisteeren, zich daar na zoude kunnen reguleren, en met zyn Auxiliaire Troupen een Officier Commandant zenden, die geen hoger Charge dan de ander heeft.

X. De Verzoeker is gehouden, het zwaar Kanon, de Ammunitie, en al 't geen zal behooren tot de Veld-Artillery die men tot de Krygs-Operatie van noden zal hebben, op zyn kosten te leveren; waar in doch de verzochte Party hem de hand zal bieden, mits een redelyke betaaling en voldoening, zo hy een provisie van die zaaken in de nabuurschap heeft, en dezelve zoude kunnen missen, zonder zich te benadeelen: De verzochte Party zal van zyn kant zyn Troupen met Regiments Stukken en met nodige Stukjes Kanon voorzien.

XI. De geene die het Secours geeft, is verplicht, zyn Auxiliaire Troupen op zyn kosten te onderhouden; maar de Verzoeker zal ordre stellen dat men aan haar tegen een redelyke prys en op de voet zo als hy het voor zyn eige Troupen kan hebben, levere en behandige de nodige Vivres en Haver, die men regulierlyk alle maanden zal betalen; en ten opzichte van 't Hooi, Stroo en Voeder, dat zal men voor niet aan de Auxiliaire Troupen geven.

XII. Als men redelyk het Secours zal zenden, zullen de hooge Geallieerden overéén komen over de Reglementen wegens de onderhouding der Troupen, wegens de Formeringen der Regimenten en Compagnien, en wegens andere diergelyke zaken: Men zal in alles een volkome egaliteit houden, zo veel mogelyk zal zyn; en men zal verhoeden en best mogelyk voorzorg dragen tegen alle confusie en disordre.

XIII. Geen der Geallieerden zal aan den ander verzoeken onnutte doortogten der Troupen door zyn Landen; maar ingeval een onvermydelykheit ten opzigte van de situatie van 't Land, deze passage eischt, zal men zich in alles schikken na 't Reglement wegens de Marsch der Troupen waar over men van weêrzyden den 27. December 1687. geconvenieerd is, zonder iets te doen 't geen daar tegen strydig is.

XIV. De twee hooge Geallieerden reserveren aan zich expressselyk 't geen waar toe zy jegens hunne Huizen conform de Familie-Pacta, gehouden zyn; en zy zullen zich egalyk houden aan de Alliantien, Engagementen en Reglementen, waar by zy zich met den anderen verbonden vinden; en zulks te meer, als zy van een natuur zyn, die haar niet beletten, de Verplichtingen van de tegenwoordige Alliantie te vervullen.

XV. Deze Alliantie zal drie jaaren duuren; en eêr ze verlopen zyn, zal men handelen van de noodzaakelykheit om ze te continueren; maar zo men tegen 't einde van de bepaalde tyd zich in een wezentlyk gevaar en in Krygs-Operatien bevonde, zal men continueren te leveren, waar toe men by de tegenwoordige Alliantie verplicht is, tot dat het gevaar opgehouden heeft.

XVI. Men heeft geagreëert, en men is overéén gekomen, dat zo eenige

Ryk-

Rykstand intentie had om in de tegenwoordige Alliantie te accedeeren, en te kennen gaf lust daar toe te hebben, hy met een gemeene overéénkomst en toestemming daar in geadmitteert zal werden, mits geproportioneerde Conditien, waar over de twee Geallieerden zullen delibereren, wanneer 't geval daar zal komen. 1731 Septemb.

XVII. Het tegenwoordig Tractaat zal door de twee Hooge Contractanten geratificeert, en de Ratificatien uitgewisselt werden binnen den tyd van zes weeken, te rekenen van den dag van dato dezes, of eerder, zo het kan geschieden.

Eindelyk, is van het geene hier boven is bevat, en van al 't geen aldus is gehandelt, en waar over men is overéén gekomen, een Dubbelt geëxpedieert; en de Ministers Plenipotentiarissen van de twee Partyen hebben yder een Exemplaar getekent, en de twee Exemplaren zyn uitgewisselt geworden.

Aldus gedaan en gegeven te Dresden *den* 3. *Augusti* 1731.

De XVIII. Artykelen van dit Tractaat worden gevolgd door eenige Separate en Geheime Artykels, welke niet eerder dan zes Maanden na de Ratificatie van het Tractaat publyk gemaakt zullen mogen worden.

Men heeft aan het Britsche Hof uit *Spanje* van den Heer *Keene* bericht ontfangen, dat met verscheiden Spaansche Schepen positive ordres naar *Westindiën* waren gesonden, om de ongeoorloofde Procedures van de Kustbewaarders en andere Spaansche Schepen in die gewesten te beletten; welke ordres door den commanderende Officier van de *Azogues* Schepen die in 't kort zouden vertrekken, stonden vernieuwd te worden; en dat de Gouverneurs van *St. Domingo* en *Porto Rico*, die de voornaamste hand hadden gehad met de geweldige onderneemingen tegen de Onderdaanen van *Groot-Brittanniën* in die Gewesten handelende te begunstigen, en aan te moedigen, van hunne Bedieningen waren afgezet, en naar *Spanje* ontboden, om zich op diversche Punten van malversatie, waar mede zy beschuldigt wierden, te verantwoorden.

Zyn Katholyke Majesteit heeft geordonneerd, het Schip de *St. Charles*, 't welk te *Gibralter* t'huis hoorde, en met eenige Mooren en Koopmanschappen van die luiden, van *Algiers* naar *Tetuan* gaande, voor eenigen tyd door de Oorlogschepen onder den Graaf van *Clavijo* genomen was, met de gansche laading, zelfs met de *Mooren* en haare effecten, te ontslaan. Ook was 'er een ordre uitgekomen,

1731. Septemb. om aan de Zuidzee-Compagnie eene Considerabele somme gelds (die wel op 100000. ponden sterlings begroot wordt, en gedurende de laatste oneenigheden aangehouden is geweest) weder te geeven; en eindelyk hadt de Heer *Patinho* door een brief je van den 29. der voorlede maand, aan den Heer *Keene* bekend gemaakt, dat de Koning zyn Meester drie Commissarissen benoemd hadt, om met de Engelschen te regeleeren en af te doen de wederzyds eischen der geleeden schaadens, achtervolgens het Tractaat van *Sevilië*.

De Admiraal *Wager* was met zyn Esquadre in de Baai van *Cadix* gearriveerd, en met alle eertekenen ontfangen en begroet; en de gecombineerde Vloot zoude in 't kort klaar zyn om naar *Italië* over te steeken. De gemelde Admiraal heeft in zyne audientie by haare Katholyke Majesteiten volgens zyne instructien aangehouden op de uitdeeling der effecten van de Flotilje en der Assogues-Schepen, als mede op het vereffenen der schade, welke de Engelsche Kooplieden door de Spanjaarden in de *West-Indiën* geleden hebben. Men meent dat die Admiraal ook last zoude hebben, om vertoogen wegens de werken der Spanjaarden voor *Gibralter*, te doen; doch dewyl hy twee battailjons van daar tot de expeditie in *Italië* mede genomen heeft, schynt de Regeering dieswegens buiten bekommering te zyn. Sedert heeft men met brieven van den genoemden Admiraal van den 19. der voorlede maand, dat de Spaansche Vloot, bestaande in 20. Oorlogschepen, met alle bedenkelyke spoed uitgerust wierdt, en dat ze in weinig dagen gereed zoude zyn, om zich by die van den gemelden Ridder te voegen.

Een Expressen van den Heer *Robinson* heeft van *Weenen* de ratificatie van het laatst aldaar gesloten Tractaat overgebragt.

De Zuidzee-Compagnie heeft tyding bekomen, dat de *Assiento*, één van haare Schepen, Kapitein *Goldboroug*, te *Deptford* was ingeloopen, komende van *Buenos Airos*, van waar het den 13. May vertrokken was; zyn Lading bestaat onder anderen in 3000 Huiden.

De gemelde Zuidzee-Compagnie schynt by aanhouding niet veel geluks in haare Walvisvangst te hebben; haare drie laatste Schepen, welke zy noch uit *Groenland* te wachten had, zyn leedig in de *Theems* gearriveerd; zo dat de 15. Schepen die aldaar geweest zyn, niet meer dan 5 Vissen, en de 6. anderen, die naar de *Straat Davids* gezonden waren, maar 9. Vissen medegebragt hebben; zynde het ze-

vende

vende Schip, genaamd de *Succes*, Kapitein *Anderson*, in het uitgaan op de Noordkust van *Schotland* verongelukt, niettegenstaande den kwaaden uitslag welke deze Scheepvaart tot nu toe gehad heeft, meent men dat de Zuidzee-Compagnie in het aanstaande Jaar wederom een nieuwe proef daar van zal neemen. 1731. *Septemb.*

De Schepen de *St. Michiel* en de *Rudge*, die voor eenige dagen van *Rio de la Plata* op de *Theems* aangekomen zyn, hebben onder andere Goederen voor Reekening van de Zuidzee-Compagnie mede gebragt 30000. Stukken van Achten en 3128. Huiden van groote waarde.

Het Oorlogschip de *Experiment* arriveerde den 9. dezer uit de *West-Indiën* te *Portsmouth*, hebbende over de 300000. Stukken van Achten aan boord.

Den 25. Augustus kregen de Bewindhebbers van de *Oost-Indische* Compagnie, de aangename tyding, dat wederom vier van haare Retourschepen op de reede van *Dovres* gearriveerd waren, en de volgende Carga is van dezelve publyk gemaakt.

CARGA van de *Oostindische* Retourschepen de *Mary* en *Bridgewater*, van *Bengale*, en 't *Fort St. George*, de *Prins William* en *Lethuillier*, van *Bombay*, in *Duins* gearriveerd, waar van de Laading de volgende is.

1295	ps. Addaties.
5497	Anjengo Piece-Goods.
3792	Baftaas.
116	Bejutapauts.
6000	Byrampauts blauw.
327	Carridarries.
2600	Chelloes.
1012	Cherconnaas.
470	Chillaas.
17910	Chints Bengal.
2000	dito Naffermany.
1800	dito Ponabaguzzees.
30442	Coffaas.
1520	dito geblomde.
3000	Copees.
496	Chowtats.
478	Dimities.
164	dito geblomde.

1731.
Septemb.

5328 Doreas.
1460 Doosooties.
1800 Emerties.
3900 Ginghams gecouleurde.
30327 Gurrahs.
5985 dito lange.
12987 Humhums.
189 Izzarees.
1800 Lacowries.
6530 Longcloth.
300 dito blaauw.
14733 Mulmuls.
131 dito coleurde.
55 Musters.
69 Nainsooks.
46 Neganepauts.
4400 Nillaas.
3600 Niccannees breede.
6000 dito smalle.
2580 Peniascoes.
2010 Photaas.
24079 Romalls.
804 dito silk Lungee.
286 dito Handkerchiefs.
2163 dito Handkerchiefs single.
13760 Sallampores.
3467 Sannoes.
91 Shalbafts.
2170 Seerbands.
1471 Seerbettees.
3000 Seersuckers.
3008 Sooyses.
16380 Surat Piece Goods of several Sorts.
3000 Tapseils.
2850 Tassaties.
580 dito gestreepte.
14476 Tanjeebs.
404 dito coleurde.
2870 Terrindains.
15660 ℔ Aloë Succarrina.
41300 ℔ Carmenia Wol.
17200 ℔ Cardemom.
16600 ℔ Cattoene Gaaren van Bombay.
2940 ℔ Coffy.

66600

1731. Septemb.

66600 ℔ Couris.
1283300 ℔ Peper.
33800 groote ponden ruwe Bengaalsche Zyde.
121500 ℔ Roothout.
520400 ℔ Salpeter.
15900 ℔ Shellak.
6970 ℔ Stoklak.
18900 ℔ Kurkuma.
En eenige andere Goederen particulieren toebehoorende.

Noch was een Schip van de gemelde *Oost-Indische* Compagnie van *Bengale* in *Duins* gearriveerd, waarvan de Laading de volgende is.

CARGA van het *Oost-Indisch* Retourschip de Hertog van *Jork*, van *Bengale* gearriveert.

2919 ps. Addaties.
2544 Baftaas.
400 Carridarries.
551 Chercomaas.
1065 Chillaas.
7566 Chints.
1706 Chowtars.
1758 Coopees.
25335 Cossaas.
624 dito gebloemd.
643 Dimitjes.
5173 Doreas.
595 Doosooties.
1200 Emerties.
11370 Gurrahs.
4125 dito Lang.
300 Handkerchiefs stitch'd single.
14796 Humhums.
102 Jamdannies.
1200 Lacowries.
6410 Mulmuls.
185 dito gebloemd.
177 Nainsooks.
2632 Peniascoes.
2010 Photaas.
6850 Romalls.
1040 dito silk Lungee.
2600 Sannoes.

165

1731. *Septem.*

163 Shalbafts.
1200 Seerbettees.
590 Seerbands.
251 Seerhaudconnaas.
3333 Seerfuckers.
1061 Soofeys.
800 Taffaties.
9615 Tanjeebs.
389 dito gebloemd.
1293 Terrindains.
67500 ℔ Cauris.
16700 groote pond ruwe Zyde.
60700 Roodhout.
2[illegible]7000 Salpeter.
18700 Curcuma.

Als mede noch eenige goederen particulieren toebehoorende.

VRANKRYK.

DE Minifters van de Franfche Kroon geeven zich veel bezigheit ten opzigte der publyke Staatzaaken, en van het geene te *Weenen* verhandeld wordt; en dagelyks worden Expreffens of naar het Keizerryk, of naar *Zweden* en *Denemarken* gezonden, om de onderhandelingen der Keizerlyke Minifters by de Noordfche Kroonen en by de Duitfche Vorften, zo ten opzigte van het laatfte Tractaat van *Weenen*, als van de *Pragmatique Sanctie*, te dwarsboomen.

Maar noch meêr werks verfchaffen de Kerkelyke zaaken en die der Advokaaten aan den Kardinaal eerften Minifter en aan den Raad van Staate des Konings. De gemelde Advokaaten zeer misnoegd zynde, om dat men hen niet wilde toelaaten hun beklag te doen en Recht te vórderen over de mishandeling door den Aardsbiffchop van *Parys* hen aangedaan in eene Ordonnantie dewelke hy heeft uitgegeeven, hebben zich eensklaps de Pleitbank onttrokken; waar over het Hof, te gelyk verbaasd en verftoord, den 30. Auguftus gezegelde Brieven aan eenigen der Advokaaten gezonden heeft, en dezelve naar verfcheiden Steden van het Koninkryk gebannen, als den Heer *Le Roy de Valiere*, Batonnier, naar *Vierfon* in *Berri*; de Heeren *Gin* naar *Defife* in *Nivernois*; *Prevooft* naar *Mayenne*; *Soyer* naar *Bourg* in *Breffe*; *Lecomte* naar *Lude*; *Rouffelet*, oud Batonnier, naar *Belefme* in *Perche*; *Comteffe* naar *Remorentin*; *Pageau* naar *La Ferté-Bernard*; *Paillet* naar *Chateau-Chignon*; *Laverdi* naar *Arnai*, en *Le Duc* twee mylen van *Dyon*.

Het

Het Parlement van *Parys*, over deze Proceduren ten uiterften ontsteld, deedt daar op, Audientie verkregen hebbende, door zyne Gedeputeerden dieswegens zyne Vertoogen aanbieden, wanneer zyn Majesteit verzeld was van den Kardinaal *de Fleury*, den Heer *Daguesseau*, Kancelier, en den Heer *Chauvelin*, Zegelbewaarder; die Deputatie bestont uit den eersten President en de Presidenten *Le Pelletier* en *des Maisons*; de eerstgenoemde verzocht zyn Majesteit *dat hy de Vryheit mogt hebben de Leezing van de Vertoogen te doen*, waar op de Koning hem zeide: *Gy kunt ze my maar overgeeven, Ik zal ze aan mynen Raad mededeelen en U vervolgens myn Antwoord zeggen.* En na dat de President ingevolge van dien de Vertoogen aan zyn Majesteit hadt overhandigd, begaf zich de Koning in de Raadkamer, daar hy omtrent anderhalf uur bleef, en weder daaruit gekomen zynde, wierden de Gedeputeerden weder in de Audientie-Zaal geleid, daar de Koning aan den eersten President met een ernstige stem zeide: *Ik ben van deze tweede Vertoogen noch meer onvoldaan dan van de eersten, en het gedrag van myn Parlement geeft my groot ongenoegen: Ik verbiede alle Deliberatien over deze zaak, en ik wil gehoorzaamd wezen:* En dit was het Antwoord in die gewigtige zaak, waar mede de Gedeputeerden naar *Parys* keerden. 1731. Septemb.

Doch het Hof dat zich aldus opentlyk tegen de Advokaaten en tegen het Gerechtshof van 't Parlement straf betoonde, scheen zich nochtans ondertusschen nader naar de oogmerken van het Parlement te willen schikken, want de Raad van State gaf den 5. dezer Maand een Arrest uit tegen de Pastorale Instructie van den Bisschop van *Laon* van den 1. April laatstleden; luidende dat Arrest in substantie als volgt:

DE Koning geinformeerd zynde, dat sedert eenige dagen verspreid word een Geschrift, tot tytel voerende: *Pastorale Instructie van den Heer Bisschop Hertog van Laon; tweede Pair van Vrankryk, tegen de Requisitoria van Mr. Gilbert, Advocaat-Generaal*, enz.; gedrukt te *Laon*, volgens het Privilegie door zyn Majesteit in 't jaar 1724. aan dien Bisschop verleend; hadt goedgevonden, het zelve in zynen Raad te doen examineeren, en heeft uit het Rapport, daar van aan hem gedaan, bevonden; dat, behalven dat de Tytel alleen, genoeg is, om de gevaarlyke gevolgen van deze Instructie te doen gewaar worden, dezelve byna niet anders behelst, dan eene hevige uitvaring, vol lasterlyke woorden, tegen een Rechter, wiens ampt, 't welk hy van wegen zyn Majesteit oeffent, hem voor diergelyke buitensporigheden behoorde

1731. Septemb. te dekken: dat 'er in het zelve werk daarenboven verscheiden uitdrukkingen zyn, welke men lichtelyk zoude kunnen misbruiken, om de disputen, die door het Arrest van den 10. Maart laatstleden gestremd zyn, te vernieuwen: Dat het achtervolgens dat Arrest, waar by de Koning de kennis-neeming van al het geen betrekking tot die twistingen heeft, aan zich alleen reserveert, nodig is, daartegen te voorzien; en dat zyn Majesteit derhalven ordonneert, dat de gemelde Pastorale Instructie gesupprimeerd zal zyn en blyven, als stry-dende tegen het respect, 't welk men aan het gezag van den Koning en aan de Justitie verschuldigd is, en als strekkende tot ontroering van de gemoederen en van de gemeene rust; met verbod aan den Bisschop van *Laon*, diergelyke schriften meer uit te geeven, by pœne, dat tegen hem geprocedeerd zal worden door het beslaan van zyne waereldlyke goederen, en door andere middelen van Rechten, enz. En dat, uit aanmerking van het misbruik, 't welk de Bisschop gemaakt heeft van het generaal Privilegie, hierboven gemeld; om alle Mandementen, Pastorale Brieven of Instructien, tot gebruik van zyne Gemeente, te mogen doen drukken, de Koning dat Privilegie by dezen intrekt, enz.

Gedaan in den Raad van State des Konings, zyn Majesteit daar in tegenwoordig zynde, gehouden te *Versailles* den 2. September 1731.

Dit Arrest was verzeld van een ander tot volkomen demping der Geschillen; luidende het zelve als volgt.

DE Koning dienstig gevonden hebbende by het Arrest, gegeeven in zynen Raad den 10. Maart laatstleeden, te doen ophouden alle de disputen en twistingen, die 'er over de palen van het Geestelyk gezag en van de Waereldlyke magt ontstaan waren; is zyn Majesteit overtuigd, dat het niet minder noodzakelyk is geheel en al te smooren een ander soort van disputen, die alle dagen wederom opkomen over de Bulle *Unigenitus*, en die geenerlei licht over de questien, welke met zo veel drifts gemoveerd worden, kunnende verspreiden, geene andere uitwerking zouden kunnen doen, dan de onlust en de verdeeldheid, over een zaak, die van alle kanten aangemerkt moet worden als geheel afgedaan, te vereeuwigen. Het Decreet van den H. Stoel, gevolgd van een plechtige aanneeming, bekleed met het merkteken van het Koninklyk gezag, en gepubliceerd met de wyste omzichtigheit, zo van den kant der Bisschoppen, als van dien der Parlementen, tot bewaring der grondregelen van het Koninkryk en der geheiligde Rechten van de Kroon, is, door de toestemming van het Lichaam der Herders, geworden het oordeel der algemeene Kerk. Dus, alles door den zamenloop der beide Magten beslist zynde, blyft 'er niets meer overig, dan te doen ophouden de gevolgen van eene verdeeldheit, die zo gevaarlyk, en zo strydig tegen den gemeenen welstand van de Religie en van den Staat is: Zyn Majesteit kan geen zekerder weg, om

om tot een duurzamen vrede in de plaats van die verdeeldheit te komen, inflaan, dan met het voorbeeld te volgen van wylen den Koning, zyn Overgrootvader, die, na het uitgeeven van verscheiden Opene Brieven, Declaratien en Arresten, tot bevestiging der achtbaarheit van de Constitutien der Pauzen, aangenomen door de Bisschoppen van zyn Koninkryk, over de veroordeeling van het boek van Jansenius, de laatste hand meende te moeten leggen aan het stillen der onlusten, welke de Kerk van *Vrankryk* toen beroerden, door te doen ophouden alle disputen over de zaken in verschil, zo als hy zich by zyne Arresten van den 23 October 1668, en van den 5. Maart 1703. verklaard heeft. Waar in het nodig zynde te voorzien, heeft zyn Majesteit, in zynen Raad tegenwoordig zynde, geordonneerd en ordonneerd, dat de gemelde Constitutie *Unigenitus* verder onschendbaar nagekomen en uitgevoerd werde in alle zyne Staten, achtervolgens de Opene Brieven van den 14 February 1714, de Arresten van de registreering derzelve, en de Declaratien van den 4 Augusti 1720 en den 24 Maart 1730. Verbiedende zyn Majesteit zeer uitdrukkelyk aan alle zyne Onderdanen van wat staat of conditie zy ook zyn, te schryven, te drukken, te verkoopen, te vertieren, of anderzins te verspreiden, directelyk of indirectelyk, onder wat naam of tytel het ook zy, eenige Werken, Memorien of Tractaatjes, strekkende tot voeding der disputen over de gemelde Constitutie, of wederom in verschil te trekken, 't geen beslist is, of elkander aan te tasten of te tergen door smadelyke woorden van *Nieuwgezinden*, *Ketters*, *Scheurmakers*, *Jansenisten*, *halve Pelagianen*, of andere namen van partyschap: alles by pœne dat de overtreeders zullen gehandeld worden als wederspannigen, als ongehoorzamen aan de bevelen van zyn Majesteit, als oproermakers, en als verstoorders van de gemeene rust, byzonderlyk de geene die zamengesteld, uitgegeeven, of verspreid mogten hebben eenige geschriften strydende tegen de Religie, tegen het verschuldigd respect aan den H. Stoel, aan onzen H. Vader den Paus, en aan de Bisschoppen; tegen het gezag van de Kerk, en tegen dat van zyn Majesteit; tegen de Rechten van zyne Kroon; en tegen de Vrydommen van de Gallicaansche Kerk. Beveelt zyn Majesteit aan alle de Universiteiten van zyn Koninkryk, byzonderlyk aan de Theologische Faculteiten, te beletten dat men in de Lessen of in de Theses eenige stellingen lascht die aanleiding zouden kunnen geeven om over de afgedane questien in geschil te treeden, of eenige nieuwe over de Constitutie *Unigenitus* te maken. En hy vermaant en gelast niettemin alle de Aardsbisschoppen en Bisschoppen, te waken elk in zyn district, ten einde de vrede en de rust aldaar liefdadelyk en onschendbaar bewaard, en de gemelde disputen en twistingen niet meêr vernieuwd worden. Zullende het tegenwoordig Arrest afgekondigd, en naar deszelfs form en inhoud uitgevoerd worden, niettegenstaande eenigerlei tegenkantingen of appellen, waar van, indien 'er eenigen gedaan worden, zyn Majesteit de kennisneeming aan zich en aan zynen Raad gereserveerd, en dezelve aan alle zyne Hoven en Rechteren verboden heeft.

1731. *Septemb.*

1731. Gedaan in den Raad van State des Konings, enz. te *Versailles* den 5. September 1731.
Septemb.

PHELYPEAUX.

Het Parlement heeft sedert al wederom zyne nadere Vertoogen gedaan, en een weinig zachter antwoord bekomen, beloovende zyn Majesteit hen zyne Intentie te zullen laaten weeten, gelyk dan ook vervolgens geschied is door eenen Brief van den Kancelier aan den eersten President van den volgenden inhoud.

Myn Heer,

DE Koning heeft in zynen Raad doen examineeren de zeer ootmoedige Vertoogen van zyn Parlement over de Declaratie, welke hy den 30. July laatstleeden uitgegeeven heeft. Hy beveelt my, aan u te laaten weeten, dat de groote gevolgen der disputen, die over de paalen van de geestelyke en van de waereldlyke Magt ontstaan zyn, hem bewogen hebbende 't Arrest van den 10. Maart laatstleeden uit te geeven; de byzondere zaak van den Aardsbisschop van *Parys* bevonden is vervat te zyn in de algemeene zaak, welke zyn Majesteit aan zyn persoon gereserveerd hadt. Dus heeft deeze Prelaat, met zich aan hem te adresseeren door eene Memorie, die niet anders dan met zyne permissie gepresenteerd en publyk gemaakt is, zich bediend van den eenigsten weg, welke, na het Arrest van den 10 Maart, voor hem open stont. Hy heeft uit zich zelf de zuiverheit van zyne meeningen getoond, door te doen zien dat de Censuren van zyne Pastorale Instructie geen ander voorwerp hadden dan valsche grondregelen, die geenerlei betrekking hebben met de vaste fondamenten van het Koninklyk gezag, en welker veroordeeling by gevolg de verdeedigers van dat gezag nooit ontrusten kan. Zyn Majesteit hadde dan na dit, niet nodig grooter voorzorg te gebruiken, om het verbod 't welk het Parlement alleenlyk by provisie uitgesproken had, weg te neemen; en dit is het eenigste punt, waar over hy zich heeft willen uitdrukken. Alle de ongerustheden dien aangaande moeten dan absolut verdwynen. Zyn Majesteit kent het gevaar der Censuren en der bedreigingen van Excommunicatie, dewelke op vermengde stoffen zouden vallen; en bovenal van zulke, waar in de rechten van de waereldlyke Magt, direct of indirect gewikkeld zouden kunnen zyn. De Koning zal diergelyke onderneemingen nooit dulden. De Wetten van het Koninkryk hebben daar tegen volkomelyk voorzien; en zyn Majesteit wil geenzins beletten, dat het Parlement gebruik maakt van het gezag, 't welk hy aan het zelve toevertrouwd heeft, om die zelfde Wetten te doen nakomen, en de gemeene rust en den vrede te verzekeren. Ik ben, enz.

Deze brief den 7. September in 't Parlement geleezen zynde, ontstonden 'er groote Debatten; en na dat de Abten *Pucelle*, *Guillebault* en

en *du Mans*, langduurige redevoeringen daar over gedaan hadden, besloot men een vast besluit ontrent de waereldlyke en geestelyke Jurisdictie, te maaken: Men benoemde daar toe Commissarissen, die terstond in 't kabinet van de groote Kamer vergaderden; en het volgende stuk, 't welk goedgekeurd wierdt, ontwierpen: 1731. *Septemb.*

HEt Hof, de Kamers vergaderd zynde, willende voorkomen de abuizen, welke ongetwyfeld zouden ontstaan uit de stellingen in een groot getal schriften verspreid, die strekken zouden tot verwrikking der allervastste fondamenten van het Koninklyk gezag; en genegen zynde, de onderdaanen van zyn Majesteit meêr en meêr te bevestigen in de waare grondregelen wegens het gezag van onze Koningen, heeft de volgende Artykelen vastgesteld; als behelzende de grondregelen in de Ordonnantien van het Koninkryk vervat.

1. Dat de waereldlyke magt, onmiddelyk door Godt ingesteld, volstrekt onafhangkelyk is van alle andere magt; en dat geenerlei andere magt in eenig geval, direct of indirect, de minste inbreuk aan deszelfs gezag dóen kan.

2. Dat het aan de Dienaaren van de Kerk niet toekomt, onder voorwendsel van leering, of onder eenig ander pretext, de palen, welke God tusschen de twee Magten gesteld heeft, te fixeren; en dat de Wetten en de Reglementen, welke de Kerk magt heeft te maaken, geen Wet van den Staat worden, dan voor zo veel ze met de ontzaglyke authoriteit van den Souverein bekleed zyn.

3. Dat aan de waereldlyke magt alleen toekomt de Jurisdictie, dewelke het recht heeft, de zigtbare en uiterlyke magt te gebruiken, om de onderdaanen des Konings te bedwingen.

4. Dat de Dienaaren van de Kerk, aan den Koning, en, in geval van abuis aan 't Parlementshof onder zyn gezag, verantwoordelyk zyn wegens de oeffening der Jurisdictie welke zy van Godt zelf hebben, en wegens al 't geen in de oefening van de magt welke zy direct van Godt hebben, zoude mogen aanloopen tegen de gemeene rust, en tegen de Wetten en Grondregelen van 't Koninkryk.

Men vondt goed van de bovengemelde artykelen een Arrest te formeeren, om het zelve af te kondigen en aan te plakken; doch dat wierdt door het Hof aan het Parlement verboden door een Arrest van den 8. dezer, 't welk de Kancelier dien dag aan het Parlement zondt; luidende als volgt:

ZYn Majesteit zich hebbende doen vertoonen het Arrest den 7. dezer, door zyn Parlement van *Parys* geformeerd, heeft daar uit gezien, dat die Vergadering daar by uit eige beweeging en in een styl even als die der Wetten, verscheiden gemeene Artykelen vastgesteld heeft, waar in het Parlement, na dat het onnodig herhaald heeft het geen niet betwist is, noch betwist kan wor-

 den,

1731. Septemb. den, en het geen zo uitdrukkelyk door de Bisschoppen is erkend, wegens de volstrekte onafhangkelykheit der waereldlyke Magt en der onschendbare authoriteit van de grondregelen des Ryks, waar aan de Koning nooit dulden zal dat eenige inbreuk geschiede, echter regels heeft willen vaststellen over eene stoffe, welkers kennisneeming zyn Majesteit goedgevonden heeft by het Arrest van den 10 Maart laatstleeden, aan zyn persoon alleen te reserveren; waar omtrent de onderneeming van die Vergadering te onverschoonelyker is, om dat ze daags te vooren uit 's Konings mond vernomen had, dat hy by zyne eerste resolutie bleef, om zyne meeningen, achtervolgens het gemelde Arrest, zelf te verklaaren: En het nodig zynde, aan het Parlement te doen weeten, dat het zyne plicht is, zich te bepaalen by de uitvoering der Wetten, welke zyn Majesteit gelieft uit te geeven, zonder zich te onderwinden om te doen het geene wezentlyk aan de Wetgeevende Magt toekomt. De Koning, in zynen Raad zynde, zonder acht te geeven op het Arrest van den 7. dezer, 't welk zyn Majesteit casseert, herroept en vernietigt, als gegeeven tegen zyn Majesteits bekende wil, en door eene onderneeming op de Magt, welke aan zyn Majesteit alleen toekomt, om Wetten en algemeene regels aan zyne onderdaanen voor te schryven, ordonneert, dat de Minut van 't voorzeide Arrest van het Parlement doorgeschrabt, en het tegenwoordig Arrest op den kant daar van geschreven zal worden; het geen de Griffier gehouden zal zyn te doen, by pœne van ongehoorzaamheit, enz.

Die van het Parlement waren over deeze ordre zeer verslagen; doch zy volvoerden de Wil des Konings met alle onderwerping.

Het Hof heeft een Decreet ontfangen van het St. Officie te *Rome*, waarby zeker gedrukt Geschrift, geïntituleerd: *La Vie de l'Abbé Paris*, ten Vuure gedoemd wordt; De benaamingen welke in dat Decreet aan gemelde Geschrift gegeeven worden, zyn die, van *vermeetel*, *ergerlyk*, *oproerig*, *kettersch*, *schandelyk voor den H. Stoel*, *wederspannig tegen het gezag van de Kerk*, *enz.*: Maar vermits men in *Vrankryk* de Decreten, van gemelde Gerechtshof geëmaneerd, niet erkent, komt het weinig in aanmerking. Voor 't overige schynt dat Decreet den yver der Inwoonders voor den Abt *Paris* te verdubbelen, wel verre van hen te doen geloven 't geen de Inquisitie van hem geloofd wil hebben.

De Heer *Desangins*, gewezen Curé te *Calais*, werwaards hy van *Parys* gebannen was, en die met een reuk van H. gesturven is, heeft ook twee Mirakelen op twee verlamde Persoonen gedaan, zynde in de Kerk van St. *Severinus* begraven; Hy was de Biechtvader van den

Abt

Abt *Paris.* Sedert eenige dagen zag men een Print in kooper gesneden, verbeeldende den Kapucyner Munnik, die eenigen tyd geleden by het Graf van den Abt *Paris* door het Volk zeer kwalyk onthaald wierdt, om dat hy dien Abt *une Ame damnée* of *een verdoemde Ziel* genoemd hadt; In welke Print verscheiden belachelyke bespottingen en smadelyke behandelingen tegen dien Kapucyn zeer geestig vertoond worden. 1731. Septemb.

Men ziet nu te *Parys* 17 Geschriften: Factums, Deductien, Memorien, enz. welke in de beruchte zaak van den Pater Jesuït *Jean Baptiste Girard*, en de Juffrouw *Catharina Cadieres* te *Toulon* in 't licht gekomen zyn; Onder dezelve is een Memorie tot rechtvaardiging van gemelde Pater, waarvan zyn Advokaat de Autheur is; In dezelve wordt onder anderen gezegd, dat die Religieus een vermaard Pater is, welke groote deugden en zeldzame talenten tot Prediken heeft; een vroom Man, innerlyk devoot en verlicht; een Biechtvader van goede trouw, grooten yver en liefdadigheit, enz. Tot dezen Pater had zich *Catharina Cadieres* gekeerd, zo dra hy te *Toulon* gekomen was in den Jaare 1728, en hadt hem verklaard, dat *Jesus Christus* gezegd hadt: *Zie hier den Man, die ik u beschikt heb, om u tot my te lyden*; De Pater *Girard* wel verre van argwaan op te vatten, geloofde zulks, en dat zyne nieuwe Biechtdochter eene formeele H. was, maar om zeker te gaan ten opzigte van de wonderen, die hy meende door den Hemel in haar gewerkt te worden, nam hy de precautie zich met haar in haar Kamer op te sluiten, om alles van naby te onderzoeken, en zekere afgezonderde Gemeenschap met haar te hebben, 't geen hy zo veel te meêr noodig oordeelde, om dat hy in zyn slinker oor gansch doof zynde, men zich om hem te spreeken, dichte by hem moest naderen; Voorts achtte hy deze geheime Visites noodzaakelyk, om de Functien van zyn Ampt en Paterschap enz. by zyne devoote Biechtdochter te oefenen; Ook moesten bewaarheid worden verscheiden importante omstandigheden by de jonge Dochter, die hem zeide vol te wezen van Hemelsche Gezigten, Openbaringen, Verrukkingen, Stuipen, enz.; Deze omstandigheden waren onder anderen een ontsloote Borst, de twee eerste Ribben drie vingers breed verheven, verscheiden *Stigmata* of Wondtekenen op de voeten en in haare zyde, een Doorne-Kroon op het Hoofd, enz.; welke *Stigmata* de Pater *Girard*, na lang gebalanceerd

1731. Septem. ceerd te hebben, eindelyk besloot te zien, zonder dat men hem iets anders wegens dat gedrag behoorde ten laste te leggen dan eenige onvoorzigtigheit, alzo die Pater zich niet konde verbeelden, dat deze jonge Dochter zo ondeugend was, als zy by de uitkomst blykt te wezen. Op de beschuldiging dat de Pater aan de jonge Dochter Toverdranken gegeeven, en haar het *Quietismus* ingeboezemd zou hebben, zegt de Advokaat, dat zulks belachelyk was, alzo een Tovenaar niet noodig hadt een *Quietist* te wezen; Aangaande de Brieven welke hy haar geschreven en onder anderen gezegd heeft; *Oubliez Vous & laissez faire*, wordt gezegd, dat het een spreekwyze is die by de Geestelyke Vaders en in de Boeken van devotie gemeen is; De Depositien der Getuigen zegt de Auteur, heeft men ingeboezemd aan eenvoudige en onkundige Menschen, door de kracht van redeneering van de een of de ander *Dialecticus*, enz. Men vindt ook in de voorschreve Memorie deze woorden: *'t Is een Jesuit van 50 Jaaren, die verschalkt geweest is door een Meisje van 18 Jaaren, die zyne Oogen heeft weeten te verblinden en zynen Geest te betoveren.*

Door alles wat gezien wordt in de Geschriften welke wederzyds over deze zaak uitgekomen zyn, is men met veel reden verwonderd te zien dat de Jesuïten zulk een onwaardig Lid van hunne Societeit, als de Vader *Girard* is, niet aan den Waereldlyken Rechter hebben overgeleverd, om over zyne gruwelyke boosheit gestraft te worden; en dat een Parlement zo verlicht, als dat van *Aix* is, zo lang een tyd uitstelt zulke snoode gruwelen, die door gansch *Vrankryk* met afgryzing erkend worden, te straffen: en deze beide aanmerkingen doen gelooven, dat men, deze zaaken mogen zyn zo zy willen, den Jesuït in 't vervolg noch in zyne eere hersteld, en de mishandelde Dochter gestraft zal zien.

Men heeft te *Parys* een schoone Gedenkpenning geslagen ter eere van den Kardinaal de *Fleury*. De Stempel is gesneden door *Roettiers*. Aan de eene zyde is het Borstbeeld van den Kardinaal, waarin men eene groote gelykheit vindt, en waar omheen men leest ANDREÆ HERCULI DE FLEURY S.R.E. CARD. PRIM. REGINÆ ELEEMOSINARIO. Aan de andere zyde ziet men eene Kolom op zyn Pedestal draagende eene Globe, beladen met de Wapens van *Vrankryk*; rondom de Kolom zyn de *Gerechtigheit*, de *Voorzigheit*,

de

de *Magt*, en de *Standvastigheit*, met het Opschrift VIRTUTES REGNI ADMINISTRÆ, en het Jaartal MDCCXXXI. 1731. *Septemb.*

DEN 18. Augusty zondt het Spaansche Hof een Expressen naar *Weenen* met de ratificatie des Konings van het *Weener* Tractaat, dat den 22. July tusschen den Keizer, *Spanje*, en *Groot-Brittannië*, gesloten is. De Engelsche Admiraal *Wager* die den 25. van *Spithead* in Zee geloopen was, kwam den 12. Augusty met zyn esquadre in de baai van *Cadix*, sterk zynde 21. zeilen, daar onder 14. Oorlogschepen van rang. Van de hoogte van kaap *St. Vincent*, zondt hy den Kapitein *Harvey* in't oorlogschip de *Kingsale*, aan den Gouverneur van *Cadix*, met advys van zyne aanstaande komst, en dat hy de Stad met vyftien schooten zoude begroeten, indien hy verzekerd was, dat men ze met het zelfde getal, gelyk in diergelyke gelegenheit gebruikelyk is, zoude beantwoorden? De Gouverneur ontfing de boodschap met zeer veel beleefdheits, en beloofde, dat hy den voorslag, wegens het weder salueeren, zoude doen nakomen: De Admiraal liet ook een compliment maaken aan den Bevelhebber der Spaansche Oorlogschepen in de baai, en sloeg voor dat men, om alle verschillen over het Ceremonieel voor te komen, van weêrkanten tusschen de Engelsche en de Spaansche Schepen, geene eerschooten zoude doen of begeeren. De Marquis *Mari*, Lieutenant Generaal ter Zee, ontfing het compliment zeer beleefdelyk, en zeide, dat hy den gedaanen voorslag goedkeurde. De Admiraal aan den mond van de baai gekomen zynde, kwamen vier Officieren aan zyn boord, die hem in den naam van den voornoemden Marquis complimenteerden; en zo als hy in de baai ten anker kwam salueerde hy de Stad met 15. schooten, en wierdt met het zelfde getal beantwoord: Vervolgens wierdt hy door twee Officieren wegens den Gouverneur verwelkomt; en den volgenden morgen zondt de Admiraal een Officier aan land, om den Marquis en den Gouverneur weder te complimenteeren, en hen dien middag ten eeten te nodigen: Zy kwamen beide aan boord, doch de Gouverneur bleef alleen ter maaltyd; de Marquis zich daar van verschoonende, en de Admiraals en alle de Kapiteins van het esquadre tegen den volgenden dag by hem ter maaltyd nodigende. Wanneer de Marquis en de Gouverneur van boord naar land keerden, wierden zy yder met 13. schoten gesalueerd. Den 14. spysden

SPANJE.

1731. Septemb. de Admiraal en de meeste Kapiteins met den Gouverneur van de Stad, by den Marquis, die een zeer voortreffelyk Festein gaf: Tegen den avond gaf de Admiraal de contravisite aan den Gouverneur, en als hy van land afstak om naar zyn Schip te keeren, wierdt hy uit de Stad met 13 schooten gesalueerd.

Den 17 tegen den middag ging hy met den Engelschen Minister den Heer *Keene*, eene visite geeven aan den Marquis van *La Paz*, eersten Secretaris van Staat, die 's namiddags het tegenbezoek by hem kwam afleggen; en tegen den avond bezocht hy den Heer *Patinho*, Gouverneur van den Raad der Finantien, enz. welke visiten met alle tekenen van vriendschap en achting aan weêrkanten geschiedden.

Den 18 's namiddags tusschen twee en drie uuren, wierdt de Admiraal, verzeld van den Heer *Keene*, en gevolgd van verscheiden Engelsche Heeren, die met zyn Esquadre overgekomen waren, en van alle de Engelsche Koopluiden en andere van zyne Natie te *Sevilië* zynde, ter audientie van den Koning en van de Koningin geintroduceerd: Hy maakte aan hunne Majesteiten bekend, waarom hy met zyn Esquadre daarwaarts gekomen was, met byvoeging, dat hy gereed was, ten overstaan van den Heer *Keene*, met 's Konings Ministers en Officieren vast te stellen. alle het geen 'er wegens de Expeditie noch te beramen mogt zyn: De Koning en en de Koningin ontfingen hem zeer gunstelyk, en betuigden hunne groote achting voor den Koning, zyn Meester, en hun genoegen over de zending van zyn Persoon als Bevelhebber van het Esquadre, enz. Vervolgens wierden de Engelsche Heeren die hem verzelden, aan hunne Majesteiten gepresenteerd, en zeer gunstig ontfangen: daar na begaf hy zich met dezelve, met de overigen van zyn Gevolg naar het Huis van den Heer *Patinho*, die hen met een zeer voortreffelyk Festein onthaalde, hebbende de Admiraal de visites van alle de Grandes en Grooten van het Hof ontfangen. En na dat hy alle de zaaken, waarom hy aan het Hof gekomen was, met de Ministers gereguleerd, en van hunne Majesteiten en de Koninklyke Familie afscheid genomen hadt, keerde hy den 22 naar *Cadix*, werwaards de Heer *Patinho* den 25 met den Heer *Keene* volgden, waarop de Admiraal, met zyn Esquadre, na alle bedenkelyke Eerbewyzingen ontfangen te hebben, den 27 Augusty naar *Gibraltar* vertrok.

Van

Van *Mallaga* heeft men tyding, dat de Hollandsche Kapitein *Schryver* met drie Oorlogschepen onder zyn bevel zyne negociatien te *Algiers* naar genoegen ten einde gebragt hebbende, aldaar aangekomen was. Hy zeilde den 12 Augustus van *Algiers*, en heeft geduurende zyn verblyf aldaar, veel beleefdheits van den *Dey*, van den *Aga* zyn Zoon, en van andere voorname Luiden van de Regeering ontfangen, met de krachtigste betuigingen van vriendschap en genegenheit, om den Vrede met de Heeren Staaten Generaal te onderhouden; zynde ten dien einde, en om alle disputen in 't toekomende weg te neemen, het voorige Tractaat van Vrede niet alleen bevestigd, maar het zelve daarenboven met zes Artykelen vermeerderd, dewelke den 24 der verleede Maand getekend wierden, en van den volgenden inhoud zyn.

DE voorspoedige Abdy Bascha, en de Staaten Generaal in het Jaar 1726, by den gesloten Vrede, alle disputen uit den weg geruimd hebbende, zyn nu verder overééngekomen, by de voorige Artykelen de zes navolgende te voegen.

I. Dat de voorspoedige Abdy Bascha Dey, in 't Jaar 1730, by een Brief aan de Staaten Generaal geschreven, verzocht heeft, dat alle Schepen naar *Indiën* varende, met Turksche Passen mogten worden voorzien, om voor te komen alle verdere disputen die daar uit zouden kunnen ontstaan; doch dat die Passen niet zouden zyn als die der Koopvaarders, om dat de eerstgenoemde zomtyds acht of tien Jaaren uitblyven, in welken tyd het zoude kunnen gebeuren, dat de Passen der Koopvaarders veranderd wierden: waarom men overééngekomen is, dat de Passen der Schepen naar de *Indiën* varende, permanent en geene verandering onderworpen zullen zyn; en opdat men de voorschreven Passen uit de anderen zoude kunnen kennen, zal men het groot Zegel van de Staaten Generaal zetten niet alleenlyk op de Bovenstukken, die hier blyven, maar op de Passen die door den Staat uitgegeeven worden; by welkers konfronteering dat de Zegels een en dezelve zyn, de Kapers van *Algiers* de gemelde Schepen vry en onverhinderd zullen laaten passeeren en repasseeren zonder ophouding of molestatie; en ingeval eenige van deze Kapers dit Artykel overtreeden, zullen zy ten spiegel van anderen zwaar gestraft worden.

II. En ten einde een iegelyk de gemelde Passen voor de Schepen naar *Indiën* varende, zoude mogen kennen, hebben de Staaten Generaal aan haaren Consul te *Algiers* ordre gegeeven, dat op de Bovenstukken geschreven zullen worden deze woorden: *Alle Schepen, die dit nevenstaande Zegel op hunne Passen hebben, zyn Oost-Indische Schepen, toebehoorende aan de Staaten Generaal; niet-*

 tegen-

1731. Septemb. *tegenstaande de Bovenstukken met de Pas niet accordeeren, zo is de Pas evenwel goed.*

III. Verder is overééngekomen, dat, dewyl de Schepen in *Indiën* zynde, wegens de ver afgelegenheit zich van geen nieuwe Passen kunnen voorzien, dezelve met hunne oude Passen vry zullen kunnen passeeren, geduurende den tyd van drie achteréénvolgende Jaaren; welke gestelde tyd eindigen zal in 't Jaar van de *Hegira* 1147, op den laatsten dag van de Maand *Maharam*, met de Christen rekening uitkomende op den laatsten December 1734; geduurende welken tyd het Zegel dat hier is, voor de Indische Schepen die thuis komen, zal kunnen dienen; zynde het ten dien einde aan de Kapers mede gegeeven.

IV. Noch is overééngekomen, dat de Passen der Koopvaarders geene verandering onderwurpen zullen zyn, 't en zy wanneer de Staaten Generaal zulks zelfs goedvinden; doch byaldien eenige van deze haare Passen mogten vervallen in handen van vreemden, met deze Regeering in Oorlog zynde, zullen de Staaten Generaal alsdan, om alle disputen voor te komen, na gedane Vertogen van deze Regeering, aan dezelve toestaan dat de Passen veranderd worden.

V. Is geaccordeerd, dat by de verandering der Passen, de oude een geheel Jaar goed zullen zyn; welke tyd van een Jaar, niet eerder beginnen zal dan van den dag af dat de Consul van den Staat het eerste Bovenstuk aan de Kapers uitgeeft; maar de Schepen uit *Holland* komende, zullen met nieuwe Passen voorzien zyn, en om alle disputen te outgaan, zal de Consul op denzelven dag wanneer hy het eerste Bovenstuk overleverd, een Certificatie van den Dey, wegens den bepaalden tyd neemen.

VI. Noch is overééngekomen, dat, ingeval na verloop van het gestipuleerde Jaar, eenige van deze Kruissers, eenige Koopvaarders, toebehoorende aan de Ingezetenen van de Staaten Generaal, met een oude Pas op Zee komente ontmoeten (uitgezonderd die naar *Oost-Indiën* varen, breder in 't eerste Artykel gemeld, dewelke wel uitdrukkelyk hier buiten gesloten, en op *geenerlei wys* in dit Artykel begrepen zyn) zy dezelve vry mogen opbrengen, doch in geen andere Haven of Koninkryk dan van *Algiers*; en na dat zodanig Schip aldaar door den Dey en den Consul zeer naaukeurig geëxamineerd, en alles met de waarheit overéénkomende bevonden is, zal de Lading van dat Schip prys verklaard, en de vragt aan den Schipper volgens inhoud der Connossementen betaald worden; en men zal het Schip en het Volk onverhinderd laaten gaan, zonder hen van iets te berooven of weg te neemen, en aan gemelde Schipper zal eene Certificatie werden gegeeven, opdat hy in zyne thuisreis door geen andere Kapers gemoeid worde, en die hem vry en onverhinderd laaten passeeren.

De Kapitein *Schryver* heeft ook sedert den 16 July, de onderstaande Slaaven gelost, en daar voor in Pacos (waarvan 'er acht en een half in een goude Crusaad gaan) betaald als volgt.

Jan

1731. September.

Jan Matthysen, *Matroos*, uit Holstein, gelost voor	280 pacos.
Jan Govertsen, *Matroos*, uit Noorwegen.	300
Hans Hansen, *Matroos*, van Hamburg.	200
Auwke Elders, *Matroos*, uit Holstein.	240
Roelof Ulst, *Matroos*, uit Denemarken.	314
Jan Cornelissen, *Matroos*, uit Holstein.	300
Laurens Jacobs, *Matroos*, uit Holstein.	200
Sybrand Jansen, *Matroos*, uit Denemarken.	425
Jan Courtsen, *Matroos*, uie Noorwegen.	365
Jan Fredriksen, *Matroos*, uit Denemarken.	325
Zacharias Peterson, *Constapel*, van Lubek.	290
Hans Roeloffsen, *Matroos*, uit Noorwegen.	300
Laurens Pietersen, *Matroos*, uit Zweeden,	290
Jan Pietersen, *Matroos*, uit Engeland	265
Cornelis Laurensen, *Matroos*; uit Noorwegen.	325
Andries Hardwissen, *Matroos*, uit Denemarken.	303
Jonas Pietersen, *Matroos* van Hamburg.	300
Michiel Rooseboom, *Matroos*, van Dantzik.	450
Philip Jacobsen, *Matroos*, van Hamburg.	400
Laurens Teunissen, *Stuurman*, uit Noorwegen.	500
Christoffel Erford, *Matroos*, uit Brandenburg.	312
Marten Hansen, *Matroos*, uit Holstein.	450
Hendrik de Leeuw, *Stuurman*, uit Noorwegen.	900
Harmen Pieterse Raad, *Stuurman*, van Hamburg.	900
Christiaan de Myn, *Stuurman*, uit Noorwegen.	900
Barent Karstens, *Schipper*, (gepasseerd als Stuurman) uit Holstein.	900
Simon Pietersen, *Stuurman*, uit Zweeden.	900
André Meynard, *Stuurman*, van Rochel.	906
Hans Adolf Duko, *Chirurgyn*, uit Holstein.	900
Rafel de Graaf, *Constapel*, uit Zweeden.	103
Pieter Gol, *Matroos*, uit Holstein.	300
Nicolaas Miklyn, *Matroos*, uit Ierland.	300
Rasmus Jansen, *Koksmaat*, uit Noorwegen.	300
Christiaan Calcyn, *Matroos*, uit Brandenburg.	300
Andries Carl, *Matroos*, uit Denemarken.	300
Hans Juriaanse, *Matroos*, uit Denemarken.	300

P 3 Pieter

1731. Septemb.

Pieter Barents, *Koksmaat*, uit Holst.	.	300
Jan Bersen, *Bootsman*, van Stettin.	.	300
Laurens Cornelissen, *Matroos*, van Bornholm.		300
Jan Pieterse Grackard, *Constapel*, uit Zweeden.		300
Laurens Cornelissen, *Matroos*, uit Denemarken.	.	325
Hendrik Hartendorp, *Zeilemaker*, van Hamburg.	.	500
Joseph Breda, *Matroos*, van Venetien.	.	150
Christiaan Pieterse, *Bootsman*, uit Holstein.	.	405
Pieter Grommise Balow, *Matroos*, uit Denemarken.	.	325
Andries Courson, *Matroos*, uit Noorwegen.	.	300
Anthony Sacks, *Matroos*, uit Zweeden.	.	300
Marten Roos, *Stuurman*, van Hamburg.	.	900
Court Vrobers, *Matroos*, van Hamburg.	.	300
Court Omanson, *Matroos*, uit Noorwegen.	.	300

Bartold Hendriks Southoff, *Matroos*, nu *Timmerman*, van Breemen, door den Dey present gedaan.

NB. Paul Groot van Hamburg, zoude gelost zyn geworden, maar was met het Schip van den Dey in Zee.

Men verzekerde dat de Kapitein *Schryver* van zyne Meesters last ontfangen hadt om zich by de zamengevoegde Engelsche en Spaansche Vlooten te voegen en in het Transport van den Infant Don *Carlos* en van de Spaansche Troupen naar de Toscaansche Kusten te assisteren.

PORTUGAL.

TE *Lissabon* is door last van den Koning het volgende Edict gepubliceerd:

HEt heeft zyne Majesteit volgens deszelfs Koninklyke goedheit behaagd, aan *Vasco Lourenço Velozo* Octroi toe te staan, om zyn Schip de *Europa* naar *Suratte* en de Kusten van *Cormandel* in *Oost Indiën* te zenden, om van daar directelyk of over *Braziliё* naar dit Koninkryk te rug te komen, in Compagnie met de Vloot uit dat Land, zynde tot deze onderneeming een Compagnie opgerecht op de volgende wyze:

1. Dat in deze Stad de Kassier en de eerste Directeuren zullen zyn, *Vasco Lourenço Velozo*, *Mamoel Velho da Costa*, *Francisco Xavier Ferras de Oliveira*, *Francisco Louis Sayao*, en *Francisco Bellagoorda*.

2. Dat gemelde *Vasco Lourenço Velozo* in die Compagnie zal deel neemen met honderd duizend Cruzados, welke hy heeft in Ivoor, en met zyn Schip de

de *Europa*, 't geen in deze Stad gewaardeerd zal worden; en met twintig duizend Cruzados in Zilver. 1731. *Septemb.*

3. De geene welke in het Kapitaal van gemelde Compagnie wil treeden, kan zulks doen binnen 30 dagen van de dagtekening van dezen Brief, des Woensdags en Zaturdag 's morgens ten huize van den voorschreven *Vasco Lourenço Veloso*, om de Som, waar voor hy zich verbindt in te tekenen, tot dat de somme van zes honderd duizend Cruzados compleet zal weezen, zullende dit de hoofdsom zyn van gemelde Compagnie, in dewelke niemand minder zal kunnen tekenen dan honderd Moidores, welke voor het einde van November betaald zullen moeten weezen, waar voor aan yder een Recipisse gegeeven zal worden in de naam van de Directeuren, en het gemelde Schip zal in de Maand February aanstaande vertrekken.

4. Na de te rugkomst van dat Schip, zal binnen een Maand aan de Intekenaars uitgedeeld worden, elk zyn betaalde Kapitaal, en de profyten (indien 'er eenige zyn) vyf Maanden daarna, alles in gereed geld, zullende binnen dien tyd de Goederen by openbaare Verkooping verkocht worden, even als by de Noordsche Compagnie gebruikelyk is, of by aldien voor gemelde tyd het geheel of een gedeelte verkocht kwam te worden, zal het beloop daarvan onder hen worden uitgedeeld.

5. Dat geen Super Cargo, Officier, Matroos of andere Persoonen, aan boord van het Compagnies-Schip eenige Goederen uitvoeren noch te rug, zal mogen brengen, buiten de Goederen van de Compagnie, en indien iemand zulks kwam te doen, zullen zodanige Goederen geconfisqueerd worden ten voordeele van de Compagnie, en de Overtreeder zal gestraft worder op zodanige wyze als zyn Majesteit in de Charter, by gemelde Directeuren verzocht, zal goedvinden, binnen den behoorlyken tyd vast te stellen, zonder de forme van dit Edict tegen te spreeken.

Oost-Lisbon den 29 September 1731.

TE *Rome* vervolgt de Congregatie *Super Nonnullis* haare proceduuren en onderzoekingen, welke de Paus gewild heeft dat den 7 van deze Maand ten einde gebragt zouden worden. Die Congregatie heeft een Edict of tweede Executoriale Brieven tegen den Kardinaal *Coscia* doen publiceeren, waarin hy verklaard wordt van het Kardinaalschap en alle andere Waardigheden, Beneficien en Revenuen vervallen te zyn. ITALIË.

De Heer *Fiorelli* aan den gevangen Heer *Sardini* op het Kasteel St. *Angelo* aangezegd hebbende, dat zyn Proces geinstrueerd zynde, hy een Advokaat konde verkiezen; zo antwoordde dezelve hem *dat Zyn H. zyn Rechter was, en de Kardinaal* Corsini *zyn Advokaat*: maar dit vleijende antwoord hadt het gevolg niet dat hy zich daarvan beloofd

1731. Septem. loofd hadt; dewyl zyn H. hem liet weeten dat hy wilde dat zyn zaak naar den gewoonen loop van Rechten geoordeeld wierde, en dat hy bygevolg een Advokaat te kiezen hadt om voor hem te pleiten.

Den 6 der voorleden Maand wierdt in 't *Quirinaal* geheime Consistorie gehouden, in dewelke de Paus aan de Kardinaalen *Aldobrandini* en *Grimaldi* den mond opende; Vervolgens overwoog men de zaaken van *Savoje*, waarvan het Resultaat was, *dat alle de Privilegien en Vergunningen door wylen den Paus BENEDICTUS XIII. aan den Koning van* Sardinië *toegestaan, vernietigd zullen weezen, doch dat die Prins zal blyven behouden de benoeming tot de vacante Bisdommen, en al het geen door den Paus NICOLAUS V. omtrent het midden van de XV. Eeuw aan het Huis van* Savoje *is toegestaan*, waarvan de Koning van *Sardinië* verzekerd de Bulle van Privilegie te hebben, alhoewel dezelve in de Pauzelyke Archiven niet gevonden worden. In die Consistorie waren 31 Kardinaalen tegenwoordig, en de gemelde groote Resolutie wierdt genomen met eene meerderheit van 26 stemmen, zullende daarvan eene formeele Bulle opgesteld, gedrukt, en op de gewoone Plaatsen aangeplakt worden.

Te *Napels* hadt men tyding van *Weenen* dat de Keizer den Graaf van *Harrach* voor drie Jaaren in het Viceroischap hadt gecontinueerd.

De Kardinaal *Coscia*, het stille en afgezonderde leven moede, hadt begonnen met luister te verschynen, en ook 18 kostelyke Livreiklederen voor den Hertog zyn Broeder en deszelfs Gemaalinne doen maaken. De Collaterale Raad heeft bevolen de inkomsten der Beneficien welke hy in het Koninkryk heeft aan hem te betaalen; en daartegen aan den Heer *Doria*, Aardsbisschop van *Benevento* verboden eenige functien in het Gebied van het Koninkryk te oefenen.

Een Expresse welke door de Republyk van *Genua* naar *Vrankryk* gezonden was, met een vertoog wegens het aanhouden van een Fransch Schip, van *Livorno* naar *Corsica* willende, was aldaar te rug gekomen met het antwoord van één der Secretarissen van Staat van dat Hof aan den Minister van de Republyk aldaar; luidende het zelve als volgt:

IK heb de eer aan u te doen weeten de Intentie des Konings, wegens het Schip de *Santa Marta*, gevoerd by den Kapitein *Thomas Roband*, door de Genueesche Galeien genomen. Zyn Majesteit heeft, zonder acht te geeven op

de

de Verklaaringen die door de Republyk aan hem gedaan zyn, echter aan U wel 1731
willen doen declareeren, dat hy genoegen zal neemen, indien men de Inge- *Septemb.*
zetenen van *Corsica* en de ammunitie van oorlog, terstond te *Livorno*, aan
boord van het Schip 't welk genomen is geweest, te rug levert, en de vracht
met de kosten en schade aan den Kapitein betaalt, enz.

Fontainebleau den 4. Augusty 1731.

Het was den 6 der voorlede Maand wanneer het Convoy in 50 Transportschepen bestaande van St. *Pieter d'Arena* naar *Corsica* zeilde; hebbende deze Schepen 3800 Keizerlyke Soldaaten onder den B[illegible]n van *Wachtendonk*, en eene groote menigte van Krygs-amunitien aan boord; en den 9 derzelve Maand zette deze Schepen in de Haven van *Bastia* dit Krygsvolk enz. aan land. De Bezetting van die belegerde Stad hadt voor de aankomst van dit Secours een uitval op de Belegeraars gedaan, welke ongelukkig uitgevallen was: doch onmiddelyk na de aankomst van het onderstand wierdt die onderneeming met meêr magts en geluks hervat, alzo de Belegeraars meest naar St. *Fiorenzo* getrokken waren, dewyl zy dachten dat de landing van het Keizerlyk Secours aldaar zoude geschieden. Men liet vervolgens eene algemeene vergiffenis publiceeren, met uitzondering van de hardnekkigste Steden en Dorpen, en van de Hoofden der Rebellen. Den 14 tastte de Keizerlyke Generaal met omtrent 4000 Man, 7000 Rebellen aan, welke tusschen St. *Pancratius* en *Foriano* begraven lagen, doch na een hardnekkig gevecht van omtrent zes uuren, behielden de laatsten het slagveld. Men verzekert dat om die reden te *Milaan* om een tweede Secours zal aangedrongen worden.

Te *Parma* zag men den 11 Augustus met de uiterste verwondering en verbaasdheit, na de voorafgegaane beëedigde verklaaring der Vroedvrouwen, Doctoren en Chirurgyns, wegens de zwangerheit der Groot-Hertoginne Weduwe, en na de veertiguurige Gebeden, en het ten toon stellen van het Venerabile in alle de Kerken, tot verwerving van haare gelukkige verlossinge, dat die Prinsesse alle de Persoonen die haare verlossinge moesten bywoonen liet byéénroepen, en opentlyk aan dezelve verklaarde dat zy misleid en bedrogen was, door Menschen die haar hadden doen gelooven dat zy waarlyk zwanger was, maar dat zy bevondt dat 'er niets aan was; en

Q dat

1731. Septemb. dat zy hen zulks verklaarde, opdat zy aan hunne Hoven daar van kennis zouden geeven.

Zo baarden Bergen wel een Muis:
Maar deze Hertogin geen . . Kind.

Terstond wierdt een Expressen met deze gewigtige tyding naar *Sevilië* gezonden; en de Generaal *Stampa*, nam bezit van de Hertogdommen *Parma* en *Plaisance*, in den naam van den Keizer en van het Ryk voor den Infant Don *Carlos*.

DUITSLAND. MEN heeft te *Weenen* tyding dat te *Constantinopel* weder een groote beweeging en verandering is voorgevallen, 't welke zich op de volgende wyze heeft toegedraagen.

Twee Janitsaren, gaande op den eersten September voorby de Mosquée van Sultan *Bajazet*, ontmoetten daar twee *Gebedgi* of Wapen-Smeden der Janitsaren, die, dronken zynde, overluid vertelden 't geen zy voor hunne belangen hadden moeten geheim houden. De twee Janitsaren ziende van verre een *Karakulukzi* van het *Odgiak*, welken zy kenden een Man van Resolutie te wezen, naderden hem, om hem die twee Gebedgi te toonen, en te verhaalen wat zy gezegd hadden. De *Karakulukzi* zondt terstond die twee Janitsaren om in het geheim kennisse daar van te geeven aan den Aga *Capussi*, ten einde deze ten allerspoedigsten zes andere *Karakulukzis* by hem zou zenden, met ordre om hem in zyn voornemen by te staan. Ondertusschen vervoegde hy zich by de twee Gebedgis, en deedt hen met een welgeveinsde vertrouwelykheit een Propositie, waar door hy hun geheim kwam uit te haalen, en hen deedt gelooven, dat hy reets een Party geformeerd hadt van eenige brave Kaerels van zyne Kameraads, onder anderen vyf of zes *Karakulukzis*, die hy meende te ontmoeten op een plaats, welke hy hen hadt aangewezen om te kruissen, ten einde hunnen aanhang te vergrooten. De twee Gebedgis verblyd en gewillig, volgden dien Aanvoerder, tot dat de voorgemelde zes *Karakulukzis* te voorschyn kwamen. De eerste hen ziende, zeide verder tot de Gebedgis, dat zy alle met malkander gaande, een list moesten gebruiken, om geen achterdocht aan de Wachten te geeven, te weeten, dat zy, de Gebedgis, zich dronken zouden houden, en als met geweld laten

voort-

1731. Septemb.

voortslepen, enz. De Gebedgis dit mede toegestemd hebbende, wierden zy dus geleid tot voor het Vizirat of Vizirs-Hof, daar zy zonder verder veinzen wel ter-deeg binnen gesleept en overgeleverd wierden aan *Mouzur-Aga*, of Kapitein van de Hellebaardiers, die reets ordre hadt om hen te ontfangen en voor den Opper-Vizir te doen brengen. Daar gekomen zynde, wierden zy door dien eersten Minister in Persoon geëxamineerd, en de twee Gebedgis bekend hebbende, dat 'er op zekere plaatsen, zo binnen als buiten de Stad, Benden van Rebellen zamengerot waren, in 't voorneemen om op een zelfden tyd twee groote onderneemingen van Rebellie te doen; namelyk het Vizirs-Hof aan te vallen, en de Stad op verscheiden plaatsen in brand te steeken; wierdt geresolveerd, dat de *Janitsar-Agasi* met al zyn Volk in 't Vizirs-Hof zou blyven, om het zelve te beschermen; de *Janitsar-Aga* zou de Wachten van de Stad gaan versterken, en met eenige Detachementen welgewapende Manschap de Rebellen overvallen op de plaatsen, welke de Gebedgi hadden aangewezen, en de *Koul-Kehajasi* of Luitenant-Generaal der Janitsaren, wierdt gelast zorg te draagen voor *Aga-Capussi*. Ondertusschen begaf zich de *Opper-Vizir* naar het Serrail, om aan den *Sultan* van alles verslag te te doen; waarna hy zeker *Chan*, daar hy verstaan hadt een bende Muitemakers te weezen, ging overrompelen, en kreeg omtrent 40 Persoonen, alle baarden hebbende, zonder tegenweer gevangen. Terzelver tyd gaf hy ordre aan eenige der voornaamste Officieren van de *Odgiaks*, om tegen de Rebellen te ageeren.

Door alle deze Maatregelen en gevallen is de gansche Stad tusschen den 1sten en 2den September in eene onophoudelyke beweeging geweest; de Poorten zyn den 2den tot drie uuren na het opgaan van de Zon gesloten gebleven, en de volgende dagen tot den 8sten, zyn de Poorten mede niet dan na Zonnen ondergang geopend geworden. In de eerste nacht heeft men meêr dan 300 Persoonen gevangen bekomen, waarvan 'er een groot gedeelte noch vóór den dag gestranguleerd zyn geworden, anderen wierden geëxecuteerd na dat men hen ondervraagd hadt, en eenigen zyn noch in 't leven. Daar worden 'er gedurig dag en nacht noch meêr by de kop gevat, onder dewelke zich bevinden eenige *Thschiot-Bachi* of Officieren van de Gebedgi, een *Kapigi-Bachi* en een oude *Effendi*, of Wet-Ge-

 leerde,

1731. Septemb. leerden, die zeer arm is, en zich gevleid hadt *Musti* te kunnen worden. Men heeft tot nu toe 28 Baraiks of Vaandels gevonden. Een Turksche Kleêrmaker en twee Armeniers, welke daar aan gearbeid hadden, zyn voor hunne Winkels, zonder geëxamineerd of ondervraagd te zyn, opgehangen. Men zegt dat de *Opper-Vizir* de twee Armeniers wilde doen empaleeren, maar die ongelukkigen waren reets geëxecuteerd, en dus die verschrikkelyke straf ontkomen.

De Opper-Vizir van den eersten nacht te rug gekomen zynde, ging den *Sultan* in 't Serrail verslag doen, die hem ongemeene gunst en vriendschap bewees; en vermits de Vizir van dat gelukkig ogenblik wilde profiteeren, zeide hy den *Sultan*, dat de Kwalykgezinden zyn Hoofd en dat van den Mufti geëischt hebbende, hy gereed was zyn Ampt neêr te leggen, en alles op te offeren tot Conservatie van zyn Heer en Meester; doch dat hy zyn Majesteit verzocht, in overweeging te neemen hoe de Kwaden de Authoriteit der Keizeren zyne Voorzaaten altyd hebben beginnen te krenken, met hen van hunne eerste Ministers te berooven, zo als in het voorleden Jaar by de afzetting van den Sultan *Achmet*, zynen Oom, weinige uuren na de dood van zynen Opper-Vizir *Ibrahim* Bacha, ook gevolgd was; waarop de *Sultan* niets anders antwoordde dan, dat hy hem ordonneerde, zo streng tegen de Kwaden, als edelmoedig tegen zyne goede en getrouwe Onderdaanen te zyn.

Door een brand die den 4de 's nachts te *Kumcapi* ontstont, geraakte de Stad op nieuw in alarm, maar het vuur wierdt ten eersten geblust Den 4den wierden in de Herbergen te *Pera*, *Keratokbori* en *Beycglon* 17 jonge Kaerels by de kop gevat, aan yder van dewelke de Opper-Vizir twee honderd stokslagen deedt geeven, vervolgens sleepte men hen in de Gevangenis van *Mousour* Aga, daar zy 's anderen daags weder uitgehaald en op de Galeien gezonden wierden.

Na dat de uitwerkingen van deze nieuwe dolle rebellie al weder in haare geboorte gesmoord waren, waaromtrent de Opper-Vizir zich onder anderen zeer wel en tot genoegen van den *Sultan* scheen gekweeten te hebben, was die eerste Minister beezig de noodige schikkingen te maaken, om den *Sultan* met een Plaisier-Reisje naar *Asië* te vermaaken, toen den 9den ten negen uuren de *Baltagilar Kiakaiasi*, zynde een Officier van het Serrail hem kwam boodschappen, dat hy by den *Sultan* moest komen; De Vizir, zonder eenige arg-

argwaan te hebben, begaf zich terstond derwaards, maar vermits hy op de plaats van het Serrail de Equipages vondt van den Mufti, den *Nichandgi Bacha*, de twee *Caziaskiers*, of Auditeuren Generaal, den Janitser *Agasi*, den Testadar, of groot-Schatmeester, en van eenige andere Grooten van de Wet, veranderde hy van verwe; Na dat hy een half uur by den *Sultan* geweest was, verspreidde zich een gerucht dat hy afgezet en gearresteerd was, eenigen zeiden in het *Kapiz-Arassi*, en anderen onder de bewaaring van den Bostangi Bacchi, of Kapitein van de Lyfwacht. Den 10 verstont men dat de Galei waaarop de afgezette Opper-Vizir de nacht van te vooren den *Muburda* van wylen *Ibrahim Bacha*, met vier der aanzienlykste Capigi Bacchi of Officieren van den Sultan hadt weggezonden, te rug keerende, onder weg geheime ordre bekomen hadt, te blyven daar zy was, en inderdaad zag men de gemelde Galei dien namiddag omtrent de Punt van *Chalcedonia* ten Anker komen, en men verzekert dat de afgezette Opper-Vizir aan boord van dat Schip gebragt is, verzeld van twee Capighi Bacchi, welke ordre hebben hem naar *Negroponte* te geleiden. Het gemeen gevoelen is dat de Kislar-Aga of Kapitein van de Gesneedenen, de Auteur van deze afzetting is, om dat hy meende ontdekt te hebben dat de Opper-Vizir begon Meester van den *Sultan* te worden, en hem, Kislar-Aga onder de hand te verkleinen. Men zegt nu, dat eenen *Abdullah Pacha*, of de geweezen *Aidan Valissi* tot deze hoogste Bediening gedestineerd zyn, alhoewel daaromtrent noch niets met zekerheit te melden is.

1731. Septemb.

Den zelfden dag zag men den Mufti en den Janitsar-Agasi uit het Serrail komen, de eerstgenoemde aan de hogerhand gaande, beide met Pelsen bekleed, en gevolgd van den Koul Kiahajassi, zynde een voornaam Officier der Janitsaren, met den rang van Janitsar-Agasi; den Testadar met een fraaije en talryke Equipagie, den Reis-Effendi, en den Tzeouch Bacchi, Kolonel der Ghiassen, zynde een slach van Hof-Bedienden, alle met Caftans bekleed. By het uitgaan uit het Serrail scheidde zich de Mufti van de andere Grooten, om naar huis te keeren. en de nieuwe Caimacan of Stedehouder van *Constantinopel*, voorgegaan zynde door den Capigilar Kishajassi, en den Tzaouch Bacchi, en gevolgd van het overige van den Stoet, begaf zich naar het Vizirat, daar hy de complimenten ontfing van den Nidchangi Pacha, en van alle de Grooten van het Ryk, uit-

1731. Septemb. gezonderd den Mufti, welken hy des namiddags den eersten ging begroeten. Men meende dat de Janitsar-Agasi, die maar by provisie aangesteld is, dat Ampt zal blyven behouden, en dat de Caimacan by de aankomst van een nieuwen Opper-Vizir wel mogt weggezonden worden. Ook bespeurt men eenig misnoegen tegen den Mufti, die, zo men zegt, met den afgezetten Opper-Vizir zamenspande, om den Kislar-Agasi te doen vallen. Zo dra deze groote verandering gevolgd was, wierdt *Hodgen Touron* gearresteerd en in de Gevangenis van *Bahrbaki Kouly* geworpen. Hy was in 't algemeen gehaat, en voornamelyk van de Jooden, die hem de dood gezwooren hadden; en *Chephoz le Saraf*, die, om de knevelaryen van *Touron* te ontgaan, gedwongen was, zich met hem te verbinden, is nu de voornaamste die hem met groote woede vervolgt.

Men verstaat ook dat de Imbrahor of Opper-Stalmeester van den *Sultan* den 10 's avonds afgevaardigd is, om den nieuwen Opper-Vizir naar *Constantinopolen* te geleiden, zonder dat men als noch weet wie hy is, of van waar hy zal komen. Maar vermits gemelde Imbrahor de weg naar *Adrianopolen* heeft ingeslagen, gist men dat het of *Topal Osman* Pacha, of *Ispir* Bacha van *Nissa*, of die van *Widdin* zal weezen, ook willen zommigen dat de afgezette Vizir niet gebannen is, zo als men in den beginne gezegd hadt, maar dat hy gevangen zit tusschen de twee Poorten van het Serrail, om hem in dat verschrikkelyk Vertrek te doen vergaan, of om hem te doen uitkeeren de groote Schatten, die hy gedurende zyn Ministerschap heeft ingeslokt. De Vizir *Kiabajasi* continueerd zyn Ampt waar te neemen. Alle de Ministers en Officieren van de Porte schynen verblyd te zyn over de afzetting van den Opper-Vizir, om dat hy getracht hadt hun gezag te besnoeijen.

Den 22 Augusty is te *Weenen* de Resolutie des Keizers in de zaak van *Oost-Vriesland* uitgekomen en gepubliceerd; luidende dezelve in substantie als volgt:

ZYn Keizerlyke Majesteit heeft het gehoorzaamst Advys van den Ryks-Hofraad allergenadigst goedgekeurd, en verklaart dienvolgens nochmaals allergenadigst.

1. Dat men, achtervolgens de Amnestie, welken aan die van *Embden* en aan hunne Aanhangers zeer gunstelyk toegestaan is, zal ophouden met hen over hunne voorige schuld te straffen, en dat men dus geene straf meer ter uitvoer brengen zal.

2. Dat

2. Dat een naaukeurige specificatie van de Geldstraffen, dewelke sedert den 3den May 1729 ingevorderd zyn, door de Keizerlyke Commissarissen aan zyn Majesteit overgezonden zal worden, en dat men die Geldboetens, aan de geenen dewelkeze betaald hebben, terug geeven zal. 1731. Septemb.

3. Dat de onroerende Goederen en Kapitaalen, byzonderlyk de Ambachts-Heerlykheden, dewelke geconfisqueerd of gesequestreerd mogten zyn, terstond aan haare voorige Bezitters weder ingeruimd zullen worden, echter behoudens het recht van hypotheek wegens de vergoeding der schadens.

4. Dat aan de Ambachten en aan de geenen die het met dezelve houden, geoorloofd zal zyn, eene specificatie te maaken van alles het geen tot vergoeding der schadens, tot nu toe ingekomen is, en dezelve aan zyn Keizerlyke Majesteit over te geeven; zynde het zyn Majesteits intentie, dat alles het geen uit dien hoofde ontfangen is, afgekort zal worden van de somme, welke men tot het vergoeden der schadens noch begrooten zal.

5. Dat de waare zin van de Keizerlyke Resolutie van den 31 Augusty 1730, wegens het verschynen op den Landdag, is, dat, uit hoofde van de allergenadigste toegestaane Amnestie, die van *Embden* en de hen aanhangende Landstanden (echter met uitzondering van de geenen, dewelke noch uitdrukkelyk buiten die Amnestie gesloten zyn,) naar het aloud gebruik op den Landdag toegelaaten zullen worden, om aldaar over de zaaken tot dien Landdag behoorende, in alle vryheit te delibereeren, indien zy zich op denzelven vreedzaam gedraagen, en de gemeene lasten in die proportie; als voor de laatste onrust gepractiseerd is, helpen opbrengen; zo als voor dezen, elk die bevoegd was daarop te verschynen, verplicht geweest is zich vreedzaam te gedraagen, en zyn aandeel aan het Land te betaalen; weshalven het geenzins zyne Keizerlyke Majesteits meening is, dat de Ambachten en de geenen die het met dezelve houden, van een slechter of beter conditie zyn, dan zy of de overige Landstanden, die geen gemeene zaak met hen maaken, voor de gerezen onlusten waren: maar dat de een en de ander een evengelyke plicht nakomen zal, en dat niemand die bevoegd is op den Landdag te verschynen (uitgezonderd de geenen die, zo als voorzeid is, noch buiten de Amnestie gesloten zyn) daarvan geweerd zal worden; zullende in tegendeel elk met evengelyke vryheit, en zonder dat de een meêr bepaald zal zyn dan de ander, achtervolgens de aloude Previlegien, daarop mogen verschynen.

6. Dat, wegens het vergoeden der schadens, men dat point alhier, ten overstaan van eenige Keizerlyke Hof Commissarissen in der minne zal trachten af te doen; en dat beide de Partyen ten dien einde binnen den tyd van twee Maanden eenige Persoonen met genoegzame volmagt voorzien zullen: Maar dat, ingeval, tegen verwachting, geen minnelyk vergelyk getroffen mogt worden, zyn Keizerlyke Majesteit na het summarisch aanhooren van wederzydsche fondamenten, allergenadigst bepalen zal de somme, welke de Ambachten en de geenen die het met dezelve houden, eens vooral betaalen zullen; zodanig, dat de bepaalde somme eens betaald zynde, daar over naderhand geene moeijelykheit meêr gemaakt zal worden, maar de Goederen, waarvan hier

1731. Septem. hier boven Artykel 3 gesproken is, terstond van het hypotheek ontheft zullen zyn; en eindelyk:

7. Dat de Ambachten en derzerver Aanhangers mitsdezen nochmaals aangeduid wordt, de overgegeeven bezwaarnissen, tot hun eigen best, niet alleen aan den Vorst van *Oost-Vriesland*, maar ook aan die Landstanden dewelke eene gemeene zaak met hem maaken, zonder verder vertoeven, te doen communiceeren, ten einde zyn Keizerlyke Majesteit des te eerder in staat zy, daar over ook spoedige Justitie te doen.

Men zal van dit alles aan de Keizerlyke Commissarissen kennis geeven, en dezelve zullen gelast worden deze Keizerlyke Ordonnantie, byzonderlyk wegens het staken der uitvoering van alle straf, als mede wegens de naaukeurige spesificatie der geldboetens, die sedert den 3den May 1729 getrokken zyn, en de restitutie van dezelve; en wegens de geconfisqueerde of gesequestreerde onroerende Goederen en Kapitaalen, na te komen, en daar van binnen den tyd van twee Maanden aan zyn Keizerlyke Majesteit bericht te doen; met byvoeging, dat zyn Keizerlyke Majesteit uit de rapporten van derzelver Gesubdelegeerden, van den 16 October (gepresenteerd den 16 November) en van den 22 January (gepresenteerd den 22 February) laatstleden, genadigst heeft gezien het geen dezelve in het stuk van liquidatie, moderatie en anderzins geadviseerd hebben; maar dat, dewyl zyn Keizerlyke Majesteit reets allergenadigst geresolveerd heeft, het stuk van de vergoeding der schadens alhier door eenige Keizerlyke Hof-Commissarissen, spoedig in der minne of gerechtelyk te doen beslissen; en daarentegen uit de gemelde beide berichten niet blykt, wat voor Gronden de Gesubdelegeerden in 't modereeren gehad hebben; zy Keizerlyke Commissarissen die beweegredenen, en welke richtsnoer en generale grondregel hunne Gesubdelegeerden daaromtrent gebruikt hebben, zo ras mogelyk, aan zyn Keizerlyke Majesteit zullen hebben te berichten.

Al 't voorsz. zal aan den Keizerlyken Gezant in den *Haag*, den Graaf van *Zintzendorf*, bekend gemaakt worden; met byvoeging, dat, wegens het punt van de geldboetens, zyn Keizerlyke Majesteits allergenadigste intentie is, dat hy over de onvermoede niet uitvoering van dit punt, uitdrukkelyk en met recht klagen mogt, spoedige Justitie zal doen erlangen.

Was getekend,

A. H. VAN GLANDORF.

Men heeft sedert eenigen tyd zeer veel en verscheidelyk gesproken van eene zamenzweering welke tegen het leven van den Roomsch Keizer gesmeed was, zonder dat men dieswegens noch iets met volkome zekerheit ten opzigte der omstandigheden kan mededeelen. Het volgende uittreksel van een Brief dieswegens van *Weenen* geschreven, vervat het waarschynlykste Verhaal dat men daarvan tot noch toe gezien heeft, en luidt aldus.

„ Men

1731. Septemb.

„ Men heeft zo verschillende gesproken wegens de ontdekking van
„ den toeleg gesmeed tegen den geheiligden Persoon des Keizers, dat
„ het eenigzins noodzaaklyk schynt het Gemeen van de eigentlyke
„ omstandigheden van deze zaak te onderrechten. Het was den 28
„ July laatstleden, wanneer de Aardshertoginne *Maria Magdalena*
„ een onbekenden Brief ontfing, door welken men haar bericht gaf
„ van dien vervloekten aanslag: men berichtte haar terzelver tyd,
„ dat de geenen die het zelve zouden uitvoeren, ten getale van twee-
„ en-twintig waren: dat het Vreemdelingen scheenen te zyn; dat zy
„ gewoon waren verscheiden malen ter week te vergaderen in den
„ Tuin van den Heer van *Potzenbard*, Secretaris van den Keizer-
„ lyken Hofraad, en dat men hen misschien gemakkelyk aldaar zou-
„ de kunnen overvallen. De Aards-Hertoginne ging terstond dezen
„ Brief aan den Keizer mededeelen. Zyn Keizerlyke Majesteit liet
„ daarop den Graaf van *Lamberg*, eenen der Edellieden van zyne
„ Kamer, roepen; gaf aan den zelven kennis van deze ontdekking,
„ en wees hem de bekwaamste middelen aan om zich van de Aan-
„ voerders van deze zamenzweering te verzekeren. Deze Graaf ter-
„ stond na zyn Huis gaande, schreef een briefje aan den Heer van
„ *Potzenbard*, waarin hy hem verzocht hem ten eersten te komen
„ zien, alzo hy hem iets van belang te zeggen hadt: Deze Heer
„ kwam onmiddelyk daarop by den Graaf van *Lamberg*, die hem
„ verscheiden vraagen deedt ten opzigte der Persoonen welke gewoon
„ waren in zynen Tuin te verkeeren: de Heer van *Potzenbard* ant-
„ woordde, dat hy hem dieswegens niets zekers konde zeggen, om
„ dat hy reets sedert een langen tyd niet meêr naar zynen Tuin ging;
„ maar dat zyn Zoon, die van tyd tot tyd daarheen ging, hem waar-
„ schynlyk beter genoegen zoude geeven in het geene hy begeerde
„ te weeten. De Graaf van *Lamberg* zondt terstond om dezen Jon-
„ geling: hy ondervroeg hem op alderhande wyzen, en verweet hem
„ scherpelyk dat zyn Tuin eenigermate tot een schuilplaats diende
„ aan Zaamgezwoornen tegen het leven van zyn Keizerlyke Maje-
„ steit. Hy scheen over deze redenen ongemeen verwonderd, en
„ antwoordde in onderwerpende en eerbiedige uitdrukkingen, dat
„ het waar was dat Vreemdelingen, welkers naamen en hoedanig-
„ heden hem onbekend waren, en die meerendeels Fransch spra-
„ ken, hem in zyn Tuin waren komen zien; dat zy 'er zich zelfs

1731. Septemb. „ in zyn afzyn hadden laaten vinden; maar dat hy nooit andere oirzaak van dit bedryf vermoed hadt dan nieuwsgierigheit of naaukeurigheit; dat hy onkundig was geweest van hun voorneemen; dat hy nu, daarvan onderrecht zynde, niet zoude nalaaten alle zyne poogingen in 't werk te stellen om deze Schelmen te ontdekken, en dat het reets vyf dagen geleden was dat zy niet weder in den Tuin gekomen waren. Men kan niet begrypen hoe deze redenwisseling en de ondervraagingen welke de Graaf van *Lamberg* ten hunnen opzigte gedaan hadt, hen bekend geworden waren. Het is echter zeker, dat de Heer van *Potzenhard*, de Zoon, eenige dagen daarna in zyn Tuin gegaan zynde, een Persoon in Abtsgewaad hem aldaar kwam vinden, welke, na eenige complimenten, tegen hem zeide, dat 'er eene schrikkelyke zamenzweering tegen den Persoon des Keizers gesmeed was; dat hy alle de geenen welke met de uitvoering van dit gruwelyke voorneemen belast waren kende, en dat hy dezelve zonder moeite zoude noemen, indien men hem eene aanmerkelyke belooning wilde geeven. De Heer van *Potzenhard* dacht geene gelegenheit welke zich zo natuurlyk aanboodt te moeten laaten voorbygaan: Hy boodt hem 1000 Ducaaten aan, onder beding van alles te ontdekken dat hy van de zamenzweering wist: Waarop de valsche Abt zeide; Ach! gy zyt de geen die ons zoekt te ontdekken! Zie daar, dat is voor uwe moeite: Hy deedt terzelver tyd twee schooten op hem met een zakpistool dat hy onder zyne Klederen verborgen hadt. De Heer van *Potzenhard* wierdt maar licht gekwetst: dewyl hy geene Wapenen hadt viel hy van schrik ter aarde. De Abt, geloovende dat hy dood was, nam de vlucht. De Graaf vau *Lamberg* heeft alle poogingen in 't werk gesteld, tot dat hy ontdekte dat deze Schelmen zich in de Voorstad van St. *Leopoldus* ophielden, van waar zy onder geleide van eene bende van Soldaaten in de Gevankenissen van de Stad gebragt wierden. De Heer van *Potzenhard*, des Vrydags avonds uitgegaan zynde, ontfing twee pistoolschooten in de borst; maar men zegt niet of hy daarvan gesturven is.

Het Hof van *Parma* tyding bekomen hebbende, dat de zwangerheit van de Hertoginne, welkers verlossing men dagelyks verwacht hadt, en waar over zo veele beweegingen en geruchten ontstaan zyn, gansch onwaar en zonder grond geweest is, hebbende die Prinsesse zulks

zulks zelfs verklaard, zyn ordres gezonden aan den Generaal *Stampa*, om in den naam van den Keizer en het Ryk, als mede van den doorluchtigen Infant Don *Carlos*, van die Staaten volkomen possessie te neemen, en de Hertoginne *Dorothea*, Grootmoeder van dien Prins, tot Regente met een Raad van Regeering tot op de aankomste van Don *Carlos* aan te stellen. 1731. Septemb.

Het Keizerlyke Hof is bezig ter begunstiging van de guarantie der *Pragmatique Sanctie* alle noodige maatregelen te neemen, en stelt alle poogingen in 't werk om dezelve in 't Ryk te doen gelukken. Men heeft ten voordeele van dezelve reets de stemmen van vyf Keurvorsten, en de meerderheit van stemmen in de andere Collegien gewonnen. Men mompelt echter dat wel op de Ryksvergadering op het Tapyt mogte komen op wat wyze deze guarantie goedgekeurd moet worden, of door de meerderheit of door twee derdendeelen der stemstemmen van yder Collegie; geevende de geenen welke van de laatste gedachten zyn voor dat de bevestiging der Oostenrykische Erfvolging als een *Preliminaria* der verkiezing van eenen Roomsch-Koning moet aangemerkt worden. Zyn Keizerlyke Majesteit gewenscht hebbende over deze zwaarigheden met den Keurvorst van *Mentz* als Aards-Kancelier van 't H. Roomsche Ryk te raadpleegen, hadt dezelve ten verzoeke des Keizers zich naar *Weenen* op reis begeeven.

Zyn Keizerlyke Majesteit zich den 6 dezer omtrent *Himberg* met de Harten-jagt verlustigd, en het Middagmaal in de Favorita gehounen hebbende, vertrok dezelve om den Keurvorst van *Mentz* te gemoet te ryden. De Keizer reedt tot omtrent 60 Schreeden aan de overzyde van de groote Brug over den Donau. De Keurvorst den Keizer aldaar ziende, kwam uit zyn Koets en ging te voet om zyn Keizerlyke Majesteit te ontmoeten, en na dat hy omtrent tot op 20 treeden genaderd was, tradt de Keizer mede uit de Koets; De twee Vorsten malkander meêr genaderd zynde, maakte de Keurvorst eene diepe reverentie voor den Keizer, en deze omhelsde den Keurvorst met veele tekenen van vriendschap en genegenheit; waarop de Keizer weder in zyn Koets ging zitten, en de Keurvorst volgde hem, neemende zyn plaats rugwaards tegenover den Keizer, en dus reden zy beide naar het Keizerlyk Zomer-Paleis, de *Favorita* genaamd, terwyl het kanon van de wallen driemaal gelost en een Veld-Muzyk van Trompetten en Keteltrommen gemaakt wierdt, zynde de Trein by

1731. Septemb. de te rug-marsch vergroot met zeven Koetsen, en alle het Gevolg van den Keurvorst. In het Paleis gekomen zynde, geleidde de Keizer den Keurvorst tot in de Keizerlyke Vertrekken, daar zyn Keurvorstelyke Doorluchtigheit door hunne Keizerlyke Majesteiten wierdt verwellekomt, waarna de Keurvorst, vóórgegaan zynde door de voornaamste Heeren van het Hof, in de Vertrekken die vóor hem gereed gemaakt waren, gebragt wierdt. Des avonds hieldt de Keurvorst in de Gallery van de Keizerinne de Maaltyd met hunne Keizerlyke Majesteiten, de Aards-Hertoginne *Maria Magdalena*, Zuster van den Keizer, en de twee Aards-Hertoginnen, Dochters van zyn Keizerlyke Majesteit. Men verzekert dat zyn Keurvorstelyke Doorluchtigheit, geduurende zyn verblyf aan 't Hof de hooge Functien die aan zyn Ampt, als Aards-Kancelier van 't H. Roomsche Ryk, gehecht zyn zal verrichten, 't geen sedert den tyd van Keizer *Karel* V. niet geschied is.

De Zaak van de Saltzburgsche Protestanten maakt zeer veel opschuddings, en doet voor groote gevolgen vreezen: Meêr dan 18000 van die Menschen bevinden zich in de Gebergtens van dat Aards-Bisdom: Dezelve zyn afkomstig van een groot getal van Lutersche Saxische Huisgezinnen, welke eertyds aldaar geroepen waren om in de mynen te arbeiden op voorwaarde van de vrye oefening van hunnen Godsdienst: doch tegenwoordig vermenigvuldigd zynde, en anderen hunnen Godsdienst mede omhelzende, worden zy onder het voorgeeven van Rebellie vervolgd, en hen niet alleenlyk de vrye oefening van hunnen Godsdienst, maar ook het droevige *jus emigrandi* geweigerd. Daar is ondertusschen een Keizerlyk Mandement, gedagtekend te *Weenen* den 30 Augustus, in het licht gekomen; zynde gericht aan de Saltsburgsche Onderdaanen, en voornamelyk aan de geenen die onder den dekmantel van verdrukking, ter oirzaak van de Religie of van andere bezwaarnissen, tegen den Aardsbisschop hunnen Landheer opgestaan zyn, en daarin volharden: dezelve vermaanende en gebiedende, van nu af in rust te leeven; aan hunnen Landsvorst alle schuldige gehoorzaamheit te bewyzen, zich van alle verdere zamenrotting te onthouden: geene oproerige uitdrukkingen en lasteringen meêr te gebruiken, en alle Religie-bespottingen, bedreigingen en geweldige onderneemingen na te laaten, met bedreiging, dat de Overtreeders niet alleenlyk in de hoogste ongenade des Kei-

zers en des H. Roomschen Ryks zullen vervallen, maar ook naar eisch der omstandigheden van zaaken, met de uiterste strengheit gestraft worden: Voorts beveelt zyn Majesteit, dat, wanneer zy meenen eenige Religie- of andere bezwaarnissen tegen hunnen Landheer te hebben, zy dezelve terstond aan hem, als Roomsch-Keizer en Opperrechter in 't Ryk, onbeschroomd, vry en onverhinderd in geschrift vertoonen; zullende zyn Majesteit alle de bezwaarnissen zonder aanzien van Persoon of Religie, ten eersten in alle rechtmatigheit en billykheit afdoen, en elk Justitie erlangen laaten, enz. 1731. Septemb.

De Saltzburgsche Regeering heeft zich met die van *Beyeren* verstaan, om alle gemeenschap met de Luthersche Onderdaanen in dat Aardsbisdom af te snyden, ten einde men van deze arme Menschen niets verneemen kan. Men hoort niet dat zy zich eenigzins oproerig aanstellen, gelyk men van de Roomsch-Katholyke zyde zulks voorgeeft, maar wel in tegendeel dat zy ongemeen vreedzaam leeven, en in stilheit hun beroep waarneemen: De geenen die als Gedeputeerden naar *Regensburg* gezonden en zo sterk waren, zyn op de Beyersche Grenzen aangehouden, en op wagens als Misdadigers naar *Lintz* in *Oostenryk* gevoerd.

Van *Dresden* heeft men dat de Standen van het Keurvorstendom *Saxen*, den 19 Augusty, na het hooren van de Predikatie in de Kerk van 't Kasteel aldaar, op de magnifique Zaal, die boven de gemelde Kerk is, vergaderden, om de Propositie die de Koning als Keurvorst aan haar stont te doen, te aanhooren. De opening van den Landdag geschiedde met de Harangue die de Heer Kancelier *Bunau* deedt, in den naam van zyn Majesteit die tegenwoordig was waarna de Heer Referendarius *van Guden* overluid las de Propositie: bestaande in 13 Artykelen, die in verscheiden anderen verdeeld zyn, De Heer van *Hesse* antwoordde op de Harangue in den naam van de Standen, en bedankte zyn Majesteit voor zyn Vaderlyke zorg, hem verzekerende van hunne onschendbare getrouwheit, enz. De 13 Artykelen der bovengemelde Propositie, behelzen voornamelyk:

1. Zyn Majesteit geeft aan de gemelde Standen kennis, dat de Commissie aangesteld tot *het redresseeren der abuizen in de Administratie der Justitie*, met alle mogelyke spoed voortgezet wordt.

2. Van de Standen wordt geëischt een sortabele somme op te brengen, *tot vermeerdering van het Fonds voor de Armen en door de brand*

1731. Septemb. *geruineerden*, om te beletten dat 'er geene Beedelaars in 't Land zyn.

3. Aan de Standen wordt bekend gemaakt, wat maatregelen beraamd zyn, om *een beter Ordre en Egaliteit in het lichten der Belastingen van 't Land* vast te stellen, volgens de instantien der Standen, op den Landdag 1722 gedaan.

4 Dat de Koning door aangestelde Commissien middelen beraamd heeft, om *de klagten der Standen* in de voorgaande Landdagen gedaan, *ten opzigte van de Land- en generaale-Accys*, *te doen ophouden.*

5. Om *eene gelykheit der Maate van de Ellen* door het geheele Land in te voeren:

6. Om de Contributien op den ouden voet te continueeren, te weeten: 1. *De Land Accys*, met een Supplement van 25000 Flor. wegens *Meissen* Jaarlyks, tot het betaalen der *oude schulden van de Rente-kamer*. 2. De Sommen voor de kosten van de *Gezandschappen*. 3. 700000 Florynen tot onderhoud van de *Troupen*. 4. De Sommen tot de vrye Dispositie van de *Krygs-kasse*. 5. Continuatie van de 3000 Ryksdaalders 's Jaars, tot onderhoud van het *Tuchthuis te Waldheym*. 6. Een sortable somme tot het voltooijen van het *Tuchthuis dat te Torgau* gebouwd wordt. 7. Continuatie van de Subsidien, genaamd de *Land-Drank* en *Vleesch-Steur*, mitsgaders de belasting op het *gestempeld of gezegeld Papier*, en op de *Speel-kaarten.*

7. Om een sortable Somme op te brengen tot *vermeerdering van de Troupen*, *reparatie der Vestingen*, en voor *de Magazynen van Graanen.*

8. Om te lichten een Somme van 1000 Ryksdaalders Jaarlyks, geduurende zes Jaaren, tot *reparatie der Dyken van de Rivieren de Elf*, *de Mulde en de Elster*.

9. Om aan de Rente-kamer te vergoeden, de geleede schade door de groote kosten tot het oprechten van *Magazynen van Graanen in de droogte van het Jaar* 1726.

10. Om te restitueeren 30095 Florynen, welke de Rente-kamer verloren heeft in de *Land-Accys en de Tollen*, *wegens de droogte in 't Jaar* 1720.

11 Om op te brengen de Somme van 130 duizend Ryksdaalders, tot het rembourseeren van de Rente-kamer, wegens *de aflossing van de verpande Baillaage van Wiezenburg.*

12. Om

12. Om op te brengen de Somme van 1500 Ryksdaalders 's Jaars, om de Bedienden te betaalen, welke gebruikt worden tot het maaken van betere *schikkingen in de Leen-Artykelen.* 1731. Septemb.

13. Om op te brengen de Sommen tot het betaalen der onkosten van den tegenwoordigen Landdag, enz. met recommandatie, om in het delibereeren over deze Pointen van Propositie allen mogelyken yver en spoed toe te brengen.

NB. Een Floryn of Gulden van die, welke hier genoemd worden, is weinig minder dan twee Hollandsche Guldens.

Te *Berlyn* continueerde de blydschap over de verzoening des Konings van *Pruissen* met zynen Kroon-Prins, waarvan in het Artykel van de voorgaande Maand reets gesproken is, en het welke zich aldus heeft toegedraagen.

De Koning in het midden der voorlede Maand des namiddags van *Berlyn* vertrokken zynde, zo men meende om by de verkiezing van een nieuwen Heir-meester der Orde van St. *Jan van Jerusalem* te assisteeren, verstont men zeer onverwacht, dat zyn Majesteit zich naar *Custrin* begeeven hadt; De Koning aldaar aangekomen zynde, en zyn inkeer in het Gouvernements-huis genomen hebbende, deedt den Kroon-Prins by zich ontbieden: De Koning bevondt zich in een Kamer, verzeld van den Luitenant-Generaal van *Grombkow*, den Generaal Major *Lepel*, Gouverneur van *Custrin*, den Kolonel *Derichau*, en de Heeren van *Wolden*, *Rowedel* en *Natzmer*, welke drie laatsten by den Kroon-Prins zyn; zyn Koninklyke Hoogheit daar gekomen zynde, vernederde zich voor de voeten van zyn Majesteit, die zich een uur lang met hem onderhieldt; met zo nadrukkelyke als tedere en Vaderlyke Discoursen en Vermaaningen, zynde de deuren geduurende dien tyd gesloten geweest; Vervolgens begaf zich de Koning met den Kroon-Prins naar een Zaal, daar alle de Heeren van de Regeering en van de Kamer tegenwoordig waren; Men hieldt daar een Collation, maar de Koning wilde niet zitten; de Kroon-Prins de occasie waarneemende, maakte nochmaals zyne onderwerping voor den Koning, feliciteerde hem met zynen Verjaardag, en wenschende aan zyn Majesteit lang Leven en gelukkige Regeering, waarop de Koning den Prins tederlyk omhelsde; Hier op vertrok den Koning, en de Kroon-Prins volgde hem tot aan de koets, daar zyn Koninklyke Hoogheit voor de derdemaal zyn onder-

wer-

1731. Septem. werping betuigd hebbende, gaf hem zyn Majesteit de tederste verzekeringen van zyn liefde, en dat hy byzondere zorg voor hem zou draagen; Dit geschiedde voor de oogen van eene menigte van Volk dat daar gekomen was; Na het vertrek des Konings gaf de Kroon-Prins alle bedenkelyke blyken van blydschap en genoegen over het geen was voorgevallen. Die Prins is sedert zyn verblyf te *Custrin* zeer gegroeid en heeft een fraai weezen. Van *Custrin* begaf zich de Koning te water naar *Sonnenburg*, daar op gemelden Woensdag de Prins *Karel*, Markgraaf van *Brandenburg*, oudste Zoon van den overleden Markgraaf *Albert Fredrik*, tot Heir-Meester van de bovengemelde doorluchtige Orde verkoren wierdt; Des anderendaags wierden met groote Ceremonien 40 nieuwe Ridders gecreëerd, en de Koning gaf in die occasie een groot Festein, en zyn Majesteit kwam den 18 te *Berlyn* te rug, geevende onmiddelyk last om de Generaals, Graaf van *Sekkendorf*, en Baron van *Ginkel*, Keizerlyke en Hollandsche Ministers, by zich te ontbieden, aan welken hy met veel genoegen het gebeurde verhaalde, die Heeren teffens verzoekende, den Kroon-Prins te gaan bezoeken, en hem op nieuws van zyne Vaderlyke liefde te verzekeren; waarop die twee Generaals zich naar *Custrin* begaven, en de eer gehad hebben den gemelden Prins te zien, en zich een geruimen tyd met hem te onderhouden, zynde van zyn Koninklyke Hoogheit met groote achting ontfangen geworden.

Van *Manheim* heeft men tyding dat de Hertog van *Tweebruggen*, te *Wisbade* geweest zynde, tot herstelling van zyne gezondheit, schielyk van daar naar *Tweebruggen* gekeerd was, doch niet verder gekomen dan tot een Dorp naby die Stad, alwaar hy den 16 der voorlede Maand sturf. Hy was genoemd GUSTAVUS-SAMUEL LEOPOLDUS, en geboren den 2 April 1670 O. S. te *Segeburg* in *Zweden*, van *Adolf Johan*, Paltsgraaf aan den *Rhyn*, Broeder van den beroemden *Karel Gustavus*, Koning van *Zweden*, en van *Elze Elisabeth*, Gravinne *Brahe van Weissenburg*. Hy volgde in het Hertogdom van *Tweebruggen* in den Jaare 1719, op *Karel* den XII. Koning van *Zweden*, en nam ook in dat zelfde Jaar den Roomsch-Katholyken Godsdienst aan. Hy trouwde in zyn eerste Huwelyk in den Jaare 1707 met *Dorothea*, Dochter van den laatsten Paltsgraaf van *Veldentz*, waar van hy zich door Pauzelyk Vonnis, wegens

gens

gens bloedverwandſchap deedt ſcheiden in den Jaare 1723. Hy trouwde daarop met *Louiſa Dorothea Hofman*, Staatjuffer van de verſtoote Hertoginne, en van eene ſlechte geboorte: doch hy heeft uit beide deze Huwelyken geene Kinderen nagelaten. De mededingers tot deze Erfvolging zyn, de Keurvorſt van de *Palts*, en de Prins *Chriſtiaan* de III. Paltsgraaf van *Birkenfeld*, in de Proteſtantſche Religie geboren den 7 November des Jaars 1674. 1731. *Septemb.*

Den 12 van deze Maand arriveerde te *Hamburg* het Schip de *Apollo*, gecommandeerd door den Kapitein *Cayphas*, toebehoorende aan de Ooſt-Indiſche Compagnie van *Ooſtende*, dat de reize naar *China* gedaan hadt met Pruiſſiſche Vlaggen; het zelve is geaddreſſeerd aan den Heer *Joſeph Rezzani*, zynde den 1 January van *Canton* vertrokken. De Laading is te *Hamburg* opgeſlagen, en zal aldaar verkocht worden, beſtaande in

262670	℔	Thee Boey.
34970	℔	dito Singlo.
5960	℔	dito Cauſſon.
2950	℔	dito Pecko.
22650	℔	dito Bing.
150		Kiſten.
14		Tobbes en
1845		Bondels Porcelynen.
1513	ps.	Gorgorons.
1500	ps.	Poiſies.
90	ps.	Peckins.

HAARE Keizerlyke Majeſteit van *Rusland*, bedacht zynde op alle middelen welke tot verbetering van de Politie, en tot de meeſte nuttigheit van haare Volkeren zoude kunnen dienen, heeft onlangs het volgende Plakaat laaten uitgaan. RUSLAND.

DEwyl haar Keizerlyke Majeſteit vernomen heeft, op wat wyze in *Rusland*, eenige Godvergeeten en zonder de minſte vreeze in eeuwige Hel-angſte levende Luiden, zich ten toon ſtellen als of zy tooveren konden, en uit hoofde van die kunſt den gemeenen Man allerhande hulpe belooven: Nadien nu daar door de gemeene Man wordt vervoerd, zulke Perſoonen in hun huis te roepen, en dezelve in booze onderneemingen om hulpe aan te ſpreeken, ook

1731. Septem. deze gewaande Toveraars zich niet zonder hun groot nut, geheel willig daar by laaten vinden, doch de geene die zich op zulk een zielverderfelyke hulpbieding verlaaten, niet alleen in schade worden gezet, maar ook de toorn Gods, en naar de burgerlyke wetten zwaare straffe die zich tot de dood uitstrekken kan, op zich laaden: Alzo heeft de regeerende Senaat op allergenadigst bevel van haar Keizerlyke Majesteit voor goed bevonden, daar over in het geheele Russische Ryk gedrukte *Ukasen* te laaten afgaan, ten einde voortaan niemant onderstaan mag diergelyke pretense Toveraars, het zy opentlyk of heimelyk in zyn huis te ontbieden, of ook tot hunnent te gaan, veel min met hen op den weg van Tovery te spreeken, noch zulk een zeer verderfelyke kunst van hen te leeren; doch ingevalle iemandt in 't toekomende, met verachting des Goddelyken toorns, en achterstelling van dit Keizerlyk Plakaat zich zonde laaten gelusten, diergelyke Toveraars tot zich te beroepen of wegens Toversche hulpbieding, tot hen in de huizen mogt gaan, of ook met hen op de wegen van Toveryen te spreeken, en zelfs zulks werkstellig te maaken, of zo ook de Toveraars van zich zelfs, tot nadeel van anderen Toveryen mogten bedryven, zullen diergelyke Bedriegers worden verbrand, en die geene dewelke hulpe by haar gezocht hebben, met de knut, en naar bevinding aan 't leven gestraft worden; edoch, zullen bovengemelde Bedriegers die over hun godloos bedryf berouw hebben, en zonder anderen te melden, zich zelfs over zulke begaane misdryven aangeeven, zonder eenig verder onderzoek, pardon erlangen.

Gedaan in den Senaat te *Moscou*, den 31 May 1731.

NEDERLANDEN. DE Heeren Staten der Provintie van *Vriesland* op het verzoek van haare Hoogheit de Vorstinne Douariere vergaderd zynde, om de Installatie te doen van den Prins van *Oranje* en *Nassau*, &c. in de actueele Functie van het Stadhouder- en Kapiteinschap-Generaal van *Vriesland*, na dat zyn Hoogheit den 1 dezer Maand den ouderdom van 20 Jaaren vervuld hadt, heeft die Prins den 3 dezer des morgens, door een ordinaris Edelman van zyn aankomst binnen *Leeuwaarden*, kennis laaten geeven aan den Heer Baron *M. van Schwartzenberg*, *Grietman van Dantumadeel*, als eerste Heer van de Gecommitteerde Staaten in het mindergetal; waarop zyn Hoogheit des namiddags door denzelven Heer van *Schwartzenburg* uit naam van de Heeren Staaten plechtelyk is verwellekomt en gecomplimenteerd, zynde gemelde Heer door de Hoofdwacht met vliegende Vaandel en slaande Trom gesalueerd, en door zyn Hoogheit voor het Hof op straat gerecipieerd, eerst ingegaan, en vervolgens op dezelve wyze weder uitgeleid.

Den 4 is zyn Hoogheit door het mindergetal en Corps van 't Hof

Hof afgehaald, en naar het Landhuis geleid op de volgende wyze. 1731. *October.*

Ten elf uuren zyn de Heeren van het mindergetal naar het Hof gegaan, door zyn Hoogheit op ſtraat gerecipieerd, eerſt ingegaan, en na bekendmaakinge van de reden hunner komſte, hebben zy zich met zyn Hoogheit naar het Landhuis begeeven, gaande zyn Hoogheit in het midden der twee Heeren van *Ooſtergoo*; Aan het Landhuis ſtonden twee ryen van de Guarde te voet gerangeerd, van de ſtraat af tot dicht aan de laatſte trap van de Zaal, door welke Militie zyn Hoogheit en de Heeren van het mindergetal gegaan zyn in de kamer, daar het gansche Corps van de Staaten vergaderd was; Zyn Hoogheit geplaatſt zynde aan het boven-einde van de Tafel, en de Heeren van het mindergetal ter wederzyden, is zyne Hoogheits Commiſſie en Inſtructie door 's Lands Secretaris geleezen; Zyn Hoogheit deedt vervolgens den Eed, en wierdt daarna door den mond van den Heer Baron *M. van Schwartzenburg* gefeliciteerd en gecomplimenteerd: Het welk door zyn Hoogheit met een reciproque Compliment beantwoord wierdt. Voorts wierdt zyn Hoogheit door het gansche mindergetal op gelyke wyze te rug geleid, en die Heeren wierden 's middags op het Hof ter Maaltyd onthaald.

De *Byzonderheden* in deze Maand vóórgekomen, zeer weinig en van gering belang zynde, heeft de Leezer dezelve, benevens die van de volgende Maand, in het Artykel van dezelve te wachten.

OCTOBER.

GROOT-BRITTANNIE.

TE *Londen* hadt men tyding van *Dublin* dat de Hertog van *Dorſet*, Viceroy van *Ierland*, welke den 22 der voorleden Maand aldaar aangekomen was, den 16 October de Vergadering van het Ierſche Parlement door eene Aanſpraak geopend hadt, waarvan de voornaamſte inhoud was als volgt.

1731. October. IK zal het aan uwe overweeging laaten, of 'er eenige verdere wetten vereischt worden, om het aangroeijen van Papery te beletten, en u zelve te beveiligen tegen alle de gevaaren van het groot getal Papisten in dit Koninkryk. Gylieden zult mede overleggen, wat verdere aanmoedigingen kunnen gegeven worden tot de Manufactuuren van Hennip en Vlas, als zynde takken van den Koophandel, waar door de Armen in 't werk gesteld, hun getal metter tyd verminderd, en de Bronnen van Rykdom geopend en bevorderd kunnen worden. Terzelver tyd ben ik ook gelast, U-lieden te recommandeeren het beraamen van nadrukkelyker middelen om den onwettigen uitvoer van Wolle naar buitenlandsche Gewesten te beletten.

't Is met leedwezen dat ik zo groot gebrek in de publyke Inkomsten vinde. Ik heb aan de respective Officieren geordonneerd de Begrootingen en Rekeningen voor U-lieden opee te leggen, en ik twyfel niet, of gy zult krachtdadige voorziening doen tot het betaalen der gemeene Schulden, en tot onderstand van zyn Majesteits Regeering, onder dewelke uwe Belangen en Geluk, Religie en Vryheit alleen kunnen verzekerd wezen, enz.

Beide de Huizen van het Parlement namen terstond een eenpaarig besluit yder een zeer ootmoedig Adres aan den Koning te ontwerpen, dewelke den 18 aan zyn Excellentie overgeleverd, en door denzelven naar *Londen* gezonden wierden. Terzelver tyd presenteerden zy elk ook een byzonder Adres aan den Viceroy, om hem voor zyne Aanspraak van den Throon te bedanken: Zyn Excellentie antwoordde op dat van het Hoogerhuis:

MY-LORDS.

DE verplichtende wys op dewelke uwe Lordschappen zich zelven aan my uitdrukken, brengt my onder de sterkste verbintenis, om myne poogingen voor het welzyn van dit Koninkryk te continueeren, en om uwe achting, dewelke ik zeer hoog schat, te verdienen.

En op dat van het Lagerhuis.

IK verblyde my zeer over het genoegen, 't welk gy in myne poogingen voor 't belang van dit Koninkryk, neemt. Niets zal aan mynen kant ontbreeken om te beantwoorden de verwachtingen van dit Huis der Gemeentens, 't welk zo veel yvers betuigt, om den dienst van zyn Majesteit en de gemaklykheit van myne administratie te bevorderen.

Het Adres van het Hogerhuis van 't Parlement van *Ierland* aan den Koning, door den Viceroy aan het Hof gezonden, is van den volgenden inhoud.

Met

Met believen van uwe Majesteit.

WY uwe Majesteits zeer schuldplichtige en getrouwe Onderdaanen, de Geestelyke en Waereldlyke Pairs, in 't Parlement vergaderd, smeeken verlof, om uwe Majesteit ootmoedelyk te bedanken voor die gunstige betuigingen van uwe tedere zorg en ernstigen yver voor den welstand van dit uw Koninkryk, welke wy van den Throon ontfangen hebben, en voor de verzekeringen aan ons gegeeven, dat wy niets doen kunnen dat uwe Majesteit aangenamer is, dan dat wy zodanige Bils gereed maaken, welke strekken mogen tot bewaaring, aanwasch en vaststelling van dien welstand.

En wy bedienen ons van deze gelegenheit, om uwe Majesteit geluk te wenschen over den goeden uitslag, welke de wysheit van uwe raadslagen en onderhandelingen gehad heeft; waar door wy de redelykste verwachtingen hebben van eenen algemeenen Vrede, die door de aangroeijing van onzen Koophandel welke ze te weeg brengen, en door de aanmoediging welke ze aan onze Fabryken, onder uwe Majesteits gunst en bescherming geeven zal, noodzakelyk contribueéren moet tot het wegneemen van die moeijelykheden, waar onder wy tegenwoordig worstelen, en tot het vervullen van uwe Majesteits genadige wenschingen en oogmerken onswaarts.

Wy kunnen tot dankelyke erkentenis alleenlyk aan uwe Majesteit geeven de sterkste en oprechtste verzekeringen van onze onschendbare schuldplichtigheit en toegenegenheit voor uwe Majesteit en uw Koninklyk Huis, en van ons standvastig besluit, om gebruik te maaken van de gelegenheit, welke uwe Majesteit door den gelukkigen toestand der zaaken in *Europa* in onze handen gegeeven heeft, om den voorspoed van uwe Onderdaanen, en de veiligheit van uwe Regeering te bevorderen.

Ingevolge van dien zullen wy hertelyk concurreeren in het maaken van zodanige Wetten, die noodzakelyk zyn om onze Vlas- en Hennip-Fabryken, waardoor onze Armen werk krygen, en hun getal verminderd wordt, aan te moedigen; om den onwettigen uitvoer van Wol, en de sluikeryen van Goederen, dewelke tot schade van 's Lands inkomsten, en tot verderf van den oprechten Koopman strekken, te beletten, en om den verderen aanwasch van Papery te stuiten, en ons tegen alle gevaaren van de menigte en van de stoutheit der Papisten in dit Koninkryk, te verzekeren.

Uwe Majesteits goede Onderdaanen van *Ierland*, die het geluk van uwe onmiddelyke tegenwoordigheit missen moeten, kunnen niet anders dan hunne zeer gevoelige erkentenis betuigen voor uwe Majesteits uitgebreide goedgunstigheit, door het stellen van hunne zaaken in de handen van zyn Excellentie den Hertog van *Dorset*, wiens bekende en loffelyke hoedanigheit aan ons geen rede van twyfeling overlaat, of hy zal, in opvolging van uwe Koninklyke beveelen, uwe Majesteits Persoon behoorlyk representeeren, in gestadig alles wat in zyne magt is te doen, om de eer, het welzyn en het belang van dit uw Majesteits Koninkryk, te helpen bevorderen.

1731. Uwe Majesteits schuldplichtige en getrouwe Onderdaanen hebben niets meêr
October. noch grooters hier by te voegen, dan hunne zeer yverige wenschingen en gebeden, dat uwe Majesteit lang genieten mag uwen waaren en gewenschten roem in den voorspoed van uw Volk, onder uwe zeer rechtmatige en genadige regeering, en dat onze laatste Nakomelingen het zelfde geluk tot hen overgebragt mogen zien, onder Prinsen van uwe Majesteits Doorluchtige en Koninklyke Familie.

Het Adres van het Huis der Gemeentens aan zyn Majesteit, luidt als volgt:

Met believen van uwe Majesteit.

WY, uwe Majesteits allergetrouwste en schuldplichtigste Onderdaanen, de Gemeentens van *Ierland*, Parlementsgewyze vergaderd, erkennen by deze gelegenheit zeer dankbaarlyk, met harten recht gevoelig van uwe Majesteits groote goedheit jegens ons, geduurende de geheele loop uwer Regeering, uwe Koninklyke gunst in de regeering van dit Koninkryk, den Hertog van *Dorset* toe te vertrouwen, van wiens oprechte genegenheden tot onze voorspoed, wy volkomen zyn overtuigd, en wiens groote eer en uitnemende bekwaamheden, in de plicht van de hoogste post af te leggen, ons geen reden geeven te twyfelen, of hy zal alle gelegenheit waarnemen, om uwe Majesteits dienst, en het belang en welvaaren van deze Natie te bevorderen.

Gelyk wy hoopen dat ons voorig gedrag uw Majesteit aangenaam geweest is, verzekeren wy hem, dat wy in alle onze raadpleegingen zullen trachten uit te drukken die schuldplichtigheit en genegenheit voor uwen geheiligden Persoon, en die yver voor uwen dienst en het algemeene welzyn, dewelke de continuatie van uwe Koninklyke goedkeuring mogen verdienen.

Het groot getal Papisten in *Ierland*, moet ten allen tyde uwe Protestantsche Onderdaanen billyk ontrusten, en wy zullen alle onze poogingen in 't werk stellen, om alle gevaaren die van hen zouden kunnen ontstaan, voor uw Majesteits regeering of den vrede van dit Koninkryk, voor te komen.

Gelyk wy gevoelig zyn dat de Vlas- en Hennip-Menufactuuren, de beste takken van onzen Koophandel, en volstrekt noodzakelyk tot onderstenning van dit Koninkryk zyn, zullen wy alle bekwame middelen overweegen om ze te bevorderen en te vermeerderen; en wy erkennen met de grootste dankbaarheit, de aanmoediging door uwe Majesteit aan die Manufactuuren gegeeven; en de voortzetting der zelve hangt geheelyk van uw Koninklyke bescherming af.

Wy achten ons belang onafscheidelyk van dat van *Groot-Brittannie* te zyn, en zullen op alle wyzen trachten, de heimelyke uitvoer van Wolle buitens Lands, zo nadeelig voor den Koophandel van dit Koninkryk, voor te komen, en terzelver tyd overweegen de beste middelen tot vernietiging van alle bedrieglyke practyken, dewelke tot vermindering van uw Majesteits inkomsten

ften, en den ondergang van den eerlyken Koopman ftrekken.

Wy verzekeren u Majefteit, dat, (in zo verre wy in onze tegenwoordige omftandigheden in ftaat zullen zyn,) wy zullen toeftaan zulke onderftandgelden, die krachtdadig in de fchuld van de Natie mogen voorzien, en door het billyk gevoelen dat wy hebben, dat ons belang, geluk, Godsdienft en vryheden, geheelyk afhangen in de vaftftelling van de Kroon, in uw Majefteit en uw Koninklyk Huis, uwe regeering blymoedig onderfteunen.

Wy moeten dankbaarlyk erkennen uwe Majefteits groote goedheit, in de tegenwoordige gefteldheit van dit Koninkryk, in uwe Koninklyke overweeging te neemen, en twee van de Regimenten op deze repartitie, nu buitens Lands in dienft, thuis te zenden; en wy verzekeren ons zelfs met vertrouwen, dat zo dra het den toeftand der zaaken zal toelaaten, het u genadiglyk zal behaagen, het andere mede te rug te doen komen.

Wy fmeeken verlof, uw Majefteit by dit naby vooruitgezigt van eenen algemeenen Vrede, fchuldig naaft de Goddelyke Voorzienigheit, aan de wysheit van uw Majefteits Raaden, met het billyke ſucces van uwe Negotiatien, en uw Koninklyk belang voor de vryheden en ruft van *Europa*, te congratuleeren; en wy bedanken u Majefteit zeer nederig voor uwe Vaderlyke zorg, van in alle gelegenheden het geluk en den voorfpoed van alle uwe Onderdaanen, en in 't byzonder die van dit Koninkryk, te bevorderen.

Het Groot-Brittannifche Hof ontfing den 18 September door een Expreffen tyding van *Caffel*, dat de Koning van *Zweden* als Vorft van 't Ryk in 't Weenſe Tractaat was getreden, van welk Tractaat Mr. *Turner*, Bode van Staat, de Ratificatie van den Keizer en van den Koning van *Spanje* van *Weenen* heeft overgebragt. Men wacht ook dagelyks te verneemen dat de Staaten Generaal der Veréénigde Provincien mede in dat Tractaat getreeden zullen zyn.

Den 8 dezer arriveerde te *Londen* Mr. *Blackwood*, Stuurman van het Zuidzee-Schip de Don *Carlos*, gecommandeerd door Kapitein *Seymour*, 't welk hy den 5 dezer in de Haven van *Fowoy* gelaaten hadt; zynde het zelve den 29 Augufty met de Schepen de St. *George*, Kapitein *Fennel*, en de *Hannibal*, Kapitein *Tismer*, van de *Havana* vertrokken: Deze Stuurman heeft aan de Directeurs het volgende rapport gedaan.

„ De Gallioenen, gecommandeerd door Don *Manoël Lopes Pintado*, „ ten getaale van vier Oorlog- en twaalf Koopvaardyfchepen, zeil- „ den van de *Havana* naar *Cadix*, negen dagen voor ons vertrek; en „ den 4 September ontmoetten wy met de St. *George* (zynde het Schip „ de *Hannnibal* twee dagen te vooren van ons afgeraakt) op de hoogte

„ van

1731. October. „ van 30 graaden en eenige minuten Noorderbreedte, de *Admirante* „ en vier andere Schepen in een zeer flechten ſtaat en zonder Maſten; „ hebbende zy dezelve den 30 *Auguſty*, op de hoogte van 31 à 30 „ graaden in een orkaan verloren, wanneer zy ook van de elf overi- „ ge Schepen afgeraakt waren: Eenige Paſſagiers op het Schip de „ *Jeſus van Nazareth*, Kapitein *Barnabe San Junes*, ſmeekten ons, „ dat wy hen in ons Schip wilden overneemen; 't geen wy deeden: „ Ook nam Kapitein *Fennel* eenige anderen uit de *Admirante* aan zyn „ boord, daar onder de Weduwe van den geweezen Preſident van „ *Panama*, die onlangs in het Schip de *Genouësa* by *Jamaica* veron- „ gelukt is; De Spaanſche Kapitein *Son Junes*, zeide, dat hy van „ den Admiraal ordre verwachtte, welke Haven zy zouden zoeken „ te bereiken; maar dat hy meende dat zy naar *Porto Rico* zouden „ gaan, om dat de wind derwaards goed was: Den 12 September „ zyn wy van het Schip de St. *George* afgeraakt, en ſedert hebben „ wy zeer kwaad weêr gehad.

VRANKRYK. IN *Vrankryk* blyven tegenwoordig de Kerkelyke zaaken en de verſchillen tuſſchen de Parlementen en de Biſſchoppen veel meêr werks verſchaffen en meêr geruchts te maaken, dan de gevallen van Staat en van de algemeene belangen van *Europa*. Den 5 dezer Maand wierdt te *Parys* een Arreſt van het Parlement gepubliceerd, waarby de ſuppreſſie van twee Decreeten van 't Hof van *Rome* geordonneerd wordt; luidende het zelve in ſubſtantie als volgt:

HEden is de Procureur-Generaal des Konings in 't Hof binnen geſtaan, en heeft gezegd:

MYNE HEEREN,

TWee Decreeten door het Hof van *Rome* uitgegeeven, dewelke onder het Gemeen verſpreid worden, verplichten my toevlucht te neemen tot uw gezag, en den loop daarvan ſpoedig te ſtuiten.

Men behoeft maar den Tytel van het eerſte te leezen, 't welk eene Ordonnantie van den Heer Biſſchop van *Montpellier* veroordeeld, om te ontdekken dat de Paus daar door uit zyne eige beweeging eene onmiddelyke Jurisdictie in het Koninkryk zoude willen oefenen, over het Mandement van een Biſſchop. Men bevindt het daarenboven verzeld van verſcheiden van die Clauſulen, tegen dewelke het publyk Miniſterie zo dikwils opgeſtaan is, dat het onnoodig ſchynt

schynt in een grooter ontleeding van alle die Clausulen te treeden, om de gevaarlyke gevolgen van dit Brevet te gevoelen. 1731. October.

Een noch wigtiger moet aile uwe oplettendheit gaande maaken; het zyn de gevolgen van dat vonnis: Men brandmerkt op de hardste wys, en met de sterkste uitdrukkingen de Ordonnantie van een Prelaat, verscheiden van wiens Schriften de aandacht van het Hof wel verdiend hebben, maar die in het tegenwoordige, waar over het nu te doen is, vaststelt, dat de Bisschodpen de Rechters van de Leere zyn, dat die hoedanigheit onafscheidelyk met haar caracter veréénigd is; en dat men hen dat recht niet kan betwisten, zonder de zekerste Regels van de Kerkelyke Orde te schenden.

Ik kan niet vermoeden dat de Paus 't voorneemen gehad heeft, zulke onbetwistbare grondregelen te krenken, doch het is genoeg, dat de Ordonnantie welke die gronden vervat, gecondemneerd is geworden, om het Hof te beweegen in dit geval te waaken voor de bewaaring der Leere van het Koninkryk, en der Vryheden van de Gallicaansche Kerk.

Wat aangaat het tweede Decreet, dat is het werk van eene Vergadering, die een Boek, tot Tytel voerende, *het Leeven van myn Heer de Paris*, veroordeelt; en hoewel dit Boek buiten het Koninkryk gedrukt is, en dat men het daarin zonder eenig teken van goedkeuring verspreidt, voelt het Hof hoe groot het gevaar zoude zyn, zodanige Decreeten die, om eigentlyk te spreeken, niets anders dan advyzen zyn, en die nooit voor vonnissen aangemerkt kunnen worden, te laaten omdeelen: Het zou zo veel zyn, als het caracter daar van eeniger mate toe te schryven aan het tegenwoordig Decreet, indien men wilde ophaalen, al het geen daarin tegen onze grondregels strydende gevonden kan worden; en alle de byzondere precautien, welke men dien aangaande zoude mogen neemen, zyn besloten in de naaukeurige onderhouding van den vasten en onschendbaren regel, welke aan diergelyke Actens alle gezag en alle uitvoering in het Koninkryk weigert: Zodanig zyn de beweegredenen der Conclusien, welke ik by geschrifte genomen heb, zo tot suppressie der afdrukzels van deze twee Decreeten, als tot vernieuwing van het gebod van geenerlei Bullen of Brevetten van het Hof van *Rome* te ontfangen, af te kondigen of uit te voeren, zonder datze door opene Brieven in 't Hof geregistreerd en geauthoriseerd zyn.

De Procureur-Generaal des Konings binnen gestaan zynde:

GEZIEN het Brevet van den Paus, getituleerd, *SS. D. N. D Clementis, divinâ providentiâ Papæ XII. declaratio nullitatis, damnatio & prohibitio Mandati Episcopi Montispessulani, subtitulo: Ordonnance de Monseigneur de Montpellier contre la deliberation de son Chapitre du 27 Août* 1731; mitsgaders het Decreet, tot tytel voerende, *Decretum feriâ quartâ die 22 Augusti* 1731, en lager *die 29 Augusti* 1731, veroordeelende een Boek, getituleerd: *La vie de Mr. Paris Diacre*, gedrukt te *Brussel*, by *Foppens* 1731. Ook gezien de Aresten van het Hof van den 15 May 1647, van den 9 May 1703, van den 16

T Der-

1731. October. December 1716, van den 3 October 1718, van den 10 January 1719 en anderen, benevens de Conclusien van den Procureur-Generaal des Konings, de zaak in overweeging genomen zynde:

Ordonneert de Kamer, dat de Exemplaaren van het voorzeide Brevet en het gemelde Decreet gesupprimeerd zullen zyn en blyven; verbiedt aan alle en een iegelyk, eenigen daar van te drukken, te doen drukken, te verkoopen of uit te geeven, zelfs die onder zich te houden. Gebiedt ten dien einde aan de geenen die afdrukzels daarvan zouden mogen hebben, dezelve ter Griffie van het Hof te brengen, om te worden gesupprimeerd. Ordonneert daarenboven, de uitvoering der gemelde Arresten; en verbiedt dienvolgens aan alle Aardsbisschoppen en Bisschoppen, hunne Vicarissen of Officialen, aan alle Regenten of Leden der Universiteiten, Kerkelyke Lichamen of Gemeenschappen, en aan alle anderen; te ontfangen of te doen leezen, af te kondigen of uit te voeren eenige Bullen of Brevetten, of andere Expeditien van het Hof van *Rome*, zonder opene Brieven des Konings in 't Hof geregistreerd, welke de Publicatie daarvan ordonneeren, met uitzondering nochtans van de Brevetten van penitentie, provisien van beneficien, of andere gewoonlyke expeditien, raakende de zaaken van Particulieren, dewelke, achtervolgens de ordonnantie en de gewoontens van 't Koninkryk, by het Hof van *Rome* verkregen worden. Verbiedt aan alle Boekverkopers of Drukkers, Omloopers en anderen, eenige Bullen, Brevetten of andere Expeditien van het Hof van *Rome*, uitgezonderd de Brevetten, enz. hier boven gemeld, te drukken of te doen drukken, by pœne van 500 Livres, en zelfs met verval uit de Gildens, en by pœne van grooter straffe, indien zy ten tweedemaal overtreeden, enz.

Gedaan in 't Parlement, by de Kamer der Vacatien, den 28 Sept. 1731.

Was getekent,

YSABEAU.

Men ziet ondertusschen een omstandig verhaal van de Executie der sententie van de Inquisitie te *Rome*, tot het verbranden van het Boek genaamd, *het Leeven van den Abt Paris*. Terwyl de Inquisitie vergaderd was, gaf de Kardinaal Deeken dit Boek aan een Dominikaan van de Inquisitie over; deze gaf het aan den Griffier, die het bragt aan den Schout, die weder aan een Deurwaarder, de Deurwaarder aan een Diender, en deze aan den Beul, op eene groote stellagie daags te vooren voor de Kerk der Dominikanen gemaakt, alwaar een groote haart met vuur was: de Beul vertoonde het gemelde Boek aan de vier Winden, en wierp toen blad voor blad in het vuur, terwyl zyn Knecht die alleen met hem op de stellagie was, pek daarin wierp: Ondertusschen riep het gepeupel: „ Zie daar een Boek vol

„ van

„ van dwaalingen, gemaakt aangaande een Persoon, die men Mira- 1731. October.
„ kelen wil toeschryven, enz.

Het Hof is ondertusschen zo geweldig belemmerd met de verschillen en verwyderingen tusschen de Parlementen en de Bisschoppen, dat het alle bedenkelyke middelen in 't werk stelt, en verscheiden Arresten dan tegen de Bisschoppen en dan tegen de Parlementen uitkomen. Men ziet onder anderen een Arrest van den Raad van Staate des Konings, gedagtekend den 24 September 1731, ordonneerende *Suppressie van het Mandement van den Aardsbisschop van Ambrum in de Maand Augusty* laatstleden; luidende het Extract daar van als volgt:

DE Koning geinformeerd zynde, dat in 't publyk verspreid wierdt een werk, tot tytel voerende, *Mandement van den Heer Aardsbisschop van Ambrun, tegen een Geschrift genaamd Arrest van 't Parlement van Parys*, enz. welk Mandement gedrukt is te *Grenoble*, uit hoofde van het generaal Previlegie aan den voornoemden Aardsbisschop van *Ambrun* verleend; heeft zyn Majesteit goedgevonden het zelve in zynen Raad te doen examineeren, en uit verslag daarvan aan hem gedaan, gezien, dat dit Mandement, rechtvaardelyk verdacht door den tytel zelf welken het voert, en welke alle de gevolgen daarvan doet gewaar worden, noch meer oplettenheit verdient ten opzigt van 't geen in haare stelling en in haare conclusie vervat is; dat men daarin overal ontdekt eene onbetamelyke en lasterlyke uitvoering tegen Amptenaaren, die de eer hebben van in 's Konings naam te spreeken, en tegen een Rechtbank die de Bewaarster van zyn gezag, in 't administreeren van de Justitie is; dat men daarin by meenigte uitbraakt de woorden van *Kettery* en van *Ketters*, welke de Kerk nooit gebruikt dan met de grootste omzigtigheit, en welke zy nooit geeft aan Persoonen, dan na dat zy wettelyk overtuigd zyn; dat men daarin aan de andere kant nieuwe oirzaaken van onlust en van verdeeldheit verwekt over de Constitutie *Unigenitus*, welkers anthoriteit zo volkomen vastgesteld is; en dat men daarin ook uitdrukkingen vindt, die nergens anders toe dienen kunnen, dan om de twistingen, welke zyn Majesteit by het Arrest van den 10 Maart laatstleden gedempt heeft, wederom levendig te maaken; eindelyk, dat de Aardsbisschop van *Ambrun*, zonder toevlucht te neemen tot den Koning, aan wien alleen de Amptenaaren verantwoorden moeten het gebruik 't welk zy van hunne Bediening maaken, zich in zyn eigen zaak tot Rechter stelt over het geen zy tegen zyne Schriften, in het oefenen van hunne Functien gedaan hebben; en dat hy zich verstout het middel van Censuuren te gebruiken in een geval, waarin die Censuuren altyd aangezien zyn geweest, als strydende tegen de onschendbaare grondregelen van dit Koninkryk; Waar in het noodig zynde te voorzien, om de regels van de gemeene ordre te onderhouden; om al het geen de vrede van de Kerk en van den Staat zoude kun-

1731. Octber. nen ſtooren, te bedwingen; en om den goeden uitſlag der maatregelen, welke zyn Majeſteit tot volkomen herſtelling van die vrede neemt, te verzekeren; zo ordonneert zyn Majeſteit, in zynen Raad tegenwoordig zynde, dat het gemelde Mandement geſupprimeerd zal zyn en blyven, als ſtrydende tegen het verſchuldigd reſpect voor den Koning en voor de Juſtitie; als inbreuk doende aan de grondregelen van het Koninkryk, en als ſtrekkende tot het doen opſtaan der gemoederen tegen het wettig gezag, en tot ſtooring van de gemeene ruſt. Verbiedt aan den voorzeiden Biſſchop van *Ambrun*, diergelyke Geſchriften uit te geeven, by pœne, dat tegen hem geprocedeerd zal worden door confiscatie van zyne Waereldlyke Inkomſten, en door andere middelen van Rechten, zo als bevonden zullen worden te behooren: Gebiedt zyn Majeſteit aan alle de geenen, die afdrukzels van dat Mandement hebben, dezelve terſtond ter Griffie voor den Raad te brengen, om 'er geſupprimeerd te worden: Verbiedt aan alle Drukkers, Boekverkopers, Omloopers en anderen, van wat ſtaat of conditie zy ook mogen zyn, eenigen daarvan te diſtribueeren, by pœne van exemplare ſtraffe: En aangemerkt het misbruik door den gemelden Aardsbiſſchop van *Ambrun* gemaakt van het *generale Privilegie*, door den Koning aan hem verleend, om alle Mandementen, Paſtorale Brieven en Inſtructien, ten dienſt van zyne Gemeente te doen drukken, ordonneert zyn Majeſteit, dat dit Privilegie ingetrokken zal blyven, zo als hy het zelve by het tegenwoordig Arreſt intrekt, tot dat hy anders mogt goedvinden, in gevallen waarin de Aardsbiſſchop van *Ambrun* particuliere permiſſien zoude kunnen noodig hebben, enz.

Gedaan in den Raad van Staate des Konings, zyn Majeſteit daarin tegenwoordig zynde, gehouden te *Verſailles*, den 24 September 1731.

Was getekend,

BAUYN.

De Biſſchop van *Laon* het bovengemelde Arreſt ontfangen hebbende, heeft echter noch de ſtoutheit gehad, dat Mandement aan alle de Kapittels, Curés, Abten, enz. van zyn Bisdom te zenden, om het te publiceeren, even als of gemelde Arreſt noch niet was uitgekomen; maar vermits de Kapittels, enz. echter kenniſſe van het zelve gekregen hadden, hebben zy het Mandement niet gepubliceerd, en gemelde Prelaat heeft zich door deze verachting van 't Koninklyk Arreſt aan het gevaar van groote ſtraf blootgeſteld.

Het Parlement van *Bourdeaux*, dat eenen Brief aan den Koning geſchreven hadt, heeft daarop het volgende antwoord ontfangen.

De

1731. October.

DE Koning heeft zich in zynen Raad verslag laaten doen van den Brief welken gy-lieden de vryheit hebt genomen aan hem te schryven, ter occasie van de Mandementen van de twee Bisschoppen, van uw Rechtsgebied, en zyn Majesteit heeft goedgekeurd de Party, welke gy genomen hebt, om alle Deliberatien dien aangaande, op te schorten, tot dat gy deszelfs beveelen zoud hebben ontfangen. Maar zyn Majesteit heeft zo gunstig niet kunnen oordeelen over uwen brief, welkers styl in alle manieren weinig overlegd, en voornamelyk smadelyk zynde tegen de Bisschoppen, strekt om te verduisteren de getrouwheit van eene orde, welke daarvan altyd zo uitsteekende blyken heeft gegeeven, en die zich zyn Majesteits bescherming zo waardig heeft gemaakt. Ook heeft de Koning bevonden dat het Parlement in de verschillende pointen, van welke in gemelde Brief gehandeld wordt, betreffende de natuur van de Constitutie *Unigenitus*, de paalen van zyn magt te buiten gegaan heeft. Het is een recht dat de Kerk alleen toekomt, om de waare zin en het kenteken van haare uitspraaken te bepaalen, en een zaak van dien aart behoort niet tot de Waereldlyke Overheden; het hangt niet af van haare authoriteit, om op de laatste Constitutie van de Kerk toe te passen de bewoordingen van Regel, van Politie, Tucht, Huishouding en Precautie, als hebbende daar mede geen eigenschap noch overéénkomst, en zy kunnen in deze zaak niet anders spreeken dan de Koning gesproken heeft, toen zyn Majesteit deszelfs gezag heeft gevoegd by dat van de Kerk, door zyn laatste Declaratie van den 24 Maart 1730, welke met zo veel respect en onderwerping door uwe Compagnie is aangenomen, en waarby zyn Majesteit aan zyne Onderdaanen geordonneerd heeft voor gemelde Bulle zo veel eerbied en onderwerping te hebben, als men aan de uitspraaken van de algemeene Kerk in de pointen van de Leere verschuldigd is.

Dit zyn de uitdrukkingen in welke zich het Parlement van *Bourdeaux* hadt behooren te bepaalen, zonder in een onderzoek van Theologische Questien te treeden; waarvan de verklaaring hen niet toekomt; *Aan het Parlement moest het genoeg zyn te weeten, dat ten opzigte van de uitspraaken van de Kerk over de Leere van de Religie, hoedanig dezelve ook mogen weezen, aan haare Kinderen niet anders past dan de gehoorzaamheit, waar omtrent zy geen keur hebben,* enz. Zyn Majesteit oordeelt daar niet gevoeglyk te weezen, dat uwe Compagnie verder zoude gaan in de uitwerkingen van een yver, die inderdaad geen yver is, als voor zo verre die eensdeels bepaald in de Competentie der Waereldlyke Gerechtshoven, en aan de andere kant verzeld is van de voorzigtigheit om onlusten te stillen, welke zomtyds vermeerderd worden door de middelen zelfs, die men in 't werk wil stellen om de gemoederen tot bedaaren te brengen.

Het Parlement kan en moet zich ten eenemaal gerust stellen over de oplettenheit welke zyn Majesteit in 't vervolg zal hebben op een zo gewigtig gedeelte van de Regeering, om voor te komen alle de moeijelykheden, waar over uwe Compagnie ten aanzien van de algemeene Rust heeft geschcenen aangedaan te weezen, enz.

1731. Deze nadrukkelyke Brief zegt men veel indruks in de Gemoederen
October gegeeven te hebben.

Men zag noch weder een nieuwen Letterstryd te gemoet, tusschen den Aardsbisschop van *Sens* en den Bisschop van *Auxerre*, welke verschil gekregen hebben, als blykt uit de twee volgende Brieven.

Brief van den Aardsbisschop van *Sens* aan den Bisschop van *Auxerre*.

MYN HEER,

DE Brief van de Curés van myn Aardsbisdom ter zaake van de Liefdadigheit is u niet onbekend; Ik heb belang tot uwe kennis te brengen de valsheit en de onrechtvaardigheit van haare Beschuldiging; Dit verplicht my de eer te hebben u de Instructie, welke ik heb gemeend dien aangaande aan myn Aardsbisdom te moeten geeven, toe te zenden, en zulks geeft my terzelver tyd occasie u te verzoeken de eerbied, met dewelke ik de eere heb te zyn, *Myn Heer*, enz.

Antwoord van den Bisschop van *Auxerre* aan den Aardsbisschop van *Sens*.

MYN HEER,

IK heb den Brief geleezen, welken uwe Curés aan u geschreven hebben; Staa my toe, *Myn Heer*, u te zeggen, dat het antwoord, dat gy hen geeft, en my gezonden hebt nochte de valsheit nochte de onrechtvaardigheit van hunne beschuldiging aantoont; Gy zult gemakkelyk daarvan overtuigd weezen, als gy zult gelieven te letten op myn Pastoraale Instructie tegen de Vertoogen der Jesuïten. Ik heb de eer u dezelve te zenden; Gy zult daarin bevinden de overéénkomst van uwe Stellingen, met de Leere van die Paters, welke door zo veele Bisschoppen gecensureerd is; Ik schrik van te zien dat een Aardsbisschop van *Sens* een Leere condemneerd, welke die van zyn Provintie is, en die zo vaste gronden heeft in de Schriftuur en in de Traditie of Overlevering; Gy zelve hebtze erkend met byna honderd Bisschoppen in het *Corps de doctrine* of Zamenstelling der Leere van 1720. Ik heb de eer te zyn, *Myn Heer*, enz.

Men volhardde te *Parys* te verspreiden dat dagelyks miraculeuse Geneezingen by het Graf van den Abt *Paris* geschieden: ondertusschen zyn verscheiden Verkopers van Prenten, strekkende tot roem van den Abt *Paris* in gevangenis gebragt, en de Prenten weggenomen, maar die, verbeeldende de Historie van den Kapucyner Munnik, van welken het hair uit de baard gerukt wierdt, enz. om dat

hy

hy dien Abt omtrent zyn Graf gelasterd hadt, en andere diergelyken, omtrent de Kerk van St. *Medard* aangeplakt zynde, heeft men niet ingetrokken, om dat de Gerechtsdienaars beducht zyn voor oploop van 't Volk, als zy op die plaats iets zouden willen onderneemen, dat aan de gedachtenis van den Abt smadelyk was. De wonderwerken die men aan dien Abt toeschryft; geeven niet alleen stoffe tot redeneeringen, maar zelfs tot twisten en gevechten; de Abt *Becheran*, Neef van een Kannunnik van dien naam te *Montpellier*, en groot Vriend der Paters Jesuïten, is tegenwoordig het voornaamste Onderwerp van Mirakel: Hy was van geboorte krom en lam aan zyn ééne been en lendenen; maar na dat hy het Graf van *Paris* omtrent twee Maanden lang bezocht, en drie negendaagsche diensten gedaan heeft, is hy allengskens tot zo verre geneezen, dat hy nu gaan en staan kan; de Convulsien of Zenuwtrekkingen die hy op dat Graf leggende, telkens krygt, zyn van een natuur, zegt men, datze de kennisse der Doctoren en Chirurgyns doet stil staan, en die Heeren moeten bekennen dat het een bovennatuurlyk werk is. Een Heer van 't Hof met den Heer *Herault*, Luitenant-Generaal van de Politie, over deze Mirakelen in gesprek zynde, zeide deze dat het alles maar sprookjens en vertellinkjes waren; waarop de eerstgemelde antwoordde: „ Ik wed, *Myn Heer*, niettegenstaande uwe gevoelens, om „ honderd goude Louisen, dat gy het hart niet hebt uwe hand op „ het Graf van den Abt *Paris* te leggen; Maar deze Propositie wierdt „ met stilzwygen beantwoord. Alzo sedert eenigen tyd veele Menschen in 't Huis daar den Abt *Paris* gewoond heeft, water zyn komen haalen, dewyl zy gedroomd hadden dat het zelve goed was om Mirakelen te doen, is men genoodzaakt geweest dat huis te sluiten.

1731. October.

De zaak van den Jesuït Pater *Girard*, ee van Juffrouw *Cadieres* voor het Parlement van *Aix* hangende blyft een buitengewoon groot gerucht maaken. 's Konings Practisyns concludeerden den 11 September, dat Vader *Girard* buiten proces worde gesteld: dat Juffrouw *Cadieres* werde gecondemneerd om opgehangen te worden, na alvoorens gepynigd te zyn, om recht te doen op de beschuldigingen tegen Vader *Nicolaas Carmelyt*, en den Dominicaner; en dat de Advokaat en de Procureur van die Dochter met *prise de corps* worden gedecreteerd. Van de 22 Rechters over deze zaak, waren elf voor, en

1731. October. en elf tegen den Jesuït: doch de conclusiën van den Advokaat en Procureut-Generaal wierden niet gevolgd, en 't Parlement ordonneerde nadere informatien daar over in te neemen.

Ondertusschen wierdt Juffrouw *Cadieres* uit het Klooster in de Koninklyke Gevangenis gebragt, en de Pater *Girard*, de Carmelyter Pater, en de Dominikaner ook alleen gehouden.

Twee Bataillons en een Regiment te paard hebben ordré gekregen om naar *Aix* te trekken, om alle wanordre, welke by de uitvoering van het vonnis zoude kunnen ontstaan, te beletten. Ondertusschen zyn 'er wederom twee nieuwe stukjes van den Heer *Chaudon*, Advokaat van die Juffrouw, uitgekomen, het ééne genaamd: *Ontleeding der Getuigen van de Officialiteit van Toulon*, en het andere, *Antwoord op de Memorie van den Bisschop dier Stad.* Terwyl deze zaak gedebatteerd wierdt, hebben de Heeren *Gaufridy* en *Seguiran*, Advokaaten des Konings, voor 't Parlement volhard in hunne Conclusien, om den Jesuït Pater *Girard* levendig te doen verbranden, maar de Procureurs-Generaal *Rippert* en *Aiguilles*, en de Advokaat-Generaal *Guidan*; zyn van advys geweest, dien Religieus buiten Proces te stellen, en *Catharina Cadieres* te doen ophangen.

De Kancelier heeft aan den eersten President van 't Parlement van *Aix*, over dit Proces een Brief geschreven, van den volgenden inhoudt:

„ Gy moet niet ongerust weezen, *Myn Heer*, wegens de Actens
„ die men u heeft ter hand gesteld in de zaak van de *Cadieres*, en
„ haare mede-beschuldigden: Uwe Reputatie is te wel bevestigd,
„ om te vreezen, dat haare reukeloosheit eenige krenking zou kunnen
„ toebrengen: gematigdheit, stilzwygen en verachting zyn de beste
„ middelen om die vermeetelheit te beantwoorden; de Koning zal
„ door zyn gezag vervullen 't geen vereischt wordt, om u in staat
„ te stellen tot het spoedig eindigen van eene zaak, die zo veel ergernis geeft, dat men dezelve niet vroeg genoeg kan doen op-
„ houden. Waar mede, enz.

Den 28 der voorleden Maand presenteerde Juffrouw *Cadieres* een Requeft, om met Pater *Girard* geconfronteerd te worden, 't welk haar met twee-en-twintig stemmen, tegen twee wierdt toegestaan: de Pater wierdt dien zelven dag door de eerste President geduurende twee uuren, ondervraagd; waar over men voldaan scheen, doch zulks

zulks belette niet dat verscheiden Rechters andere Interrogatorien voorstelden, vooral ter oirzaake van de dagelyksche communie van zyne Penitente, zo lang als hy aan haare heiligheit twyfelde. Vervolgens zyn zy den 5 October elk in 't byzonder door de Kamers van 't Parlement ondervraagd, en de jonge Dochter hadt zeer pertinente antwoorden gegeeven aan de Rechters op de vraagen, welke de eerste President aan haar deedt; maar de Pater hadt zich in veele stukken, (waar over hy, na dat de eerste President hen beide eerst alleen verhoord hadt, door byzondere Rechters gevraagd was) tegengesproken; zy zouden op 't verzoek van de Juffrouw, noch nader tegen elkander worden geconfronteerd, voor dat 'er uitspraak gedaan wierdt. 1731. October.

Na dat de nieuwe Prins van *Monaco* en de Prinsesse zyne Gemalinne voor eenigen tyd van *Parys* vertrokken waren, om van dien Staat Possessie te neemen, hadt men verstaan dat daaromtrent een byzonder geval gebeurd is: Die Prins in 't voorneemen zynde, gemelde Possessie en Regeering te aanvaarden in zyn eigen naam alleen, en met uitsluiting van gemelde Prinsesse, kon echter niet goedvinden, zulks aan zyne Gemaalinne die met hem op reis was, te kennen te geeven; doch deze bemerkte den aanslag, zonder nochtans aan den Prins iets het minste van haar achterdocht te laaten blyken; In tegendeel verzon zy een middel om zyn voorneemen te verydelen: Zy gaf hem te kennen, hoe noodzaakelyk het was, dat zy eenige daagen voor hem te *Monaco* aankwam, om de vereischte Toebereidselen tot zyn receptie te ordonneeren; Die Prins, wel verre van iets te vermoeden van het geen zyne Gemaalinne tegen hem voorhad, maakte geen zwaarigheit haar Propositie toe te staan, zo dat de Prinsesse vooruit trok, en hy volgde haar met volkomen gerustheit; Doch te *Monaco* komende, bevondt hy met de uiterste verbaastheit, dat de Prinsesse in haar Qualiteit als Dochter van wylen den Prins *Antonio Grimaldi*, met alle de vereischte Formaliteiten Possessie van dat Souvereine Vorstendom hadt genomen, en zich als eenige en rechtmatige Souvereine hadt doen erkennen, de Magistraaten hadden aan haar den eed van getrouwheit afgelegd, en de Vasallen de Hulde gedaan. De Prins trachtte zyne Gemaalinne door zachte wegen te rug te leiden, maar te vergeefs; hy kwam tot harder middelen, en deze waren ook zonder effect; Hy verweet aan zyne Gemaalinne hoe verradelyk

1731 October. delyk zy hem gehandeld hadt; Maar de Prinsesse antwoordde hem op eene wyze, die hem tot wanhoop bragt; Zy zeide tot hem onder anderen: *Ik considereer my nu als de Koninginne Anna, en u*, Myn Heer, *zie ik aan als den Prins George*; Zommigen beweeren, dat de Prinsesse gelyk heeft, om dat zy de Dochter is van wylen den Prins van *Monaco*, en dat de Tytel van den Prins haar Gemaal, maar alleen steunt op zyn Huuwlyk met haar, en op het Testament van den overleeden Vorst: Deze zaak zou wel eenige gevolgen kunnen hebben. De Prins is te *Parys* te rug gekomen, en de Vorstinne te *Moniaco* gebleven. Men zegt ook dat deze daad is voortgekomen van zeker misnoegen, dat zy met reden tegen haar Gemaal zou hebben opgevat.

SPANJE. UIT *Spanje* heeft men dat de Admiraal *Wager* voor zyn vertrek van *Sevilië* door den Koning met zyn Portrait met Diamanten bezet, ter waarde van 25000 stukken van achten begiftigd is. De gemelde Admiraal is met zyn Esquadre vervolgens van *Cadix* naar *Gibraltar* gezeild, daar 't zelve twee Bataillons Soldaaten, en eenige Provisie van Wyn innam, en toen naar *Barcelona* zeilde. Na dat het Esquadre van *Gibraltar* vertrokken was, liep het in de Baai van *Altea*, en bleef 'er drie daagen, om versch water in te neemen: Den 10 ging het wederom zeil, en hadt twee dagen stil weêr, zo dat het den 14 Dezer te *Barcelone* aankwam, alwaar ook den 15 de Graaf van *Clavijo* arriveerde met zyn Esquadre van vyf Oorlogschepen, waar mede hy langs de Barbarysche Kust gekruist hadt.

Zo haast als de Engelsche Admiraal *Wager* met zyn Esquadre op de reê van *Barcelona* ten Anker gekomen was, zondt de Marquis van *Risbourg* een Officier aan boord van zyn Schip, om hem te complimenteeren, en hem alle ververschingen welke hy zoude mogen verlangen, aan te bieden; en den zelfden avond deedt zyn Excellentie Wyn en Schaapen aan boord van yder Schip voor het Volk brengen.

Den 15 's morgens kwam de Admiraal een visite aan den Gouverneur geeven, en wierdt met verscheiden Officieren van zyn Esquadre, door denzelven 's middags ter maaltyd onthaald. Men wachtte nu den Admiraal Marquis *de Mari* die den 12 met zyne Vloot en alle de Oorlogschepen van *Cadix* naar *Barcelona* gezeild was, om zich by het Engelsche Esquader te voegen. Het scheen noch onzeker te zyn of

of de Infant Don *Carlos* met de gecombineerde Vloot naar *Italië* zal gaan, of in 't voorjaar volgen.

Sedert den 22 September heeft men te *Cadix* begonnen aan de Eigenaars uit te deelen het Zilver van de Flotilje, van de Assogues-Schepen en van de Register-Schepen van *Buenos-Ayres*, met een Indulto van vyf per cent, zeven per cent voor een vrywillige gift aan den Koning, dewelke in *Mexicanen* betaald moeten worden, twee per cent voor het Consulaat, te voldoen in ordinaire specien; en een en drie quart per cent voor de vracht en voor de Kerken; Het geheele montant van 't Zilver is als volgt. Met de Flotilje, die den 18 Augusty 1730 arriveerde, zyn overgekomen 12285624 stukken van achten, waarvan afgaan 1031344 stukken van achten voor den Koning: Met het Engelsche Oorlogschip *de Adventure*, 220000 stukken van achten, daar onder 50000 voor den Koning: Met de Assogues-Schepen 33522883 stukken van achten, daar onder 451935 voor den Koning: En met de Register-Schepen van *Buenos-Ayres* 897000 stukken van achten, daar onder 197000 voor den Koning; zo dat de geheele somme aan de Kooplieden toebehoorende, bedraagt vyftien Millioenen 25228 stukken van achten, waarvan tien en een quart per cent ingehouden wordt voor de ordinaris en extraordinaris Indulto, de vracht, enz.

Van het Tractaat te *Florence* tusschen den Koning van *Spanje* en den Groot-Hertog van *Toscanen* gesloten, en waarvan hier vóór (pag. 73.) zes Artykelen medegedeeld zyn, zo als dezelve eerst verbreid zyn, zag men nu aan het Spaansche Hof de volgende authentyke Copy.

In den naam van de H. Drieënheit, Vader, Zoon, en H. Geest.

„ De Goddelyke Voorzienigheit aan den Doorluchtigen *Jan Gaston* „ Groot-Hertog van *Toscane*, en aan de Doorluchtige *Anna Maria* „ *Louisa*, Keurvorstinne Douariere van de *Paltz*, ingegeeven heb- „ bende de oprechte en vuurige begeerte welke de Doorluchtige „ Groot-Hertog *Cosmus* de III. hun Grootvader, van Glorieuser „ Gedachtenisse altoos gehad heeft, om te treeden in de Maatregelen „ welke de voornaamste Mogendheden genomen zouden hebben, om „ te voorzien in het gebrek van Successeurs in hunne Familie, op „ eene

1731. October. ,, eene wyze welke de krachtigste en bekwaamste gevonden zoude
,, worden, om de algemeene rust en in het byzonder die van hunne
,, Staaten te verzekeren, en om het geluk en de voordeelen van
,, hun Volk te bevestigen; zo hebben zy eindelyk besloten die goe-
,, de intentien te volvoeren, met de voornaamste Mogendheden te
,, verbinden tot dat goede oogmerk mede te werken, de Erfvolging
,, tot de Souvereiniteit van de gemelde Staaten vredelyk vaststellende
,, ten voordeele van eenen Prins, door de banden van het Bloed zo
,, naauw met hun Doorluchtig Huis verëénigd als den Doorluchti-
,, gen Prins Don *Carlos*, Infant van *Spanje*, oudsten Zoon van zyn
,, Katholyke Majesteit en van de tegenwoordige Koninginne van
,, *Spanje*, welke hunne Koninklyke Hoogheden altoos vóór *alle* an-
,, deren gesteld hebben, en die altoos het voorwerp der wenschen
,, van hunne Volkeren geweest is, zo ter oirzake van den luister van
,, zyne geboorte, als om zyne andere personelyke en erfelyke hoe-
,, danigheden. welke met reden het gansche *Toscane* onder de Regee-
,, ring van zulk een groot Prins de aanhouding der Rust en Voor-
,, spoed, welke het onder de Groot-Hertogen van het Doorluchtig
,, regeerende Huis genoten heeft, doet hoopen. En dewyl het,
,, (om de laatste hand te slaan aan eene zaak van dat gewigt, tot
,, nu toe uitgesteld ter oirzaake van de onzekerheit der verkryginge
,, van de goedkeuring van zyne Keizerlyke Majesteit en van de an-
,, dere voornaame Mogendheden van *Europa*, te gelyk begeerd door
,, zyn Katholyke Majesteit, door den Groot-Hertog, en door de
,, Doorluchtige Keurvorstinne Douariere van de *Paltz*, maar waar-
,, van men tegenwoordig verzekerd is, sedert dat zekere zwarighe-
,, door de laatste Tractaaten weggenomen zyn,) noodzakelyk gevon-
,, den is directelyk tusschen zyn Katholyke Majesteit en hunne Ko-
,, ninklyke Hoogheden een Tractaat of Verdrag van Familie met
,, Familie te sluiten, waarin de verscheiden belangen geregeld zou-
,, den zyn, niet alleenlyk wegens de gelukkige vaststelling der erf-
,, volging van den Doorluchtigen Infant tot de gemelde Staaten,
,, terwyl de Doorluchtige Groot-Hertog, dien God lang bewaare,
,, noch in leven is, als zyn onmiddelyken Opvolger, maar ook tot
,, bewaaring van de Souvereiniteit, het Gezag, en de Rust van zyn
,, Koninklyke Hoogheit, van de eere en van de belangen van de
,, Doorluchtige Keurvorstinne Weduwe van de *Paltz*, en van de

,, voor-

„ voordeelen van hunne Staaten en Volkeren; zo heeft zyn Katho- 1731. October.
„ lyke Majesteit ten dien einde goedgevonden zyne volmagt te geeven
„ aan den eerwaarden Vader *Salvador Ascanio*, van de Orde der Do-
„ minicanen, zyn Minister aan het Hof van *Toscane*, en zyn Konink-
„ lyke Hoogheit heeft met zyne Volmagten voorzien den Ridder en
„ Prioor, den Marquis *Karel Rinuccini*, Raadsheer van Staat en Se-
„ cretaris van Oorlog, en den Ridder en Prioor *Jacobus Giraldi*,
„ Raadsheer van Staat; de gemelde Ministers Plenipotentiarissen hun-
„ ne Volmagten gecommuniceerd en uitgewisseld, en verscheiden
„ Conferentien gehouden hebbende, zyn overééngekomen wegens
„ een Tractaat van Familie, als boven gezegd is, en wegens eene
„ Alliantie en eeuwigduurende Vriendschap tusschen zyn Katholyke
„ Majesteit, zyne Erfgenaamen en Opvolgers, van de ééne zyde,
„ en den Doorluchtigen Groot-Hertog, en zyne Opvolgers van de
„ andere zyde, in maniere en op voorwaarden in de volgende Arty-
„ kelen uitgedrukt.

„ Art. I. Om den zekersten en onveranderlykst en grond van eeu-
wigduurende Alliantie en eene oprechte Vriendschap vast te stel-
len, tusschen de Koninklyke Familie van *Spanje*, en het regee-
„ rende Huis van *Toscane*, de Koninkryken en de Kroon van zyn
„ Majesteit, en de Staaten van zyn Koninklyke Hoogheit, zyn, zo
„ de Doorluchtige Groot-Hertog, als de Doorluchtige Keurvorstin-
„ ne zyne Zuster, volkomen overééngekomen, hebben besloten en
„ toegestemd; dat, niettegenstaande alle andere dispositie welke van
„ te vooren gemaakt mogte zyn in *Toscane*, ten opzigte van de Erf-
„ volging volgens de toenmalige gesteldheit der publyke zaaken,
„ de Groot-Hertog, dien God lange wil bewaaren, komende te
„ sterven, zonder Mannelyke Kinderen na te laaten, de Doorluchti-
„ ge Prins Infant Don *Carlos*, zal en moet zyn zyne onmiddelyke
„ Opvolger in de Souvereiniteit van alle de Staaten welke tegen-
„ woordig het Groot-Hertogdom van *Toscane* uitmaaken, en vervol-
„ gens de oudste der mannelyke Kinderen van den gemelden Infant,
„ en by gebreke van dezelve zal de gezeide Erfvolging met volle
„ recht overgaan op den oudsten van zyne Doorluchtigheits Broe-
„ ders, Zoonen van zyn Katholyke Majesteit en van de tegenwoor-
„ dige Koninginne van *Spanje*.

„ II. Haare Koninklyke Hoogheden, willende dat dit reglement

1731. October

„ van Erfvolging tot de Souvereiniteit van hunne Staaten het zeker-
„ ste en vredigste effect hebbe, dat mogelyk zy, verbinden zich het
„ tegenwoordige Verdrag aan den Senaat te communiceeren, na de
„ uitwisseling der Ratificatien, en dezelve de religieuse en onschend-
„ bare achtervolging van het zelve te doen bezweeren, indien zyn
„ Katholyke Majesteit zulks begeert en vordert.

„ III. Hunne Katholyke Majesteiten belooven in den naam van
„ den Doorluchtigen Infant Don *Carlos*, en van de geenen die in
„ zyne rechten zullen succederen, dat de publyke fondsen en schul-
„ den en de inkomsten daartoe geschikt gemainteneerd zullen wor-
„ den, en dat de Militaire Orde van St. *Stephanus* van gelyken ge-
„ maintineerd zal worden in den staat en luister waarin dezelve te-
„ genwoordig is.

„ IV. Zy belooven van gelyken dat de constitutie der Regeering
„ in *Toscane* gemaintineerd zal worden, zo wegens de Hofhouding,
„ het Burgerlyke, als het Recht; dat de Rechten, Privilegien en
„ Voorrechten van de Stad *Florence* voor haar bewaard zullen worden,
„ en dat zy het voornaame verblyf zal zyn van den Doorluchtigen
„ Infant Successeur; het zelfde zal in acht genomen worden ten op-
„ zigte van yder der andere Steden, vooral ten opzigte der Magi-
„ straten; men zal den Onderdaanen alle gemakkelykheden en vry-
„ heden bezorgen welke zy onder de Regeering van het Doorluch-
„ tige regeerende Huis genoten hebben; eindelyk zal men niet an-
„ ders dan aan de Inboorlingen de civile en Hoffelyke Ampten, de
„ Bisdommen en andere Kerkelyke Beneficien opdraagen.

„ V. Dat de Persoonen, Effecten, Schepen, en den Koophandel
„ der Inboorlingen van *Toscane* in *Spanje* beschermd zullen worden
„ in het genot der zelfde Vryheden en Voorrechten, welke de be-
„ minste en meest begunstigde Natien van de Kroon in den Koop-
„ handel genieten.

„ VI. Dat de regeerende Groot-Hertog uit aanmerking van het
„ geene hy doet en toestaat om de onmiddelyke Erfvolging aan den
„ Doorluchtigen Prins Infant te verzekeren, geene de minste ver-
„ hindering zal genieten in de vrye oefening van de Souvereiniteit,
„ en voort zal gaan zyne Staaten en zyn Volk te regeeren met de-
„ zelfde volstrekte magt en onafhangkelykheit, met welke hy dezel-
„ ve tot nu toe geregeerd heeft; en zyn Katholyke Majesteit, om

„ te

„ te betoonen de toegenege achting welke hy voor zyn Koninklyke 1731. October.
„ Hoogheit heeft, verplicht zich aan zyn Hof den Persoon en de
„ Ministers van den Groot-Hertog en van zyne Opvolgers te han-
„ delen op dezelfde wyze en met dezelfde Tytels welke men aan het
„ Hof van *Spanje* gegeeven heeft aan den Persoon en aan de Mi-
„ nisters van den Doorluchtigen Heere Hertog van *Savoje*, vóór dat
„ hy als Koning van *Sardinië* erkend was.

„ VII. Hunne Koninklyke Hoogheden verbinden zich, dat alle hunne
„ Meubelen en Goederen, zo feodale als allodiale, hen toebehoorende, en
„ gelegen binnen en buiten hunne Staaten, en welke zy bevonden zul-
„ len worden in de uure van hun dood te bezitten, zullen overgaan
„ aan den Doorluchtigen Infant als Groot-Hertog van *Toscane*, en
„ aan de Groot-Hertogen zyne Successeurs; Zy belooven van gely-
„ ken aan den Doorluchtigen Infant en aan de andere Groot-Herto-
„ gen na te laaten alle de Patroonschappen der Kerkelyke Benefi-
„ cien van hun Huis en van hunnen Staat, waarover zy op alder-
„ hande wyzen zullen kunnen disponeren.

„ VIII. Dat alle de Meubilen en alle andere Goederen, van wat
„ slach, prys en waarde, en op wat plaats dezelve gehouden, be-
„ waard en geplaatst mogen zyn, zullen en moeten blyven in de
„ vrye en volslage magt van hunne Hoogheden, zo voor het ge-
„ bruik als in eigendom, vryelyk daarvan kunnende disponeren, zo
„ geduurende hun leven als op hun dood, gelyk tot hunne disposi-
„ tie blyven alle de Effecten en Goederen welke zy bezitten, en die
„ gevonden worden buiten de Staaten van *Toscane*, met name de
„ Inkomsten der Erfenisse van de Doorluchtige Groot-Hertoginnen
„ *Victoria d'Urbino*, en *Margareta van Vrankryk*, hunne respective
„ Grootmoeder en Moeder, en alle Sommen welke men hen ver-
„ schuldigd is, op wat plaatse het zy, met uitzondering van de
„ Artillery, Wapenen en Krygsbehoeften, en andere zaaken den
„ Krygsdienst en de Zeevaart raakende.

„ IX. Hunne Hoogheden verplichten zich af te staan, gelyk zy
„ van nu afaan afstaan aan den Doorluchtigen Infant, voor den tyd
„ dat hy Groot-Hertog van *Toscane* zal zyn, en aan de Groot-Her-
„ togen zyne Successeurs, alle de andere Schulden welke hier vóór
„ niet gespecificeerd zyn, en welke de Voorouders van hun regee-
„ rend Huis gecontracteerd hebben met de vreemde Mogendheden,

„ be-

1731. October.

„ behalven met de Kroon van *Spanje*, en de magt en het recht dat
„ zy hebben of mogen hebben om te vorderen en te doen gelden
„ hunne eischen op de Staaten, Effecten en Goederen welke tegen-
„ woordig door hun Huis niet bezeten zyn, tot vergrooting der
„ Staaten en Domeinen van *Toscane*.

„ X. Aan den anderen kant zyn hunne Katholyke Majesteiten te
„ vreden, en belooven in den naam van den Doorluchtigen Prins
„ Infant, en van de geenen die zyne rechten zullen verkrygen, dat
„ de Doorluchtige Keurvorstinne, den Doorluchtigen Groot-Her-
„ tog haaren Broeder overleevende, geduurende haar leven zal mo-
„ gen en moeten aanneemen en behouden den Tytel van Groot-Her-
„ toginne, en de eere en de Voorrechten genieten welke de andere
„ Groot-Hertoginnen van *Toscane* genoten hebben, en inzonderheit
„ dat zy met haar Hof van de publyk Penningen zal onderhouden
„ worden.

„ XI. Dat ingevalle de Doorluchtige Prins Infant op de dood van
„ den Doorluchtigen Groot-Hertog zich niet in *Toscane* bevindt, en
„ dat de Doorluchtige Keurvorstinne noch leeve, zy terstond met
„ den Tytel van Regentinne de Regeering zal mogen en moeten
„ aanneemen en behouden, tot dat de Prins Infant in de gemelde
„ Staaten zal aangekomen zyn; en haare Koninklyke Hoogheit zal
„ met den Tytel van Regentinne en Voogdesse de Regeeringe heb-
„ ben tot dat de afzynde of tegenwoordige Prins Infant zyn achtien-
„ de Jaar zal vervuld hebben, en zelfs na de vervulde achtien Jaaren,
„ indien de Doorluchtige Infant uit de genoemde Staaten van *Tosca-*
„ *ne* vertrok.

„ XII. Dat de Doorluchtige Infant, alsdan Groot-Hertog, Meer-
„ derjaarig geworden zynde, de Doorluchtige Keurvorstinne zal
„ moeten toelaaten in alle de Raadsvergaderingen van Staat, van gunst
„ en van Justitie, en op haare Nominatie de Civile- en Hof-Ampten,
„ de Kerkelyke Bedieningen en Waardigheden begeeven, en aan
„ haare Keurvorstelyke Doorluchtigheit het Surintendantschap laaten
„ van de Godsdienstige Plaatsen en van de Academie van *Pisa*.

„ XIII. Men zal van wegens zyn Katholyke Majesteit en van zyn
„ Koninklyke Hoogheit, zyn Keizerlyke Majesteit, zyn Alder-
„ christelykste Majesteit, zyn Brittannische Majesteit, en de Hee-
„ ren Staaten Generaal der Veréénigde *Nederlanden* nodigen enver-

„ zoe-

1731 October.

„ zoeken te guarandeeren het tegenwoordig Verdrag, dat zyn Ka-
„ tholyke Majesteit in den naam van den Doorluchtigen Infant, en
„ zyn Koninklyke Hoogheit zich verplichten te ratificeren, en de
„ Ratificatien hier te *Florence* te laaten uitwisselen, ten einde van
„ drie Maanden, te rekenen van den dag der ondertekening, of eer-
„ der soo sulks geschieden kan.

„ t'Oirkonde van alle het welke wy ondergeschreven Ministers
„ Plenipotentiarissen van zyn Katholyke Majesteit en van zyn Ko-
„ ninklyke Hoogheit den Groot-Hertog, (uit krachte van onze
„ Volmagten, welke wy malkanderen weêrzydsch gecommuniceerd
„ hebben, en waarvan de Afschriften gevoegd zullen worden achter
„ dit tegenwoordig Tractaat en Familie-Verdrag,) dit Tractaat on-
„ dertekend, het Zegel van onze Wapens daarby gevoegd hebben.

Gedaan te *Florence*, den 25 July 1731.

getekend,

(L.S.) *Fra Salvatore Ascanio.*

(L.S.) *Carlo Rinuccini.*
(L.S.) *Jacopo Giraldi.*

Separaat Artykel.

„ Men is in het tegenwoordig Separaat Artykel, dat dezelfde
„ kracht zal hebben als of het in het Verdrag heden getekend was
„ ingesloten, dat zyn Koninklyke Hoogheit, om de krachtigste
„ blyken te geeven van zyne oprechte en toegenegen gevoelens voor
„ zyn Katholyke Majesteit en zyne Koninklyke Familie, toestaat,
„ mits dat zyn Keizerlyke Majesteit zulks goedkeure, dat de Door-
„ luchtige Infant Don *Carlos*, geduurende het leven en de Regee-
„ ring van den Doorluchtigen Groot-Hertog, in *Toscane* zal mogen
„ komen, en aldaar zyn verblyf houden, indiervoegen als zulks ge-
„ schikt zal worden, zonder te zyn tot laste van het Tresoor van
„ zyn Koninklyke Hoogheit en van het Land, en zonder eenig na-
„ deel van de Souvereiniteit en van het volkomen gezag van zyn
„ Koninklyke Hoogheit die zich zelve overreedt dat zyn Katholyke
„ Majesteit uit aanmerking van de gezeide bewilliging, en van de
„ krachtige en ernstige redenen welke voorgesteld zyn, en die men

X „ op

1731. Octobr. „ op nieuws voorstelt, door eene daad van Koninklyke goedertierenheit, de Steden en andere Plaatsen van de Staaten van *Toscane* „ zal bevryden van den zwaaren en moeijelyken last om Guarnisoenen van Spanjaarden of van eenige andere Natie te ontfangen, dewyl het Land door zyne eigen Guarnisoenen genoegsaam bewaard „ en verdedigd kan worden, welke in tyd van noodzaaklykheit vermeerderd kunnen worden door de Penningen welke *Spanje* goed „ zal vinden, op die wyze als men zal overéénkomen, ten dien einde te fourneeren. Ingevalle dat het standvastig vertrouwen dat „ men heeft, dat zyn Katholyke Majesteit zich verbinden zal geene „ Krygsbenden van Spanjaarden of van eenige andere Natie in de „ Steden en Plaatsen van *Toscane* te laaten trekken, stant grypt, zal „ zyn Koninklyke Hoogheit toelaaten dat de Spaansche Krygsbenden, welke in de Staaten van *Parma* gezonden zullen worden, „ door het Toscaansche trekken, volgens het Reglement, dat, in „ dien gevalle, voor den marsch gemaakt zoude worden, en volgens „ de goede orde, opdat dezelve niet tot last zyn.

REGLEMENT gemaakt door de Ministers Plenipotentiarissen van Spanje en van Toscane, tot het ontfangen en Resideren van den Doorluchtigen Infant D. Carlos, onmiddelyk Successeur van den Doorluchtigen Groot-Hertog in zyne Staaten.

„ De Doorluchtige Groot-Hertog en de Doorluchtige Keurvorstinne van de *Paltz*, zyne Zuster, de grootste en toegenegenste blyken willende geeven van hunne achting voor den Doorluchtigen „ Prins Don *Carlos*, is het geregeld en vastgesteld, dat, wanneer de „ Doorluchtige Prins te *Livorno* zal aan land komen, hy aldaar door „ den Gouverneur zal ontfangen en vereerd worden met alle de eerbewyzingen die men verschuldigd is aan de waardigheit van zynen „ rang, en aan die van onmiddelyk Successeur van den Doorluchtigen Groot-Hertog, op dezelfde wyze als zulks altoos in acht genomen is ten opzigte van den Doorluchtigen Groot-Prins *Ferdinand* van Glorieuser Gedachtenisse.

„ Eén of verscheiden Edellieden, voorbedachtelyk door hunne „ Hoogheden afgezonden, zullen zich te *Livorno* bevinden, om aldaar den Doorluchtigen Prins Infant te ontfangen en te dienen, „ die

1731. October.

„ die zyn verblyf zal neemen in het Vertrek dat de gemelde Doorluchtige Groot-Prins *Ferdinand* hadt; en hunne Hoogheden, wel weetende dat de Doorluchtige Prins, op zyne aankomst niet terstond zyne Equipages kan vaardig hebben, zullen zorge draagen dat de noodige Equipages voor hem te *Liverno* gevonden worden, met een Detachement van de Guardes du Corps, Paarden uit de Stal van zyn Koninklyke Hoogheit, en eenige Officiers uit hunne Keuken, en van hun Huis om den Doorluchtigen Prins te dienen, gedurende het kort verblyf dat hy in die Stad mogte houden, en op zyne aankomst te *Florence*, alwaar de Doorluchtige Prins Infant zal beginnen zich zelf en zyn gansche Hof op zyne eigen kosten te tracteren, gelyk men overééngekomen is.

„ De Doorluchtige Infant te *Florence* komende, zal zich regelrecht naar het Paleis begeeven, alwaar hy tot zyn verblyf vervaardigd zal vinden één der best gemeubileerde Vertrekken, en het naaste aan dat van haare Keurvorstelyke Hoogheit, opdat haare Keurvorstelyke Hoogheit zo veel te nader zy by den Persoon van den Doorluchtigen Prins, en dat zy voor zyne dierbaare bewaaring, en voor alle de andere zaaken, welke den dienst van zyn Persoon betreffen, als de keur der Edellieden, en andere Bedienden, welke men noodig zal vinden in *Toscane* te neemen, de zelfde noodige zorge kan draagen, welke haare Keurvorstelyke Hoogheit gehad zoude hebben voor haar eigen Zoon.

„ In alle andere gelegenheden zal den Doorluchtigen Prins Infant Don *Carlos* door hunne Hoogheden gehandeld, en door een iegelyk vereerd worden met dezelfde tekenen van eere en van achting welke aan dit Hof in gebruik zyn geweest, omtrent den Doorluchtigen Groot-Prins *Ferdinand*; Zyn Koninklyke Hoogheit zal aan den Doorluchtigen Prins Infant Don *Carlos* toestaan op zyne aankomst eene byzondere Wacht op te rechten en te onderhouden, uit edele *Toscanen* bestaande, indien hy goedvindt een Corps daarvan op te rechten.

„ In oirkonde van 't welke dit tegenwoordig Reglement door de ondergeschreven Ministers Plenipotentiarissen van *Spanje* en van *Toscane* vastgesteld is, uit krachte van hunne Volmagten,

 „ en

1731. Octaber. „ en zy hebben het Zegel van hunne Wapenen daarby gedrukt.

Gedaan te *Florence* den 25 July 1731.

(L. S.) *Fra Salvatore Ascanio.* (L. S.) *Carlo Rinuccini.* (L. S.) *Jacopo Giraldi.*

ITALIË. DE Paus hieldt den 17 September een geheim Consistorie, waarin de Keizerlyke en Spaansche Kardinaalen Ministers niet verscheenen, om dat zy meenden, dat de promotie niet tot genoegen van hunne Meesters uitvallen zou, of dat 'er wat te scherp van de zaaken wegens *Parma* en *Plaisance* gesproken zouden worden; maar na dat 'er eenige begeeven Bisdommen in *Vrankryk* geconfirmeerd waren, verklaarde de Paus tot Kardinaalen, de Heeren *Vicenco Bicchi*, Aardsbisschop van *Laodicea*; *Tinibaldo Doria*, Aardsbisschop van *Benevento*; *Joseph Firau*, Bisschop van *Aversa*; *Antonio Gentile*, Aardsbisschop van *Petra*, en den Karmelyter Pater *Gio-Antonio Guadagni*, Bisschop van *Arezzo*, achter-Neef van den Paus. De twee nieuwe Kardinaalen *Firau* en *Gentile* in *Rome* zynde, ontfingen dien dag de muts, en den 22 in 't openbaar Consistorie den hoed, uit handen van zyn H.

De Paus is zeer geraakt over de tydingen van *Napels*, dat men niet alleenlyk verscheiden Kerkelyke Persoonen en Bedienden van de Nunciature, uit dat Ryk gebannen, maar den Nuncius zelf ook aangezegd heeft dat hy zich zal hebben te wachten van het Paleis van den Viceroy te naderen: Eenigen van die Ballingen zyn te *Rome* aangekomen, en men is zeer verlangende te hooren, wat het Hof van *Rome* daarop doen zal. Men ziet in druk 't geen wylen de Kardinaal *Fabrani*, van den Kardinaal *Coscia* zeide, toen hy tot het Purper verheven wierdt, te weeten: *De vita Archiepiscopi Trajanopolitani, de quo agitur, non inquiro; non enim ego sum ejus Pastor, qui debeam apud æternum Judicem de eo rationem reddere, ita ut anima mea debeat esse pro anima illius; famam vero ejus tutissimè asserere possum, pessimum esse.*

De Collaterale Raad te *Napels* heeft op bevel van *Weenen* den Advokaat Fiscaal van het Gerechtshof der Nunciature, den Abt Don *Dominico Cianci*, en den Auditeur van het zelve, als mede de twee Vicarissen Generaal van de Aardsbisschoppen van *Capua* en *Aversa*, en

en verscheiden Bedienden van dezelve, uit het Koninkryk gebannen, omdat zy ingevolge van de bevelen van den Paus, eenige Proceduuren tegen den Kardinaal *Coscia* ten tyde van zyne vlucht van *Rome* naar die Stad ondernomen hadden, zonder het Exequatur of de toestemming van de Regeering daar omtrent verkregen te hebben, waar door de Koninklyke Jurisdictie gekrenkt was geworden; en den Heer *Simonetti*, Pauzelyke Nuncius, is zelfs aangekondigd, dat hy niet in het Paleis zal hebben te komen, of voorby het zelve passeeren. De Aardspriester van *Franitello*, dat een Leen is van de Abdy van Sta. *Sophia*, waarvan de Kardinaal *Coscia* Abt is, is mede gebannen, omdat hy het laatste Pauzelyk Decreet, waarby gemelde Kardinaal verklaard wordt versteeken te zyn van alle Kerkelyke Inkomsten, en van alle zo Geestelyke als Waereldlyke Jurisdictie, aan de deuren van zyne Kerk zonder permissie van de Regeering hadt doen aanplakken. Voorts heeft de Koninklyke Regeering bevel gegeeven, dat het Gerechtshof van de Crimineele Vicarie, volgens de strengheit der Wetten zal procedeeren tegen de Persoonen, welke de vermeetelheit gehad hebben, de Wapenen van den meêrgemelden Kardinaal te bezoedelen en te verbreeken. Zyn Eminentie heeft den Abt *Testa*, deszelfs Kamermeester, voor de tweedemaal naar *Weenen* gezonden. Toen het Pauzelyk Decreet te *Napels* aankwam, waarby aan den Kardinaal *Coscia* alle zyne Kerkelyke Inkomsten enz. ontzegd wierden, verstont men, dat hy dezelve reets een Maand te vooren voor zekeren tyd in verpachting gegeeven, en de Penningen daar voor al ontfangen hadt, zo dat alle de strenge Proceduuren van 't Hof van *Rome*, tegen dien Kardinaal, tot nu toe vruchteloos en zonder kracht geweest zyn. 1731. October.

Nadat te *Parma*, den 11 September gelyk hier voor gezien is de plechtige verklaaring geschied was, dat de Hertoginne Weduwe niet zwanger was, hadt de Heer *Oddi* den 14 's morgens vroeg een Pauzelyk Protest doen aanplakken, behelzende, dat het Hertoglyk Huis *Farneze* nu uitgesturven zynde, die Leenen aan den H. Stoel vervallen waren, en dat ingevolge van dien aan de Pauzelyke Gesubdelegeerden, eed en hulde gedaan, en de tribuit betaald moest worden, met ernstig verbod aan geen ander Vorst of Leen-Heer den eed van getrouwheit te doen, op straffe als in de Constitutien der Pauzen is uitgedrukt, enz. Maar ten acht uuren waren deze Pauzelyke Ordres

1731. October en Dreigementen reets afgescheurd; In tegendeel wierdt op de groote Plaats, daar een Detachement Keizerlyke Troupen gerangeerd stont, wegens den Keizer, den Commissaris Generaal *Carlo Borromeo* en den Generaal *Stampa* een Keizerlyke Proclamatie gepubliceerd wegens het genomen bezit van die Staaten, als Leenen van den Keizer en het Ryk, in den naam van den Prins Don *Carlos*, met bevel aan de Onderdaanen, om aan dien Prins of deszelfs Gemagtigden, den eed van getrouwheit te doen, zynde by provisie tot op de aankomst van zyn Koninklyke Hoogheit alle de Hertoglyke Ministers in hunne Ampten geconfirmeerd.

Nadat de Pauzelyke Commissaris de Heer *Oddi*, de Actens hadt doen aanplakken, liet hy zich in Persoon uit een open venster van het Paleis aan het Volk zien, om daar mede te kennen te geeven, dat hy in den naam van het Hof van *Rome* dadelyk bezit daarvan genomen hadt; maar de Generaal *Stampa* deedt zulks kort daaraan met de vereischte plechtigheit, en versterkte de Wachten op de Markten, aan de Poorten en op alle de andere Posten; daarenboven schreef hy circulaire Brieven aan alle de Gouverneurs en Ministers, waarin hy aan hen liet weeten, dat de Keizer hem provisioneel tot hoofd van de Regeering aangesteld hadt, en dat hy hen alle in hunne Bedieningen continueerde. Zyn Excellentie verminderde ook terstond den prys van de oly, van 't zout en van het vleesch.

Te *Genua* was onder de Senatoren groote verdeeldheit, willende de oudsten van dezelve, met de zaak van *Corsica* een spoedig einde maaken, het koste ook wat het wilde, en de jongere van die Heeren bleven volharden, dat men de Rebellen met vuur en zwaard moest t'onderbrengen. Men rekende de extraordinaire onkosten van dezen Oorlog dagelyks verre boven de 500 Pistoletten.

Men verzekert het goed verstand van den Generaal *Wachtendonk* met de Republyk *Genua*, die hem deswegens met twee stukken goude en zilvere Brocaden, twee kisjes met Confituuren, en een Beurs met 400 Pistoletten, 't welk alles op 1000 Pistoletten geschat wierdt, beschonken heeft, behalven 400 Guldens Tafelgeld 's Maands. Wyl de Duitschers op *Corsica* aan alles gebrek leden, hadt gemelde Generaal een Oversten aan den Groot-Hertog van *Toscanen* gezonden, om den toevoer uit zyn Landen te bekomen, gelyk ook met Rundvee en andere Mondkost is geschied, doch onder beding, dat zulks alleen voor

voor de Duitsche Troupen zoude zyn, die volgens het bericht van gemelde Generaal, tot het bedwingen van de opgestaane Corsen niet genoegzaam, maar alleenlyk in staat waren, om de Plaatsen die aan de Republyk onderworpen waren, in de gehoorzaamheit te houden, wyl zy in de drie voorgevallen Actien al zeer veel Volks verlooren hadden, 't geen men wel op 2000 Man begrootte. Voorts hadt het Hoofd der Rebellen een obligeanten Brief aan den Generaal van *Wachtendonk* geschreven, en in den naam van de Natie aangeboden, de Keizerlyke Mediatie te zullen aanneemen, en ook de Wapenen neêr te leggen, zo zy alleenlyk de Genuesche Vexatien niet onderhevig mogten zyn. De Misnoegden waren ten getale van 16000 Man in de Provintie *Vescovato* te zamen getrokken. Dit is het vruchtbaarste gedeelte van het Eiland *Corsica*, en door de omleggende klippen van natuure sterk: Aldaar waren kleine Havens voor Roei-Barken, waar mede de Misnoegden allerhande Oorlogs-Ammunitie aanvoerden, laatende zich door het gevaar van in handen van de Genuesen te vallen, niet afschrikken, gelyk op den 6 September noch een Felouk met kruid en krygsgereedschap voor hen van *Livorno* was afgegaan; en zy hoopten toekomende Winter weêr een voorraad van grof Geschut te bekomen. Men geloofd echter niet, dat zy het lang zullen kunnen houden, zo zy niet door een vreemde Magt onderssteund worden. Ondertusschen mogt de Republyk *Genua*, wegens de groote onkosten, die zy tot de Krygs-dispositien moet aanwenden, wel gaerne een spoedig einde van deze Expeditie zien, ten welken einde de Heer *Camillo Doria* met volkome magt van de Republyk voorzien was, om een algemeen pardon op het Eiland te laaten publiceeren, en aan alle en een iegelyk die weêr tot gehoorzaamheit keerden, het zelve in forma te verleenen.

1731. October.

Men zegt dat de Generaal *Wachtendonk* zoude verklaard hebben, dat hy zyn Troupen niet meêr wilde waagen om Desperaten te bevechten, die, schoon ze t'elkens de vlucht op het gezigt van de Keizerschen namen, niet nalieten al vluchtende te vechten, en veel schade te doen; behalven dat men zich op de Inwooners van de ondergebragte Plaatsen niet vertrouwde, die niet dan eene gunstige gelegenheit zochten, om de Wapenen weêr op te vatten.

Volgens de jongste tydingen lieten zich de Misnoegden wederom met groote Benden in de Nabuurschap van *Bastia* zien, willende de Kei-

1731. October. Keizerlyke Bevelhebbers niet in 't Veld trekken, vóór dat zy een nieuw secours van 6000 Mannen ontfangen hebben. Ook begeerde de Generaal *Wachtendonk*, dat de Republyk van *Genua* geduurig 34 Barken tot zyne dispositie in de Haven hieldt: dat men hier en daar nieuwe Magazynen oprechtte, en dezelve met levensmiddelen voor zes Maanden opvulde: en dat men bekwame Barakken bouwde, waarin het Volk, geduurende den Winter, beter konde logeeren dan in de aangewezen quartieren. Ondertusschen hadt die Commandant eenen Luitenant-Kolonel naar *Weenen* afgevaardigd (zo men zeide) met Brieven van de Hoofden der Malcontenten aan den Keizer en aan eenige Ministers van dat Hof; zonder dat men den inhoud daar van weet.

Nadat 2000 Duitschers den 22 September te St. *Pietèr d'Arena* aangekomen waren, ging de Commandeur van dezelve met de meeste Officieren 's namiddags den Doge van *Genua* opwachten, en deedt den volgenden dag de 150 Paarden van zo veele Husfaren, en den 24 al 't Volk met veel voorraad van Mondkost en Krygsbehoeftens inschepen, zo dat hy den 25 's morgens met drie Schepen en 36 Barken, naar *Corsica* in Zee liep. Terzelver tyd arriveerde een Galei, die den 22 van *Bastia* vertrokken was, wanneer men 'er na de aankomst van dit tweede secours zeer verlangde, om de Rebellen in hunne posten aan te tasten.

De Republyk van *Genua* heeft, ingevolge van de begeerte van zyn Alderchristelykste Majesteit, niet alleen alle de Oorlogs-Ammunitie aan boord van het genomen Fransch Schip van Kapitein *Robaud* gerestitueerd; maar ook de 70 Corsen die daar afgelicht en gevangen gezet waren; en de schade die de Kapitein door deszelfs ophouding geleden hadt, aan hem vergoed.

Tusschen den 28 en 29 der voorlede Maand, wierden te *Turin* eenige Officiers van 't Guarnisoen dier Stad, met een Detachement der Troupen, op ordre van den Koning van *Sardinië* naar het Kasteel van *Moncalier* gezonden. De Troupen bleven daar buiten; maar de Officiers verzekerden zich van den Koning *Victor*, en geleidden hem naar het Paleis van *Rivoli*, de voornaamste Lustplaats van dien Vorst. Terzelver tyd wierdt de Gravinne van *Spigno*, Gemalin van den laatstgemelden Koning, naar het Kasteel van *Ceve* gebragt. Men zegt, dat de regeerende Koning van *Sardinië* dit besluit heeft moeten

ten neemen, om dat de Koning *Victor*, die uit een gevolg van zyne zwakheden, zich sedert eenigen tyd dikwils in zyn denkbeelden verwarde, na zyn te rugkomst in *Piemont* eenige gedachten hadt opgevat, die op 't punt waren om ter uitvoering gebragt te worden, tot zeer groot nadeel van den Staat en van de gemeene Rust; en dat zyn Majesteit dus genoodzaakt is geweest de gevolgen daar van voor te komen, en de Rust en Vrede in zyne Staaten te bewaaren. Men weet dat de meergemelde Koning, geloovende dat zyn regeerende Majesteit met zyn Hof naar de Alexandrynsche Jaarmarkt zoude gaan, omtrent dien tyd waarnam om den Graaf *del Borgo* zyne Acte van afzweering van de Kroon van *Sardinië*, en van alle zyne andere Staaten af te vorderen; dat hem op eene heusche wyze geweigerd wierdt. Hy begaf zich vervolgens naar de geheime Poort van de Citadel, begeerende binnen te komen; maar de Gouverneur verschoonde zich daarvan, voorgeevende geen last van zyn Meester te hebben om hem aldaar te ontfangen. Dit alles maakte vry veel geruchts en achterdochts, zo dat de Gouverneur van *Turin*, eenige opschudding vreezende, des nachts twee Regimenten in de Stad deedt trekken; en tusschen den 28 en 29 September wierdt daarop, als gezegd is, een Detachement naar *Moncalier* gezonden. Ondertusschen continueert men aan den Koning *Victor* alle respect te bewyzen, dat hem als Koning en Vader van den regeerenden Koning toekomt. Aangaande de Gravinne van *Spigno*, zegt men, dat zy door een Geest van hovaardy en partyschap gedreven, de onlusten, die men genoodzaakt is geworden te verhoeden, aankweekte.

1731. October.

Den 3 dezer kwam te *Chambery* een Edelman van het Hof, met ordre aan den Commandant, aan den Intendant-Generaal, en aan den President van den Senaat, om te *Turin* te komen; werwaards zy den 5 vertrokken, met den Pater *Ange*, Guardiaan van het Kapucyner-Klooster, die, geduurende het verblyf van den ouden Koning te *Chambery*, deszelfs Biechtvader was, en die mede opontboden was.

Men ziet te gemoet dat deze zaak wel van een groot gevolg zoude kunnen zyn, en dat verscheiden Persoonen zich daarin gewikkeld zullen vinden.

VAN *Constantinopel* hadt men tyding te *Weenen*, dat, hoewel men bleef verbreiden dat de Porte den Oorlog met geluk tegen de Persianen DUITSLAND.

1731. October. bleef voortzetten, het echter bekend was, dat de Persianen groote voordeelen op de Turken behaald hadden, en men zag zelfs te *Constantinopel* het volgende Extract van eenen Brief van *Babylonië.*

„ Wat belangt het gerucht dat gy my meldt dat men door gansch
„ *Europa* verspreid heeft van eene overwinninge welke den Seraskier,
„ die het Leger van den Grooten Heer gebied, bevochten zoude
„ hebben, en den Luister met welken men deze Victorie te *Constan-*
„ *tinopel* gevierd heeft, ik kan u verzekeren dat zulks eene Staatkun-
„ dige list is van het Ministerie. Het is waar dat de Seraskier, ge-
„ duurende het afzyn van den Sophy *Tahmaseb*, gelegenheit vondt
„ om op een afgezonderd Corps Persiaanen aan te vallen, welke hy
„ naar eene Rivier deedt wyken, waarin een gedeelte van hen ver-
„ dronk; de anderen over de Rivier gezwommen zynde, vondt de
„ Seraskier niet goed hen te volgen: hy maakte eenige gevangens,
„ waar onder een Cham of Persiaansch Prins was, die deze Troupen
„ geboodt, en die naar *Constantinopel* gezonden wierdt; doch dit
„ voordeel is van weinig belang, vooral zo men het zelve vergelykt
„ met het verlies dat zyn Hoogheit daartegen geleden heeft, de-
„ wyl een vliegend Leger van den Sophy het Secours van 50000
„ Turken, dat tot onderstand van *Erivan* marcheerde, volkomen
„ geslagen hadt, en dat deze Stad van alle kanten benaauwd, de ty-
„ ding van deze nederlaag ontfangen hebbende, zich op bescheiden-
„ heit van den Overwinnaar hadt overgegeeven, die zich op deze
„ wyze Meester ziet van *Armenie*; en het Turksche Leger is volko-
„ melyk buiten staat om hem het hoofd te bieden, zo dat wy hier
„ het bezoek van dien ontzagchelyken Overwinnaar vreezen, 'ten
„ zy dat *Tamas-Kuli-Cham*, die zich instelt als Erfgenaam van *Miri-*
„ *weys* en *Eschref*, en die aan het hoofd is van een ontzagchelyk Le-
„ ger aan den kant van *Candahar*, hem zo veel werks verschaffe in
„ het hart van *Persië*, dat hy genoodzaakt zy zyn voorneemen, om
„ zyne overwinningen van deze zyde voort te zetten, te verlaaten.
„ Men kan den Sophy vergelyken by den Koning van *Zweden*, *Karel*
„ den XII. Hy is een Krygsheld dien de noodzaaklykheit de kunst
„ van te overwinnen geleerd heeft, en die in de drift van zyne Jeugd
„ met geenen van zyne Ministers raadpleegt, en die alle zyne onder-
„ neemingen met zo veel geheimheits als dapperheits en onverzaagd-
„ heits volvoert.

Men

1731. October.

Men ziet te *Weenen* een omstandig Dagverhaal van alles, wat gedurende de reize van den Keurvorst van *Mentz* en deszelfs verblyf aan het Keizerlyke Hof is voorgevallen, het geene wy, meest enkel Ceremonieel en van geen belang met betrekking tot de algemeene zaaken zynde, om de kortheit zullen voorbygaan; en alleenlyk aanmerken dat hy verscheiden Raadsvergaderingen van Staat en byzondere Conferentien met de Keizerlyke Ministers heeft bygewoond, over de zaaken welke de reden van zyne reize naar het Keizerlyke Hof zyn geweest, te weeten de Guarantie van de *Pragmatique Sanctie*, de verkiezing van een Roomsch Koning, en de Erfvolging tot de Staaten van *Berg* en *Gulich*. Zyn Keurvorstelyke Doorluchtigheit keerde den 6 October naar *Neyss* in *Silesië*.

De Kardinaal *Althan*, geweze Onderkoning van *Napels*, is in ongenade van zyn Keizerlyke Majesteit gevallen, om dat hy niet alleenlyk geweigerd hadt het Edict des Keizers als Koning van *Hongaryë* ten voordeele van zyne Protestantsche Onderdaanen te doen uitvoeren, beweerende dat het zelve te gunstig voor hen was, maar dat hy zelfs de stoutheit gehad hadt zyne klagten daar over tegen zynen Souverein te *Rome* te brengen. Zyn Keizerlyke Majesteit hadt bevolen alle zyne tydelyke Inkomsten in beslag te neemen. Doch wat besluiten zyn Keizerlyke Majesteit ook neeme om op eene behoorlyke wyze de Persecutie tegen de Protestanten zo wel in *Hongaryë* als door het gansche Duitsche Ryk te doen ophouden, de Roomsche Vorsten en Ministers en de Geestelyken weeten overal middelen te vinden om de rechtvaardige besluiten en voorneemens van zyn Keizerlyke Majesteit te loor te stellen. Den 2 October hadden de Protestantsche Hongarische Gedeputeerden weder een lange Audientie by den Keizer, die hunne Vertoogen wegens de Religie-bezwaarnissen zeer genadelyk aanhoorde, en terzelver tyd hen verzekerde, ordre te zullen stellen, dat de Roomsche Geestelykheit in het toekomende hen ongekrenkt by hunne Godsdienst-oefeningen zoude laaten; maar ten opzigt van de Inquartiering der Militie uit *Italië* terug komende, en met de nieuwe Impost op de Waaren uit *Hongaryë* komende, konde geen verandering gemaakt worden.

Ondertusschen heeft men sedert met Brieven uit *Hongaryë* verstaan, dat de Protestanten aldaar hoe langer hoe harder van de Roomsche Cleregie wierden gedrukt, zo als onder anderen uit het volgende te

1731. *October.* *Oelenburg* voorgevallen, te zien is; hierin bestaande: dat onlangs een Priester, verzeld van 12 Studenten, op een van hunne zogenaamde H. dagen, in het Huis van een Lutherschen Kleêrmaker, die in den arbeid stont, onverwacht was ingevallen, hem dus doorstrykende: *Jou vervloekte Kaerl, vreesje Gods gebod niet, zo vreest ten minsten dat van den Keizer!* hierby beveelende aan de by zich hebbende Studenten, alle de Kleederen die voor de hand lagen, weg te neemen; dewelke niet alleen wierden verbeurd verklaard, maar hy daarenboven noch in een boete van 12 Ryksdaalders verweezen. Om over deze en diergelyke bezwaarnissen te klaagen, zyn acht Gedeputeerden uit *Hongaryë* te *Weenen* aangekomen.

De Ryks-Hofraad heeft op de tyding van de dood des Hertogs van *Tweebruggen* een *Votum ad Imperatorem* gegeeven, dat men meent voordeelig te zyn voor den Hertog van *Birkenfeld*, alzo het reets meêr dan twee Jaaren geleden is dat die Rechtbank de bewyzen van dien Prins krachtiger gevonden heeft dan die van het Paltzische Hof.

Alzo te *Regensburg* verscheiden Gedeputeerden tot den Ryksdag afweezig waren, wierdt aldaar weinig van belang verhandeld. De Heer *Gallieres*, Minister van de Staaten Generaal op den Ryksdag, heeft eindelyk Audientie gehad by zyn Hoogheit den Prins van *Furstenberg*, Principaal Keizerlyke Commissaris, die, uit aanmerking der herstelling van het goede en onderling verstand tusschen zyn Keizerlyke Majesteit en hunne Hoog Mogende, hem zeer minnelyk ontfing. Deze Minister deedt by die gelegenheit de volgende Aanspraak aan zyn Hoogheit.

„ IK zie my zelven met het uiterste genoegen in staat om myne eerbiedige
„ plichtpleegingen by uw Hoogheit af te leggen, en mynen Geloofsbrief
„ aan uw Hoogheit over te leveren, in eenen tyd waarin de goede harmony,
„ vriendschap en Alliantie tusschen zyn Keizerlyke Majesteit en de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der *Vereênigde Nederlanden*, welke voor eenigen tyd is afgebroken geweest, op het punt staat om vernieuwd en volkomen hersteld te worden: myne blydschap is te volkomener, Myn Heer, alzo ik hoope dat myne nieuwe Commissie my de middelen zal verschaffen om mede te werken tot onderhouding en aankweeking van deze gelukkige en heilzame wederverêêniging, door de toegang en ommegang welke ik my vleie te zullen genieten by uw Doorluchtige Hoogheit, die in den Brief der Staaten Generaal oprechte neigingen zal vinden om dat einde te bereiken, zo wel als gevoelens van achting en aanmerking voor uwen Persoon en uwe „ ver-

„ verdienften in het byzonder; uw Hoogheit gedienftiglyk biddende my met „ uwe gunft te vereeren, geduurende den tyd dat ik de eere zal hebben by „ deze Ryksvergadering te resideren, en uwe billyke en voordeelige oplet- „ tendheit te verleenen omtrent de zaaken welke ik met uw Hoogheit te ver- „ handelen zal hebben, enz. 1731. October.

Van *Mekelenburg* heeft men, dat het waarfchynlyk was, dat, door de bemiddeling des Konings van *Zweden*, een Verdrag tusschen de Hertogen *Karel-Leopold* en *Christiaan-Lodewyk* getroffen ftont te worden, alzo zyn Zweedfche Majefteit een middel uitgevonden hadt, dat door het Hof van *Weenen* was goedgekeurd, en dat de Hertog niet zoude verwerpen.

Men fchryft van *Caffel*, dat, de Koning van *Groot-Brittannië* aan zyn Zweedfche Majefteit hebbende doen verklaaren, dat de gefteldheit van zaaken niet meer vorderde de 12000 Heffen in zyn Soldy te houden, men befloten hadt eene reforme onder de Troupen van den Landgraaf te doen. Na het fcheiden der Staaten van het Landgraaffchap, welke vergaderd waren om de hulde te doen, ftont zyn Zweedfche Majefteit over *Straalzond* naar zyn Koninkryk te keeren.

Volgens de berichten van *Tweebruggen* deedt de Kancelier *Haumuller*, terftond na het overlyden des Hertogs aldaar, de Collegien, de Militie en de Burgery den eed afleggen, uit krachte van eene volmagt van den Abt van *Fulda* en den Landgraaf van *Darmftad*, tot de aankomft van de Commiffariffen van die twee Ryksvorften, die den 20 September aankwamen; Ondertusfchen zondt de Commandant van *Landau* 200 Man Voetvolk en 60 Ruiters om zich in de Stad en de Bailluagie *Bergzabern* te Inquartieren, zynde gelegen aan den kant van die Vefting aan de overzyde van de Rivier *Quaich*, welke de Franfchen voorgeeven de Limietfcheiding te maaken tusfchen hunne geconquefteerde Landen en die van het Ryk, zo dat zy zich de Souvereiniteit van alle de Plaatfen daar omtrent toeëigenen; Terzelver tyd verklaarde de commandeerende Officier van gemelde Franfche Troupen, dat zy abfolut geen *Sequefter* van den Keizer zouden aanneemen; dat zy zelfs die Plaatfen in bewaaring zouden houden, en echter de Inkomften daarvan met de laage Jurisdictie overleveren aan den geen der twee Pretendenten, aan welken de Keizer dezelve zou komen te adjudiceeren. De Burgery van de Stad

1731. Octobér Tweebruggen, dit alles verstaan hebbende, en zich verbeeldende dat deze Maatregelen der Franschen ten voordeele van den Prins van *Birkenfeld* genomen wierden, begon te murmureeren, en haar misnoegen zou zekerlyk tot een openbaren opstand uitgeborsten hebben, indien de bovengemelde Kancelier door zyne herhaalde Vertoogen en krachtige redeneringen hen niet tot bedaaren hadt gebragt, hebbende die Minister ten dien einde zyn lyf en leven aan de woede van het Volk blootgesteld. Deze herstelde rust wierdt bevestigd, na de aankomst van de twee gesubdelegeerde Commissarissen, maar vermits de Heer *Moskowsky*, Minister van *Darmstad*, zich onpasselyk bevondt, kon hy den Heer *Dalberg* van *Fulda* niet naar *Bergzabern* verzellen; En hoewel de Commandant van *Landau* reets de helft van zyn Volk van *Bergzabern* hadt te rug doen komen, begaf hy zich echter in Persoon derwaards, om den eed der Onderdaanen en de Sequestratie te beletten, hebbende zelfs aan vier Compagnien Granadiers ordre gegeeven, om hem op het eerste Sein te komen ondersteunen, en de Keizerlyke Sequestrations-Commissie te delogeeren; doch de gemelde Commandant veranderde schielyk van besluit, zonder twyfel volgens een ontfange ordre van zyn Hof, en deedt alle zyne Troupen gansch te rug trekken, waarna de Onderdaanen den eed hebben afgelegd, en de Keizerlyke Sequestrations-Patenten wierden alomme gepubliceerd en aangeplakt, zonder eenige tegenkanting, behalven dat wegens het Hof van *Vrankryk* verzekering geëischt wierdt, dat nooit eenige Troupen wegens het Ryk in de Stad en de Bailluagie van *Bergzabern* zouden gelegd worden, 't geen ook wierdt toegestaan. Men zegt dat de Hertog van *Birkenfeld* een Minister van den Graaf van *Hanau*, genaamt *Cranitz*, naar *Weenen* gezonden heeft, om zyne belangen aldaar waar te neemen; Ondertusschen weet men, dat de Sequestratie van den Keizer met toestemming van 't Hof van *Vrankryk* geschied is.

DENEMARKEN. VAN *Coppenhagen* is tyding dat de Minister van de Staaten Generaal der *Veréénigde Nederlanden*, tot genoegen van den Koning van *Denemarken* zo wel als van zyne Meesters, de verschillen die tusschen zyn Deensche Majesteit en haar Hoog Mogende waren, hadt afgedaan, zo wel ten opzigte der Achterstallen, als van den Koophandel, en de Indemniatien der Onderdaanen van den Veréénigden Staat.

Op

1731. *October.*

NEDER-LANDEN.

OP den Gelderschen Landdag, in deze Maand gehouden, is het volgende Placaat geëmaneerd:

DE Staaten des Furstendoms *Gelre*, en Graafschaps *Zutphen*, allen den geenen, die deze voorkomen zal, Salut: *Doen te weeten:* Alzo wy door goede informatien worden bericht en geinformeerd, dat onze indulgentie en conniventie, zelfs contrarie aan onze successive Placaten door de Roomsche Ingezetenen binnen dezen Furstendom en Graafschap van tyd tot tyd meêr en meêr wordt misbruikt en overtreeden, en dat derzelver Priesters, inzonderheit de geordende, zo Munniken als wel voornamelyk de Jesuïten, zich binnen deze Provintie zeer vermenigvuldigen, en hen aldaar blyven onthouden, en niet alleenlyk hunne superstitieuse Leere uitbreiden, maar ook leeren en verspreiden de onbepaalde magt van den Paus, zo in zaaken hunnen Godsdienst betreffende, als ten opzigte van zaaken de Burgerlyke Regeering raakende, en wat dies meêr schadelyk en nadeelig kan zyn, komen in te boezemen; alles tot groote ergernis van de waare Gereformeerde Religie, aanwasch van die Dwaal-leere, en van nadeelig gevolg voor den welstand van deze Provintie en de hooge Regeeringe van dien; en daartegen met verderen ernst willende voorzien; hebben wy goedgevonden te Ordonneeren en te Statueeren, zo als wy Ordonneeren en Statueeren by dezen:

I.

Dat geene Roomsche Geordende Priesters, het zy Munniken of Jesuïten, of die in eenige graaden of deelen van hunne Orde mogten zyn, binnen dezen Furstendom en Graafschap zullen mogen komen, op pœne van Lyfstraffe of Arbitrale Correctie; en dat die geenen welke zich daar binnen mogten bevinden, zich binnen zes weeken na Publicatie dezes naar buiten zullen begeeven, op pœne als vooren.

II.

En zo wanneer zodanige geordende Persoonen tot verrichtinge van hunne particuliere affaires mogten van noden hebben binnen deze Provintie te komen, en aldaar voor een korten tyd te verblyven, dat dezelve in dien val daar binnen worden geadmiteerd, mits nochtans, dat zy ter plaatse, daar zy t'elkens arriveren en vernachten, zich zullen moeten aangeeven aan den Officier ten platten Lande, of aan de Magistraaten der Steden; en dat geene van allen binnen deze Provintie langer dan veertien dagen zal mogen verblyven, by pœne als by het eerste Artykel gestatueerd: doch dat in dien tyd van veertien dagen, wanneer geordende Priesteren hun verblyf in deze Provintie na voorgaande geobtineerde permissie mogten komen te houden, zy niet zullen vermogen eenige exercitien te pleegen, direct of indirect tot den Roomschen dienst behoorende; zulks dat zy geene Missen zullen mogen doen, Biechte hooren, ook geene Collecte by de Roomsche Inwoonderen dezer Provintie, onder wat pretext het zoude kunnen wezen, mogen invorderen, by pœne van honderd zilvere Ducatons, t'elkens by de Contraventeurs te verbeuren.

Dat

1731. Octobr.

III.

Dat voortaan geene Waereldlyke Roomsche Priesters, als Inboorlingen van den Staat zullen mogen komen binnen deze Provintie, doch zullen Inboorlingen hen daarin niet mogen ophouden dan met vóórkennisse en schriftelyke permissie van de Officieren ten platten Lande, en van de Magistraten binnen de Steden, na dat alvoorens zullen hebben uitgebragt en bewezen, dat zy inderdaad Waereldlyke Roomsche Priesters zyn, en Inboorlingen van den Staat, met wydere eigenhandige opgeevinge, waar zy daar ter plaatse hen zullen ophouden, by pœne van vyf honderd guldens by overtreedinge van zulks te verbeuren: blyvende nochtans aan de Waereldlyke Priesters, geene Inboorlingen van den Staat zynde, mede toegelaaten tot verrichting hunner particuliere affaires te mogen komen binnen deze Provintie, mits nakomende 't geene ten aanzien van de Geordende Roomsche Priesters in dien val is gestatueerd.

IV.

Dat deze Priesters Inboorlingen van den Staat zynde, vóór dat schriftelyke permissie, als voorzeid, zullen bekomen hebben van te zullen worden geconniveerd, op hun Priesterlyk woord, in plaats van eede, in handen van Burgermeesteren in de Steden en de Officieren ten platten Lande zullen belooven, dat zy niet voorstaan, of leeren zullen, de magt van dispensatie van den Paus, met de Onderdaanen te kunnen ontslaan van hunne plicht en gehoorzaamheit, aan hunne wettige Overtgheit verschuldigd, en dat men geen trouw en onderdanigheit schuldig is aan de geenen, die in den Kerkelyken Ban en buiten den schoot van de Roomsche Kerke zyn: maar in tegendeel, dat zy Priesters, die van hunne gemeenschap, zo door hun Voorbeeld, als door hunne Leer zullen inboezemen en vermaanen tot alle gehoorzaamheit aan de Staaten, Officieren en Magistraaten als aan hunne wettige Overigheit, en tot een vreedzaam, stil en zeedig gedrag.

V.

Dat deze Priesters boven dien zullen verklaaren en belooven, dat zy met raad of daad directelyk of indirectelyk in geenderlei manieren zullen contribueeren, om door eenige Ingezetenen van deze Provintie te doen destineren, belooven of geeven eenig geld, of gelds waarde; of wat ook anders zoude mogen wezen, aan of ten behoeve van eenige Kloosters, Collegien, Seminariën, Kerken of andere Roomsche Gestichten en Gemeenschappen, of van de Leden van dien, hoe ook genaamd.

VI.

Dat zy Priesters ook geenerhande Absolutie of Dispensatie van den Paus of iemand anders zullen verzoeken, of aanneemen tegens bovengemelde hunne verklaaringe en belofte, of tegen eenig deel of lit derzelver, geene uitgezonderd.

VII.

En voor zo veel zich tegenwoordig binnen deze Provintie mogten onthouden Roomschen Waereldlyke Priesteren, geboren Onderdaanen van den geünieerden Staat, zullen dezelve mede gehouden zyn naar 't gunt voorschreven

ven en 't geene verder volgt, hen te gedraagen, en daarvan hun bewys uitbrengen, en verklaaringen doen inwendig binnen een Maand na Publicatie dezes, by pœne van honderd zilvere Ducatons, en bovendien van Bannissement. 1731 October.

VIII.

Dat deze Roomsche Priesteren hier ontfangende directelyk of indirectelyk eenige Bullen, Brevetten, Decreten, Mandementen of andere Bevelen, hoe dezelve zouden mogen genoemd zyn, van eenige van hunne Superieurs of Kerkelyke Overigheit, raakende eenige Kerkelyke Zaaken of Persoonen, inzonderheit welke tendeeren, om de zogenoemde Geestelyken te citeren, te evoceren, te verplaatsen, te ontzetten of te suspenderen van hunnen dienst, zullen dezelve daarvan geen gebruik mogen maaken, noch die aan iemand mogen communiceeren, dan veertien dagen na dato, dat die in orginali in de Steden aan de Magistraten, en ten platten Lande aan de Officiers zullen zyn vertoond, en daar nevens Copy overhandigd, en dat niets ter contrarie aan hen zal geordonneerd zyn by pœne van vyf honderd Guldens, en daarboven van Arbitrale Correctie naar gelegenheit van zaaken.

IX.

Dat voorts in 't generaal, zo wel de Roomsche Priesteren als Roomsche Ingezetenen, hen wel zullen hebben te wachten, van op geenderlei wyze eenige ergernis te geeven aan die van de Gereformeerde Religie, met hunnen superstitieusen handel, hoe dezelve ook zoude mogen zyn; en wel in het byzonder, dat zich de Priesteren zullen wachten van in 't publyk te verschynen met hun Misgewaad, of in hun ordinaris Gewaad die van hunne Gemeenschap vóór te gaan en Processies-wyze te geleiden: noch zullen de Roomschgezinde Ingezetenen onderstaan daarin dezelve te volgen, noch by het begraaven der Dooden te knielen, of eenigen anderen handel met gebaerden of anders te pleegen, welke tot ergernis of stooringe van de gemeene rust zoude kunnen strekken, by pœne van honderd zilvere Ducatons by yder van de Overtreeders te verbeuren, en daarboven dat naar bevinding van zaaken tegen dezelve zal worden geprocedeerd.

X.

Dat die van den Roomschen Godsdienst op Zon- Feest- en andere Heiligedagen, op een en dezelve uur met die van de waare Gereformeerde Religie hunnen dienst niet zullen mogen beginnen, ten einde daar door ook geene ergernisse aan die van voorschreve Gereformeerde Religie worde toegebragt.

XI.

En zullen de voorschreven Boetens geconverteerd worden, een derdepart voor den Officier, een derdepart voor den Aanbrenger, en een derdepart voor de Armen van de Plaatse.

XII.

Blyvende voorts de voorgaande Ordonnantien en Placaten tot diverse tyden geëmaneerd in hun volle figuur en waarde, voor zo veel dezelve by dezen niet zyn veranderd.

1731. October

En, op dat niemant hiervan onweetenheit voor te wenden hebbe: Ordonneeren wy te gelyk by dezen alle Drossaarden, Amptluiden, Richteren, Magistraten van Steden en alle andere Officieren dezes Furstendoms en Graafschaps, dat zy de jegenwoordige Ordonnantie en Placaat alomme ter plaatse daar zulks gewoonlyk is, doen Publiceeren en Affigeeren, en tot onderhoudinge van dien, en die pœne daar inne begreepen, tegen de Overtreeders procedeeren, onder verbod, dat geene Officieren, eenige overéénkomsten, of compositie met dezelve Overtreeders zullen mogen aangaan of maaken, maar de geheele Boete precieselyk naar den inhoudt dezes Executeeren, ook mede de Aanbrengers hunliedert part zonder moeite of korting laaten volgen.

Dies t'Oirkonde hebben wy des Furstendoms *Gelre* en Graafschaps *Zutphen* Secreet-Zeegel hier onder op 't Spatium doen drukken.

Gedaan en gearresteerd op den Landdag, te NYMEGEN, *den 19 October* 1731.

Onderstont,

Ter Ordonnantie van haar Ed. Mogende.

En was, neffens een opgedrukt Zegel, in een roden Ouwel overdekt, met met een Papiere ruite,

Ondertekend,

W. KLERCK.

Den 22 September, zynde Zaturdag, kwam de Hertog van *Lotteringen*, na zich een geruimen tyd in de Oostenrykfche *Nederlanden* en het Hof te *Brussel* opgehouden te hebben, tegen den middag van *Antwerpen* te *Rotterdam*, welke Stad hy ter loops bezigtigde, en vervolgens den 23 tegen den avond in den *Haag* arriveerde: Zyn Hoogheit hieldt aldaar, gelyk ook vervolgens in de andere Steden van deze Provintien het Incognito, doch wierdt door alle de Ministers verwelkomt, bezigtigde dagelyks het merkwaardige in en buiten den *Haag*, woonde verscheiden Festeinen by de voornaamste Ambassadeurs en Staats-Persoonen by, en kwam den 4 October, zynde Donderdag-avond omtrent 7 uuren van de Buitenplaats van den Graaf van *Sintzendorf*, te *Leyden*. Vrydag den 5 's morgens, heeft zyn Koninklyke Hoogheit visite gegeeven aan den Heer Professor, *Boerhave*, waarna hy de Anatomie, de Bibliotheek, de *Hortus Medicus*, en des namiddags den Tuin van den Heer *de la Court* bezigtigde; en den 6 's morgens, tusschen tien en elf uuren is zyn Koninklyke Hoogheit naar *Amsterdam* vertrokken met twee Jagten. De Hertog den 8 dezer 's morgens te *Amsterdam* gekomen

zynde,

zynde, wierdt kort daarna door verscheiden Heeren met eenige Koetsen afgehaald; zyn Koninklyke Hoogheit bezag vervolgens de Beurs en het Stadhuis, en des namiddags reedt hy met vyf Koetsen naar de Plaats van den Heer *Pinto*, genaamd *Tulpenburg*, aan den *Amstel*. Den 9 's morgens wierdt zyn Koninklyke Hoogheit door verscheiden Sloepen afgehaald, en naar 's Lands Werf en Magazyn gebragt, die hy bezag, als mede de Werf van de Oost-Indische Compagnie, wordende door het Collegie ter Admiraliteit aan boord van een Jagt heerlyk getracteerd, en met zeilen in het *Y* gediverteerd, wanneer alle de Schepen voor de Stad leggende, hunne vlaggen en rimpels lieten waaijen, en hun kanon wakker lieten hooren. Den 10 bezag hy de publyke Gebouwen der Stad, als 't Prinsen Hof, 't Oost-Indisch Huis, 't Aalmoessseniers Weeshuis, de Tuchthuizen van Mannen en Vrouwen, het Latynsche School, 't Gasthuis, de *Hortus Medicus*, enz. Den 11, 's morgens wederom met verscheiden Koetsen afgehaald zynde, bezag hy de Gereformeerde Kerken, en die van andere Gezindheden; hy reedt des namiddags met drie Koetsen met vier, en verscheiden met twee Paarden bespannen, naar de *Diemer Meer*. Den 12 zeilde de voornoemde Hertog naar *Zaandam* met Jagten van het Collegie ter Admiraliteit, Oost- en West-Indische Compagnien, nevens alle de Jagten uit de drie byzondere Jagthavens; hebbende de Koopvaardyschepen weder hunne vlaggen en wimpels laaten waaijen. Vervolgens is zyn Koninklyke Hoogheit den 13 's morgens ten 10 uuren, met de Buiten-Jagten over *Muiden* langs de *Vecht* naar *Utrecht* vertrokken, zeer voldaan zynde over de eerbewyzingen en divertissementen hem aangedaan. Den 14 's avonds kwam hy te *Utrecht*, en vertrok den 16 naar *Rotterdam*. Den 17 's namiddags arriveerde hy in de laatstgemelde Stad, en dezelve nader bezigtigd hebbende, is zyn Koninklyke Hoogheit den 20 's morgens aan boord gegaan van 't Jagt de *Fubs*, en zyn Gevolg op een ander, met welke hy de *Maas* afzakte, en is met de eerste gunstige wind naar *Engeland* gezeild; alwaar hy den 23 dezer behouden is aangekomen.

Wy zullen volgens onze belofte wederom aan den Leezer mededeelen de Lyst der Visscry van de Schepen welke dit Jaar wederom naar *Groenland* en de *Straat-Davids* zyn geweest, waar uit men zien kan hoe veel meer geluks de laatsten hebben aangetroffen dan de eersten.

1731.
October.

Lyst van de Hollandsche en andere

Dit Jaar ter Vissery naar

Directeurs.	*Namen der Scheepen,*
	ROTTERDAM.
de Weduwe Jacob Beyerman,	de Jonge Jacob -
	Oostbos -
Jan en Paul Charron,	de Anna Sara -
Anthony van Vollenhoven,	de Juffrouwe Cornelia Margareta -
François Denick,	de Geertruy Petronella -
	de Gerrit Daniel -
Hendrik Brakel,	de Juffrouw Catharina -
Adriaan Slegt,	de Jan -
	KRIMPEN.
Kryn en Aart van Holst,	de Hoop van Dord -
	AMSTERDAM.
Bartholomeus Jan Adriaan, en Pieter van Halen,	de Pieter. -
	de Joan Adriaan -
Gale Gales.	Mevrouw Susanna -
Jacobus Dupeyrou, Jansz.	de Juffrouw Maria Catharina -
Johannes Boelema,	de Koning David -
De Erven van George Bruyn Zaligr.	de 5 goede Vrinden -
Leendert en Pieter Scheltes,	de Juffrouw Anna -
Albertus Kramp,	de Vergulde Walvis -
Philippe d'Orville,	de Groenne Helm -
John Archer,	Zaandam -
Vander Meulen en Scheltes,	de 3 Gesusters -
Abraham Mouchard,	de Juffrouw Henrietta. -
Jan Gortsak,	de Maria -
David van Halmael,	Spaar- en Hout -
Nicolaas Kobl,	de Stadt Amsterdam -
	HOORN.
Burger Schuurman,	de Vergulde Hoek -
Pieter Maartsz.	't Wapen van Hoorn -
	de Juffrouw Barbera -
	West-Vriesland -

EDAM

SCHEEPEN,

1731. *October.*

GROENLAND *vertrokken.*

en Commandeurs.	*Viſſen.*	*Vaten Spek.*
Pieter Goudt . . -	1	47
Pieter Gerritſz. van Embden -	0	-
Pieter van Dam *verongelukt* -		
Ary Pieterſz. Viſſer . -	1	50
Jacob Adamſz. Ooms , -	0	-
Frans Rootkuil . . -	0	-
Dirk Pieterſz. van der Velde *verong.*-		
Teunis Casbom . . -	0	-
Michiel Ockerſz. Hogerſyl *verong.*-		
Abraham Raveſtyn . -	0	-
Marten Floore de Wit -	1	55
Willem de Leeuw . -	½	35
Simon Hottentot . -	½	25
Claas Govertſz. Viſſer -	0	-
Paulus Ruyter . . -	0	-
Pieter Jongekees . -	2½	170
Jan de Heer , . -	0	-
Chriſtoffer Hendr. Helmig *verong.*-		
Abraham de Haan . -	1	35
Jacob Hoek . . -	2	96
Watje Waſſenaar . -	1	50
Carſten Cornelifz. Boot -	0	-
Jan Klaver . . -	2	100
Haantje Jeltjes . . -	0	-
Jan Thim . . . -	1	50
Pieter Maartſz. . . -	0	-
Jacob Roos . . -	0	-
Paulus Thim . . -	0	-

1731. October.

EDAM.

Directeurs.	*Namen der Scheepen,*
Harmanus en Nicolaas Boot,	de Elizabeth en Niklaas
Klaas Kroon,	de Cornelis en Jacob Purmer
Jan van Willendaal,	de wilde Boer

MONNIKENDAM.

Willem Houtuyn,	

ZAANDAM.

Jan Mol,	de Vergulde Schol de Pranger
Michiel Bruynvis,	Hollandia de Bruynvis
Symen Groot,	den Dam
Jan Arisz. Corver,	de Catharina de Josua
Jan Louwe,	de Louwerens
Bruynvis en Louwe,	de Hendrik
Claas Cornelisz. Louwe,	de Johanna
Gerret Peel,	de Johannes
Jan Rogge,	Oostzaandam
Hendrik Sluyk,	den Arend
Johannes Walingius,	de Petronella
Gerrit Poel,	d'Elizabeth
Jan Moll,	d'Anna Catharina

OOSTSANEN.

Cornelis Roos,	de Cornelis en Agatha de Roode Roos

WESTZANEN.

Willem Bruygom, en Symen Jongewaart,	de Hillegonda
Claas Hendriksz. Groot,	de Johanna

SAANDYK.

Gerret Vis,	de Stad Hamburg
Pieter Lubberse Koopman,	d'Geele Klok

WOR-

1731. October.

en Commandeurs.		Vissen.	Vaten Spek.
Dirk Zachariasz. Bakker	-	2	83
Reyer Cornelisz. Ruyg	-	½	50
Dirk Cornelisz. Ruyg	-	½	50
Pieter Claasz. Pet .	-	0	-
Claas van Marcken .	-	0	7
Pieter Schol . .	-	1½	60
Klaas Pranger . .	-	1	30
Riewert Dirksz. .	-	2	90
Jasper Mulder . .	-	0	60
Theunis Roelofsz. .	-	3	170
Heyn Meyne de Vries	-	½	25
Jan de Vries . .	-	½	25
Pieter Groen . .	-	1½	70
Carsten Fredriksz. .	-	3	120
Jacob Mooyman .	-	2	90
Jan Cornelisz. Out .	-	1½	70
Auke de Vries . .	-	1	28
Arent Claasz. . .	-	0	-
Pieter Spanjert . .	-	0	18
Jurriaan Pieters . .	-	0	10
Gerrit Danielsz Meyer	-	2	100
Jacob Poelenburgh .	-	1	35
Adriaan Adamsz. Ooms .	-	2	92
Jan Karremelk . .	-	1	48
Willem Martensz. Stent	-	2½	150
Maarten Pietersz. . .	-	0	-
Jacob Adriaansz. Zey .	-	0	-
Cornelis Kooter . .	-	0	-

Pieter

1731. October.

WORMERVEER.

Directeurs,	*Namen der Scheepen*,
Pieter Lely,	de Muyser . . -

JHISP.

Simon de Lange,	de witte Hengst . -
	de graauwe Hengst . -
Dirk Timmer,	's Lands Welvaren . -
Marten Mol,	't Raathuis van Jhisp -
de Wed. Zeger Mol, en Zoon,	de jonge Cornelis . -

DERTP.

Cornelis Eenhoorn,	de roo Eenhoorn . -
Jan en Zeeger van Hoorn,	de Harderin . . -
	de jonge Tobias . -
	de Roggeblom . -
Jan Aldertsz. Boon,	't Land van Beloften . -
Huygen Beets,	de Beemster . . -
	de Beets . . -

HAMBURG.

Pieter en Gerrit Beetsz.	de Gekroonde Hoop . -
	de Eykenboom . -
Henrich en Philip Otto,	de Gekroonde Kaffeboom -
Albert Bruns,	de Juffrouw Catharina -
	de Elizabeth Catharina -
Peter Moller,	de Elizabeth . -
	de Karffeboom . -
Jochem Barentz,	de Goude Kroon . -
Hendrik Scholle,	de St. Jacob . . -
Johan Diderik Whan,	de St. Pieter . . -
Rudolf Amsing,	de Vergulde Walvis . -
	de Pellecaan . . -
George en Henrich Jenquel,	't Wapen van Hamburg -
Hans Jurgen Barenfeld,	de Stads Welvaart . -
Hendrik Ankelman,	de Hamburger Beurs . -
de Wed. Lucas Kramer,	de wakende Kraan . -
	d'Jongemaan . . -
Herman Munster,	de Vergulde Roos . -

AL-

1731. October.

en Commandeurs.		*Vissen.*	*Vaten Spek.*
Pieter Jacobsz. de Haas	-	1	40
Jan Siemonsz. Walig	-	0	-
Marten Siemonsz. Walig	-	½	30
Pieter Lourensz.	-	0	-
Barent Hendriksz.	-	0	-
Cornelis Pieters Rykers	-	2	120
Teunis Klinkert	-	0	-
Cornelis Cornelisz. Ruyg	-	1	60
Cornelis Schaagen	-	0	-
Jan Martensz. Breet	-	½	33
Luytje Brak	-	1	70
Jan Slot	-	1½	70
Coenraat Egbertsz. Vlieger	-	1	89
Symen Pieters	-	1	60
Nanning Boysen	-	0	-
Jacob Jurgensz.	-	0	-
Jacob Floor	-	2	105
Ariaan Jurgens	-	0	-
Paul Volckert	-	0	-
Cornelis Ariaansz.	-	0	-
Richert Ockken	-	½	35
Broer Booysen	-	0	-
Volckert Paulsz.	-	0	-
Cornelis Willemsz.	-	0	-
Hendrik Adriaansen	-	0	-
Jurgen Symonsz.	-	0	-
Lourens Pietersz. de Haan	-	1	60
Hans Booysen	-	0	-
Eysse Gerritsz.	-	0	-
Ernst Plaan	-	½	35
Cornelis Pietersz.	-	0	-

1731. October

ALTONA.

Directeurs,	*Namen der Schepen,*	
Ocke Matthysse,	de Elizabeth	-
Jacob Lunnich,	de Vryheid	-

BREEMEN.

Daniel Mynertshagen,	de Waarheid	-
	de Oranje Boom	-
	de Jonge Jacob	-
Johan Bernard Mulhauzen,	de Anna	-
	de Martha	-
	de Susanna	-
	de Hofnung	-
	de Dorethea	-
	de Catharina Margareta	-
Barent Barkey,	't Gedult	-
Johan Titien,	de Gesina Sisilia	-
Gerard en Jacob Barkey,	de Catharina Maria	-
	de Johanna	-
Diderik Duntze,	de Siegfried	-
Berend Nomen,	de Sara	-
	de Beykorf	-
	de Margareta	-
Dionis Schombart,	de Helena Margareta	-

ALGEMEENE LYST DER GROENLANDSVAARDERS.

Plaatsen.	*Scheepen*	*Vissen.*	*V. Spek.*	*Gebl.*	*Robbe Spek.*
Rotterdam	8	2	97	2	—
Krimpen	1	-	0	1	—
Amsterdam	15	10½	566	1	—
Hoorn	4	1	50	—	—
Edam	4	3	183	—	—
Monnikendam	1	-	-	—	—
Zaandam	17	20½	1001	—	—
Oostaanen	2	3	140	—	—
Westzanen	2	2½	150	—	—
Saendyk	2	0	0	—	—
Wormerveer	1	1	40	—	—
Jhisp	5	2½	150	—	—
De Ryp	7	5	322	—	—
Hollanders	69	51	2699	4	
Hamburg	18	5	295	—	—
Altona	2	3	135	—	—
Breemen	18	6	264	—	—
In 't geheel	107	65	3393	4	—

1731. October.

en Commandeurs.	Vissen.	Vaten Spek.
Zwen Andriessen	3	135
Volckert Jurgens	0	-
Tonies Bonje	½	25
Pieter Freriksz.	1	70
Jacob Dircks	0	-
Jan Hunteman	0	-
Herman Wesselsz.	½	25
Jurgen Jansz.	½	25
Ryke Hayen	0	-
Dirk Tegeler	½	25
Dirck Pieters	1	60
Herman Bunjes	0	-
Herman Gerritsz.	0	-
Dirk Segelken	0	-
Willem Dirksz.	0	-
Carsten Carstensz.	0	-
Willem Ariaansz.	⅓	10
Tonies Meyer.	⅓	10
Joan Haseloop	⅓	10
Hendrik Segelken	1	4

ENGELSCHE SCHEPEN

Zyn 'er in dit Jaar naar *Groenland* gezeild, en hebben gevangen 15 Schepen 6 Vissen.

Maakende, met de 9 naar de Straat Davids, in 't geheel 24 Schepen.

1731. *October.*

HAMBURGER en ALTONASCHE

Dit Jaar ter Vissery

HAMBURG.

Directeurs,	*Namen der Schepen,*
Pieter en Gerrit Beets,	de Maria Galley de Sara Galley de jonge Jan de Zeeman
Johan Hinrich Gulh,	de Oester Galey de
Robert Barklay,	de Providentia
Jurgen Christiaan Wuurman,	de St. Pieter Galley de Rebecca
Pieter Cramer,	de Faam Galley de Liefde
Marx von Heyn en Syling,	de Hofnug van Hamburg
Hans Tobias Neuman,	de Agatha Johanna
Peter Moller,	de St. Johannes de St. Anna de juffrouw Gesa
Andries Linnig Jacobszoon,	de Goude Star
Harmen Gouverts Junior,	de Wynstok
Paul Volkmer,	de Concordia
B. Sornickel,	de Emmaus
Henrich Burmeester Nicolaas,	de Eendragt
Henrich en Philip Otto	de St. Michael

ALTONA.

Ocke Matthiessen,	de juffr. Catharina de jonge Coenraad de Concordia
Jacob Linnich,	de Liefde 't Vergulde Hart

ROB-

1731. October.

ROBBESLAANDERS.

Uitgevaaren.

en Commandeurs.	Vaten Spek.
Jan Jasper sz. *gebleven*	-
Teunis Jasper sz.	121
Carsten Hansen	52
Teunis Pietersz.	73
Jan Andriessen	145
Pieter Jurgens	110
Ulrich Moller	27
Gerrit Jaspersz.	60
Hans Cornelissen	16
Jurgen Jurgensz.	74
Baltzer Jurgensz.	27
Thomas Pietersz.	18
Zwen Jaspersz.	111
Jochim Hoogtop	$6\frac{1}{2}$
Christiaan Schut	$4\frac{1}{2}$
Jurgen Pieters	12
Peter Moller	51
Nickel Nummels	30
Jan Petersen	4
Andries Janssen	68
Jochim Kuus	46
Hans Michelsen	36
Volckert Pieters	31
Hans Dryer	68
Sybrand Andriessen	13
Jurgen Carstens	12
Teys Evers	32
	1248 Vaten.

SCHE-

1731. October.

Lyst van de Hollandsche en andere

Dit Jaar ter Vissery naar

ROTTERDAM.

Directeurs.	*Namen der Schepen,*
Gerret Alewyn Koning,	de Willem en Maria
	de 3 Dammen
Nicolaas Slegt,	de juffr. Josina
Abraham en Willem van Rykevorsel,	de jonge Abraham
François Denick,	de jonge Jan
	de Willemina Catharina
Adriaan Slegt,	de Alida Margareta
Rudolf Baalde,	de juffrouw Madelena
DELFSHAVEN.	
Dirk Hoogstraten,	de juffr. Catharina
VLAARDINGEN.	
Abraham van der Linde,	de Willem
DORDREGT.	
Cornelis Tarwe,	de Kat
Jacob Jacobsz. en Comp.	de bonte Walvis
AMSTERDAM.	
Jan, Pieter en Abrah. van Tarelinck,	de Adelyke Moor
Jacob Wyncoop en Zoon,	de 3 goede Vrinden
	de 3 Gebroeders
Leendert en Pieter Scheltes,	de jonge Cornelis
	Vollenhoven
	de juffr. Constantia
	Vredenhof
De Erven van George Bruyn Zaligr.	de Heerlykheit van Zeyst
	Hardenbroek
	de jonge Adriaan
	't Duyfje
Cornelis van Ommeren,	de jonge Juffr. Maria
Hendrik Visscher, en Nicolaas van Eyndhoven.	de jonge Catharina Galey

Di-

SCHEPEN,

1731. October.

De STRAAT DAVIDS.

Met het Handelspek.

en Commandeurs.		Vissen.	Vaten Spek.
Teunis Dogger	-	3	170
Pier Douwesz.	-	2	100
Jacobus Groeneveld	-	5	330
Adriaan Westrik	-	0	-
Witze Diksz.	-	4	175
Mens Aldersz.	-	1	45
Gerret Berkhout	-	3	150
Jacob van den Bos	-	3	140
Cornelis Jacobsz. Groot	-	2	106
Leendert Groeneveld	-	4	220
Dirk Daaalder	-	2	100
Jan Groen	-	0	-
Gerrit Leendertsz. Smit	-	3	160
Jelle Cornelisz. Swart	-	1½	104
Everd Donker	-	½	135
Cornelis Groenendyk	-	1	60
Reltje Bonk	-	3½	190
Pieter Buys	-	1	60
Former Hendriksz. Neef	-	1	70
Eelke Paauw	-	2	114
Dirk Jansz. Koen	-	3½	190
Dirk Dirksz. Kater	-	0	116
Jan Leendersz. Decker	-	1	38
Gerret Samuelsz. Lolling	-	2	140
Adriaan Molenaar	-	0	17

en

1731. *October*.

Directeurs,	*Namen der Schepen*,
Jacobus en Frans van de Velde,	de Eendragt . . -
	de juffr. Catharina . -
	de goede Vrinden . -
Willem van Hoogstraten,	de juffr Ida Maria . -
	de Vrouw Maria . -
Joan du Peyrou,	de juffr. Anna Maria . -
Vander Meulen en Scheltes,	de Margareta en Cathrina -
Simon Scheltes,	de jonge Arend . -
Albertus Kramp,	de Albertus Ike . . -
Pieter Roosé,	de juffr. Maria Clara . -
Bartholomeus, Jan Adriaan en Pieter van Halen,	de Bartholomeus . -
Peeter Steen,	de Femma en Harmanus -
	de Pieter en Isaak . -
Johannes Kalkberner,	de Adriana . . . -
Jacob du Peyrou Jansz.,	de jonge Jacobus . -
	de Clara en Adriana . -
Jan de Wolff,	de jonge Roggebloem . -
Jacob de Flines,	de Anna . . -
	de David . . -
	Meerenberg . . -
de Wed: Hendrik Lubley, en Zoon,	de Salamander . -
	de jonge Hendrik . -
Abraham Vernezober,	de Madelena en Sophia -
	de wakende Leeuw . -
Pieter Kalff,	't Gryse Kalf . . -
Jacob Alewyn Ghyse,	de Vrouw Hester -
	de Elisabeth . . -
Jan en Dirk Buries,	de Gekroonde Haring . -
Claas Mol,	de jonge Joris . . . -
Adr. Marten Looman,	Noordwyk . . -
Nicolaas Kobl,	de Vrouw Alida . . -
Anthony Waterman,	de Beverwyk . . -
	de Zeylemaker . . -
	de Constantia Catharina -
Nicolaas Tonisz.,	de St. Lourens . -

en

en Commandeurs.	Met het Handel Spek. Vissen.	Vaten Spek.	1731. October.
Jetse Feckes	1	100	
Tymen Rynse	0	80	
Dirk Rynse	0	80	
Symen Sleevoogt	4	190	
Ode Hendriksz	3	170	
Hemme Teunisz.	7½	430	
Pieter Harmensz.	3	140	
Gerrit Nannings	0	110	
Adriaan Pietersz. Bakker	4	220	
Cornelis Groenendyk de jonge	3	200	
Claas Top	4	170	
Isaak Goethart	2	115	
Roelof Andriesz. Stof	5½	280	
Aldert Aldertsz.	6	340	
Symen Louwerensz. Quast	8	600	
Leendert Pietersz Snobbeger	2	92	
Jacob Ringers	3	180	
Pieter Kraay	4	220	
Gerret Roelofz. Visser	3½	200	
Hendrik Cornelisz.	3½	204	
Gerret Adriaansz. Leune	6	270	
Claas de Boer	1	47	
Cornelis Groen	2	100	
Broer Hendriksz.	2	110	
Jacob Huysman	5	240	
Driewe Dirksz.	2½	130	
Jan Roelofsz. Visser	3½	170	
Teunis Christiaansz. Meynhart	3	150	
Tobias Boekhout	1½	104	
Gysbert Ouwehand	0	58	
Jan Zouw	0	30	
Barent Hanse	6½	370	
Jacob Jacobsz. Kat	3¾	211	
Zietje Hanse	3½	195	
Yffe Jacobsz.	2	155	

1731. October

Directeurs.	*Namen der Scheepen,*
Willem Jochemsz.,	de Juffer Maria
Nicolaas Deyl,	de 2 Cornelissen
Zomer en Mouritsz.,	de Philip en Bernard
Diderik Smit,	de Lady Maria
Willem Stoel,	de Maria de Liefde
Mattet en Voordag,	de Wakkerheit
Abraham ter Borch,	de Cornelia Galey
Abraham Fabritius,	de Elisabeth Theresia Maria
EDAM.	
Harmanus en *Nicolaas Boot,*	de Adriaan en Catharina
MONNIKENDAM.	
Claas Thysse,	de jonge Fransina
ZAANDAM.	
Jan Mol,	de Christina de oude Lynbaan
Olphert Pet,	de Vergulde Put de Vogel Phènix
Gerrit Pool,	de Maayboom
Nicolaas Kalff,	't Bonte Kalf
Jan Louwe,	de jonge Jan
OOSSAANEN.	
Cornelis Roos,	de witte Roos de Elisabeth
WESTZANEN.	
Jan Hoofst en Zoon, Dirk Claas Groot en Cornelis Rellick,	't Wapen van Haarlem de Pieter en Cornelis
SAANDYK.	
Gerrit Bost,	de Vergulde Roos
Pieter Lubbertsz. Koopman,	de Vergulde Beykorf
JHISP.	
Cornelis Mol,	de Gekroonde Mol
Jan en Cornelis Mol,	de Jhisper Kerk
Dirk Timmer,	Monnikendam

Di-

Met het Handel Spek. 1731. *October.*

en Commandeurs.	*Vissen.*	*Vaten Spek.*
Pieter Zwan	3	130
Age Fockes	4	200
Gerbrant Kruyt	6	280
Jan Jops	0	-
Eybert Hendriksz.	2	75
Pieter Moolenaar	0	30
Siemon Leye	0	3
Silke Meyndertsz.	0	106
Theunis Kerssies	0	50
Adriaan Jansz. Panvis	7	350
Hidde de Vries	1	40
Pieter Schooneman	9	650
Jacob Buysman	4	180
Jacob Pietersz. Baars	5	220
Klaas Daalder	4	200
Klaas Danielsz. Meyer	4	270
Jan Hendriksz.	5	260
Daniel Cornelisz. Meyer *besc. te rug-*	-	-
Aldert Lubbertsz. Groot	3	160
Jan Jansz. Ensing	0	86
Cornelis Kales	1	100
Claas Kriek	2	110
Cornelis Meyn	6½	270
Pieter Baartsz Steenhuys	1	50
Pieter Claasz. Rut	6	320
Heertje Pauwelsz. Couwer	2	110
Cornelis Neck	0	-

1731.
October.

Directeurs,	*Namen der Scheepen*,
	D E R Y P.
Teunis Windig,	de brandende Kaars
	de Geertruy en Catharina
Huygen en Beets,	't Dorp Ryp
Cornelis Eenhoorn,	de bonte Eenhoorn
	B R O E K.
Cornelis Claasz. Ploeger,	de Elisabeth Geertruy en Catharina
	H A R L I N G E N.
Claas Evertsz. Oosterbaan,	Wonseradeel
Ariaan Teunis Block,	de Stadt Harlingen
Frerik Allertsz. Scheltinga,	de jonge Anna Scheltinga
	H A M B U R G.
De Weduwe Lucas Cramer Zaliger,	de witte Vos
	de Koning Salomon
Albert Bruns,	De Juffr. Anna
Hendrik Burmeester Nicolaaszoon,	de Mercurius
	de Margaretha Catharina
Peter Moller,	de Zwarte Walvis
	de St. Pieter
Nicolaas Biljet,	de jonge Lourens
	A L T O N A.
Ocke Matthiessen,	de gekroonde Hoffnung.
	L O N D E N.
	the Maremaid
	the Harponier
	the Centurion
	the Nepthunus
	the Triton
	the Phœnix
	the Succes

1731. Octobcr.

en Commandeurs.		*Vissen.*	*Vaten Spek.*
Jacob Hendriksz.	-	5	250
Oone Jacobsz.	-	4	230
Jan Hendriksz. Hen	-	1	100
Jacob Cornelisz. Buysman	-	2	80
Jouke Hals	-	2	113
Teunis Geest	-	1	50
Bouwe Albertsz. Visser	-	3½	200
Jan Willemsz. Leeuw	-	2	120
Jan Lubben	-	2	103
Olphert Lubben	-	2	104
Hans Pietersz.	-	½	30½
Hans Boekelman	-	½	30½
Cornelis de Vries	-	0	-
Borgert Westerman	-	0	-
Gobbert Hashagen	-	0	-
Hendrik Labee *werd vermist.*	-	-	-
Jacob Martensz.	-	0	-
Roelof Volkers	-	1	60
Hans Ocker	-	2	130
Hendrik Boyse.	-	2	124
Volkert Peters	-	3	198
John Croxcoff	-	1	12
John Lyll	-	0	3
Robbert Anderson *gebleven.*	-	-	-

1731. October.

Algemeene Lyst der Straatdavids-Vaarders.

Plaatsen.	*Schepen.*	*Vissen.*	*Vaten Spek.*
Rotterdam	8	21	1110
Delfshaven	1	2	106
Vlaardingen	1	4	220
Dordregt	2	2	100
Amsterdam	57	144½	8729
Edam	1	7	350
Monnikendam	1	1	40
Zaandam	7	31	1780
Oostzaanen	2	3	246
Westzaanen	2	3	210
Saendyk	2	7½	320
Jhisp	3	8	430
De Ryp	4	12	660
Broek	1	2	113
Harlingen	3	6½	370
Hollanders	98	254½	14784
Hamburg	8	5	268
Altona	1	0	0
In 't geheel	109	259½	15052
Engelschen	7	9	524

BYZONDERHEDEN.

VAN *Moscou* heeft men, dat de Czarin *Eudoxia Fredorowna*, eerste Gemalin van Keizer *Peter* den I., en Grootmoeder van den laatsten Keizer, den 8 September in haar Klooster was overleden.

Den 6 September sturf te *Londen* een Man oud 105 Jaren, dewelke altoos by zyn verstand geweest is, uitgenomen de twee laatste Jaaren wanneer hy wat kinds wierdt.

Men schryft van *Abo* in *Zweden* dat men aldaar van *Tuscula* tyding hadt, dat omtrent *Wyburg* een Boer gesturven was, genaamt *Christiaan Hanssen*, die 119 Jaaren, zes weeken en twee dagen oud was geweest.

Volgens Schryven van *Londen* van den 28 Augustus, hadt men aldaar

daar in de week van te vooren verscheiden dagen na elkanderen zeer heet weêr gehad, en sedert uit de Provintien van zeer veel en zwaar Onweêr van hagel, donder en blixem gehoord, het welk op verscheiden plaatsen veel schade gedaan, en ook eenige Menschen en vee doodgeslagen hadt, enz. En van *Edenburg* wordt van den 20 Augustus geschreven, dat vier Menschen omtrent die Stad door de donder waren doodgeslagen. 1721. October.

Van *Brighthelmstead* in *Sussexhire* meldt men, dat aldaar den 5 September zulk een zwaar Onweêr van donder, blixem, regen en wind was geweest, als men ooit in dat Land hadt gezien, hebbende considerable schade veroirzaakt.

Van *Napels* heeft men van den 11 September, dat men in 't laatst van de voorlede week in de Stad van St. *Germano* en te *Monte-Casino*, eene zo geweldige Aardbeeving voelde, dat, indien dezelve langer dan een ogenblik geduurd hadt, die geheele Stad in een puinhoop veranderd zoude zyn geworden; hebbende het Munniken-Klooster van *Monte-Casino* nu de meeste schade geleden.

Volgens de narichten uit *Portugal* was onlangs omtrent de Stad en het Gebergte van *Chavis* zulk een zwaar Onweêr van donder, blixem, hagel en wind geweest, dat de Rivier *Avelans* in twee à drie uuren tyds was overgeloopen, de daaromtrent staande Huizen weggespoeld, alle de boomen uit den grond gerukt en een groote meenigte van Menschen verdronken.

Des nachts tusschen 11 en 12 uuren, zag men te *Bazel* den .. Octob. in de lucht een Hemelsteken, waar door het zo licht als dag was.

Den 28 des morgens tusschen vier en vyf uuren ontstont te *Annaberg* by de Wolchensteiner-Poort een schrikkelyke Brand, waar door in vyf uuren tyds by de 300 Huizen, nevens het schoone Raadhuis, de Berg-Kerk en andere publyke Gebouwen in de assche zyn gelegd, en daar door het schoonste gedeelte dier Stad geruïneerd. Alle de Raadslieden behalven één, en de voornaamste Koopluiden, Burgers en Inwooners, hadden het ongeluk dat hunne Huizen mede in de assche leggen.

Op den 30 September, zynde Zondag, onder Kerktyd, ontstont op het Eiland *Marken*, in de Zuider-Zee, zeer schielyk een zeer zwaare brand, door welke binnen één en een half uur 23 Huizen, bewoond door 34 Huisgezinnen, bestaande in 131 Menschen) in de assche

1731. October. asfche wierden gelegd; door deze brand zyn geen Menschen om het leven geraakt, doch verscheiden beschadigd, en veele, die genoegzaam naakt en bloot de vlamme ontvlucht zyn, zyn van alle hun bezitting, en zelfs van lysberging tegen de ongemakken van de lucht berooft; waartegen echter alle noodige voorzorge is gebruikt, zullende zo spoedig als doenlyk is, twaalf Wooningen opgeslagen worden, om by provisie deze ongelukkige Menschen in te brengen, totdat men bekwame gelegenheit vindt om voor derzelver bestaan te zorgen.

Te *Londen* wierdt op den 12 September de Vrouw van een Koornkoper in verzekering genomen, op vermoeden van haar Man vergeeven te hebben: Hy stierf daags te vooren, kort na 't inneemen van het vergift, waar door zyn Lichaam bovenmaten gezwollen was, zy waren noch maar vyf weeken getrouwd geweest, en men zegt dat zy tot dit feit gekomen is uit boosheit om dat haar Man haar geslagen hadt, wanneer hy haar by een ander betrapte, enz. 't Zou misschien kunnen zyn dat in eene andere vermaarde Stad, een ander Man, die mogelyk zelfs Amptshalven verplicht zoude kunnen zyn het Overspel te helpen weeren, zo jaloers op zyn *Xantippe* niet was, uit vreeze van diergelyk lot als den gemelden Koornkoper mede te zullen ondergaan, en liever niet alleenlyk een gewillig hoorndrager, maar ook zelfs de Koppelaar van zyn eigen Wyf wilde zyn; denkende dat 'er een Man te slecht uitziet die door zyn Wyf omgebragt is: doch zulke laffe hoorendraagers zyn inderdaad de Menschelyke zamenleeving niet waardig.

Men schryft van *Milaan* van den 19 September, dat Don *Fabio Monticelli*, een zeer fatzoenlyk Heer van die Stad, op den middag naar zyn Huis gaande, aangerand wierdt door een Persoon, die voor dezen zaaken voor hem verricht hadt: Deze loste op hem een zakpistool, en de schoot missende, viel hy op hem met een mes: Zyn Knecht dat ziende, trok hem den deegen van zyne zyde, en stak den Moordenaar door en door, zo dat hy dood ter Aarde viel, en het Lichaam Zaturdag van te vooren aan de staart van een Paard gebonden, naar de galg gesleept, en daaraan, met het pistool en het mes boven het hoofd, gehangen wierdt: De Heer *Monticelli* was zo zwaar gegriefd, dat hy kort daaraan in zyn Huis stierf: de knecht vluchtte in een Kerk, maar hy wierdt door last van den Gouverneur vry ver-

verklaard; en die van de Familie van den Overledenen, hebben hem voor zyne getrouwheit, een Jaarlyks Pensioen toegelegd. 1731. October.

Den 7 October is by *Altona* een bloedige rencontre tusschen de Matroozen van 't Oost-Indisch Schip *Apollo*, en eenige Engelsche Matroozen en Bootsvolk met messen voorgevallen, waarby een Engelsche Stuurman met een ander Engelsch Officier doodelyk gekwest zyn, en een derde doodgestoken; en de eerste Matroozen retireerden zich weêr op hun Schip.

Men spreekt te *Parys* veel van een Geestelyken die zich in een oud Kasteel in het Gulichsche ophoudt: Men verzekert dat hy 122 Jaaren oud is, en dat hy maar 70 schynt te weezen; hy is mager en klein van statuur, hebbende noch alle zyne tanden, en zelfs noch twee nieuwe voor vier Jaaren gekreegen: Hy bezit alle de Wetenschappen, onder anderen de Godgeleerdheit, de Rechtsgeleerdheit, de Mathesis, en de Medicyne: Hy heeft een volkome kennis der Planten, die hy zelve in zyn Tuin aankweekt, wordende van niemand dan van eene oude Vrouw, die zyne Soupe klaar maakt, bediend: Hy helpt alle de Zieken om niet, en doet Aalmoessen; kortom, daar komen Geleerden van alle kanten om met hem te spreeken.

De Koninginne van *Engeland* begaf zich den 1 October met de drie oudste Prinsessen en den Hertog van *Cumberland* by Mrs. *Simpson*, Huisvrouw van een der Parkbewaarders van *Busby*, die 106 Jaaren oud is, zynde gebooren te *Cardigan* in den Jaare 1625; Die Vrouw bevindt zich in goede gezondheit, en heeft het volkomen gebruik van haare Zinnen, uitgezonderd het Gehoor; Haare Majesteit was zeer voldaan over het verhaal dat die Vrouw deedt van haare leevenswyze, waar door zy haare gezondheit tot in zo hoogen ouderdom bewaard hadt. De Koninginne deedt haar een Beursje met Goud Present.

In *Engeland* te *Bath* heeft de beruchte Speelster *Fanny Bradock*, na dat zy al haar Goed ter waarde van 6000 P. St. verspeeld hadt, zich met haar Ceinture verhangen. Dit is waarlyk een droevig lot der buitenspoorige Dobbelaars, waar door deze ongelukkige zich een deelgenoot gemaakt heeft van het lot van de wanhoopige *Amate*, die het mislukte *Turnus* in plaats van *Eneas* bezitter te maaken van haare schoone Dochter *Lavinia*.

Van *Weenen* heeft men, dat men aldaar het volgende Jaarschrift

1731. Octobe

zag op de voorgegeeve zwangerheit van de Hertoginne Weduwe van *Parma*:

qVæ tanto teMpore graVIDa fVIt, nIL nIsI fLatVs proCreaVIt.

In September heeft de Koning van *Polen* in *Saxen* omtrent *Plauen* een Hert geschooten met een Hoorn van 16 takken, weegende 586 pond.

Uit het Marmarozer Graafschap in *Opper-Hongaryë* heeft men, dat te *Nankova*, een Dorp omtrent twee uuren van het sterk Kasteel *Hust* geleegen, in de Rutenische Kerk aldaar, het Lieve Vrouwe Beeld, dat reets voor twee Jaaren 14 dagen lang geweend hadt, nu op nieuw sedert acht dagen na den 18 September bevonden was in het een oog bloed, en in 't andere vocht als traanen te hebben, welk geval door veele zo Geestelyke als Waereldlyke Persoonen gezien was; waarop de Keizerlyke Luitenant-Kolonel Baron van *Stein*, Commandant van gemelde Kasteel, een Wacht van zeven Man daarby gesteld hadt, wachtende naar de Ordres van 't Hof wegens 't geen daaromtrent verder gedaan zal worden.

Volgens schryven van *Londen* van den 23 October, zeide men dat de Heer *John Guest*, Mathematicus, binnen weinig dagen aan boord van een Oorlogschip zoude gaan, om een reis naar *America* te doen, ten einde een proef te neemen van zyne Inventie om de lengte of Oost en West ter Zee te ontdekken door middel van een *Instrument*, mede van zyne uitvinding, in de form en op de wyze van een *Sphæra armillaris*, met dewelke hy zich verbeeld de lengte en breedte ten allen tyden en in alle Gewesten der Waereld te zullen vinden, mitsgaders de verandering van het Compas, en de uur van den dag op een minuit na; zynde gemelde Heer *Guest* voor den Ridder *Charles Wager*, en den Heer Doctor *Halley*, Astronomus van den Koning, over zyn werk geëxamineerd geworden.

Van *Regensburg* heeft men, dat de Heer *Teuber*, Konstdraaijer aldaar, heeft uitgevonden een nieuwe noch niet bekende dubbelde *Anthlia Pneumatica*, Lucht- of Wind-Pomp, die zeer beknopt is, niettegenstaande haare *Cylindri* twee en een halve voet lang en vier duimen wyd zyn. Die Machine gaat onophoudelyk, zo dat het Dier of 't geen men wil experimenteren, nooit de minste stilstand onder de Campana heeft, dat het geduurig Lucht voorttrekt, en kun-

kunnen vyf Campanæ teffens worden opgezet, en dus twee of drie *Subjecta* naar hunne *gradus* worden geëxperimenteerd. Dien Konstenaar heeft ook uitgevonden een zeer beknopt *Microscopium*, of Vergrootglas, dat extra groot vertoond, waar door levendige Dieren, item Liqueurs kunnen erkend worden doorzigtig, als mede ondoorzigtige zaaken, de subtiliteit der Bloemen en haare Couleuren. Voorts een Vernis tot byzonder gebruik op Taff of Lywaat, daar gansch geen Water kan doordringen.

In de Keizerlyke Tuin van de *Favorita* bloeit tegenwoordig een *Aloë spinosa mucronato folio Americana major*, die haar Stam sedert den 1 Mey van dit Jaar 27 voeten hoog gedreven heeft; Dezelve heeft 41 takken, op welke meêr dan 5500 bloemen gevonden worden. Deze Aloë is omtrent 33 Jaaren oud, en aangekweekt door den Heer *Ziner*, Keizerlyke Hovenier.

NOVEMBER.

GROOT-BRITTANNIE.

HET Iersche Parlement vergaderd zynde, gelyk in de voorgaande Maand gezien is, besloot het Lagerhuis van het zelve den 16 October voortaan geen Bil van subsidie te leezen, vóór dat de Committé verslag van de rekeningen en begrootingen gedaan heeft. Den 17 ordonneerde het zelve Dr. *Edgeworth* te verzoeken, den 3 November de Jaarlyksche dank-Predikatie over het ophouden der rebellie in den Jaare 1641 in *Ierland*, in St. *Andries* Kerk te doen, en den 19 wierdt besloten by Adres den Viceroi te verzoeken, voor haar te doen openleggen den gemeenen Staat van de Natie, als mede de civile en militaire repartitien.

De Lord Major, de Aldermans en de gemeene Raad van *Dublin* hielden den 27 een generale Vergadering, en besloten aan den Viceroi brieven van Burgerschap van die Stad in een goude doos, en aan

 den

1731. Novemb. den Secretaris *Carry* in een zilvere doos te vereeren. Op dien dag hadt het Lagerhuis geordonneerd, een Bil in te brengen, om in 't toekomende alle de Proceduuren by de Gerichtshoven in de Engelsche taal te doen houden. Men benoemde den 30 een Committé om de bekwaamste middelen tot het beletten van den uitvoer van Wol uit *Ierland* te overweegen.

De Hertog van *Lotteringe*, met het Jacht de *Fubs* uit *Holland* vertrokken zynde, kwam den 23 October daar mede te *Greenwich* aan, alwaar hy aan land tradt om het Koninklyk Hospitaal, en voornamelyk de schoone Zaal, die door den Ridder *James Tornhill* beschilderd is, te zien. Daar wierdt terstont een Expressen naar *Hamptoncourt* gezonden, om van zyne komst aan ons Hof kennis te geeven; en zyn Koninklyke Hoogheit in 't Jacht overnacht hebbende, kwam den 24 's morgens daar mede by den Tour, en reedt ten elf uuren met den Graaf van *Kinsky* in deszelfs Koets door de Stad *London* naar 't Huis van dien Minister op het Plein van *Hanover*: Hy wierdt 'er 's namiddags wegens den Koning verwellekomt door den Graaf van *Scarboroug*, en wegens den Prins van *Wales*, door den Lord *Malpas*, die hem terzelver tyd vroegen, wanneer hy te *Hamptoncourt* geliefde te komen? Zyn Koninklyke Hoogheit stelde daartoe den volgenden dag; en den 25 's morgens ten tien uuren reedt hy in de koets van den Graaf van *Kinsky* derwaards, gevolgd van den Graaf van *Watzdorf*, Envoje des Konings van *Polen*, den Heer *Hop*, Minister van den Staat der *Veréénigde Nederlanden*, en anderen: Hy kwam tusschen één en twee uuren te *Hamptoncourt*, en tradt op een kleine distantie van het Paleis in een draagstoel; en het eerste Voorhof gepasseerd zynde, wierdt hy aan de tweede Poort door twee Edelluiden des Konings ontfangen: Hy stapte toen uit den draagstoel, en wierdt te voet door de gemelde Edelluiden en den Kastelein van het Kasteel, over het tweede Voorhof langs de geheime trap geleid naar de Gallery, waarin de Portraiten der Admiraals van *Groot-Brittannië* hangen. Hy wierdt aldaar ontmoet door den Hertog van *Grafton*, Opper-Kamerheer van de Hofhouding des Konings, die hem in eene andere Gallery, alwaar de Schilderyen van *Raphaël* zyn, geleidde: Uit die Gallery wierdt hy door den Graaf van *Dunmore*, zyn Majesteits Kamerheer, by den Koning in deszelfs Cabinet gebragt, waarvan men de deur toesloot: Hy bleef 'er eenige minu-

minuten, en ging vervolgens op de eerste wys door de gemelde Gal- leryen naar het Quartier van de Koningin, alwaar de Graaf van *Grantham* hem ontfing, en hem ook langs de achtertrap in de kamer van haare Majesteit bragt, by haar hebbende den Hertog van *Cumberland* en de vyf Prinsessen: Zyn Koninklyke Hoogheit bleef 'er een groot quartier uurs, en begaf zich toen naar den Prins van *Wales* met het zelfde ceremonieel, doch met dit onderscheid, dat hy door alle de vertrekken van dien Prins passeerde tot in deszelfs slaapkamer: alwaar hy eenigen tyd met hem sprak: Deze visites afgelegd hebbende, keerde hy naar 't quartier van de Koningin, die toen alle de Heeren en Dames van het Hof by haar hadt; en ten vier uuren vertrok hy van *Hamptoncourt* om het middagmaal by den Graaf van *Kinsky*, op deszelfs Lusthuis te *Isleworth* te houden; en dien avond kwam hy te *London* te rug. De Commissarissen van den Tol hadden voor eenigen tyd reets ordre gekregen, om de geheele bagage van den Hertog te laaten ontscheepen zonder betaaling van eenige inkomende rechten.

1731. Novemb.

Den 26 's morgens kwamen de Ministers van Staat en de hooge Amptenaaren van *Hamptoncourt* te *London*, om den Hertog van *Lotteringen* aan 't Huis van den Graaf van *Kinsky* op te wachten. Zyn Koninklyke Hoogheit kwam dien avond te *Isleworth* op het Landhuis van dien Graaf; van waar hy 's anderen daags 's morgens hunne Majesteiten en de Koninklyke Familie, met de Heeren en Dames van het Hof, verzelde op de Hartenjagt in 't Bosch van *Windsor*; en na dat men 'er een Hart omtrent 25 Engelsche mylen verre gejaagd en gevangen hadt, kwam het Hof 's namiddags ten drie uuren te *Hamptoncourt* te rug; wanneer de gemelde Hertog het middagmaal mede hieldt in de fraaije geschilderde Gallery aan den ovale tafel, waaraan zaten de Koning, de Prins van *Wales* aan deszelfs rechter, en de Hertog van *Lotteringen* (als *incognito* zynde) aan de slinker-zyde, voorts twee voorname Heeren van het Gevolg, de Keizerlyke Minister de Graaf van *Kinsky*, de Hertogen van *Grafton*, *Devonshire*, *Newcastle* en *Richmont*, de Ridder *Robert Walpole*, de Graaf van *Dunmore*, de Lord *Harrington*, de Lord *Delaware* en de Lord *Guilford*. Zyn Koninklyke Hoogheit keerde tegen den avond naar *Isleworth*, verzeld van den Graaf *Kinsky* en den Generaal *Neuperg*. Den 27 hieldt hy wederom het middagmael by den Lord *Harrington*; en

1731. Novemb. dien avond zag hy de Comedie, genaamd *De recruteerende Officier*, dewelke door zyn Majesteits Commedianten gespeeld wierdt.

De volgende dagen woonde de Hertog verscheiden Jagtpartyen by, en den 31 voer zyn Koninklyke Hoogheit, verzeld van den Graaf van *Kinsky*, en twee andere Persoonen, in een vergulde Barge, expres voor hem gebouwd, de Theems van *Whitehall* te *Lambeth* over, alwaar 's Konings Karossen met de Hertog van *Grafton* en andere Lords, hem wachtten, om hem naar *Woolwich* te verzellen, alwaar hy wierdt ontmoet door den Vicomte van *Torrington*, en andere Commissarissen van de Admiraliteit, en zag 'er in 't water brengen het Oorlogschip de *Sommerseth*, voerende 80 stukken, dat onlangs gebouwd is, als mede een Chaloup: Hy kwam in 't vervolg te *Greenwich*, alwaar alle de Kostgangers van dat Hospitaal, ten getale van 900, en de Officiers van het huis de reveu voor zyn Hoogheit passeerden, dewelke ze ook in de geschilderde Zaal zag spyzen; waarna hy in 't Paleis der Koningin in 't Park, door den Vicomte van *Torrington* heerlyk ter maaltyd onthaald wierdt, en keerde des avonds ten acht uuren by den Graaf van *Kinsky* te rug.

Het groot Bal, 't welk men den 2 November wegens den geboortendag van den Kroon-Prinses hieldt, wierdt door haare Koninklyke Hoogheit en den Hertog van *Lotteringen* geopend: die Prins danste tot 's nachts ten twee uuren, wanneer hy met den Graaf van *Kinsky* naar *Isleworth* keerde. Den volgenden dag gingen hunne Majesteiten met de Koninklyke Familie en de Heeren en Dames van 't Hof, wederom op de Hartenjagt in 't Bosch van *Windsor*: de Hertog liet 'er zich ook vinden, en hieldt vervolgens met den Prins van *Wales* het middagmaal in dat Kasteel; zyn Hoogheit vertrok den 5 's morgens ten drie uuren, met een zeer aanzienlyk Gezelschap naar *Newmarket*, alwaar dien namiddag een wedloop van Paarden wierdt gehouden.

Zyn Hoogheit, den 8 weder te *Londen* gekomen zynde, ging den 9, verzeld van den Prins van *Wales*, en veele andere Grooten, na dat zy uit de Tuinen van het Paleis van *Somerset* den nieuwen Lord Major als hy te water naar *Westmunster* ging, hadden zien passeeren, en op dat Paleis 't middagmaal gehouden, naar de Zeven Sterren op *Ludgate-Hill*, en zag aldaar de Cavalcade, als dezelve door de Stad te rug keerde. 's Avonds waren de Prins van *Wales* en de

de Prinses *Amelia* in de Schouburg van *Lincoln-in-fields*, alwaar de Tragedie van *Hendrik* IV. en de Schaking van *Proserpina* gespeeld wierdt: De Hertog van *Lotteringen* was mede aldaar. Den 10 vierde men de geboortedag van den Koning, die in zyn 49 Jaar tradt: Het Hof verscheen in de uiterste magnificentie, en tegen den middag ontfing zyn Majesteit de complimenten van de hooge Amptenaaren der Kroon; de Koninklyke en uitheemsche Ministers, de Geestelykheit en den Adel. Ten een uur wierdt het kanon van den Tour en het Park van St. *James* geloscht, alle de klokken geluid, en de Standaarden geplant; en 's avonds was 'er Bal en Assemblee aan 't Hof, en Illuminatien en Vreugde-vuuren door de geheele Stad. De Hertog van *Lotteringen*, verzeld van zyne Ministers en Edellieden, alle in zeer kostelyke Kleederen, verscheen mede aan het Hof, en bleef aldaar tot het middagmaal, het welk hy by den Hertog van *Newcastle* in *Lincoln-in-fields* ging houden, alwaar een voortreffelyke maaltyd was gereed gemaakt voor zyn Hoogheit, de Hertogen van *Rchmond*, *Devonshire* en *Montagu*, en verscheiden Lords en Heeren van distinctie ten getale van meêr dan 40; en 's avonds keerde zyn Hoogheit naar St. *James* op het Bal, het geen door den Prins van *Wales* en de Kroon-Prinses geopend wierdt: Hunne Majesteiten middernacht weggegaan zynde, eindigde het Bal ter oirzake van den Zondag. Den 13 ging de Hertog van *Lotteringen* by den Hertog van *Grafton* te *Euston-Hall* in 't Graafschap *Suffolk* het middagmaal houden, en bleef aldaar tot den 16, vervolgens ging hy naar den Ridder *Robert Walpole* in het Graafschap *Norfolk*, en keerde den 18 te *Londen* te rug. 1731. Novemb.

Den 17 wierdt te *Deptfort* in het water gebragt een Schip van de Oost-Indische Compagnie van 600 ton, genaamd de *Hertog van Lotteringen.*

Den 9 November wierdt te St. *James* in eene Raadsvergadering besloten eene Proclamatie af te kondigen om het Parlement den 24 January aanstaande te doen vergaderen.

Men hadt aan het Hof tyding dat de gecombineerde Engelsche en Spaansche Vlooten van *Barcelona* naar *Italië* waren gezeild.

VRANKRYK.

AAN het Fransche Hof is het zeer stil omtrent de algemeene zaaken, en men hoort 'er byna nergens anders van spreeken dan van de verschillen der Parlementen met de Bisschoppen, en van het Proces

tus-

1731. Novemb. tusschen den Jesuït Pater *Girard* en Juffrouw *Cadieres.*

De Bisschop van *Cisteron* heeft de stukken welke de Advokaat *Chaudon*, voor de laatstgemelde Juffer uitgegeeven heeft, door het volgende driftige Mandement veroordeeld.

Pieter François, door de Goddelyke Genade enz. Wy kunnen niet te veel spoeds maaken, *Myne zeer waarde Broederen*, om uit uwe handen te rukken, eene menigte Geschriften voortgekomen van een zelfden Autheur, opgevuld met een zelfde venyn, en draagende alle het teken van verwerping: Ik spreek van de Geschriften welke de Advokaat *Chaudon* uiteegeeven heeft in eene zaak daar de Religie onwaardiglyk onteerd is, zodanig dat de Hemel de wraak daar over aan zich zelven schynt behouden te hebben.

Met wat eerbaarheit heeft een Katholyk Rechtsgeleerden tot besluit kunnen komen, in zynen naam voor de oogen van gansch *Europa* open te leggen verscheiden Memorien, in dewelke zyne in gal gedoopte pen byéén verzameld heeft alles het geen de roekeloosheit, lastering en ongeregeldheit, een kwade tocleg en een vinnig pleidooi in zich vervatten, dat vermeetel, ysselyk en snood, vuil beestachtig en ontuchtig is.

Wie van U-lieden, *Myne waarde Broederen*, is voor zich en de Religie niet geërgerd geworden in zyne Geschriften te vinden zo leelyke schilderyen en zo schandelyke afbeeldingen van ondeugd. De toomeloosheit zelfs heeft die niet zonder schrik kunnen aanzien.

Met wat recht heeft een Leek kunnen redeneeren over een Leerstuk het *Quietismus* betreffende, of uitspraak doen over het geen aan die dwaaling vast of niet vast is, of beslissen dat die dwaaling vervat was in Brieven, daar zy nooit in geweest is, en eene Kettery voor een Waereldlyk Gerechtshof aanbrengen?

Met welke schaamteloosheit heeft een enkel Particulier en Onderdaan tegen alle de regelen van ordentelykheit en redelykheit, tegen alle Goddelyke en menschelyke wetten, de paalen van zyn zaak en plicht kunnen te buiten gaan, om aan te tasten een Lichaam en Societeit, zo waardig aan de Kerk, zo getrouw aan den Staat en zo nut en voordeelig voor het Gemeen; eene Societeit die nooit eerwaardiger is geweest dan door de gematigdheit van deszelfs antwoorden; een Corps dat zyn roem stelt geene andere Vyanden te hebben dan die van de Kerk; in tegendeel zal het dien snooden Redenaer voor altoos tot schande strekken, dat hy de Religie, welke zy verdeedigen, heeft aangetast.

Om deze redenen is het, dat wy, den H. Naam Gods aangeroepen hebbende, hebben gecondemneerd en condemneeren alle de gedrukte stukken in 't algemeen, welke in de zaak van *La Cadiere* getekend zyn: *Chaudon* Advokaat, als vermeetel, schendende het gezag der Bisschoppen, kwetsende kuische ooren, schadelyk, ergerlyk en bekwaam om goede zeden te bederven; insgelyks

insgelyks condemneeren wy, alle de Geschriften, Brieven en Memorien, welke onder den naam van *La Cadiere* zyn uitgekomen, en onder anderen het gedrukt Geschrift, geintituleerd: *Memorie van de vasten*, als behelzende valsche Mirakelen, Gezigten en Openbaaringen, ingegeeven door een geest van hoogmoed, smadelyk aan God en de Religie; Propositien, die respectivelyk valsch, roekeloos, vuil, ergerlyk, en met de goede zeden strydig zyn; eene eerlooze bespotting en een heiligschendend misbruik van de ceremonien van de Kerk, en van alles het geen in onze geheimenissen heilig is; en eindelyk als opgevuld met de afschuwelykste godloosheden: Ingevolge van dien verbieden wy dezelve te leezen en te bewaaren, en beveelen dat binnen den tyd van acht dagen alle de Exemplaaren in de Griffie van onze Officialiteit gebragt zullen worden, alles op straf van Excommunicatie *ipso facto*. 1731. Novemb.

Deze beruchte zaak tusschen den Pater en die Juffer is ondertusschen den 10 October afgedaan door een Arrest van het Parlement van *Aix*, door het welke „ Pater *Girard* buiten Proces wordt gesteld, *Catharina Cadieres* gecondemneerd in de kosten, en aan haar „ Moeder overgeleverd, om zorg voor haar te draagen, de Pater „ *Nicolas de St. Joseph*, Karmelyt, *Etienne Tomas*, en *François Cadieres* worden mede buiten Proces gesteld, en het eerste Factum van „ Pater *Girard*, en dat van Juffrouw *Cadieres* worden veroordeeld „ om door een Deurwaarder uitgeschrapt te worden, enz.

Het Parlement was van 's morgens ten zeven uuren tot vyf uuren des avonds vergaderd, en wanneer de President de stemmen, wegens den Pater *Girard* zoude opneemen, wierden 'er vyf verschillende gevoelens gevonden:

De Heeren *de Monvert*, *de St. Jean*, *de Pyroles*, *de Ricard*, *de Moissac*, *de Trimond*, *de Nibles*, *de la Boulie*, *de Maliverny*, *de Blanc*, en *de Laveaune* stemden *om hem te doen verbranden.*

De Heeren *Villeneuwe-Dansonis*, Raporteur, *Demont-Evangeliste*; *de L'Etang-Paradis*, *de Valabres*, *d'Estienne*, *de Meyronet-Chateanuf*, *de Meyronet-St. marc*, *de Monvalon*, *de Pinouse*, en *de Faucon* stemden *om hem buiten 't Hof en buiten Proces te stellen:*

De Heeren *de Piolene* en *Le Bret*, eerste President, *om hem wegens het gemeen delict over te geeven aan den Kerkelyken Rechter.*

De Heer *de Galice* stemde *tot eene eeuwige Gevangenisse:*

De Heer *Le Doyen de Suffren*, tot een *bannissement voor zyn leeven:*

De Heer *de Regusse* tot een *vervolg van Informatie* door een provisioneel

 ontslag

1731. Novemb. ontslag alle de Partyen buiten 't Hof en buiten Proces stellende, uitgezonderd *Girard*, die gevangen moest blyven. Hy wilde ook dat de Getuigen welke niet gerecolleerd waren, het wierden; dat de Gestigmatiseerden met *Prise de Corps* gedecreteerd wierden, en dat men zich voorzag van Kerkelyke Censuren. Indien men dit gevoelen gevolgd hadt, zoude *Girard* verbrand zyn geworden, en de Gestigmatiseerden gehangen met een ander Jesuit, welke men zeide de Vader *Sabatier* te zyn.

De Rechters welke gestemd hadden om *Girard* zuiver en eenvoudiglyk buiten 't Hof en buiten Proces te stellen voegden alle hunne stemmen by die van den Heer *de Piolene*; en de Heer de *Regusse* welke zich toen niet verklaaren wilde, om dat het vruchteloos was dat hy zulks deedt, al hadt hy zyn stem gevoegd by die welke voor het vuur stemden, het welke hy geene zwaarigheit gemaakt heeft te zeggen na de uitspraak van het Vonnis, de Pater *Girard* zoude het niet minder gewonnen hebben door den regel van *Mitiorem*, dewyl 'er twaalf stemmen tegen twaalf gevonden zouden zyn, om dat onder de dertien om hem buiten 't Hof en buiten Proces te stellen de stemmen van de Heeren *de Faucon* en *de Suffren* zich vereenigen, en maar eene stem uitmaaken.

Het is ondertusschen zeker dat door het Gemeen niet zonder grond, uit het genoemde Vonnis besluiten en gevolgen ten nadeele van den Pater getrokken worden; want indien bevonden was dat de Juffrouw *Cadieres* hem valschelyk beschuldigd hadde, zo zoude men haar niet straffeloos in vryheit gesteld hebben; dewyl de Societeit der Jesuïten nooit nalaat de minste beleediging te wreeken.

Voor 't Paleis en in de Plaats der Predikheeren was eene wonderlyke toeloop van Volk, en eene groote menigte van Vreemdelingen. De Rechters welke voor den Pater *Girard* gestemd hadden wierden, uit het Paleis komende, nagefluit, en die, welke voor de Dochter geweest waren wierden aan de Poort met groote toejuichingen ontfangen. De Pater *Girard* liet zich des volgenden daags, van eenige Persoonen verzeld, in een Draagstoel brengen van de Gevangenis tot het Convent der Jesuïten; en Juffer *Cadieres* vertrok kort daarna mede in een Draagstoel: de Draagers hadden moeite om haar door het gedrang te brengen naar den Heer *Aubin*, haaren Procureur, werwaards zy gevolgd wierdt door eene eindeloze menigte Volks,

dat

dat haar alle zegening van den Hemel toewenschte. Zo haast als zy aldaar gekomen was, vergaderde veel Volks, en men belegerde de deur, met uitroeping van wonderlyke toejuichingen. Des avonds begon zy visiten te geeven om haare Rechters te bedanken; en het Volk volgde haar overal met dezelfde toejuichingen. Zy ging vervolgens den eersten President zien, die, geërgerd door alle de betuigingen van genegenheit van het Volk, haar geboodt naar *Toulon* te vertrekken; maar, verre van aldaar geweest te zyn, wierdt geloofd, dat men haar geraaden hadt naar *Savoje* te gaan; hoewel anderen meenen dat zy naar *Nice* getrokken was, alwaar zy zo veel niet voor haare Vyanden te vreezen hadt. Wat den Pater *Girard* aangaat, dezelve begaf zich eerst naar *Avignon*, doch de Vice-Legaat geboodt hem wel haast dat Gebied te verlaaten, waarom hy in zyn Vaderland het *Fransche-Comté* week.

Zo haast als de Inwooners van *Toulon* de tyding van het Vonnis bekomen hadden, staken zy op den vollen middag de Poort der Jesuïten in de brand, als mede het Huis van *La Guyot*, eene der Gestigmatiseerden, en men verbrandde vervolgens een Jesuït van stroo, op drie verscheiden plaatsen in de Stad. Men hadt een Triomphboog opgerecht aan eene der Poorten van de Stad door welke Juffer *Cadierés* zoude hebben moeten inkomen; men hadt ook verlof gekregen om het kanon te lossen, en men hadt eene prachtige maaltyd bereid, waar mede men ope tafel zoude gehouden hebben.

Het Parlement van *Parys* vergaderde naar gewoonte wederom op St. *Martin*, zonder dat eenig Advokaat zich daarby vertoonde.

Zyn Alderchristelykste Majesteit, bericht bekomen hebbende dat de Infant-Hertog den 20 October van *Sevilië* stont te vertrekken, om zich door de Fransche Provintien van *Roussillon*, *Languedoc*, en *Provence* naar *Antibes* te begeeven, en aldaar op de Spaansche Galeyen naar *Liverno* scheep te gaan; heeft eenige aanzienlyke Persoonen benoemd om dien Prins te ontfangen, en te geleiden, en hem overal prachtig te doen onthaalen, en zyn trein van alle het noodige te voorzien.

De Put in 't huis van den Abt *Paris* is gestopt, en den ingang in het-zelve verboden. Eene der redenen daarvan is, dat de Zoon van den Hospes, die noch maar omtrent tien Jaaren oud is, in de kamer van den gemelden Abt een klein Oratorie hadt opgerecht, om gebe-

1731. Novemb. den te doen even als in de Kerk, zynde die kamer versierd met alle de Prenten, welke ter zaake van dien vermaarden Abt uitgekomen zyn: In dezelve was ook een kleine Throon, en alles scheen gering en onnoozel, maar men hadt reden te vreezen, dat metter tyd een groot werk, dat is eene formeele Kapelle daar uit zoude hebben kunnen spruiten. Ondertusschen blyft de toeloop van Volk by het Graf noch even groot, en men geeft voor dat 'er noch veele miraculeuse geneezingen geschieden. Voor eenige dagen heeft een Exempt met ordre voorzien, op het Parvis of Voorplein van de Kerk van St. *Medard*, als mede op de straaten en plaatsen daar omtrent, weggenomen alle de prenten, brieven, gebeden, enz. ter zaake van de Mirakelen van den Abt *Paris*, maar sedert dat exploit worden zodanige prenten enz. naaukeuriger en beter dan te vooren in groote menigte in 't heimelyk verkocht.

SPANJE. NA het houden van verscheiden Raadsvergaderingen wierdt omtrent het midden van October aan 't Hof verklaard, dat de Infant Don *Carlos*, die nu *Infante Duque*, of *Infant Hertog* genoemd wordt, op den 20 dier Maand naar *Italië* zoude vertrekken, en de voornaamste Officieren van het Huis van zyn Koninklyke Hoogheit wierden benoemd; het besluit was dat die Prins de reis te land over *Vrankryk* tot *Antibes* zoude doen, in welke Haven zyn Koninklyke Hoogheit zich op de Spaansche Galeyen naar *Livorno* zoude begeeven. Het Hof heeft van dit vertrek terstond kennis gegeeven aan den Graaf van *Rotemburg*, Ambassadeur van *Vrankryk*, en een Expresse wierdt naar *Parys* afgevaardigd, om het zelve aan het Hof bekend te maaken en doortocht te verzoeken.

Den 20 's namiddags ten vier uuren vertrok de Infant Hertog met een zeer groot Gevolg van *Sevilië*, om van zyne Staaten in *Italië* bezit te neemen. Alle de uitheemsche Ministers, de Grandes, en de voornaamste Adel waren aan 't Hof, om aan zyn Hoogheit een gelukkige reis te wenschen; en de Prins en de Prinses van *Asturië*, en de Infant Don *Philippus* deeden hem uitgeleide tot twee mylen buiten de Stad. De Koninginne, de Prins van *Asturië* en de Prinsesse hebben hem elk in 't byzonder vóór zyn vertrek van 't Hof, met Koninklyke Geschenken begiftigd.

Van *Barcelona* heeft men, dat de Groot-Brittannische Admiraal *Wa-*

Wager en zyne Officieren zeer dikwils door den Gouverneur Marquis *de Risbourg* onthaald wierden, en dat de vriendschap en verstandhouding tusschen de Engelschen en Spanjaarden zeer groot was. 1731. Novemb

Sedert is gemelde Admiraal met zyn Esquadre den 17 October van *Barcelona* vertrokken.

Na dat men de geheele uitdeeling der contanten van de Flotilje gedaan hadt, maakte men den 26 October een begin met het overleveren van het zilver uit de Assogues-Schepen; en men zal zulks vervolgens ook doen uit de twee *Buenos-Ayres*-Schepen. Den 25 kwam in de Baai van *Cadix* een klein Schip van de Gallioenen, en den volgenden morgen een grooter Schip; zynde deze twee Schepen onbeschadigd, hoewelze, volgens de rapporten, in een zwaaren storm van het gros der Gallioenen gescheiden waren. Omtrent de *Bermudes* was een der Gallioenen door storm verongelukt:

De Laading van het Schip de *Sta Rosa*, van de *Caraques* gekomen, bestaat in 3529 Fanegas Cacao voor rekening van de Compagnie, 700 Fanegas voor Particulieren op vracht, 895 Arobes Tabak en 15000 stukken van Achten voor rekening van Particulieren.

DE Congregatie de *Nonnullis* heeft, volgens last van den Paus, de tweede Executoriale Brieven tegen den Kardinaal *Coscia* doen afkondigen. De Abt *Pratti* is mede van alle zyne Beneficien ontbloot, en uit den Kerkelyken Staat gebannen; de Abt *Genovese*, en de Heeren *Santa Maria*, *Picella*, en Clemente, Beneventanen, zullen het zelfde lot hebben. ITALIË.

In eene Congregatie by den Kardinaal *Ottoboni*, Aards-Priester van de de Lateraansche Hoofdkerk, gehouden, wat men zoude doen ten opzigte van de nieuwe bouw, die men aan de voorgevel van die groote Kerk zal beginnen, alzo zyn H. wil dat men een aanvang daar mede maakt, uit aanmerking dat als zulks begonnen zal zyn, yder van zyn Successeurs zorg zal draagen om het voort te zetten; en dat wyle Paus *Innocentius* XIII., om eenen naam na te laaten, een somme van 25000 scudi uit zyne eigen middelen daartoe gesteld hadt, behalven 90000 scudi die in bewaaring gegeeven waren: hierop besloten de Heeren van deze Congregatie, met den Kardinaal *Corsini* daar over te spreeken, opdat hy zyn H. hiervan mogt informeeren. Men besloot ook aan den Keizer kennis van dit besluit, nevens een indruk te gee-

1731. Novemb. geeven, dat de Keizerlyke Letteren, die daar uitgehouwen zyn, in het Marmer mogen gezet worden. Men heeft reets den Kardinaal *Cienfuegos* daar over gesproken, en men zal ook circulaire Brieven aan alle de Roomsche Katholyke Vorsten laaten afgaan, met bericht van het besluit van zulk een werk; in hoope dat alle gewillig zullen zyn eenig geld te contribueeren, om die Hoofdkerk die men de Moeder van de Stad en der Waereld noemt, te versieren.

Te *Livorno* worden alle zaaken hoe langer hoe meêr geschikt om den Infant Hertog, Don *Carlos* aldaar te ontfangen; en men ziet aldaar ook het Tractaat of Acte van Accessie van den Groot-Hertog tot het Weener Tractaat van den 22 July dezes Jaars; luidende die Acte ten voornaamsten als volgt:

OM het heilzaam oogmerk te bereiken, 't welk zyn geheiligde Keizerlyke en Katholyke Majesteit, zyn geheiligde Majesteit de Katholyke *Koning*, en zyn geheiligde Majesteit de Koning van *Groot-Brittannië*, door 't tekenen van het Tractaat den 22 July van het tegenwoordige Jaar te *Weenen* gesloten, bedoeld hebben, te weeten, om aan alle kanten de gemeene rust van *Europa* te bevestigen, is haar niets dienstiger voorgekomen dan de accessie van den doorluchtigen Groot-Hertog tot het gemelde Tractaat. Derhalven hebben de voornoemde contracteerende Partyen gemeend, dat zy by 't 6de Artykel van dat Tractaat zyn Koninklyke Hoogheit vrindelyk behoorden te noodigen daarin te treeden; te meêr, om dat gemelde zyn Koninklyke Hoogheit niet onbewust is van de verbintenissen, welke de voorzeide Partyen in het zelve ten opzigt van hem aangegaan hebben, mitsgaders van de goede *intentie*, welke zy by andere gelegenheden voor zyn Koninklyke Hoogheit hebben getoond; en om dat men hem nochmaals verzekert, dat hunne Keizerlyke, Katholyke en Groot-Brittannische Majesteiten, eene byzondere zorg zullen draagen voor zyne waardigheit en voor zyne rust, zo wel als voor de veiligheit en het welzyn van deszelfs Staaten.

En de voornoemde contracteerende Partyen by haare goede intentien dienaangaande volhardende, heeft zyn Koninklyke Hoogheit, (om zich zo veel als mogelyk is, naar haare begeertens te schikken, behalven dat hy verheugd is, en het voor een eer houdt zich te voegen by zulke groote Vorsten, in 't lofselyk oogmerk het welk zy hebben, om de gemeene rust te bewaaren en te bevestigen,) na dat hy rypelyk overwogen hadt al 't geen in het voorzeide Tractaat, nopende zyn Persoon, zyne waardigheit en zyne rust, en de veiligheit en het belang van zyne onderhoorige Staten vervat is, geresolveerd, dat Tractaat in 't geheel goed te keuren, met in 't zelve te treeden, en het aan te neemen.

Maar dewyl de Ministers-Plenipotentiarissen van zyn Majesteit den Katholyken Koning en die van zyn Koninklyke Hoogheit, vóór dat men te Florence

rence van het fluiten van dat Tractaat kennis hadt, in de gemelde Stad van *Florence* de Conventie van den 25 derzelver Maand July getekend en vervolgens hier bekend gemaakt hadden: en hoewel deze Conventie enkel en alleen tusschen Familie en Familie was, en nergens anders toe strekte dan om de byzondere belangen van zyn Koninklyke Hoogheit en van zyne Zuster de Keurvorstinne Weduwe van de *Paltz* te reguleeren, zonder dat daarin eenig nadeel toegebragt wordt aan de Accoorden en Conventien tusschen de voornaamste Prinsen van *Europa* gemaakt: indiervoegen dat het geen in de Conventie van *Florence* beraamd is, de minste inbreuk niet doen kan in de rechten, welke vastgesteld zyn by de gemaakte overéénkomsten tusschen de andere Vorsten, die de bovengemelde Conventie niet mede gesloten hebben: zo is echter noodig geoordeeld, dat de contracteerende Partyen der Conventie van *Florence*, by eene plechtige Declaratie zouden openleggen de intentien, welke zy by het contracteeren hebben gehad. 1731. Novemb.

Ten dien einde, om alle twyfeling daar over weg te neemen, en opdat zyn Koninklyke Hoogheit zich zoude kunnen voegen by de contracteerende Partyen van het Tractaat den 22 July dezes Jaars te *Weenen* gesloten, door het treeden in dat Tractaat; het geen niet weinig contribueeren zal tot verzekering der onderlinge rust; 't welk 't eenigste oogwit der contracteerende Partyen is; verklaar ik ondergeschreven Extraordinaris Envojé van zyn Koninklyke Hoogheit den Groot-Hertog van *Toskanen*, na het toonen en het doen erkennen der Volmagten, waar mede ik voorzien ben, en betuig in den naam van zyn Koninklyke Hoogheit, dat hy ten eenemaal accedeert, en dat hy goedkeurt alles 't geen in 't voorzeide Tractaat van *Weenen* van den 22 July vervat is, voor zo veel als dit Tractaat zyn Koninklyke Hoogheit, zyne waardigheit, zyne rust, en de veiligheit en het welzyn van zyne Onderdaanen en van zyne Staaten betreft: Daarenboven verklaarende, dat de voorzeide Conventie van den 25 July niet anders gesloten is dan als eene overéénkomst tusschen Familie en Familie, die enkel en alleen de byzondere belangen van zyn Koninklyke Hoogheit en van zyne Zuster de Doorluchtige Keurvorstinne Weduwe van de *Paltz* aangaat; zynde die belangen daarin zodanig gereguleerd, datze geenzins eenig nadeel toebrengen kunnen of moeten aan de rechten van de andere Vorsten, die deze Conventie niet mede gesloten hebben; welke rechten aan hen geconfirmeerd zyn door Accoorden en Conventien tusschen de voornaamste Prinsen van *Europa* gemaakt.

Wy ondergeschreven Ministers-Plenipotentiarissen van zyn geheiligde Keizerlyke en Katholyke Majesteit, van zyn geheiligde Majesteit den Katholyken Koning, en van zyn geheiligde Majesteit den Koning van *Groot-Brittannië*, neemen daarentegen aan, uit hoofde van onze Volmagten, die behoorlyk getoond en erkend zyn, van wegen hunne gemelde Majesteiten, zo wel de Declaratie, die te *Florence* in den naam van zyn Koninklyke Hoogheit den Groot-Hertog van *Toskanen*, wegens de Conventie van den 25 July gedaan en getekend is, als de voorschreeve Accessie van zyn Koninklyke Hoogheit tot het Tractaat den 22 van die Maand te *Weenen* in *Oostenryk* gesloten: Zo dat hunne

1731. Novemb. ne meergemelde Majesteiten zich verplichten, en zich en hunne Opvolgers jegens zyn Koninklyke Hoogheit verbinden, om na te komen en uit te voeren alles het geen in 't gemelde Tractaat gereguleerd is ten behoeve van zyn Koninklyke Hoogheit, zo voor zyne rust en voor zyne waardigheit, als voor de veiligheit en het belang van zyne onderhoorige Staaten.

De tegenwoordige Acte van Accessie, van Declaratie en van Aanneeming zal door alle de contracterende Partyen geratificeerd, en de Ratificatie daarvan in behoorlyke form opgemaakt worden binnen den tyd van twee Maanden te rekenen van den dag der ondertekening, of eerder, indien 't mogelyk is, en men zal dezelve te *Weenen* in *Oostenryk* uitwisselen en aan elkander overleveren.

Gedaan tot *Weenen* den 28 September 1731.

Was getekend,

Eugenius van Savojen. *Hertog van Liria en van Hyrica.* *Th. Robinson.* *F. Marquis van Bartolomeo.*

P. L. Graaf van Sintzendorf.
G. Graaf van Stahremberg.
H. Graaf van Königsegg.

Noch ziet men te *Florence* het Advys van den Rykshofraad dat door den Keizer goedgekeurd zynde, wegens het ontslaan van den Spaanschen Infant Don *Carlos* van onder de Vaderlyke Magt, om onder Voogden gestelt te worden, den 16 October in den gemelden Raad gepubliceerd, behelzende in substantie het geene volgt:

1 DAt men in de Ryks-Archiven zal bewaaren den Origineelen Brief, welke de Koning van *Spanje* den 15 September laatstleden, uit *Sevilie* over dat ontslag aan den Keizer gezonden heeft, met de verklaaring van dien Koning, dat hy zich met de Keizerlyke Voogdy over den gemelden Infant, zynen Zoon, niet bemoeijen, maar dezelve erkennen en niets daartegen ondernemen zal: Hebbende zyne Keizerlyke Majesteit dat ontslag en die verklaaring aangenomen, en door zyne Keizerlyke magt bevestigt, ten einde de costuimen en de rechten van het Roomsche Ryk, omtrent de Italiaansche Leenen in gebruik zynde, haare kracht gewinnen.

2. Dat alzo de Infant Don *Carlos* noch minderjaarig is, de Keizer uit hoofde van zyn Keizerlyk gezag, aan hem tot Voogden geeft de Doorluchtigste Prinses *Dorothea Sophia*, Hertoginne Weduwe van *Parma* en *Plaisance* (zyne Grootmoeder van Moeders zyde,) en den Groot-Hertog *Jan Gaston*.

3. Dat aan die Prinses en aan dien Prins zal worden geschreven, dat nadien niet

niet meêr getwyfeld kan worden, of het mannelyk oir van het Huis van *Farnese* uitgestorven, en gevolgelyk het geval van het openstaan der Hertogdommen van *Parma* en *Plaisance*, in de Quadruple Alliantie gemeld, dadelyk gebeurd is, de Infant Don *Carlos* derhalven, tot meerder bevestiging van de gemelde Alliantie, en van de eventueele Investiture, die daarop gevolgd is, en in overéénkomst van het geen by het Weener Tractaat van den 7 Juny 1725 is beraamd, als een nieuw Vassal, die tot deszelfs Keizerlyke Leenen van *Parma* en *Paisance* geroepen is, succedeeren zal. 1731. Novemb

Maar dat, alzo die Prins ter oirzaak van zyne minderjaarigheit, noch niet in staat is om zyne zaaken te administreeren, of om het geen by de opene brieven van de gemelde eventueele Investituure geëischt wordt, uit te voeren; dat daarenboven geen Koning van *Spanje* bevoegd is, de voogdye over een zodanig Prins, die tot eene diergelyke successie geroepen is, aan- of waar te nemen; dat de gemelde Koning uit aanmerking van het voorzeide; en tot uitvoering van al het geen waartoe hy door de gemaakte Conventien ten opzigt van de Voogdye verbonden is, den meêrgenoemden Infant Don *Carlos* van onder zyne Koninklyke en Vaderlyke magt ontslagen, en hem dus tot zyn eigen Meester gemaakt heeft; dat die Koning aan den Keizer gezonden heeft eenen Brief, van den 15 September laatleden, door hem zelf ondertekend, met het Koninklyke cachet gezegeld, en door zynen eersten Secretaris van Staat geparafeerd, dewelke een verklaaring van het gemelde ontslag en der vrymaking behelst: en dat het derhalven noodig zynde, over Don *Carlos* Voogden of Curateuren te stellen, die, geduurende zyne minderjaarigheit, zyne zaaken waarneemen, en die erkennen, belooven en uitvoeren het geen die Prins, indien hy meerderjaarig was, achtervolgens de Brieven van eventuëele Investituure verplicht zoude zyn te belooven en na te komen; zyne Keizerlyke Majesteit om die redenen door zyn Keizerlyke Magt tot Voogden en Curateuren over dien Prins by dezen benoemd en aangesteld heeft de voornoemde Doorluchtigste Prinses *Dorothea Sophia*, Hertoginne Weduwe van *Parma* en *Plaisance*, (zyne Grootmoeder van Moeders zyde) uit aanmerking van haare uitmuntende hoedanigheden, en van haare liefde en genegenheit voor den gemelden Infant; mitsgaders zyn Hoogheit *Jan Gaston*, Groot-Hertog van *Toskanen*; twyfelende zyn Keizerlyke Majesteit geenzins, of hy heeft de beste verkiezing gedaan in 't benoemen van haare Hoogheden, waarvan hy een verzekerd en aangenaam blyk verwacht door een spoedige verklaaring, dat zy die aangeboden Voogdye aanneemen, en de afvaardiging der behoorlyke volmagten aan hunne Gesubstitueerden, dewelke daarvan voorzien zynde, in den Rykshofraad toegelaaten zullen worden, om den eed als Voogden in hunnen naam af te leggen, en vervolgens na het overzenden der renversale Brieven in de form van Conventien, de gewoonlyke volmagten tot het aanvaarden van de Regeering, uit de Kancelery van den Rykshofraad te ontfangen.

Hopende zyn Keizerlyke Majesteit daarenboven, dat zy Voogden, van hunne kant niet in gebreeken zullen blyven, de vereïschte Volmagten te geeven tot het ontfangen van de Investiture der Hertogdommen van *Parma* en

1731. Novemb. *Plaisance*, en tot het doen van alle de andere gebruikelyke plichten by de Vergadering en ter Kancelery van den Rykshofraad; ten einde 'er niets zy dat hen verhindere, om in de qualiteit van Voogden, de dadelyke Investiture der gemelde Hertogdommen, op een plechtige en gewoonlyke wys van den Keizerlyken Throon te verkrygen, en zulks ten langsten binnen een Jaar, te rekenen van den tyd af dat daarvan possessie genomen is.

Den 27 October arriveerde van *Barcelona* te *Livorno* de Engelsche Admiraal *Wager*, met alle de Oorlogschepen van zyn Esquadre, en de Spaansche Admiraal *Mari* met drie Oorlogschepen, twee Fregatten en twee Transportschepen, zynde in de Golf van *Lyon* door een zwaaren storm van de overige Oorlogschepen, Galeien en Transportschepen afgeraakt; uit welke laatsten men verscheiden Paarden over boord hadt moeten werpen.

De Admiraals *Mari* en *Wager* wierden door last van den Groot-Hertog gecomplimenteerd; en sedert arriveerden ook de overige Schepen van Oorlog en Transport benevens de Galeien. De gansche Vloot bestont, behalven de Transportschepen, in de navolgende:

25 Spaansche Oorlogschepen, gecommandeerd door den Generaal *Marquis Mari*, voerende 1442 stukken Kanon, en 10010 Mannen.
7 Spaansche Galeien, gecommandeerd door den Heer *Regio*, voerende 35 stukken Kanon, en 2900 Mannen.
16 Engelsche Oorlogschepen, gecommandeerd door den Admiraal *Wager*, voerende 556 stukken Kanon, en 8380 Mannen.

48 Schepen in alles behalven de Transportschepen, ophebbende 20290

De Transportschepen hadden op tien Bataillons en drie Esquadrons Spaansche Troupen uitmaakende tusschen de 7 en 8000 Mannen, gecommandeerd door den Generaal Graaf *Charny*.

Terwyl de Troupen ontscheept wierden maakten de Engelsche en Spaansche Admiraalen benevens de Engelsche, Spaansche en Toscaansche Generaals en Ministers, een Reglement, dat den 31 October getekend wierdt, en het volgende behelsde.

I. DE Spaansche Troupen die men in de plaatsen van *Toscane* zal invoeren, zullen op kosten van zyn Katholyke Majesteit aldaar betaald en onderhouddn worden, zonder dat de schat van den Groot-Hertog of het Land gehouden is, op eenigerlei wyze daaarin te gemoet te komen.

2. Twee

2. Twee Bataillons van gemelde Troupen zullen met 300 Dragonders in *Pisa* trekken; twee Bataillons zullen in *Porto-Ferrajo* ingevoerd worden; en men zal 60 à 70 Dragonders in *Livorno* leggen met zo veel Infantery als de Magazynen zullen kunnen bevatten, tot dat de Graaf van *Charni* en de Gouverneur overéénegekomen zyn over de Quartieren voor de andere Troupen die omtrent de laatstgenoemde Stad zullen campeeren, zonder dat de Graaf van *Charni* onder wat pretext het ook zy, zoude kunnen pretendeeren, dezelve in andere Plaatsen van de Staaten des Groot-Hertogs te verdeelen. 1731. Novemb.

3. De Graaf van *Charni* zal in *Livorno* het opper-commando van het Militaire hebben; en de Spaansche Troupen te zamen met die van zyn Koninklyke Hoogheit, zullen daar den dienst doen, volgens het alternatief van de Officiers der Corpsen zo van den een als van den ander, naar hunnen rang. Twee derde van de Troupen van 't Guarnizoen zullen Spaansche en de rest Toskaansche zyn. De Graaf van *Charni* zal de voornoemde Troupen verdeelen in de Posten die hy convenabel zal oordeelen; maar hy zal zich niet mogen bemoeijen met de zaaken van het Civile, Huiselyke, Politieke en Koopmans-Gouvernement, noch met het Departement der Gezondheit, het geen alleen van den Gouverneur van *Livorno* zal afhangen, aan wien de Graaf *Charni* gehouden zal zyn Troupen te geeven, zo ze van nooden zyn, met Officiers die verplicht zullen wezen de ordres van gemelden Gouverneur te gaan haalen.

4. De Galeien van den Groot-Hertog zullen t'eenemaal en alom onder het onmiddelyk commando van zyn Koninklyke Hoogheit blyven, als ook het Corps Toscaansche Troupen, die een gedeelte van het Guarnizoen van *Livorno* uitmaaken, 't welk zyn Koninklyke Hoogheit naar zyn goeddunken zal kunnen reduceeren, zonder echter het boven het derde te mogen vermeerderen.

5. Het Salueren zal volgens de ordinaire styl van de plaats gedaan worden en zo men eenige verandering wil maaken, zullen de Graaf van *Charni* en de Gouverneur daar over moeten overéénkomen: Deze laatste zal continueeren, zyn Guarde, bestaande uit Toscaansche Soldaaten en Officiers, te hebben.

6. Men zal op dezelve voet overéénkomen ten opzigt van de auctoriteit der Spaansche Officiers te *Porto Ferrajo*, en van die van den Gouverneur dezer Plaats, over de respective Troupen van 't Guarnisoen. Men zal een nette Inventaris houden van de Artillery, enz. aan den Groot-Hertog toebehoorende, en de Spaansche Commandanten zullen een Duplicaat daar van hebben. Zyn Koninklyke Hoogheit zal altyd Provisie en Oorlogs-Ammunitie uit *Livorno* en *Porto-Ferrajo* mogen neemen, doch alleenlyk van het geen zal erkend zyn hem toe te behooren, en onder de bewaaring van zyn Ministers zal gesteld zyn. Zo de Spanjaards Provisie en andere diergelyke zaaken komen te manqueren, zullen zy het uit de Magazynen van den Groot-Hertog tegen een redelyke prys mogen krygen, enz.

Vervolgens deedt de Graaf van *Charny* den volgenden eed in handen van den Marquis *Capponi*, Gouverneur van *Livorno*, door den Groot-Hertog tot die plechtigheit benoemd.

1731. Novemb

IK *Emanuel d'Orleans*, *Graaf van Charni*, Ridder der Orde van St. *Jacob*, Kamerheer van zyn Majesteit, Gouverneur van *Ceuta*, Gouverneur en Kapitein-Generaal in die Provintie, Commandant-Generaal der Troupen van zyn Majesteit, in *Italië*, ingevolge de precise ordres van zyn Majesteit getekend met zyn Koninklyke Hand, en tegen-getekend door Don *Joseph Patinho*, Raadsheer van zyn Majesteit; Beloove en zweere in handen van den Generaal *Marquis Giulio Gaspar Capponi*, Gouverneur van *Livorno*, Kamerheer van zyn Koninklyke Hoogheit, die ten dien einde behoorlyk geauthoriseerd is door de eigenhandige Tekening van den Groot-Hertog, gedagtekend den 23 October 1731, en tegen-getekend door den Abt *Tornaquinci*, Secretaris van Staat, in tegenwoordigheit van de twee Heeren Admiraals, den Heer Baron van *Colman*, Minister-Plenipotentiaris van zyn Groot-Brittannische Majesteit, en verscheiden Officieren van de Spaansche en Toscaansche Troupen, en zulks in de beste en plechtigste form als 't geschieden kan, in den naam van God, op de Zaligheit van myn Ziel en op de H. Evangeliums, zo voor my als voor de Officieren en Soldaaten van zyn hooggemelde Majesteit, welke in de Staaten en Plaatsen des Groot-Hertogs van *Toscanen* ingevoerd zullen worden en daar blyven, volgens den inhoud der Tractaaten, en overéénkomende met den ordinaris styl der eeden die ik gedaan heb wegens de verscheiden Gouvernementen, welke ik in de Koninkryken van zyn Katholyke Majesteit bezit, beloove, zweere, verbinde my en zegge, dat ik altyd onverbreekelyk zal waarneemen de onschenbaarste Getrouwheit en Gehoorzaamheit aan de Ordres *van den Doorluchtigsten Vorst JOHAN GASTON*, *Groot-Hertog van Toscanen*, *in qualiteit van wettige en eenige Souverein van gemelde Staaten*, en dat ieder van ons in dienst van zyn Koninklyke Hoogheit treedende, zyn uiterste best zal doen, om den Persoon, de Souvereiniteit en Authoriteit, de Staaten, Goederen en Onderdaanen van zyn Koninklyke Hoogheit, en al 't geen hem toebehoord, als mede deszelfs eer en die zyner Staaten te beschermen en verdeedigen, mits dat er nietwes is dat strydig mogt zyn met de onmiddelyke Successie van den *Doorluchtigsten Prins de Infant DON CARLOS*, welken wy zullen beschermen en onderssteunen met de veréénigde Magten van *Spanje* en *Toscane*, enz.

Deze Acte door den Auditeur *Bonfini* met luider stem geleezen zynde, wierdt een authentyke, door den Generaal *Charni* getekende Copy in handen van den Generaal *Capponi* overgeleverd, die vervolgens alle de tegenwoordig zynde Generaals, Admiraals, Ministers en Officieren in de Appartementen van den Groot-Hertog zeer heerlyk onthaalde.

Te *Parma* begon men reets verscheiden schikkingen te maaken tot de bezitneeming van die Staaten, dewelke de Hertoginne Weduwe *Dorothea* apparent op den Feestdag van St. *Carolus Borromeus*, zynde den

den 24 November, in den naam van den Spaanschen Infant doen zoude: Ook heeft haare Hoogheit geordonneerd, nieuw geld te slaan, aan de eene zyde met het borstbeeld van den nieuwen Hertog, en dit omschrift: CAROLUS I. BORBONIUS-FARNESIUS, NOVUS DUX PARMÆ ET PLACENTIÆ: en aan de andere zyde met de Koninklyke Kroon op een tapyt, en daarby deze woorden: MOX VENIET; welke Penningen wel ter waarde van 20000 guldens, op dien dag onder 't Volk gestrooid zullen worden. De gemelde Hertoginne Weduwe ontfing den 25 October wegens den geboortendag der Koningin van *Spanje* (hare Dochter) de complimenten van den geheelen Adel, en ook van de jonge Hertoginne Weduwe, die ten dien einde van *Colorno* te *Parma* gekomen was, en tegen den avond derwaards te rug keerde. 1731. Novemb

Men verstaat, dat den Infant-Hertog aan de Hertogin *Donariere Dorothea* van *Parma* een ample Procuratie heeft gezonden, om te disponeeren van het Guarnizoen Land-Militie, het welke in *Parma* en *Plaisance* zal trekken, zo dra de Generaal *Stampa* de Duitsche Troupen daaruit getrokken zal hebben, op conditie dat de 6000 Spanjaarden in de Plaatsen van *Toscanen* zullen blyven.

Men ontfing den 3 van deze Maand te *Venetië* brieven van *Constantinopolen* over Land gekomen van den 2 October, inhoudende: „ dat „ de nieuwe Opper-Visir *Osman Bassa* van *Bosnië* aldaar aangeko„ men zynde, onmiddelyk een Divan hadt doen vergaderen, in de„ welke hy met veel nadruks en verstand gesproken hadt over den te„ genwoordigen staat van zaaken, en over de middelen om de rust „ en goede harmony tusschen den *Sultan*, het Krygsvolk en de On„ derdaanen te herstellen, geevende terzelver tyd een korte schets „ van het geen onder de voorgaande Visirschappen gebeurd en gedaan „ was, waarvan hy eenige dingen goed- en veele afkeurde, zeggen„ de, dat men de nieuwopgerechte Wachten, ronden en patrouil„ les zo binnen als buiten de Stad moest afschaffen, de Koffy-huizen „ weder open stellen, en andere maatregelen beraamen, waar door „ het Volk weder in zyn voorige vryheit hersteld kon worden. Dat „ men voorts alle de Processen ter occasie van zo veele beroertens te„ gen de Muitelingen geformeerd, moest vernietigen en verscheuren; „ dat men daar omtrent voortaan met minder strengheits moest te „ werk gaan, en maar alleenlyk de Hoofden der Rebellen straffen." In

 die

1731. Novemb. die Divan hadt men goedgekeurd het gedrag van den den Bacha van *Babylonien* of *Bagdat*, die het geluk gehad hadt secours binnen de gebloqueerde Stad *Erivan* te brengen; en men besloot nieuwe ordres aan den commandeerenden Bacha van het Ottomannisch Leger in *Persië* te zenden, om alle mogelyke middelen aan te wenden tot het herneemen van *Tauris*, en ingeval van goed succes, de Fortificatien van die Stad te slechten. De voornoemde Opper-Visir was een Man van hooge Jaaren, zeer ervaaren in de Staatkunde, en van goede reputatie.

Den 30 September kwam te *Genua* van *Bastia* te rug de Galei, die het tweede Secours van Keizerlyke Hulptroupen geconvojeerd heeft. Een party van de rebellen, was eenige dagen te voren op nieuw in de nabuurschap van *Ajaccio* geweest, om 'er het inzamelen van den oogst te beletten; maar de inwooners van die plaats, door een detachement van het guarnisoen ondersteund, hadden een uitval daarop gedaan, 37 van hen gedood, en 300 stuks vee, daar onder 40 ossen, veroverd. Den 2. October arriveerde te *Genua* een felouk, die den 26. September van *Ajaccio* vertrokken was, met tyding, dat men bericht gekregen hebbende, dat veele rebellen te *Mezzana* zamen gekomen zynde om krygsraad te houden, men 600. mannen uitgezonden hadt om hen te overvallen; die eenigen tegenstand vindende, met de bajonetten op de snaphaan in het gemelde plaatsje gedrongen, en de geenen die zy ontmoeteden in stukken gehouwen, en de wooningen in brand gestooken hadden; zynde daar uit alleenlyk een oud Franciscaner Munnik ontkomen, en van de zyde der Genuezen maar twee Zwitsers gesneuveld en twee Grieken gekwetst.

Sedert is wel gesprooken van een minnelyk verdrag, doch men heeft malkanderen daar over niet kunnen verstaan; zo dat de vyandelykheden vervolgen, en hoewel de Genuezen eenige kleine plaatsjes veroverd hebben, schynen zy het echter kwaad genoeg te hebben, alzo zy dikwils met groot verlies worden afgeslagen.

DUITSLAND. HET Keizerlyke Hof heeft tegenwoordig geen grooter beezigheit dan om zyn oogmerk ten opzigte der *Pragmatique Sanctie* by de Vorsten van het Ryk te bereiken; doch de Ministers ontmoeten in hunne onderhandelingen dieswegens zeer groote zwaarigheden, zo dat het schynt dat die gewigtige zaak noch zo haast niet ten einde zal loopen.

zal

De circulaire brieven tot de reductie der Keizerlyke Troupen, waar van veel gesproken is, zyn by den Hof-Krygsraad noch niet opgemaakt; en het schynt dat die reductie vooreerst niet geschieden zal, om dat men op den ouden voet voortgaat met het werven van recruten, om de Keizerlyke regimenten voltallig te maaken.

Op den Ryksdag te *Regensburg* wachte men dat eerlang de zaak der verdrukte Saltzburgers ernstig op het Tapyt zoude komen. Men zag aldaar van die Nieuwbekeerden den volgenden Brief, door een eigen vermomden Bode te *Regensburg* gebragt, waar uit blykt dat de Rooms-Katholyken deeze arme luiden met loutere lasteringen zwartmaaken:

Zeer geliefde Broeders,

WY bedanken u hertelyk, dat Gy-lieden onzer gedachtig zyt, en wy bedanken u zeer voor het lieve Gebed, dat Gy-lieden voor ons tot God doet, 't welk wy zeer wel van nooden hebben. En wy hebben vernomen dat gy gaerne wilt weeten hoe de zaaken met ons staan, het welk wy met yverige herten willen doen, zynde dit nu onze grootste klagten, dat wy alzo gehaat en gade geslagen worden, dat het ons onmooglyk is onze nood te klaagen: en het is ons zeer leet dat men ons zo valschelyk aanklaagt en beschuldigt, zo als wy verneemen, dat wy van ons Euangelisch Geloof zouden afgevallen zyn, en dat noch schrikkelyker is, dat men van ons zeggen wil, *Wy gelooven niet meer in den Zoone Gods*; het zy God in den Hemel geklaagd dat men ons met onwaarheit betigt, welke God die een Kenner aller herten is, weet dat ons Geloof anders niet is dan in de H. Schrift staat, en in de Augsburgsche Confessie vervat is, en wy zyn ja opgebouwd op den grond der Apostelen en Propheeten, waarvan *Jesus Christus* den Hoeksteen is. En gelyk wy ook verneemen dat men ons mede voor onrustigen en wederspannigen aangegeeven heeft, 't welk echter van ons met de waarheit niemand zeggen of bewyzen kan, daarom willen wy het gaerne met deze Spreuk houden: *Geef den Keizer wat des Keizers is, en God wat Godes is*, en zyn ook in alle burgerlyke en billyke zaaken wel gehoorzaam, uitgenomen wat de Leere aanbelangt, die niet onzer maar Godes is, en Gode zyn wy doch een grooter gehoorzaamheit schuldig dan den menschen, en wyl wy, God zy lof en dank! de genade hebben gehad dat wy het Euangelische Geloof hebben bekend, zo willen wy met de hulpe en genade Gods daarby bestendig blyven, al of het ook schoon ons leven zou kosten, gelyk het zich laat aanzien, dat men met ons zo hart en schriklyk wil omspringen, zynde den 27 September, in der nacht van het bed gehaald en in yzer en banden in de Gevangkenis gesmeeten, en den 10 October hart en spottelyk met een goed getal Soldaaten op een Wagen naar *Saltzburg* gevoerd, in het geheel uit alle Ampten 21, en zo wy wee-

1731. Novemb weeten zitten reets over de 50 Mannen in de Gevangkenis, en meêr anderen worden mede gedreigd: Nadien wy thans in de hoogste nood zyn, bidden wy gansch needrig met God en door God uit grond onzer herten dat ons eenige hulpe mogt wedervaaren enz.

Ons bestek laat niet toe ons in 't verhaal van alle de byzondere gevallen en omstandigheden, welke dagelyks wegens die zaaken verbreid worden, in te laaten. Wy zullen ons voor deze maal vergenoegen den Leezer mede te deelen den Brief welken het Euangelische Corps van de Ryksvergadering dieswegens aan den Keizer geschreven heeft, zynde van den volgenden inhoud.

Allerdoorluchtigste, Grootmagtigste, en onoverwinnelykste Roomsche Keizer, ook Koning in Germanië, Spanje, Ongaryë en Boheemen, enz. enz.

Allergenadigste Keizer, Koning en Heer,

WY zullen uw Keizerlyke Majesteit hier door in den naam van onze hooge Heeren Principaalen, Opper en Committenten met betaamelyke en alleronderdanigste eerbied niet verbergen, het welk wel zo men verneemt tot deszelfs allerhoogste kennis sedert eenige Maanden gekomen is, doch buiten twyfel voor het grootste gedeelte op een eenzydige wyze; hoe namelyk in 't Aardsbisdom *Saltzburg* in het tegenwoordige Jaar en de laatst verleedene Zomer, op een zonderlinge wys in den beginne maar enkele Persoonen en *Familien*, doch naderhand veele, te meêr, hoe die deswegen van de Overigheit en Geestelykheit zeer kwalyk aangezien, vervolgt, verdrukt en op *verscheiden wyze* in hunne vryheit van stil uit den Lande te gaan verhinderd wierden; veele, ja wel meêr dan 20000 Zielen van de Katholyke tot de Euangelische Religie overgegaan, begonnen de laatste vrymoedig te belyden, en daar zy van hun Landheer geen verlof, om dezelve maar stil, laat staan in 't openbaar te oefenen konden krygen, begeerden zy eventuëlyk uit het Land te mogen vertrekken; en hoe eindelyk nu zwaare en gevaarlyke onlusten daar uit zouden kunnen ontstaan.

Wy bekennen gaern dat deze Religie-zaak eene van de bedenkel*ykste* en aanstootelykste is, welke in langen tyd en veellicht sedert den West*phaalschen* Vrede is voorgevallen. Doch even daarom vereischt ze ook aan alle kanten des te grooter behoedzaamheit, en Ryks-Constitutions-matige inzigt. Gelyk wy dan van onzent wegen gewisselyk alzo weinig uit eene onstandvastige Religie-yver of andere onbillyke oogmerken gezint zyn voor waarlyk ongehoorzaame, wrevelmoedige, oproerige en plichtschuldigheit vergeetende Onderdaanen tegen hun Landheer, en over hen gestelde Amptenaaren, het woord te voeren, of onder voorwendsel van Religie ons in Staatkundigen handel te steeken, als daar-

daarentegen onze hooge Heeren Principaalen, Opper en Committenten rustig kunnen aanzien en toegeeven dat een Ryksstand uit eene boven de Rykswetten heen gedreevene Religie-yver, hunne oude of nieuwe Geloofgenooten verdelge, het geene dezelve de heiligste en duurste Vrede toelegt, onder geheel vreemde of zeer verdachte, ten minsten tot noch toe geheel onbeweezene voorwendsels, hen notoir ontzegge, affnyde en ontrekke, daar benevens zyne Medestanden en Compaciscenten zelfs direct of alleen indirect onstrafbaar beleedigen. Geene stoffe schynt in den Westphaalschen Vrede duidelyker uitgedrukt te zyn, als even hoe het met Onderdaanen zal gaan die niet voor en ten tyde van den Westphaalschen Vrede, van andere Religie dan van hunne Landheer geweest zyn, en die dewelke ten allen tyden na dien Vrede als een fondamenteele Rykswet de Religie veranderen. 1731. Novemb

„ Verder is toegestaan (heet het in het 5de Artykel Par 34) dat de Onder-
„ daanen der Katholyken die de Augsburgsche Confessie toegedaan zyn, gelyk
„ ook de Katholyke der Augsburgsche Confessions verwanten Onderdaanen,
„ die in den Jaare 1642 de opentlyke of byzondere oefening hunner Religie te
„ geener tyd des Jaars hebben gehad, insgelyks ook die geene welke na de
„ afkondiging des Vredes, ooit in het toekomende eene andere Religie als des
„ Landheers aanneemen, zullen worden geduld en met vrye gewisse in hunne
„ huizen zonder gevaar van Inquisitie of verstooring, hunne aandacht verrich-
„ ten kunnen. Men zal hen mede niet beletten in de Nabuurschap zo dik-
„ wils en op wat plaats het hen gevalt, de opentlyke Religie-oefening by te
„ woonen, of hunne Kinderen in vreemde en buitenlandsche Schoolen, of
„ thuis aan byzondere Leermeesters ter onderwys over te geeven. Noch Par.
„ 36, maar als een Onderdaan die noch opentlyk noch in het byzonder zyn
„ Religie-oefening in het Jaar 1642 heeft gehad, of ook eerst na den afgekon-
„ digden Vrede, van Religie mogt veranderen, van zelfs wilde aftrekken, of
„ van den Landheer zulks te doen bevoolen was, dien zou het vryftaan het zy
„ met behouding of verkoping zyner Goederen af te trekken, de behoudene
„ door Dienaaren te bestieren, en zo dikwils het de zaak vereischt, zyn goed
„ te bezigtigen, zyn proces te voeren, of schulden te innen, vry en zonder
„ gelei-brief zich daarna toe te begeeven. Noch Par. 37, edoch is verstaan
„ die Onderdaanen zo noch opentlyke noch byzondere oefening hunner Reli-
„ gie des gemelden Jaars hebben gehad, den termyn tot vertrek niet minder
„ dan onder vyf Jaaren, maar die, dewelke na den gepubliceerden Vrede de
„ Religie veranderen, niet onder de drie Jaaren, het zy dan dat ze een gerui-
„ mer en langer tyd erlangen mogten, zou worden gesteld. Men zou ook
„ die geenen, dewelke van zelfs of uit dwang wilden aftrekken, op geenerlei
„ wyze attestatien wegens hunne geboorte, vrye aankomst en eerlyken wandel
„ weigeren, of dezelve met ongewoone Reversen, als te groote aftogs-gelden,
„ veel minder die, dewelke van zelfs aftrekken, onder voorwendsel van eene
„ dienstbaarheit, of onder andere schyn-verhinderingen bezwaaren.

Volgens deze zonne-klaare letteren, zyn zy den hier zynde Saltzburgschen Gezant, aangezien men op de Ryksvergadering, inzonderheit op de behoude-

1731. Novemb. nis der Ryks-Grondwetten, benevens de Vrede, rust, eenigheit en goed vertrouwen, hoofdzakelyk bedacht moest zyn, met voorbeede en voorstellingen, zo als de omstandigheden weiniger of meerder wydluftigheit scheenen te vereischen, mondelyk of schriftelyk aan geweest, wanneer zy reets in het voorleden Jaar nu en dan moesten hooren, hoe eenige Saltzburgschen van de Katholyke tot de Euangelische Religie overgaande Onderdaanen, de byzondere Godsdienst of vryheit van vertrek, haast door ketens en banden, of ten minsten met harde Gevankenis, haast door onthouding of ten weinigste verkorting hunner vermogens, waartoe gemeenlyk de van de Beampten onrechtvaardige en moedwillig veroirzaakte straf-gevangkenissen, en Gerechts-kosten tot een voorwendsel dienden, haast door onttrekking van onder hun Vaderlyke magt bevindende Kinderen, en die de Jaaren van onderscheit niet bereiken, toe te laaten eene Religie te verkiezen, geheel tot water wierdt gemaakt. Alhoewel dan noch veele onder verstandige en mededogende Amptenaaren tamelyk gelukkig ontkomen mogten zyn; echter is het op geenerlei wyze te vermoeden, dat veele anderen die zich naaulyks voor hun eigen Persoon half naakende en bloot konden bergen, en aanbieden des noods de bovengemelde hardigheden met eeden te bevestigen, gehoor zullen vinden. Men heeft ook bevoorens in hunne handen de Origineele en Saltzburgsche zogenaamde *Schub-scheine* gezien, waarby zy, wyl zy Luthers waren, van gericht tot gericht, en begeleiding van gewapende Luiden, uit den Lande verweezen wierden. Diergelyke bejeegeningen alleen, stemmen reets met de bovenaangehaalde woorden Par. 36 en 37, Artykel V. I. P. niet overéén, en maaken het overige maar des te verdachter. De van Saltzburgsche zyde zelfs goeddeels toegestaane, dikwils met schielyke overval in eigen huizen ter uitvoer gebragte scherpe Inquisitie op Bybels en Euangelische Boeken, hoe weinig ook dezelve onder de verboden Boeken gerekend worden; wanneer ook in het Roomsche Ryk door het reets betoogde, de Onderdaanen *de Religie* mogen veranderen, en eene andere in het gemelde Roomsche Ryk gerecipieerd, aan te neemen, kunnen hen niet de middelen daartoe, als even de H. Schrift, en voorts Euangelische Boeken gevoeglyk afgesneden worden, thans kortheitshalven niet uitvoerig te gedenken.

In plaats van onze gemelde voorbiddingen en voorstellingen in het minste wel op te neemen, of vriendelyk en met noodige onderricht inderdaad te beantwoorden, heeft men liever getracht zich daarvan eensklaps te *ontdoen*, nadien de hier zynde Saltzburgsche Gezant in February 1730, de Memorie door den Keur-Saxischen Legations-Secretaris aan hem gepresenteerd, zonder ze eens te leezen, onder voorwendsel van het verbod des Aardsbisschops, en dat de Euangelische Standen over de mede Katholyke Standen, zich eene Jurisdictie wilden aanmatigen, ronduit van de hand heeft geweezen, daarenboven zo veel in hem is, den handel toen met ons afgebrooken.

Hoe haatelyk de zaak uw Keizerlyke Majesteits gerechtigheit hevend gemoed verbeeld zy, blykt onder anderen uit deszelfs Brief van den 5 September laatstleden aan de Stad *Regensburg* afgegaan, waarin alvoorens die op hy en lee-

leeven aangeklaagde Saltzburgsche Onderdaanen tot hunne verdeediging worden gehoord, de geheele handel als een misdaad meerendeels uit de Stad *Regensburg* zyn oirsprong hebbende, wordt aangezien, en derhalven haar alle Correspondentie met de Saltzburgsche Onderdaanen op de zwaarste straffe van Vredebreuk verboden wordt, wyl in den Religie-Vrede, Par. 23 en in den Westphaalschen Art. V. Par 30, voorzien is, dat geen Ryksstand des anderen Onderdaanen tot zyn geloove zal dwingen of dezelve daar toe verleiden, waarop men vast blyven staan moet: Wy zyn deze beide pointen zeer wel indachtig: doch gelooven niet dat deze Magistraat gemelde Katholyke Onderdaanen verleild en aangehist zoude hebben; daarentegen wanneer veel licht voor heen een uitgeweeken Saltzburger aan zyne te rug gebleevene, en met hem gelyke gevoelens hebbende Vrienden, of in allengevalle een van onze Predikanten aan die geenen die in 't Saltzburgsche de Euangelische Religie toegedaan zyn, iets troostelyks, het zy uit Gods Woord, het zy uit de Ryks-Constitutien, teffens de Verdrukte tot geduld, rust en gehoorzaamheit vermaanende, overschryve, zulks kan op geenerlei wyze voor een verboode verleiding en strafbaare vervoering worden gehouden; wyl anders de gewissens- en uittochts-vryheit, vervat in de Religie-vrede Par. 23 en Par. 30, van den Westphaalschen en de daarop volgende woorden; *Hoc tamen non obstante*, te loor worden gestelt. In het byzonder wenschten wy wel, dat de Katholyke Geestelyken en Waereldlyken, grootere en geringere Persoonen, Kloosters, Stiften en Landregeeringen, gemelde 23 en 24 Par. zo wel als de Protestanten naar de beginzelen hunner Religie betrachteden; doch menigvuldige en ontelbaare Voorbeelden ter contrarie; doen zich byna dagelyks hier en daarop: Alleen hier te *Regensburg* in 't gezigt der gansche Ryksvergadering, heeft men sedert eenige Maanden, ten minsten drie moeten zien, en zelfs noch deze week een geheel nieuw. Wanneer Kinderen van 10, 12 tot 14 Jaaren, verleid door vreemde Katholyke Persoonen, of door weêrbarstigheit omtrent het Vaderlyke gezag en tucht, de geringste neiging voor de Katholyke Religie laaten blyken, kunnende zy hunne Ouderen en Voogden, noch hunne Overigheit meêr zien of spreeken. Zyn niet de verbaastmaakende gevallen der Sentgrafische, Erthalische en Eufzeslische Kinderen, waereldkundig? gelyk dan ook de Moeder der laatsten, die een Weduwe is, by ons nochmaals om een herhaalde Brief van voorschryving aanhoudt: Dit wordt genoemd vreemde Onderdaanen, ja Lieden van de onmiddelbare Ryks. Ridderschap, met opentlyk geweld af te dwingen, te vervoerên en te ontroven. Waar zullen eindelyk gemelde 23 en 24 Par. der Religie- en Westphaalsche-vrede, als mede andere geheiligde natuurlyke en burgerlyke wetten meêr blyven, wanneer Ouders en Voogden hunne lyfelyke Kinderen, of hunne Voogdy bevoolen, van 10, 12, 13 en 14 Jaaren, niet mogen straffen of eens zuur aanzien, zonder zich bloot te stellen dat dezelve handtastelyk, niet uit liefde en door Conscientie-dwang, tot een andere Religie, maar uit zondige ongehoorzaamheit, halsterrigheit en vermeende wraak tegen hunne Ouders en Vrienden, wegloopen, dan in Kloosters, of anders eerst heimelyke, en metter tyd opentlyke bescherming en verblyf vinden.

1731. Novemb.

1731. Novemb. Het Saltzburgsche belang zo omstandig aangeroerd, is in deze zonder te benadeelen de tot hier toe veelvuldige onafgedaane Religie-bezwaarnissen, voor ditmaal ons voornaamste voorwerp. Daaruit kunnen in 't kort onherstelbare schaden zo aan lyf en ziele, goed en bloed, vrede en rust ontstaan, doch dezelve zouden door onpartydige beschouwing noch vermyd kunnen worden. Een spoedig Expedient overéénkomende met de Ryks-Constitutien zal 'er noodig zyn, om op den rechten grond der zaaken te komen, waar mede dàn naar uwe Keizerlyke Majesteits pryswaardigste billykheit (tot welke wy niet minder in een toeverzigtig en allergehoorzaamst vertrouwen leeven, dat het met de intrekking van uw Keizerlyke Majesteits Troupen in het Saltzburgsche direct noch indirect gemunt zy op de Euangelische die uit den Lande begeeren te trekken, en daarom van hunne Landsvorst of ten minsten zyne Clergie, Raaden en Beampten zeer kwalyk aangezien worden, en anders aan geen waare en gewigtige wanbedryven schuldig zyn) de zaak des te zekerder en krachtiger worde afgedaan. Het geen men van de Vorstelyke Saltzburgsche zyde thans bedekt, zal ten laatsten, doch veel licht niet meer *re integra*, teffens met des te schadelyker werkingen en gevolgen aan den dag komen.

De Aardsbisschop heeft by uw Keizerlyke Majesteit over zyne Onderdaanen zelfs reets de heevigste klagten gevoerd; hoe zal hy nu Richter kunnen zyn? zullen de Onderdaanen naar *Weenen* gaan, en daar hunne bezwaarnissen vertoonen? doch men laat thans niemand uit den Lande gaan, en waar zullen zy in hunne eenvoudigheit en armoede en in zo een tedere zaak, wakkere Advokaaten en Procureurs vinden. Die geene welke van de Euangelische Standen moeten geholpen worden; hebben maar een eenig grief die geen tegenspreeken lyd; zy begeeren niet te procedeeren, maar eventuëlyk als hen de opentlyke vrye Religie-oefening ontzegd wordt, uit het Land te gaan. Tot ordentelyke Processen by de Ryksgeregten moeten geen Religie-zaaken komen, doch als dezelve zich daarin trachten te wikkelen, worden onze *Verdrukkingen* daar door maar grooter en verdubbeld: Alleen een *locale commissie* van beider zyds Religions-Ryksstanden, Allergenadigste Keizer en Heer, kan de zaak te recht helpen. Wy hebben reets de noodwendigheit van zulke Commissien zo dikwyls klaarlyk betoogd, dat het overtollig zy zulks hier te herhaalen. De tegenwoordige Saltzburgsche handel vereischt dit zo zeer dan elders eenige andere Religie-grief: men is *in Facto* niet eenig; voor gesubdelegeerde Ryksstanden van beiderzeids Religie zal men haast zien van wat aart de klagten zyn, of de Religie maar een dekmantel voor een ophanden zynde Rebellie is, of niet? Of in allen gevalle maar eenige of alle die de Euangelische Religie omhelzen en den uittocht begeeren, schuldig staan? Of de Westphaalsche Vrede in het Saltzburgsche noch geldt dan ofze ter zyde gesteld wordt? De Aardsbisschop kan de onkosten van zyne eige Onderdaanen, alsze in het onrecht worden gezet, gemakkelyk lichten; en zullen na alle aanzien veel minder bedragen dan het onderhouden der hulp-Troupen die hy in zyne Landen nodig geacht heeft te hebben, maar in een of twee Maanden komt te kosten.

Wy smeeken nochmaals in den naam van onze hooge Heeren Principalen, Op-

Opper en Committenten, uw Keizerlyke Majesteits allerhoogste Vredens-Executions Ampt, 't zy dan dat de Aardsbisschop zelfs de zaak naar de vredens-besluiten ter herte neeme, door ten eersten de insluiting die direct met de uittochts vryheit strydt, weg te neemen, en hen dan verder het *beneficium emigrationis* volgens den Westphaalschen Vrede te laaten genieten; of anders in de voorgeslage Locale Commissie allergenadigst te bewilligen. 1731. Novemb

Zulke uwe Keizerlyke Majesteits hulde en hulpe in eene onbeschryflyke dringende aangelegenheit zal onze, voor die zo dierbaare ook met de krachtigste Ryks-grondwetten voorziene guarantie en heilige band tusschen Hoofd en Leden des Westphaalschen Vredes, by de al te groote en tot hier toe duurende verkortingen, zeer bekommerde hooge Heeren Principaalen, Opper en Committenten zonderling vertroosten en opbeuren, en wy volharden ons leven lang met de uiterste eerbied en achting te zyn

Uwe Keizerlyke Majesteits

Allersonderdanigste Trouw-Gehoorzaamste der Euangelische Keurvorsten, Vorsten en Standen, op den tegenwoordigen Ryksdag Gevolmagtigde Raden en Gezanten.

Regensburg den 27 October, 1731.

De Hollandsche Minister heeft niet alleenlyk een krachtig Vertoog ten voordeele van de Saltzburgsche Protestanten, aan den Gezant van dien Aardsbisschop te *Regensburg*, maar ook aan den Oostenrykschen den Heer van *Jodoci* gedaan; en het was te wenschen, dat diergelyke nadrukkelyke verklaaringen wegens alle de Protestantsche Mogentheden, zo wel te *Weenen* als op den Ryksdag gedaan wierden, wanneer de Roomschgezinden misschien wat zachter handelen zouden. Ondertusschen heeft men publyk gemaakt het Rescript des Keizers aan de Magistraat van *Regensburg*, over de Saltzburgsche Religie-zaak; behelzende ten voornaamsten:

„ Dat aan zyn Keizerlyke Majesteit geloofwaardig was gerapporteerd, dat de Saltzburgsche onlusten daaruit sprooten, dat zeker Protestant van daar te *Regensburg* gekomen zynde, door middel van een Hovenier en een Predikant, van tyd tot tyd meêr Saltzburgsche Onderdaanen van die Gezindheit hadt weeten uit het Land te lokken, en van de Katholyke Religie afkeerig te maken: Dat deze vervolgens anderen hadt overreed; en dat zy door veele brieven, waarin hen groote bystand van het zogenaamde Prote-

1732. Novemb. „ stantsche Corps, en volkome vryheit van Religie beloofd was,
„ aangezet waren, om den tegenwoordigen opstand te beginnen:
„ Dat men zekere tyding hadt, dat de opgestaane Boeren in hunne
„ byéénkomsten, sedert eenigen tyd uit eige authoriteit gehouden,
„ de brieven van *Regensburg* komende, (even als of die Luiden een
„ gedeelte van het Protestantsche Lichaam waren) aan de gansche
„ Vergadering voorlaazen, om de anderen daar door aan te moedi-
„ gen, enz. Maar dat, dewyl zo wel de Religions-Tractaaten als
„ de Westphaalsche Vrede, duidelyk mede bragten, dat de eene
„ Ryksstand de Onderdaanen van den ander niet tot zyn Geloof ver-
„ leiden, of afkeerig maaken mag; zyn Majesteit genadigst en ern-
„ stelyk beveelt, dat de Magistraat van *Regensburg* hunne Predikan-
„ ten en Burgers scherp gelast, zich van diergelyke aftrekking en
„ verleiding van vreemde Onderdaanen, ganschelyk te onthouden,
„ en dus voor te komen, dat door een ontydigen yver voor Reli-
„ gie, geen aanleiding worde gegeeven tot zodanige verwydering,
„ waaruit lichtelyk eene groote bloedstorting ontstaan konde, en
„ waar door zyn Majesteit bewoogen zoude worden, de overtreeders
„ als openbaare Vredebreekers en oproermaakers, naar de streng-
„ heit der Rykswetten te straffen.

De Brunswyksche Keurvorstelyke en Vorstelyke Gezanten hebben hunne Instructien ontfangen, wegens het zenden van eenen brief van voorschryvens aan den Keizer, ten behoeve van de Saltzburgsche Protestanten. De Leden van het Protestantsche Corps schynen niet wel te vreden, dat men in 't laatste Keizerlyke Rescript aan de Magistraat van *Regensburg* over de Saltzburgsche Emigranten, gebruikt heeft de uitdrukking van het *zogenaamde* Protestantsche *Corps* waar over reets voor dezen nadrukkelyk geklaagd is.

De Koning van *Pruissen* heeft aan zynen Minister op den Ryksdag ordre gezonden, om aan den Minister van *Saltzburg* te verklaaren dat, indien men niet ophieldt de Euangelische Onderdaanen aldaar ter zaake van hunne Religie te vervolgen, enz. zyn Pruissische Majesteit, nevens andere Protestantsche Vorsten represailles zouden gebruiken, waarvan de moeijelyke Gevolgen zouden komen ter verantwoording van de geenen, die dezelve hebben veroirzaakt; alzo men genoegzaam onderrecht was, dat die Lieden van de Euangelische Religie zich aan geen ongehoorzaamheit noch Rebellie hadden schul-

dig

dig gemaakt. De Minister van den Koning van *Denemarken* heeft op ordre van zyn Deensche Majesteit byna gelyke vertoogen en verklaaringen aan den Gezant van *Saltzburg* gedaan.

Men heeft eindelyk het lang verwachte Keizerlyk Commissoriaal Decreet, raakende de Guarantie der *Pragmatique Sanctie* wegens de successie in de Oostenrykfche Erf-Koninkryken en Landen, ter Dictature gebragt, waarin zyn Keizerlyke Majesteit te kennen geeft:

„ Dat hy hoopt, dat het Ryk deze Guarantie op zich neemen
„ zal, te meêr, om dat hy daarby geenzins de vergrooting van zyn
„ Aardshuis, maar de algemeene en ongekrenkte bewaaring van de
„ Erf-Koninkryken en Landen, welke God aan hem gegeeven heeft,
„ en welke hy thans bezit, voor hem en voor zyne Erfgenaamen en
„ Nakomelingen van beiderlei Geslacht, bedoeld: Dat men daar-
„ omtrent des te minder zwaarigheit behoort te maaken, om dat de
„ successie in zyn Aardshuis, sedert eenige Eeuwen volkomelyk ge-
„ grond is op de bekende Privilegien en vryheden, welke het zelve
„ met kennis van het Ryk verkregen, en op de Erf-accoorden door
„ zyn Aardshuis gemaakt: dat daarenboven de begeerde Guarantie
„ tot niemands nadeel of verongelyking, maar alleenlyk tot verdee-
„ diging van het zyne strekt, en men derhalven geene veruitziende
„ gevolgen daar uit te duchten, maar in tegendeel te verwachten
„ heeft dat uit den weg zullen worden geruimd alle de verwyderin-
„ gen die noch ontstaan mogten, en die, wegens het niet neemen
„ van behoorlyke voorzorg daar omtrent, aan de oogmerken der
„ tegenstrevers eenige hoop overlaaten zouden, om binnen en bui-
„ ten het Ryk groote oneenigheden, en zelfs de omkeering der in-
„ wendige constitutie van het zelve, te veroirzaaken: dat andere
„ Mogendheden, die den gemeenen welstand behertigen, zulks
„ reets erkend; en de schikking door zyn Keizerlyke Majesteit daar-
„ omtrent gemaakt, goedgekeurd en de guarantie daarvan op zich
„ genomen hebben: dat zyne Majesteit vast vertrouwt, dat het Ryk
„ zyne toestemming daaraan geeven zal, als eene vergelding voor
„ de veelvuldige liefde, genegenheit, gunst en genade, waar mede
„ zyn Keizerlyke Majesteit de gezamentlyke Keurvorsten, Vorsten
„ en Standen des Ryks gedurig toegedaan geweest is en verder
„ toegedaan zal zyn; en dat hy de bereidwilligheit, welke daarom-
„ trent aan hem en aan zyn doorluchtig Aardshuis getoond zal

„ wor-

1731. Novemb. „ worden, jegens alle gezamentlyk, en jegens elk in 't byzonder „ met dankbaarheit erkennen zal.

NEDERLANDEN. DE Staaten Generaal der *Vereënigde Nederlanden* zyn tot noch toe niet in het Weener-Tractaat getreeden, hoewel dieswegens dikwils Conferentien tusschen Gedeputeerden van hunne Hoog Mogende en de vreemde Ministers gehouden worden.

In *Gelderland* is het volgende Placaat afgekondigd.

WY RADEN in name van de Ed. Mogende HEEREN STAATEN des Furstendoms *Gelre* en Graafschaps *Zutphen*; *Doen te weeten:* Alzo by voorige Placaaten van den 25 September 1640, 15 February 1653, 8 October 1675, den 2 Maart 1681, en den 10 Juny 1689, mitsgaders 21 September 1694, en den 23 December 1718, ernstelyk voorzien en geordonneerd was, dat den dag des HEEREN of Zondag, mitsgaders Feest- Vast en Bededagen zouden worden gevierd en gebruikt, zo wel in de Steden als ten platten Lande, tot dien einde, daartoe die van God Almagtig zelfs, en vervolgens van de hooge Overigheit zyn geëigend; en dat niettemin de droevige ervaarenheit betuigt dat door veeler onachtzaamheit, ongebondenheit en verachtinge van God en zyn gebod, in plaats van dien, de Zon- Feest- en Bede-dagen met uiterlyke werken, merkten te houden, winkel-neeringe van eet- en andere waaren voort te doen, en ten dien einde vensteren te openen en de waaren naar buiten te zetten, ook met dryven van Koophandel, voorts met bouwen, maaijen, aanvoeren en diergelyken arbeit, ja met openbaar tappen, frequenteeren van Herbergen, schutte- of boxe-bieren te drinken, mitsgaders houden van buren-gerichten of vergaderingen; waartoe des voormiddags, of tusschen de twee Predikatien, of onder de laatste t'zamenkomst boeten uitgemaakt en als dan verteerd worden, ook met dobbelen, spelen, kloot-klosen Kegel-spel te exerceeren, dronken drinken, en andere lichtveerdigheit van guigel-spel en brootdronkenheit sedert noch meer en meer zyn toegebragt, misbruikt en ganschelyk ontheiligd worden; dat ook boven die roepende zonden in zwang zyn het lichtveerdig en moetwillig misbruiken van Godes heiligen naam, mitsgaders het lasterlyk en lichtveerdig vloeken en zweeren, welke zonde God de HEERE uitdruklyk zyt niet ongestraft te willen laaten; waar door men dan handtastelyk gevoelt Godes toorn over deze Landen en de Provintie in 't byzonder ontsteeken, en de rechtvaerdige Hand des HEEREN opgeheven om die noch zwaarder te straffen:

Zo is 't, dat *Wy*, ingevolge dezer Landschaps Resolutie van den 17 October dezes Jaars 1731, renoveerende en amplièrende de voorschreven Placaten, over zulks mits dezen serieuselyk verbieden Godes heiligen Naam met het lichtveerdig en moetwillig zweeren te misbruiken en schenden, mitsgaders eenige andere schrikkelyke lasteringen en vervloekingen te doen by poene van zes

zes guldens, waar van geappliceerd zal worden een derde ten profyte van den Officier, een derde voor den Aanbrenger en een derdedeel voor den Armen: en zullen de Ouders voor de Kinderen moeten betaalen, of anderzins daar over arbitralyk gecorrigeerd worden, als mede anderen die niet magtig zyn de voorschreven boete op te brengen

1731. Novemb.

Zullen ook die geene die meermaals achterhaald worden tegen deze Ordonnantie gepecceerd te hebben, met verdubbeling van de boete of anders naar gelegenheit van zaaken mede arbitralyk gecorrigeerd worden.

Interdiceeren verders op Zondagen, Feest- of Bede-dagen in 't generaal eenige markten te houden, winkels open te sluiten, eet- of andere waaren voort te doen, en naar buiten te stellen, of Koopmanschap of handel in 't openbaar of heimelyk te dryven, op pœne van nulliteit van die contracten, en daarenboven den Heere te verbeuren vier daalders tot dertig stuivers 't stuk voor ieder parthye, die contracten ingegaan, of die beesten of andere Koopmanschappen ter markt gebragt, en twee daalders die met kleinder Koopmanschap markt gehouden, winkels opengesloten of eenige eet- of andere waaren voortgedaan zullen hebben.

Verbieden mede op Zondagen, Feest- of Bede-dagen voornoemd, in 't openbaar Gelag te zetten, Schutte- of Boxe-Bieren te drinken, Kloot-Klos- of Kegel-spel te oefenen, het Tiktakken, Verkeeren, Dobbelen, Kaatsen, Ringsteken, Kransen en Ganzen trekken, Papegay-schieten of diergelyke ongeregeltheden te pleegen, Burengerichten of Vergaderingen te houden, Boeten uit te maaken en die te verteeren, of Brandewyn en andere sterke Wateren te tappen of te slyten dien geheelen dag, noch vóór, noch onder, noch na de Predikatie, noch andere ongeregelde byéénkomsten te houden, of ter Herberge (uitgezonderd nochtans rechtveerdig reizende Persoonen) te gaan, op pœne van die Herbergiers van vier daalders, en voor die geene die de voorschreven Herbergen frequenteeren, en de voorschreven en diergelyke ongereltheden doen, yder twee daalders, zo dikwils zy bevonden zullen worden zulks gedaan te hebben.

Daar benevens verbieden *Wy* op de voorschreven dagen eenigerhande uiterlyk Handwerk, 't zy Bakken, Kleérmaken, Bleeken, als andere Handwerken van Bouwen, Zaaijen, Maaijen, Dorssen, Aanvoeren of anderen Arbeid, hoedanig die ook zouden mogen weezen, te doen, op een boete van twee daalders t'elken reize te verbeuren; Edog in zo verre het gemaaide en gebonden Koorn op werkdagen bearbeid, vermits de ongestadigheit van 't weér in prykel stont van te bederven, zal in tyden van noot zulks mogen worden aanaangevoerd, mits dat die geenen die dat wilden of moeten doen, eerst oorlof zullen hebben verzocht van den Officier ter plaatse, na dat die zelve noot hem bekend zal zyn, daar in de Armen den Ryken gelyk zullen gehouden worden, om die zelve concessie te genieten, by gebrek van welk verlof zy evenwel de voorschreven boeten onderworpen zullen zyn.

Wyders verbieden *Wy* het vergezellen met Roers en het afschieten van dezelve by het trouwen van de Bruidegoms en Bruids, of het schutten van zodanige,

1731. Novemb. danige, nevens Brandewyn of andere sterke Wateren, Wyn of Bier te drinken by 't in en uitgaan van de Kerk, op poene van vier daalders tegen den Heere te breuken, de eene helft voor den Officier, en de andere helft voor den Aanbrenger, van gelyken het schieten in de Doelens met het Roer, Bogen en diergelyken, 't welk niet en zal mogen gedaan worden dan op werkdagen en in beslotene Doelens, op de poene van vier daalders te verbeuren als boven.

Voorts verbieden *Wy* op Zondagen of eenige Feest- Vast- of Bede-dagen te Jagen, mede op eene boete van vier daalders te verdeelen als hier vooren.

Willende en statuërende hier by wel expresselyk, dat alle Guigelspelen van vreemde Landlopers of anderen geweerd zullen worden op arbitrale correctie.

Daarentegen gebieden *Wy*, dat men die zelve hooge Feest- en Zon-dagen, Vast- en Bede-dagen met het gehoor van Gods heilig Woord ende oeffeninge van Christelyke Werken en Deugden zal heiligen, vieren en stichtelyk doorbrengen, waartoe de Predikanten hunne Gemeinten, de Schoolmeesters de Jeugd, de Ouderen hunne Kinderen en Huisgezinnen, en yder zich zelven zal vermanen en verwekken: Alles ten einde Godes eere en des menschen zaligheit gevorderd, en de gedreigde straffen van den Lande genadig afgeweerd mogen worden.

En opdat niemant hiervan onwetenheit hebbe voor te wenden, ordonneeren *Wy* alle Drossaarden, Amptluiden, Richteren, Magistraaten van Steden, Scholten, Voogden, en een yder die dit aangaan mag, dat zy deze Ordonnantie alomme ter plaatse daar zulks gewoonlyk is doen Publiceeren en Affigeeren, en tot onderhouding van dien en die poenen daarin begrepen tegen de Overtreeders Procedeeren zonder eenige conniventie.

Dies t'Oirkonde hebben wy des Furstendoms *Gelre* en *Graafschaps Zutphen* Secreet Zegel hier onder op 't Spatium doen drukken.

Gegeeven te Arnhem, *in den Rade van* Gelderland, *den* 1 *November* 1731.

Onderstont,

Ter Ordonnantie van dezelve:

En was nevens, een opgedrukt Zegel in rooden Wassche

Ondertekend,

W. KLERCK.

Den 16 November arriveerde in *Tessel* het Oost-Indisch Naschip, waar van men de volgende Carga ziet.

CARGA of Lading van het Oost-Indisch Naschip *Rygersbroek*, voor rekening van alle de respective Kameren, zynde den 2 April 1731

1731 van *Batavia* vertrokken, en op den 16 November 1731 behouden in *Tessel* gearriveerd. 1731. Novemb.

58142	℔	Bruine Peper.
83214	℔	Poeyer Suiker.
72500	℔	Salpeter.
55000	℔	Caliatourshout.
25000	℔	Sapanhout Bimaas.
121060	℔	Thee Boey.
200		Kassen Thee Boey van China over Batavia.
11683	℔	Thee Groene.
186	℔	Thee Japansche.
16700	℔	Tin Malax.

De Inkoop van deze Lading (buiten de 200 Kassen Thee van *China*) bedraagt omtrent 136000 guldens.

DE Koninklyke en Keurvorstelyke Prinsesse, Gemalinne van den Keur Prins van *Saxen*, is den 4 November bevallen van eene Prinsesse, welke op denzelfden dag gedoopt, en *Maria-Josepha-Carolina-Eleonora-Françoisa-Xaviera* genoemd wierdt. BYZONDERHEDEN.

Men schryft van *Bourges* in *Vrankryk* dat de twee Bergen aan wederzyden der Fonteinen, den 28 der voorlede Maand tot malkanderen waren gestort, zonder dat men een Aardbeeving gevoeld heeft, en dat een Dorp tusschen die Bergen leggende, daar onder was bedolven, sedert dit toeval hebben de Fonteinen meêr waters gegeeven.

Van *Hulst* wordt van den 29 October geschreven, dat Donderdags avonds van te vooren in het Ambacht verscheiden gruwelyke Feiten geschied zyn; Een eenige Schelm heeft in een huis zes Menschen die hem tegenstand wilden doen, den een na den ander vermoord; en daar na het huis in brand gestooken, waar door een Kind in de wieg verbrand is, als mede drie Koebeesten, en alle de Graanen in de Schuur; De Moordenaar heeft vergeefs getracht zich in het water te verdrinken, zynde terstond geapprehendeerd, en heeft alle deze onmenschelyke Feiten in alle haare omstandigheden bekend; waarop hy ook in 't kort zyn vonnis en straf ontfing: Hy wierdt op een ladder uit de Gevangkenisse met een Paard tot op de Gerechts-plaats

1731. Decemb

gesleept, en op het Schavot gebragt zynde, wierdt hem door den Beul de rechterhand afgekapt, die hem daar mede een slag in 't Aangezigt gaf; Vervolgens wierdt hy op een rad gelegd, en men gaf hem twee slagen op yder arm en been, en na dat hy een kwartieruurs zo had gelegen, wierdt hy met het Schavot leevendig tot assche verbrand.

Men schryft van *Chalons* aan de *Marne*, dat men in den top van een boom een wild Meisje, oud omtrent 17 of 18 Jaaren, hadt gevonden; dat het zelve geen gekookt vleesch noch brood at, maar wel eike bladeren, kikvorsche en raauw vleesch, 't welk zy zeer gulzig inslokte; dat het liep zo snel als een windhond, en klauterde als een kat; en dat men dit Meisje in een grooten boom op 't Kerkhof van *Sangy* by *Vitry* hadt gevonden, zonder te kunnen begrypen, hoe het zelve daar gekomen is; van al het welke de Intendant schriftelyk aan het Hof kennis gegeeven heeft:

Een Gauwedief onlangs in de Kerk der Karmelyten op de Plaats van *Maubert* te *Parys*, een Abt van zyn Orlogie beroofd hebbende, hieldt deze den arm van den Guit vast, zo als hy het in zyn zak stak; doch hy verzocht hem geen geraas te maaken, maar het zelfs weder uit zyn zak te haalen zonder dat het iemand gewaar wierdt; 't welk den Abt deedt, maar de Gauwedief hieldt hem de hand in zyn zak vast, en riep *een dief*, *een dief*; de Abt in de uiterste verbaastheit zynde, liet zyn Orlogie in de loop, kunnende naauwlyks door het Volk doordringen, om alle mishandelingen voor te komen.

DECEMBER.

GROOT-BRIT-TAN-NIE.

MEN heeft te *Londen* tyding van *Dublin* dat het Iersche Parlement zyne Sessien met veel succes in het afdoen der publyke zaaken vervolgde; en dat de Secretaris *Carey* den 19 aan het zelve boodschapte,

schapte, dat hy door den Viceroy gelast was, aan het Lagerhuis bekend te maaken, dat het den Koning beliefd hadt, een zeer gunstig antwoord op het Adres van het Huis te rug te zenden, 't welk hy op zyne plaats las, en vervolgens op de tafel leide, waarna het ook door den Spreeker geleezen wierdt, zynde van dezen inhoud: 1731. *Decemb.*

GEORGE R.

HEt schuldplichtig Adres van het Huis der Gemeentens is zyn Majesteit zeer aangenaam, en den yver welke zy in voorige zittingen voor deszelfs dienst, en voor den voorspoed van deszelfs Onderdaanen getoond hadden, geeven de grootste reden om te hoopen, dat alle haare beraamingen tot dezelfde goede eindens gericht zullen zyn; en dat zy zulke onderstandgelden zullen inwilligen, die dadelyk strekken tot voldoening der schuld van de Natie, tot bezorging van haare eige veiligheit, en tot ondersteuning van de Regeering, met eer. En gelyk als de gelukkige en voorspoedige toestand van *Ierland* dat geen is 't welk zyn Majesteit 't meest ter herte neemt, zal het genoegen dat zyn Majesteit over den goeden uitslag van zyne onderhandelingen geschept heeft, zeer toeneemen, indien het tegenwoordig vooruitzigt van een bestendigen Vrede in *Europa*, eenigermate contribueerd tot de welvaart van zyn Volk in dat Koninkryk, dewelke zyn Majesteit by alle gelegenheden zeer gaern zal trachten te bevorderen.

Men meent dat dit Parlement alles zal afgedaan hebben en gescheiden zyn vóór dat het Groot-Brittannische vergadert.

Men heeft te *Londen* tyding uit *Zweden* dat aldaar eene belasting van 5 per cent gelegd was op de Wolle Koopmanschappen die met Engelsche Schepen in *Zweden* ingebragt wierden, welk geld gebruikt wierdt tot het aanmoedigen van hunne eigen Wolle-Fabryken, die aldaar onlangs opgerecht zyn; en alzo zy verders in eenige andere deelen de Engelsche Vaart bezwaard hebben, meenen de Koopluiden die op dat Koninkryk handelen, een staat van hun geval voor de Commissarissen van de Commercie en Colonien open te leggen. Men wacht dat by de aanstaande zitting van 't Parlement eene belasting op het Yzer en andere Zweedsche Producten, evenredig met die, waar mede de Engelsche wolle Manufactuuren in *Zweden* bezwaard zyn, gelegd zal worden.

De Admiraal *Wager*, wordt alle dagen uit *Italië* in de Havens te gemoet gezien. De Koning van *Spanje* heeft hem in erkentenisse

 van

1731. Decemb. van gedaane diensten, in de expeditie naar *Italië*, een present ter waarde van 4000 Pistoletten nagezonden, bestaande in het Portrait van zyn Katholyke Majesteit rykelyk met brillanten omzet.

Wanneer de Hertog van *Lotteringen* zich te *Newmarket* bevondt, werwaards hy omtrent den 20 November vertrokken was, begaf hy zich, verzeld van den Graaf van *Kinsky* en andere Heeren, naar *Cambridge*, alwaar die Prins het Collegie en de Bibliotheek van *Trinity* enz. bezag, opgewacht zynde door den Kancelier en de Professoren van die Universiteit, waarna hy naar *Newmarket* te rug keerde.

Den 24 's namiddags ten twee uuren kwam de gemelde Hertog te *London* te rug, van het Landgoed van den Ridder *Robert Walpole*, zynde aldaar Koninklyk onthaald geweest. Daar waren twee tafels in dezelfde zaal gedekt: aan de eerste zaten de Hertogen van *Lotteringen*, *Richmond*, *Newcastle*, *Devonshire* en *Grafton*, de Graven van *Albemarle*, *Essex*, *Scarboroug* en *Burlington*, de Lords *Baltimore*, *Deleware*, *Hobart* en *Lovel*, de Graaf *Kinski*, en twee voorname *Lotteringsche* Heeren. En aan de andere tafel, de Ridder *Robert Walpole*, de Generaal *Churchil*, de Generaal *Diemer*, de Lord *Walpole*, de Ridder *William Yonge*, de Major *Host*, Mr. *Hare*, de Lord *Nassou Poulet*, de Ridder *Henry Beddingfield* en Mr. *Hammond*. De Hertog gaf 300 ponden sterlings in Bankbriefjens tot drinkgeld aan de bedienden van den Tractant; welke somme hy ook aan die van den Hertog van *Grafton* gegeeven hadt.

Den 25. Zondag kwam de Hertog aan 't Hof, en zag hunne Majesteiten opentlyk het middagmaal in de groote zaal van het bal houden. Den 26. wierdt zyn Koninklyke Hoogheit onthaald door den Heer *Hop*, extraordinaris Envojé van de Heeren Staaten Generaal, (geevende aan de bedienden 50 Guineas tot drinkgeld,) en den 27. 's middags door den Minister des Konings van *Polen*.

Den 28. hieldt zyn Hoogheit het middagmaal by den Zweedschen Envojé Baron *Spar*, waar by de Hertogen van *Newcastle* en *Richmond*, verscheiden Heeren, en de meeste uitheemsche Ministers zich ook bevonden. Den 29. wierdt zyn Koninklyke Hoogheit door den Ridder *Osorio*, Envojé van den Koning van *Sardinië*, in zyn huis op het Plein van *Lincoln-in-fields* deftig getracteerd, waar by ook verscheiden uitheemsche Ministers en voornaame Heeren waaren. Dien dag was de Societeit aan 't Hof zeer talryk, waarby de Hertog mede

1731. Decemb.

mede tegenwoordig was. Op dien dag wierden de Hertog van *Lotteringen*, en de Graaf van *Kinsky*, op de voorstelling van den Hertog van *Richmond*, tot Leden van de Koninklyke Societeit aangenomen. Den 30 's avonds verscheen de Hertog met de meeste uitheemsche Ministers en andere Grooten, by een fraai Concert in een Herberg. Den 1 December ging de Prins van *Wales* met dien Hertog en anderen op de Jagt in 't Park van *Richmond*, en na dat men 'er drie Haazen geschooten hadt, gaf de Prins een voortreffelyk Middagmaal op zyn Landhuis van *Kew* aan zyn Koninklyke Hoogheit en het ander Gezelschap; en na den eeten vereerde hy aan den Hertog een Musicaal Horologie, zo fraai als 'er ooit een gezien is. Den 3. bezag den Hertog van *Lotteringen* by den Ridder *Hans Sloane*, deszelfs uitmuntende verzameling van Rariteiten. Dien middag wierdt hy door den Hertog van *Richmond* met een groot Gezelschap zeer voortreffelyk onthaald, en gaf een bank-briefje van 100 ponden sterlings tot drinkgeld aan de Bedienden. Den 4 begaf hy zich met den Graaf van *Kinsky* en den Hertog van *Richmond* naar de St. *Pauls*-Kerk, en bezag al het binnenste van dat prachtig Gebouw; waarna hy het Middagmaal by den Pruissischen Envoyé, den Graaf van *Degenfeld* ging houden.

Den 5 hieldt zyn Koninklyke Hoogheit het Middagmaal met het gewoonlyk Gezelschap, by den Deenschen Envoyé den Graaf van *Rantzau*, en spysde 's avonds by den Hertog van *Newcastle* op het Plein van *Linsoln-in-fields*; alwaar men vervolgens een groot Bal hieldt, 't welk tot 's morgens ten vyf uuren duurde; zynde de Prins van *Wales* onder anderen daarby geweest.

Den 6 's morgens hielden die van de Koninklyke Societeit eene vergadering, waarin de Hertog van *Lotteringen* als medelit, door den Hertog van *Richmond* geintroduceerd wierdt, en de Artykelen daarvan tekende, ten overstaan van den Hertog van *Montague* en de meeste van den hoogen Adel, die Leden van de Societeit zyn: Hy hieldt vervolgens met veele voornaame Heeren het Middagmaal by den Hanoverschen Secretaris van Staat, den Baron van *Hattorf*, en 's avonds wierdt hy door den Prins van *Wales* in 't Huis van de Opera op de Hooimarkt, met eene maaltyd, en daarna met een bal onthaald.

De vermaarde Italiaansche Schilder *Arragoni*, heeft begonnen het

Borst-

1731. Decemb. Borst-beeld van den Hertog te schilderen. De Graaf van *Kinsky* heeft ordre van den Keizer, om hunne Majesteiten en de Natie te bedanken, voor de eere aan dien Hertog beweezen. Men zegt dat de Koning dien Hertog genoodigd heeft, om het aanstaande Voorjaar in zyne Staaten in *Duitsland* te *Hanover* eenigen tyd te komen slyten. Men hadt gedacht dat zyn Hoogheit alhier tot na Kersmis zoude blyven, en zelfs de Ceremonie van de opening van het Parlement zien; maar na dat hy brieven van *Weenen* hadt ontfangen met een Expressen, die den 29 der voorleden Maand van daar aan het Hof arriveerde, wierdt zyn vertrek tegen den 15 vastgesteld.

Den 7 dezer begaven zich de Lord *Torrington* en drie andere Lords Commissarissen van de Admiraliteit, naar *Chatham*; om de noodige toestel tot het ontfangen van den Hertog aldaar te maaken. Den 8. vertrok die Prins derwaards, en kwam daar omtrent ten één uur des namiddags. Zyn Koninklyke Hoogheit bezag de Schepen welke gemeenlyk in die Haven onttakeld leggen. Toen hy by de *Sommerset*, een Schip van 80 stukken, dat met alle zyn Touwerk en Manschap voorzien was, passeerde, wierdt hy van het zelve begroet met 19 schooten uit het kanon, welke Salvo herhaald wierdt toen zyn Koninklyke Hoogheit naar Land keerde. Vervolgens zag hy des Konings Scheeps-Timmerwerf enz., waarna hy door de Lords-Commissarissen treffelyk onthaald wierdt. Zyn Koninklyke Hoogheit heeft betuigd, dat van alle merkwaardigheden die hy in *Engeland* gezien hadt, deze Haven en Schepen zyne nieuwsgierigheit het meest voldaan hadden. Die Prins heeft aldaar meêr dan 200 Guineas aan de Matroozen en Bedienden doen uitdeelen. Den 10 begaf zich zyn Koninklyke Hoogheit naar *Westmunster-Hal*, alwaar hy alle de Gerechtshoven hunne Audientien zag houden, waarna hy ook de twee Kamers van het Parlement ging bezien. Den 11 bezag hy den Tour van *Londen*, de Bank, de Beurs en 't Oost-Indisch Huis; en hieldt het middagmaal by den Graaf van *Albemarle*. Den 14 gaf men aan den Hertog het vermaak van twee vermaarde Gladiatores of Kampvechters op den Schouwburg van de Hooimarkt te zien vechten, eene van dewelke in de buik gewond wierdt, waarna men ook een gevecht met de vuist vertoonde, over alle het welke zyn Koninklyke Hoogheit zeer voldaan was, en aan de Vechters een goed present deedt geeven. Den 15 zag die Prins de Opera van *Porus* vertoonen. Zondag

dag was hy aan het Hof en zag hunne Majesteiten in 't publyk eeten. Den 17 wierdt zyn Koninklyke Hoogheit door den Generaal *Diemer*, Minister van *Hessen*, ter middagmaal onthaald. Des avonds liet die Hertog zich voor de laatstemaal by het Appartement te St. *James* vinden; Daar was een zeer groote menigte voornaame Lieden, welke afscheid van hem namen. Den 18 des avonds heeft hy de Opera van *Admetus* zien speelen, en woonde het bal by 't geen de Hertog van *Cumberland* wegens de Verjaaring van de Prinsesse *Louise* zyne Zuster gaf. Dien dag presenteerden de Stalbedienden des Konings aan den Graaf *Kinsky* zes Engelsche Paarden met zeer prachtige Tuigen, ter waarde van 300 Guineas het Stuk, tot Present van den Koning aan den Hertog van *Lotteringen*, en zyn Koninklyke Hoogheit heeft drie Engelsche Stalknegts, tot het hoeden van die Paarden, in zyn Dienst genomen. Woensdag morgen den 19. ontfing zyn Hoogheit een Expressen van *Weenen*, waar op Hy terstond afscheid van hunne Majesteiten en de Koninklyke Familie ging neemen, en omtrent den middag vertrok die Prins naar *Greenwich*, verzeld zynde van den Graaf van *Kinsky*, den Hertog van *Richmond*, en twee andere Persoonen van distinctie; In gemelde Plaats wierdt zyn Koninklyke Hoogheit onthaald door den Hertog van *Richmond*, en tegen vyf uuren des avonds ging Hy aan Boord van het Jagt *de Fubbs*, dat eerst Vrydag morgen den 20. omtrent zes uuren onder Zeil ging met het Jagt *de Maria*, daar de Officieren, Bedienden en Bagage van zyn Koninklyke Hoogheit in waren, nevens een Koninklyke Bode van Staat, die den Hertog tot naar den *Haag* zal verzellen. Zyn Koninklyke Hoogheit heeft ongemeene blyken van goedheit en vriendschap gegeeven aan den Hertog van *Richmond*, en hem verzocht in de aanstaande Zomer eenigen tyd in *Duitsland* te komen passeeren. De Hertog van *Richmond* heeft zyn Looper aan dien Prins afgestaan, en dezelve is met zyn Koninklyke Hoogheit vertrokken. Toen de Hertog van *Lotteringen* uit het Huis van den Graaf *Kinsky* vertrok, deed Hy aan den Secretaris van zyn Excellentie 800 Ponden Sterling geeven, om onder de Domestiken uitgedeeld te worden.

1731. *Decemb.*

IN *Vrankryk* heeft het verschil van het Parlement en van de Advokaaten met het Hof, zo veel geruchts gemaakt, en doet zulks noch, dat

VRANKRYK.

1791. December. dat men in eene meenigte van Jaaren diergelyk niet gezien heeft. Van het voorgevallene by en na de wederopening van het Parlement op den 12 November zyn de volgende omstandigheden publyk. De Advokaaten, die, na het Arrest van den 30 July, en het bannen van elf van hunne Leden, geweigerd hadden te pleiten, verscheenen niet by de opening van het Parlement, en lieten weeten dat zy zonder een Arrest van 't Hof in hun voordeel niet in de groote Kamer van het Parlement verschynen zouden. De Leden van het Parlement wilden, volgens de gewoonte by de opening, de leezing der Mercurialen niet hooren; noch ook de opening van twee besloten Brieven des Konings toestaan. Den 27 waren alle de Kamers voor de eerste maal na de Vacantie vergaderd, en de murmureeringen vervolgden, en wierden heviger. Den 18 November wierden de mercurialen naar gewoonte niet gedaan, echter lieten de Kamers niet na te vergaderen. De eerste President opende de zitting, en zeide: dat hy zondags te vooren de eer hadt gehad den Koning op te wachten: Dat zyn Majesteit aan hem hadt gezegd, dat hy eenen brief aan het Parlement zoude zenden; en dat hy wilde dat dezelve geleezen wierdt, vóór dat men eenige zaak op het tapyt bragt. Hy voegde daar by, dat de brief, waarvan hy sprak, in handen was van de Advokaaten des Konings, die dezelve daags te vooren hadden ontfangen. Die van de Kamer der Enquêtes antwoordden daarop: Dat zy altyd gereed zouden zyn om de bevelen des Konings te hooren leezen, maar dat 'er voorige ordres waren wegens het doorschrappen van het Arrest van den 7 September, waarvan zy gaern geinformeerd wilden zyn; en dat zy den eersten President verzochten, aan hen mede te deelen het geen hy daar van wist: Zy begeerden ook het Register te zien waarin dat Arrest stont, doch de gemelde President weigerde zulks; en gaf aan hen te kennen, dat de Koning uitdrukkelyk aan hem gezegd hadt, dat hy wilde dat men voor alles zynen nieuwen besloten brief las, en dat voor 't overige het aan yder vrystont het Register in de Griffie te gaan zien. Men was met dit antwoord niet te vreden, en men hieldt aan dat hy zoude zeggen wat 'er omtrent het voorzeide Arrest van den 7 September geschied was; en eenige Raadsheeren voegden daarby: Dat, dewyl de eerste President in het geen hy van de ordres des Konings zeide, niet anders dan als in zyn particulier spreekende aangemerkt kon worden, de Vergadering niet

niet verplicht was, daaraan geloof te geeven. Hier over ontstonden groote debatten, en de gemoederen begonden zeer hevig te worden, wanneer de Advokaaten des Konings binnen traden, en den nieuwen besloten brief des Konings overleverden: Dezelve wierdt op een stuursche wys aangenomen, en men hieldt niet op van te eisschen 't geen reets geweigerd was, zo dat de eerste President voor kwader gevolgen beducht zynde, de Vergadering scheidde, en de zaak tot den naasten morgen verschoof. Den 29 kwamen de Kamers wederom te zamen, en de Advokaaten des Konings ten tien uuren binnen gestaan zynde, deedt de Heer *Gilbert de Voisins* het woord, en zeide: Dat zy met veel leedwezen een nieuwen besloten brief aan de Vergadering bragten; maar dat zy genoodzaakt waren de wil des Konings te volgen, en aan den plicht van hun Ampt te voldoen: Deze brief was open, en behelsde in substantie: „ Dat de Koning ordonneerde en „ wilde, dat zyn Parlement, alvoorens eenige zaak te beginnen de „ leezing deedt van den eersten besloten brief, welken hy aan het „ zelve gezonden hadt: Dat hy den Procureur-Generaal lastte zorg „ te draagen voor het nakomen van die ordre, en dat hy hem beval „ de naamen van de geenen die zich daar tegen kantten, aan hem te „ zenden. De Heer *Joly de Fleury* die dezen last hadt, zeide overluid: *Zie daar, Myne Heeren, de fraaiste Commissie welke ik ooit gehad heb.*

1731. Decemb.

Eindelyk las men den besloten brief, die byna eveneens was, als de geene welke het Parlement op den dag van zyne weder byéénkomst na de vacantie ontfing, zynde daarin alleenlyk eenige woorden veranderd. Na deze leezing wierden de Gemoederen noch heftiger dan te vooren, en verscheiden Leden deeden aanmerkelyke Vertoogen dieswegens: de Abt *Pucelle* zeide onder anderen: „ Dat hy zich even „ als tusschen twee vuuren bevondt, te weeten, aan de eene zyde de „ Gehoorzaamheit en Getrouwheit, die hy aan den Koning verschul„ digd was, en aan de andere zyde de aankleeving aan zyn plicht; „ dat hy gereed was zyne vryheit, goed en bloed ten dienst van zyn „ Majesteit op te offeren, doch dat hem ook niets zou kunnen belet„ ten getrouw te zyn voor de belangen des Konings en die van zyn „ Vaderland; dat de geduurige dreigementen welke men aan het „ Parlement deedt, wel verre van zyn yver te doen verflaauwen, „ hem in tegendeel noch meêr zouden opwekken; dat als de Ko-

1731. Decemb. „ ning zich in de *Louvre* bevondt, hy van advys was dat het Parlement en Corps zyne klagten aan zyn Majesteit zou brengen, en „ dat zelfs de afgelegenheit van zyn Majesteit, hen van dit besluit „ niet zou beletten; dat de eerste President niet verlegen moest wee„ zen, om te weeten wat hy zeggen zou; dat hy zich maar konte „ binnen brengen het geen de President *de la Vaguerie* aan *Lodewyk* XI. „ en de President *le Isay* aan de Koninginne *Maria de Medicis* ge„ zegd hadt." Deze Vertoogen deeden het Parlement het besluit neemen zich naar *Marley* te begeeven, en zich aan de voeten des Konings neder te werpen. De eerste President, en de President *Pelletier* deeden alles wat zy konden, om te beletten dat dit besluit gevolgd wierdt; maar de meeste ontzagen zich niet te zeggen: Dat het Parlement zich niet langer om den tuin behoorde te laaten leiden; dat de Gedeputeerden de zaaken rapporteerden zo als zy goedvonden; en dat het niet anders dan bedrog was. De gelegenheit was zeer gunstig voor het Parlement, men wist dat de Ministers afweezig waren, en men hoopte den Koning te beweegen. Maar de eerste President zondt een Expresse naar *Issy* aan den Kardinaal Minister, en den Graaf van *Maurepas* en de Kancelier reden zelfs van *Parys* derwaards. Men vertrok dan dien namiddag ten twee uuren met 58 koetsen en chaisen naar *Marley*, alwaar de Heeren ten vier uuren aankwamen, en alle in de zogenaamde Oorlogszaal stapten: De Heeren van het Parlement wisten niet wien zy zouden aanspreeken; maar een Kamerdienaar des Konings hen hebbende zien aankomen, gaf daarvan bericht aan zyn Majesteit, die hen geboodt te zeggen dat hy hen niet wilde spreeken. Deze Kamerdienaar dien last willende volvoeren, wierdt tegengehouden door den Hertog van *Tresmes*, aan wien zy ondertusschen verzocht hadden, dewyl hy als eerste Edelman van 's Konings Kamer de opwachting hadt, aan den Koning te zeggen, dat zyn Parlement daar gekomen was, om zyne klagten aan hem te brengen. De Hertog die boodschap gedaan hebbende, en terstond te rug gekomen zynde, gaf hen tot antwoord, dat het hem zeer leet was verplicht te zyn om aan hen te zeggen, dat de Koning hen absolut niet wilde zien noch hooren spreeken. Zy lieten zich hier mede niet afzetten, en baden den Hertog dat hy den Koning mogt beweegen om gehoor aan hen te geeven: Hy keerde daarop naar zyn Majesteit, en bragt geen ander antwoord te rug, dan dat

hy

hy hen ordonneerde, terstont te rug te keeren, by pœne van zyne ongenade. Terwyl zy naar hunne koetsen gingen, kwam de Kardinaal van *Fleury* van zyn Landhuis *Issy*, en was wat verwonderd het geheele Parlement te *Marly* te zien. Zyn Eminentie sprak omtrent een half kwartieruurs met den eersten President, en verzekerde hem dat hy zeer veel achting en consideratie voor de Heeren van het Parlement hadt. Doch de Kardinaal den Abt *Pucelle* ziende, zeide hem grimlachende: *Ha*, Myn Heer, *zyt gy hier, ik weet alles dat gy van my in 't Parlement zegt, maar ik draag daar geen haat over.* De Abt antwoordde met standvastigheit: *Dat alles het geen hy gezegd hadt, hy meende in Conscientie te hebben moeten zeggen*; *zo veel te beter*, hervatte de Kardinaal, *maar ik zeg noch eens, dat ik daar geen verdriet over heb*; Zyn Eminentie zich vervolgens tot de andere Heeren keerende, verzekerde hen *dat hy volkomen eerbied en achting voor het Parlement hadt: Eerbied*, zeide de Heer de *Pucelle*, maakende een mine van verwondering, *en nooit is het Parlement onder eenig Ministerschap zo verachtelyk gehandeld dan onder het uwe.* Waarop zyn Eminentie naar het Kasteel gaande, antwoordde: *Het Parlement heeft het zich door zyn eigen schuld op den Hals gehaald.*

1731. Decemb.

Den 1 dezer Maand, wanneer het Parlement weder zoude vergaderen ontfing de eerste President dien morgen een ordre des Konings, die hem verboodt op dien dag in 't Parlement te verschynen, en de Vergadering wierdt tot op den 5 uitgesteld.

Op denzelfden dag kwam, op eene Memorie der Advokaaten, ondertusschen een Arrest uit van den Raad van Staate des Konings dat de Advokaaten indirectelyk gunstig is, de gevoelens van den Aardsbisschop in hun geheel laatende, en echter die van de Advokaaten, welke daartegen stryden, goedkeurende; dat Arrest luidde als volgt.

DE Koning in zynen Raad tegenwoordig zynde, gezien hebbende de Memorie door de Advokaaten in zyn Parlement van *Parys* aan zyn Majesteit gepresenteerd, behelzende: Dat zy niet zonder de uiterste smart hebbende kunnen zien uitkomen de Ordonnantie van den Heer Aardsbisschop van *Parys* van den 10 January laatstleden; dat het Arrest over de gemelde Ordonnantie, den 5 Maart daaraan volgende uitgegeeven, hunne ontroering hadt gestild; dat zyn Majesteit daarenboven by het Arrest van zynen Raad van den 10 van dezelfde Maand, alle disputen over de zaak in questie gesuspendeerd hebbende,

1731. December. zy de stilzwygenheit hadden bewaard, als een teken van hunne gehoorzaamheit en van het diep respect, 't welk zy voor de bevelen van zyn Majesteit hebben, en altyd behouden zullen; maar dat het Arrest van den 30 July laatstleden, waarby zyn Majesteit op een Memorie door den Heer Aardsbisschop van *Parys* aan den Koning gepresenteerd, aan hem toegelaaten heeft, zyne Ordonnantie van den 10 January uit te deelen, hunne ongerustheit vernieuwd heeft; dat zy reden zouden hebben te vreezen, dat men mogt willen beweeren, dat het voorzeide Arrest strydig was tegen dat van den 25 November 1730, 't welk voor hen het dierbaarste van alle kostelykheden was; en dat men daaruit gevolgen mogt trekken, dewelke strekken zouden om aan hen te verwyten die valsche en door alle de Katholyke verworpen grondregelen, waarop, achtervolgens de Memorie van den voornoemden Heer Aardsbisschop van *Parys*, deszelfs veroordeeling alleen valt, grondregelen, welke zy niet bevorderd hebben, en dewelke zeer verwyderd zyn van de gevoelens die door hen beleeden worden; en dat de gemelde Advokaaten in dezen toestand, zyn Majesteit zeer ootmoedelyk smeekten, hen te willen vergunnen dat zy een Memorie aan hem presenteerden, over de gevolgen welke men tegen hen uit 't voorschreven Arrest van den 30 July laatstleden mogt trekken.

Zyn Majesteit in zynen Raad hebbende doen examineeren de gemelde Memorie, mitsgaders de voorzeide Arresten van den 25 November 1730, en 30 July 1731, en bemerkende, dat het laatste van deze Arresten niets strydigs tegen het eerste vervat; nademaal de Heer Aardsbisschop van *Parys* zyne veroordeeling alleenlyk heeft laaten vallen op valsche grondregelen, welke de gemelde Advokaaten niet beweerd hebben, zynde die grondregelen zeer ver verwyderd van de gevoelens welke zy belyden; zo heeft zyn Majesteit geoordeeld, dat het onnoodig zoude zyn, daar over nieuwe Memorien te ontfangen; en willende meer en meer afweeren al het geen eenige gelegenheit tot vernieuwing der disputen, die door het Arrest van den 10 Maart laatstleden gesuspendeerd zyn, geeven kan; zo heeft zyn Majesteit in zynen Raad tegenwoordig zynde, geordonneerd, en ordonneert by dezen, dat de stilzwygenheit, door het voorzeide Arrest van den 10 Maart opgelegd, onschendbaar nagekomen zal worden; reserveerende zyn Majesteit aan zich alleen het neemen der behoorlyke maatregelen, om de gemelde disputen te doen ophouden, alles in diervoegen als dat Arrest mede brengt; willende zyn Majesteit daarenboven, dat het Arrest van den 25 November 1730, mitsgaders het *Arrest* van den 30 July laatstleden, uitgevoerd zullen worden naar haare form en inhoud.

Gedaan in den Raad van Staate des Konings, zyn Majesteit daarin tegenwoordig zynde, gehouden te *Versailles*, den 1 December 1731.

Na dat dit Arrest publyk gemaakt was, wierden ook op den 7 door het Hof de Brieven van Rapel voor de gebannen Advokaaten afgevaardigd, en het geheele Lichaam van die Rechtsgeleerden daar door bevredigd.

On-

Ondertusschen zyn op den 3 de Kamers van het Parlement weder vergaderd geweest, en men besloot de Advokaaten en Procureurs naar *Versailles* te zenden, en den Koning te verzoeken een dag te willen benoemen, wanneer zyn Majesteit zoude gelieven aan het Parlement Audientie te verleenen. Doch men kreeg geen ander antwoord dan dat zyn Majesteit gehoorzaamd wilde zyn. De eerste President vervolgens naar den Koning gegaan zynde, om een Vertoog, dat men opgesteld hadt, uit naam van het Parlement te doen, doch bragt al wederom het zelfde antwoord te rug. Eenige dagen daarna begaf hy zich wederom naar *Versailles*, om nieuwe Vertoogen van wegens dat hooge Gerechtshof aan den Koning te doen; Zyn Majesteit hoorde hem met oplettenheit, en antwoordde met deze woorden: *Ik heb myne Intentie genoegzaam aan myn Parlement verklaard; Ik wil gehoorzaamd weezen, en verbiede alle Vertoogen in het toekomende.* De eerste President hierop vertoond hebbende eenige redenen, waar mede hy gelast was, zeide hem de Koning: *Ik blyf volharden in alle de ordres, die ik aan myn Parlement gegeeven heb; Ik herhaal het u, en wil gehoorzaamd zyn; Dit is het eenig middel dat aan het zelve nog overig is, om myne gunst te verdienen.* Vervolgens zeiden de Kardinaal de *Fleury* en de Kancelier *Daguesseau*, welke tegenwoordig waren: *Dat zyn Majesteit niet zou gedoogen dat de Maximen van 't Koninkryk in eeniger maniere gekrenkt zouden worden; dat zyn Majesteit ten spoedigsten zou doen arbeiden aan een Declaratie, waar door alle de onlusten gestild zouden worden; en dat zyn Majesteit uit Consideratie voor zyn Parlement, die Declaratie aan het zelve zou doen mededeelen, alvoorens die te publiceeren, ten einde het Parlement dien aangaande de behoorlyke Representatien zou kunnen doen.* Na deze woorden hervatte de Koning: *Dit is myn Intentie, en in 't geen gy komt te hooren is myn wil vervat. Echter verbied ik alle Vergadering, Deliberatie en Deputatie van het Parlement dien aangaande.*

1731. Decemb.

De eerste President kwam te *Parys* den 15 dezer Maand te rug, waarop den dag daaraan volgende de Kamers vergaderd waren, en na dat die eerste Magistraat zyn rapport van zyn Majesteits bevelen gedaan hadt, wierdt een Arrest opgesteld van den volgenden inhoud: *Geresolveerd: Dat de eerste President nieuwe Instantien zal doen by den Koning, ten einde het Parlement gehoord mag worden, en dat hy aan zyn Majesteit in den naam van alle de Leden zal vertoonen, dat de plicht van*

1731. Decemb. *van hun Ampt hen niet toelaat zich te onderwerpen aan het geen zyn Majesteit van hen eischt.*

Den 17 wierdt weder, niettegenstaande het Verbod des Konings, een lange deliberatie over deze zaak gehouden, en men maakte in het geen daags te vooren gearresteerd was, eene verandering, als volgt: *Het Parlement heeft den Heer eersten President gelast aan den Koning te vertoonen de volstrekte onmooglykheit waarin zyn Parlement zich bevindt, om in de Staat te blyven in dewelke het is, en dat het zelve niet kan overéénbrengen het wezentlykste van zynen plicht met de gehoorzaamheit welke de Koning van het zelve in het tegenwoordig Geval eischt. Het Parlement heeft ook den eersten President gelast, aan de Ministers van den Koning te representeeren, dat het noodig was dat de Declaratie, door dewelke men in het voorneemen is alle de tegenwoordige Verschillen te eindigen, vervatte de vyf Propositien by het Parlement gearresteerd, als zynde niet anders dan den korten inhoud der Ordonnantien en Grondstellingen van het Koninkryk over de betwiste Materien; Voorts dat zyn Majesteit door deszelfs Arrest van den* 8 *September laatstleden die vyf Propositien niet heeft gescheenen af te keuren, alzo de beweegredenen van de Cassatie en doorschrapping van 't Arrest van 't Parlement alleen tot oogmerk heeft de onderneeming die men aan het zelve heeft toegeschreven op het* Pouvoir Legislatif, *ofte de Magt van wetten te geeven: Een onderneeming die zeer verre af is van de Gevoelens van het Parlement, dat altyd erkend heeft en altyd zyn roem zal stellen te erkennen, dat gemelde Magt aan niemand toebehoort dan aan den Koning, en dat het allerhoogste Gezag alleen in den Persoon van den Souverein berust; Wyders belast het Parlement den Heer eersten President, den Koning in den naam van alle de Leden te verzekeren, dat hun diepste respect voor zyn Majesteit hen echter niet kon toestaan, om af te gaan van de uitvoering der Wetten van het Koninkryk, welkers handhaving weezentlyk verknocht is met hun Ampt zelfs door de Constitutie van het Parlement.*

De Abt *Pucelle* nam by deze bewoordingen occasie te zeggen, *dat in de Plaats in dewelke hy was, hy niet kon vergeeten de Eeden die hy gedaan en nooit geschonden hadt; dat het droevig was te zien dat het vuur zich uitbreidde door het geheele Koninkryk en zelf tot aan den Throon, en de vryheit niet te hebben om den Koning te spreeken over de middelen, die bekwaam zouden zyn de hevigheit van den brand te stuiten; dat men, om zo te spreeken, zich aan de voeten van het Tribunaal zag vertoonen* bedroef-

bedroefde Gemeenschappen en geplaagde Particulieren van allerhande Staat en Conditie, alle om de Protectie van 't Parlement te verzoeken, zonder dat het hen kan helpen.

Den 22 is de eerste President weder naar *Versailles* vertrokken; Maar men hadt reden te duchten dat zyn reis vergeefsch zoude zyn.

Men ziet een Extract van de eerste Vertoogen, welke voor het Parlement aan den Koning gedaan zyn, uit dewelke men genoeg afneemen kan, waar over de Leden zich beklaagen; luidende dat Extract als volgt:

IN den tyd wanneer uw Majesteit een volstrekt stilzwygen beveelt over alle de twistingen, die 'er wegens de paalen der twee Magten ontstaan zyn (zaaken welke altyd bedisputeerd worden, en welkers beslissinge aan de Souvereine Majesteit alleen toekomt, het zy door een nieuwe kracht aan de oude wetten van het Koninkryk te geeven, het zy door de discussie daar van over te laaten aan het Parlement, 't welk opgerecht is om voor de bewaaring der Rechten van den Souverein te waaken,) en in den tyd wanneer het Arrest van den Raad de heilzame wet daarvan vernieuwt, authoriseert het zelfde Arrest een Mandement en een Memorie, die dat Arrest schynen geschonden te hebben.

Welk gevaar is 't niet, de Bisschoppen te authoriseeren om door Mandementen aan de twee Magten de paalen te stellen in zaaken het publyke Recht raakende, waarby dezelve altyd zo veel belangs hebben, zonder dat uw Majesteit, als Souverein in zyne Staaten, als Beschermer der oude Kerkwetten, en als Bewaarder van de Politie, en van de uitwendige tucht der Kerk, de voornaamste hand daarin hadt; of zonder dat uw Parlement, aan 't welk de dierbaare bewaaring der grondregelen van het Koninkryk is toevertrouwd, gehoord was geweest: Hoe ver zouden de geenen, die de Kerkelyke Magt maar op de puinhoopen van het Koninklyk Gezag zoeken te bouwen, de buitenspoorigheit van hunne pretensien niet kunnen brengen, tot nadeel van uw Majesteits geheiligde Rechten.

Wat zou 'er van de onafgebrooke Overlevering van deze vaste grondregelen worden, indien de Bisschoppen, om ze te verzwakken, of om ze uit te roeijen, in hunne Mandementen maar alleenlyk behoorden in te slaan den weg der Excommunicatie, die altyd ontzachelyk is; en voor Ketters te schelden alle de geenen, die zich niet onderwierpen aan de nieuwigheden, welke zy zouden goedvinden eigenhoofdig in te voeren; en indien het, onder voorwendsel van eene uitwendige Jurisdictie, die actif van het Goddelyke Recht voortkomende, door *Jesus Christus* zelf geordonneerd, en onafhangkelyk van alle Magt op den Aardbodem is, aan uw Parlement niet altyd geoorloofd was, om by wege van toevlucht tot de Koninklyke Authoriteit, te onderzoeken de oefening, het gebruik of het misbruik, 't welk zy zouden hebben gemaakt van

1731. December. eene Magt, die altoos wettiger in haaren oirsprong ontzachelyk is. Zouden de geheiligste en de onschendbaarste Rechten van uwe Kroon, in veiligheit zyn? en in wat toestand zouden de Rechters, die byzonderlyk het welzyn van uwen Dienst behartigen, en die door hun Ampt gelast zyn dezelve te verdeedigen, zo ras als ze aangetast worden, niet zyn, indien hunne getrouwheit ook door de dreigementen en ondernemingen van de Kerkelyke Magt verwrikt konde worden, en indien ze bekwaam waren de stem te smooren van de geenen, die, uit hoofde van hunne bediening, gebooren, wettige en noodzakelyke Tegenspreekers moeten zyn, om zich met kracht en met moedt te kanten tegen alles het geen de minste krenking daar aan zoude mogen doen: Zoude men niet eenigermaten goedkeuren die gevaarlyke en onmatige vryheit, die zich in onze dagen vermeenigvuldigt, tegen dewelke wy verplicht zyn op te staan, en die sommige Bisschoppen vervoert, om stellingen, op 't plechtigste veroordeeld te vernieuwen, en om den yver der Magistraats-Persoonen, die wegens hunne functie, de gedurige Verdeedigers van onze Vryheden moeten zyn, persoonelyk aan te tasten.

Het is dan de Magt, welke wy altyd gehad hebben, om uwe ontzachelyke Rechten te handhaven: Het is de uitvoering der Ordonnantien, en de bewaring der oude Grondregelen van het Koninkryk, welke wy wederom eischen: Het is de rechtvaardiging van ons gedrag, dat geene andere beweegreden noch eenig ander grondbeginsel gehad heeft, dan de getrouwheit voor uwen dienst; en het is de rust van uw Volk, en de vreedzaamheit van den Staat, welke wy van uwe Majesteit durven vraagen: Wy hoopen dat de Gerechtigheit en de Goedheit, die in uw hart heerscht, zich zullen laaten beweegen door voorwerpen die zo dringende en zo aanéén verknocht zyn, en die wy gemeend hebben dat uwe oplettendheit zo zeer verdienden.

Na dat het Hof op dit Vertoog een schriftelyk antwoord aan het Parlement gezonden hadt, geschiedde voor het zelve het onderstaande tweede Vertoog aan den Koning:

SIRE,

Na dat wy het antwoord van uwe Majesteit op onze eerste Remonstrantien over het Arrest van den 6 July 1731 gehoord hadden, heeft uw Parlement gemeend niet te kunnen nalaaten nieuwe poogingen te doen, en ons voor de tweede maal op uwe Rechtvaardigheit en op uwe Souvereine Authoriteit te beroepen. Twee voorwerpen, beide evenwigtig, wekken hunnen yver nochmaals op, te weeten de nieuwe en ongewoone wys, op dewelke uw Majesteit goedgevonden heeft, zynen wil aan het zelve bekend te maken, en de oneindige gevolgen van het Arrest, waar tegen het reets genoodzaakt is geweest, haare klagten aan uwe te brengen.

De Koningen, uwe Voorzaaten, hebben hun altyd door zich zelven onder-

recht

recht willen, zyn van de beweegredenen, die den yver van hun Parlement voor het welzyn van hunnen dienst aanmoedigden, mitsgaders de eerbiedige Vertoogen van het zelve willen aanhooren; en na dat zy zelf de gegrondheit daar van overwogen hadden, wilden zy hun antwoord aan de Gedeputeerden van hun Parlement wel geeven met eigen monde, of door hunnen Kancelier in hunne tegenwoordigheit en onder hunne oogen. 1731. Decemb.

Herhaalde Remonstrantien, door de Ordonnantien zelf in zekere gevallen bevolen, en waarvan onze Registers veelvuldige Voorbeelden aan ons verschaffen, leeren ons, dat onze Koningen dat gebruik byna altyd in acht genomen hebben, om dat daarby evenveel belang hebben de uiterlyke luister, welke de Koninklyke Majesteit omringt, en de waardigheit van den eersten Rechtbank des Koninkryks.

Deze zo gebruikelyke en zo aangenaame weg voor uw Parlement, is die, welke aan het zelve ten allen tyden een vryen toegang tot aan den voet van uwen Throon geopend heeft; het is die, welke het in staat heeft gesteld, om zyne wenschingen, zyne begeertens, en de allerwigtigste waarheden tot aan den Persoon van den Souverein te brengen, en om met zo veel eerbied als vertrouwen, zyne gedachten voor het gemeene best aan hem mede te deelen.

Tegenwoordig, *Sire*, schynt dat oud gebruik omgekeerd: Het antwoord op de Vertoogen is aan uw Parlement gezonden, zonder dat iemand der Leden van die Vergadering, de eer gehad heeft zich by uw Majesteit te vervoegen, om het te ontfangen.

Het is die oude en deftige wys, waar voor uw Parlement altyd zo rechtmatelyk yveren zal, dewelke wy nu durven reclameeren: En uw Majesteit, altoos Meester zynde, te antwoorden 't geen hem belieft, hoopen wy, dat uw Majesteit aan het zelve niet weigeren zal het roemruchtig geluk van uit uwe eigen handen te ontfangen de Verklaaring van uw Majesteits Wil, zodanig vervoegen als het ten allen tyden gebruikelyk geweest is.

Maar het geen ons het meest bedroeft, *Sire*, is de grond van de zaak, om dat uw Majesteit verklaart, dat, na het doen examineeren der Vertoogen van 't Parlement in uwen Raad, gy daar niets in gevonden hebt, 't welk u bewegen kon om te veranderen het geen by uw Arrest van den Raad gereguleerd geweest is.

De voorzigtige spaarzaamheden, waar mede wy gemeend hebben zulke tedere stoffen te moeten behandelen, de gevoelens en de eerbiedige woorden, waar mede uw Parlement zich altyd verplicht acht tot zynen Souverein te spreeken, zouden die de kracht en de wezentlykheit van onze Vertoogen wel hebben verzwakt? En zouden wy aan ons zelven hebben te wyten, dat wy onder de oogen van uw Majesteit niet gelegd hebben de bekwaamste voorwerpen om aangedaan te worden over een zaak zo wichtig voor de rust van uw Volk, als voor het algemeene welzyn van den Staat.

Zonder aan uw Majesteit op te haalen de krachtige beweegredenen, die den grondslag van onze Remonstrantien geweest zyn, verzoeken wy alleenlyk de vryheit, om u te doen herdenken, dat het Arrest van uw Parlement van den

 28 April

1731. Decemb. 28 April 1731; nooit anders dan een eenig voorwerp gehad heeft, om den vrede van de Kerk en van den Staat te handhaven, en de rust der Onderdaanen te bewaaren; om den loop der opentlyke overtreedingen van den zin en van de woorden van uwe Edicten en Declaratien over de Bulle *Unigenitus*, te stuiten; en om de dierbaare en onschendbaare bewaaring van de Koninklyke Authoriteit, dewelke aan ons toevertrouwd is, te bevestigen. Inderdaad tot hoe ver zouden de gevolgen van het Arrest van den Raad, waar over wy ons beklaagen, niet kunnen gaan? Drie nieuwe aanmerkingen zullen alleen genoeg zyn, omze aan uw Majesteit klaar te doen zien.

Het Arrest van uw Parlement te vernietigen, zoude zo veel zyn als de Kerkelyken van uw Koninkryk te authoriseeren, om de gevaarlyke Voorbeelden van den Pastoor van *Orleans* te volgen, om mede, even als hy, te weigeren de laatste Sacramenten te bedienen aan eene stervende Vrouwe, dewelke zou verklaaren, dat zy haar aan alle de decisien van de Kerk onderwierp, en tot een regel van hun gedrag, te neemen de schandelyke resolutie van dien Pastoor, om haar zonder Sacramenten te laaten sterven, ten zy ze verklaard hadde dat zy de Constitutie aannam.

Terwyl de geenen, welke een blinde yver voor de Bulle *Unigenitus* dryft, om dezelve eigenmagtig tot een regel des Geloofs op te rechten; om te beweeren dat het eene geestelyke stoffe is, dewelke van het Koninklyk Gezag niet afhangt, en om dus de wezentlykste Rechten van uw Souvereiniteit aan te tasten, door dat Arrest voor de oogen van het gemeen schynen te zegepralen; moeten dan de voornaamste Rechters, die aan niets anders gearbeid hebben, dan om dezelve te verdedigen, blootgesteld zyn voor de smert van te zien, dat de beweegredenen, dewelke hunnen yver opgewekt hebben, door uw Majesteit afgekeurd worden: Die Geestelyken, dewelke door niets meer tegengehouden zouden worden, zouden zich terstond verbeelden dat alles aan hen geoorlofd was; en zy zouden het Gezag, 't welk uw Parlement in uwen naam oeffent, naar de letter van dat zelfde Arrest, aanmerken als zeer onnut en onvermogend geworden in hunne handen.

Te dulden, dat eenige Kerkelyken op hun eigen gezag aan de Constitutie het karacter van Regel des Geloofs toeëigenen, 't welk de Kerk nooit daar aan gegeeven heeft; dat zy zich meester maaken, om alle de geenen, die niet denken als zy, te handelen als Ketters, om hen af te snyden van de gemeenschap der Gelovigen, en om hen zelfs by hun sterven, te beroven van hun deel aan de Sacramenten van de Kerk, zulks zoude noodzakelyk eene openbaare en volkome scheuring in *Vrankryk* te weeg brengen, dewelke de grootste van alle de kwaalen voor de Kerk en voor den Staat zoude worden.

Eindelyk een Prins, zo Godsdienstig als uw Majesteit, en zo vol van eerbiedige gevoelens der ernstigste en der wezentlykste Godvruchtigheit, zou die niet voor het belang van de Religie zelf, vreezen, dat die van uwe Onderdaanen, dewelke niet verklaard zouden hebben dat zy de Constitutie aanneemen, zich in hun weerwil liever zullen verwyderen van de Rechtbanken der penetentie en van de openbaare bediening der Sacramenten, dan zich te vergeefs bloot

bloot te stellen voor onrechtvaardige en willekeurige weigeringe. 1731. Decemb.

Maar, *Sire*, nademaal het tegenwoordig te doen is om nieuwe voorwerpen aan u te vertoonen, die bekwaam zyn, om uw Majesteit over de oneindige gevolgen van dat Arrest van den Raad, aan 't hert te raaken; zo laat het ons ten minsten geoorloofd zyn, om onder een punt van algemeen gezigt te vereénigen en af te schetzen een gedeelte van het kwaad, 't welk de onbezonnen yver van zommige Geestelyken in 't inwendige van uwe Staaten veroirzaakt. Het is uit deze bron, waaruit voortkomen de bekommeringen, de ongerustheden en de beroerteniffen, die zich onder uw Volk verspreiden, en waaraan zy zich alle dagen blootgesteld zien.

Hoe veele verzwakte of verstrooide Gemeentens zyn 'er niet, die de minste hulp niet hebben kunnen vinden in de Rechtsoefening en in den yver van uw Parlement, dat door geduurige Evocatien van alles ontbloot is? En hoe veele Pastooren, getrouw aan hunnen plicht, lief aan hunne Gemeente, en stichtetelyk door hunne zeden, die hunne achting en hunne vertrouwelykheit door langduurigen arbeid verdiend hadden, die nooit eenig ander gebruik der inkomsten van hunne Pastoryen hadden gekend, dan dat, van dezelve overvloedelyk uit te storten aan hunne Armen, als hun gewoonlyk Erfgoed, zyn niet weggerukt geworden van hunne Gemeentens, die hen te vergeefs beklaagen en wederom eischen?

Hoe veele oude getytelden der Beneficien, die tegen de Constitutie niet opstonden, die niets begeerden, die niets anders zochten dan in vrede, in de éénzaamheit en in de donkerheit van hunne afzonderingen te leeven, zyn 'er niet zommigen gesuspendeerd, anderen gebannen, eenigen, zelfs buiten 't Koninkryk gezonden, beroofd van 't geringste onderhoud en bystand voor hun Huisgezin, verwyderd van hun Vaderland en van hunnen Koning? zonder dat 'er tegen hen voor den dag komt een tytel van beschuldiging, eenig gerechtelyk bewys, of eenige uitgesproke veroordeeling; zynde zommigen zelfs beroofd van de tytels van hunne Beneficien en Pastoryen, die vacant en verkrygbaar verklaard, en terstont in vreemde handen gesteld zyn, om dat zy zich niet hadden willen onderwerpen aan verklaaringen of aan ondertekeningen, welke de Wetten van het Koninkryk niet toelieten van hen te eischen.

Bekwame Onderdaanen, opgevoed in de waare grondregelen van het Koninkryk, dienstig om de Jeugd te onderwyzen, en om Mannen te maaken, waardig om t' eeniger tyd uw Majesteit te dienen, zyn van hunne functien ontzet, en van de publyke diensten waarin zy zo nuttig hadden kunnen wezen, verwyderd.

Is 't zelfs ook niet Waereldkundig, dat men Geestelyke Huizen en Nonnen-Kloosters in zommige Bisdommen sedert verscheiden Jaaren beroofd heeft gezien van alle deelgenoodschap aan de Sacramenten, en aan onze heiligste geheimenissen?

Zodanig, *Sire*, is de zwakke schildery van den waarachtigen toestand van uw Volk; zodanig is de onlust die in den boezem van uw Koninkryk ontstaat, en dagelyks toeneemt; zodanig is het misbruik, 't welk zommige Gee-

1731. Decemb. stelyken van de Constitutie *Unigenitus*, onder de oogen en onder het gezag van eenige Bisschoppen, maaken! Het is dit openbare misbruik van de Bulle, de welke zy als een Leerstuk des Geloofs aanmerken, dat uw Parlement in zyne geboorte zoude hebben kunnen stuiten, indien uw Majesteit het wel had willen aanhooren, en den vryen loop laaten aan zynen yver, zo dikwils als de voortgang van het kwaad zulks mogt eischen: Het is dat zelfde misbruik, 't welk het door zyn Arrest van den 8 April 1731, heeft willen beteugelen. En hoe veel grooter kwalen zyn'er in het vervolg van tyd nog te vreezen, indien uw Majesteit de handelingen van uw Parlement, om dezelve voor te komen, van uwen kant, door uw Souverain Gezag niet ondersteunt, enz.

Men ziet te *Parys* noch een Arrest van den Koninklyken Raad dat uitgekomen is, supprimerende een Geschrift van den Bisschop van *Laon*, tegen het Arrest van den 2. September, luidende het zelve als volgt:

Door zyn Majesteit, in zynen Raad gezien zynde een Libel, gedrukt zonder privilegie of permissie, met den tytel van *Reflexien van den Heer Bisschop van Laon, over het Arrest van den 2. September* 1731, waar van de leezing alleen genoeg is om te doen zien, dat een werk, 't welk zo veele propositien en uitdrukkingen vervat, die dubbelzinnig, abusif en tegen de rechten van het Koninklyk gezag, en tegen het respect, 't welk hem toekomt, stry-dig zyn, aan geen Bisschop zoude kunnen toegeschreven worden; en daarenboven willende beteugelen alles het geen gelegentheit geeven, of tot voorwendsel dienen kan, om niet alleenlyk de twistingen die in 't Koninkryk reeds ontstaan zyn, te voeden, maar ook om nieuwe disputen te verwekken. Zo heeft zyn Majesteit, in zynen Raad zynde, geordonneerd, en ordonneert, dat het voorsz. Libel, genaamt *Reflexien &c.*, gesupprimeerd zal zyn en blyven, als behelzende propositien en uitdrukkingen, die vermetel en oproerig zyn, en die de Koninklyke authoriteit beleedigen. Beveelt aan alle de geene die eenige exemplaren daar van hebben, dezelve terstond te brengen ter Griffie van den Heer *Herault*, Raadsheer van Staat, en Polityke Stedehouder der Stad van *Parys*, om aldaar gescheurd te worden. Verbiedt zyn Majesteit zeer nadrukkelyk aan alle Drukkers, Boekverkoopers, Omloopers, en anderen, van wat staat of conditie zy ook mogen weezen, het gemelde Libel te drukken, te vertieren, of anderzins om te deelen, by pœne van exemplaire straf tegen de overtreeders.

Gedaan in den Raad van Staate des Konings, zyn Majesteit daarin tegenwoordig zynde, gehouden te *Marly*, den 17 November, 1731.

PHELYPEAUX.

De

De oude en eerwaardige gevange Bisschop van Senez, van wien men in langen niet had hooren spreeken, heeft een brief geschreven aan den vermaarden Abt *Pucelle*, Raadsheer van de groote Kamer van 't Parlement van *Parys*, van den volgenden inhoud. 1731. Decemb.

Myn Heer,

'T IS my onmogelyk om uit te drukken met hoe groote blydschap ik ben aangedaan geweest van door u zelfs te verneemen, dat gy noch in geheugenis houdt één uwer oudste dienaaren en één der oprechtste vrienden van myn Heer uwen Vader, indien de goede diensten, welke hy aan de Provintie van *Auvergne*, myn waarde Vaderland, beweezen heeft, my aan hem met onverbreekbaare banden verbonden hebben, hoe veel te meer zal ik aan u oprechtelyk verplicht en toegedaan zyn, wegens de groote diensten, welke gy bewyst aan de Religie, de Koninklyke Hoogheit en het Koninkryk, welke drie belangen onafscheidelyk zyn, in de droevige zaak die ons ontrust: niets is gewigtiger voor de Religie, dan het zuivere geloof van dezelve te onderhouden. Niets is wezentlyker voor de souvereiniteit, dan die te verdeedigen in haare onafhangkelykheit van alle andere magt buiten die van God; en niets is noodzakelyker voor het Koninkryk, dan deszelfs wetten en vryheden te beschermen. Ik pryze Godt, dat hy u, myn Heer, zo goede gevoelens heeft ingeboezemd, om u een waardig Christelyk Raadsheer in het eerste van onze Parlementen te maaken, en u daar een eerwaardige plaats te geeven onder de helden, die den Altaar, den Troon, en den Staat met zo veel kracht en roem ondersteunen. Ik zal niet ophouden te bidden den geenen die goede Rechters maakt, dat hy u wil geeven een teder hert voor de Justitie, en een staal voorhoofd tegen de ongerechtigheit. Gy kunt my geen grooter vermaak geeven, dan my zomtyds in de kleine tusschenpooze van uwe rust kennis te geeven van het geen de Heer doet voor het ondersteunen van zyne zaak, en van de continuatie van uwe goedheit jegens my. Deze twee redenen zyn de grondslag van de volmaakte eerbied en aankleeving, met dewelke ik de eer heb te zyn, myn Heer, enz.

(getekend) JOHAN, Bisschop van *Senez*,
gevangen om de zaak van J.C.

De Koning van *Vrankryk* heeft den Heer *Desgranges*, Ceremoniemeester, benoemd om den Infant-Hertog op de Grenzen te ontfangen, en hem tot *Antibes* toe te geleiden, hem overal als een Klein-Zoon van *Vrankryk* doende handelen. De Groot-Prior van *Vrankryk*, Generaal der Galeien, is naar *Antibes* vertrokken, om dien Prins aldaar te ontfangen, en een Degen met Diamanten uit naam van zyn Majesteit aan hem te presenteeren. De Spaansche en Toscaansche Galeien zouden zich te *Antibes* by de Fransche voegen om zyn Hoogheit naar *Livorno* te geleiden.

1731. Decemb.

SPANJE.

HET Spaansche Hof tyding ontfangen hebbende van *Livorno*, dat de Spaansche en Engelsche Esquaders, na het ontscheepen der Krygsbenden wederom van daar vertrokken waren, heeft zyn Katholyke Majesteit aan den Heer *Keene* overgegeeven zyn Portrait met Diamanten omzet, en 25000 Stukken van Achten waardig geschat, om het zelve voor den Admiraal *Wager* te zenden naar *Gibraltar*, alwaar dezelve met zyn Esquader verwacht wordt.

Den 22. November is de Infant-Hertog van *Sevilië*, en laatst van *Valencia* te *Barcelona* gearriveerd; zyn Koninklyke Hoogheit is zo door den Marquis *de Risbourg*, Gouverneur, als door de Magistraat dier Stad, met groote luister ingehaald, en geduurende zyn verblyf met veele eerbewyzingen bejegend. Den 24. is die Prins met gelyke Statie en plechtigheit als hy gekomen was, weder vertrokken, om zyne reis door het *Roussillon*, *Languedocq*, en *Provence* naar *Italië* te bevorderen.

Van *Gibraltar* heeft men dat aldaar tyding was van *Tanger*, dat de Hertog van *Ripperda*, gewezen Eerste Minister van *Spanje* aldaar met eenige bedienden aangekomen was, en dat hy alreets naar *Mequinez* en naar den Koning van *Marocco* was vertrokken, zonder dat men de reden en het oogmerk van zyne reize, welke veel Speculatie veroirzaakte, konde bevroeden.

PORTUGAL.

TE *Lissabon* is een Decreet afgekondigd en aangeplakt, waar by zyn Majesteit dat van de maand van July 1728. 't welk alle gemeenschap en correspondentie met het Hof van *Rome* verboodt, intrekt, en aan zyne onderdanen op nieuw toelaat, om zich aan den H. Stoel te adresseren over geestelyke en andere zaaken, even als voordeezen.

ITALIË.

DE Kardinaal *Del Giudice*, Creatuur van den laatstoverleeden Paus begint krachtig te arbeiden ten voordeele van den Kardinaal *Coscia*, en heeft dieswegens reets verscheiden Conferentien gehad met zyn H. en men begint zelfs te verspreiden dat het accommodement met dien Kardinaal naby is, mits een groote somme gelds betaalende, waarvan een gedeelte tot het bouwen van eene nieuwe Gevel voor de Lateraansche Hoofdkerk gebruikt zoude worden: het is ten minsten zeker dat zyn H. aan de Congregatie *De Nonnullis* geboden heeft de Publicatie van de laatste Executoriale Brieven, en van het uiterste

Von-

Vonnis van Afzetting tegen zyn H. voor eenigen tyd op te schorten. De zaaken van den Kardinaal *Fini* wil men mede dat in 't kort in der minne afgedaan zullen worden. 1731. Decemb.

Den 18 November zag men de geheele Stad *Rome* in beweeging, op de te rugkomst der Couriers, die door den Paus en den Kardinaal *Cienfuegos* naar *Portugal* waren gezonden, met de tyding van de promotie van den Kardinaal *Bicchi*; waar over zyn Portugeesche Majesteit, na 't leezen van de brieven, zo veel vreugde hadt getoond, dat hy die promotie door geheel *Lissabon* hadt laaten publiceeren, en de Nunciature doen openen. Men hadt vyf achtereenvolgende dagen Vreugde-Festeinen gehouden, Wyn-Fonteinen laaten loopen, en 's avonds groote Vreugde-Vuuren aangestoken; zynde zyn Majesteit zelfs door de Stad gereeden om zulks te zien. De Kardinaal *Cienfuegos* hadt 's namiddags audientie by den Paus, aan wien hy eenen brief liet leezen, waarin uitgedrukt stont de grootste vergenoeging die de Koning van *Portugal* over deze promotie hadt, zullende een byzondere Courier met het antwoord aan zyn H. zenden, met een Portugeeschen Kardinaal, om aan zyn H. de behoorlyke dankzegging af te leggen, nevens een voornaam Heer die als Ambassadeur by zyn H. zal resideeren. Hier mede zyn de netelige verschillen tusschen het Roomsche Hof en dat van *Portugal* tot algemeene vreugde bygelegd. De Paus heeft den Heer *Stampa*, Nuntius te *Venetië*, tot Nuntius aan het Hof van *Portugal* benoemd, en men wil dat de Kardinaal *Corsini*, 's Pauzen Neef, wel tot Protector van 't Koninkryk *Portugal* mogt verklaard worden.

Men wil dat door den onvermoeiden arbeid van den Kardinaal *Alexandro Albani* het verschil met het Sardinische Hof mede op het punt staat om afgedaan te worden, en dat ingevalle de Paus aan den Koning van *Sardinië* de nominatie tot Kardinaalen als aan andere Roomsche Mogendheden toestaan wil, de geschillen afgedaan zyn; maar zyn H. wil tot noch toe maar voor een eenige reize de nominatie van een Kardinaal bewilligen.

Van *Livorno* heeft men tyding dat men de Spaansche Troupen in de Steden van het Toscaansche Gebied verdeeld hadt, welke in het gemaakte Reglement waren uitgedrukt, en de Engelsche Admiraal *Wager* was den 6 November met zyn Esquader van *Livorno* vertrokken om naar *Engeland* te keeren. De Spaansche Galeien staaken den

1731. Decemb. 13 in Zee om te *Genua* schoon gemaakt te worden, en vervolgens van daar naar *Antibes* te gaan, en den Infant-Hertog naar *Livorno* te convojeeren. Den 17 vertrok het Spaansche Esquader Oorlogschepen, doch wierdt door storm genoodzaakt weder te keeren.

Te *Livorno* heeft by het optrekken van de Wacht, een Officier van den Groot-Hertog met een Spaanschen woorden gekreegen, en denzelven dood gestoken, en is daarop in een Kerk gevlucht; de Graaf *Charni*, Generaal der Spaansche Troupen zulks hoorende; hadt hem uit de Kerk willen lichten, doch de Groot-Hertog hadt dien Generaal doen weeten, dat hy zich van alle geweld zal hebben te onthouden tot dat men de redenen van beide onderzocht zal hebben.

Den 20 arriveerde te *Parma* een lang verwachte Expressen van *Weenen* met het Keizerlyke Diploma of Acte, waarby de Hertoginne *Dorothea* als Mede-Voogdesse van den Infant-Hertog gemagtigd wordt, Possessie van de Staaten te neemen, en met ordre aan den Generaal *Stampa*, om de Keizerlyke Troupen ten spoedigsten uit dezelve te rug te doen trekken: Die Expressen heeft ook een Acte mede gebragt voor gemelde Generaal *Stampa*, die aangesteld is tot Keizerlyke Plenipotentiaris in *Italië*, in plaats van den Graaf *Borromeo*, welke zyn Demissie verzocht en verkregen heeft. Daar worden reets Soldaaten voor den nieuwen Hertog gewurven, en in de Kerk der Paters Dominikanen zyn al eenige nieuwe Vaandels met de Wapens van zyn Koninklyke Hoogheit gewyd.

Te *Genua* hadt men tyding van eene Actie tusschen de Keizerschen en Genuezen op het Eiland *Corsica*, tegen de Misnoegden van dat Eiland, welke tot groot nadeel van de eersten was uitgevallen, waarop de Generaal *Wachtendonk* en de Heer *Doria* aan de Misnoegden een stilstand van Wapenen voor drie Maanden hadden toegestaan, waar over de Republyk van *Genua* zeer te onvrede was. Men hadt ook de Artykelen ontfangen op welke de Misnoegden verklaard hebben de Wapenen te zullen nederleggen. De inhoud van dezelve is ten voornaamsten als volgt.

I. DAt het Eiland en Koninkryk *Corsica* verklaard zal worden een Keizerlyk Ryks-Leen te weezen, en dat de Republyk *Genua* het zelve voortaan niet anders zal bezitten, dan onder den Tytel van *Vasallagium* of Leens-Afhangkelykheit van den Keizer.

II. Dat

II. Dat de Republyk onder de guarantie van zyn Keizerlyke Majesteit een generale Amnestie zal toestaan aan de geconfedereerde Corsen, welke zich voor de verdeediging der Rechten en Vryheden van hun Vaderland vereénigd hebben. 1731. *Decemb.*

III. Deze Amnestie zal stand grypen van den tyd af dat zy de Wapenen zullen nederleggen.

IV. Deze Amnestie zal algemeen weezen, zonder eenig onderscheid of uitzondering.

V. De Acte daarvan zal getekend worden in het Kasteel van *Bastia* door twee Gedeputeerden van de Republyk, in den naam van den *Doge* en den Senaat, door den Baron van *Wachtendonk* in den naam van den Keizer, en door den Generaal Don *Louis de Giaffery* in den naam van de Geconfedereerden en het gansche Volk van *Corsica*.

VI Die Acte zal door den *Doge* en den Presidènt van den Senaat te *Genua* geratificeerd worden.

VII. Twee Maanden na die Ratificatie zullen de Troupen des Keizers uit het Eiland vertrekken.

VIII. Van de Troupen van de Republyk zullen niet meêr dan 400 Man op *Corsica* blyven, welke men zal verdeelen in de Steden van *Bastia*, *Ajaccio*, *Calvi* en St. *Bonefacio*.

IX. De Republyk zal alleen den last draagen van het betaalen der Sommen aan den Keizer voor deszelfs Troupen verschuldigd.

X. De Republyk zal uit dien hoofde geenerlei belasting of subsidie van de Corsen eischen.

XI. Het Gerechtshof, het Collegie van St. *George* genaamd, 't geen tot nu toe in den naam van de Republyk de Souvereiniteit over *Corsica* geoefend heeft, zal ganschelyk afgeschaft en vernietigd worden.

XII. De ordre en forme van Regeering zal veranderd, en in plaats van een *Despotike* of volstrekte Souvereiniteit, eene *Democratie* of Volks-Regeering ingevoerd worden.

XIII. De Republyk zal geen Gouverneur meêr, maar alleen een Proveditenr-Generaal op het Eiland hebben, wiens Ampt zal weezen de Inkomsten voor de Republyk, die op een millioen scudi Jaarlyks bepaald worden te bestieren.

XIV. Deze Inkomsten zullen voor één Jaar te rug gehouden worden by forme van Indemnisatie voor de schade door de Auxiliaire Troupen op *Corsica* veroirzaakt.

XV. De Senaat van *Bastia* zal voortaan uit 24 Leden, te weeten twaalf Genueeschen en twaalf Corsen bestaan.

XVI. De eed van Getrouwheit voor de civile en Kerkelyke Bedieningen, als mede voor het Burgerrecht, zal aan de Republyk, en teffens aan het Volk van *Corsica* in handen van den Proveditenr-Generaal en van de Podestaat van de Natie gedaan worden.

XVII. De voornoemde Senaat van *Bastia* zal met meerderheit van stemmen dispo-

1731. Decemb. disponeeren van alle de vacante, civile en Kerkelyke Bedieningen.

XVIII. De Republyk zal het Volk van *Corsica* herstellen in 't bezit van alle zyne Rechten en Previlegien, zo als die voor den Jaare 1689 geweest zyn.

XIX. Het gezag der Bisschoppen en andere Kerkelyke Persoonen zal bepaald, en aan hen verboden worden zich voortaan met eenige zaak van de Regeering te bemoeijen.

XX. Te *Bastia* zal een Academie, en te St. *Bonefacio* en *Ajaccio* publyke Schoolen opgerecht worden.

XXI. Aan Don *Louis de Giaffery* zal een Jaarlyks Pensioen van 6000 *scudi* toegelegd, en hem vryheit gelaaten worden in *Corsica* te blyven, of zich naar andere Landen te retireeren.

XXII. Vermits de Verhooging der Rechten op het Zout de meeste oirzaak tot de tegenwoordige onlusten gegeeven heeft, zal die belasting ten eenemaal worden afgeschaft.

XXIII. De Haven van *Bastia* zal tot eene vrye Haven verklaard worden.

XXIV. De Penningen uit die Vryheit voortkomende, zal men besteeden tot het bouwen van een Lazaret.

XXV. Vermits de Geconfedereerden geduurende deeze Troubles verscheiden Goud- Zilver- Kooper- en Yzer-Mynen in het Eiland ontdekt hebben, zal de Republyk hen die overlaaten, mits daar van Jaarlyks 15 per cent aan dezelve uitkeerende.

XXVI. Het District van *Vescovado* zal verklaard worden een *Locus Asyli* of Schuilplaats te weezen, en men zal daar een Stad bouwen met den naam van *Vescovado*, dewelke zal bewoond worden door de Hoofden der Geconfedereerden, die den naam van oude *Patriotten* zullen hebben, doch zonder eenige andere magt of authoriteit.

XXVII. Het gemelde District van *Vescovado* zal door die qualiteit van schuilplaats niet onder de gehoorzaamheit van de Republyk meer staan; in tegendeel zal men daar geene andere Wapenen hebben dan die, welke noodig zyn voor de Jagt, enz.

XXVIII. In de bekwaamste Plaatsen van het Eiland zal men Manufacturyen oprechten, en geene Koopgoederen meer van *Genua* of andere Plaatsen van *Italië* ontfangen, dan by ruiling voor die van 't Land.

XXIX. Het oude Tarif zal vernietigd en een nieuw gemaakt worden.

XXX. De Republyk zal drie Maanden tyds hebben om deze Conditien te examineeren, en haar besluit daar omtrent te neemen, enz.

DUITSLAND. VAN *Constantinopel* heeft men tyding aan het Keizerlyke Hof te *Weenen* dat de *Topal Osman Bacha*, of *Osman*, Gouverneur van *Bosnië*, in plaats van den laatst afgezetten Visir tot die hooge Waardigheit benoemd zynde, aldaar aangekomen was, en reets zyne openbaare Intreede gedaan hadt. Hy hadt verscheiden veranderingen onder de Ministers en in de Regeering gemaakt, en alles was in volko-

kome rust: En deze eerste Minister scheen de Christenen zeer toegedaan te zyn. De Porte hadde twee zeer verschillende tydingen van de Persiaansche Grenzen, zynde volgens de eerste het Turksche Leger van den Seraskier door de Persiaanen geslagen, en volgens de laatste dat der Persiaanen door de Turken: doch de laatste tyding wierdt, hoewel men te *Constantinopel* dieswegens drie dagen na malkander openbaare vreugdeblyken gezien hadt, verdacht gehouden. De Waywode van *Walachyë* was afgezet, en in deszelfs plaats de Zoon van den voorgaanden Waywode *Mouro Cordato* aangesteld. 1731. *Decemb.*

De Vergadering der Standen van *Neder-Oostenryk* te *Weenen* met de gewoone plechtigheit geopend zynde, hebben vervolgens de Keizerlyke Propositie overwogen, en voor dit en het volgende Jaar eene vermeerdering van 300000 Florynen aan den Keizer toegestaan.

Het volkomen Commissions-Decreet door den Keizerlyken Principalen Commissaris op de Ryksvergadering te *Regensburg* wegens de *Pragmatique Sanctie* ter Dictature gebragt, is van den volgenden inhoud.

FROBENIUS FERDINANDUS, Prins en Landgraaf van *Furstenberg*, Graaf van *Heiligenberg* en *Werdenberg*, Vorst van 't H. Roomsche Ryk, Ridder van de Orde van 't Gulde Vlies, werkelyke geheime Raad van den Keizer, en zyn Principaal Commissaris op de algemeene Ryksvergadering, maakt door de tegenwoordige uit naam van zyn Keizerlyke Majesteit bekend aan de Raaden en Ministers der Keurvorsten, Vorsten en Staaten van de Ryksvergadering, dat de loop en de omstandigheden der voorledene zaaken, genoegzaam hebben doen weeten alles wat zyn Majesteit sedert zyne komste tot den Keizerlyken Throon gedaan heeft, om den Vrede en de openbaare Ruste te bewaaren en te bevestigen, de Balans in *Europa* te behouden, en de eere, de waardigheit en de Rechten van het Ryk te verdedigen, welke hy altoos boven alle andere aanmerkingen gesteld heeft; en de Keurvorsten, Vorsten en Staaten van het Ryk zullen zich buiten twyfel erinneren alles wat ten dien opzigte door de Commissions-Decreeten, welke van tyd tot tyd in de Ryksvergadering overgegeeven zyn, aan dezelve gecommuniceerd is.

Dewyl het de Goddelyke Voorzienigheit behaagd heeft de rechtvaardige oogmerken van zyn Keizerlyke Majesteit zodanig te zegenen, dat door middel van het Tractaat den 16 Maart laatstleden met den Koning van *Groot Brittannië* gesloten, en het geene naderhand ingevolge van hetzelve Tractaat is voorgevallen, men genoegzaam voorzien heeft tegen de gevaaren welke gereed waren om uit te barsten, en daar door een vasten en bekwaamen grond gelegd om alles vóór te komen dat in 't vervolg den Vrede en de Ruste van *Europa* zoude kunnen ontrusten, en de Balans daarvan stooren; zo is het dan billyk dat van een anderen kant het Ryk medeloope, om door een algemeen besluit dit werk te volmaaken, dat alreets op zulk een vast fondament steunt.

1731. Decemb. Om zulk een heilzaam oogmerk te bereiken, heeft zyn Keizerlyke Majesteit goedgevonden aan de Ryksvergadering mede te deelen zyne intentie ten opzigte van de guarantie van de orde van Successie in het Doorluchtigste Huis van *Oostenryk*, vastgesteld door zyne Declaratie van den 19 April 1713, in 't volkomen vertrouwen, dat, gelyk de magt van het Huis van *Oostenryk* tot nu toe tot een Bolwerk voor de Christenheit gediend heeft, en dat het zelve dienen zal om de vryheit van *Europa* tegen allen aanval te verdeedigen, en inzonderheit die van het lieve Vaderland van zyn Keizerlyke Majesteit, yder Rykstand lichtelyk zal erkennen, dat van de volkomeen ondeelbare bewaaring van deze magt, niet alleen de zekerheit van *Europa* in 't algemeen afhangt, maar ook de voorspoed en het welzyn van het Ryk in 't byzonder. Zyn Keizerlyke Majesteit heeft door de vastitelling van deze Successie niet voor zyn Aards-Hertoglyk Huis te vergrooten, maar voor het zelve, voor zyne Erfgenaamen en Nakomelingen van beide de Sexen de erfelyke Koninkryken en Landen, welke hem van God gegeeven zyn, en die hy dadelyk bezit, in een ondeelbaren staat te behouden. Dat deze zaak zo veel te minder zwaarigheits moet ontmoeten, dewyl de orde van Successie in het Doorluchtig Huis van *Oostenryk* sedert verscheiden Eeuwen gegrond is op de voorrechten en vryheden met goedkeuring van het Ryk verkregen op de erfelyke *Pacta*, door de respective verbinteniffen en aanneemingen bevestigd, waarvan in 't vervolg gewag gemaakt wordt, welke alreets op zodanige wyze door de guarantie, zo van eenige vreemde Mogendheden als van de voornaamste Staaten van het Ryk beveiligd zyn, dat, zo men het besluit van het Ryk daarby voegt, niemand wie hy zy eenige verhindering zal willen toebrengen. Deze Guarantie welke men verzoekt strekt niet om iemand te benadeelen, maar enkelyk om het geene een yder toebehoort te verdedigen: en wel verre van dat men daarvan eenig ongemak voor het toekomende te vreezen hebbe, is 'er geen bekwamer of zekerder middel dan de gezegde Guarantie om die welke zouden kunnen voorvallen te vóórkomen, indien men by gebreke van deze voorzorg eenige hoop van wel te slaagen overliet aan de geenen die door strydige oogmerken eenige onlusten zouden willen verwekken; en de Keurvorsten, Vorsten en Standen van 't Ryk kunnen niet onkundig zyn dat deze onlusten kunnen opkomen, zo binnen als buiten het Ryk, dat dezelve in staat zyn deszelfs Constitutie om te keeren, en dat zyne Leden niet zullen kunnen nalaaten zelfs tegen hun dank daarin deel te neemen.

Dewyl dit alles erkend is door vreemde Mogendheden, van hunnen kant geneigd tot behouding van de openbaare Rust, en zyn Keizerlyke Majesteit zich vertrouwt op den yver der Keurvorsten, Vorsten en Standen van het Ryk, zo twyfelt hy niet of zy zullen ten spoedigsten de Guarantie van de orde der Successie in het Aardshertoglyke Huis aanneemen, zodanig als dezelve vastgesteld is door de Declaratie van zyn Keizerlyke Majesteit van den 19 April 1713, op dezelfde wyze als die aangenomen is door de Kroon van *Engeland*, overéénkomstig met het Tractaat van den 16 Maart laatstleden, aan de Ryksvergadering medegedeeld, en ingevolge van dien daartoe aan hunne Raaden en

Mi-

Ministers op de Ryksvergadering de vereischte ordres, en welke de begeerte van Keizerlyke Majesteit beantwoorden, zenden. 1731. Decemb

Zyn Keizerlyke Majesteit maakt vastelyk staat op de bewilliging van het Ryk ten dien opzigte: Hy zal zulks aanmerken als eene erkentenisse van de toegenegenheit welke hy altoos gehad heeft en hebben zal voor de Keurvorsten, Vorsten en Standen van het Ryk, en hy zal met dankbaarheit erkennen de blyken van hunnen yver voor zyn Keizerlyke Majesteit en voor zyn Aardshertogelyk Huis, enz.

Gedaan te *Regensburg* den 18 October 1731.

Was getekend,

FROBENIUS FERDINANDUS,
Prins van *Furstenberg*.

Behalven de Acte van Renunciatie van de Aardshertoginne *Josephina*, Keurprinsesse van *Saxen*, en van haare Zuster de Aardshertoginne, Gemalinne van den Keurvorst van *Beieren*, was dit Decreet ook verzeld van het Instrument van Communicatie van die Acte aan den Raad van Staat des Keizers gedaan, als mede van een Instrument der Declaratie van den Keizer ter dier gelegenheit aan zynen geheimen Raad gedaan in den Jaare 1713. Welk laatste Instrument wy den Leezer zullen mededeelen, om dat men daar uit de bepaalde orde der Successie kan zien: het zelve luidt aldus.

DEn 19 April 1713 tegen 10 uuren liet de Keizer aan alle de geheime Raaden, die zich als toen te *Weenen* bevonden, weeten van ter ordinaire plaatse te verschynen: Het aangezegde uur gekomen zynde, begaf zyn Keizerlyke Majesteit zich in de Zaal van zyn geheimen Raad, en zette zich op zyn Throon voor de ordinaris tafel opgericht. Men riep vervolgens de geheime Raden en Ministers die naar hunnen rang binnen traden, en yder op zyn plaats staande bleef; als de Prins *Eugenius* van *Savoje*, de Vorst van *Trautson*, de Vorst van *Schwartzenburg*, de Graaf van *Traun Landmarschalk*, de Graaf van *Thurn*, Opper-Hofmeester van de Keizerinne *Eleonora*; de Graaf van *Diedrichstein*, Opper-Stalmeester; de Graaf van *Seilern*, Hofmeester; de Graaf van *Stahrenberg*, Kamer-President; de Graaf van *Martinitz* de Jonge, de Graaf van *Herberstein*, Krygsraads Vice-President; de Graaf van *Schlickh*, Boheemsche Opper-Hof-Kancelier; de Graaf van *Schonborn*, Ryks-Vice-Kancelier; de Aardsbisschop van *Valence*, de Graaf van *Sintzendorf*, Opper-Kamerheer; de Graaf van *Paar*, Opper-Hofmeester van de Keizerin *Amelia*; de Graaf van *Sintzendorf*, Ryks-Hofraads-Vice-President; de Graaf *Nicolaas Palfi*, Koninklyke Rechter van het Hongarische Hof; de Graaf *Illieschasi*, Cancelier van *Hongarye*; de Graaf *Kevenhiller*, Stadhouder van *Neder Oostenryk*; de Graaf *Gallas*, de Graaf van

Salm,

1731. *Salm*, Opper-Stalmeester van de Keizerin *Amelia*; de Marquis *Rameo*, Secretaris van Staat voor *Spagne*; de Graaf *Kornis*, Vice-Kancelier van *Zevenbergen*, en de Referendarius van *Schickh*.

Decemb.

De voornoemde geheime Raaden en Ministers vergaderd zynde, zeide zyn Keizerlyke Majesteit tot hen, dat de oirzaak en het oogmerk van de zamenroeping zyner geheime Raaden en Ministers, was, hen te doen weeten, dat wylen Keizer *Leopoldus*, zyn zeer gunstige en geëerde Heer en Vader, *Josephus*, zyn zeer waarde Heer en Broeder, in dien tyd Roomsch-Koning en vervolgens Keizer, Hoogloffelyker Gedachtenis, en zyn Keizerlyke Majesteit als toen voor Koning van *Spagne* verklaard, zekere Dispositien, Reglementen en Verdragen van Successie gemaakt hebbende, dezelve met eede hebben geconfirmeerd in presentie van verscheiden Keizerlyke geheime Raaden en Ministers. maar nadien niet dan een klein getal van gemelde Raaden en Ministers meer in 't leven is, zo heeft zyn Keizerlyke Majesteit geoordeeld, dat het noodzakelyk was, niet alleen het bovengemelde aan de alhier regenwoordige geheime Raaden en Ministers te doen weeten, maar ook hen kennis van gemelde dispositien en verdragen te geeven, en ze in hunne presentie te doen leezen: Waarop zyn Keizerlyke Majesteit aan den Hof-Kancelier Graaf van *Seilern* ordonneerde de leezing te doen.

Hierop las gemelde Graaf het Origineel Instrument van Acceptatie, getekend door zyn Keizerlyke Majesteit; in dien tyd Koning van *Spanje*, en tegenwoordig Keizer, en gezegeld met het Koninklyk Zegel: Eindelyk las hy noch het Instrument van Acceptatie, en de wederzydsche Engagementen, alles van het begin tot het einde, met de Notariële Actens daar annex; overluid en met een verstaanbaare stem. Alle deze Instrumenten zyn gedateerd te *Weenen* den 12 September 1703.

Na deze leezing verklaarde zyn Keizerlyke Majesteit, dat men by de voornoemde Instrumenten konde kennen de gemaakte en met eede geconfirmeerde Dispositien, als ook het Perpetueel Verdrag van mutuele Successie tusschen de Josephische en Carolynsche Linien; en dat, nadien boven en behalven de Erf-Koninkryken van *Spanje* en de Landen die daarvan dependeeren, welke aan hem door wylen de Keizers *Leopoldus* en *Josephus* Hoogloffelyker Gedachtenis gecedeerd zyn geworden, alle de Koninkryken en Erflanden, door wylen Keizer *Josephus* zyn Broeder bezeten, door de dood van dien Vorst, overleden zonder Mannelyk Oir, aan hem gedevolveerd zyn, derhalven alle deze Koninkryken en Landen aan zyne wettelyk geprocreëerde Nakomelingschap moeten blyven. Dat ingeval (het welk Godt wil verhoeden) de Mannelyke Linie van zyn Keizerlyke Majesteit kwam uit te sterven, zy zonder eenige verdeeling weêr aan de wettige Dochters van zyn Keizerlyke Majesteit zullen komen, volgens de ordre en het recht van Eerstgeboorte. Dat na de uitsterving van de Nakomelingen van zyn Keizerlyke Majesteit, van de eene en van de andere Sexe, dit recht van Successie in alle de Koninkryken en Erflanden tot de Dochters van wylen Keizer *Josephus*, Broeder van zyn Keizerlyke Majesteit, en tot haare wettige Descendenten moet komen, zonder verdeeling en naar het recht

van

van Eerstgeboorte: En dat eindelyk na de Carolinsche Linie, tegenwoordig regeerende, en na de Josephische Linie, de Aardshertoginnen, Zusters van zyn Keizerlyke Majesteit, en alle de andere Linien van het Doorluchtigst Aardshertoglyk Huis, naar het recht van ouderdom in de voornoemde Successie naar de vastgestelde orde zullen treeden. Nadien deze Dispositien, Reglementen en Verdragen opgesteld zyn ter eere Gods en tot conservatie van alle de Erflanden, en wylen de Keizer zyn Vader, en wylen de Keizer zyn Broeder dezelve met eede geconfirmeerd hebben, zo wil zyn Keizerlyke Majesteit, datze niet alleenlyk extractelyk geobserveerd worde, maar hy recommandeert ook aan zyn geheime Raaden en Ministers, en hy beveelt haar insgelyks de voornoemde Verdragen en Reglementen te observeeren, dezelve te defendeeren, en ze zorgvuldiglyk te doen observeeren; en zyn Majesteit ontheft hen van het geheim in dien opzigte. Het welk gedaan zynde, ging zyn Keizerlyke Majesteit, en vervolgens de geheime Raden en Ministers uit de Zaal van den Raad. 1731. *Decemb.*

Ik certificeer, dat alles op de bovenuitgedrukte wys is gepasseerd: In oitkonde dezes heb ik deze tegenwoordige met myn eige hand getekend, en met myn ordinaris Cachet gecacheteerd.

Gedaan te *Weenen* den 19 April 1713.

JOHAN-GEORG-FREDERIK VAN SCHICKH,

Keizerlyke Hofraad, geheim Secretaris van *Neder-Oostenryk*, en Referendarius, en tot deze Acte gecreëerd tot Notaris publyk, door Keizerlyke en Aardshertoglyke Auctoriteit.

Te *Regensburg* wierdt de zaak der verdrukte Saltzburgsche Protestanten door de Euangelische Gezanten met de uiterste nadruk, en zelfs met bedreiging van prompte represailles door alle de Protestantsche Duitsche Vorsten opgevat. In de voorgaande Maand (van pag. 224 tot 229) hebben wy den Brief door het Euangelische Corps der Ryksvergadering aan den Keizer over deze zaak geschreven medegedeeld; doch alzo door een toevalligen misslag een groot gedeelte van denzelven is uitgelaaten, gelieve den Leezer zulks te verbeteren, met op pag. 226 tusschen de derde en vierde regel van onderen te leezen het geene volgt.

Wy hebben ons hierop in den naam en uit kracht van uitdrukkelyk bevel, van onze Heeren Principalen Opper- en Committenten, volgens bygaande Brief van den 22 April 1730, by den Aardsbisschop van *Saltzburg* zelfs gewend, de zo kwaad-verzonne beschuldiging, als of zich 't Protestantsche Corps een Jurisdictie aanmatigt, genoegzaam aangetoond, ook de nooddruft met zo veel gematigd- als welgevoegdheit voorgesteld. Edoch, van zyn Hoogvorste-

 lyke

1731. Decemb. lyke Genade is noch nergens geen antwoord of hulpmiddel gevolgd, even als of onze hooge Heeren Principalen Opper- en Committenten, in het lange met een Rykstand, aangaande de Politie in een genootschap gevoeglyk konden blyven, dewelke in Religie-zaaken van geen de minste connexie en correspondentie met hen, weeten wil. Eenige Heeren, Voorzaten van zyn Hoogvorstelyke Genade, hebben zich in 't stuk van communicatie geheel anders getoond, zo dat van hen talryke aan het Euangelisch Corps afgegaane brieven en antwoorden, voor handen zyn.

Ondertusschen hebben de harde procedunren tegen de Saltzburgsche Onderdaanen uit haat van Religie, door hunne Amptenaaren en Geestelyken tegen hen voortgezet, juist een tegenstrydige uitwerking gehad, wyl 'er hoe langer hoe meêr, en daar onder veelen, welke zonder gemelde procedunren, na alle menschelyk aanzien noch voor eerst niet de Katholyke Religie geheel zouden verlaaten hebben, zich opentlyk verklaarden de Euangelische Religie toegedaan te zyn, ja sedert de aangestelde Commissie, volgens geloofwaardig bericht, wel over de 20 duizend Zielen; van welke dan eenige het geluk hebben gehad, voor hunne Persoonen, zonder Have en Goederen, noch daar uit te komen, en hoe daarentegen de overigen die wel honderd en duizendmaal sterker zyn, niet behoorlyk gedimitteerd wordende, groot gevaar liepen, met zulke omstandigheden die wy onmooglyk zo maar wat sleghts heen kunnen verwerpen, noch van de Saltzburgsche zyde tot hier toe genoegzaam wederlegd of geheel geloochend kunnen worden.

Onze hooge Heeren Principalen hebben gevolgelyk toen buiten twyfel groote reden gehad, zich dit buitengewoon voorval, aanloopende tegen den Westphaalschen Vrede, en waaruit noch ongelukkige gevolgen zouden kunnen ontstaan, volgens de Rykswetten door een alleronderdanigste Brief in hunnen naam, aan uwe Keizerlyke Majesteit om spoedige hulpe, zonder tydverzuim, te wenden, gelyk wy dan ook werkelyk deswegen wierden geinstrueerd en gelast, edoch, tot een overtuigend kenteken, dat wy uw Keizerlyke Majesteit niet zonder dringende nood lastig willen vallen, noch de Graveerenden noodzaaken, iets tegen recht en billykheit te doen, zo hebben wy aanstonds gaerne en met genoegen stil gestaan, als de hier zynde Saltzburgsche Gezant, op het einde van July en in 't begin van Augusty dezes Jaars, verscheiden malen in substantie verklaarde: *De Saltzburgsche Onderdaanen die van Religie veranderen, zullen het benefitie van uit den Lande te gaan, in alle volkomenheit zo als de Westphaalsche Vrede medebrengt, ongekrenkt, onverbindend en onfeilbaar genieten.*

Wie zoude hebben kunnen meenen, dat na zulke verzekering, die, wanneer de daad daar mede overéén gekomen waare, van onze hooge Heeren Principalen Opper- en Committenten, met alle dank zoude zyn erkend, en daarin volkomen genoegen geschiet zyn, men ter zelver tyd of kort daarna gemelde Saltzburgsche Onderdaanen op alle hoeken en wegen op het naauwste dus kwam in te sluiten, dat van veele duizenden niet een eenige, als hy ook met achterlaating van Vrouw en Kinderen, have en goederen, wilde weggaan, meêr over de Grenzen op zekere Plaatsen konde uitkomen, of maar

zyne

zyne reets voorheen buiten 's Lands gegaane Vrienden, noch weiniger het Euangelisch Corps de minste brief of naricht hoe het hen gaat, toebrengen; ja zelfs omtrent twintig Persoonen, die, schoonze al op Keizerlyke Majesteits Oostenrykrykssche bodem waren gekomen, zyn van daar te rug gevoerd, en in zulk een Gevangkenis waarin zy eindelyk zullen moeten vergaan, geworpen; en andere zyn door Soldaaten uit hunne huizen en van hunne bedden gehaald, en in scherpe bewaaring gebragt. 1731. Decemb.

Dit is ondertusschen allergenadigste Keizer en Heer, met weinige woorden, den treurigen toestand, en de gevaarlyke *Crisis*, waarin zich de zaak der Saltzburgsche Emigranten, die in een goed gedeelte van *Europa* veel beweegings maakt, thans bevindt, zo veel wy tot heden daarvan kunnen gewaar worden.

Men schynt zich wel van de Saltzburgsche zyde daar mede te willen ontschuldigen: 1. Die Luiden gevoelden zulke dingen die met de Augsburgsche Confessie niet overeenkwamen, of wisten zelfs niet wat zy geloofden, waren alzo enkele zwervers, en de Privilegien van den Westphaalschen Vrede niet deelachtig: 2. Zy hadden tegen hun Landheer en zyne Amptenaaren, door verbooden t'zamenkomste, weigering van schot en lot, bedreiging te vuur en te zwaard, of andere smaad- en lasterwoorden, afscheuring der Patenten, enz. gerebelleerd, moesten dienvolgens eer men eenige van hen uit den Lande liet gaan, door een naauwe onderzoeking, ten minsten de Belhamels op een voorbeeldige wyze straffen: 3. In 't byzonder verzochten zy niet eens om te mogen vertrekken, maar wilden alleen den Landheer een openbaare Religie-oefening in den Lande zelfs, tegen den staat van het Decretoriale Jaar, door hunne rebellie afperssen: Daar menze alzo op hun tyd hadt kunnen en willen laaten vertrekken, volgens de deswegen gedaane verzekeringen, zo is het thans daartoe geen tyd meer; wanneer men de Belhamels gestraft hebbende, de overigen zich behoorlyk onderwerpen, als dan zal men zien, wat in het punt om uit den Lande te gaan, te doen zy.

Op het eerste, het is geen wonder dat geheel eenvoudige, doch daarom in hun gewisse niet te verstrikkene Landluiden, dewelke tot hier toe noch Euangelisch Predikant of Schoolmeester hebben gehad, maar enkel en alleen een byzonder onderwys van hunne Ouders, en eenige boeken hebben genooten, in hunne kennis van de Euangelische Religie, die veellicht sedert de Reformatie in het Saltzburgsche wortel geschooten heeft, noch zeer onvolkomen zyn: Zouden de gemeene Luiden, schoon van hunne Kindheit in de Katholyke Religie, door hunne Geestelyken en Schoolmeesters onderwezen, wanneer zy daar over van de Protestantsche Predikanten wierden onderzocht, gelyk de nieuwe Saltzburgsche Geloofs-genooten van Katholyken geschiedt, de geringste vraagen wel genoegzaam kunnen beantwoorden? doch dit is zeker en gewis, dat gemelde Saltzburgsche Onderdaanen, uit enkele beschroomdheit van geweeten, (wat schade en verlies zy ook in het tydelyke by hunne verandering staan te lyden) van de Katholyke tot de Euangelische Religie willen overgaan, en zullen, wanneer zy vryheit en gelegenheit hebben, gelyk men daarvan reets een voorbeeld ziet aan die geenen dewelke al voor veele Jaaren uit den Lande

 gegaan

1731 Decemb. gegaan zyn, in 't kort naauwer rekenschap van hun geloof kunnen geeven. Uit deze tegenwerping ontstaat een des te grooter gevaar in het uitstel, die Luiden van nader onderricht in hunne Religie niet langer te onthouden, en het is een groote gewissens zaak, veelen in hunne onweetenheit en dwaaling te laaten leeven en sterven. Op het tweede herhaalen wy nochmaals onze Declaratie in den beginne gedaan, dat, voor Rebellen het woord te voeren, ons nooit in den zin is gekomen, schoon zelfs in den Westphaalschen Vrede Artykel V. Parag. 32, dit volgende niet stont: „ doch diergelyke Landzaten, Vasallen en Onderdaanen, „ zullen geen oirzaak geeven tot verwarringen, maar hun Beroep met behoor„ lyke onderdanigheit en gehoorzaamheit verrichten; " het welke schoon eigentlyk te verstaan zy van die Onderdaanen die van eene andere Religie dan hun Landheer zyn, dewelke hen echter de volle vryheit van byzondere Religie-oefeninge in zyn Gebied toelaat, wy ook geheel gaerne op de Emigranten zullen toepassen. Nu moet men wederom veele onschuldigen met weinige Schuldigen in het Saltzburgsche niet onderéén mengen, maar veel eer moet de Landheer eerst met de regelen van recht en billykheit, en dan met de regelen van voorzigtigheit te werk gaan, opdat deze Luiden door al te scherpe pcoceduuren niet tot wanhoop worden gebragt, het welk de Delinquanten wel niet ontschuldigd, maar ook tegelyk met anderen die met hen te hard gehandeld hebben, voor God en de Waereld verantwoordelyk doet zyn. Hoe lichtelyk kunnen de Saltzburgsche Onderdaanen over hunne tegenwoordige insluiting, in hunne eenvoudigheit tot die ongelukkige gedachten vervallen zyn, als of het met hen, hunne geweetens en Emigrationsvryheit, voor altoos geheel en al verlooren zy. Op het derde, het mag geen Onderdaan voor een groote misdaad, veel minder rebellie worden gerekend, als hy in zich zelfs niet strafbaar is, als in het tegenwoordig geval van Euangelische Religieoefening, (doch met zich af te houden van trotseeren, of door dadelykheden en bedreigingen te dwingen) instantelyk komt te verzoeken, al is het de Landheer niet schuldig te bewilligen; daarentegen hebben zy niet noodig om de byzondere oefening van Religie, en de aftocht zelfs nadrukkelyk aan te houden, invoegen zy zich daarvan ten eersten mogen bedienen, tot dat de Landheer hen zulks uitdrukkelyk verbiedt; waarvan in het Vorstelyke Patent van den 30 Augusty niet gerept wordt, maar veeleer den Onderdaanen verboden wordt, niet alleen de Waereldlyke maar ook de Geestelyke Overigheit, dat is de Katholyke Clergie te gehoorzamen, en dus weder tot de Katholyke Religie over te gaan: Op het vierde, het blykt niet onduidelyk dat veellicht na de Saltzburgsche Principien, de uittochts-vryheit zeer laat of nimmer tydig zou zyn, aangezien de geëischte onderwerping, noodzakelyk in het te rug keeren tot de Katholyke Religie bestaat. Het kan waarlyk de Saltzburgsche Regering bezwaarlyk vallen, zo veele duizenden Onderdaanen uit het Land te verliezen, doch het hangt van dezelve af haar in het Land te behouden, door de vrye Religie-oefening toe te staan, en dus van twee rechtmatige middelen om uit de zaak te komen het behaaglykste te verkiezen.

Voornamelyk moet op de gemelde eerste drie punten van beschuldiging tegen de Saltzburgsche Onderdaanen worden aangemerkt, dat dezelve niet volkomen

komen beweezen zyn, maar wel door de weinige berichten die men nu en dan noch uit den Lande gekregen heeft; krachtig tegengesproken worden. Het in de voorleden Zomer uitgekomen Geschrift, geïntituleerd: „ De ontdekte boosheit van eenige Saltzburgsche Emigranten onder den dekmantel „ van religie-verdrukking verborgen, thans tot beter onderricht van alle waarheitlievenden, door onverwerpelyke bewyzen, gerechtelyke Protocollen en „ confrontatien betoogt, kan het Protestantsche Corps geen genoegen geeven, aangezien daarin geen bezwaarnis der gemelde Emigranten wederlegd wordt. Wie zyn toch die geene dewelke zulke bewyzen vervaardigen, anders dan de graveerende geestelyke en waereldlyke Standen zelfs, welke inzonderheit nu die zaak zo ver gekomen is, de sterkste presumptien tegen hen hebben opgevat, en daarenboven noch met zulk een voorzigtigheit in een eige zaak als Richters te werk gaan, dat men buiten 's lands van hunne procedauren niet kan gewaar worden dan het geen hen eindelyk gevalt daarvan bekend te maaken, waar door de zaak des te verdachter wordt. In Staat-zaaken hadden andere Standen des Ryks gewisselyk daar voor niet te zorgen, doch in religie-zaaken, waarin het thans op *het bedroefde beneficie van uittocht* aankomt, geeft hen de Westphaalsche Vrede een onloochenbaar recht, deszelfs omverstooting te verhoeden. 1731. Decemb.

Alle de Gezanten der Protestantsche Ryksvorsten en van de andere Protestantsche Mogendheden op de Ryksvergadering by den Saltzburgschen Gezant krachtig vertoond en aangedrongen hebbende, dat men de arme Euangelische Saltzburgers valschelyk van ongehoorzaamheit en rebelly beschuldigde, en zy recht hadden het genot van het *Jus Emigrandi*, door den Westphaalschen Vrede vastgesteld, te vorderen; Zo heeft die Gezant om zich van die moeijelyke aanhoudingen te ontslaan, tot zyne onuitwisselyke schande, en zelfs tot oneere van zynen Meester, besloten een veranderd en vervalscht Afschrift der Ordonnantie van den Aardsbisschop van *Saltzburg* te laaten drukken en uitgeeven; doch men heeft terstond ontdekt dat het zelve zeer veel verschilde van het Edict dat in het Aardsbisdom zelfs afgekondigd en aangeplakt was; waarom men ook wel haast te *Regensburg* het waarrachtige en echte Afschrift van dat Edict heeft doen drukken en alomme uitgeeven, luidende het zelve als volgt.

WY LEOPOLD, door de Genade Gods, Aardsbisschop van *Saltzburg*, Legaat van den H. Roomschen Stoel, en Primaat van *Duitschland*, enz. aan alle onze Vice-Dekens, Baillieuen, Prevoosten, Gouverneurs, hunne Substituten, Rechters, en aan alle onze Officiers en Onderdaanen, *Salut*: Doen te weeten, dat wy tegen alle verwachting verstaan hebbende, dat een groot gedeelte

 deelte

1731. Decemb deelte van onze Onderdaanen in de Gebergtens woonende, tegen ons, hunnen wettelyken Vorst opgestaan waren, onder voorwendsel van vervolging van Religie en andere verdrukkingen van onze Officieren, en dat zy uit hunne eige beweeging eenen opstand verwekt hadden, zo veel te strafbaarder als dezelve rechtdraads strydig is tegen de natuurlyke Wetten en Constitutien van het Ryk, en willende, om de gevolgen van zulk een gevaarlyk kwaad vóór te komen, onze Vaderlyke Goedertierenheit te werk stellen, vóór en aleer wy hen de welverdiende straffen deeden ondergaan, de bezwaarnissen op eene bekwame wyze naar rechten doende herstellen, zo hebben wy zonder uitstel den 9 July laatstleden eene Commissie benoemd, met ordre om zich aanstonds in het Gebergte te begeeven, om aldaar de bezwaarnissen van onze Onderdaanen te onderzoeken, en ons vervolgens daarvan naaukeurig verslag te doen. De Commissarissen welke wy derwaards zonden, lieten niet na zich in hunnen plicht te kwyten: Zy begaven zich van Rechtsgebied tot Rechtsgebied, zy deden zich de respective bezwaarnissen overgeeven, zo in het Civile als wegens den Godsdienst, en dezelve onderzocht hebbende, verlichtten zy eenigen van dezelven en deden anderen volkomelyk af, tot genoegen der Misnoegden, welke, inzonderheit de geenen welke zich aan de Commissie aangediend hadden, als belydenis doende van den Euangelischen Godsdienst of de Augsburgsche Confessie, eenpariglyk en vrywilliglyk verklaarden en beloofden, dat zy onschendbaar de trouwe zouden bewaaren die zy aan ons als aan hunnen Heer en Vorst schuldig zyn, dat zy alle verschuldigde eerbied en gehoorzaamheit zouden bewyzen aan de Geestelyke en waereldlyke Regeeringen, dat zy alle onwettige Vergaderingen zouden myden, dat zy geene onrust zouden aanrechten, dat zy de Katholyken niet zouden beleedigen door bedreigingen, door Predikatien in 't openbaar of anderzins, en dat zy niets zouden onderneemen dat strydig ware met den eed of met den plicht van getrouwe Onderdaanen, of dat de openbare rust of zekerheit konde stooren, waartegen de Commissarissen hen beloofden, onder onze goedkeuring, en tot dat wy ons besluit ten dien opzigte verklaard zouden hebben, overéénkomstig met de Constitutien van het Ryk, dat yder tot zynent den Godsdienst in 't heimelyk zoude mogen oefenen, onder beding dat zy zich onthielden van te prediken en op eene onwettelyke wyze te vergaderen. Wy hebben niettemin met smarte vernomen, dat de Rebellen, onmiddelyk na het vertrek van de Commissie, zonder acht te slaan op hunne beloften, en op de heilzaame waarschouwingen welke hen gedaan waren, op verscheiden plaatsen wederom oproeriglyk begonnen te vergaderen; zo in 't byzonder als in het openbaar, voor het vergaderde Volk oproerige Predikatien te doen, te dreigen de Katholyke Religie door vuur en zwaard uit te roeijen, met woorden en inderdaad de Geestelyke en Waereldlyke Regeering te schelden en te beleedigen, ja zelfs onzen eigen Persoon; en eindelyk verscheiden andere zaaken te bedryven welke de strengste straffen waardig waren.

Waarom, en om onze rebellige Onderdaanen te meêr te overtuigen van onze meening, welke niet anders dan tot hunne behoudenisse strekt, wy onze gemelde Commissie bevolen hebben, op nieuws onze respective Rechtsgebieden,

den, in de Gebergtens gelegen, door middel van Circulaire brieven, gedagtekend van den 30 July, aan te manen den loop van onze Vaderlyke liefde 1731. December niet te sluiten, of, door strafwaardige ondernemingen, oproerige bedryven en vergaderingen, onze voornemens, die geen ander oogmerk hebben dan het gemeene welzyn, te stooren, maar zich gerustelyk tot hunnent te houden, en in vrede en eendragt de uitspraak van hunne Civile en Godsdienstige bezwaarnissen af te wachten, met verzekering dat wy dezelve met alle mogelyke spoed zouden doen onderzoeken, en dat wy de hulpmiddelen daartoe zouden bybrengen, op zulk eene wyze dat wy diesaangaande voor Godt, en voor de waereld verantwoording zouden kunnen doen. Om deze verzekering ter uitvoering te brengen, stelden wy den 6 Augustus eene Deputatie aan, bestaande uit Leden van de Consistorie, uit Leden van de Opper-Hofraad en van de Kamer, aan dewelke wy bevel gaven zich terstond te vergaderen, om met alle mogelyke naaukeurigheit de bezwaarnissen welke hen zouden medegedeeld worden te onderzoeken, en te beraadslagen over de middelen welke men zoude kunnen gebruiken om dezelve volkomen af te doen, of ten minsten omze te verlichten: Maar onze Onderdaanen, in plaats van onze Vaderlyke zorgen te erkennen, hebben daar mede gespot, en, de eerbied en getrouwheit welke zy ons schuldig zyn, aan een zyde stellende, begonden zy opentlyk en opzettelyk onze goedertierenheit te misbruiken, alderlei uitspoorigheit pleegende; en na dat zy eenigen van onze Onderdaanen door beloften en door list hadden weeten te winnen, beleiden zy den 5 Augustus te *Schwartzach* eene algemeene Conferentie, aan welke zy den naam van Grooten-Raad gaven: Men deedt in deze Conferentie de nadeeligste voorslagen voor ons, voor ons Aardsbisdom en voor ons Vaderland. Zy beraadslaagden aldaar en namen besluiten, tot welkers volvoering zy zich verbonden met een plechtigen eedt, welken zy op de knien en met opgestoken vingeren deeden: Zy hervatteden vervolgens hunne Raadpleegingen en oproerige Vergaderingen, zo in 't openbaar als in 't byzonder, zy vervolgden in het doen van oproerige Predikatien, dreigden meer dan ooit de getrouwe Onderdaanen door vuur en bloedstortingen te verdelgen, en door hunne lasterende redenen onzen Persoon zelfs te verachten. Deze buitenspoorigheden en anderen, zo strydig met de Goddelyke en natuurlyke wetten, waren ons zo veel te gevoeliger, om dat wy gehoopt hadden dat onze rebellige Onderdaanen, overtuigd van onze Vaderlyke liefde en van onze gunstige neigingen, ons geduld niet langer misbruikt zouden hebben. Wy hadden ons wel gevoegelyk tegen hen kunnen bedienen van ons Gezag en van onze Magt, hen als rebellige Onderdaanen straffende, maar onze goedertierenheit en onze liefde het op nieuws overgehaald hebbende, hebben wy ons vergenoegd in alle de Plaatsen der Gebergtens Brieven van waarschouwing te doen afkondigen en aanplakken, gedagtekend van den 30 Augustus, door welke wy de opgestaane Muitelingen tegen ons en tegen het Vaderland vermaanden ons de verschuldigde gehoorzaamheit en onderwerping te bewyzen, en de trouw die zy ons gezworen hebben onschendbaar te bewaaren, met verbod van met de gemelde Onderneemingen, Vergaderingen, Predikatien, bedreigingen, las-

terin-

1731. Decemb. teringen, en andere diergelyke bedryven te vervolgen, op straffe van verbeurte van goederen, en zelfs van het leven, indien zulks kwame te gebeuren, tegen alle en tegen een yder in 't byzonder welke daar tegen zouden doen. En om de openbaare Rust te beter te verzekeren, verboden wy hen ook zich sterker te vergaderen, het zy in het byzonder, het zy in afgelegen plaatsen, dan drie in getale, ofte iets te onderneemen, wat het ware, dat ons Gezag of onze Magt eenigzins konde krenken, dat eenigzins aanleiding konde geeven om de Geestelyke of Waereldlyke Regeeringen te schelden of te mishandelen, of dat de openbaare Rust konde stooren. Maar alzo de Muitelingen, wel verre van daarop acht te geeven, de stoutheit gehad hebben hunne buitenspoorigheden als van te vooren te vervolgen, dat zy deze Brieven van vermaaning veracht hebben, en dat zy den Officieren der Justitie en andere Persoonen in 't aangezigt gezegd hebben, dat wy niets meêr over hen te gebieden hadden, zo hebben zy daar door getoond dat het niet meêr te doen was om de herstelling der bezwaarnissen, zo het Civile, als den Godsdienst raakende, waar over zy zich in het begin van hunnen opstand beklaagd hebben, maar om eene onbepaalde vryheit in te voeren, een nieuwen staat onder hen op te rechten, en zich zelfs onafhangkelyke Meesters te maaken. Inderdaad eenigen van hen in hunne ongebonden buitenspoorigheden, en in hunne zo dikwils verboden Vergaderingen voortgaande, hebben uit hun eigen gezag het komen in onze Kerken verboden, zy zyn van huis tot huis het houden van hunne oproerige Predikatien wezen aanzeggen, geevende ten dien einde een zeker teken, het zy door trommelslag, het zy door het lossen van eenig schietgeweer. Wy zyn derhalven eindelyk verplicht geworden om ons, hoewel tegen onzen dank, te bedienen van de magt welke Godt ons gegeeven heeft, en wy deeden op den 28 September den voornaamsten Autheur van den oproer lichten. en in de Gevankenisse brengen, niet ter oirzake van den Godsdienst, maar om het stooren van de openbare Rust, en om den opstand tegen ons zynen Heer en wettigen Vorst: Des volgenden dag's morgens hadden verscheiden van zyne Aanhangers de stoutheit zich te vergaderen om poogingen te doen om hem in vryheit te stellen en onze getrouwe Onderdaanen aan te tasten, maar hoewel zy hunne onderneeming niet durfden uitvoeren, de goede schikking ziende, welke men gemaakt hadt om hen wel te ontfangen, zo hebben zy niet nagelaaten nieuwe blyken van hun oproerigen geest te geeven, in verscheiden plaatsen nieuwe Vergaderingen byéén roepende, hunne lasterende en bedreigende redenen tegen onzen eigen Persoon herhaalende, en onze bevelen en die van onze Officieren niet gehoorzamende: Zy hebben een nieuw Hoofd aangesteld, aan wien zy getrouwheit beloofd hebben, en zy hebben niet vergeeten bystand te verzoeken van de Euangelische Protestanten, onder voorwendsel van vervolging om den Godsdienst, en valschelyk voorgeevende dat onze meening was het recht van vertrek te weigeren, en door diergelyke en andere valsche voorwendselen hebben zy niet alleenlyk getracht eenen opstand in de nabuurige Landen te verwekken, maar ook het vuur van eenen Religions Oorlog door het gansche Roomsche Ryk te ontsteeken.

Dewyl

Dewyl onze Eere, onze waardigheit en ons gezag, in de hoedanigheit van Aardsbisschop en Souverein Vorst, niet toelaaten dat wy langer dulden dat de gemelde Verstoorders van de openbare Rust en van de zekerheit van het gansche Aardsbisdom volharden in hunnen geest van wederspannigheit en in hunne ongehoorzaamheit, waarvan zy volkomelyk overtuigd zyn, als blykt uit zo veele Raporten, Memorien en Verklaringen, die geloofwaardig en met eeden bevestigd zyn: Dat wy boven dien niet onkundig zyn van de algemeene Ordonnantien welke van tyd tot tyd door onze Voorzaaten gegeeven zyn, wegens het gedrag dat de Geestelyke en Waereldlyke Regeeringen moeten houden, overéénkomstig met de Constitutien van het Ryk, ten opzigte der Onderdaanen welke verdacht zyn ter zaake van den Godsdienst, en inzonderheit ten opzigte van het recht van vertrek: En dat wy onverschoonlyk zouden zyn, indien wy, in hoedanigheit van Kerkelyk Prins, toelieten dat in ons Aardsbisdom, dat door de genade Gods, sedert 1200 Jaaren bestaan heeft, en in het welke men nooit eenigen anderen Godsdienst dan den Roomsch-Katholyken geduld heeft, tegenwoordig een strydigen Godsdienst geoefend wierdt: Wy hebben zo veel te minder oirzaak het recht van vertrek te weigeren, als wy altoos genegen zyn geweest, gelyk wy het noch zyn, om daartoe onze bewilliging te geeven, opdat geene gelegenheit van ergernisse aan onze gemelde Onderdaanen, en aan die van de nabygelegen Provincien van den Keizer en van *Beieren* gegeeven worde. Men zal niet bevinden dat wy ooit deze vryheit van vertrek geweigerd hebben, maar het blykt daartegen door verscheiden openbare Acten, overéénkomende met de Constitutien van het Ryk, dat wy dezelve altoos zonder eenige bepaaling toegestaan hebben: Zo dat tot herstelling van eene bestendige Ruste in ons Aardsbisdom, en tot voorkoming van grooter kwaalen, tegenwoordig niets anders overig is dan volkomelyk en tot den wortel toe deze onrustige en oproerige Luiden uit te roeijen, die in de voorleden tyden dit Aardsbisdom zo dikwils ontrust hebben, en dat met zo veel te meêr reden omdat men niet anders dan nieuwe onlusten in dit Aardsbisdom van hen te wachten heeft; en dat, niettegenstaande de heilzame vermaaningen door de Pastoors gedaan, niettegenstaande alle de middelen door ons in 't werk gesteld, tot uitvoering van onzen Herderlyken plicht, om hen te vermaanen van hunne strafwaardige onderneemingen af te staan, en om hen weder te brengen op den weg der Geloovigen, zy met verachting van alle deze vermaaningen en aanmaaningen in hunne wederspannigheit volharden: Daarom hebben wy geoordeeld dat het tyd was Ordonnantien, welke naar den eisch van dit onderwerp geschikt waren, af te kondigen: Wy geeven kennisse van ons tegenwoordig bevel aan alle onze Onderdaanen, Burgers en Inwooners, inzonderheit aan die geenen welke zich verklaard hebben van den Gereformeerden Godsdienst of van de Augsburgsche Confessie te zyn, en welke volharden dezelve te willen belyden, 't zy in 't byzonder of in 't openbaar: En, na rype overweeging, uit krachte van onze Magt, als onmiddelyk Vorst van het Ryk, en volgens het recht dat aan dezelve in die hoedanigheit toekomt, van den Godsdienst te hervormen, en te gebieden aan hunne Onderdaanen

1731. Decemb.

Mm daanen

1731. Decemb. daanen die een anderen belyden te vertrekken, beveelen wy.

1. Dat alle de geenen die de Gereformeerde Religie belyden of van de Augsburgsche Confessie zyn, welke twee Religien in 't Ryk zyn getolereerd, en die ter gelegenheit van de laatste opstand zich voor zodanig verklaard hebben, 't zy in 't publyk of in 't particulier, met al haar effecten uit dit Aardsbisdom en onderhoorige Landen, zullen uittrekken, met verbod van weêr daarin te komen, op pœne van confiscatie der Goederen, en zelfs op dood-straffe naar vereisch van zaaken.

2. De Inwooners van dit Aardsbisdom die niet gehuist zyn, of de geene die geen Burgers zyn, de Werklieden, Knegts of Domestiken van beide de Sexen, die de ouderdom van 12 Jaaren bereikt hebben, die een van gemelde twee Religien belyden, en die zich op gemelde manier daar voor verklaard hebben, zullen binnen acht dagen met al haar effecten wegtrekken, te rekenen van den dag der publicatie dezes; en ingeval zy niet spoedig gehoorzaamen, zullen zy op bovengemelde wyze gestraft worden, zonder eenige hoop van pardon.

3. Hierom werden alle de geene, hoe ze ook zyn, die in de Zout-mynen of andere diergelyke Werken arbeiden, of die, 't zy in 't Gebergte, 't zy in de Vlakte, in onzen dienst zyn, of door ons, door de Leden van onze Kamer of door andere Officiers van ons Land geëmplojeerd worden, van nu af aan en alom van haar dienst en arbeid ontslagen, men zal hen geen loon meêr betaalen, te rekenen van den dag der Publicatie dezes; noch het geen men noemt Provisie- of Beneficie-geldt; maar zy zullen gehouden zyn, binnen den bepaalden tyd en op de bovengemelde straffen uit het Land te gaan.

4. En nadien men volgens het gebruik nooit eenig Persoon in 't Burgerschap of in eenig Meesterschap in de Steden en Vlekken van dit Aardsbisdom geadmitteerd heeft, voor dat hy hadt doen blyken dat hy en zyn geheele Familie de Roomsch-Katholyke Religie beleden, en dat hy daarvan Certificatien van wegens de daartoe aangestelde Regeeringen getoond hadt, zo ordonneren wy dat yder Burger of Handwerker, belydenis van een der twee voorschreven Religien doende, en die zich daar voor verklaard hebben, gedurende de tegenwoordige opstand en rebellie, van nu af aan door het geheele Aardsbisdom vervallen zyn van hunne rechten van Burgerschap en Meesterschap; en dat zy gelyk de andere uit dit Aardsbisdom weg gaan, met eenig onderscheid nochtans aangaande den tyd, ten opzigte van de andere Inwooners die geen Burgers zyn.

5. Aangaande de gehuiste Landlieden of andere Inwooners van dit *Aardsbisdom*, zo van de eene als van de andere Sexe, die immobile *goederen* en huizen bezitten, die zich in 't publyk of in 't particulier verklaard hebben van een dezer twee Religien te zyn, waarvan zy reets te vooren belydenis hadden gedaan, schoon zy niet onkundig hebben moeten wezen, dat het ingevolge van de Ryks-Constitutien, en uit hoofde van de generale Mandementen die van tyd tyd door onze Voorzaten zyn gepubliceerd, aan hen bevolen is geworden de Roomsch-Katholyke Religie te omhelzen, als zynde de eenigste gepermitteerde in dit Aardsbisdom, en die de Vorst, welke aan haar van Godt gegeeven *is*, be-

belydt, en zulks binnen een zekere bepaalde tyd, te rekenen van den dag hunner verandering van de Religie; of van hun Goederen te disponeeren en vervolgens uit ons Aardsbisdom uit te gaan; en dat zy verders het recht hebben van weggaan en van de andere Beneficien by het Westphaalsche Vredens-Tractaat gestipuleerd, die zy zich onwaardig hebben gemaakt, met den laatsten opstand verwekt, de publyke rust gestoord, en directelyk tegen de Westphaalsche Vrede, de Ryks-Constitutien, en onze Ordonnantien en Dehortatoire Brieven geageert te hebben: Ondertusschen vergunnen wy door een uitwerking van onze genade, mits dat zy zich midlerwyl stil houden, ingevolge van onze Dehortaoire Brieven, een Maand aan de geene die beneden de 150 Florynen bezitten, twee Maanden aan die van 150 tot 500 Guldens, en drie aan die boven de 500 Guldens bezitten, om in dien tyd hunne Goederen zo als zy best zullen kunnen, te verkopen, en vervolgens op de hier bovengemelde straffen uit het Land te gaan; permitteerende daarenboven dat zy gedurende dien tyd, een Knecht en een Meid maar niet meer, die van haar Religie zyn, in hunne dienst zullen mogen houden. 1731. Decemb.

6. Nadien al het bovengemelde alleenlyk ziet op de geene die belydenis doen van een der twee getolereerde Religien, en die zich daar voor verklaard hebben, zo reserveeren wy ons de straffen die de Oproerigen en de Verstoorders van de publyke Rust verdiend hebben, nevens de geene die Professie doen van een Kettery welke nooit in 't Ryk getolereert is geweest. En ten opzigte van de geene die zich niet by de Rebellen en Verstoorders gevoegd hebben als door een beweeegreden van hun Religie, en die verders niet in zaake van Seditie of rebellie schuldig zyn, bevryden wy hen van de straffen dieze zouden mogen verdiend hebben, mits dat zy uit het Land weggaan; en wy vergunnen hen by dezen een generaal pardon.

7. Nadien te presumeeren is, dat na de publicatie van deze Ordonnantie, verscheiden van deze Oproerigen die door deze rebellie meer het tydelyke Goed als het eeuwig welzyn beoogt hebben, en die zich aan die van de Euangelische Religie hebben geaddresseert, hebbende daar door alleen verdiend om uit het Land gebannen te worden, de Roomsche Religie zullen omhelzen, en andere die tot de tyd van de Sedite op een hipocritische wys en onder een Roomsch uiterlyk schyn, verborgen hebben de Religie die zy in hun hart belyden, insgelyks weer daartoe zullen keeren, om by de eerste gelegenheit nieuwe troubles in het Land te verwekken: En nadien men zich in geenerlei wyze op zulk soort van Menschen kan vertrouwen, na zo veel exempelen van de Seditien die deze Rebellen tegen God en hun Vaderland van tyd tot tyd in het Aardsbisdom verwekt hebben; zo ordonneeren en willen wy by dezen, dat de geene die na de vermaaningen, welke aan hen gedaan zyn door de Commissie die wy in de Maand July in het Gebergte zonden, van zich over zulk een importante zaak, waar by het te doen was over het tydelyk Goed en het eeuwig Welzyn, wel te examineeren, alvoorens te licht een party te kiezen, echter aan de voernoemde Commissie verklaard hebben, dat zy een andere Religie, die zy den meesten tyd niet en kenden, wilden omhelzen, boven de Roomsch-

1731. Katholyke Religie, vertrekken, zo zy geen blyken van berouw binnen de 16
Decemb. dagen daarna gegeeven hebben, met zich opnieuw als Katholyken voor de Regeering te laaten inschryven; dat zelfs de geene die in de Memorien, opgesteld door onze oproerige Onderdaanen, en op ordre van zyn Keizerlyke Majesteit aan ons gecommuniceerd, genoemt en ingeschreven zyn als Euangelische en van de Augsburgsche Confessie, in deze onze Ordonnantie niet zullen begrepen zyn, en het daarin bevatte Beneficie niet genieten, alschoon zy zouden allegeeren, dat zy valschelyk buiten hun weeten, en tegen hun wille daarin geschreven zyn; ten ware zy deze gepretendeerde falsheit deeden consteren, en bewyzen van haar goede conduite geeven.

8. Aangaande de geene die zich tot noch toe niet in 't publyk of in 't particulier verklaard hebben, als doende belydenis van een andere Religie, maar die echter door haar conduite en manier van leven zich suspect gemaakt hebben; nadien wy niets vast of zeker dienaangaande kunnen vaststellen, maar willende ondertusschen dit kwaad zaad tot den wortel toe uitroeijen, nademaal men zonder zulks niet kan hoopen een duurzame rust in dit Aardsbisdom te zien, zo willen wy, dat al de voorheen gepubliceerde Mandementen in zaake van Religie, by dezen tegenwoordigeu vernieuwt worden, en dat de Geestelyke en Waereldlyke Regeeringen, by het doen van de visitatie hunner respective Jurisdictien, zodanige Onderdaanen als zy suspect in zaake van Religie zullen oordeelen, of by dewelke zy verboden Boeken vinden, zullen examineeren, en haar met zagtmoedigheit vragen, zonder hen eenige geld boete of andere straffen op te leggen, of zy Katholyk zyn, en of zy in die Religie willen volharden, dan of zy zich willen verklaaren van de Augsburgsche Religie te zyn. Aangaande de eerste gevallen zullen de Regeeringen haar de nodige Instructien geeven ten opzigt van de conduite, die zy in het toekomende zullen moeten houden, en zy zullen hen de verboden Boeken die ze by haar vinden, afneemen, met verbod van 'er andere te hebben, op pœne van gestraft te zullen worden. Aangaande de andere zal men hen niet in vryheit van Conscientie dwingen, maar haar terzelver tyd aanzeggen, dat zy ingevolge van de Ryks- en Lands-Wetten haar Goederen zo als zy best kunnen, binnen een zekere tyd die men zal stipuleeren, hebben te verkopen, en vervolgens weg te gaan; na de Tax betaald te hebben, gelyk in al de Plaatsen gepractiseerd wordt. Zo het gebeurt, dat iemand die zich by woorden voor Katholyks zal verklaard hebben, maar inderdaad een andere Religie zal oefenen, by hem verboden Boeken zal hebben, of daar mede handel doet, of die met andere in verboden Vergaderingen zal assisteren, zullen zodanige Overtreeders in een eeuwig bannissement gecondemneerd, en zelfs wanneer het geval zulks vereischt, met de dood gestraft worden, met confiscatie van Goederen.

9. Wy hebben reets verklaard, dat onze intentie niet is, dat de geene die belydenis doen van een der twee in 't Ryk getoreleerde Religien, en die verders niet schuldig zyn aan seditie, rebellie of kettery, door ons met een oog van ontwaardiging zullen aangezien worden, als zynde strydig met de Ryks-Constitutien; maar wy willen haar het bovengemelde recht van weggaan

bezor-

bezorgen, en zo goed als ons mooglyk zal zyn, laaten genieten. Derhalven ordonneeren wy aan alle onze Regeeringen, en bevelen by deze tegenwoordige, dat men alle nodig secours geeve aan de geenen die binnen den gestipuleerden tyd weggaan; en dat men haar in cas van verzoek vergunt Certificatien wegens hun Geboorte, hun Familie, Handwerk en eerlyke conduite. Wy verbieden, dat men hen oplegd of van hen eischt eenige andere Taxe als de geene die in ons Aardsbisdom in gebruik is; en wy willen, dat zy na zich gerechtelyk te hebben laaten opschryven, van Jurisdictie tot Jurisdictie tot buiten het Land zullen geleid worden. 1731. Decemb.

10. Wy ordonneren aan alle die van onze Onderdaanen die in deze onze Ordonnantie begrepen zyn, en die genoodzaakt zyn op de bovengemelde wys uit het Land te gaan, op pœne van te vervallen zonder eenige vergeevinge, in de kastydingen die in 't begin van deze onze Ordonnantie gemeld zyn, van zich voor het einde van de aan hen gegunde Termynen, voor de Regeeringen van yder plaats te presenteeren, getrouwelyk de ordinaire Taxe te betaalen, en het vrygelei tot haar vertrek buiten het Land te verzoeken.

11. Alle door ons aangestelde Regeeringen zullen alle mooglyke vlyt aanwenden, opdat deze onze Ordonnantie in al zyn Pointen en Artykelen exactelyk uitgevoerd worde: En na dat de respective Termynen die wy vergunt hebben aan de geenen die genoodzaakt zyn om te vertrekken, geëxpireert zullen zyn, zullen zy opzoeken de geene die onze orders niet gehoorzaamd hebben, haar in Gevangkenis doen zetten, en tegen haar in cas van nood met Krygsmagt procedeeren, zonder zich door eenige presenten of door eenige andere beweegreden van vrindschap of vyandschap, van haat of liefde van hunne plicht te laaten aflyden, maar zich in dezen opzigte te gedraagen zonder aanneeming van Persoon, en op zulk een wyze als zy het altyd voor God en voor ons zouden kunnen verantwoorden, zo zy niet van hun Ampten afgezet willen worden, in onze ongenade vervallen en strengelyk worden gestraft.

Eindelyk, opdat niemand oirzake van Ignorantie hebbe voor te wenden, en dat deze onze Ordonnantie en Patent van vertrek des te spoediger volvoerd en in acht genomen worde, zo willen wy dat het zelve gedrukt, op de gewoonlyke plaatsen afgekondigd, opentlyk geleezen en aangeplakt worde: Want zodanig is onze wil en meening: In oirkonde van het welke wy het zelve met onze eige hand ondertekend, en het Zegel van onze Wapens daarop doen drukken hebben: Gedaan in onze Residentie van *Saltzburg* den 31 October 1731.

Was getekend, LEOPOLDUS.

(L.S.) Door bevel van zyn Hoogheit

H. CHRISTIALI &c. Kancelier van het Hof enz.

Men twyfelt niet of deze valsche handeling van den Saltzburgschen Gezant, en de dagelyksche tydingen van de onmenschelyke

1731. Decemb. wreedheden, welke aan de arme Protestanten van dat Land gepleegd worden, gevoegd by de overtuigende Brieven en Vertoogen, welke aan de Ryksvergadering en aan den Keizer over die zaak overgeleverd worden, zullen eindelyk de bescheidenste onder de Roomsch-Katholyke Vorsten, en den Keizer zelfs de oogen moeten openen, en hen doen zien met hoe veel onrechts en wreedheits die elendigen onder een valsch voorwendsel van Rebelly mishandeld worden.

Te *Berlyn* is den 20 November het Huwelyk tusschen de Kroon-Prinsesse en den Prins van *Bareith* voltrokken: De plechtigheit geschiedde in de zogenaamde *Poolsche Zaal:* De Heer *Noltbenius*, Koninklyke Hof-Predikant, gaf den Huuwlyks-Zegen, geduurende dewelke drie Salvoos uit hondert stukken kanon gedaan wierden: Na die ceremonie wierdt Bal gehouden, en men danste tot negen uuren 's avonds, wanneer men aan Tafel ging: Aan de Koninklyke Tafel zaten 30 Koninklyke Persoonen Prinsen en Prinsessen; De Koning, de Koninginne, de Kroon-Prinsesse als Bruid, de Prins van *Bareith* als Bruidegom, en de Markgraaf, deszelfs Heer Vader, hielden hun rang, doch alle de andere Vorstelyke Persoonen trokken Lot-briefjes, om alle verschillen van ceremonieel vòór te komen: Behalven de Koninklyke Tafel waren 'er elf anderen, yder van 24 borden: Na deze Koninklyke, Avond- en Bruilofts-Maaltyd wierdt het Bal voortgezet met een Fakkel-dans; 32 Generaals en Kolonels droegen dezelve: Na dat de Kroon-Prinsesse met alle de Prinsen, en de Prins van *Bareith* met de Koninginne en alle de Prinsessen gedanst hadden, wierden de Bruid en de Bruidegom ontkleed en te bedde geleid, werwaards het geheele Hof hen verzelde. De Koning verdeelde de koussseband van de Kroon-Prinsesse aan de voornaamste Persoonen van 't hooge Gezelschap, dat vervolgens zeer vergenoegd scheidde.

De volgende morgen vondt haar Koninklyke Hoogheit op haar Toilet een paar Gespen en een Kruis met Diamanten verrykt, ter waarde van 50000 Ryksdaalders, zynde een present van den regeerenden Markgraaf voor die Prinsesse.

Den 23 was 'er een zeer prachtig Bal en Maaltyd in de Gallery, daar 102 paar Persoonen van de beide Sexen tegenwoordig waren, en het Bal duurde tot twee uuren na middernacht; Een uur voor de Maaltyd hadt de Koning den Kroon-Prins doen komen, die door den drom van zo veele Menschen dringende, by niemand gekend wierdt:

wierdt: Hy zette zich aan de Speeltafel van de Koninginne, die den Prins aanzag zonder hem te onderkennen, tot dat hy zich voor haare voeten vernederde, wanneer haare Majesteit hem tederlyk omhelsde: Toen ontstont een aangenaame verwarring: Zusters, Broeders en Zwagers omringden hem, en een yder trachtte om stryd zyn Koninklyke Hoogheit te omhelzen en te feliciteren. 1731. Decemb

Te *Hanover* is een Cartel afgekondigd dat tusschen de Keurvorstelyke Huizen van *Saxen* en *Hanover* is opgerecht en ten voornaamsten van dezen inhoud is.

WY GEORGE de II, door de genade Gods, Koning van *Groot-Brittannie*, *Vrankryk* en *Ierland*, Beschermer des Geloofs, Hertog van *Bronswyk-Lunenburg*, Aards-Thresorier en Keurvorst van 't H. Roomsche Ryk.

Aangaande de desertie en de ongebondenheit die maar al te veel onder de Troupen in zwang gaan, zyn wy met onzen zeer lieven en goedgunstigen Broeder en Couzyn, *Fredrik August*, Koning van *Poolen*, Groot-Hertog van *Litthauwen*, enz. wegens de overlevering van wederzydsche Soldaaten door een Cartel tusschen het Doorluchtige Huis van *Saxen* en het onze opgerecht, rakende alleenlyk onze Landen in *Duitsland*, overéėngekomen:

1. Alle de geene dewelke zullen zyn gedeserteert uit den dienst van den een der Contractanten in die van den ander, zullen zonder uitstel worden overgeleevert: Men zal ook van weërkanten de Soldaaten, die met geen Paspoort voorzien zyn, aanhouden, en hun geweêr, paarden, montuur, enz. in bewaaring neemen, waarvan ten eersten moet kennis gegeeven worden aan den naasten Gouverneur, van dien Prins waarvan de desertie geschied is.

2. Het zal echter niet vrystaan een Deserteur gewapender hand in 't gebied van zyn Buurman te vervolgen.

3. Yder Deserteur, het zy Ruiter, Dragonder of Voetknecht zal 12 penn. daags voor zyn Persoon te verteeren hebben, en men zal aan yder paard van den Deserteur zes pond haver en acht pond hooi leveren, 't welk door de opeisschende Party zal worden wedergegeeven

4. Behalven de gemelde wedergeeving, zal de opeisscher noch zes Ryksdaalders voor de kosten van detentie van yder Deserteur te voet, en eens zo veel voor een Deserteur te paard, betalen, doch niets voor de kosten van vervoering.

5. Om van wederzyde de overlevering der Deserteurs gemakkelyk te maaken, zal die der Saxen te *Hertzberg* geschieden, en die der Hanoversche te *Heringen*.

6. Yder contracteerende Mogendheit behoudt zich het recht van Justitie te doen over die van hunne Onderdaanen, dewelke in dienst van een ander zynde, zullen hebben gedeserteerd om naar hun Vaderland te keeren, doch men zal ten eersten hunne montuur, paarden en geweêr, om niet te rug zenden.

7. Alle

1731. Decemb. 7. Alle de wederzydsche Officiers zo burgerlyke als militaire, zullen worden gelast de Deserteurs aan te houden.

8. Die dewelke de Desertie hebben begunstigd, zullen zonder eenige form van proces strengelyk worden gestraft.

9. Het zy aan niemand der Onderdaanen van de contracterende Partyen geoorloofd, in de Staaten van den anderen eenige werving te doen, op straffe van ter plaatse daar hy gevat wordt, ten eersten te worden geëxecuteerd.

10. Die geene dewelke een of meer Deserteurs van de beide contracterende Partyen, in de Staaten van den andere doet arresteeren, zal vier Ryksdaalders voor yder trekken.

11. Dit Cartel zal worden gedrukt, en aan 't hoofd van yder Regiment, en op de Predikstoelen afgekondigd worden, enz.

Gegeeven te *Hamptoncourt* den 3 October 1731, en in het vyfde Jaar ouzer Regeering.

ZWEEDEN. DE Koning van *Zweden*, die den 29 October van *Cassel* vertrokken was, begaf zich, van zyne Broeders verzeld, door het Hanoversche en het Mekelenburgsche naar *Straalzond*; alwaar hy zich te scheep begaf, en na 24 uuren op Zee geweest te hebben te *Ystedt*, en vandaar den 23 November op het Kasteel te *Karelsberg* kwam. Den zelfden avond kwam de Koning de Koninginne in stilte zien, en deedt des volgenden daags zyne openbaare Intreede met zeer groote pracht; waartoe ongemeene toestel van Triumfboogen enz. gemaakt was. Des avonds hadt men Illuminatien, Vuurwerken en andere Vreugdeblyken.

Zeker uitheems Hof, vermoedende dat die van *Oostende* by de nieuwe Oost-Indische Compagnie in *Zweden* geinteresseert mogten zyn, heeft aan zynen Minister te *Stokholm* bevolen, zich diesaangaande te informeeren, en indien hy het zo bevondt, aan de Directeurs te verstaan te geeven, dat die Natie alle bedenkelyke mesures by der hand zoude neemen, om den voortgang dier Compagnie te verhinderen: maar gemelde Minister heeft, na naau onderzoek, de verzekering bekomen, dat de Ostendenaars tot noch toe zo min hierby geinteresseerd waren, dat de Compagnie zelfs de resolutie genomen hadt, niemand, die den *Ostendenaars* gediend heeft, in haaren dienst te neemen.

RUSLAND. TE *Muscou* overleedt den 19 October in den ouderdom van 37 Jaaren *Proscovia*, jongste Zuster van de Russische Keizerinne. Deze Prinsesse

Prinsesse is nu de achtste Persoon van de Keizerlyke Familie welke 1731.
binnen den tyd van omtrent zes Jaaren overleden is, behalven noch Decemb.
de *Czarowitz*, Vader van *Pieter* den tweeden, in den Jaare 1718 gestorven, zo dat 'er nu buiten de regeerende Keizerinne noch maar twee Prinsessen zyn, uitgezonderd de Zy-takken, te weeten: een Prins van den Hertog van *Holstein*, en eene Prinsesse van den Hertog van *Mekelenburg*; en volgens eenige advyzen zou men aan het Hof in beraad zyn, mede een *Pragmatique Sanctie* of reglement van de erfvolging te maaken. De begraaving van wylen de Prinses *Proscovia* tegen den 12 November vastgesteld zynde, wierdt zulks den 10 onder 't blaazen van rouw-trompetten en 't slaan der keteltrommels, door de geheele Stad *Moscou* uitgeroepen, waarop het Lyk den 12 's morgens met de gewoonlyke plechtigheden ter aarde besteld is.

DE Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden* hebben NEDERLANDEN
in deze Maand door hunne Gedeputeerden in eene buitengewoone Conferentie aan de Ministers der Protestantsche Mogendheden doen communiceeren een ernstig en rigoureus besluit dat zy genomen hebben wegens de Lutherschen, welke in het Aardsbisdom van *Saltzburg* zo onmenschelyk vervolgd worden.

DEN 23 November des nachts overleedt, na eene krankheit, de BYZONDERHEDEN.
Ert-Prins *Fredrik Lodewyk* van *Wurtenberg-Stutgard*, tot groote droefheit van het gezamentlyke Hoogvorstelyke Huis en van het geheele Land: Deze Prins was den 14 December 1698 geboren, en trouwde den 8 December 1716 met de tegenwoordige Hoogvorstelyke Vrouw Weduwe *Henriette Maria*, Dochter van wylen *Philips-Wilhem*, Markgraaf van *Brandenburg-Swed*, by dewelke hy niet dan ééne Dochter *Louisa Frederika*, nagelaaten heeft. Door zyn dood is de Prins *Alexander* van dien naam (volle Neef van den regeerenden Hertog, en Schoonzoon van den Prins van *La Tour*,) presumptive Erfgenaam van dien Souvereinen en zeer aanzienlyken Staat in 't Roomsche Ryk geworden.

Te *Parys* sturf in 't laatst van deze Maand aan de kinderpokjes Zuster *Ludovica de Loisel*, oud 105 Jaaren en drie Maanden; hebbende dezelve noch eens gehad in 't Jaar 1692.

Van *Chur* in *Zwitserland* heeft men, dat aldaar in de Maand November

1737. vember een Zoontje van zeker voornaam Heer, het welk maar acht
December Jaaren oud was, zynen Broeder van vyf Jaaren ongelukkelyk en onvoorzigtelyk met een Snaphaan, die geladen in een kamer ſtont, doodgeſchooten hadt.

Den 10 December kwam *Sara Tuck*, een Zeemans Vrouw, te *Rotherlijd* in *Engeland* van twee Zoons en eene Dochter in de kraam, dewelke den volgenden dag door Dr. *Lovell*, een van 's Konings Kapellaans, wierden gedoopt, en daags daar aan beviel zy noch van een dood Zoontje.

Den 25 October 's nachts ten half drie uuren hadt men te *Napels* een lichte Aardbeving, waar door een yder in groote vreeze wierdt gebragt; en uit de *Puglia* heeft men, dat de Aardbeving van den 17 groote ſchade in die Steden aan de Gebouwen hadt gedaan, voornamelyk in *Barletta*; zynde in *Canosa* alleen twee Perſoonen onder de puinhoopen doodgebleven.

Van *Koppenhagen* ſchryft men van den 22 December, dat des Maandags te vooren te *Bogenſee* in *Funen* des morgens tuſſchen zeven en acht uuren, een zwaar Onweêr van donder en blixem was ontſtaan, waar door de Kerk-tooren aan de eene zyde geheel weggenomen wierdt.

Den 25 December hadt men hier te Lande een zwaare ſtormwind, waar door veel ſchade ter Zee veroirzaakt is: onder andere ongelukken wierden daar door te *Amſteldam* in de Kalverſtraat drie Perſoonen, waar onder Vader en Zoon waren, onder een afgevalle Gevel van een huis verpletterd.

Met de laatſte brieven van *Chalons* heeft men, dat het wilde Meisje, waarvan hier voor geſproken is, in 't Hoſpitaal van die Stad gebragt was. Zy is lang van Perſoon en rank van Lichaam en Leden; zonder eenige mismaaktheit, behalven dat zy ſcheel ziet; haar vel is wit, de handen mooi en de ſtem zacht; Men heeft haar de nagels, die buitenſpoorig groot waren, afgeſneden; Zy kan niet gewennen gekookt vleeſch, brood of melk te eeten, en telkens als men haar iets van die ſpyzen gegeven heeft, is zy kwalyk geworden, en heeft ſterk moeten braken, maar zy eet kikvorſchen met veel appetyt, ſlikkende die raauw op, zonder ze byna te kaauwen; Zy ſlaapt enkel op een ſtroozak, kunnende noch bedt noch matras verdragen; Men leert haar breyen, en zy is zo handig dat zy dat werk bereids begint te begrypen. Men meent dat zy door het zwart Woud is gekomen; Zy heeft door eenige tekenen en eenige Fran-
ſche

sche woorden, die zy begint te krom tongen, te kennen gegeeven, dat zy een Makker heeft gehad, die van haar was afgeraakt, enz. Voor het overige heeft men van haar afkomst en avontuuren noch niets met zekerheit kunnen ontdekken. 1731. Decemb.

Mr. *Stephen Denston*, in 't begin van October naar *Vrankryk* gaande, wisselde te *Dovres* aan 't huis van een Horologiemaker, elf ponden sterlings, Engelsch geld, tegen kleine Fransche spetien, om zich daarvan op zyne reis te bedienen; maar te *Boulogne* aangekomen zynde, bevondt men dat het nagemaakte spetien waren. De Kamer waarin hy logeerde wierdt in zyn afzyn met geweld opengebroken, en die van het Gerecht namen de overige valsche spetien, met het ander geld en goed in beslag. Mr. *Denston*, voor zyn Persoon zelf beducht zynde, maakte zich zoek, en zwurf wel tien dagen verkleed door 't Land, terwyl hy in alle de nabuurige Zeehavens, by trommelslag als een valsche Munter uitgeroepen wierdt; waarna hy eindelyk by geluk in een Vaartuig raakte, 't welk hem behouden te *Dovres* te rug bragt: Doch zeker Persoon, die hem in zyne vlucht behulpzaam geweest was, is in *Vrankryk* gevat, en men vreest dat die opgehangen zal worden. Daartegen heeft men den Horologiemaker van wien hy het valsche geld gekreegen heeft, te *Chatham* achterhaald, en te *Maystone* gevangen gezet.

Onder eenige andere Executien, welke noch in dit Jaar in de Vereenigde *Nederlanden* over de overige Sodomiten gepleegd zyn, heeft men den 24 September buiten *Groningen* 22 Persoonen te gelyk over die misdaad ter dood gebragt.

In een Wyngaard van het Kapittel van St. *Pieter* te *Rome*, heeft men, in de Aarde gravende, een marmere Urna gevonden, en in dezelve een marmer Beeld, verbeeldende een Vrouw met een krytend kind, als mede een groot stuk gewerkt Amber, een kleine Vaas met Balsem gevuld, en een goud Net ter waarde van omtrent 400 scudi, welke Antiquiteiten de Kardinaal Kamerling, zo men zegt, aan den Koning van *Poolen* staat te zenden.

Wy hebben hier vóór (Pag. 89.) gezien dat by de Gr. Mog. Heeren Staaten van *Holland* het doen van eene algemeene Collecte in die Provintie voor de Piemontoische Dallieden was vastgesteld, tegen den 10 September, het welke dan ook alzo geschied is, na dat des Zondags van te vóóren in alle de Kerken der Provintie Predikatien, daarop toepasselyk, waren gedaan. De Collecte geschiedde in alle de Steden en Dorpen langs de Huizen. Dewyl wy nu voorheen onze Leezers belooft hebben yder Deel van den *Mercurius* met eenige byzondere Verhandeling, waartoe ons gelegenheit mogte voorkomen, te besluiten; zo zullen wy ons van dit geval bedienen om door een kort begrip van de Historie der Kerken in de Valeien van *Piemont* onze Leezers te doen zien wat slag van Menschen, hoe oud van oirsprong, en van wat gevoelen zy zyn. Wy hebben te eerder dit besluit genomen, om dat men nu al eenige Maanden de verwachting van het Gemeen door Advertissementen te loor gesteld heeft, als of men zelfs met Octroi van den Magistraat eene Historie van de Valeien van *Piemont* zoude uitgeeven, waarvan nu zelfs niet eens meer gesproken wordt. Wy voegen by deze Verhandeling de nette Kaart van die Valeien, en aan het slot van dezelve de naaukeurige Lyst der Collecten in byna alle de Steden en Dorpen, welke men heeft kunnen bekomen.

KORT BEGRIP
VAN DE
HISTORIE
DER
WALDENZEN,
OF VAN DE
KERKEN DER VALEIEN
VAN
PIEMONT.

m de Historie der Waldenzen kortelyk in eenige orde te verhandelen, zullen wy eerst zien *de gelegenheit* van hun Land en Woonplaats, daarna hunnen *oirspronk* of *oudheit*, vervolgens hunne *Kerkelyke Regeering* en *Zeden*, de *Rust* welke zy gedurende veele Eeuwen genooten hebben, de verscheiden *Oorlogen* en *Vervolgingen* welke zy hebben moeten uitstaan, hunne *herstelling* in het Land in den Jaare 1690, en eindelyk hunne *wederuitdryving* voor een groot gedeelte in den Jaare 1731.

In de eerste plaats staat ons dan aan te merken de gelegenheit der Valeien, welke sedert een langen tyd het verblyf en de woonplaats van deze Menschen zyn geweest. Doch alzo deze Valeien in het Prinsdom van *Piemont* gevonden worden, moet men vooraf de gelegenheit en uitgestrektheit van dit Prinsdom aanmerken.

Gelegenheit van het Prinsdom van Piemont.

Piemont is aldus genoemd *Pede montium*, omdat het aan den voet der Alpische Gebergtens gelegen is, welke *Italië* afscheiden van *Vrankryk*, dat *Transalpina*, of aan geene zyde der *Alpes* genoemd wordt, in plaats dat *Piemont*, en zelfs het gansche oude *Lombardyë*, waarvan het een gedeelte is, *Gallica Cisalpina* genoemd wordt, als of men zeide *Vrankryk* aan deze zyde der *Alpes*; benaamingen welke aan het eene en het andere *Vrankryk* gegeeven worden door de Italiaanen, in welkers opzigt zy alleenlyk dus genoemd kunnen worden.

Oirzaak der benaaming van Piemont.

DE Hoofdstad van *Piemont* is *Turin*, alwaar de Hertogen van *Savoje* van lange tyden af hun verblyf houden. Onder *Piemont* is van de zyde van *Provence* het Graafschap van *Nizza* begrepen. Het zelve heeft ten oosten het Hertogdom *Milaan*, *Monferrat* en de Republyk van *Genua*; ten zuiden de Middelandsche Zee; ten westen de *Alpes*, die het zelve van *Provence* afscheiden, en van het *Dauphiné*, en het *Geenezydsche Vrankryk* [*Transalpina*]; en ten noorden

LVX LVCET IN TENEBRIS
Subalpinum Antiquissima In
PARTE DEL DELPHINATO
Colle di Sestrieres
Sestrieres
la Longiam
Placier M.
la Trencha
Col del Pis
Albergian Colle
Visolet Monte
la Salsa
Val di San Martino
Chiabrans
Perrero
Bourset
Valle di Clusone
Villaret
Balma
Bosco
Fenestrelle
Pragelato
Usseaux
Perosa
Riuoria
Pinasche
Dublone
Villar
Cantalupa
Brolet
Colle di Gilba
Paraviglielmo
Croezzoriuo
Fronte
S. Bartholomeo
l'Abadia
Val di Lemina
Pignerol
Brigada
la Valle
Torrione
Lemina
PARTE del MARCHESAT

den de *Alpes* die het zelve van *Savoje* afzonderen. Vier groote Rivieren doorloopen dit Prinsdom: de eerste en voornaamste is de *Po*, welke *Virgilius* noemt *Eridanus Cornutus*, ter oirzaak van haare takken; zy heeft haaren oirsprongk uit den Berg *Visol*, voor den hoogsten van *Europa* gehouden, gelegen ten zuiden van de Valeie van *Lucern*: dit is den Berg waarvan de Historie zegt, dat *Hanibal* van *Carthago*, door eene verwonderlyke kunst verschrikkelyke en ontoegankelyke Rotsen kliefde, om zyn Leger daar door te kunnen doen trekken; en dat *François* de I. denzelven ganschelyk deedt doorbooren, om in *Italië* te komen; en inderdaad hoewel de Franschen, sedert dat zy het geheim gevonden hebben om den doortocht van den Berg *Genevre*, welke korter en gemakkelyker is, te openen, zich nier meêr van dat gat bediend hebben, zo is het zelve noch in staat, en zal het zonder twyfel zyn tot aan het einde der Waereld, zynde byna ganschelyk in de levende Rots uitgehouwen: men heeft omtrent twee uuren tyds noodig om daar door te gaan; men kan Muilezels met hunnen last daar door brengen; en deze doortocht heeft geen ander ongemak dan dat men 'er niets kan zien, en dat men 'er noodzakelyk toortsen moet medeneemen. Men ziet dezen Berg en dien Doortocht of opening in de bygaande Kaart verbeeld.

De tweede groote Rivier welke *Piemont* bewaterd, is de *Tanaro*; de derde *Stura*, welke haaren naam geeft aan eene groote Valeie *Val di Stura* genoemd, en de vierde is de *Doria*: maar behalven deze maaken meêr dan 28 andere aanmerkelyke Rivieren, welke alomme dit Prinsdom besproeijen, het zelve zo vruchtbaar, dat hoewel *Italië* voor het bekoorlykste Land der Waereld geacht wordt, men echter met een oud en bekend spreekwoord zegt, *si l'Italie estoit un mouton, le Piemont en seroit le roignon*; het welke te zeggen is, *dat zo Italië een schaap was, Piemont daarvan de lenden zoude zyn.*

VERSCHEIDEN schoone Valeien omzoomen of omringen *Piemont* van de zyde van het noorden, als de bovengemelde Valeie van *Stura*, die van *Susa* en eenige anderen: ten westen heeft men de Valeien waarop het hier aankomt, en welke gemeenlyk verstaan worden onder de benaaming van *de Valeien van Piemont*, of zelfs onder die van *de Valeien van Angrogne*, en dikwils onder den enkelen naam van *de Valeien*: te weeten die van *Lucern*, die van *Perouse*, en die van St *Martyn*, by welke men voegen kan die van *Cluson*, of *Pragelas*, welke noch van het *Gallia Cisalpina* is, hoewel zy aan *Vrankryk* in eigendom toebehoort. *Gelegenheit der Valeien.*

DE *Valeie van Lucern* heeft van alle tyden af tot haar Wapenschild gehad een *Fakkel* of lichtende Kandelaar, ganschelyk met duisternisse omringd, met het Devys *Lux lucet in tenebris*, het welke te zeggen is: *Het Licht verlicht in de duisternissen*; en naar deze Fakkel of Kandelaar (een wonderlyk voorteken, of ten minsten een aardig zinnebeeld van het licht dat God in deze Plaatsen ontsteeken en bewaaren zoude) heeft ongetwyfeld de voornaame Valeie den naam van *Lucerne* bekomen, veel eerder dan van de Beek *Luserne*, welke van *Roras* afloopt. Deze Valeie heeft de lengte van 15 Piemontsche mylen: de breedte van dezelve is, alzo wel als die van de anderen, *De Valeie van Lucern.*

ren, zeer ongelyk. Zy begrypt in haaren omtrek de Gemeentens of Gemeenschappen van *Garcillane*, *Campiglon*, *Fenil*, *Bubbiana*, *Lucerna*, *Roras*, *St. Jean*, *Angrogne*, *La Tour*, *Villar*, en *Boby*, en is gescheiden van de Valeie van *Queiras*, ten westen door den Ingang van *la Croix*, vanwaar de Rivier *Pelice* afloopt, welke byna deze gansche Valeie bevochtigt. De vyf eerstgemelde Gemeenschappen zyn meest in de vlakte aan de zyde van *Turin* en van *Saluses*, vanwaar eindelyk in den Jaare 1655 de Vervolging alle de arme Euangelischen verdreeven heeft, zowel als uit de Landen van *Briqueras*, welke tusschen *Fenil* en *St. Second*, *St. Jean* en *Angrogne* gelegen zyn.

De Gemeente van *Roras* is de kleinste van allen, ten zuiden van die van *Lucern* gelegen, strekkende naar het Gebergte *Visol*, en eindigende aan de *Alpes* van *Frielant* en *Sea Bianas*. Het Land is berg- en rotsachtig doch zeer vruchtbaar in zyne tusschen-vlakten.

De Gemeente van St. *Jan* zoude altoos een Aards Paradys geweest zyn, indien zy niet de naaste aan *Turin* gelegen was, en ten Oosten en ten Zuiden omringd van de Roomsch-Katholyken, en van veele Kloosters, welke altoos een open toegang gehouden hebben voor de geenen die haar wilden aanvallen of verstooren. Zy heeft eene zeer bekoorlyke Vlakte, die uitmuntend vruchtbaar is, in Wynen, Graanen, Zyde, enz.

De Gemeente van *Angrogne* begint alwaar de bemanteling der Vlakte van St. *Jan* eindigt, en strekt zich noordelyk uit tot aan de Alpische Gebergtens van *La Vachera*, van *Sejan*, van *La Cella*, van *La Celle Veglia*, en van *Infernet*. Zy heeft waarschynlyk haaren naam van eene kleine Rivier de *Angrogne* genoemd, uit de gezeide Alpes vloeijende. Zy is wyduitgestrekt, bergachtig, verdeeld zich in verscheiden kleine Valeien, en is mede zeer vruchtbaar, doch minst in Wynen. De Landstreek dezer Gemeente is van nature wonderlyk sterk. Van om laag is zy maar van twee plaatsen toegangkelyk; de eene is van de zyde van het Zuiden en van *Lucern*, en de andere van den kant van het Oosten en van *Bricheras*. Zy heeft van oude tyden af in deze toegangen twee Poorten gehad, welke zy met weinig Volks konde bewaaren. Indien echter, door het geweld, het verraad, of de list van Vyanden, deze doortogten gewonnen wierden, zo hadden deze arme lieden maar omtrent eene halve myl hooger te wyken, naar eene plaats de *Barricade* genoemd: op deze plaats maakt de Valleï als eenen hals en is zeer eng, en zelfs ganschelyk met groote rotsen vervuld; en alwaar de rotsen dezen doortogt niet genoegzaam beletten, is dezelve ganschelyk doorsneden van eene zwaare bemuuring, gemaakt van groote Keisteenen, zonder kalk of zand, welke de regen nooit kan vernielen, en welke tot een magtigen wal of borstweering dient, zodat'er geen meêr open plaats blyft dan tot den doorgang noodig is. Wanneer zelfs deze doortogt overrompeld is geworden, zo hebben de bewooners altoos eene wonderlyke wykplaats gevonden op den berg van *La Vachera*, welke billyk als het harte der drie Valeien mag aangemerkt worden; zynde aldaar de sterkte waar uit alle de list en woede der grootste en magtigste Vyanden hen nooit heeft kunnen verdryven na de moord van den jaare 1655, gelyk uit de Histo-

rien

rien blykt: Zy zyn in het tegendeel van daar menigmaal met zo veel vruchts op hen aangevallen, dat zy het bezit van alle de Valeien herwonnen hebben, die zy ganschelyk verloren hadden door de verradery van den Marquis van *Pianesse*. Eindelyk schynt de natuur, om deze Lieden in den uitersten nood te bewaaren, alle haar vermogen in 't werk gesteld te hebben ter vorming en versterking van de plaats *La Pré du Tour* genoemd, welke hen ook alleen tot eene Wykplaats diende in de Jaaren 1560 en 1561, tegen de verschrikkelyke Legers welke de Paus en de Koning van *Spanje* vereénigden met dat van hunnen Vorst *Emanuel Philibert*. Deze plaats is een hol of diepte, van byna ontoegangkelyke Gebergtens omringd, gelegen ten westen van den Berg van *La Vachera*, en waarin men niet zonder groote moeijelykheit komen kan, dan door eenen weg welke op verscheiden plaatsen in de Rotsen gehouwen is, aan den boord van de Rivier *Angrogne*: Deze plaats is nochtans bekwaam om veel Volks te bevatten, en is eene der plaatsen alwaar, geduurende de zwaarste duisternissen en vervolgingen, de oude *Barbes*, of Pastooren der Valeien, noch altoos in vryheit gepredikt, en hun Collegie behouden hebben, waarin zy de Jongelingen tot den H. Predikdienst bereidden, waaruit zy tot den tyd der Hervorming toe de meeste Herders namen die in verre Landen gingen prediken, uit welke ook de jeugd in de Valeien gezonden wierdt om te studeeren, gelyk *Johannes Leger* in zyne algemeene Historie van de Kerken der Valeien aantoont. Dewyl de Gemeente van *Angrogne* dan van de natuur, of liever van Godt zelf, zulke heerlyke voordeelen ontfangen heeft, zo is 't geen wonder dat verscheiden Historie- en Land-beschryvers, deze verdeeling der Valeien niet weetende, daarvan niet alleenlyk eene afzonderlyke Valeie gemaakt, maar dezelve ook voor de voornaamste van allen gehouden hebben, en voor die van welke zy alle hunnen naam ontleenden, alle deze Valeien *de Valeien van Angrogne* noemende, gelyk men in de Historie van den President *Thuanus*, en elders kan zien.

De Gemeente *de La Tour* (of van den Tooren) volgt aan die van *St. Jan*, langs de Rivier *Pelice*, zy heeft haaren naam van eenen hoogen en sterken Toren, welke gezien wierdt op eene hoogte aan den mond van de Rivieren *Pelice* en *Angrogne*, maar die geslecht is door *François* den I. Dit is de plaats alwaar de Hertog van *Savoje*, na de moord van den jaare 1655, eene Fortres of een sterk Kasteel bouwde, om de Dallieden eens vooral te kunnen dwingen en uitroeijen, gelyk hy zulks byna gedaan heeft in de Jaaren 1663 en 1664. Deze Gemeente, en die van *Villar*, welke langs dezelfde Rivier daarop volgt, hebben weinig Vlaktens, maar die zeer vruchtbaar zyn.

Boby is de hoogste Gemeente van de Valeie van *Luzern*, van de zyde van het *Dauphiné*, welke zich noch in verscheiden schoone takken en aanmerkenswaardige kleine Valeien verdeelt, zo ten Zuiden als ten Westen en ten Noorden; in de laagte heeft zy noch overvloed van Wyn, en daar het Landt zo hoog en koud wordt, dat 'er de Wyngaard niet kan wasschen, brengt zy Kastanjen in overvloed voort, en op het hoogste der bewoonbare Landen vindt men noch Graan, enz. overal daar men door Kanaalen het water van de

de hoogste bergen kan leiden, om de Landen daar door te bevochtigen. Hier komt men aan de *Alpes* aan welke deze Gemeentens eindigen, en die dezelve van alle kanten omringen, behalven ten Oosten, of beneden, vooral die van *Boby*: te weeten, de Gebergtens *La Jane*, *La Liozze*, en *Du Pis*, het schoone Alpische Gebergte *du Pra*, door het welke den Doortogt is van *Col de la Croix*, welke de Valeie van *Lucern* affcheidt van die van *Queyras*, en ten Zuiden keerende, die van *du Pis*, *Crosenne*, *Blanchet*, en *Julian*.

De Valeie van Perouse

DE Valeie van *la Peyrouse* heeft haaren naam van een Dorp of Vlek dat in de hoogte van de Valeie gelegen is, of liever van een Kasteel op een kleinen heuvel in het hoogste van dat Vlek gelegen. Zy heeft de lengte van 10 Piemontsche mylen, en weinig Vlakte, en wordt doorsneden van de Rivier *Cluson*. Het gedeelte van deze Valeie, dat ten zuide van de Rivier gevonden wordt, en tamelyk vruchtbaar is, doch minst in wyn, behoort noch aan den Hertog van *Savoje*; maar het beste gedeelte, aan de andere zyde van de Rivier, dat meerder wyns geeft, is met de Stad *Pignerol* aan den Koning van *Vrankryk* gebleven in den Jaare 1633. Deze Valeie vervat de Gemeentens van *Portes*, St. *Germain*, *Pramol*, *Villars*, *Pinache*, en *Peyrouse*, welke alle byna volkomelyk van de gesteldheit zyn van die van *La Tour* en *Villar* in *Val Lucerne*, uitgezonderd *Pramol*, eene kleine Gemeente boven St. *Germain*, tusschen de Gebergtens van *Angrogne* en van St. *Martyn* gelegen, en waarvan de toegang zeer bezwaarlyk is. Tusschen de Valeien van *Lucern* en van *Peyrouse*, naar den kant van *Pignerol* en St. *Second*, zyn noch de kleine Gemeentens van *Prarustin*, St. *Barthelemi*, en *Rocheplatte*.

De Valeie van St. Martin.

DE Valeie van St. *Martin* heeft haaren naam naar eene plaats welke byna woest is, en alzo genoemd wordt om dat aldaar de overblyffelen zyn van eene oude Kerk aan dien H. toegewyd. Zy heeft de lengte van omtrent 16 mylen, en weinig meerder breedte dan de Rivier *Germanasque*, welke daar door loopt, beslaat. Wat haare vruchtbaarheit belangt, dezelve is omtrent eveneens als die van de Gemeente van *Boby*, hebbende wyn en vruchten in de laagte, in het midden kastanjen, en om hoog Weilanden: maar zy maakt verscheiden grooter en schoonder takken, welke als zo veele kleine Valeien zyn, die yder afzonderlyk eene Gemeente uitmaaken; als in het hoogste gedeelte de Gemeentens van *Prals*, *Rodoret*, *Masel*, en *Cusse*, lager die van *Maneille*, *Chabrant*, St. *Martin*, en *Bouvils* aan den noord- en *Fait* en *Rinclaret* aan den zuidkant. Zy is de sterkste van alle de Valeien; want behalven over de hooge Gebergtens, die haar van alle kanten omringen, en byna alle ontoegangkelyk zyn, geduurende acht of tien maanden van het Jaar ter oirzake van de sneeuw, kan men daar niet inkomen dan door eene opening in de Rots uitgehouwen, welke men *le Pont de la Tour*, of *de Brug van den Tooren* noemt, alwaar geene andere ruimte is dan die welke beslagen wordt door de Rivier, of liever de sterke Stroom van *Germanasque*, over welke eene uitsteekende hooge Brug is, die aan alle kanten verschrikkelyke hooge Rotsen heeft, op welke

de

de Gebergtens steunen die de Valeie sluiten, en in welke men met veel moeite en arbeids niet meêr wegs gemaakt heeft dan pas noodig is om een Paard of Muilezel aan den toom daar door te lyden; Zodat wanneer de Brug weggenomen wordt, het geen gemakkelyk geschieden kan, als men wil, het onmooglyk is toegang te hebben, en men heeft maar alleenlyk te beletten dat de Brug hermaakt worde, het welke door Vrouwen kan geschieden, alleenlyk met keisteenen van de hoogte der Rotsen af te rollen, welke vallen op alle de geenen welke daar zouden willen omtrent komen. De Alpische Gebergtens welke deze Valeie van alle kanten omringen, behalven in de laagte ten oosten, zyn de *Sea*, *Bianca*, *la Chalanchia*, *la Balma*, *Julian*, *Bodelcol*, en *le Pis*: doch het geen het wonderlykste van allen is, is dat op het hoogste der *Alpes*, welke deze Valeie van die van *Lucern* afscheiden, zeven schoone Meiren gevonden worden.

Verscheiden andere omstandigheden wegens de Gelegenheit, de Vruchtbaarheit, de Gediertens, de zeldzaame Gewasschen, enz. dezer Valeien worden in 't breede in de algemeene Historie van de Kerken der Valeien gevonden. Wy zullen alleenlyk wegens de sterkte der Valeien hierby voegen, dat niet alleen *le Pré du Tour* noch de Gemeente van *Angrogne* van alle tyden af om haare sterkte een wykplaats voor de vervolgde Dallieden zyn geweest, maar ook in de Valeie van *Lucern*, heeft de gansche kleine Valeie of de Gemeente van *Roras*, altoos het zelfde voordeel gehad, als mede de Gemeente van *la Tour*, en het Land dat van de brug van St. *Margareta* af omhoog gevonden wordt, en inzonderheit de kleine Valeien *Le Taillaret*, *Li Bonnet*, en *Li Chabriol* genoemd. Men vindt ook in deze zelfde Gemeente op eenen top van den Berg van *Vandelin* een wonderlyke voetstap van den toevlucht welken men aanmerken mag dat de Werkmeester der Natuur aldaar bereid hadt om de elendige Vervolgden in den alderuiterften nood te dekken voor de woede en het geweld van hunne Vyanden; dit is een zeer groot Hol in eene tusschenruimte van den Berg of liever van de Rots van *Vandelin*, geheelyk door natuur en door kunst in de Rots uitgehouwen, byna rond en verwulfd op de wyze van eenen Oven, zo ruim dat 300 of 400 Persoonen zich daarin kunnen onthouden: daar zyn zelfs klooven in de Rots welke te gelyk voor vensters en schildwachtgaten dienen: men vindt 'er eenige Vertrekken, eene groote Fontein, en zelfs eenige Boomen en eenen Oven om brood te bakken, en men ziet 'er noch oude stukken van een trog om te kneeden, en stukken van een kas. Het is volslagen onmooglyk daarin te komen dan door een eenig gat van boven: daar kan niet meêr dan een Persoon te gelyk afdaalen door dat gat, langs kleine trappen in deze Rots gehouwen, zodanig dat een eenig Persoon daar binnen zynde, enkelyk met een piek of hellebaard zich tegen een gansch Leger kan verdedigen. Verscheiden andere schoone en groote Holen worden ook noch in de Valeien gevonden, in welke de Inwooners geduurende de grootste Vervolgingen vooral hunne Vrouwen en Kinderen in verzekering bragten, en waarin de *Barbes* of Pastooren hen bezochten, en dikwils daarin predikten, en zelfs de H. Sacramenten bedienden, waar door de booze Vervolgers gelegen-

Wonderlyk Hol.

genheit genomen hebben hen te beschuldigen dat zy aldaar allerlei vuiligheden pleegden.

Wy moeten hierby noch aanmerken wegens het getal der Bewooners van de voornoemde Valeien van *Piemont*, dat (volgens het getuigenis van *Leger*) niet waar is het geene *Giovanni Botero Benese* daarvan zegt in zyn Boek getyteld *Relationi Universali*, te *Venetië* gedrukt in den Jaare 1639, verzekerende *dat de Valeie van Lucern alleen 25000 Persoonen in zich vervatte, waarvan maar 5000 belydenis deeden van den Roomschen Godsdienst, alle de anderen Ketters zynde*, gelyk hy hen noemt; want dezelve *Leger* getuigt daartegen zo veel laater, dat in zynen tyd die gansche Valeie niet alleen op verre na zo Volkryk niet was, maar dat die van den Godsdienst maar omtrent de helfte van het geene hy daarvan zegt, uitmaakten; hoewel die Italiaansche Schryver daar noch byvoegt, dat hy gelooft *dat sedert den tyd dat de Connestabel l'Esdiguieres de Valeien vermeesterde zy aldaar noch veel vermeerderd moesten zyn, omdat de Soldaaten in dien tyd het H. Sacrament in hunne handen namen en overal omdroegen, roepende, wie is 'er die zynen Godt wil koopen?* Fabels en loogenachtige verhaalen die in de Roomsche Landen maar voor Godsdienstige en verdienstelyke bedriegerytjes aangemerkt worden, even als hier veele loopjes en sprookjes van onze Courantschryvers; welke nochtans dienen om de domme en onkundige Gemeente wederzyds tegen malkanderen te verbitteren en aan te hitsen. De Valeien van *Peirouse* en St. *Martin* vervatten in den tyd van *Leger* mede niet meêr Persoonen van den Godsdienst dan de Valeie van *Lucern*, te weeten 7 of 8000 Persoonen; hebbende die Schryver zelfs daarvan naaukeurige Lysten doen maaken, ter zaake van de verdeeling der Aalmoessen hier te Lande en elders in den Jaare 1655 gecollecteerd, welke naar het getal der Persoonen, hoofd voor hoofd gerekend, moest geschieden. Men heeft in de gemelde Valeie van *Piemont* nooit meêr dan 4000 of 5000 Mannen kunnen vinden welke bekwaam waren om de Wapenen te draagen: Zy hebben ook in alle de wonderlyke stryden, waarvan wy vervolgens spreeken zullen, hunne vliegende Legertjes, want men kan dezelve niet anders noemen, nooit sterker kunnen maaken dan van 1500 Mannen, het geene noch ten hoogste niet meêr dan één- of tweemaal gebeurd is, den meesten tyd maar omtrent half zo sterk geweest zynde, dewyl de anderen noodig waren om yder zyne eige Valeie of Gemeenschap te bewaaren; zodat zy inderdaad niet alleenlyk en dikwils in waarheit en naar de letter ondervonden hebben het geene aan Israël beloofd wordt, *Vyve uit u zullen honderd vervolgen, en honderd uit u zullen tien duizend vervolgen: en uwe Vyanden zullen voor uw Aangezigte door 't zwaerd vallen*, (Levit. XXVI.) maar zelfs dikwils die toezegging, *één eenige zoude duizend jaagen, en twee tien duizend doen vluchten* (Deut. XXXII.)

Oirsprونk en Oudheit der Waldenzen,

NU staat ons aan te merken den Ooirsprook en Oudheit der Vaudoisen of Waldenzen, die niet, naar het voorgeeven der meeste Historieschryvers, *Vaudoisen* genoemd worden, om dat zy Navolgers van *Petrus Valdo* van Lion geweest zouden zyn, maar om dat zy Bewooners of Inboorlingen waren der

Valeien.

Valeien. Want het woord van *Vaudoisen* of van *Valdenses*, komt van het woord van *Val* dat Valeie betekend. Zo wierden de Protestanten van *Bohemen* in het begin *Picards* genoemd, om dat zy uit *Picardye* gekomen waren, alwaar zy van te vooren woonden. De Taboriten hadden aldus hunnen naam van de Stad *Tabor*, welke hun gewoon verblyf was, en de Albigenzen van de Stad *Albi* welke zy bewoonden. De Vaudoisen van *Provence* zyn van de nabuurige Vaudoisen van *Piemont* afkomstig, hebbende eenigen van de laatsten zich in *Provence* neêrgeslagen, en hunne Leere aldaar overgebragt, welke van daar in *Languedoc* verspteid is, en een wonderlyken voortgang maakte.

Dat de Vaudoisen van *Piemont* niet gekomen zyn van *Petrus Valdo*, blykt omdat dezelve, door den Aardsbisschop van *Lion*, volgens Pauzelyken last verjaagd zynde, niet naar *Piemont* week, maar naar *Vlaanderen*, van waar zyne Leere zich vervolgens door het naburige *Picardye* verspreidde. Zyne Aanhangers door den Koning van *Vrankryk* vervolgd wordende, weeken in *Bohemen*, en wierden daarom Picards genoemd, gelyk gezegd is. *d'Aubigni* verhaalt zulks in zyne algemeene Historie. Dat meêr is, men toont door goede Acten, dat de Vaudoisen van *Piemont* geprotesteerd hebben tegen de misslagen en dwaalingen der Roomsche Kerke, meêr dan 70 Jaaren voor dat *Valdo* begon te voorschyn te komen. Want *Valdo* begon eerst tegen de Roomsche Kerke te prediken in den Jaare 1175; daar de Vaudoisen van *Piemont* verscheiden Acten in de Vaudoische taal te voorschyn brengen, welke gemaakt en opgesteld zyn, zommigen in den Jaare 1100, en anderen in den Jaare 1120. Deze Acten wierden bewaard en behouden uit den brand der Valeien ten tyde van de moord van den Jaare 1655, en wierden oirsprongkelyk gesteld in handen van den Heer *Morland*, Ambassadeur van *Engèland*, en sedert heeft men dezelve in bewaaring gesteld in de Academie van *Cambridge*. Men heeft daarvan Copyen in de algemeene Historie der Vaudoische Kerken van *Piemont*, geschreven door *Johannes Leger*, Predikant der Valeien, te *Leiden* gedrukt in den Jaare 1669. En men kan niet twyfelen of de Vaudoisen van *Piemont* hadden noch ouder Acten van hunne Leere, welke door hunne Vyanden weggenomen, of verbrand zyn met hunne Kerken. Gewisselyk zy waren wel bekend, ja zy zyn zelfs veroordeeld onder den naam van Vaudoisen, vóór den genoemden *Valdo*, dewyl *Nicolas Vigner* in zyne Kerkelyke Historie op het Jaar 1214 verhaalt *dat in dat Jaar zeven Vaudoisen van* Provence *verbrand wierden, behalven verscheiden anderen van het Land van* Agenois, Perigeux, Limosin, Querey, Rovergne, *enz. Uit welke honderd Jaaren van te vooren de Albigeoische Kettery was uitgegaan.* Zo dat dan bygevolg alreets van de elfde Eeuw af de Leere der Vaudoisen krachtig is doorgedrongen geweest, en derzelver Aankleevers zeer wel bekend waren onder den naam van *Vaudoisen*, dewyl al sedert het begin van de twaalfde Eeuw, te weeten van den Jaare 1114 daarvan was uitgegaan, en zich in zo veele plaatsen verspreid hadde, de gewaande Albigeoische Kettery. *Petrus Monachus Vallis Sarnensis* bekrachtigt onbetwistelyk deze aanmerking in de voorrede van zyne Historie, en klimt zelfs noch eene Eeuw hooger, wanneer hy, den lof van *Simon*, Graaf van *Monford*, den grooten

Aards-Vervolger der Vandoisen of Albigenzen van *Provence* willende uitmeeten, onder anderen zegt *dat zyn yver bovenal uitblonk in de zorge die hy droeg om te verdrukken en uit te roeijen die schadelyke Secte en Kettery, die alreets sedert den Jaare* 1017 *het hoofd opstak te Orleans.* Zodat dan naar dit getuigenis van dien vermaarden Munnik de Leere der Vandoisen al in de X Eeuw geplant en onder dien naam wel bekend geweest moet zyn, dewyl dezelve al in de XI. te weeten in den Jaare 1017 gevest en geworteld was tot in het harte van *Vrankryk*, meêr dan 150 Jaaren vóór den tyd van *Valdo* van *Lion.* Het zelfde wordt ook noch bevestigd door *Glaber Rodolphus* in 't achtste kap. van 't III. Boek zyner Historie, en door anderen.

De Leezer die naaukeurig is om breeder te zien dat de Leere der Vandoisen langen tyd voor *Valdo* van *Lyon* in de Waereld was, en haare Aanhangers onder den naam van Vandoisen bekend waren, zal in de 25, 26 en 27 Kapittels van het I. Boek der algemeene Historie van de Kerken der Vandoisen, zulks klaarlyk aangetoond vinden, I. uit de Schriften der Vandoisen zelfs, II uit die van andere Protestantsche Schryvers, III. uit die van hunne grootste Tegenpartyders. In het I. Kapittel van het laatste slach van die bewyzen zal hy vinden den Munnik *Belvedere*, Prefect der Missionarissen van den Paus, welke erkent dat 'er geweest zyn *sempre e da ogni tempo nelle Valli di Angrogna*; dat is te zeggen, dat zy altoos en van alle tyden in de Valeie van *Angrogne* zyn geweest. *Marco Aurelio Rorenco*, Groot-Prioor van St. *Rochus* van *Turin*, Conseigneur van *Lucern*, erkent hen in de IX. en X. Eeuw, en vervolgens het spoor missende, geen verder doorkomen ziende, en nochtans niet willende zeggen dat zy van de tyden der Apostelen af waren (hoewel hy hen elders *Apostolici* noemt) zegt dat *della loro origine non si puo haver certezza, e che nel* 9. *e* 10. *secolo non era nuova Setta*, dat men hunnen oirsprong niet zeker konde vinden, ten minsten dat zy niet nieuw was in de IX. en X. Eeuw. Een vermaard Inquisiteur, genoemd *Reynerus Saccone*, zegt dat *de Vandoisen of Albigenzen zyn van den tyd van* Sylvester, *of zelfs van de tyden der Apostelen af. Claudius Seissel*, Aardsbisschop van *Turin*, en van de Valeien, verzekert *dat de Secte der Vandoisen begonnen heeft door een zekeren* Leo, een zeer Godsdienstig Man ten tyde van *Constantyn* den Grooten, dat is te zeggen in het begin van de IV. Eeuw. *Samuel Cassini*, een Italiaansch Munnik, durft *de Vandoisen zo oud* maaken als de Christelyke Kerke. *De la Popeliniere*, een vermaard Historieschryver van *Vrankryk*, bevestigt *dat vooral van den Jaare* 1100 *af de Vandoisen niet opgehouden hebben hunne Leere te verspreiden, weinig verschillende van die der Protestanten van zynen tyd*; en op eene andere plaats, *dat de Geloofsbelydenis welke de Vandoisen in den Jaare* 1544 *aanboden aan Koning François den I. ganschelyk dezelfde was, zo als zy die van alle tyden en alle Eeuwen van de Ouden geleerd hadden. Quemadmodum ex omni memoria ætatum & temporum à Veteribus intellexerant. Johannes Crispinus*, en eenige anderen, zeggen ook, *dat de Vandoisen der Valeien van* Piemont *van ongeheuchelyken tyd zyn, en dat uit hen de Albigenzen van* Pro-

vence

vence *zyn voortgekomen*. De Jesuït *Campianus*, noemt hen *Majores nostros*, en alzo ouder dan de Roomsche Kerk.

OM zo kort als mooglyk zal zyn iets van den Godsdienst of Leere der Vaudoisen te zeggen, zullen wy aanmerken dat zy de Leere des Euangeliums in den tyd der Apostelen ontfangen hebben door hunnen dienst, of door den dienst van den geenen die onmiddelyk op hen volgden. *Paulus* gevangen gebragt zynde naar *Rome*, onder de regeering van *Nero*, bleef aldaar twee Jaaren, vryheit hebbende door de Stad te gaan, en van huis tot huis, met een keten, tot een teken dat hy een Gevangen was. Hy plantte in die groote Hoofdstad van het Keizerryk en inzonderheit van *Italië* de Leere van het H. Euangelium, en stichtte aldaar eene aanzienlyke Kerke, aan welke hy naderhand schreef, te *Corinthen* zynde, dien vermaarden en uitmuntenden Zendbrief. Die Apostel in *Rome* veele Discipelen gemaakt hebbende, bediende Godt zich van dezelve om den Christelyken Godsdienst in *Italië* te verspreiden, en alzo ook in *Piemont*, dat een gedeelte van het zelve was. Want, volgens het getuigenisse der Kerkelyke Historien, brandden de geenen welke door den dienst der Apostelen verlicht waren in eene Heilige begeerte, om de genade die zy van Godt ontfangen hadden aan anderen mede te deelen. Men kan daarby aanmerken, dat indien *Paulus* naar *Spanje* gereisd is, gelyk hy zulks besloten hadt, (*Rom. XV.* 24. 28.) en dat hy de reis over *Rome* zoude doen, zo kan men niet twyfelen, indien hy te land gereist is, of hy is door *Piemont* getrokken, dat in zyn weg was van *Rome* naar *Spanje*: en zo hy ter Zee naar *Spanje* wilde gaan, hadt hy niet noodig *Italië* door te trekken, noch van *Corinthen*, alwaar hy toen was, noch zelfs ook niet van *Jerusalem*, daar hy toen naar toe reisde. Doch het zy dat de Valeien van *Piemont* door den dienst van *Paulus* of eenig ander Apostel, of door dien van de geenen die het woord van hen ontfangen hadden, verlicht wierden, het is zeker dat haare Inwooners dat licht eenmaal ontfangen hebbende, de zuiverheit van den Godsdienst bewaard hebben, zonder eenige vermenging met menschelyke leeringen of overleveringen. Zy hebben nooit Beelden of Altaaren gehad in hunne Kerken. Zy hebben nooit de Engelen, de H. Maagd, of de H. aangeroepen. Zy hebben geen Vagevuur geloofd, noch gebeden voor de Dooden. Zy hebben nooit een anderen Middelaar gekent dan *Christus*, noch andere verdiensten dan die van zyn dood. Men heeft nooit onder hen hooren spreeken van Misse of Oorbiecht, van onthouding van vleesch of andere spyzen, van den ongehuuwden staat der Priesters, of van de Leere der Transsubstantiatie. Zy hebben zich altoos in den Godsdienst bediend van de taale der Toehoorders; en hunne Leere is van alle tyden af zodanig geweest als dezelve tegenwoordig is. Dit alles blykt door de Acten die in de verbranding van hunne Kerken en huizen gered en bewaard zyn, als hier voor gezegd is: onder dezelve is een Geschrift in hunne gemeene taal van den Jaare 1100, waarvan de Tytel is *Lesse*, omdat het eenen regel geeft om wel en heilig te leeven, en een iegelyk vermaant tot heiligmaaking en betrachting van goede werken. Noch is daarby een Catechismus van

Godsdienst der Vaudoisen.

het zelfde Jaar, eene Verklaaring van het Gebed des Heeren van het Jaar 1120. Voorts eene Verklaaring van het Geloofsbegrip der Apostelen; eene Verklaring van de Wet der X Geboden: en eindelyk een Boek dat den Tytel voert van *het Boek of Verhandelinge van den Antichrist.* Deze drie laatste Stukken zyn mede van den Jaare 1120 De laatstgenoemde Verhandeling toont dat de zulken Antichristen zyn, welke Leeringen onderwyzen die met het Woord Gods strydig of daarin niet begrepen zyn. Zy wederleggen in deze Verhandeling het Gebed voor de Dooden, het Vagevuur, de Misse, de Oorbiecht, de onthouding van spyzen, enz. Door deze Geschriften blykt zonneklaar dat de Vaudoisen of Waldenzen de zuiverheit van den Christelyken Godsdienst van den beginne af bewaard hebben; want hoe zouden zy anders in het einde van de XI. en in het begin van de XII. Eeuw diergelyke Acten opgesteld hebben, indien zy van te vooren de dwaalingen, die van tyd tot tyd al in de Kerke van *Rome* waren ingedrongen, mede aangenomen hadden. Kan wel iemand aantoonen dat zy ooit van dezelve afgestaan zyn? Immers ganschelyk niet. Zodat dan onwederspreekelyk de Godsdienst en Leere der Waldenzen, sedert dat zy door het Euangelium verlicht zyn, onveranderlyk zodanig gebleven is, als dezelve in die Geschriften voorkomt, en als dezelve ook noch tegenwoordig door hen beleden wordt. *Claudius* van *Turin*, Bisschop van *Turin* en van de Valeien, schreef in de IX. Eeuw meêr dan twee honderd Jaaren vóór de genoemde Schriften, krachtig tegen de Roomsche Kerke: deze Bisschop veroordeelde de aanroeping der Heiligen, den dienst van de Beelden, van de H. overblyfselen en van het Kruis. Hy beweerde de Leere van *Augustinus* over de genade, en deedt met verwerping van de verdienstelykheit der werken, des Menschen Zaligheit enkelyk afhangen van de verdienste en dood van *J. Christus.* Hy verwierp ook de Pelgrimagien welke naar *Rome* geschiedden. Het blykt uit de Kerkelyke Historien dat de Leere van de Transsubstantiatie in *Vrankryk* zelfs toen noch maar door weinige Bisschoppen was aangenomen. Men hieldt het Avondmaal onder de twee gedaantens, men aanbadt het Sacrament niet, men las de H. Schrifture, en men deedt dezelve leeren van de Kinderen: men deedt geene gebeden regelrecht aan de Heiligen, gelyk naderhand: men eigende alles toe aan de Genade en Barmhertigheit Gods. Zo zuiver als dan de Godsdienst der Vaudoisen en de Leere van *Claudius* van *Turin* in zynen tyd was, zo zuiver is dezelve ook gebleven in het vervolg van tyd, gelyk reets uit de Geschriften van het begin der XII. Eeuw welke hier vóór gemeld zyn gebleken is, en gelyk verder blykt uit de Geloofsbelydenissen welke ook noch naderhand door hen zyn opgesteld. Vooral blykt de zuiverheit van hunnen Godsdienst uit de Geloofsbelydenis door hen opgesteld in den Jaare 1120. meêr dan 50 Jaaren voor *Valdo* van *Lion*: dezelve bestaat in de volgende Artykelen.

Geloofsbelydenis der Vaudoisen van den Jaare 1120.

I. WY gelooven en houden vastelyk den ganschen inhoud der XII. Artykelen van het *Symbolum*, der Apostelen genoemd, houdende voor Kettery alles wat met de gemelde XII. Artykelen strydt of niet overéénstemt. II. Wy gelooven in eenen Godt Vader, Zoon, en H. Geest. III. Wy houden voor Hei-

Heilige en Canonyke Schriften in Boeken van de H. Bybel. De vyf Boeken van *Moses*, welke zyn: *Genesis*, *Exodus*, enz. [*Hier volgt de Lyst van alle de Boeken des ouden Testaments, tot de Profecy van Malachias ingesloten.*] Nu volgen de Apocryphe Boeken, welke door de Hebreeuwen niet ontfangen zyn, maar wy leezen dezelve, gelyk *Hieronymus* in zyne Voorrede over de Spreuken zegt, tot onderwyzing van het Volk, en niet om het gezag der Kerkelyke Leeringen te bevestigen. Deze Boeken zyn [*Hier volgt de Lyst der Apocryphe Boeken; en daarop volgen* de Boeken van het N. Testament, *tot de Openbaaringe van Johannes ingesloten.*] IV. De bovengemelde Boeken leeren het geene volgt. Dat 'er een almagtig, alwys en goed Godt is, die door zyne goedheit alles geschapen heeft. Want hy heeft Adam gemaakt naar zyn Beeld en Gelykenisse, maar door nyd des Duivels, en door de ongehoorzaamheit van denzelfden *Adam* is de zonde in de Waereld gekomen, en dat wy Zondaars in en door *Adam* zyn. V. Dat de Belofte geschied is aan de Vaderen, welke de Wet ontfangen hebben, opdat zy, door de Wet hunne zonde kennende, hun gebrek van gerechtigheit, en hun onvermogen, naar de komste van *Christus* verlangen zouden, om voor hunne zonden te voldoen, en om de Wet door hem zelven te vervullen. VI Dat *Christus* geboren is in den tyd door Godt zynen Vader verordineerd, te weeten in den tyd dat alle godloosheit overvloedig was. En niet alleenlyk om de goede werken, want alle waren Zondaars: maar opdat hy ons genade en barmhertigheit zoude bewyzen, als zynde de Waarachtige. *VII.* Dat *Christus* ons is waarheit, leven, gerechtigheit en vrede, Herder en Voorspraak, Offerhande en Priester; dat hy gesturven is voor de zaligheit van alle de Geloovigen, en opgestaan tot onze rechtvaerdigmaakinge. VIII. Van gelyken houden wy het vastelyk daar voor dat 'er geen ander Middelaar en Voorspraak by den Vader is dan *Jesus Christus:* Maar dat de Maagd *Maria* heilig, ootmoedig en vol van genade is geweest. En het zelfde gelooven wy van alle de andere Heiligen, en dat zy in den Hemel de opstanding van hunne Lichaamen ten oordeel verwachten. IX. Wy gelooven ook dat 'er na dit leven maar twee plaatsen zyn, ééne voor de Gelukzaligen, welke wy 't *Paradys* noemen, en ééne voor de Verdoemden, welke wy de Helle noemen, verzaakende volkomelyk dat Vagevuur door den Antichrist uitgevonden, en voorgewend tegen de waarheit. X. Wy hebben ook altoos geloofd, dat het eene verfoeijinge was waar van men nooit voor God moest spreeken, namelyk alle de zaaken door de Menschen uitgevonden, gelyk daar zyn de Feestdagen en de Vigilien der Heiligen, en het wywater, en de onthouding op zekere dagen van vleesch en andere spyzen en diergelyke dingen, en bovenal de Missen. XI. Wy hebben een verfoeijinge van de Menschelyke Overleveringen, als zynde Antichristisch, om welke men ons ontrust, en die nadeelig zyn aan de vryheit van den Geest. XII. Wy gelooven dat de Sacramenten de tekenen zyn of de zigtbare gedaante der heilige dingen; geloovende dat de Geloovigen van tyd tot tyd, indien het mogelyk is, deze tekenen of zigtbare gedaantens moeten gebruiken. Maar wy gelooven nochtans, dat de Geloovige behouden kan worden, hoewel hy de gezegde tekenen niet ontfangen

hebbe,

hebbe, wanneer hy niet geweest is ter plaatse daar dezelve uitgereikt wierden, noch in staat om zich van de gemelde tekenen te bedienen. XIII. Wy hebben geene andere Sacramenten gekend dan den Doop en het Avondmaal. XIV. Wy zyn eere verschuldigd aan de Waereldlyke Magt, in onderwerping, in vaardigheit, en in schattingen.

Het is 612 Jaaren geleden dat deze Geloofsbelydenis door de Kerken van *Piemont* gedaan is; in welken tyd alle andere Christelyke Kerken bedorven waren door het mengsel van de leeringen en plechtigheden der Heidenen, en dat de Waereld gedompeld was in eene plompe onweetenheit; waarom ook alle de geleerde Schryvers van onzen tyd van alle Godsdiensten, de Eeuw, in welke die Belydenis geschiedde, een duistere Eeuw noemen. Deze Geloofsbelydenis dan getrokken zynde uit de Schriften der H. Apostelen, en in alle hoofdzaaken overéénkomstig met hunne Leere, zo volgt het ontwyfelbaar dat de Godsdienst der Vaudoisen de waarachtige en zuivere Godsdienst der Apostelen is, en dat zy denzelven in zyne zuiverheit bewaard hebben, van den tyd af dat zy dien ontfingen, tot het begin van de XII. Eeuw, wanneer die Belydenis opgesteld is, en van de XII. Eeuw tot heden toe, dewyl zy altoos het zelfde Geloove blyven belyden, en dezelfde Leere onderwyzen. Dit laatste blykt uit eene andere Geloofsbelydenis, welke zy opstelden en uitgaven met hun Manifest in den Jaare 1655, na de verschrikkelyke moord, waarvan de gansche Christenheit met afgryzing heeft hooren spreeken, en waarvan wy hier na iets zullen zeggen. Die belydenis bestaat uit de volgende Artyken.

I. Wy gelooven dat 'er een eenig Godt is, die een geestelyk, eeuwig, oneindig Wezen is, alwys, gansch barmhertig en rechtvaerdig: in een woord geheel volmaakt; en dat 'er drie Persoonen zyn in dit eenige en eenvoudige Wezen, de Vader, de Zoon en de H. Geest. II. Dat deze Godt zich aan de menschen geopenbaard heeft door zyne werken, zo van de Schepping als van de Voorzienigheit, en door zyn geopenbaarde Woord, in het begin door Godspraken van verscheiden slach, naderhand in geschrift gebragt in boeken, welke men de H. Schriftuur noemt. III. Dat men deze H. Schriftuur moet aanneemen, voor Goddelyk en Canonyk, dat is te zeggen voor den regel van ons geloof en van ons leven, en zo als dezelve begrepen is in de Boeken van het Oude en van het Nieuwe Testament: dat in het Oude Testament alleenlyk moeten begrepen zyn de Boeken welke Godt toebetrouwd heeft aan de Joodsche Kerke, en welke zy altoos goedgekeurd en voor Goddelyk erkend heeft; namelyk [*hier volgt de Lyst van alle de Canonyke Boeken des Ouden en nieuwen Testaments.*] IV. Dat wy de Goddelykheit van deze gewyde Boeken erkennen, niet alleenlyk door het getuigenisse der Kerke, maar voornamelyk door de eeuwige en ontwyfelbare waarheit der Leere welke daar in vervat is, en door de uitmuntende verhevenheit en Majesteit der gansch Goddelyke wysheit welke daarin uitblinkt, en door de werking van den H. Geest, die ons met eerbiedigheit het getuigenis dat de Kerke ons daarvan geeft doet ontfangen, het welke onze oogen opent, om de straalen van het Hemelsche Licht die in de Schrifture uitblinken te ontdekken, en onzen smaak her-

herstelt, om deze spyze te onderscheiden door de Goddelyke smaak welke zy heeft. V. Dat God alle dingen uit niet gemaakt heeft door zyn vrye wil, en de eindeloze magt van zyn woord. VI. Dat hy dezelve alle onderhoudt en regeert door zyne Voorzienigheit, gebiedende en bestierende alles wat in de Waereld gebeurt, zonder dat hy echter Werkmeester of oirzaak zy van het kwaade, dat de Schepselen doen, of dat de schuld daarvan hem op eenigerlei wyze kan of moet toegeschreven worden. VII. Dat de Engelen zuiver en heilig geschapen zynde, eenigen in een onherstelbaar bederf en ondergang gestort zyn: maar dat de anderen door de werking der Goddelyke Goedheit, die hen ondersteund en bevestigd heeft, volstandig zyn gebleven. VIII. Dat de Mensch die zuiver en heilig geschapen was, naar het Beeld Gods, zich van dien gelukkigen staat beroofd heeft, zyne gevoelens overgeevende aan de bedriegchelyke redenen des Duivels. IX. Dat de Mensch door zyne overtreedingen de gerechtigheit en heiligheit, welke hy ontfangen hadt, verloren heeft, ondergaande, met de verontwaardiging Gods, den dood en de slaverny, onder de magt des geenen die de heerschappy des doods heeft, te weeten de Duivel, in zo verre dat zyne vrye wil dienstbaar en verslaafd is geworden aan de zonde, zodanig dat alle Menschen, Jooden en Heidenen, van nature Kinderen des toorns zyn, dood in zonden en misdaaden, en bygevolg onbekwaam om eenige goede beweeging ter zaligheit te hebben, noch zelfs eenige goede gedachten te denken zonder de genade, alle hunne verbeeldingen en gedachten ten allen tyden enkelyk boos zynde. X. Dat alle de Nakomelingschap van Adam in hem schuldig is aan zyne ongehoorzaamheit, besmet met zyn verderf, en in dezelfde rampzaligheit vervallen, tot de kleinen toe van den buik hunner Moeder af; waar door de naam van oirsprongkelyke of erfzonde ontstaat. XI. Dat hy uit dit verderf en uit deze verdoemenisse rukt de geenen welke hy door zyne barmhertigheit in zynen Zoon *Jesus Christus* verkoren heeft, de anderen daarin laatende, door een onbetwistelyk recht van zyne vryheit en rechtvaardigheit. XII. Dat *Jesus Christus* van Godt in zyn eeuwig Raadsbesluit verordineerd zynde, om de eenige Behouder en het eenige Hoofd te zyn van zyn Lichaam, het welke is de Kerke, hy dat door zyn eigen bloed in de vervulling der tyden vrygekocht heeft, en haar door het Euangelium alle zyne Weldaaden aanbiedt en mededeelt. XIII. Dat 'er twee natuuren in *Jesus Christus* zyn, de Goddelyke en de Menschelyke, waarachtiglyk in één zelfden Persoon, zonder verwarring, zonder verdeeldheit, zonder afscheiding, zonder verandering; yder natuur zyne byzondere eigenschappen behoudende; en dat *Jesus Christus* te zamen waarachtig Godt en waarachtig Mensch is. XIV. Dat Godt de Waereld zo lief gehad heeft, dat hy zyn eigen Zoon gegeeven heeft, om ons te verlossen door zyne volmaakte gehoorzaamheit, namelyk door die welke hy getoond heeft in het lyden van den vervloekten dood aan het kruis, en door de overwinningen welke hy behaald heeft op den Duivel, de zonde en den dood. XV. Dat *Jesus Christus* de volkome verzoeninge van onze zonden, door zyne volmaakte Offerhande, éénmaal aan het kruis geofferd, gedaan hebbende, zulks noch kan noch moet herdaan worden, onder wat voorwendsel het ook zy. XVI. Dat

de Heere *Jesus Christus* ons door het bloed van zyn kruis volkomen met Godt verzoend hebbende, wy door zyne enkele verdienste, en niet door onze werken, vrygesproken en gerechtvaardigd worden voor hem. XVII. Dat wy veréénigd zyn met *Jesus Christus*, en gemeenschap hebben aan zyne Weldaaden door het Gelove, het welk steunt op de beloften des levens, die ons in zyn Euangelium gedaan worden. XVIII. Dat dit Gelove ontstaat door de genadige en krachtige werkinge van den H. Geest, die onze Zielen verlicht en dezelve bestiert dat zy steunen op de barmhertigheit Gods, om zich de verdiensten van *Jesus Christus* toe te eigenen. XIX. Dat *Jesus Christus* onze waarachtige en eenige Middelaar is, niet alleen van verlossing maar ook van voorspraak, en dat wy door zyne verdiensten en door zyne bemiddeling toegang hebben tot den Vader, om hem aan te roepen met een heilig vertrouwen van verhooring, zonder dat het noodig zy toevlucht te neemen tot eenig ander tusschenspreeker dan tot hem. XX. Dat gelyk Godt ons de Wedergeboorte belooft in *Jesus Christus*, de geenen welke door een levendig Gelove met hem veréénigd zyn, zich van ganscher harte moeten overgeeven en bevlytigen tot het doen van goede werken. XXI. Dat de goede werken der Gelovigen zo noodzakelyk zyn, dat zy zonder dezelve te doen niet tot het Koninkryke der Hemelen kunnen komen, zynde het waarachtig dat Godt die vóórbereid heeft, opdat wy daarin zouden wandelen, dat wy alzo de ondeugden moeten vlieden, en ons aan de Christelyke deugden overgeeven, gebruikende de vastingen en alle andere middelen, welke ons tot zulk eene heilige zaak kunnen dienen. XXII. Dat hoewel onze werken niet kunnen verdienen, onze Heer niet nalaaten zal dezelve met het eeuwige leven te beloonen, door eene goedertiere aanhouding van zyne genade, en uit krachte van de onwrikbare standvastigheit van de beloften welke hy ons daarvan gedaan heeft. XXIII. Dat de geenen welke ingevolge van hun geloof en van hunne goede werken het eeuwige leven bezitten, aangemerkt moeten worden als heilig, en verheerlykt, geprezen om hunne deugden, nagevolgd in alle de heerlyke daaden van hun leven, maar niet aangebeden noch aangeroepen, dewyl men maar een éénig Godt moet aanbidden door *Jesus Christus*. XXIV. Dat Godt zich tot het welzyn der Menschen eene Kerke in de Waereld vergaderd heeft, dat dezelve maar één eenig Hoofd en Fondament heeft het welke is *Jesus Christus*. XXV. Dat deze Kerke is het Gezelschap der Gelovigen, welke van Godt uitverkoren zynde, vóór de grondlegging der Waereld, en door een heilige roeping geroepen, zich veréénigen om het woord Gods te volgen, geloovende 't geene het zelve leert, en in zyne vreeze leevende. XXVI. Dat deze Kerke niet kan ontbreeken of vernietigd worden, maar dat dezelve eeuwig moet blyven. XXVII. Dat alle Menschen zich tot dezelve moeten begeeven, en zich in haare gemeenschap houden. XXVIII. Dat hy ons aldaar niet alleenlyk onderwyst door zyn woord, maar dat hy daarenboven Sacramenten ingesteld heeft, om die by dat woord te voegen als middelen om ons met *Jesus Christus* te veréénigen, en om gemeenschap te hebben aan zyne Weldaaden, en dat 'er maar twee aan alle Leden

den van zyne Kerke gemeen zyn, onder het Nieuwe Testament, te weeten den Doop en het Heilige Avondmaal. XXIX. Dat hy dat des Doops ingesteld heeft, tot een getuigenisse van onze aanneeminge tot Kinderen, en dat wy in het zelve gewasschen worden van onze zonden in den bloede van *Jesus Christus*, en vernieuwd in heiligheit des levens. XXX. Dat hy dat des H. Avondmaals ingesteld heeft tot voedzel van onze Ziele, opdat wy door een waarachtig en leevendig Geloove, door de onbegrypelyke kracht des H. Geestes, inderdaad zyn vleesch eetende, en zyn bloed drinkende, en ons ten aldernaausten en onafscheidelyk met *Christus* veréénigende, in en door hem het eeuwige leven hebben. XXXI. Dat het noodig is dat de Kerke Herders hebbe, die wel onderwezen en van een goed leven geoordeeld worden, door de geenen die recht daartoe hebben, zo om het Woord Gods te prediken, als om de Sacramenten te bedienen, en te waaken over de Kudde van *Jesus Christus*, volgens de regelen van eene goede en heilige tucht, te zamen met de Ouderlingen en de Diakenen, volgens het gebruik der oude Kerke. XXXII. Dat Godt de Koningen en de Overheden gesteld heeft, tot bestiering van de Volkeren, en dat de Volkeren hen onderworpen en gehoorzaam moeten zyn, uit krachte van dit bevel, niet alleenlyk om der straffe, maar ook om der conscientie wille, in alle zaaken welke overéénstemmen met het woord Gods, die de Koning der Koningen is, en de Heere der Heeren. XXXIII. Dat men moet aanneemen het Symbolum der Apostelen, het Gebed des Heeren, en de tien Geboden, als grondstukken van ons geloof en van onze godsdienstige betrachtingen.

Uit de getuigenissen welke getrokken zyn uit de boeken van de Tegenpartyders der Waldenzen of Vaudoisen blykt verders zonneklaar, dat hunne Leere ten allen tyde zodanig is geweest als dezelve in deze Belydenis en in de voorgaande is voorgesteld; en men kan zulks in 't breede zien in de algemeene Historie van *J. Leger*.

Van de Kerkelyke Regeering der Kerken van de Vaudoisen.

MAAR indien de Vaudoisen Navolgers der Apostelen zyn geweest in de Leere, zy zyn het ook geweest in de orde en bestiering der Kerke. De Apostelen stelden in de eerste Kerke tot de Regeering aan (*Act.* XX.) Herders, (*Ephes. IV.* 11.) en Diakenen, gelyk men zulks ziet niet alleenlyk uit de Handelingen der Apostelen, maar ook uit hunne Brieven (*Tit. I.* 5. 6) De Herders worden ook Bisschoppen en Ouderlingen genoemd, (*I. Tim. III.*) Herders worden zy genoemd, om dat zy de Gelovigen moeten weiden, die de Schapen van *Jesus Christus* zyn, in de goede weide van het woord Gods; Bisschoppen worden zy genoemd, dat Onderzoekers of Opzienders betekend, om dat zy moeten waaken en acht geeven op de Kudde welke hen toevertrouwd is; Ouderlingen worden zy genoemd, om dat zy wys en voorzigtig moeten zyn, en de geenen welke hen toevertrouwd zyn door hun goed leven en verstandig gedrag stichten. Aldus waren 'er tweederlei Ouderlingen in de eerste Kerke, de eenen arbeidden alleenlyk aan de regeering en bestiering der Kerke, en de anderen, behalven de zorge welke zy hadden voor de zaaken

der Kerke, arbeidden ook in het Woord en in de Leere (*I. Tim. V.* 17.) De Diakenen hadden de zorge voor de Armen; en alle te zamen, de Herderen, Ouderlingen en Diakenen, hadden het bestier der Kerke. De Kerken van *Piemont* hebben deze wyze van regeering behouden, gelyk men ziet in een van hunne Geschriften, uit hunne taal in het Fransch overgezet, en begrepen in het 31 Kap. van het I. Deel der algemeene Historie van de Vaudoische Kerken: in welk Geschrift men ziet dat deze Kerken van alle tyden Herders, Ouderlingen en Diakenen gehad hebben, om hen te leiden en te regeeren. Zy hadden ook eene Schoole, om de geenen welke naar den Kerkelyken dienst trachtten te onderwyzen. Uit *Bohemen* en andere Plaatsen, daar Geloovigen waren die de belydenis der waarheit van het Euangelium bewaarden, wierden de Jongelingen naar dit School gezonden, om hen tot den H. Dienst bekwaam te doen maaken.

Van de Zeden der Vaudoisen.

DE Vaudoisen waren niet alleenlyk zuiver in de Leere, maar zy waren ook zuiver en oprecht in hunne zeden. Hunne Wederpartyders zelfs geeven hiervan wederom getuigenis. *Reynerus Sacco*, die een der eerste Inquisiteurs geweest is welke *Rome* tegen die van de Valeien gebruikte, spreekt aldus van de Vaudoisen in het verslag dat hy daarvan deedt aan het Roomsche Hof. Na dat hy gezegd heeft, dat de Secte der Vaudoisen de oudste Secte was van alle Secten die 'er geweest waren, dezelve beginnende van de tyden der Apostelen, of ten minsten van *Sylvester* af, voegt hy wegens hun leven daarby, dat in plaats dat alle de andere Secten afschrik veroirzaakten doordien zy tegen Godt lasterden, deze groote bewyzen gaven van Godvruchtigheit; want zy leefden rechtvaardiglyk voor de Menschen. En in het 7. Kap. van zyn Boek zegt hy, dat de Vaudoisen kuisch zyn. De President *Thuanus* zegt in het 27 Boek van zyne Historie; dat de Vaudoisen de tien Geboden van de Wet bewaarden, welke den regel geeven om godvruchtiglyk en heiliglyk te leeven, en dat zy onder hen niet toelaaten noch in hunne vergaderingen eenige slach van boosheit: dat zy een afschrik hebben van het lichtvaardig zweeren, van meineedigheit, twistingen, muiteryen, buitenspoorigheden, dronkenschap, heiligschending, betoveringen, rovery, woeker, guichelary, en diergelyke dingen meêr. En *Claudius* van *Seissel*, Aardsbisschop van *Turin*, in het Boek dat hy tegen de Vaudoisen schreef in den Jaare 1500, bekent duidelyk dat zy in hun leven en in hunne zeden onberispelyk zyn geweest onder de Menschen, zich uit alle hun vermogen overgeevende aan de onderhouding der Geboden Gods: Wy zullen het hier by deze getuigenissen laaten, en den naauwkeurigen Leezer daar omtrent verder wyzen naar de meêrgemelde algemeene Historie der Vaudoisen.

De Rust der Valeien geduurende veele Eeuwen.

MEN vindt in de Kerkelyke Historien niet, dat de Vaudoisen of Christenen van de Valeien van *Piemont* vervolgd zyn onder de regeeringen van *Nero*, van *Domitianus*, en van andere Heidensche Keizers, die de Christenen wreedelyk vervolgd hebben. Men kan echter denken dat veele getrouwe Christenen gedu-

gedurende die vervolgingen in deze Valeien geweeken zyn om dezelve te ontgaan, gelyk in de vervolgingen in *Vrankryk* veele Hervormden zich in de bosschen en gebergteus begaven, en zich verstaken in holen en tusschen de rotsen, om de wreedheit der Dragonders te ontgaan, en niet gedwongen te worden tot het verzaaken van hunnen heiligen Godsdienst. De Valeien zyn ongetwyfeld de plaats geweest welke Godt bereid hadt om zyne Kerke aldaar te bewaaren; dewyl de waarachtige Kerke aldaar onveranderlyk gevonden is van den tyd der Apostelen af, terwyl de Roomsche Kerke van tyd tot tyd zodanig verbasterd is door menschelyke overleveringen en byvoegselen van Joodsche en Heidensche bygelovigheit, valsche leeringen en plechtigheden, dat zy weinig gelykenis naar de Apostolische eerste Kerke meêr overig heeft: zodat men in deze Valeien onder alle de dikke duisternisse van het Pausdom, als in een ander *Gosen* het Hemelsche licht des Euangeliums, als op den vollen middag altoos helder heeft zien schynen, hebbende dit licht zich ook eindelyk van daar wederom verspreid op andere Plaatsen, gelyk men al voor verscheiden eeuwen, en in zyn meeste kracht door de Hervorming gezien heeft.

Het geene ons krachtiglyk moet overreden dat de Valeien van *Piemont* de plaats waren tot bewaaring der waarachtige Kerke geschikt, is eerstelyk, dat de Kerken dezer Valeien, door een zonderlinge genade Gods, vrede en ruste genoten hebben van het begin van de V. Eeuw af, dat het Pauzelyke Gebied zich begon te verheffen, tot omtrent het einde van de XV, te weeten tot den Jaare 1487 toe, wanneer de Paus *Innocentius* de VIII. een Kruistocht tegen hen deedt houden om hen uit te roeijen. Ten tweeden, dat wanneer hunne Vyanden hen door geweld van Wapenen wilden uitroeijen, 't welke zy dikwils getracht hebben te doen, zy zulke groote en wonderlyke overwinningen behaald hebben, dat het zonneklaar bleek dat het meêr dan menschelyk werk was, en dat Godt zelf voor hen streedt. En eindelyk wanneer men onder voorwendsel van Vredens-Tractaaten, of van plechtige beloften welke hen gedaan wierden, hen in slaap wiegde en overrompelde, dat men gruwelyke moorden en slachtingen onder deze onnozelen deedt, welke door de trouweloosheden en verraderyen van hunne Vyanden bedrogen waren, en dat niettegenstaande alle deze moorden, wreedheden en onmenschelykheden, die men aan hunne Persoonen, en alle de woede van rooven, branden, vernielen enz. welke men aan hunne huizen en goederen gepleegd heeft, men hen nooit heeft kunnen vernielen of uitroeijen. Zy hebben altoos volhard in hunnen heiligen Godsdienst, en zyn volstandig en onveranderlyk gebleven in het Gelove. Zy zyn dan, als gezegd is, in hunne Valeien in rust gebleven tot den Jaare 1487 toe, ondanks alle de poogingen van de Aardsbisschoppen van *Turin* en van *Ambrun*, die als Inquisiteurs van den Paus in de Valeien kwamen.

Eerste Oorlog tegen de Vaudoisen, en de kruistocht tegen hen, onder Paus Innocentius *den VIII.*

DE eerste Oorlog welke hen aangedaan wierdt was in het gemelde Jaar 1487, wanneer *Albert de Capitaneis*, Aardsdiaken der Kerke van *Cremona* en Nuncius van Paus *Innocentius* den VIII, van dien Paus last ontfangen hebbende tot

tot eenen Kruistocht om de Vaudoisen uit te roeijen, den Hertog van *Savoje*, den Koning van *Vrankryk*, en andere nabuurige Vorsten bewoog Krygsbenden ten dien einde te verschaffen. Hy bragt aldus een Leger byéén van 18000 Soldaaten, behalven 5 of 6000 vrywillige Piemontoisen, welke zich, door Pauzelyke belofte van volkome vergeevinge van zonden, en den roof der Overwonnelingen bekoord, daarby voegden. Doch alle de onderneemingen van deze groote magt, welke wy niet byzonder of omstandig verhaalen kunnen, dewyl de bekrompenheit van ons bestek ons noodzaakt alles maar ter loops, en op de wyze van eene korte Kronyk aan te roeren, liepen vruchteloos af, door de dapperheit der onbedreven Dallieden die geen Oorlog kenden, en zo gering van getal waren. *Philippus* de VII, Hertog van *Savoje* en Prins van *Piemont*, ziende dat dezen Oorlog hem maar schandelyk en zynen Onderdaanen nadeelig was, eindigde dezelve door het verleenen van eene algemeene vergiffenis van 't geene in dezen Oorlog geschied was, en door eene verklaaring dat hy kwalyk was onderrecht geweest ten opzigte van hunne Persoonen en van hunnen Godsdienst, en dat hy geen beter noch getrouwer Onderdaanen hadt dan zy waren: hy bevestigde ook alle hunne Voorrechten, en beloofde zorge te zullen draagen dat men hen voortaan met vrede zoude laaten. De Inquisiteurs bragten ondertusschen by *Margareta* van *Foix*, Marquisinne van *Saluzzo* eene gruwelyke en wreede vervolginge tegen de Vaudoisen van dat Marquisaatschap te weeg, zodat die arme Lieden gedwongen wierden hunne huizen en goederen te verlaaten, en naar de Valeien van *Lucern* te vluchten, alwaar zy zich vyf Jaaren ophielden, tot dat zy, hunne herstelling door geene smeekschriften of andere middelen hebbende kunnen verkrygen, eindelyk gewapenderhand met groote kloekmoedigheit zich wederom in bezitting van het hunne herstelden, en vervolgens meêr dan 100 Jaaren het genot van hunne goederen en vryheit van hunnen Godsdienst genoten.

Tweeden Oorlog tegen de Vaudoisen door Karel den I. Hertog van Savoje.

Karel de I. Hertog van *Savoje*, op zynen Vader *Philippus* den VII. gevolgd zynde, liet zich door het krachtig aandringen van den Aartsbisschop en Inquisiteur van *Turin* beweegen in den Jaare 1534 last te geeven aan *Pantaleon Bressour*, Heer van *Rocheplate*, om zyne Onderdaanen in de Valeien die van den Godsdienst waren te beoorlogen. Deze 1500 Man uit alle de Krygsbenden des Hertogs uitgekozen hebbende, overviel daar mede in eenen tyd van vrede de arme Inwooners der Valeien, doodde en vermoordde alles wat hy ontmoette, zonder ouderdom of kunne te spaaren. Doch deze arme Lieden in den volgenden nacht na die woede, zich van hunne verbaasdheit door die verraadersche en onverwachte overvalling hersteld hebbende, voegden zich zo wel byéén, dat zy des volgenden daags hunne Vyanden, welke hunne slachting door de gansche Valeie van *Lucern* dachten te vervolgen, zo dapper van alle kanten aanvielen, dat een groot gedeelte van die Moorders gedood wierden, en de overigen, met achterlaating van den gemaakten buit, de vlucht moesten neemen. De Hertog van *Savoje* ziende, dat yder huid van eenen Vaudois hem ten minsten twintig van zyne Roomsch-Katholyken kostte, wilde

de niet toelaaten dat men hen door openbaar geweld van wapenen meer zoude vervolgen: maar dat men heimelyker en min gevaarlyke middelen zoude in 't werk stellen. Men gebruikte dan ten dien einde Benden van Roovers en Moordenaars, die op bekwaame plaatsen in hinderlaagen gelegd wierden, en de Vaudoisen, tot verrichting van zaaken van 't Gebergte of uit de Valeien komende, greepen. Op deze wyze vielen veelen in hunne handen, en wierden door wreede pynigingen ter dood gebragt. Zo wierdt onder anderen *Catalanus Girard*, van St. *Jan* in de Valeie van *Lucern* door hen gevangen, die te *Revel*, eene Stad in *Piemont*, leevendig verbrand wierdt, en met eene wonderlyke standvastigheit den dood onderging.

François de I. Koning van *Vrankryk*, in den Jaare 1536 Meester van *Piemont* geworden zynde, spoorde benevens de Paus het Parlement van *Turin* aan om tegen de Vaudoisen als tegen schadelyke Ketters te handelen, het welke, niettegenstaande de nedrige Requesten daartegen overgegeven, van dat gevolg was, dat hen door het Parlement geboden wierdt, hunne Leeraars weg te jaagen, en de Priesters die hen toegezonden wierden om de Misse te doen in derzelver plaats aan te neemen; doch zy, oordeelende daartoe niet verplicht te zyn, gaf het Parlement strikte ordre aan de Rechters en Magistraaten, om de Munniken en Inquisiteurs krachtig by te staan, en alle de Vaudoisen, welke zy in hunne handen zouden doen vallen, te doen verbranden. Verscheiden verloren dan ook hier door het leven, doch met eene wonderbaarlyke standvastigheit, bovenal *Bartholomeus Hector*, die opentlyk te *Turin* verbrand wierdt in den Jaare 1555. Mr. *Varaille*, een uitmuntend Predikant van *Angrogne*, ongelukkiglyk in hunne handen gevallen zynde, wierdt in het Jaar 1557 te *Turin* opentlyk op de plaats van het Kasteel verbrand, zingende tot zyn laatsten snik toe Lofzangen in de vlammen. *Nicolas Sartoris*, te *Geneve* in de Theologie studerende, en zyn Vaderland willende gaan bezoeken, wierdt in het zelfde Jaar in de Valeie van *Auste* gevangen, en van Kettery beschuldigd; en zich door geene beloften willende laaten aftrekken, of door bedreigingen vervaaren, wierdt hy in de Stad *Auste* mede leevendig verbrand.

Derden Oorlog tegen de Vaudoisen van Piemont, en de vervolging van het Parlement van Turin tegen dezelve.

Emanuel Philibert, Hertog van *Savoje*, en Opvolger van *Karel*, zyne Staaten door den algemeenen Vrede van het Jaar 1559 weder bekomen hebbende, liet zich door de Munniken van *Pignerol* beweegen om de Vaudoisen te veroordeelen om verbrand te worden, enz. Deze arme Lieden stelden hunne beden en verzoekschriften vruchteloos te werk, en schoon zy de voorspraak van de Hertoginne by haaren Gemaal verkregen, de aanhoudingen van den Paus en van den Koning van *Spanje*, aan welke de Hertog veel verplichtings hadde, behielden de overhand. De Soldaaten van de omleggende Steden der Valeien verrasten in den nacht het Vlek van St. *Germain*. De Inwooners van deze plaats waren in de uiterste schrik enkelyk bedacht om hun lyf te bergen, en de meesten vluchtten in het nabygelegen Gebergte, behalven [illegible] van hen, die in de afgelegenste Huizen, en alzo het verste van die toevlugt af woonden.

Vierden Oorlog tegen de Vaudoisen van Piemont.

Deze

Deze ziende dat het niet meer tyd was om te vluchten, besloten hun leven ten duursten te verkoopen, en Godt vuuriglyk op hunne knien gebeden hebbende, in het aanzien hunner Vyanden, vielen met zo veel dapperheits en geluks op dezelve aan, dat zy ze alle op de vlucht dreven, en veelen op de plaats doodden: een groot getal zich over de Rivier *Cluson* willende redden, sprongen in dezelve, en sneuvelden elendiglyk. De Hertog, bygestaan door den Paus, *Spanje* en *Vrankryk*, bragt een magtig Leger tegen de Vaudoisen op de been, onder den Graaf van *La Trinité*, die, nietregenstaande zyne groote magt, en de zwakheit der Vaudoisen, door zo veele aanvallen vermoeid, om zyn slach zeker te noemen zich met hen in onderhandeling begaf, veinzende hen voor het groot gevaar, dat hen naakende was, te willen redden. Indien staat nam hy zynen tyd waar, leidde hen hinderlaagen op verscheiden plaatsen, en hen aldus verschalkt hebbende, deedt hy onder hen eene groote slachtinge, alle wreedheden tegen deze onnozele Schaapen in 't werk stellende, die zich op zyn woord vertrouwd hadden. Doch driehonderd Mannen die zeze moord ontkomen waren, zich onder begunstiging van den nacht byéén gevoegd hebbende, en van tyd tot tyd versterkt zynde door hunne Medebroeders, die de beloften van den Graaf wantrouwende, al van te vooren in het Gebergte geweken waren, om niet in hunne handen te vallen, hervatten te zamen den moed, en besloten deze verraderſche Moorders te keer te gaan. De Hemel deedt wonderen met deze kleine bende van Vaudoisen, die men niet gelooven zoude kunnen, indien niet naderhand in de Jaaren 1655. 1663. 1664 en 1689. meerder zaaken van dien aard in de Valeien hadt zien gebeuren, welke hebben doen gelooven, dat de Hemel zelf op de uitsteekendste wyze voor deze Verdrukten streedt. De Graaf van *La Trinité* trok na de volvoering van dit verraad en de plundering van alle de plaatsen in de Valeie van *Lucern*, met 7 of 8000 uitgelezen Mannen van zyne Benden tot op het hoogste van *Angrogne*, naar de plaats *Le pré du Tour* genoemd, waarheen de meeste Huisgezinnen der Elendigen geweeken waren, als zynde de sterkste wykplaats welke zy in de Valeie van *Lucern* konden vinden. Hy tastte deze plaats van drie kanten aan, en liet vier dagen lang den eenen storm op den anderen doen, doch zonder vrucht. In deze stormen verloor de Graaf twee Kolonels, acht Kapiteins en 7 of 800 Soldaaten: op den vyfden dag deedt hy den storm door frissche Spanjaarden hervatten, welke, ziende dat zy niet vorderden, en als de regen vielen, begonden te muiten, om dat de Officiers hen dwingen wilden het stormen te vervolgen. De Vaudoisen zich bedienende van de verwarring waar in zy merkten dat hunne Vyanden waren, vielen op dezelve aan, en bragten het gansche Leger in wanorde, zo dat veele der Vyanden door schrik van de rotsen of in de Rivier van *Angrogne* sprongen, en in de draaikolken verdronken: zy vervolgden de Vyanden tot in de laagte van *Angrogne*, een weg van twee mylen, en doodden een groot getal van dezelve. *D'Aubigni* verhaalt in zyne algemeene Historie dat de Graaf van *La Trinité* door de Franschen versterkt wierdt onder *[illegible]augiron* met tien Compagnien te voet, en met andere uitgelezen benden [illegible] *la Motte Gondrin*. De Vaudoisen het Vyandelyke Leger

door

door deze Fransche Benden versterkt ziende, verlieten zich echter op de Goddelyke bystand, en tastten in het aanzien van het zelve, het Fort van het Vlek van *Villar* aan, dat de Hertog sedert weinig tyds aldaar hadt doen bouwen. De Graaf beproefde verscheiden reizen hen aan te tasten, maar hadt het t'elkens te kwaad, verliezende dikwils in eenen stryd tot 900 Mannen toe, als 'er de Vaudoisen niet meêr dan 15 verloren. De Hertog van *Savoje*, ziende dat zyn Leger zo geweldig verzwakt was, zo door het geduurige nadeel dat het zelve leedt, als door het verloopen der Soldaaten, welke, ziende dat zy niets wonnen in dezen Oorlog dan slagen, onophoudelyk wegliepen; en bovendien bewogen door de krachtige aanhoudingen van zyne Gemalinne, die veel kennisse van de waarheit en genegenheit voor de Vaudoisen hadde, gaf hen den vrede en vryheit van Godsdienst door zyne opene Brieven, gegeeven te *Cavor* den 5 Juny 1561. Hunne goederen wierden wedergegeeven, de gevangenen ontslagen, en die om den Godsdienst op de Galeien gedoemd waren vrygelaaten: Men herstelde hen ook in alle hunne Voorrechten.

In den Jaare 1565 wierdt op het krachtig aandringen van den Paus wederom een scherp bevel in de Valeien afgekondigd, dat de Vaudoisen ter Misse zouden gaan, of binnen twee Maanden uit alle de Staaten des Hertogs vertrekken: doch de voorspraak der Hertoginne, en de ernstige Vertoogen van de Ministers der Protestantsche Vorsten van *Duitsland*, die expresselyk naar het Savoische Hof gezonden wierden, verzachtten den geest des Hertogs, en deden hem dat gebod intrekken: ja wanneer op de vermaarde Parysche Bruiloft, of den dag van St. *Bartholomeus*, de Protestanten te *Parys* en op verscheiden andere plaatsen in *Vrankryk*, in den Jaare 1572 elendiglyk vermoord wierden, en *Castrocura*, Gouverneur der Valeien, dreigde het zelve te zullen doen met de Vaudoisen, waarom veelen hunne woonplaatsen verlieten; zo liet de Hertog afkondigen dat zy zonder iets te vreezen konden wederkeeren, en dat hen geen leed zoude geschieden: Hy geboodt hen ook hunne Broeders uit *Vrankryk* in de Valeien te ontfangen, die hy aldaar alle zekerheit beloofde. Hy hieldt ook zyn gegeeven woord in alles tot zynen dood toe, welke voorviel op den 13 Augustus des Jaars 1580, zodat de Vaudoisen voor dien tyd rust en vrede genoten.

Vyfden Oorlog tegen de Vaudoisen, en voornamelyk tegen die van 't Marquiesaatschap van Saluzzo.

Karel Emanuel, zyn Zoon, volgde op hem, en maakte zich Meester van het Marquisaatschap van *Saluzzo*, dat aan den Koning van *Vrankryk* toebehoorde, die daartegen zich in het bezit der Piemontsche Valeien stelde, en de Inwooners den eed van getrouwheit afnam; waarvan de Vyanden der Vaudoisen zich bedienden, om den geest des Hertogs tegen deze arme Onderdaanen, die gedwongen waren zulks te doen, te verbitteren. De Valeien door den volgenden Vrede tusschen *Vrankryk* en *Savoje*, wederom onder haaren eigen Heer gekomen zynde, wierden door het aanhitsen hunner Vyanden wederom op alle wyzen geplaagd, hoewel de Hertog, door het voorbeeld en het slechte geluk van zynen Vader tegen hen afgeschrikt, hen wel niet opentlyk wilde beoorlogen: maar tegen die van het Marquisaatschap verklaarde hy zich een openbaar Vervolger,

zo dat die arme Menschen genoodzaakt wierden alle, zo veelen als zy van den Godsdienst waren, hunne wooningen en goederen, welke zy niet konden mede voeren, te verlaaten, en zich te begeeven naar plaatsen alwaar zy hunnen Godsdienst vryelyk konden oefenen. *Victor Amadeus*, op zynen Vader in de regeering gevolgd zynde, deedt den Vaudoisen mede geen openbaaren Oorlog aan, doch hy liet de Inquisiteurs en Munniken toe hen onder den dekmantel van recht te vervolgen; waardoor veelen het leeven verlooren, en op de Galeien of in eeuwige Gevangenisse gedoemd wierden. De laatstgenoemde Hertog gestorven zynde, bleef zyne Weduwe, ter oirzaake van de minderjaarigheit van zynen Zoon *Karel Emanuel* den II, Regentinne van Staat. Deze Prinsesse stelde, gelyk meest alle andere Vorsten en Staaten welke den Roomsch-Katholyken Godsdienst aankleefden, naar het voorbeeld dat de Paus hen daarvan te *Rome* gegeeven hadt, in den Jaare 1650, eene Raadsvergaderinge de *propaganda fide & de extirpandis hæreticis* aan, welke in twee Lichaamen verdeeld wierdt, waarvan het ééne den Raad der Mannen, en het andere den Raad der Vrouwen genoemd wierdt: Van het eerste was de Aardsbisschop President, en van het tweede de Marquisinne van *Pianesse*. Wy zullen ons niet ophouden met te verhaalen alle de listen en streeken welke deze Raad tot nadeel en vervolging van de arme Vaudoisen uitgedacht en in 't werk gesteld heeft, hunne Historie is daarvan vol. Onder anderen poogde men vornamelyk deze Landen door de Inwooners van den Godsdienst te doen verlaaten, om de Paapsche Ieren, in *Italië* dienende, welke door *Cromwel* verdreven waren, en de Protestanten in *Ierland* in den Jaare 1642 hadden helpen vermoorden, in hunne plaats dezelven te doen bewoonen. De bekende Ordonnantie van *Gastaldo* was ten dien einde geschikt, en de Vaudoisen daartegen vruchteloos een Smeekschrift aan den Hertog overgegeeven hebbende, deeden zy het zelfde aan *Madame Rojale*, zyne Moeder, die hen wees naar den gemelden Raad *de propaganda &c.* hunne gezworen Vyanden en wreede Vervolgers; en deze Raad wees hen weder naar den Marquis van *Pianesse*, die alreets last ontfangen hadt, om hen ganschelyk uit te roeijen, gelyk de uitkomst toonde.

Zesden Oorlog tegen de Vaudoisen van Piemont, en schriklyke moord van den Jaare 1655.

OM de gemelde uitroeijing der arme Vaudoisen te volvoeren wierdt een Leger van 15000 Mannen byééngebragt, bestaande uit alle de Benden des Hertogs, uit vier Regimenten Franschen, een Regiment Duitschen, en twaalf honderd Ieren. Dit waren alle oude Krygsbenden. De Prins *Thomas* van *Savoje*, die toen het Leger des Konings van *Vrankryk* in *Italië* geboodt, zondt aan den Hertog zynen Neef de vier beste Regimenten van het Leger met de Ieren, en de Hertog van *Beieren* zyn Schoonbroeder zondt hem één van zyne beste Regimenten. Dit Leger was den 15 April des Jaars 1655 vaardig en in staat om den voorgenomen boozen toeleg uit te voeren: Waartegen de Vaudoisen, deze magt ziende naderen, zich in staat van tegenwer stelden. De Marquis van *Pianesse*, die het Leger geboodt, hieldt ondertusschen hunne Gedeputeerden te *Turin* op, tot het Leger naby de Valeien, en in staat was om dezelve in te trekken. Hy vertrok heimelyk den 16 April, en hadt vóór

zyn

zyn vertrek last gegeeven, om de Gedeputeerden gevangen te neemen, zo haast men zyne aankomst in de Valeien verstaan zoude hebben. Doch een aanzienlyk Persoon, dien alle deze trouweloosheden en verraderyen mishaagden, waarschouwde hen tydig om te vertrekken. De Marquis kwam den 17 in de Valeie van *Lucern* aan, en den 18 vourageerde en plunderde het Leger alle de Gemeenschappen van St. *Jan* en van *La Tour*, zonder eenige tegenstand. Het Leger den 19 de Vaudoisen hebbende willen overweldigen in de plaatsen alwaar dezelve door de Ordonnantie van *Gastaldo* gevestigd waren, verdeedigden dezelven zich, na een vuurig gebed tot Godt, zeer kloekmoediglyk tegen dit gansche Leger, dat hen van vier verscheiden kanten aangetast hadt, en weerde het zelve dapper af; en na dat zy een groot getal van hunne Vyanden gedood hadden, bragten zy dezelven op de vlucht, hoewel zy honderd tegen één sterk waren. De Marquis van *Pianesse*, ziende dat hy de Vaudoisen door geweld van Wapenen niet konde dwingen, nam zyn toevlucht tot de vreemdste en verfoeijelykste trouwloosheit, welke de Satan oóit aan zyne Suppoosten heeft ingegeeven. Hy zondt een Trompetter aan hen om Gedeputeerden aan hem te zenden. De Vaudoisen, niets liever dan den vrede wenschende, begaven zich terstond in den strik welken de Marquis hen spande; Zy deeden hunne Gedeputeerden met den Trompetter vertrekken, welke met groote betuigingen van goedwilligheit ontfangen wierden. De Marquis onthaalde hen deftig aan zyn tafel, en deedt duizend betuigingen van vriendschap, om hen te beter te verraaden. Wanneer hy hen aldus verblind hadt, zeide hy, dat het alleenlyk gemunt was op de Inwooners der plaatsen welke door de Ordonnantie van *Gastaldo* verboden waren: maar dat de anderen niets te vreezen zouden hebben, indien zy alleenlyk, tot een bewys van gehoorzaamheit en trouwe, voor twee of drie dagen in yder Gemeenschap een Regiment Voetvolk en twee Compagnien Ruiters wilden ontfangen. De Gedeputeerden, geloovende dat deze betuigingen oprecht waren, weder tot de hunne gekeerd zynde, overreedden dezelven zowel dat 'er geene Gemeenschap gevonden wierdt, die niet bereid was de Krygsbenden te ontfangen, gelyk zulks dan ook alom zonder eenigen tegenstand geschiedde. Doch deze Benden waren niet zo haast in de Gemeenschap ingelaaten, of zy verzekerden zich van alle de doortochten, en wierden van het gansche overschot van 't Leger gevolgd. Men badt hen zich in de laagste Vlekken en Dorpen te legeren, als het gemakkelykste voor hen zynde, met aanbieding van hen alles wat zy noodig zouden hebben te bezorgen; maar zy trokken verder zo lang den dag hen zulks toeliet, tot de hoogste plaatsen die bewoond waren. Een deel van het Leger trok door den gewoonen weg van *Angrogne*, een ander deel door dien van *Villar* en van *Boby*; en het ander door eenen toeweg trekkende, wierp zich in *le Pré du Tour*, dat de sterkste plaats was van *Angrogne*, en die den Vaudoisen als tot een Tooren diende; en hooger opstrekkende, stak het vuur in alles daar het voorbytoog, en vermoordde alles wat het op den weg ontmoette. Dit vreemd en onmenschelyk bedryf ontdekte het verraad. Yder was toen bedacht om zyn leven te bergen. De meeste Mannen wierpen zich op de Gebergtens onder begunstiging van den

 nacht

nacht, redden een gedeelte van hunne Huisgezinnen, welke zy den Moordenaars ontstalen, en daalden aan de anderzydsche hanging van het gebergte af in de Valeie van *Perouse*, onder den Koning van *Vrankryk* behoorende. Dit Leger, dorstende naar het bloed der Heiligen, vondt waarlyk de huizen van *Angrogne* vol van goederen, zo van de Inboorlingen, als van de Vluchtelingen uit de plaatsen van waar zy door de Ordonnantie van *Gastaldo* verdreven waren: maar zy vonden 'er weinig Inwooners, buiten Vrouwen, Kinderen, Gryzaards en Zieken.

Het Krygsvolk, door deze verradery en trouwloosheit, Meester van alle de Valeien geworden zynde, zonder uitzondering van de sterkste plaatsen, die hen tot toevlucht tegen de Vervolgers gediend zouden hebben, bleven twee dagen zonder hunne woede en voorgenome wreedheit te volvoeren, veinzende zich alleenlyk twee of drie dagen te willen verfrisschen, volgens den last van hunne inlegering; en zy vermaanden ondertusschen krachtiglyk de thuisgeblevenen de Vluchtigen weder te roepen, met verzekering dat hen geen leed zoude geschieden. Daar wierden 'er eenigen licht geloovig genoeg gevonden, die zich in de strikken begaven, waaruit zy reets gelukkiglyk ontkomen waren. Op den derden dag, welke was den 24 April, het teken op den heuvel van *La Tour* gegeeven zynde, welken men *Le Castelas* noemt, wierden alle de onnozele schepselen, welke zich in de magt van dit Leger van Beulen bevonden, vermoord, op de wreedste wyze welke men kan bedenken of zich inbeelden. Men doodde hen niet als Schaapen op den slachtbank, of als overwonnen Vyanden, welke men zonder eenige lyfsgenade door de scherpte des zwaards doet omkomen, maar op veel wreeder en onmenschelyker wyze. De Kinderkens wierden onmeêdogende van de borsten der Moeders gerukt, en door deze Beulen tegen de rotsen en muuren verbryzeld en verpletterd, dat 'er zomtyds de herssens aankleefden. Of wel één Soldaat nam deze onnozele Wichten by één beentje, en deedt een ander Soldaat het andere neemen, en aldus yder van zyne zyde trekkende, scheurden het door midden, en slingerden daar mede tegen malkanderen, of sloegen zelfs de arme Moeders daar mede, en wierpen ze vervolgens op de mesthoop. De Zieken en Gryzaards zo Mannen als Vrouwen, wierden in de huizen verbrand of aan stukken gehouwen, of ganfsch naakt als een kloot het hoofd tusschen de beenen gebonden, en van de rotsen afgestoten, of van de bergen afgerold. De Vrouwen en Dochters wierden geschonden; daar na vulde men haar den mond en de ooren met buskruid, en stak het zelve vervolgens in den brand, en deedt haar door zulke mynen de hersenpan opvliegen. Andere wierden leevendig door haare schaamtelyke deelen geëmpaleerd, en in die schrikkelyke gedaante als kruissen langs de groote wegen gesteld. Anderen, eindelyk, wierden het hoofd, de armen, de beenen, en de borsten afgesneden, welke die ongevoelige Beulen toemaakten en aten. De Mannen die noch oud noch ziek waren, welke in handen van deze ontaarden vielen, wierden zommigen leevendig gevild; anderen, na dat men hen het mannelyke lid hadt afgesneden, wierdt het hoofd afgehouwen, en het lid vervolgens tusschen de tanden gestoken. Anderen wier-

wierden levendig van lid tot lid in ſtukken gehouwen, meêr noch min dan aan het vleeſch in de Vleeſchal geſchiedt. Het meeſte van allen muntten de Ieren uit in wreedheit, die, gelyk reets gezegd is, hunne Landgenooten in den Jaare 1642 hielpen vermoorden. Na het eindigen van deze Barbaarſche Slachting, gingen de Moorders des volgenden daags ter jagt op de geenen die ontſnapt waren, waarvan veelen omdwaalden in de boſſchen en op de hoogſte bergen met ſneeuw bedekt, of verſtoken zaten in de holen en klooven der rotſen, om dat ze niet hadden kunnen vluchten zo ter oirzake van de menigte van ſneeuw, als door hunne zwakheit, of omdat de Vyanden de doortochten bezet hadden Dit bloeddorſtig Leger het moorden voleindigd hebbende, ſtak vervolgens overal de Kerken en Huizen in den brand, wordende het Vlek en de Kerk van *Villar*, in het hart der Valeie van *Lucern* gelegen, alleen geſpaard, en eenige huizen van de Vlakte tot lytberging der Ieren, aan welke het Land gegeeven wierdt. Men kan in de algemeene Hiſtorie van *J. Leger* de naamen en het getal der vermoorden vinden, en de wyzen op welke zy omgebragt zyn.

De Vaudoiſen aldus zommigen vermoord, anderen gevangen, en anderen uit hun land verjaagd, en de Vyanden volkomen meeſter der Valeien, en de Ieren aldaar, in veel grooter getal dan de ontkomen Vaudoiſen uitmaakten, gevestigd zynde, was 'er geen hoop dat deze elendige Menſchen ooit weêr in hun land zouden kunnen keeren. Maar Godt, voor wien niets onmogelyk is, nam hunne zaak aan, en bewoog de Proteſtantſche Vorſten en Staaten, die door hunne onderſtanden hen hielpen, gaf hen kracht en moedt, ſtreedt voor hen, en deedt hen met een hand vol Volks groote en wonderbaarlyke overwinningen op hunne Vyanden behaalen, en daardoor, en door de aanhouding der Proteſtantſche Magten wierden zy eindelyk in hun Land herſteld, en zyn daarin gebleven, ondanks alle de poogingen en liſten van hunne Vyanden tot den Jaare 1686 toe.

NA de vóórverhaalde wreede moord, was 'er een bloedigen Oorlog tuſſchen de overgebleven Vaudoiſen en de wreede Moorders van hunne Medebroeders, waarin deze Dallieden, door de byſtand des Hemels, ongelooflyke wonderen verrichteden. Hunne Hoofden *Janavel* en *Jayer* toonden zich in alle gelegenheden met weinig Volks tegen eene groote menigte onuitſpreekelyk kloekmoedig. *Roras*, eene Gemeenſchap daar 25 Huisgezinnen waren, verdeedigde zich tegen alle de Vyandelyke magt, die tot verſcheiden malen toe de plaats vruchteloos aantaſtte, eêr zy door hunne groote overmagt en verraderyen dezelve vermeeſterden, en op dezelfde wyze handelden als zy de andere plaatſen der Valeien gedaan hadden. Het is de moeite waardig alle de verſcheiden ſtryden welke voorvielen in de algemeene Hiſtorie der Vaudoiſen in 't breede te leezen. Eindelyk wierdt door bemiddeling van den Franſchen Ambaſſadeur de *Servient*, met de Vaudoiſen een Vrede geſloten, zonder dat men den Ambaſſadeur der Zwitſers, die alreets een tyd lang te *Turin* geweeſt was, daartoe wilde toelaaten, of de Engelſche en Hollandſche Ambaſſadeurs die op weg waren afwachten: omdat men voorzag dat men dan voordeeliger voorwaarden

Zevenden Oorlog tegen de Vaudoiſen van Piemont.

den aan de Vaudoisen zoude hebben moeten toestaan. De Hertog stont hen door een open brief gegeeven te *Pignerol* den 9 Augustus 1655. eene algemeene kwytscheldiug, herstelling van hunne voorrechten, en vryheit van Godsdienst toe, behalven in eenige plaatsen die uitgezonderd wierden.

Maar schoon de Vrede aldus gemaakt was, men kwelde tegen den inhoud van het Tractaat, en tegen alle beloften aan de Vaudoisen en aan de Ministers der Protestantsche Magten gedaan, hen op alle heimelyke en openbaare wyzen; tot in den Jaare 1662, wanneer men hen wederom byna op dezelfde wyze, ja met noch grooter valsheden den Oorlog aandeedt, niet alleenlyk in dat Jaar, maar ook in het volgende Jaar 1663. onder *Karel Emanuel* den II, Hertog van *Savoje*. In dezen Oorlog ging het al wederom als in de voorgaande, hunne geringe magt beschadigde zo janig de groote magt der Vyanden, dat men hen eindelyk door bemiddeling der Zwitsers wederom den Vrede moest geeven, welke vervat was in den open brief des Hertogs van den 14 February des Jaars 1664. Doch men hieldt hen al wederom geen beter woord dan naar gewoonte. 't Zal genoeg zyn te zeggen dat zy onmogelyk tegen alle listen en boosheden van hunne Vyanden zouden hebben bestaan, indien Godt het harte des Hertogs niet eindelyk geneigd hadt. Deze Vorst het gedrag der Vaudoisen onderzocht hebbende, erkende de groote diensten welke zy hem in veele gelegenheden, en inzonderheit in de Jaaren 1638 en 1640 gedaan hadden, en dat men hen zonder reden zo kwalyk gehandeld hadt. In 't Jaar 1672 oorloogde de Hertog tegen de Genueezen, waarin hy door de Vaudoisen zo wel gediend wierdt, dat hy hen dieswegens blyken van zyne goedheit gaf tot zynen dood toe, welke voorviel in den Jaare 1678. Zy genoten ook dezelfde gunst en bescherming onder het Regentschap van de Hertoginne zyne Weduwe, tot in den Jaare 1685.

Achtsten Oorlog tegen de Vaudoisen.

Negenden Oorlog tegen de Vaudoisen, door Lodewyk den XIV. Koning van Vrankryk, *en* Victor-Amadeus *den II. Hertog van* Savoje.

NA de dood van den Hertog *Karel Emanuel* den II, en van de Hertoginne zyne Moeder, hoopten de Vaudoisen dat de rust welke zy nu eenigen tyd genoten hadden, tot den Jaare 1685 toe, langer geduurd zoude hebben onder de regeering van *Victor-Amadeus* den II, dien zy merkelyke diensten gedaan hadden in den Jaare 1684, in den Oorlog tegen die van *Mondovi*. Dies Vorst hadt hen daarvan ook verzekering gegeeven; doch van het einde van het Jaar 1685 af begon men hen door scherpe en nadeelige Edicten wederom te plaagen en te ontrusten: in het begin van den Jaare 1686 verboodt men hen ganschelyk de oefening van den Godsdienst, op verbeurte van leven en goederen; alle de Vertoogen van deze Elendigen waren te vergeefsch. De Ambassadeurs der Protestantsche Cantons van *Zwitserland*, die in Maart des Jaars 1686 te *Turin* kwamen, stelden vruchteloos alle hunne poogingen in 't werk om eenige verlichting voor de arme Vaudoisen te verkrygen; men wilde dezelve zelfs geene vryheit geeven om uit de Valeien te vertrekken, hoe krachtig ook alle de Protestantsche Vorsten en Staaten door hunne brieven aan den Hertog voor hen ten dien einde aanhielden. Men kondigde den 11 April wel een Edict af, waarby hen den vryen uitocht toegestaan wierdt, doch de uitkomst heeft doen

zien

zien dat zulks geenzins de meening was; want toen het 'er opaankwam is zulks niet alleenlyk belet; maar de Koning van *Vrankryk* en de Hertog van *Savoje*, welke zich gezamentlyk tot uitroeijing der Vaudoisen verbonden hadden, bragten yder een magtig Leger in de Valeien; dat van den Hertog onder het gebied van zynen Oom Dom *Gabriël van Savoje*, en dat van den Koning van *Vrankryk* onder den Heer *Catinat*, Gouverneur van *Cazal*. Alles wat deze Legers uitgevoerd hebben, de dappere tegenstand der Vandoisen, en hoe zy eindelyk op de gewoone wyzen door verraderyen overweldigd, beroofd, gepynigd, vermoord, de Vrouwen en Dochters geschonden, en, even als in den Jaare 1655 door allerlei gruwelyke middelen omgebragt zyn, kan men breeder zien in de beknopte Historie door *P. Boyer* in 't Fransch uitgegeeven, en in den Jaare 1691 in den *Haag* gedrukt. Men hadt deze arme Menschen onder schoone beloften en eene geveinsde onderhandeling ontwapend, en gevangen genomen; een gedeelte nochtans, die hunne Vyanden mistrouwden, waren gewapend gebleven, en maakten, na het vertrek der Franschen, het den Savojaards zo moede en zo bang, dat zy eindelyk daar door verlof kregen om met vrygeleide te vertrekken, gelyk zy dan ook eindelyk in de Maand van October in *Zwitserland* kwamen. Die geenen welke op eene trouwelooze wyze, na dat zy de wapens neêrgelegd hadden, gevangen waren, verkregen door een Tractaat, dat de Zwitsers ten hunnen voordeele met den Hertog maakten, mede vryheit om te vertrekken, en kwamen eerst in 't laatst van December des Jaars 1686 te *Geneve*. Men schrikt en yst in 't leezen van alle de elenden en ongemakken welke deze Elendigen geduurende hunne gevankenis hebben moeten uitstaan. Zy waren op verscheiden tyden, omtrent tien duizend zo Mannen als Vrouwen sterk, verdeeld in veertien Gevangenissen of Kasteelen der Staaten van *Piemont*, waarin zy zo barbaarsch in allen opzigte gehandeld waren, dat van tien duizend, door den honger, of door kwaad en bedurven voedsel, dat men voorbedachtelyk den honden niet gegeeven zoude hebben, en door de ziekten, welke uit alle het gebrek en de ongemakken die zy leden ontstonden, niet meer dan twee duizend vyf honderd overig gevonden wierden toen zy alle in eenen armen en elendigen staat te *Geneve* gekomen waren. Deze Vaudoisen, zo de eersten als de laatsten, wierden te *Geneve*, in *Zwitserland*, en in de Staaten van eenige Duitsche Vorsten zeer wel ontfangen, en van alle het noodige bezorgd, waartoe ook de Vereênigde Provintien het hunne deeden, door eene aanmerkenswaardige Collecte tot hun voordeel, die van tyd tot tyd aan hen gezonden, en onder hen verdeeld wierdt. De Valeien vervolgens met Inwooners van den Roomschen Godsdienst weder bevolkt zynde, was 'er niemand die denken konde dat de arme verdrevenen ooit weder in hun land hersteld zouden worden: Zy ondernamen echter gewapenderhand weder te keeren in den Jaare 1689, en vergaderden ten dien einde heimelyk ten getale van 8 of 900 Man in het Bosch van *Nion*, vier mylen van *Geneve*, zynde onder dat getal noch meêr dan 300 Fransche Vluchtelingen; zy trokken in stilte over het Meir van *Geneve*, met 12 Vaartuigen die zy huurden of te *Nion* vonden, en kwamen in 't begin van September in *Savoje*, en kozen aldaar eenen van hunne Predikanten

kanten, *Arnoud* genoemd, en eenen Metselaar, wiens naam *Turel* was, tot hunne opperhoofden; dezelve waren kloekmoedig, doch onbedreven in den Oorlog. De Inwooners van twee Dorpen, die op hunne landing alarm wilden maaken, wierden door bedreiging van verbranding daarin belet, en moesten leeftocht voor geld verschaffen. Zy zonden een Detachement om de brug van *Tremblieres* te bezetten, eêr de Vyanden zulks ontdekten, en aldus trokken zy zonder tegenstand over de Rivier de *Arve*, die diep en snel is. De Hoven van *Vrankryk* en *Savoje* wierden terstond van hunnen optocht verwittigd, en men gaf bevel aan de Gouverneurs der plaatsen die naby hunnen doortocht waren, om hen te stuiten in verscheiden engtens daar zy door moesten trekken; zy kwamen echter alle die zwaarigheden te boven, en maakten zich eenen doorgang met den degen in de vuist. Zy moesten vier of vyf scherpe gevechten doorstaan, eêr zy in hun Land kwamen; maar het ergste was tegen den Marquis *de Larée*, die hen wilde keeren aan een engen doortocht naby *Salbetran*; hy hadt een Regiment Dragonders by zich en veel Voetvolks: zy overweldigden echter, na een langduurig gevecht, waarin zy veel Volks verloren, dezen doortocht, en anderen. De Marquis *de Larée* wierdt doodelyk gewond, en verscheiden Fransche Officieren, en meêr dan twee honderd Soldaaten sneuvelden. Na dat zy alle deze zwaarigheden te boven gekomen waren, trokken zy in hun Land, verjoegen de geenen die hunne goederen in bezit genomen hadden, en doodden de geenen die onwillig waren om dezelve weder over te geeven. De Koning van *Vrankryk* en de Hertog van *Savoje* veréénigden zich ondertusschen, en deeden hunne Krygsbenden optrekken om de wedergekeerden te verdryven, en om de geenen die noch niet wedergekeerd waren zulks te beletten. Het is te verwonderen dat zulk een hand vol Volks, zonder ervaaren Krygshoofden, durfde bestaan een vyandelyk Land van 14 of 15 dagen reizens door te trekken, alwaar zy hooge Gebergtens moesten opklauteren en veele engtens doorgaan, daar honderd Mannen bekwaam waren niet alleenlyk 2 of 3000 tegen te houden, maar zelfs te slaan; welke engtens door grooter getal van Soldaaten, in den Oorlog bedreven, bezet waren. Niet minder wonder is het, dat dit klein getal van Vaudoisen zich vervolgens acht maanden lang in deze Valeien verdedigd, en negen of tien zwaare stryden uitgestaan heeft tegen de Legers van *Vrankryk* en *Savoje*, die twintig, en meestentyds dertig tegen één sterk waren; ja dat zy meêr dan twee duizend van hunne Vyanden in deze ontmoetingen deeden sneuvelen. De Koning van *Engeland* en de Staaten van *Holland* hunne wederkeering verstaan hebbende, laakten hunne onderneeming, als vermeetel, en achtten hen voor verloren, en dat alle onderstand vruchteloos zoude zyn. Doch wanneer men zag op welk eene wonderlyke wyze zy zich verdedigden, begon men hen in de Maand May des Jaars 1690 eenig geld tot onderstand te zenden, en eenige Vluchtelingen van *Vrankryk* uit *Zwitserland* en *Brandenburg* tot hunne versterking te doen optrekken. Ondertusschen ontstont 'er verdeeldheit tusschen den Koning van *Vrankryk* en den Hertog van *Savoje*, waarop yder van hen de Vaudoisen om stryd aan zyne zyde zocht te trekken; waardoor de Hertog genoodzaakt wierdt de Vaudoisen

doisen in hunne goederen, voorrechten en vryheit van hunnen Godsdienst te herstellen, de Gevangenen welke hy sedert omtrent vier Jaaren gevangen gehouden hadt in vryheit te stellen, en alle de Verdrevenen uit vreemde Landen weder te roepen. Aldus wierdt de Koning van *Vrankryk*, die het voornaamste werktuig van het verderf der Vaudoisen was geweest, tegen zyn wil de oirzaak van hunne herstelling, door zyn kwaad gedrag den Hertog dwingende zich te voegen by de Magten welke tegen hem vereénigd waren, dewyl hy de onzydigheit aan hem niet wilde toestaan. De Vaudoisen verrichtten ondertusschen in den Oorlog, die daarop volgde, wonderen voor den Hertog, hunnen Meester, tegen de Franschen. Deze Menschen zyn echter naderhand wederom van tyd tot tyd vervolgd, en door nadeelige Edicten benaauwd, inzonderheit sedert 1728, gelyk in de verscheiden Stukken van deze *Mercurius* kan nagezien worden; totdat zy eindelyk in de het Jaar 1731 voor een gedeelte wederom hun Land hebben moeten verlaaten en naar dat der Zwitzersche Cantons vluchten, alwaar zy verdeeld zyn en verzorgd worden, in hoope dat de Protestantsche Magten eindelyk wederom hunne herroeping zullen verwerven.

Zie daar zo kort als 't ons mogelyk is geweest de Historie der Waldenzen voorgesteld. Wy zien onder het schryven dezes wederom in de Couranten, dat 'er echter in het kort een eerste Deel dezer Historie (misschien eene vertaaling van die van *Leger*) in het kort staat uit te komen. Daar is voor ons niets overig om hier by voegen, dan dat onze Hollandsche Provintie van tyd tot tyd niet in gebreeke gebleven is om de arme Vaudoisen door haare milde Aalmoessen by te staan, wanneer da hooge nood en armoede van die Verdrukten zulks vorderde. Men heeft onder anderen aantekening gehouden van het geene in verscheiden Collecten voor hen te *Amsteldam* alleen is opgezameld.

In 't Jaar 1655 op den 5de September wierdt te *Amsteldam* gecollecteerd.

In de Gereformeerde Kerken	45000 - 0 - 0
In de Waale Kerk.	9000 - 0 - 0
In de Kerken van de Vlaamsche en Waterlandsche Mennoniten.	20000 - 0 - 0
In de Lutersche Kerken.	12000 - 0 - 0

In het Jaar 1687. op den 11de November wierdt in de bovengemelde Stad Gecollecteerd.

In de Gereformeerde Nederduitsche Kerken. .	38150 - 2 - 8
In 't Jaar 1699. op den 26ste February wierdt aldaar by de Huizen Gecollecteerd. . . .	71946 - 15 - 8

Wy zullen dit kort Historisch verhaal besluiten met de naaukeurigste Lyst, welke wy van de Collecte die nu op 10 September dezes Jaars door de gansche Provintie geschied is, hebben kunnen bekomen. Indien wy in het vervolg zo veel van de Collecten der Hollandsche Plaatsen, welke in deze Lyst niet gevonden worden, kunnen verneemen dat het de moeite waardig is, zullen wy het zelve den Leezer hier na mededeelen.

Lyst van de
COLLECTE
Ten behoeve der arme verdreven
VAUDOISEN OF WALDENZEN
Door de gansche Provintie van *Holland* op den 10 September des Jaars 1731.

A.	
Aalburg.	f 24-18-0
Aalsmeer.	383- 7-8
Aarlanderveen.	262- 0-0
Absregt	25- 8-8
Agtienhoven.	6-13-8
Akersloot.	53- 9-2
Alblasserdam.	304-18-0
Albrandswaart.	7- 7-0
Alkemaade	375- 9-8
Alkmaar	1867- 2-8
Almkerk.	53- 6 8
Alphen.	574- 2-0
Ameyden.	132- 5-8
Amsterdam, in de Stad.	132695-11-8
——— Buiten de Poorten.	1367-16-0
Amstelveen.	854- 2-
Andel.	42-11-4
St. Anthony Polder	24- 6 8
Arkel.	50- 6-0
Asperen.	195-17 0
Avenhorn.	33- 0 8
B.	
Baarsdorper Meer.	3-15-0
Baartwyk.	14- 5-8
Babberspolder.	6-11-0
Babilonienbroek, en Hil.	35-10-8
Baccum.	10- 2 0
Barsingerhorn	130-16-0
Beemster.	799- 2-0
Beets.	147- 1-8
Bennebroek.	139- 6-0
Benthuyzen.	45-11-0
Bergen.	126-9-0
Berkel.	467-10-8
Berkhout.	153- 5-8
Besoyen.	23-19-0
Benkelsdyk en Blommendaal.	50- 0-0
Beverwyk.	550- 0-0
Biesland.	1-16-8
Binnenwysent.	29- 2-0
Blaricum.	74- 2-0
Bleskensgraaf.	24- 2-8
Blommendaal en Overveen	311- 0-0
Blokland.	65- 3-0
Blyswyk.	571-18-0
Bodegrave.	20- 0-0
Boskoop.	340- 0-0
Bovenkarspel, Grotebroek, Lutjebroek en Hoogkarspel.	336-11-0
Brandwyk en Gybland.	47- 1-0
Brielle.	1025- 0-0
Broek op Langedyk.	92-15-8
Broek in Waterland.	2145- 0-0
Buyksloot.	150-10-0
C.	
Calantsoog.	48- 8-8
Calslagen.	85- 2-0
Castricum.	29-12-0
Catwyk op Rhyn.	300- 0-0
Catwyk aan Zee.	350- 0-0
Charloos.	110-13-0
Claaswaal.	75-18-0
Crommenie.	1210- 0-0
Crommeniedyk.	165- 0-0

Delft,

D.

Delft, Delfshaven en Schoonderloo,	8444-19-12
Diemen.	265- 4- 0
Diemermeer.	176-19- 0
Dordregt.	8215-10-12
Dorp Ambacht.	38-11- 8
Doveren.	10- 3- 0
Drimmelen.	34-16- 0
Drongelen.	15- 5- 0
Dubbeldam.	122-17- 0
Duffen, Munster en Muyskerk.	55- 7- 8

E.

Edam.	700- 0- 0
Eenigenburg.	16- 1- 2
Eeten.	14- 6- 8
Egm: Bin: en op den Hoef.	65-15-10
Egmont aan Zee.	62-13- 4
Emmikhoven.	25-16- 8
Enkhuyzen.	3873-15- 2
Engelen.	11-14- 4
Esselickerwoude.	797-10- 0
Ettershem en Schardam.	46- 0- 0

G.

Geertruydenberg.	175- 6- 8
Gelkenes en Baronnie van Liesveld.	98-14- 0
Genderen.	17- 0- 0
Giessen.	24-15- 4
Giessen Nieuwkerk.	160- 3- 0
Giessen Oukekerk	61- 0- 0
Giessendam.	272- 0- 0
Gorcum.	1207- 1- 8
Gouda.	1687-14- 0
Gouderak.	98-19- 0
Goudriaan.	23- 2- 0
Graft.	400- 1- 2
's Graveland.	229-17- 0
's Gravemoer.	41- 9- 8
's Graven Ambacht.	10- 5- 8
's Gravendeel.	94-13- 0
's Gravenhage.	26303- 0- 0
's Gravesande.	230- 8- 0
's Greveldnyns Kapel.	109- 1- 8
Groep.	12- 1- 8
Groet.	11- 5- 0
Groote Lind.	52- 4- 8
Groot Waspik.	99-15-12
Grosthuyzen.	25-12- 0

H.

Haarlem	12915-13- 0
Halfweege Haarlem	61- 0- 0
Hardinxveld	135-18- 0
Haringcarspel.	145-12- 8
Haringhuyzen.	18-14- 0
Hasepolder.	22-13- 8
Hasperswoude.	296-13- 8
Hauwert.	46-16- 0
Hedikhuyzen.	21- 8- 0
Heemstede.	604- 0- 0
Heer Huygenwaart.	112- 4- 0
Heerjansdam.	46- 0- 4
Heer Oudelans Ambacht.	8- 2- 0
Heesbeen.	6-12- 8
Hem en Venhuyzen.	101- 5-10
Hendrik Ido Ambacht.	100- 8-12
Hensbroek.	96-18- 0
Herpt.	12- 0- 0
Heukelom.	65- 3- 0
Heusden.	130- 0- 0
Heykoop.	42-18- 0
Heyloo en Oesdom.	67- 9- 8
Heyneoort.	74-10- 4
Hillegersberg.	994- 6- 8
Hilversum.	417- 2- 6
Hitsaart of Zuydbeyerland.	70-11- 0
Hodenpyl.	35- 8- 8
Hoenderland.	34- 8- 0
't Hof te Delft.	141-12- 4
Hofwegen.	22- 0- 0
Hoge Swaluwe.	55-12- 0
Hogemaade.	33- 5- 0
Hogeveen.	27-13- 8
Holisloot.	26- 0- 0
Hondsholredyk.	86- 6- 0
Hoogvliet.	52-14- 0
Hoorn.	5766-13- 0

Hoornaar.	46- 6- 0
Huysduynen en de Helder	141- 3- 14
Huysen.	304- 10- 0
I.	
Ilpendam.	156- 0- 0
J.	
Jisph.	138- 0- 0
K.	
Kapel op den Yssel.	240- 5- 0
Kattendregt.	15- 10- 0
Kedichem.	25- 0- 0
Kethel.	243- 9- 0
Kleyne Lind.	12- 17- 12
Klundert.	130- 3- 8
Koedyk.	98- 19- 4
de Koog.	1152- 1- 4
Koudekerk.	239- 14- 8
Kraalingen.	503- 0- 0
Kudelstaart.	25- 0- 2
Kyfhoek.	10- 17- 0
L.	
Laag Blokland.	30- 0- 0
Laage Swaluwe.	43- 6- 4
Laakerveld.	37- 11- 0
Laaren.	64- 9- 12
Landsmeer.	162- 0- 0
Langer en Korteraar.	140- 6- 12
Leebroek.	51- 1- 0
Lexmond.	138- 18- 8
Leyden.	10745- 17- 8
Leyderdorp.	472- 5- 0
Leymuyden.	91- 1- 0
de Lier.	83- 19- 0
Limmen.	66- 2- 8
Linschooten.	20- 0- 0
Lisse.	292- 15- 0
Loenen (Hollands)	72- 0- 0
Loosdregt.	526- 0- 0
M.	
St. Maarten.	65- 19- 0
St. Maartens Recht.	9- 15- 8
Maasdam.	36- 9- 8
Maasland.	311- 6- 10
Maassluys.	1054- 16- 0
Made.	23- 4- 0
Medenblik.	801- 0- 0
Meerdervoort.	51- 8- 0
Meerkerk.	66- 4- 10
Meeuwen.	78- 19- 6
Middellie.	109- 0- 0
Moerkapel en Wildevenen.	89- 10- 0
Molenaarsgraaf.	70- 2- 0
Monnikendam.	600- 0- 0
Monster.	430- 11- 0
Moordregt.	310- 12- 0
Muyden.	274- 0- 0
Muyderberg.	132- 19- 0
Myl en Nadort.	23- 18- 8
Mynsheerenland.	115- 3- 12
N.	
Naarden.	672- 7- 12
Nebbixwout.	14- 0- 0
Nederslingeland.	31- 14- 0
Nieuw Beyerland.	68- 3- 10
Nieuwendam.	175- 0- 0
Nieuwkoop.	244- 11- 0
Nieuwland.	55- 1- 0
Nieuw Lekkerland.	127- 9- 0
Nieuw Niedorp.	161- 4- 8
Nieuveen.	70- 15- 10
Nieuweveen.	19- 9- 0
Noordeloos.	275- 0- 0
Noordschaarwoude.	60- 8- 0
Noordw: binnen en aan Zee.	323- 4- 2
Noordwyker Hout.	80- 5- 0
Nootdorp.	52- 17- 8
Numansdorp.	91- 2- 8
O.	
Obdam.	81- 17- 12
Oestgeest.	329- 15- 12
Onsenoort.	5- 15- 0
Oost-Barendregt.	178- 8- 8
Oosterblokker.	100- 0- 0
Oosterleek.	19- 9- 0
Oosterwyk.	21- 0- 0
Oosthuyzen.	87- 0- 0
Oostmeyzen.	10- 19- 8

Oost-

Oostzaandam.	2140. 0. 0
Oostzaanen.	457. 0. 0
Oost-Ysselmonde.	116.19. 0
Opmeer.	30. 1. 0
Oterleek.	48.12. 4
Ottenland.	46.16. 8
Oudendyk.	46.17. 0
Oude Niekoop.	68. 7. 0
Ouderkerk.	202. 0.14
Oude Zype.	222. 0.12
Out Alblas.	190. 0. 0
Out Beyerland.	176.16. 2
Out Carspel.	83.14. 8
Outdorp.	53. 1. 0
Outheusden.	14.13. 0
Out Mathenesse.	14.13. 8
Outshoorn.	407.11. 8
Overschie.	332. 0. 0
P.	
Papendregt.	185. 4. 8
St. Pancras.	38.19. 0
Pernis.	83. 2. 8
Petten.	27.16. 8
Peursum.	21.18. 0
Portugal.	53. 6. 0
Purmerend.	1000. 0. 0
Puttershoek.	93. 4. 8
Pynaker.	255. 8.10
Q.	
Quadyk.	38. 0. 0
R.	
Raamsdonk.	335.14. 8
Ransdorp.	72. 0. 0
Rhynsaterwoude.	100. 0. 0
Rhynsburg.	215.15. 0
Rhoon.	62. 0. 0
Ridderkerk.	80. 8. 8
Rotterdam.	19004. 9. 0
Ruyven.	12. 8. 8
Ryke Waveren.	45.11. 8
Ryp.	409. 5. 4
Rysoort en Strevelshoek.	13.16. 8
Ryswyk.	450. 4. 0
Ryswyk onder Gorcum.	22. 8. 4
S.	
Saandyk.	1672. 0. 0
Sand Ambacht.	66.10. 0
Sandelingen Ambacht.	26. 0. 0
Santvoort.	60. 0. 0
Sassenheym.	186. 1. 8
Schagen.	140. 8. 0
Scharwoude.	27. 5. 0
Schellinkhout.	56. 4. 0
Schelluyne.	40. 0. 0
Schellingwoude.	44. 0. 0
Schermer.	231.11. 4
Schermerhorn.	75. 0. 0
Schiebroek.	74. 0. 0
Scheveningen.	530. 0. 0
Schiedam.	1569. 4. 4
Schipluyden.	93.10. 0
Schoonhove.	360. 0. 0
Schoorl.	102. 8. 8
Segwaart.	150. 0. 4
Sevenbergen.	200. 0. 0
Sevenhoven en Noorden.	75. 0. 0
Sevenhuyzen.	368. 2. 0
Sillaartshoek.	30.13. 8
Slewyk.	33.10. 0
Slidregt, Naaldwyk en Niemands Vriend.	305. 8. 0
Slooten en Sloterdyk.	600. 0. 0
Soetermeer.	90.17. 0
Soeterwoude.	222.17. 8
Spalant.	13.15. 0
Spanbroek.	71. 4. 8
Sprang.	106.12. 0
Spyk.	14. 5. 8
Stolwyk.	98. 0. 0
Streefkerk.	233. 0. 0
Stryen.	121.15. 0
Suyderwoude.	57. 7. 8
Swammerdam.	226. 2. 0
Swang.	80.11. 0
Swyndregt.	98. 4. 0
T.	
Texel.	538. 6. 0

U.	
Urfum.	83- 4- 0
Uytdam.	56- 5- 0
Uytgeeft.	202-10- 0
Uytwyk.	18- 7- 8
V.	
Valkenburg.	81-10- 0
Valkoog.	15-10-10
Veen.	41- 8- 8
Velzen en de Sandpoort	850- 0- 0
Vear.	65- 0- 0
Vianen.	247- 6- 8
Vlaardingen.	1855-16- 0
Vlaardinger Ambacht.	208- 5- 0
Vlieland.	199- 5-10
Vlymen.	32- 7-10
Voorburg.	693- 8- 0
Voorhout.	99- 4- 8
Voorschoten.	548-17- 8
Vriesekoop.	19- 6- 0
Vrye en Laage Bouchorst.	8- 2- 0
Vryenban.	88- 2 12
W.	
Waarthuyzen.	9-17-0
Wadway.	18- 1- 8
Warder.	50 0- 0
Warmenhuyzen.	111-19- 8
Warmont.	252-17- 0
Wassenaar.	612- 8- 8
Watergang.	38- 0- 0
Watering.	172- 6-12
Waverveen.	138-12- 8
Weesp.	1220- 0- 0
Weesper Carspel.	233- 4- 0
Werken.	20- 6- 0
Werkendam.	[illegible]
Westerblokker.	67-15-12
West-Eyssel monde.	26- 0- 0
Westmaas.	76- 4- 0
Westzanen en Westknollendam.	1360- 0- 0
Westsaandam.	7145-18-12
Westwoud en Oudyk.	72- 0 0
Wieringerwaart.	114- 6- 0
Wilsveen, Stompwyk en Leydsendam.	317- 8- 0
Wimmenum.	15-10- 0
Winkel.	117- 1- 8
Woerden.	400- 0- 0
Wognum.	169-10- 2
Wormer.	316- 0- 0
Wormerveer.	1670- 0- 0
Woubrugge.	880- 0- 0
Woudrichem.	79- 7- 8
Wout, Wouthamas en Groenevelt.	24-15- 4
Wydenes.	37-13- 0
Wyk.	37-17- 8
Wyngaarde en Ruybroek.	33- 9- 0
Z.	
Zouteveen.	34- 2- 0
Zuydscharwoude.	[illegible]
Zuydschermer, Noordschermer en Driehuyzen.	67- 0- 0

De gansche Collecte welke in de bovengemelde Plaatsen geschied is, beloopt alzo een somme van *f* 308504: 17: 6. behalven het geene in de plaatsen gecollecteerd is die in deze Lyst niet uitgedrukt zyn, dat zekerlyk mede noch eene goede somme zal beloopen.

E I N D E.

BLAD-

B L A D W Y Z E R.

A.

B.

Brief

B L A D W Y Z E R.

C.

D.

Dood

E.

G.

H.

I.

J.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

Pet.

B L A D W Y Z E R.

W.

Z.

D R U K F E I L E N.

Pag. 183. vyfde Regel vanboven voor 7 lees 0.

- - 226. tusschen de derde en vierde Regel van onderen moet geleezen worden 't geene op Pag. 265 onder aan tot op Pag. 269 volgt.

- - 284. derde Regel van boven, voor *Kerkelyke Regeering en Zeden*, lees *Godsdienst, Kerkelyke Regeering en Zeden*.

NB. De Pasquilprent van 't Roomsche Consistorie moet ingevoegd worden op Pag. 25.